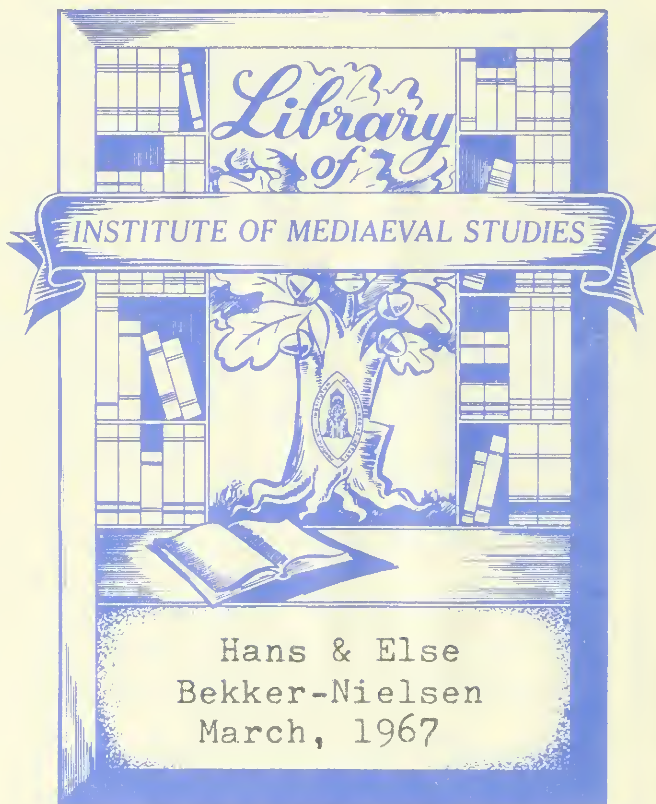

Library
of
INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
Hans & Else
Bekker-Nielsen
March, 1967

S. XXX, l. 9: festo; læs: fecto.
S. XXXI, l. 2 f. n.: Agdanes; læs: Dalene.

ARNE MAGNUSSON

BREVVEKSLING

MED

TORFÆUS (ÞORMÓÐUR TORFASON)

PÅ CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING

UDGIVET AF

KR. KÅLUND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN 1916 KRISTIANIA

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co. (IVAR JANTZEN)

INDHOLD.

TILLÆG TIL TRYKFEJL OG RETTELSER.

S. 7_{24} Postinnm *læs* Postinum, 11_{30} þar — þar, 42_{30} eckcrt — eckert, 209_{32} lån — løn, 252_{2} Meursins — Meursius, 259_{19} *tilføj* Ásg. Jónssons hånd. 274_{44} *læs* penningum, 290_{36} boggave — gave, 378_{31} varde — Varde (ɔ: Edvard), 404_{17} pengcsum — pengesum, 433 b Jónsson, Ásgeir: *tilføj* 107_{2}, 170_{11}, 438 b Ogr *læs* Ogn. — Ang. den s. 165 nævnte slobroks-proces, se Syn og Segn 1913, s. 213—16. Den s. 248 som død anførte Gram kan muligvis være den Hans Gram (broder eller slægtning til Torfæus' svoger præsident Gram?), som T. i et brev af 27.3. 1690 til biskop T. Thorlaksson omtaler som en da 68årig særling.

FORTALE.

Den her udgivne brevveksling omfatter 90 breve fra Torfæus til Arne Magnusson og 70 breve fra Arne Magnusson til Torfæus. Desuden er hertil føjet 1 brev fra Arne Magnusson til Torfæus' hustru Anna Hansdatter Gammel og 13 breve fra Anna Hansdatter til Arne Magnusson, så at samlingen i det hele omfatter 174 breve.

Brevene fra Torfæus er for største delen hentede fra Torfæus' kopibøger AM. 282—285 a, folio, alle indførte af Torfæus' islandske skriver Ásgeir Jónsson med undtagelse af 66 og 103, som er egenhændig indførte af Torfæus, og 151, som er skrevet med en særlig hånd; i kopibogen AM. 285 a, folio er tillige indfæstet T.s brev 134 i original (hvoraf i kopibogen et uddrag forekommer). Dog har næppe alle disse nåt deres bestemmelsessted. Desuden foreligger originale breve fra T. i AM. 453—454, folio og 1057, 4to (145—148, 150, 152, 154, 155, 157—160), af disse er tillige 145—148 og 150 indførte i kopibøgerne, det sidste med særlig hånd, de andre af Ásgeir Jónsson, I nævnte kopibøger er det væsenligste af T.s brevveksling med A. M. bevaret, dog ses nogle af de afsendte breve ikke at være indførte eller kun i udtog, og fra T.s Københavns-ophold 1694—95, hvor ingen kopibog førtes, mangler brevene til A. M. i udlandet, ligeledes mangler brevene fra T. til A. M. i vinteren 1697—98, da T. ikke havde nogen sekretær.

Af Arne Magnussons breve til Torfæus er nogle gåede tabt ved den besværlige og uregelmæssige postgang, andre er efter aftale tilintetgjorte, men som regel er brevene blevne opbevarede af T., og disse (alle egenhændige bortset fra 153 b og kopien 156) er med T.s litterære efterladenskaber arvede af A. M. I sidste halvdel af 18. årh var de dog i en årrække bortkomne fra den Arnamagnæanske samling, men bragtes igen til veje af den til legatet knyttede lærde Islænder Jón Ólafsson fra Svefneyjar (Hypnonesius), som det fremgår af den AM.ske kommissions forhandlings-protokol for 30. nov. 1786, ifølge hvilken studiosus John Olafsen præsenterede »en Samling af Arnæ

Magnæi originale og egenhændige Breve til Thormod Torfæus, som en god Ven havde tilskikket ham fra Island, og som han nu offererer det Magnæanske Legatum«, hvorefter kommissionen 8. dec. tilskrev ham: »Den af Hr. Olavsen udviiste Velvillighed imod det Magnæiske Legatum, i at overgive til samme den Samling af dets Stifters originale Breve, som De haver faaet tilsendte fra en Ven i Island, erkiender Commissionen med des større Velbehag, som det er at formode, at disse Breve have virkelig engang hørt til dette Legatum, men ere i den fremfarne Tiid blevne det fravendte«. Straks efter benyttedes brevene af et af kommissionens medlemmer konferensråd J. Erichsen i det til hans »Jon Loptsøns Encomiast« (Kbh. 1787) knyttede uddrag i dansk oversættelse af T.s og A. M.s brevveksling om den nordiske tidsregning. Ikke desmindre forsvandt dog brevene snart atter og kom med den Kallske samling til det kgl. bibliotek, hvor de en tid opbevaredes, indtil de nu er optagne i den Arnamagnæanske samling som Accessoria 8.

Brevet fra Arne Magnusson til Anna Hansdatter er bevaret i skriver-kopi i AM. 454, folio. Anna Hansdatters breve (og det i hendes navn af O. J. Sund skrevne 167) er af A. M. indlagte i AM. 453—454, folio, med andre pengesager angående skrivelser; kun nr. 170, som omhandler T.s efterladte håndskrifter, er indfæstet i katalogen over disse, AM. 435 b, 4to.

Torfæus nåede ikke ud over en barbarisk ortografi, næsten uden skilletegn eller med en forvirret brug af sådanne, egenskaber, som til dels overgik i Ásgeir Jónssons afskrivning, hvor han tillige anvendte sit fra oldskrifterne hentede system af forkortelser. Ved gengivelse af Ásgeir Jónssons afskrifter er interpunktion og brug af store bogstaver normaliseret. Endvidere er *i—j* i forlyd samt *u—v* normaliseret, ellers bibeholdes *i* og gengives således, selv hvor det har en under linjen gående form. Præpositionen »til« skriver A. J. efter T.s eksempel »thil«, men den forkortede form er opløst »til«. Ved opløsning anvendes formerne »firir«, »eigi«, »—ir«. De ved afstumpning forkortede ord, særlig egennavne, er uden stræng konsekvens enten bibeholdt forkortede eller udfyldte; det afkortede er sat i skarpe klammer, særlig hvor stavningen kunde være tvivlsom. — I T.s egenhændige breve, hvor grænsen mellem store og små bogstaver for en stor del er ubestemmelig, normaliseres i så tilfælde; *u—v* bibeholdes, men *i*, som hyppig går under linjen, gengives altid *i*. T. skrev, navnlig i sine senere år, en uskøn og sværlæselig skrift; særlig er *e* og *i* ofte vanskelige at skelne fra hinanden. Hvor T. undtagelsesvis ved *ā*, *ō* betegner vokallængden, gengives disse tegn *á*, *ó*. Interpunktionen normaliseres.

Arne Magnussons egenhændige breve udmærker sig både ved skrift og retskrivning. Også interpunktionen er i det hele god; nogen usikkerhed forekommer dog i anvendelsen af stort eller lille bogstav efter punktum og komma, i sådanne tilfælde er normaliseret og ligeledes undertiden tegnsætningen ændret. Ellers er aftrykket bogstavret; de hist og her forekommende forkortelser (z = og, etc.) er opløste, vokaltegnet ð er gengivet *ö*, de lange vokaler *ä*, *ö*, *ï* er gengivne *á*, *ó*, *í*, Dativ sing. af pron. hann skrives af A. M. (og T.) sædvanlig »hönum«, men hvor ordet er forkortet, opløses »honum«.

Anna Hansdatters breve, som viser mangel på alle ortografiske forudsætninger, er aftrykte bogstavret, dog med normaliseret interpunktion; nogle af de forekommende besynderligheder skyldes vistnok påvirkning af talesproget.

Fælles for Torfæus, Ásg. Jónsson og Anna Hansdatter er en sammenslyngning af langt *s* med efterfølgende [*c*]*h* til et tilsyneladende *sh*; denne forbindelse er hos de to første gengivet *sch*, hos sidste *sh*.

I registeret betegner [—] udgiverens oplysninger, (—) sideformer af det pågældende navn; i citattallene betegner (—) indirekte omtale.

A. M. bruger som segl sædvanlig et sammenslynget AM, i de ældre breve (til 1691) dog et mindre signet med bogstaverne A—M foroven, S—S forneden, disse sidste på hver sin side af et skjold med en symbolsk figur, hvorover et hjærte. — T. benytter i brevene til A. M. et segl med sammenslynget TT; et signet med sit »våben« en bjørn bestiller han gennem A. M., men har dog allerede tidligere i breve til Bartholin m. fl. anvendt et signet med en stående bjørn i skjoldet og over hjælmen. Dette våben var af Kristian I. tilstået den islandske høvedsmand Björn Þorleifsson, med hvem T. var i slægt.

Da brevvekslingen mellem A. M. og T., med undtagelse af nogle få betydningsløse breve fra T.s sidste år, er ført på islandsk, er som indledning til hvert brev givet et referat så udførligt, at brevets hovedindhold deraf vil kunne ses. Ligeledes er, hvor det ansås for nødvendigt, oplysende anmærkninger tilføjet under teksten eller i forbindelse med indledningen.

Ang. brevenes udførligste partier, de historisk-kronologiske drøftelser, henvises til Thormod Torfesens Brev-Vexling, vedføjet Jon Loptsøns Encomiast, Kbh. 1787, hvor disse er oversatte på dansk af J. Erichsen.

* * *

Tormod Torvason (Þormóður Torfason) eller Torfæus, under hvilken latinisering af fadernavnet han optræder som forfatter, og

som han anvender i latinske skrivelser, fødtes 1636 i det sydlige Island som søn af en driftig ejendomsbesidder, senere sysselmand Torfi Erlendsson, der ved sin død 1665 efterlod sig en betydelig formue, men var lidet afholdt og havde ord for hovmod og egennytte. T. tog efter 2 års ophold ved Københavns universitet teologisk eksamen 1657. Efter en vinters ophold på Island agtede han sig påny til Danmark, som han dog først efter adskillige besværligheder nåede i forsomren 1659. I juli måned ankom T. fra Jylland til København, og trods krigen med Sverrig og Københavns belejring lykkedes det mærkelig nok T., som havde gode talsmænd, i foråret 1660 at opnå en forholdsvis vellønnet stilling med bolig på slottet som oversætter af norske kongesagaer og anden islandsk oldlitteratur fra det kgl. biblioteks håndskrifter, for hvis gengivelse i et mere almen-forståeligt sprog Frederik III. interesserede sig. T. — som oversatte på dansk — fortæller til opmuntring for A. M. (s. 94_5), at den bekendte professor V. Lange rådede ham til at begære 300 rdl. salarium, hvad han straks fik, da han bad om det. T. kom herved i umiddelbar berøring med kongen, som viste ham yndest og på hans forbøn skred ind til fordel for hans fader og broder, som på forskellig måde var komne i konflikt med loven. Dog synes T. på andre steder at have vakt anstød, og det har næppe været med hans gode vilje, at han 1664 befordredes til kammererer i Stavanger stift, en stilling han indehavde til 1667 under bestandig strid med dem han stod i embedsforhold til[1]. Her giftede han sig med en velstående, to gange tidligere gift enke, Anne Hansdatter, med hvem han fik gården Stangeland på Karmøen, hvor han derefter havde bolig; 1667 opnåede han afsked fra sit embede og udnævnelse til antikvar, således at han kunde genoptage sin oversætter-virksomhed og påbegynde oldskrifternes bearbejdelse, men da kongen døde 1670, blev hans bestalling ikke fornyet, og T.s forhold i de nærmest følgende

[1] Om anledningen til, at T. fjærnedes fra hoffet, fortælles, at han uforvarende på et værtshus havde begået manddrab, da han vilde hjælpe en slægtning, som var kommen i strid med en beruset person. At T. en tid kan have søgt værtshuse mere end ønskeligt, antyder måske en ytring af ham (i brev til mag. Rasch $^{28}/_{3}$ 1704, Islandica VIII) om en lovende ung Islænder, at der af ham var store ting at vænte »om hand icke som jeg af ungdom ved prava sodalitia blifver forført«, hvormed kan sammenholdes følgende pudserlige udtalelse i et brev til præsten Torfi Jónsson $^{29}/_{3}$ 1687, hvor T. fraråder en kvindelig slægtnings bortrejse fra Island med den motivering, at T. må takke gud for, at det er gået bedre end det tegnede til »men havde jeg været en pige, var det gået galt«. Dog arbejdede T. i disse år flittig, og A. M. i optegnelserne til T.s lævned (AM. 219, 8vo) bemærker om hans antikvar-år 1667—70, at han da oversatte mindre »þvi hann var nu hvergi nærri so idinn«.

år umuliggjorde forsøg på ny ansættelse. På tilbagerejsen fra et besøg på Island 1671 i arve-anliggender, hvor han efter et skibbrud i Jylland måtte anløbe Samsø, begik han nemlig i overilelse eller nødværge et manddrab under natlige optøjer af berusede rejsefæller, for hvilket han ved underretten dømtes fra livet, men som han dog nåede at sone med en bøde og offenligt skriftemål, hvorefter han 1673 vendte hjem til Stangeland, hvor han levede som privatmand til 1682, væsenlig beskæftiget med gårdens drift og sine midlers forvaltning [1].

I nævnte år 1682 indgav T. under et ophold i København ansøgning om at blive norsk historiograf med 600 rdl. årlig løn, med forpligtelse til på latin at skrive det norske riges historie, hvilken opgave allerede i hans bestalling 1667 var antydet. Dette bevilgedes —

[1] Da T. med stort besvær efter udstået skriftemål opnåede at fremstille sig for kongen, skal denne dadlende have sagt »I er så mordisk«, hvortil T. svarede »Jeg har altid været af det sind heller at dræbe andre end at lade andre dræbe mig«, hvad der aflokkede kongen et smil. Kongens ord synes at antyde, at dette ikke var T.s første drab, hvad der styrker den i anm. s. VIII anførte fortælling. Om denne trange tid vides ellers ikke meget [Jón Ólafsson fra Grunnavík beretter i sin biografi af A. M. i AM. 437, fol., at T. sad i arrest en hel vinter i Samsø. Om processens akter siger J. O., at de flyttedes med A. M.s øvrige samlinger til universitetets-biblioteket, men blev tilintetgjorte efter etatsråd Grams bestemmelse og efter samråd med J. O.]. T. ytrer i et brev til justitsråd Worm $^{28}/_{7}$ 1688, at han gærne efter ævne vil virke for den islandske biskop Tord Torlaksson, »for den tid ieg var i nød og de nærmere undfalte mig, hver i sin henseende, andre at de kunde arffve hvis jordegods jeg kunde haffve, som iche kunde confisqveris, andre att beholde det de kunde være mig skyldig, og saa fort hen, da bleff hand ved gammel oprictighed«. Se også det s. XXVII anførte uddrag af brev til Abigael Hansdatter. — Under T.s fraværelse mødte fogden $^{4}/_{11}$ 1672 på Stangeland for at opskrive og tage i forvaring T.s bo og bohave »eftersom han desværre skal være kommen for skade og ulykke ved manddrab«. En fortegnelse over det registrerede indbo findes i det norske landsmåls-tidskrift Syn og Segn 1913, hvor T. Mauland i en artikel »Tormod Torveson« giver alle de oplysninger om T.s virksomhed på Stangeland, som har kunnet hentes fra de lokale retsprotokoller, tingbøger og lign.; fortegnelsen tyder på en jævn velstand under gammeldags former. Fra perioden 1673—82 kan fremhæves, at T. under krigen med Sverrig 1677 tilskriver fogden om at virke for hensigtsmæssig opsættelse af ved-varder og skærpet vagttjæneste (sml J. Erichsens biografi af Thormod Torfesen i Minerva 1787, s. 139), og at T. 1681 af fogden beskikkes som defensor for en for trolddom anklaget kvinde, for hvem det lykkedes ham at opnå frikendelse, da beskyldningerne beroede på løs tale (sml. samme forf.s Trolldom, Kran. 1911).

T.s kopibøger (AM. 282—85 a, fol.), som for tiden 1664—66 og 1682—1706 yder et righoldigt stof, er for årene 1667—73 slet ikke førte og giver for den følgende embedsløse tid alene nogle forretningsbreve eller uddrag af sådanne (mest til Islændere og på islandsk), alle indførte med T.s egen hånd, i alt 28.

vistnok ikke mindst under hensyn til det i Sverrig på patriotisk baggrund ivrig drevne studium af nordisk oldlitteratur; og ved sin afrejse kunde T. medtage de offenlige bibliotekers vigtigste oldnordiske håndskrifter til brug i hjemmet (for så vidt de ikke allerede siden 1664 havde berot hos ham!), hvorhos befaling udgik til de norske kapitler om at udlevere ham dokumenter og oldskrifter. Herefter arbejdede T. på sin Norges historie, af hvilken en prøve i udkast allerede nævnes 1685. Dog var hans stilling bestandig usikker, og kun med vanskelighed fik han sin løn udbetalt. Allerede 1685 truedes han af en reduktion, 1688 måtte han rejse til København for at få lønningens udbetaling ordnet, 1694 fastsattes nye, ugunstigere vilkår. Efter tronskiftet 1699 får T. først efter meget besvær sin bestalling stadfæstet 1701. De til T. fra det kgl. bibliotek udlånte skindbøger, om hvis tilbagesendelse der i årevis havde været forhandlet, blev endelig afleverede, da Frederik IV. besøgte Stangeland under sin Norgesrejse 1704 [1].

Under et besøg i København 1706 blev T. alvorlig syg (ramt af et slag-tilfælde?) og mistede sin hukommelse; vinteren 1706—7 tilbragte han i Greve præstegård (c. 3 mil fra København) og bedredes legemlig, men hukommelsen forblev svag; den følgende vinter boede han i København, og først om somren 1708 rejste han tilbage til Stangeland, hvor han, der siden 1695 havde været enkemand, det følgende år ægtede sin husholderske Anna Hansdatter Gammel, med hvem han under tiltagende alderdoms-svækkelse levede til sin død 31. januar 1719. Begge ægteskaber var barnløse [2].

T., hvis ungdom falder før enevældens tid, tilhører fuldstændig 17. århundrede og er noget af en Kristian IV.-type. Han var en høj, kraftig mand, uforfærdet og ivrig i hvad han foretog sig; videnskabsmand kan han næppe kaldes, lige så lidt som han havde foretaget dybere gående studier; adskilligt i hans karakter minder om faderen, og hans optræden er præget af tidens sæd. Han var gæstfri og rundhåndet, og kunde lejlighedsvis drikke sig en god rus, var stærkt op-

---

[1] De fra universitetsbiblioteket lånte membraner nedsendtes først 1718 gennem biskop Bircherod og betegnes da som en indbunden bog i folio og 82 uindbundne blade samt to andre indbundne bøger. Se de i A. E. Erichsen, Samlinger til Stavangers Historie, indeholdte uddrag af biskop Jens Bircherods kopibog.

[2] T.s biografi, hvoraf her kun nogle hovedpunkter er medtagne, foreligger i udførlig fremstilling (men ufuldendt) ved J. Erichsen i Minerva 1786—88 (også i særtryk), samt ved L. Daae i Biografisk Lexikon.

Ejendommelig nok hed således bægge T.s hustruer Anne (Anna) Hansdatter; den førstes fader er, så vidt vides, ikke kendt; den sidstes var rådmand Hans Pedersen i Stavanger

taget af sin formues frugtbargørelse, interesseret for praktiske anliggender og i høj grad rethaverisk overfor alle, som han kom i forretnings-forhold til. Hans oprigtighed, som han roses for, antog ofte ret stødende former, og en vis naiv selviskhed lod ham stille store fordringer til dem han stod i forbindelse med. Hans kritik var lidet udviklet, og han delte tidens overtro; varsler og drømme havde betydning for ham, så vel som horoskop-beregning til bestemmelse af skæbnen. Herom vil et og andet til nærmere oplysning blive meddelt i det følgende. Et smukt træk i hans karakter var hans taknemlighed overfor velgørere, som undertiden giver sig et næsten barnligt udtryk, og hans hjælpsomhed.

———

I alle henseender en modsætning til T. var Arne Magnusson, som er en fuldblods repræsentant for det 18. århundredes fremspirende rationalisme og korrekte byråkrati, forbeholden og selvbevidst, hvis ævner var af udpræget kritisk natur og forbundet med stor videnskabelig grundighed. A. M., som er født i et islandsk embedshjem 1663, studerede i København fra 1683, tog teologisk attestats 1685, men knyttedes som amanuensis til den kgl. antikvar, professor Th. Bartholin og kastede sig med iver over studiet af nordisk oldlitteratur; han har en betydelig andel i B.s 1689 udgivne latinske værk om nordboernes dødsforagt og var fra sin tidligste ungdom en ivrig bog- og håndskriftsamler. På B.s vegne opsporede og afskrev han middelalderlige dokumenter til dennes påtænkte danske og norske kirkehistorie og besøgte med dette formål for øje bl. a. Norge 1689. Efter B.s død 1690 fik han en beskytter i oversekretær Moth, boede nogle år på Borchs kollegium og besøgte de følgende to år (1694—96) tyske universiteter og biblioteker. A. M., som 1694 var bleven professor designatus, udnævntes 1697 til sekretær ved gehejmearkivet, men foreløbig uden løn, hvilken han først nåede ved bestalling 1700, hvortil følgende år kom fast ansættelse som professor i filosofi og danske antikviteter. Fra sin embedsvirksomhed bortreves dog A. M. allerede 1702, da han på særdeles gunstige vilkår og med stor myndighed sendtes som kgl. kommissær til Island, hvor han med vicelagmand P. Vidalin som medhjælper skulde udarbejde en jordebog, undersøge handelsforholdene samt afhjælpe misligheder i administration og rettergang m. v. Denne islandske landkommission trak ud fra år til år og blev en skuffelse så vel for A. M. som for regeringen; 1712, da riget på ny var indviklet i krig, ophævedes kommissionen; A. M., som i øvrigt før ordrens modtagelse, af hensyn til nogle ved

kommissionsarbejdet bevirkede processer, var afrejst fra Island, nødtes til at overvintre i Norge og tilbragte tiden hos T. på Stangeland. Ved sin ankomst til København overtog han igen sine to embeder, men jordebogspapirerne var på grund af ufreden bleven tilbage på Island; først 1720 ankom materialet til København, og endnu ved A. M.s død var det ikke bragt i den af rentekamret krævede orden. For A. M. var Københavns brand 1728 et hårdt slag, da hans hjem forstyrredes og hans enestående bibliotek af trykte bøger brændte. Derimod reddedes det væsenligste af den uvurderlige samling af hovedsagelig nordiske håndskrifter, og denne med en dertil knyttet kapital tilfaldt ifølge testament universitetet, da A. M., som 1709 havde ægtet en velstående enke, 1730 døde barnløs. A. M.s egne optegnelser gik ved branden delvis til grunde, men han var lidet produktiv, og de af ham planlagte arbejder nåede ikke til gennemførelse. Som vidnesbyrd om hans kritiske sans og indtrængende forståelse af oldlitteraturen foreligger hovedsagelig hans lejlighedsvise udtalelser samt de teksterne vedlagte seddel-notitser og metodiske anvisninger til kildeskrifternes afskrivning, som indtil da havde været aldeles dilettantisk, ligesom også den iver og omsigt, hvormed han indsamlede selv de uanseligste rester af middelalderlige skindbøger og breve, vidner om hans forståelse af originalernes eller de ældste kilders betydning[1].

* * *

T.s og A. M.s bekendtskab stammer fra 1688, da T. i månederne september-oktober opholdt sig i København, om end T. tidligere, bl. a. gennem Bartholin, har vidst besked med A. M.s virksomhed, og under dette ophold sluttede de venskab og aftalte brevveksling, som ikke alene førte til en gensidig udveksling af kilde-materiale og drøftelse af allehånde tvivlsmål i den nordiske oldhistorie, men også til at A. M. forberedte T.s skrifter til trykning og benyttedes af T. til kommissioner af den mest forskellige art. Dette bekendtskab blev for T. af største betydning, dels på grund af hans afsides opholdssted, udelukket som han var fra al videnskabelig eller litterær påvirkning, dels ved manglende forudsætninger i forskellig henseende, som således kunde afhjælpes. Tidligere havde T. ikke haft nogen sagkyndig at rådføre sig med, og hans henvendelser til formentlig indsigtsfulde mænd på den nordiske oldlitteraturs område kunde

[1] Ang. udførligere biografiske oplysninger henvises til Biografisk Lexikon og de i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed III indeholdte samlinger til A. M.s levned.

ifølge sagens natur ikke føre til noget resultat. På Island korresponderede han med en for sin lærdom anset præst Torfi Jónsson (til dennes død 1689), som dog den gang var gammel og ikke tiltroede sig ævne til at besvare T.s forespørgsler, og med biskoppen i Skalholt Þórður Þorláksson, som var T.s gode ven, men uden historisk interesse, skønt forholdene medførte, at han fra bogtrykkeriet dersteds udgav nogle islandske oldskrifter[1]. Med professor Th. Bartholin brevvekslede han fra 1685 og mødte her en mand med sund dømmekraft og videnskabelig uddannelse, men B.s særlige studium var middelalderlig kirkehistorie, og han kunde derfor kun i almindelighed advare T. imod at skænke fabler for megen tiltro. I A. M. traf derimod T. en mand, som havde hele oldlitteraturen på rede hånd og forstod kritisk at vurdere den, og som tillige gennem sine egne og Bartholins samlinger havde den bedste adgang til kildeskrifterne. Allerede de første breve mellem T. og A. M. indeholder adskillige gensidige anmodninger om udveksling af oldlitteratur i afskrift og lign., men navnlig efter A. M.s besøg hos T. i efteråret 1689 tiltager brevvekslingen, og året 1690 optages af en række til dels meget udførlige breve, som hovedsagelig behandler de ældste norske kongers kronologi (særlig Harald hårfager — Olav den hellige), hvorimod brevene fra det følgende års 1. halvdel er mere kortfattede og brevvekslingen derefter endogså helt ophører på grund af en mellem T. og A. M. opstået misstemning, og først for alvor genoptages efter T.s hjemkomst fra et Københavns-besøg i somren 1692. Brevene fra dette og det følgende år er dog hverken så talrige eller udførlige som den foregående tids, og større videnskabelige undersøgelser forekommer ikke. Derefter følger årene 1694—96 næsten uden breve, idet A. M. under sit 2-årige ophold i udlandet kun var en sparsom korrespondent og T., som tilbragte største delen af 1694—95 i København, i den tid ikke førte nogen dagbog. Efter A. M.s tilbagekomst fra udenlandsrejsen forløb kun c. $^1/_2$ år, inden T. atter i somren 1697 aflagde et besøg i København, og de i denne tid vekslede breve indeholder forholdsvis lidet af videnskabelig betydning. Efter T.s hjemkomst, da brevvekslingen igen tager fart, bliver brevenes indhold mere blandet, og A. M.s udførligste kritiske redegørelser er ikke bevarede. I somren 1701 medfører T.s Københavns-ophold også en afbrydelse i korrespondancen, og med A. M.s afrejse til Island 1702 er den i alt væsenligt afsluttet.

Først og fremmest blev A. M. T.s tilsynsmand og medhjælper ved udgivelsen af dennes skrifter. Ved siden af hovedværket, den

---

[1] Sml. fra en noget ældre tid to breve til T. fra salmedigteren Hallgrímur Pétursson og biskop Brynjólfur Sveinsson, Andvari 1913.

mange gange omarbejdede Historia Norvegica, som T. stadig syslede med, havde han fattet den plan i særskilte mindre skrifter at behandle Norges bilande: Orknøerne (Orcades), Færøerne, Grønland, Vinland. Ved sin afrejse fra Stangeland 1689 havde A. M. medtaget manuskript til Orcades og den lille Færøernes historie for at indlevere det til censur hos justitsråd V. Worm og havde tillige lovet at revidere og komplettere dette, ligesom at have tilsyn med trykningen, og allerede under sit påfølgende ophold i Bergen begyndte han gennemlæsningen af manuskriptet. Efter tilbagekomsten til København indleveredes manuskriptet til censur, men under sagens langsomme forløb blev der rigelig tid til menings-udveksling om kronologi og andre æmner arbejdet vedrørende, og Orcades modtog talrige forbedringer og tillæg. T., som af naturen var rastløs og utålmodig, begyndte snart at tænke på papir-indkøb til trykningen, og overvejede til hvem han skulde dedicere bogen. Imidlertid forhaledes bestandig censuren, manuskriptet henlå ulæst hos Worm i over 2 år, blev derefter overgivet til prof. Vinding, og først 1693 gaves approbation. En anden hindring var dog endnu at rydde af vejen, inden trykningen kunde begynde, nemlig opsøgelse i regeringsarkiverne af Kristian I.s pantebrev for Orknøerne og Hjaltland samt tilladelse til at indføre dette og de øvrige dokumenter angående indløsnings-forsøgene som værkets 3. bog. Lige forunderlig er T.s politiske naivitet, som lod ham tro, at fremkomsten af et sådant værk vilde være af afgørende betydning for indløsningen (og hans beretning om dens sikkert forventede gennemførelse på Ulfeldts tid), og regeringskontorernes ængstelse for sådanne aktstykkers offenliggørelse, hvis urimelighed også A. M. indså (nr. 59), og først 1696 blev disses trykning fuldtud tilladt. Inden denne tid var A. M.s andel i udgivelsen stanset og ophørte væsenlig med hans rejse til Tyskland i foråret 1694; men indtil da spillede Orcades en stor rolle i T.s og A. M.s indbyrdes brevveksling.

Foruden den videnskabelige menings-udveksling har T.s breve idelige anmodninger om at påskynde censuren, fremskaffe pantebrevet, indføre tillæg og ændringer, forberede trykningen etc. T., som ikke var nogen kritisk natur, var heller ikke overfor andre nogen stræng kritiker, og det passer godt hermed, at blandt hans mange planer i væntetiden faldt også den ham ind at sende Orcades til forskellige (i virkeligheden inkompetente) mænd på Island til bedømmelse (nr. 31), hvad dog ikke blev til virkelighed. Under A. M.s ophold i udlandet (hvor A. M. nr. 60 oplyser om trykkeri-forhold og priser i Tyskland) var trykningen af Orcades endelig påbegyndt, idet daværende arkivskriver, senere (1698) kgl. bogtrykker og titulær assessor J. Lauerentsen [navnet staves højst forskellig], havde overtaget sammen med

T, at bekoste oplaget og selv befordre bogen til trykning, med tilhørende korrekturlæsning m, v. Bogen udkom i begyndelsen af året 1697, kort efter A. M.s hjemkomst, men skæmmet af slemme trykfejl, da L. vel var en mand med nogen litterær interesse, men uden virkelig sagkundskab. For den følgende tid bliver den manglende trykfejlsliste og forretningsforholdet til L. i anledning af Orcades-oplaget en stadig kilde til klage for T. Han syntes, at hans ære krævede en berigtigelse af trykfejlene og nedsendte til A. M. en Errataliste, men har næppe været anlagt for et sådant arbejde, i al fald erklærede A. M. den for ubrugelig og fik selv aldrig tid til at gennemgå Orcades for at give en fuldstændig liste, ligesom også L. stadig vægrede sig ved flere udgifter i anledning af dette arbejde. Således trak tiden ud lige til A. M.s Islandsrejse, og først som et tillæg til Erichsens biografi af T. (s. 196—98) er de vigtigste trykfejl anførte, som det angives efter en med Asgeir Jonssons hånd skreven liste. Prisen på Orcades (som udgør i folio 228 ss.) var efter T.s opgivelse nr. 88 4 ℟, men solgtes trods det ringe beløb næsten ikke, og på T.s klager herover svarer A. M. karakteristisk nok nr. 93, at når de i Sverrig udkomne islandske sagaer kunde sælges dyrt, men Orcades trods prisbilligheden ingen afsætning havde, beroede det på, at i Sverrig interesserede alle sig for litterære æmner og særlig for deres eget folk, her interesserede man sig for intet og mindst af alt for det nationale. L., som havde haft udgift ved forsendelsen af eksemplarer til forskellige byer i udlandet, var utilbøjelig til at aflevere den T. tilkommende del af oplaget. Også denne afvikling trak ud til efter A. M.s Islandsrejse, og T.s klager fortsættes, så længe brevvekslingen med A. M. holdes ved lige. Sv. Dahls meddelelser om Torfæus og hans bogtrykkere oplyser om dette mellemværendes afslutning, at T. under sit ophold i København 1706 ved tre udsendinge lod afkræve hos L. bl. a. de ham tilkommende eksemplarer af Orcades, i hvilken anledning L. minder om, at han i sin tid fra arkivet fremskaffede de vigtige indløsnings-dokumenter, hvortil T. giver et spydigt gensvar[1]. Færøernes historie, Commentatio hist. de rebus gestis Færeyensium, var allerede udgivet under T.s ophold i København 1695.

Efter at T. havde i det væsenlige udarbejdet Orcades-manuskriptet, og samtidig med at han arbejdede videre på sin Historia Norvegica, optog han efter A. M.s tilskyndelse til omarbejdelse det hidtil i manuskript henliggende ungdomsarbejde (fra 1664) Series

---

[1] Sv. Dahl, Forfattervilkaar i Holbergs Tidsalder, Nordisk Tidskrift för Bok- och Biblioteksväsen, I, 335 ff., Uppsala 1914.

dynastarum et regum Daniæ, hvori hans påvisning af, at efter islandske kilder var Skjold og ikke Dan (som Saxo hævdede) de danske kongers stamfader, havde vakt kongens og indflydelsesrige mænds opmærksomhed. Dette æmne interesserede åbenbart A. M., og en ytring herom i et brev fra 1690 (nr. 17) sammenholdt med T.s svar nr. 19 opfattes vel rettest som en antydning af, at A. M. kunde have lyst til at overtage dette arbejde, dersom T. ikke selv vilde føre det videre, hvorom denne dog foreløbig ikke vilde udtale sig. Under T.s ophold i København 1692 har A. M. tilskyndet ham til at tage fat på arbejdet, hvad T. gør med nogen betænkelighed, da skriftet kræver vidtløftig omarbejdelse og vil være vanskeligt at få trykt. T. anmoder i det følgende år A. M. om kilde-materiale til Series (Amlóða saga), men i øvrigt berøres Series ikke i deres bevarede brevveksling før A. M.s tilbagekomst fra udlandet. Derimod beretter T. i et brev til sin medudgiver af Orcades J. Lauerentsen 1696 ($^{13}/_{2}$), at han ivrig arbejder på Series, men at arbejdet er vanskeligt, navnlig en indledende undersøgelse om de nordiske kilders værdi. Ved sin Københavns-rejse 1697 kunde T. medtage manuskriptet og fik under sit ophold her bogen censureret. A. M. får det hverv at skaffe forlægger til Series, hvad der efter en del besvær lykkes, og påtager sig at besørge trykningen — mod som vederlag at få udsigten til at arve T.s bibliotek, som dog kun indeholdt få gamle håndskrifter. A. M.s arbejde blev i virkeligheden overmåde omfattende, først et kritisk gennemsyn af manuskriptet med mange ændringer og stadige bestræbelser for at trænge de fabelagtige beretninger tilbage, dernæst fornyede overvejelser under trykningen, der medførte kassation af rentrykte blade med efterfølgende omtryk, og tilsidst udskydning af en del af det oprindelig medtagne, bl. a. for endelig at nå til en afslutning, som af mange grunde trak i langdrag. Efter at have gennemlæst den hovedsagelig ny-tilkomne 1. bog fremsender A. M. sine dubia og animadversiones, roser i det hele værket, men fremhæver manuskriptets ukorrekte skrivning og interpunktion, hvad der giver meget arbejde. T. beder gentagne gange A. M. ændre og berigtige hvad han finder nødvendigt, og takker ham for hans samvittighedsfulde og dygtige arbejde. Stadig vænter T. i de følgende år værkets nære afslutning, og stadig skuffes han. Snart er papirmangel i vejen, snart den politiske tilstand, snart A. M.s egne forhold. Efterhånden som arkene blev færdige, tilsendtes de T., og A. M. lod ved lejlighed medfølge en udførlig motivering af de gjorte forandriuger, som han gentagne gange indstændig beder T. gennemlæse, for at han kan forstå det følgende. Ubegribelig nok synes det at have kostet T. stor overvindelse at sætte sig ind i denne fremstilling. Først erklærer

han at ville opsætte det, dernæst at han ikke ret har læst bemærkningerne, men heller ikke mener at behøve det, da A. M. vistnok har rammet det rette; tilsidst må A. M. stille i udsigt at gennemgå fremstillingen med T., når han kommer til København. Ikke des mindre kritiserede T. de gjorte forandringer og nedsendte forskellige forslag til ændringer. T. kunde have haft god brug for Series til fremlægning under de vanskeligheder, der rejste sig for udbetalingen af hans lønning; men i længselen efter afslutning blandede der sig ængstelse for den modtagelse bogen vilde få, da oppositionen mod Saxo efter sigende på sine steder havde vakt mishag. Således hengik tiden til ind i året 1702. Et og andet af det for Series bestemte var bleven henvist til Historia Norvegica, T. havde modstræbende fundet sig i, at Rolv krakes historie udskiltes fra Series som en særskilt bog, og ligeledes (dog efter hans egen opfattelse ikke ubetinget) givet sit minde til, at Series endte med Gorm den gamle, istedenfor som oprindelig med Svend Estridsen, således at også dette parti skulde udkomme særskilt. Derhos havde han til vedføjelse nedsendt nogle tillægs-bemærkninger. Fortale (hvori A. M.s andel i arbejdet skulde omtales) og register forudsatte T., at A. M. udarbejdede — det første med den motivering, at A. M. nu kendte bogen bedre end T. Imidlertid sendtes A. M. uformodenlig i kgl. tjæneste til Island 1702, og Series udkom først efter hans afrejse. Følgen var, at fortalen indskrænkedes til en kort, af T. 1697 skreven redegørelse, hvori A. M. blot havde indført en bemærkning om, at værket nu ikke endte med Magnus gode (Svend Estridsen), men med Gorm den gamle, og at bogen udkom uden register. De følgende år var A. M. optaget af ganske andre sager, men når lejlighed gaves, beklagede T. sig over den ved A. M.s uformodede bortrejse foranledigede forvirring og bad ham tilholde forlæggeren at udgive det 1703 nedsendte register samt nogle yderligere noter til Series. Dette var forlæggeren dog lidet villig til, da Series vel rostes, men ikke havde nogen afsætning, og da både forlægger og bogtrykker erklærede at have lidt store tab ved A. M.s idelige kassationer. Først 1777, da Suhm udgav Torfæana (T.s latinske breve) fulgte hermed det af T. nedsendte register (Index) og Notæ posteriores. I Suhms fortale optoges tillige J. Erichsens udforlige latinske redegørelse for Series' tilblivelse, om hvilken R. Nyerup, som afsluttede J. Erichsens ufuldendte biografi af T., oplyser, at den til optagelse i biografien var oversat på dansk, »men da de Læsere af Minerva, som ikke overslaae Artikelen om Torfesen, ligesaa gierne kan læse det paa Latin i Torfæana, henvises de dertil« — en nu ikke ganske tidssvarende bemærkning!

Samtidig med at A. M. havde så stor andel i den endelige redaktion af Orcades og Series, var han også T.s rådgiver eller medarbejder ved dennes hovedværk Historia rerum Norvegicarum, og de kronologiske redegørelser, som indeholdes i deres brevveksling, gælder som oftest alle tre værker. Da A. M.s forbindelse med T. begynder, var denne med sit arbejde nåt til tiden omkring år 1000, og under sit ophold i København 1688 forelagde han sit medbragte manuskript for sine velyndere og indhentede bl. a. Bartholins råd ang. stoffets behandling, men i de nærmest følgende år findes i A. M.s og T.s brevveksling kun en enkelt direkte omtale af værket, og først i oktober 1697, efter at A. M. og T. havde tilbragt somren sammen i København, nævner A. M. i et brev, at T. vil have vinteren optaget af at gennemgå sin Ante-Monarchica Norvegica, d. v. s. arbejdets forud for Harald hårfager liggende del, hvor sagnhistorien gjorde store kronologiske vanskeligheder, og hvor både Bartholin og A. M. bestræbte sig for at få T. til så meget som muligt at udelade fablerne. Derefter begynder en hyppigere meningsudveksling om forskellige enkeltheder. T. havde efterladt hos A. M. et parti af arbejdet, som 1699 tilbagesendtes, og samme år udtaler T. det håb, at Historia Norvegica næste år må kunne komme under censur. I anledning af en truende lønnings-reduktion behandles den forestående udgivelse oftere i brevene 1700 og begyndelsen af 1701. A. M. forudsætter, at Hist. Norv. er så vidt færdig, at delene år efter år kan nedsendes, T. redigerer ivrig, men frygter for, at arbejdet vil trække ud. T. vil helst henskyde tvivlsomme forhistoriske spørgsmål til A. M.s afgørelse, og A. M. giver nr. 132 i anledning af den for delenes udgivelse påtænkte rækkefølge en vurdering af værket, hvoraf ses, at han tillægger afsnittet Harald hårfåger—1263 den største betydning, mener, at det forudgående tidsrum ved sine mange tvivlsmål vil virke trættende, at sidste del 1263—1388 ved sit spredte og ufuldstændige kildemateriale egner sig mere til behandling af A. M. end T. Efter at T. ved et ophold i København 1701 havde opnåt tålelige lønnings-vilkår, genoptages arbejdet og menings-udvekslingen ang. Hist. Norv. Det ses nr. 143, at A. M. har påtaget sig at besørge 1. del trykt og at skaffe en bogtrykker, men ved A. M.s uformodede bortrejse 1702 gik alt i stå. A. M.s breve til T. med meddelelse om afrejsen kendes ikke, men den norskfødte mag. J. Rasch, som i de nærmest følgende år blev T.s kommissionær i København, beretter i et brev af $^{10}/_{6}$ 1702 til T., at A. M. »er i Kongelig tieniste sent som Commissarius til Island, hvor hand meente at forblive $1^{1}/_{2}$ aar. Denne forretning kom ham meget hastig paa, saa han hafde neppe tid at føre alle sine sager til endschab. Dend siste nat før

hand reysede, sad hand gansche over at nedpache sine bøger og sager, og obligerede hand mig da at komme til sig om morgenen klochen halv femb; da giorde han endelig afscheed med flere, og om sider med mig, som hand holt for Eders ven, og derfore betroede mig alle Eders sager, som hand opschrev paa et støche papier: (1) leverede hand mig Grønlandz historie in qvarto, og Eirici Blodox og andris historie in folio at levere Vinding til approbation med tiden, som ieg ogsaa har leveret Vinding, og talde hand med mig i Høyeste ret i dag, og sagde sig at vilde sende mig et brev til Eder, som ieg venter før ieg dette slutter, (2) Fich ieg en pache Manuscripta af Arnas forseiglet at sende Eder med aller første leilighed . . . (6) leverede hand mig mange salutationer til Eder og excusationer, at hand ei før hafde haft tid at schrive Eder til om dend forefaldene Reyse, og ieg kand i Gudz sandhed melde, hand hafde nu snart ei tid at svare saa occuperit var hand«. I sin svarskrivelse ($^4/_7$) beklager T. sig bittert over den herved forårsagede forvirring, og af andre breve[1] ses, at det var vanskeligt at få Hist. Norv. udgivet. I sit svar til A. M. nr. 145 berører T. også forlægger-vanskelighederne, og klager over, at det fra A. M. tilbagesendte manuskript er så gennemrettet, at han ikke kan forstå det — han vil lade alt vænte til A. M.s tilbagekomst. En påtænkt rejse af T. til København 1704 blev ikke til noget; 1705 (nr. 151) kunde han nedsende til censur den endnu en gang kritisk reviderede 1. del af Hist. Norv. (på en tid hvor A. M. opholdt sig i Kbh.), og 1706 begav T. sig selv til København, formodenlig for at få udgivelsen tillige med flere andre forhold ordnet. Endnu de sidste dage af august ses T. at være rask[2], men kort efter må han være blevet ramt af den svaghed, der for resten af livet sløvede hans åndsævner. Under T.s ophold i Danmark 1706—8 trådte den for videnskabelig forskning så uegennyttig interesserede professor Chr. Reitzer til og påtog sig udgivelsen, som kostede ham 1500 rdl. I et brev til A. M. af $^{15}/_5$ 1708 siger R.: »Ellers maa publicum takke mig for at hans Historia Norvegica kommer ud. Fire à fem Alphabeter ere allerede trykte; og ihvorvel den bliver hen imod 24 Alphabeter stor, saa mener jeg dog, at den førstkommende Paaske skal nesten være færdig«[3]. I et brev af $^{11}/_6$ 1710 må han dog oplyse, at af T,s historie »de tre første dele formedelst bogtrykkerens forsømmelse og umægtighed endnu ikkun ere færdige; dog at man inden faa tider kand vente sig den fierde, som ved Ma-

[1] Se Dahl, s. 337. [2] Dahl, s. 348 ff. [3] I samme brev anfører han om T., at han endnu lever »omendskiønt ihukommelsen slaar ham meget feil; ja han kunde efter mit tykke leve mange flere aar, dersom de, som dagligen drikke paa hans pung, vilde ikkun tilstede ham at reise hiem«.

gister Gram og Thorlef er tillige med Prolegomenis allerede bragt i den stand, at den kand trykkes. Og Gud give, at jeg hafde tort skikke min Herre bemelte prolegomena for at igiennemsee dem«. Den første af de to her nævnte mænd må være den bekendte historiker Hans Gram, om hvis forbindelse med T. man ellers ikke hører noget; den sidste var en landsmand af T. Þorleifur Halldórsson, hvis ævner og hurtige nemme meget roses. Som ung student havde han på nedrejsen fra Island overvintret hos T. 1703—4, som havde brugt ham som sekretær, og i de følgende år knyttedes han til udgivelsen af T.s værker[1]. I et brev til A. M. $^4/_8$ 1710 fortæller Þ. H., at T. befinder sig vel og er bleven gift med sin tidligere husholderske, men at det går meget langsomt med at få hans bog færdig; nu er først begyndt på IV. del, som helt har måttet renskrives på ny; dog fastholder justitsråd Reitzer, at hele værket skal være færdigt før påske, hvad sandsynligvis også vil ske, hvorledes det end går med fortalen, som det er forgæves at vænte fra T., hvorfor det også så ofte er ønsket, at A. M. var her tilstede for at hjælpe noget på sagen. Imidlertid er det blevet overdraget Þ. H. at udkaste den, så godt han kan, skønt han selv ser det er dårligt arbejde, men derved er intet at gøre. Th. Bartholin har senere gennemset den, »sed revidit tantum«[2]. Da værket udkom 1711, angiver Reitzer i dedikationen til kongen, at han efter T.s anmodning har påtaget sig udgivelsen af hele værket og fuldførelsen af IV. (sidste) bind, som på grund af forfatterens alder ikke var helt udarbejdet; fortalen fremtræder som T.s arbejde. I en anbefaling for Þ. H. af $^4/_{12}$ 1710[3] fremhæver R., at Þ. H. har korrigeret T.s hele Hist. Norv. og »da Thormodur ikkun havde giort et udkast af Verkets fierde Deel, har han ført den i stiil og gandske fuldfærdiget den, tilligemed Prolegomenis eller en vidtløftig lærd fortale til det gandske Verk« (er 31 folio-sider). Som belønning for arbejdet skaffede R., ved hvis bord Þ. H. i flere år havde spist, ham magistergraden, og kort efter blev han rektor på Holar (efter forgæves at have ansøgt om bispestolen samme steds). Besynderligt er det, at T. først ved et brev fra A. M. 1713 erfarer, at Hist. Norv. er færdig (se nr. 154), og først, som det synes, i årene 1717—18 gennem A. M. får nogle eksemplarer tilsendt.

I årene efter A. M.s afrejse til Island havde også efterhånden de øvrige af T. forberedte arbejder set lyset. År 1705 udkom Historia Hrolfi Krakii, som T. ugærne havde set A. M. udskille fra Series, nu en lille oktav, oprindelig, da A. M. år 1700 (nr. 120)

---

[1] Islandica VIII (An Icelandic Satire etc.) by H. Hermannsson, Ithaca 1915.
[2—3] Islandica VIII.

forelagde en prøve, bestemt til at udgå i kvart. Samme år kom Historia Vinlandiæ antiqvæ og næste år (1706) den anseligere, med adskillige kort udstyrede Gronlandia antiqva, som T. havde haft i arbejde lige siden 1692, og hvortil bl. a. også interesse for det gamle Grønlands genopdagelse havde tilskyndet ham (bægge i 8vo)[1]. Endelig år 1707 fulgte (i 4to) Trifolium historicum, den »dissertatio« om kongerne Gorm den gamle, Harald blåtand og Svend tveskæg, som T. havde ønsket skulde afslutte Series, men som A. M. havde udskilt derfra, og som forlæggeren af Series havde forpligtet sig til at udgive, men længe søgte at unddrage sig fra; her havde navnlig forskellige kronologisk-historiske problemer fra Harald blåtands regeringstid optaget T.

Næst efter de med trykningen af T.s skrifter forbundne forhandlinger var vel nok ordningen af udbetalingen af T.s løn den vigtigste forretning i København. Allerede i sit første brev til A. M. hentyder T. til, at han kunde onske at skifte bestilling, d. v. s. opnå et fastlønnet embede, så at han herigennem kunde have sit sikre underhold og dog fortsætte sit litterære arbejde, medens hans lønning nu idelig var truet, eller hvis udbetaling trak i langdrag — en ordning, som han i den følgende tid gentagne gange bringer på bane. Disse vanskeligheder fortsattes og kommer gentagne gange til omtale i brevvekslingen, dog falder den nye ordning af lønningen under A. M.s ophold i Tyskland 1694, og først ved tronskiftet 1699, da T. truedes med reduktion, må A. M. for alvor antage sig hans sag, og brevvekslingen desangående er i den nærmest følgende tid meget omstændelig. Trods A. M.s gode forbindelser og idelige forestillinger blev alle hans anstrængelser frugtesløse, og han må i foråret 1701 meddele, at rentekamret af økonomiske hensyn ikke har villet fremme sagen, men at han dog har nåt så meget, at man nu véd, hvem T. er og hvad han arbejder på, medens dette forud var myndighederne ubekendt. Da T. derpå personlig indfandt sig i København, fik han sin bestalling stadfæstet med bibeholdelse af den tidligere lønning.

Ved siden af ovennævnte anliggender medførte T.s afsides opholdssted i forbindelse med hans sindsbeskaffenhed og livsførelse et utal af forretninger i København, som han uden mange betænkeligheder gav A. M. at besørge. Dels af naturlig hjælpsomhed, dels vel også for at gøre sine rede penge frugtbringende var T. meget villig til at give lån, men stod strængt på sin ret overfor skyldnerne, og i brevvekslingen møder atter og atter sådanne upålidelige låntageres

[1] Om forholdene ved disse to skrifters trykning se S. Dahl, Nord. Tidskr. f. Bok- och Biblioteksväsen I, s. 335 ff.

navne. Endvidere havde T. penge at inddrive på Island og havde som oftest en eller anden retstrætte eller vilde træffe juridiske dispositioner, hvortil myndighedernes bistand ønskedes. Hertil kom allehånde lejlighedsvise kommissioner og fremstilling af private kontroverser.

T.s udprægede taknemlighedsfølelse ytrede sig både overfor kongerne, som havde skænket ham hans stilling, og de mænd — Luxdorph, Meier, Moth —, som støttede ham, når hans embede under statens dårlige finanser og den almindelige mangel på interesse for hans studium og kundskab om hans arbejder var truet. Overfor en af disse, den tysk-dannede rentekammer-deputerede R. Meier, gav han sin erkendtlighed udtryk på en måde, der vakte A. M.s største mishag; han lod nemlig ved Asgeir Jonsson tage afskrift af en del vigtige kongesagaer og anden nordisk oldlitteratur, som han forærede Meier eller pro forma hans søn, skønt sandsynligvis ingen af dem har enten forstået sproget eller haft nogen interesse for disse æmner, og A. M. fremhæver nu (se nr. 77 og 101), at han nødig ser sådanne kildeskrifter spredes blandt ukyndige eller ved senere salg gå ud af landet (til Sverrig); og, som han havde forudsagt, købte han dem da også efter M.s død for egen regning, for at hindre dette.

Om A. M.'s samler-interesse og iver for i sit studium at gå til selve kilderne afgiver brevvekslingen mange vidnesbyrd, deriblandt også oplysninger om, hvorledes han fik rådighed over de middelalderlige skindbreve fra Stavanger domkapitel, som efter hans død ved forsømmelighed under boets behandling er forblevne i den Arnamagnæanske stiftelses besiddelse. Disse breve havde T. mod revers fået udleveret i årene 1683—84 i egenskab af norsk historiograf til brug ved sit arbejde. Det ses, at T. senere har udlånt dem til Bartholin (for dennes kirkehistorie), men ved A. M.'s besøg hos T. 1689 var de dêr, og 1697 beder han (som havde påtaget sig at afslutte Bartholins arbejde) T. tage dem med til København, dersom de endnu er hos ham, så han kan gennemse dem under T.s ophold her. Dette skete ikke (hvorimod T. synes at have medført afskrifter af dem), og det følgende år bebuder A. M. en ordre fra oversekretær Moth angående disse; denne ordre — om brevenes nedsendelse til brug for A. M., som senere skal tilbagesende dem —, skrevet af A. M., men underskreven af Moth, afsendtes også, hvorefter brevene ankom og A. M. udgav revers for 277 gamle pergament-breve (nr. 85, er dog antedateret, da A. M. foreløbig ikke kunde overkomme at gennemgå brevene, sml. nr. 93 og 109). Snart begyndte vedkommende biskop at kræve brevene tilbage (se nr. 106), men foreløbig tilbød A. M. fra brevene at skaffe de oplysninger, som biskoppen til brug ved en

retssag ønskede. Ejendommelig for T.s opfarende hidsighed er, at da han er bleven misfornøjet med biskoppen i anledning af dennes stilling til T.s edsaflæggelse ved tronskiftet 1699, beder han A. M. vise ham så lidt hensyn som muligt med hensyn til Stavanger-brevene (nr. 113), hvad dog ikke fik nogen virkning, og A. M. anerkender biskoppens ret til at afkræve ham brevene (nr. 121); T. derimod mener, at brevene ikke skulde sendes til biskoppen, men til T. selv, som i sin tid havde udgivet revers for dem (nr. 124). A. M. mente at kunne konstatere, at T. ikke havde sendt ham alle brevene og bad ham eftersøge de manglende (nr. 132). Endnu 1706 kræver T. sig brevene tilsendt (nr. 152); disse havde imidlertid A. M. taget med sig til Island, og i de følgende år modtager han adskillige forgæves reklamationer fra de pågældende biskopper, som det ses af de herom bevarede breve.

Ved siden af de udførlige kronologisk-historiske undersøgelser og de mange forretnings-anliggender indtager privatmeddelelser en forholdsvis knap plads i brevvekslingen. Dette var dog mindre T.s skyld end A. M.s. T. tørstede efter nyheder, men fik kun i ringe grad sin trang tilfredsstillet. Også i A. M.s personlige forhold var han levende interesseret og bringer mange forslag på bane, om hvorledes A. M. skal sikre sin fremtid ved at søge et eller andet godt embede, gøre et rigt parti o. s. v. Angående giftermål var A. M. utilgængelig, ønskede ikke at påtage sig curam posteritatis og mente, at »få ting er bedre end ro« (fátt sé kyrru betra, se nr. 140 og 149). For A. M. var selvfølgelig den lange væntetid, inden han nåede en fastlønnet stilling, pinlig, og enkelte gange giver han sit mismod luft, værst var det dog, at de mange tilfældige arbejder han i årenes løb måtte påtage sig, næsten helt drog ham bort fra litterær produktion, og de i hans breve antydede foretagender (udgivelsen af Bartholins kirkehistorie, en bog som 1689 ff. år er under arbejde [utvivlsomt en udgave af Are frodes Islændingebog] m. m.) blev til intet; også i denne henseende var T. ivrig med forespørgsler og forslag. Under drøftelsen af A. M.s fremtids-udsigter nævnes gentagne gange muligheden af at gå til Sverrig, hvor man med begejstring dyrkede den nordiske oldlitteratur, der opfattedes som »götisk«, og hvor i en årrække ved det 1666 oprettede antikvitetskollegium (fra 1692 antkv.-arkiv) Islændere indkaldtes til hjælp ved de islandske sagaers fortolkning og udgivelse. Samtidig satte dog det spændte politiske forhold mellem Danmark og Sverrig sit ydre præg på denne virksomhed, og den herskende uvilje mod svenskerne kommer da også gentagne gange til orde i brevene. A. M. har åbenbart temlig tidlig fået indflydelse på de islandske sagers

behandling i regeringskontorerne, så at hans udsendelse til Island også herigennem forklares; og gennem sine forbindelser på Island har han tidlig fået en stærk uvilje mod de dêr rådende krese, så at han under ingen omstændighed vilde modtage nogen ansættelse dêr i landet. T. bevarede hele livet interessen for sin fødeø, men havde ingen indsigt i forholdene, og de forslag til ændret administratíon, som han gentagne gange fremsætter, er ganske fantastiske. A. M. havde en stærkt udviklet selvfølelse, som flere gange kommer til orde, så vel overfor T. som ved andre lejligheder, og det er ejendommeligt, at også Moth, som A. M. senere blev så nøje knyttet til, fra først af virkede frastødende på ham, og overfor etatsråd Meier bevarede han bestandig en vistnok noget ubegrundet uvilje. A. M. var, overfor hvad fremtiden kunde bringe, tvivler eller pessimist, T. en uforbederlig optimist. De to mænds breve, índbyrdes højst forskellige, har også betydning som vidnesbyrd om tidens islandske brevstil. For A. M. indeholder brevene en art oprejsning. Hans hidtil kendte korte optegnelser er nemlig holdte i et så besynderligt blandingssprog, at man kunde tvivle på, at han beherskede sit modersmål. Brevene er i modsætning hertil skrevne i et i det hele rent og godt sprog, selvfølgelig dog med en del af bekvemmeligheds-hensyn brugte fremmedord. T.s sprog er derimod dårligt og øjensynlig påvirket af hans lange fraværelse fra hjemlandet; hans stil desuden tung og uklar og ofte tillige afjasket. Glimtvis dukker dog en viss humor frem, og ejendommelig for bægge er den særlig islandske tilbøjelighed til at bruge omskrivende benævnelser eller øgenavne for personer og forhold, navnlig i sådan omtale, hvor man ønsker at udtrykke sig forbeholdent. Også islandske ordsprog forekommer lejlighedsvis hos bægge. Selve de historisk-kronologiske undersøgelser har nu kun interesse ved at vise arbejdsmåden; de hovedsagelige resultater m. h. t. de norske kongers regeringstid, som T. kom til, har J. Erichsen sammenstillet i en efterskrift til sit uddrag af brevvekslingen s. 124 ff.

Vakte A. M.s breve ofte T.s utålmodighed ved hvad de ikke sagde eller der ikke blev gjort, har det næppe kunnet undgås, at T.s breve både ved form og indhold til tider har virket trættende på A. M. For T. lå enhver tanke om, at han ved sine idelige anmodninger i egne anliggender kunde falde til besvær, fjærnt, og det virker næsten vemodigt ved brevvekslingens slutning at se T. gentage sig i forretnings-enkeltheder, og A. M., som under de givne forhold ikke kunde beskæftige sig med disse, ikke besvare hans breve. I virkeligheden nærede dog A. M. vedblivende interesse for T.s anliggender,

således som det også viser sig ved hans efterfølgende arbejde for at sikre T. og senere hans enke lønningens udbetaling. Der haves ligeledes udtalelser af A. M., som viser hans påskønnelse af T.s Historia Norvegica, ligesom det kun var uforudsete omstændigheder, som hindrede ham i at lægge sidste hånd på værket i henseende til tilsyn med udgivelsen af T.s arbejder, en opgave, som han sikkert væsenlig af interesse for sagen havde påtaget sig.

At A. M. dog havde et skarpt blik for T.s svagheder som kritisk forsker og videnskabsmand, fremgår af nogle egenhændige optegnelser i hans i AM. 219, 8vo indeholdte samlinger til T.s lævned:

Þormodur hafde eingen sierleg correspondence til Islandz á hans fyrstu translatoris árum. Mag. Bryniolfi hefr hann tilskrifad 1663 og 64 um vored, sidan alldri ad eg true.

Eg finn og eingen correspondentz fra honum til Island[z] fra 1664, er hann kom til Noregs, og til 1671, þá hann kom til Islandz.

Sidan hefur hann eingum um antiqvitet tilskrifad, þad eg funded gieti, þangad til hann vard Historiographus 1682.

Epter þá tid skrifadi hann opt til Sr. Torfa i Bæ og Meistara Þordar, um antiqvitet; til annarra ecki, þad eg vite, edur fundid gete.

In summâ: hann var ordinn ókunnugur á Islande, og næsta hirduiaus i ad safna documentis þadan, var og ecki vandur ad um Exemplarium bonitatem.

[Ad describendas membranas parum aptus erat, skrifadi allt álika og Islendskan skrifast nu, instar vulgarium librariorum. Nec satis peritus erat philologiæ et Grammaticæ veterum Islandorum. Eddam et Carmina vetera legerat qvidem, sed seposito acri satis criterio; neqve iis vertendis satis idoneus erat.

In usum historicum libros Islandorum accurate legit, et magno cum judicio, imò omnium suorum antecessorum maximo.

Membranas, præterqvam ex Bibliotheca Regia et Academicâ, nullas unqvam versaverat, nec eas acri satis cum judicio, priusqvam adultâ ætate, qvæ ad istas res judiciosè tractandas nimis sera est.

Habitabat etiam loco importuno, remotus à societate literatorum.

Islandorum historiam literariam non satis benè calluit.

Hinc est, qvod in authoribus citandis paulo sit obscurior, imò, si vera dicenda, ferè confusus[α]. (α inde etiam est, qvod fabulas, recentius scriptas, antiqvas esse credidit.

Accessit amor patriæ, qvi eum monumenta Islandica, si aliqvo modo stare possent, rejicere vetuit.

à Credulitate etiam absolvi penitus non potest.)

Uti vir erat maximæ probitatis, ita veritatis amantissimus, ut religioni duceret, scientem aliqvid in historiâ mentiri [1].

---

[1] Fra [anført i den af R. Nyerup underskrevne fortale til særtrykkene af J. Erichsens ufuldendte biografi af T. (dog med forbigåelse af sætningen »skrifadi — librariorum«), men gengivet i den tro, at bedømmelsen skyldtes Erichsen.

Bidrag til en karakteristik af T. giver A. M. også på nogle optegnelser i AM. 285 b, folio, henhørende til en af ham påtænkt udgave af den latinske brevveksling mellem T. og historikeren O. Sperling, hvoraf et oktav-ark foreligger i rentryk. Her sammenlignes de to mænd på følgende måde:

Torfæus elogia et laudes non usqveqvaqve interdum meritas aliis attribuere consvevit, qvod eo excusari poterit qvodam modo, qvod neminem offendere voluerit. Sperlingius de suâ eruditione non malè sentiebat, Torfæus de suâ modestissimè, imò se ipsum aliis æqviparare vix in animum induxit, hinc nimia aliorum observantia in rebus literariis. Uterqve doctus, uterqve rerum vetustarum studiosus, uterqve senex. Sperlingius in rebus exteris et vario eruditionis genere longè plura legit, Torfæus res Septentrionis longè melius calluit. Torfæus lingvæ Islandicæ veteris peritus erat, Sperlingius pauca talia legere potuit, videri tamen voluit ista intelligere. Torfæus veteribus libris Septentrionis abundabat, Sperlingius ne unicum qvidem habuit[1].

T. havde til valgsprog δεῖ ἐν εὐφημίᾳ ἀποθανεῖν, og dette fulgte han efter ævne, hans skribentvirksomhed bundede for en stor del i troskab mod en af kongen tildelt opgave, og forskellige ytringer af ham vidner om, at han var villig til alle opofrelser, for at hans arbejde ikke skulde gøre ham skam. At hans Norges historie virkelig påskønnedes og afhjalp et savn, vidner bl. a. Holberg om i sin epistel CLXXI, hvor han dømmer om værket, at vel findes deri mange ting, som ikke interesserer og derfor burde være udeladte, ligesom også mange mirakler og jærtegn, som T.s lettroenhed har ladet ham medtage: Men ikke desmindre er krøniken en af de anseligste og prægtigste

[1] A. M.s skriver Jón Ólafsson fra Grunnavík gengiver i sin biografi af A. M. i AM. 437, fol. et og andet af hvad A. M. fortalte ham om sit forhold til T.: kvað þormóð hafa verit mann hinn hreinlyndasta, fjárlægan frá at fara með ósannindi, heppinn í at rekja fornar ættir og finna synchronismos . . Árni hélt mikit af lærdómi hans og hversu slyngr hann hefði verit at rekja fornaldar ættir og útgötva af þeim tímana, sem strax var ávikit. Árni kvað hann helst of hallan til íslenskra sagna, þángað til hann hefði komit hönum til at lesa eingelska og aðra framandi skribenta. þormóðr var manna hreinlyndastr, annars harðgeðja og hvass í skapi, sem eg veit nokkur dæmi til . . þormódr var góðgjörðasamr við guðspakkamenn og hinn raunbesti. Árni sagði mér til dæmis, at hann hefði þrisvar hjálpat sama manni frá húsgángi, þeim er Helgi hét, og hafði þó ei annars at njóta enn hann var faðir kokkastúlku hans. J. O. fortæller, at han i Kobbervigen i Norge 1726 så en 6 års dreng, som var opkaldt efter T., i hvis tjæneste moderen havde været »því hann var þar elskaðr og af öllum mikilsvirðr og vellátinn«. A. M. var hans gode ven, han havde befundet sig vel i hans hus og roste hans kone (det kan ikke ses, hvilket af de to besøg J. O. sigter til, og han forblander T.s to hustruer).

historier, som nogensinde er kommen for lyset, den fortjæner med rette navn af et 30års værk og et arbejde, der udfordrede mere end 1 mands kræfter. Som grundet på utallige manuskripter, som til dels går tilbage til øjenvidner, er skriftet i højeste måde et originalskrift, og da kilderne er på det gamle nordiske sprog, kunde ingen uden T. forfærdige det, så det er en lykke, at autor nåede så høj en alder.

* * *

Gentagne gange har været hentydet til TORFÆUS' overtro og mangel på ævne til at skelne mellem historie og fabel; i sine breve nævner han forskellige drømmevarsler han har haft, det er ham en tilfredsstillelse (nr. 141), at statholder Gabel har kunnet bestyrke ham i troen på troldfolk, og i fortalen til Historia Hrolfi Krakii fører han i virkeligheden et forsvar for troen på alver og lignende overnaturlige væsner. Nogle af de andensteds foreliggende eksempler på sådanne forestillingers magt over hans sind er så ejendommelige, at de fortjæner at fremdrages. Således er i kopibogen AM. 282, fol. med Asg. Jonssons hånd indført et brev af $^{11}/_{12}$ 1688 fra T. til hans svigerinde Abigael Hansdatter, hvor T. begynder med en deltagende udtalelse i anledning af hendes mand, præsident Grams død samt beklagelse over, at han stadig lider af efterveerne efter stærk svir under sit seneste købstads-ophold, og derefter fortsætter:

Dett er mig iche veder fares siden it aar for sal. Susanne døde, att jeg haffver fornommet nogen ham, for end nu i natt, dog saa jeg intet, menß der gich en fra døren saa sacht thil mine føder, og tog i klæderne offvin til. Jeg spurte om dend villdi opp i sengen til mig, schule vere velkommen, gich saa putzlundiß frem for sengen op ad; jeg spurte, hvar hand villde hen, lod saa tende lius; strax det var bort i gien, legger dend sig paa puden huß mig, og fører sig vel op at andsichtit mitt, och iche viste jeg beder, end jeg kienti detz and paa min mund. Jeg bad dend velkomin, dyrede temmelig tog, gich saa bort. Jeg mener det er min systers ham, for du muffveligens hafver att-raa att tale med mig. Saa gich min ham i din stufve dend tid jeg var paa Samßøe.

Lige så karakteristisk er en egenhændig optegnelse af T. (i AM. 219, 8vo) om en drøm, hvori en af hans forfædre åbenbarer sig for ham. T., som på mødrene side nedstammede fra en af Islands stormænd Torve i Klove (d. c. 1500), var åbenbart meget stolt af dette slægtskab. Han drømte nu, at han på Island mødtes med Torve, som modtog ham venlig og i forblommede ord antydede hans skæbne. Optegnelsen lyder:

Anno 1668 nottena fyrer þann 9xb. dreimde mig, att ieg være fyrer nordan a Kalldalande hia einum storum hoffdingia, enn ieg

man hann eehe; sá haffde þrætu vid annann, huorn ieg och iche helldur man. Þar kom inn madur mikill vexte, breidur i andlite, och sagde thil þess, sem ieg var hia, att hand villde forlika þa; hinn sagde hann villde þad giarnan, enn þad kinne nu eche att verda. Þeir geingu so vt. Þa sagde saa, sem fyreer(!) vard: Ia þad schyllde ieg haffa giört att lata hann raada. Ieg spurde huor hann være, hann sagde þad være Torffue i Kloffua och att þad være hans vande att setia sig so nidur hia folche. Ieg giech thil Torffua och sagde hönum ieg være eirn vnge hans, hann tok mier vel och sagde mier eitt och annad och ieg saa nochud gamalt. Mier þotti hann sidar sitia a bech och ieg hia hönum vtar fra, ieg spurde hann att forlögum minum, hann hlo och sagde Conficieris sale infantis. Ieg spurde huad þad være, hand hló och sagde þar schyllde ieg haffua þad, och meinte hand heffde sagt mier þad i myrku male. Sidan var ieg leinge hia hönum och att kiet och bröd och smiör med hönum.

Fra T.s tidligere arbejdsår findes i hans brevveksling de besynderligste udtalelser ang. oldtidshistorien og dens kilder. Den fantastiske svenske oldforsker O. Rudbeck, som Bartholin og A. M. tog bestemt afstand fra, synes T. oprindelig at have følt sig tiltalt af. Således skriver han til præsten Torfi Jónsson $^{29}/_{3}$ 87: 'Rudbeccius og jeg har aldrig korresponderet, og dog har vi bægge brugt samme methodus, før jeg så hans skrift, at konferere stamtavler fra Adam til Odin og derefter med Christi stamtavle, som er perfekt i alle måder, og deraf kan bedst hines defekt ses'. Og endnu i et brev til samme af $^{25}/_{3}$ 89 (anført i Erichsens uddrag s. 117) er han tilbøjelig til med Rudbeck at henlægge Islands bebyggelse til år 414 og anfører den fabelagtige Bård Snefjældsas' saga som bevis herfor. — I et brev til Bartholin $^{21}/_{7}$ 1690 (AM. 283, fol.) siger T.:

Det er iche alt fabeler, som de uden lands och særdelis i dette delicat seculo holder for fabeler. Hvem schulle nu troe om Esculapio, en orm som bleiff indført i Rom, och selff drog aff schibet, eller om Matrem Deorum, som var kun en steen. Dend samme dieffvel, som spøgede i saadan maade for dem, dend spøgede paa sin maade for dem, som her var. Dog schal jeg følge hans goede raadføring, och amputere alt som siunis at haffve speciem fabulæ, mens saa bliffver opus iche stort. Menß paa det jeg iche om sonst schulle haffve laborerit det hid indthil er schriffvet, och det andet, at jeg holder een stor deel iche for fabuler, som andre holder, och der offver er historia icke complet om saadan ude luchis, haffver [jeg] bethencht at føre alt saadan udi en anden part ...

Sml. Erichsens biografi s. 213.

* * *

Arne Magnusson, som var så kortfattet i sin brevveksling ud over det rent faktiske, synes at have yndet mundtlig samtale (sml.

nr. 139, hvor T. opfordrer ham til at forsage tehuse) og ved sådanne lejligheder at have været underholdende og tilbøjelig til at meddele af sin store kundskabsfylde. En sådan mundtlig tankeudveksling skylder vi den eneste udførlige efterretning om A. M. under hans udenlandsrejse, nemlig de af den svenske lærde O. Celsius (nogle år yngre end A. M.) under hans flerårige udenlandsrejse gjorte optegnelser om hans samvær med A. M. i Leipzig (se det i Danske Smlr. 2. R. IV, s. 255—58 givne uddrag). C. gjorde A. M.s bekendtskab 22. april 1696 på det Akademiske bibliotek og havde derefter daglig omgang med ham, så længe C. var i Leipzig. Den professor, som var bibliotekar, tillod dem hver dag at gå på biblioteket, hvad enten han var der eller ej, nøglen hentede de hos ham, og de gennemgik nu daglig manuskripterne og de trykte bøger. A. M. forærede C. nogle eksemplarer af sin nylig udgivne Chronica Sialandiæ, og de diskuterede meget om de svenske lærde, særlig O. Rudbeck. A. M. mente, at R.s Atlantica ikke stod på faste fødder, og at han havde citeret loca auctorum galt. De islandske sagaer var ikke at bygge på, og troværdigheden tog ned gennem tiden mere og mere af. Af de svenske forfattere er nogle pålidelige mænd, andre går altfor vidt i de svenske sager; de Svenskere, som oversætter islandske sagaer, prostituerer sig, og også de derværende Islændere, som til dels er ulærde folk, der ikke forstår at udgive gamle håndskrifter. Verelius danner til dels en hæderlig undtagelse og kritiserer med rette Lyschander og Worm. A. M. viste ham et islandsk saga-fragment ang. nordisk historie, som han tænkte på at udgive med latinsk oversættelse, havde Trojomanna saga hos sig og havde i København alle islandske sagaer. En latinsk oversættelse af biskop Jons saga vilde han sende til Antwerpen til brug for Acta sanctorum. På universitetsbiblioteket i København havde han konfereret et Ælnothus-manuskript med Meursii utgave og vil ved lejlighed vise dens fejl. Han vil lade udgå en Grammatica islandica lingvæ antiquæ og er daglig beskæftiget med at samle til Historia Danorum ecclesiastica, som han vil fortsætte efter Bartholin, og efter B.s plan skal intet anføres, som ikke bevises af sande og gode dokumenter.

Fra en noget tidligere tid foreligger et dansk vidnesbyrd, som viser A. M. på lignende måde meddelsom og klart dømmende. I de uddrag af dr. P. Deichman(n)s dagbog, som er trykte i Suhms Nye Samlinger III, s. 105 ff., har forfatteren (læge i Odense) optegnet, at han år 1691 havde en temlig lang konference med en lærd Islænder ved navn Arnas Magnæus, som skal fortsætte Bartholins Hist. eccl. Dan. Først diskuteredes Islændernes trolddom (magia), som A. M. beskrev og forkastede som urimelig, dernæst de gamle nordiske

monumenter, hvorunder Worms tekster og brug af runebogstaver fordømtes og »dansk« som oldsprogets rette navn hævdedes overfor Svenskerne; endelig erklærede A. M. fortællingerne om Moskø-strømmen for en fabel og fremsatte den formodning, at ophøret af sejladsen til Grønland efter 1389 skyldtes forandrede isforhold.

Allerede 1686 får den unge A. M. hædrende omtale i et brev fra præsten Torfi Jónsson til T. D. 5. aug. skriver han: Í alþingis reisu minni var í tjaldi mínu amanuensis D. Bartholini Árni Magnússon ór Dölum, studiosus, ættingi minn, juvenis pro festo ingeniosissimus neque forsitan contemnendæ eruditionis . . Hann var í tjaldi mínu heila nótt á alþingi og varð mér að honum góð skemtun.

At nævne de mangfoldige tilfælde, hvor T. i sin brevveksling berømmer A. M.s lærdom og ævner, vilde føre for vidt. Mærkes kan, at han i et brev til biskop Þ. Thorlaksson $^{27}/_{3}$ 1690 (og igen 1691) erklærer, at han anser A. M. for den bedste antikvar siden Snorre Sturlason, om ikke bedre end både Snorre og Sæmund frode.

Til slutning ligger det nær med nogle ord at mindes Ásgeir Jónsson, den mand, ved hvis hånd de fleste af T.s breve og så mange vigtige håndskrifter er bevarede for efterverdenen. Efter at T. i årene 1683—86 havde haft en islandsk skriver Árni Hákonarson, derefter 2 norske og endelig havde gjort et mislykket forsøg med en af hans søster Ása hidsendt fostersøn Eyjólfur Björnsson (se T.s brev til søsteren $^{27}/_{3}$ 1689 i AM. 282, fol.), må A. M. under T.s ophold i København 1688 have anbefalet ham Asgeir, som 19. novb. 1686 var bleven immatrikuleret ved universitetet, og han ledsagede da T. til Stangeland og blev hos ham, med en enkelt afbrydelse, til 1704. T. var halvonkel til Asg., idet denne var en søn af Jón Jónsson på Hjalli, gift med Guðrún Ásgeirsdatter, som var en datter af T.s faster Anna Erlendsdatter[1]. T. var vel tilfreds med Asg., men med sin sædvanlige hjælpsomhed begyndte han snart at tænke på at skaffe ham en fast stilling (sml. s. 34, n. 2), og allerede 1690—91 bringes denne sag på bane mellem T. og A. M. Asgeir kunde ønske at blive vice-landskriver på Island, men få lov til fremdeles at være hos T. (nr. 31), og T. mener, at han kunde passe til stiftskriver i Norge (nr. 44);

---

[1] Se Sýslumannaæfir IV, s. 709. I sit brev til T $^{31}/_{1}$ 92 nævner A. M. Asg.s fader som afdød; i en optegnelse om T.s håndskrifter (A. M.s håndskriftfortegnelser s. 77) kalder han ham Jón á Gullberastöðum. Et brev fra T. til sin »måg« J. J. af $^{27}/_{3}$ 90 (AM. 283, fol.) gælder åbenbart A. J.s fader; her siger T., at Asgeir skikker sig vel, er flittig og tro.

A. M. tror, at der ingen udsigter er for Asg. på Island (nr. 14), og må yderligere have udtalt sig om Asg.s forhold dêr, da T. (nr. 40) undrer sig over, at Asg. kan være hadet af mange på Island. Denne uvilje finder muligvis sin forklaring i, at Asg., som T.s kopibog oplyser, var beskyldt for lejermål på Island, hvad T. på hans vegne afviser med at vedkommende var et løst kvindfolk (se nærmere brevet til J. J. og til amtmand Müller $^{27}/_{3}$ 90). År 1696, efter at den islandske translatør ved antikvitets-arkivet i Stockholm Guðmundur Ólafsson var død, tænkte Asg. for alvor på at skifte stilling. Den svenske legations-sekretær Utterklo havde bedet T. give sig anvisning på en dygtig Islænder og tilbød 200 rdl. specie i løn, T. nævnte (som den efter A. M. bedste) Asg. og forlangte på hans vegne 300 rdl. og bestallingsbrev, da han ikke så nogen vej for ham her (nr. 61). Asg. er formodenlig i denne anledning rejst med T. 1697 til København, hvor han blev tilbage og tilbragte den følgende vinter (nr. 67, 68, 70, 73, 74, 78); han modtog en opfordring fra Svenskerne til at komme straks og de tilbød 250 rdl. sølvmønt, men Asg. forlangte 300 rdl. og kgl. bestalling; endnu $^{26}/_{2}$ 98 tror A. M., at Asg. går til Svenskerne, men $^{19}/_{3}$ har han bestemt at vende tilbage til T., dersom han ikke inden 3 uger hører fra Svenskerne, og da intet bud kom, rejste han. Derefter begyndte T. igen at tænke på embede for Asg. (nr. 77, 79); A. M. hjælper til efter ævne (nr. 99, 112); 2. okt. 1700 erklærer A. M., at han nu har anledning til at skrive til Svenskerne om Asg., og det vil han gøre, men får intet svar, og forholdene var en tid vanskelige for Asg., da T. i de for ham selv besværlige tider synes at have tænkt på at inddrage hans løn (nr. 131), dog blev alt ved det gamle. Endelig fik T. under kongens besøg 1704 løfte om hans befordring. Asg. må derefter være afrejst til København og her have tilbragt vinteren 1704—5. Han havde her tillige forretninger at udføre for T., som ærgrer sig over, at han aldrig har turdet tale med oversekretæren (nr. 150). D. 10. marts 1705 fik Asg. Jonsson bestalling som sorenskriver i Heggen og Frøland og boede på gården Askim, men døde allerede 27. juni 1707 barnløs. Han var gift med Birgitte Nilsdatter Brunov, som efter hans død ægtede J. J. Louman (Laumann), klokker i Trøgstad[1]. Asg.s personlighed træder kun svagt frem; snarest gør han et stilfærdigt og forsagt indtryk. Også han tager varsel af drømme (nr. 86), og T. kalder ham lejlighedsvis, ligesom A. M., en stor hemmelighedskræmmer

[1] Sml. J. Erichsens biografi af T. s. 217—18 og norsk Personalhist. Tidskrift I (1910) s. 248. — År 1702 ses A. J. at have suppliceret om at betjæne sorenskriveren i Jæderen og Agdanes i hans alderdom og efter hans afgang at succedere ham.

(nr. 136). Hans håndskrift er en smuk, noget stiv halvfraktur, udstyret med talrige interlinearforkortelser og andre abbreviaturer, hvorved hans afskrifter gør et bestikkende indtryk af diplomatisk nøjagtighed, men som hos ham kun er et ganske konventionelt system uden hensyn til originalens ortografi[1].

København, februar 1916.

Kr. Kålund.

[1] I Vitterhets Hist. och Antkv. akademiens bibliotek i Stockholm bevares en svensk oversættelse af et brev fra Torfæus til den islandske translator Guðm. Ólafsson af 20. april 1691 (sml. J. Erichsens referat i T.s biografi s. 134 ff.; Minerva Jan. 1787 s. 289), som stemmer med den i T.s kopibog AM. 283, fol. indeholdte islandske tekst, blot at den afsluttende sætning i 283 »Vil I skrive igen, da adresserer det til Monsr. Arne Magnusson« er erstattet af [P. S. propria manu, *således den svenske oversættelse i marginen*] »Til Arne Magnusson skulle I ikke adressere nogen sager, men heller til denne mand, som brevet sendes til, om nogle dokumenter til mig skikkes, eller han vil noget igen af mig bekomme«. Men til det til Sverrig sendte brev har Asgeir Jonsson — med hvis hånd brevet selvfølgelig har været skrevet — føjet følgende ejendommelige efterskrift: »Var det så, at bekvemmeligt budskab kunde gå mellem os, som hverken min husbonde eller nogen anden vidste af, kunde I hos mig få noget udskrevet for billig betaling; men det må være dulgt, så ingen får det at vide. Om I kommer herop selv, var det meget vel, og jeg forud fik at vide hvad Eder behagede«.

1. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 12. november 1688. Torfæi brevbog AM. 282, fol., bl. 195—97. Ásgeir Jónssons hånd.

T. håber efter aftale fortsat venskab og retter forskellige anmodninger til A. M.: 1 α—δ at bede T.s svigerinde, kaptajn Michel Thuniss. (Tønnesens) hustru, om at spørge efter nogle i T.s logi glemte sager, og kapitajnen om at indkræve en gældspost; 2. at tale med renteskriveren om en mulig forsendelse af deres korrespondance gennem rentekamret; 3. at berette forefaldende nyheder; 4—5. sender hilsner til forskellige landsmænd, særlig Jón Eggertsson, hvis forhold berøres, og udtaler sin tilfredshed med Ásg. Jónsson, hvem A. M. synes at have anbefalet; nævner af islandske håndskrifter hos sig et eksemplar af Íslendingabók, en matematisk membran, hvortil A. M. skal have noget tilsvarende, og giver et citat af Þórðar saga hreðu. — Brevet er skrevet umiddelbart efter T.s hjemkomst fra et kortere besøg i København til sin gård Stangeland på Karmøen i Stavanger stift i Norge.

Thill M. Arna Magnussonar, aff 12. 9br. 8.

Monsieur Arne minn Magnusson, fornemme gode ven!

Til att minagere papir setiast öll complement til sidu, einasta att thacha firer goda conversation og bidia vinschapur mætte effter umtale continuerast. Her efftir kemur qvabb och bænastadir, first ad vilier bestilla zedilkorn þetta thil min kiæra svagers capitain Michel Thuniss. og heilsa honum, minne systur hans kiærustu, öllum þeirra bornum i hæsta mata, enn eff jeg eche þori ad leggia schedilinn inn i þetta convert[1], þa er þeim þetta att segia, att hon villde effter sia, hvort undirbuxur minar af buchschinne, fodradar, splindurnyar, eru eche ordnar effter i hennar huse; eru þær eche þar, þa at lata spyria effter þeim i lossamentenu; non datur tertium, þvi til skips komu þær eche; β. nattpottur minn aff tini er effter i lossmentinu, ma þar fordrast. Þad folk ma med godre samvischu hallda öllu thil schila, þvi þar er einginn, sem eche hefer feingid godann betaling og fullann, spyried Jon Eggertsson[2], si placet; γ. fimm af minum

[1] convert — således gennemgående. [2] Den af T. gentagne gange nævnte J. E. er den bekendte, af den svenske regering lønnede håndskriftopkøber, om hvem henvises til »Katalog over oldnorsk-isl. håndskrifter i det store kgl. bibl. etc.«, Kbh. 1900, s. XXVI—XXXV, hvor s. XXVIII[30] skal læses 1681—82.

bestu thorklædum saknar kona min, enn stulkann hia capitain Michel saknade eche fleira enn eins. Villdud lata fru capitains þad vita, enn eche giora mehr þar um. Litill tannkambur er og efftir ordinn, eche verdur umtals; þad stærra, sem saknadist thil forna, niote sa er nam, so sem hann nam; betur heffdi verid gefid godum vin vid þoch, þo uni jeg þvi sem er; ð. ad capitain Michel vilie firer utan alla dilation indfordra þa 30 rixd. hia Brochenhuss, sem þer eigid ad hafa thil brefsins, resten hefur hann sialfur; þad þoler ongva dilation, þvi mann veit eche sinar lifstundir, enn þesse ny laug eru mer schadleg, eff jeg eche næ hinu, og þad med allra fyrsta, hvar thil jeg bid ydur at giora ydar besta[1]. Jeg mundi vel sialfur schrifa Brochenhus thill, eff jeg vissi þvi vel att fyrir koma, hvort helldur er, bid idur honum kiærlega att heilsa, og hann endelega villde lata mig vita sitt thilstand, þvi jeg lengis serdeliss at spyria gott fra honum, og hefur illa ro firir. Er hann i Fin, þa villde capitain Michel schrifa honum thill og þier lika svo, ef þetta er eche clarerat, sem hann þo um fa daga lofadi att giöra klart. Jeg hefdi og giernen breff fra honum i ampmandz Paavisch[2] convert; hann var nott hia mer a þessum dogum, og þar druchu vid hans schal. 2. at tala vid renteries schrifara Hans Sofrenssen Bendtzon och Jacob Sofrenssen. Þann fyrra hefi jeg bedit att leggia breff ydar uti sitt convert til min og þad continuerlega, enn sa seirne red mer, þegar jeg schrifade renteries schriforum thil, at schrifa titil utan uppa thil cammer collegium, enn jeg er hræddur brefvit verdi indleverat þangat, og muni illa fara; villdud informera ydur um þad hia ödrum þeirra och lata mig vita, þa kann jeg mart att schrifa. 3. Þer villdud schrifa mer almællt tidinde, og i bland annars um bischup Jon; Þordur schilldi flittugt uppvarta hia Mot och Luxdorf, och stinga þienurunum nochud i hnefa, so hann kome betur i tal, þeir munu ömkast yfir honum og hans systkinum[3]. Umm sider 4. at Jon Eggertss. maatte flittig saluteris, og handt vilde lade Jon farver vide, att

[1] Oberstløjtnant Claus Brockenhuus, som gjorde tjæneste i Norge indtil sin afgang 1688, havde lånt penge af T. Det her nævnte beløb skulde, som det ses af T.s brevveksling, bruges til indløsning af dokumenter i en arvesag. [2] C. F. Powisch, amtmand i Stavanger amt. [3] Den her nævnte biskop Jon er den mindre vel ansete bp. J. Vigfusson (se Biogr. Lex. XVIII, 573—74), som på den tid — i anledning af forskellige klager over ham — opholdt sig i København; hans sön þórður (senere præst) studerede da ved universitetet; M. er oversekretær M. Moth; L. oversekretær B. Luxdorph.

jeg nu schriftlig haffver paa ny recomendered hans sag thill Worm og thachet hans gode löffte thil ham, at hand for min schyld ville giore sitt beste for ham; derhosz haffver jeg refereret, att bedre var att lade ham bekomme dend lidin flech end hand schulle komme thil Svendschin, som udi Bahuslehn och ved Gottenborg thilbiuder ham herlige privilegier; dette haffver hand self berettet mig, och kand der for staa der vid[1]. 5. Att helsa öllum minum landzmonnum, serdeliss Jone Eggertss., och hand siae, hvort hand vid Jacob Sofrenssen eche kand koma fri brefin thill min, og veri fiolmæliss madur, þar næst Arngrime[2], og hann eigi vili lata ser leingiast effter schrifvi til biskup Kingo, hann schal med tid fa þad, annad schal jeg og, lofve gud, schrifa til professor Bircherod; Mons. Ditlef[3] mætti Jon Eggertsson ogsaa heilsa og lata mig vita, hvort su bestilling geingur a, sem hand sagdi hann fengi thill nytt aar, jeg vil giarnann schiffta bestillingu vid þa, og hana kann jeg forstaa. Asgeir lætur ydur flittig heilsa; litid er er ennu tilreint, enn ef hann vesnar eche, þa hafvi þer vel radid og meritens þoch[4]. Schedæ Ara prests froda fundum vid her och confererudum þad þrychta, og er eche eitt ord, sem munar; þvi þarf þad eche framm at senda. Umm sumarauka finnum vid echert, og hofum þo uppflett þvi mathematischa pergmente, sem her er; Asgeir seigir þer hafid þad sama med sömu hendi (sem hann meinar) schrifad, utann i ydar seu ættartölunnar, langfedga tal og þad sem a þrimur paginis er, enn her er defectus og vantar þad þar i. Eitthvad fellur mer nu ur minne, sem eg ætladi att schrifa um og consulera ydur um; þad mundi jeg i nott, nu er þat gleimt. Þad ma eche gleimast at befala ydur godum gudi med öllum farsældar oschum og forblif.

P. S. Þann 4. kom jeg heim med holdnu, gude loff. Sogu af Þordi hrædu lofudud þer mer, enn örkenn, sem þer attud att hafa, er her su seinasta; a seinustu örkinne eru þessar seinustu linur: »Enn þat ræd eg þer, att þu heitir þvi eina Þordi, att þu

[1] Jon (Jonsson) farver i Ålborg var en Islænder, som T. havde ladet uddanne, og som nu havde gode tilbud fra de svenske (se bl. a. T.s brev til W. af $^{18}/_{11}$); W. er justitsråd (senere justitiarius) Willum W. [2] Arngrímur Þorkelsson Vidalin, senere rektor i Nakskov. [3] Kaldes senere D. Fosch. [4] Á. Jónsson var en islandsk student, der 1688 — som det synes på A. M.s anbefaling — blev T.s håndskriver og forblev i denne stilling til 1704, da han søgte befordring og året efter udnævntes til sorenskriver i Norge. T. betegner ham lejlighedsvis som sin slægtning.

efnir vel, þviad litid mun honum firir þichia at lata einhvorn til jardar hniga, ef hann«. Nu heffst ny örk med þessum ordum: »rys vid«, og þar vill begyndast.

2. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 23. februar 1689. AM. 282, fol., bl. 213–14. Ásg. Jónssons hånd.

T. beklager ikke have fået svar på sit brev af 12. nov., men postforsendelsen har været i stor uorden. Minder om de tidligere kommissioner og anmoder om A. M.s bistand til at inddrive nogle udestående fordringer. Beder A. M. medtage sine antikviteter, dersom han besøger ham, og ønsker en afskrift af Laxdæla saga. A. M.s »principal« (prof. Bartholin) skal ikke denne gang hilses, da T. selv vil tilskrive ham. Sender hilsner til landsmænd. Bestiller en afskrift af Frostaþingslög.

Thil Arna Magnussonar, af samme dato [$^{23}/_{2}$ 1689].

Monsieur Arne Magnuss. salut.!

Þann 12. novemb. schrifadi jeg ydur til med posten udi eders principals convert[1]; má endiliga vera komid til schila, enn echert svar er þar uppa fylgt. Hefi eg echi feingid bref fra neinum i Kopenhafn; hvort eingen hefr schrifad, ellegar posten er burt, sem her er nu stor perturbation, veit eg eche, enn þvi jeg vænti þetta muni koma thil schila, læt eg ydur þetta vita. Villde og giarnan vita, fyrst hvornin ydur lydur, so og hvorninn þeirri forretningu (*sål.*), sem fyrer mig hafvit, þridia jeg veit eche, hvörninn jeg á ad venda mer um þa prætension jeg hefve uppa erfingia Marchusar[2], þvi documenten eru hia ydur, enn eru her echi extraheradur(!), verdur þo ad talast uppa i aar, enn mig vill daga uppi. Veit eche helldur, hvert fengit haffvit peningana til kongsbrefsins hia capitain Michel; Brochenhuus var þar uppa shilldugur 30 rixdale, resten hafdi capitain Michel. Eff uppkomit hingat og nær villdut lata mig vita, tvila eche att takid med ydur þau monumenta antiqvitatis, sem þer hafvid, enn Laxdælu villda eg giarnan hafva uppschrifada; latid mig og vita, hvort til Vorm er leverat þad jeg hefi schrifad, ellegar, ef þad er annarstadar. Um þad, sem effter vard i minu gofuga logemente, bad jeg ydur allt lata fru capit. Michels Thuniss. spyriast effter; ef mer med schipum afftr schrifit, þa leverit i

[1] A. M.s »principal« er den kgl. antikvar, professor Th. Bartholin, hvis amanuensis han på denne tid var. [2] T. mente at have en fordring i boet efter hans år 1687 afdøde svoger Markús Bjarnason på Island, og de i det følgende nævnte dokumenter angår rimeligvis denne sag.

capitains huus brefvet; siaed til verdi med fyrstu ferdum. Heilsit echi þessu sinne ydar principal, þvi eg vil eigi hann vite jeg hafi schrifad ydur til, fyrr enn eg schrifa hanom til. Lat mig og vita, hvat vitt hans opus og ydar sialfs er komit. Heilsid ollum godum vinum, og i bland Jone Eggertss., Þorkelssonum[1] og Jone Gyslasine[2], og finned eitthvad gott rad umm, hvorninn krefia schal erfingia Marchusar; 600 rixd. er fyrsta prætension, og þo eikst hon af odrum documentis, af cessante lucro, af damno emergente sem juridici segia; þad visar bref um þa silld, sem her var tekinn þann tima[3]. Frostaþingslogbok villde eg og giarnan hafa vel utschrifat; borga schal jeg schrifftarlaunenn, enn ef þer komid, munud þer taka þetta upp med ydur, og eff meira fæst. Hier med þeim hæsta gudi befalader.

Hans beredvilligste.

3. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 29. marts 1689. AM. 282, fol., bl. 231—32. Ásg. Jónssons hånd.

T. beklager, at to breve er ubesvarede, beder (til ekspedition af et dokument) A. M. udlægge 30 rdr., som Brochenhus har forsömt at betale, og omtaler vanskeligheden ved at få en veksel afsendt.

Thil Arna Magnussonar, af samme dato [$^{29}/_{3}$ 1689].

Præstantissime Domine!

Tvisvar sinnum hefe jeg ydur thilschrifad, sidan schyldum, fyrst þann 12. 9br. forlidit aar med postinum, sem jeg aff capitains Michels shriffvi fornem, att feinget haffvit, þat seirna 23. febr. innan i capitains Michels convert sendt med et schibrum fra Bergen; echert svar uppa nochurt þeirra framkomit. Þat heffvi jeg mercht aff capitains Michels breffvi, att þeir 30 rixdaler, sem Brochenhus atte att levera, mundi hafa sleigid feil; var illa giort och oforschuldat, helst effter þvi hann vissi, hvar til þeir attu att brukast, og bad hann segia mer til vissu, eff hann tviladi uppa att kunna borga þa, þvi þa vildi jeg heldur deputera þa i Copenhafn; enn a honum var einginn bilbaugr. Resten

---

[1] »Thorkelssönnerne« må være den i 1. brev nævnte Arngrímur og den senere biskop Jón Th. Vidalin. [2] J. G. var en islandsk student, om hvem A. M. senere beretter, at han havde ladet sig hverve til soldat. [3] I brev til sysselmand H. Villumsen ($^{29}/_{3}$ 89) motiverer T. sin fordring i M. Bjarnasons bo med, at han længe forgæves i København har måttet vænte på penge fra M. B. og derved er gået glip af en rig sildefangst udenfor sin dør.

hefr capitain Michel, sem thil breffsins þarff. Oc sem jeg eingin rad heffvi her att fa vexsel giort nidur, þvi her kann eingen giora þad, þa verd eg att bidia ydur att leggia peningana ut firir mig, schulu þeir her utan dvalar til reidu verda, eff hingat komid, enn eff eche komid, schal eg þa sia þau raad jeg kann, att þer faid peningana, og þar um schrifa jeg nu til Her landcommiss. Hiort, att hann vilie giora mer vexsel, enn þat tefst þo leinge, fyrr enn jeg nu fæ svar fra honum, och, ef hann lofar þat at giora, innan þeir komast thil hans. Jeg schrifadi Jone Eggertss. til her um d. 12. martii med postinum i renterie schriffvers Hans Soffrenss. Bendtzöns convert og bad hann halda an hia ydur þessa begiering. Eff þer leverit breff med schipum, mætte leverast til capitain Michel, og jeg mætti vita hvors um þa expedition er att vænta, og hvad um ydar ankomst er att vænta, samt hvad annat kann falla; qvartadi og i fyrra brefi um, att jeg eigi kunne att anleggia mina prætension i sal. Marchus B[iarna] s[onar] bu, þvi documentinn eru hia ydur, bad ydur um goda radföring. Nu eche mehr utan befala ydur þeim hæsta, och forbliff Hans Hederligheds thienstberedvilligste alltid. Jon Eggerss., Arngrim, Mons. Ditlev Fosch maatte saluteris. Adieu

4. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 4. april 1689. Access. 8. Egenhændigt. Rødt laksegl. På bagsiden har T. noteret: »Skriffuet 4. Aprilis 1689. Bekommet 4. Maii«. I marginen har han skrevet adskillige af de navne A. M. ønsker oplysning om.

A. M. har modtaget to breve fra T. (af »$^{29}/_{11}$ og $^{24}/_{2}$« ɔ: $^{12}/_{11}$ og $^{23}/_{2}$!) og ser af det sidste, at et brev fra ham ikke er nåt T., han har derfor skrevet på ny sidste lördag (ɔ: $^{30}/_{3}$ — haves ikke!) og skriver nu atter, idet han gentager hovedindholdet af det tidligere brev. T.s glemte töj kan ikke skaffes til veje og om debitoren Brockenhus intet oplyses. En af T. indgiven supplik må omredigeres. Giver råd i arvetvisten efter Markus Bjarnason, men kan ingen udlæg gøre. Vænter at besøge T. til efteråret og skal da medbringe meget af vigtighed for T.s værk, samt afskrift af Þórðar saga hreðu og Laxdæla saga; ligeledes vil han anstrænge sig for at få Frostaþingsbók afskrevet. Til gengæld beder han T. lade sin amanuensis afskrive en del af Flateyjarbók. Bartholins bog er snart færdig, A. M.s egen endnu ikke begyndt, da han må rette nogle steder deri efter et manuskript fra T., som han nu beder sig tilsendt, det nemlig, som er tilsendt T. fra Island, men selve originalen, ikke kopi deraf, endvidere ønsker han fortællingen om Einar Sokkason. Beder T. passe vel på, at den afdøde præst G. Miltzovs håndskrifter ikke adspredes, og vil gærne købe deraf, hvad T. ikke selv begærer, særlig Alexanders saga og Örvar-Odds saga; sådanne antikviteter bør omhyggelig opspores, så meget mere som Svenskerne til foråret vil lade sligt samle i Norge. Bebuder ufred mellem Danmark og Sverig i anledning af den holstenske hertug. Udbeder sig en af Sigvats viser

og rådspörger T. om en række saga-personer og lokaliteter, mest vedrørende Island, Grönland, Vinland. Meddeler af nyheder, at af to herværende Islændere den ene er bleven soldat, den anden påtænker det, og at nogle mener, at der skal udskrives soldater fra Island.

Höitærede fornemme fautor!

Uppa hans bref af Datis 29. Novembris og 24. Februarii, medtekinn af mier 16. Januarii oc 25. Martii, svarade eg hönum a Laugardaginn var, med postinum, oc franqveradi eg til Postmester i Stavanger, þar eg af hans sidsta brefe fornam mitt firra skrif til hans innani Renteskrifver Bentzens Converte[1] ei ad vera framkomid. Nu skrifa eg uppa nitt med skipe, som til Bergen (ad eg meina) reiser, og iterera eg so mikid sem eg man ur hinu minu brefe. Þad töi, sem effter hefur ordit, stendur alldrei til ad fást igien, þar sa oreputerlege lídur i hans logemente eckert vill þar vid kannast; stulkan er firir löngu i burtu, sem hann upvartade, og giefur þad skulldina þar uppa, hvad þo ei mun satt vera. Brockenhus reiste strax hiedan med obetuludum peningunum, meinast (þo þad einginn vist viti) ad vera i Fyn, hvar þar, kann Capitain Michel ne eg ei ad uppspyria, so þad synist ei sie uppa þa peninga snarlega ad biggia, enn um sialfa forretninguna, sem eg hans vegna hafde, fer allra omindarlegast, þo eg ei mier kent geti. Eg effter hans ordre leverade supplicqven til Söf[ren] Vestersen[2], oc þa eg strax effter villde heira ad um þetta, sagdist hann alltsaman med Postinnm burtsent hafa, so hun forandrast kinne, þvi ei feingist Confirmation effter henne so leidis stiladre; meinar hann, ad Contracten og Supplicquen mune nu loksens Monsr. Þormode i hönd komin vera, þo sökum postsins origtugheita hingadtil uppehalldist hafi. Eg hefe ei getad hier vid giört edur hann þetta firr vita latit, þvi eg skrifade skömmu effter i Bentzons Converte, enn sidan hefur ei gilldt um ad skrifa. Um þa prætension, sem Monsr. hefur uppa Marcusar Biarnasonar erfingia, veit eg eigi hvad i Islandi muni giörast. Hun er speciosa, enn hann veit, hvörsu riettviser þeir eru a stundum. Þiker mier ovist, ad hun nockud i lag komist firr en firir hædsta retti; vill þad kosta een haaben peninga alltsaman, adur ute sie, og hvör veit, hvada undersleb þeir kunna ad giöra i buenu, so ecke neitt se til. Nu liggia sum Islandsför hier til hvitasunnu; sinest hönum þa ei sa eini vegur ad sækia Kongl. Missive til Amptmansins, ad hann einnhvern tilsetie sökina effter landslögum ad utfæra? Þetta ef hönum þien-

[1] Således. [2] Kancelliforvalter S. Vestesen.

anlegt þiker edur og hvörnin hann vill þessu haga lata, lætur hann mig med allra firsta vita, þvi ei er langt respit firer hende, oc lætur hann þa sinu brefe filgia Concept af Supplicqven, sem hann vill inngefa lata, sem og avisar, hvar peningar til alls þessa takazt skulu, þar eg sialfur sökum efnaþrota ei þat giöra kann; enn hvad angaar um þetta ad upvarta, skal min skilldа vera. Frostaþingsbok, sem hann umskrifar, skal eg tilsia, ad med eitthvat slag utskrifada fae, þott þad sie bagt nu hier, sem og hvad annat hönum til nytsemi vera kann i hans verke, sem mier hefur sidan mart magni momenti firir augu borid; skal eg allt med mier taka, þa kiem, hvad þo ei i sumar verdur, eg veit ei hvört i haust, hvad mier þo likast þikir, enn einhvern tima er vist ad þad skier; villde hann þa i midlertid vera so godur og lata sinn amanuensem effter hendinni uppskrifa ur Flateiarbok þat sticke, sem er fra þvi tiltekur Söguþattur Halfdanar Svarta, sem biriast strax effter Ol. sögu Tryggvasonar, og til Sverris sögu, nempe Sögu Halfdanar svarta, Olafs Helga og Orkneyinga, item Sögu Magnusar Hakonarsonar gamla, allt fra þvi Hakonar eloqvio, sem allra seinast stendur i sögu hans. Þetta omak skal hann ei næst guds hialp fortryda, þvi eg skal þo, þa kiem (absit jactantia), færandi hendi koma, um eitt oc annad soddan. Hann giorir vel og svarar mier uppa þetta med tid. Mins herra bok verdur ferdug meina eg i mot Ste. Hans dag, enn min er ei ennu biriud, þar eg ei giet nockur loca i henni leidrett, firr enn Mstum fra hönum fæ, hvad eg nu umbid ad mier med firsta sendist, þad sama scilicet, sem hönum fra Islandi sendt er, enn ei Copie þar af; eg skal þad ospiallad afftur senda[1]. Þattinn af Einari Sockasini villde eg mikid giarnan med sömu ferdum fa, ef mögulegt er. Þordar Hredu saga oc Laxdæla, ef eg giet, skulu adur eg kem utskrifaz. Þaug Documenta, sem Sal. Mag. Geert Miltzov[2] hefur effter sig latid, tvila eg ei uppa, at hann iferkemst, enn þike hönum þaug sier ei stoda, villde eg giarna med peningum kaupa, Alexandri Magni sögu, Ørvaroddz edur hvad annad, og villde hann tilsia, ad documentin ei burtkiæmi; skillde eg h[önu]m peninga afftur erleggia firir þad hann sialfr þar af ei girnist. Væri og þvi betur sem effter soddan anti-

---

[1] Th. Bartholin udgav 1689 med A. M.s hjælp værket »Antiqvitatum Danicarum de causis contemptæ a Danis adhuc gentilibus mortis libri tres«; A. M.s »bog« er sandsynligvis den af ham påtænkte udgave af Íslendingabók, og det er vel et håndskrift af Islb. som han ønsker fra T. [2] Præsten G. M. på Voss.

qvitetum smasmuglegar spyrst yrde, þar Sviar ætla nu i vor i Noreg ad senda til ad lata soddan samansafna; i midlertid þiker her ei oliklegt, ad þeir og Danir muni oddsennu heyia, adur langt lide, kiemur þat til ad (!) Jarlinum i Hollsetulandi. Hann giörir vel og lætur mig til gamans fa þa visu Sigvatz[1], sem þetta stendur i, so sem mig minner hann segde, klus petrusa. Nu fellur mier inn ad Consulera hann um hvada Patrekr fæddi upp Aurlyg, eg giet engan fundid, sem med tidenni accorderar, enn sist allra er þad S. Patricius; Eysisla, sem umgetur i Olafs sögu helga og annarstadar, er þad eigi Oselia? Ecke helldur accorderar ölldungis um Turgesium Norvegum, ad þad sie Þorgils Harallz harfagra son, þar Engelsker vilia hann komid hafi i Irland 815, enn Kiarval Irakong finn eg ei neinstadar, mun þad nockud vera Conqvovarus, sem rikti i Irlandi fra 819 til 832 inclusive? Brians bardaga hallda vorar antiqvitates skied hafa 1006, enn Irsker 1014. Satiri og Satiris muli, sem vorar membranæ so kalla, mun vera þat promontorium, sem liggur vestur af Skotlandi a milli þeirra Eia Yla oc A[rran] oc heitir nu The Mul off Cayntyr. Enn Myrkiartan, sem um gietur i sögu Magnuss berfætz, mun vera Murchertus Hiberniæ Rex, qvi regnavit anno 1094, 1119 et intermediis. Hann giörir vel og avikur i brefi sinu, hvad hann helldur vera Eiriksfiord, Eiriksei, Markland, Vinland, Irland hid mikla og Gunnbiarnarsker. Nu eru þessar þær sierlegustu frietter vor a medal Islendinga, ad Jon Gislason er ordinn gemeen Soldat, og Jon Thorkelson meinast ad vilia gefa sig under kriegen[2], sumir meina, ad Soldatar eigi ad utskrifast af Islandi i ár, eg veit ei hvad um þad er. Kannske Jon Þorkelsson verde med i því negotio. Eg man nu eckert fleira skrifverdugt, utan ad oska svars med firsta og ad endingu forsichra hann uppa, ad eg er hönum framveigis þienustubuinn til þess eg giet. Framar öllu þessu er eg hann oc alla hans Eilifum gude til allrar umönnunar trulega befalandi.

Hans skyldigste tienere

Kiøbenhafn d. 4. Aprilis Anno 1689. Arne Magnussen.

Udskrift:

Welædle oc Welbyrdig Thormod Torfvesen

Kongl. Majest. Historiographo tienstligen.

A Stangeland i Karmsund.

---

[1] Olav den helliges skjald Sighvatr Þórðarson. [2] Den senere islandske biskop J. Th. Vidalin tjænte 1689—91 som hvervet soldat.

5. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 20. april 1689. AM. 282, fol., bl. 237—40. Ásg. Jónssons hånd.

Besvarer A. M.s brev af $^{30}/_{3}$ (som ikke haves, men i indhold har stemt med $^{4}/_{4}$) og fraråder at frankere brevene, da de så lettest går fejl. Beklager den under forsendelsen bortkomne kontrakt og supplik; har også vanskelighed ved at få sin lønning udbetalt. Gert Miltzovs litterære efterladenskaber er det kke let at få fat i; i anledning af Alexanders saga og Örvar-Odds saga fremhæver T. de uhistoriske sagaers betydning for grammatik og ordbog; mag. Walterus opfatter han som forfatter både til Alexanders saga og Hrolv krakes saga. Sit eksemplar af Íslendingabók er T. villig til at overlade A. M., og til at låne ham Björn på Skardså's annaler. Påtænker at få nedsat en voldgiftsret i anledning af sine islandske krav. Beder A. M. i hemmelighed og på islandsk at berette nyheder. Skulde der blive krig, frygter han for overfald af Svenskerne og har derfor nu de færreste af kongens bøger hos sig.

Thil Arna Magnussonar aff 30. april 1689.

Monsieur!

Effter störste forlengsel och adschillige gissinger (endog Asgeir mig altid paa hans redelige gemytt og god affection haffver forsichret, jeg heller minst haffver paatvifflet) haffver jeg d. 25. hujus först bekommet hans angenemme aff d. 30. martii, och dett franqverit thill Stavanger, hvilchet hand kunde haffve ladt bliffve, for franqverede breifve slaaer mest feil, endog dett slumpedis nu saa hen; jeg vil i sin tid med guds hielp forschylde hans omkostning. Dette ehr dett förste jeg haffver faaet fra hannem, menss dett förrige i renterieschriffvers Seign. Bentzes convert er her iche andkommet. Jeg haffver ichun it schriffvelse fra ham bekommet, aff dato d. 12. januarii, och þar innan i breff fra Jone Eggertss.; badum þeim er svarat þann 12. martii og Jons lagt innan i hans convert, fleire heffi jeg och eche fenget fra Jone. Fra Seign. Soffren Vestessyni heffi jeg eche eitt ord fengit, enn efftir þvi att mer liggur stor macht uppa att fa contractina i gien, bid jeg ydur honum kærliga att heilsa och bædi hann och ydur att driffa uppa hia þeim norscha postmestara, att hia ollum postum mætti inqvirerast um breffvit, och þad mætti thil schila koma; þad var alldri min gissing, att þat schyldi med poste sendast; enn supplicationa kunne þer efftir hans anledning sialffir att forandra, þvi jeg hefdi nægst med ydar giorning. Þetta liggr macht uppa. Jeg haffde consuleret Her obersecreterer Moth och justitz raad Worm her om, och radlogdu þeir mer þad badir. So ero morg min breff farinn a þessu áre mer til stors schada; enn þegar Soffren schriffar

um breffit, neffndi hann eche, hvad þar var innlagt. Jeg heffdi ætlad þetta mundi vera lengi sidan giort, sidan þer haffvit fornommet, att breffvit eche er kommet thil schila; dag och datum veit hann vel sialfur. Jeg schriffadi nu þann 29. martii bædi thil ydar och capitain Michel och aderesseradi Islandz breff thil hans, att levera þau öll thil Ørar bacha kaupmans; enn þau fara ei aff fyrr enn nu i dag med þessum schipum, enn her er nu stormur, och ovist hvort nochur koma her i hoffnina i kvold, edur jeg kunne fa bat ut firir eitt aff þeim att koma þessu firir. I þvi seinasta bad jeg ydur att leggia ut firir mig þa 30 rixd., resten er hia capitain Michel, enn jeg fornem annad er fyrst fornöden, nemblig att faa documenten thil bacha; þegar þad er sched, mun jeg fa einhvor rad til peninganna. Jeg fech eche svar fra landcommiss.[1] uppa vexsel, þvi hann i þessa tid hvorke kann retta sig efftir oberrentemesters ordre eda nochru odru, enn hefdi tekid þad med, sem efftir hefdi stadit aff forrige aars lönum hia mer, hefde jeg eche ordit fyrre enn hann. Effter þvi einhvorn tima erut hingat væntandi, þa er vel, att þer takit þau document med ydur, sem jeg villde haffa uppschrifud, enn þad manuscriptum þer bidit efftir hia mer til att forferdiga ydar bok med schal giarnan verda til reidu, þegar jeg fæ att vita, hvat þad er, enn sidan jeg einginn ydar breff hefvi fengit, och her geffvi þer þvi eche naffn, þa veit jeg eche hvad þad ehr. Umm documenta hia erffingium sall. mag. Gertz er eche audfeingid, þo nochud væri, þar eru born effter, enn hann sagdiz einginn haffa. Alexandri och Ørvar Odds sogu, sem hann lanadi mer, sagdist hann haffa lanat aff odrum, Aurvar Oddz saga er her a pappir i kongsins bok, och heffi jeg þar af innfært i mina bok meira enn fornöden giorist, mun þvi amputera þar aff nochut; Alexandri saga er miog ycht med dæmum aff bibliu fra Adam, och þadan fra sem Alexander haffdi att ad lata allt saman affrissa uppa likkistu drottningar Darii. Mag. Walterus, sem bædi hana och Hrolfs sogu kraka hefur componerat, heffur mest kunnat i bibliunne, och þvi heffur hann fært ur henne mest þar inn, eche kemur hun i morgum lutum iffer eins med Curtium. Soddan sogur och Þidrechs a Bern och Vilhialms siods och Karla Magnus, Sigurdar þogla, Nicholas leikara och þvi likar, eff eche thil historiu, þa eru þær þo allar

[1] Landkommissær Hiort.

omissanlegar thil þess gamla mals skilnings, grammaticæ och dictionarii utverchning; ætti þvi einginn leppur att tynast. Jeg trui eche þad MS., sem þer begerid af mer, seu Scedæ Ara prestz froda; jeg schrifadi ydur til i fyrsta breffvi, att vid Asgeir hoffum confererat þær vid þad, sem bach i Landnamu er þryct, och munar öngvu ordi, enn [eff] þad eru þær, kunne þer þær giarnan fá, och jeg vil þær alldrig afftr hafa, þvi þær er(!) alteins þrychtar; bid þo efftir ydar svari. Asgeir lætr ydur heilsa flittugt, hann heffur eche schrifad um annala Biorns a Schardz á thil Islandz, þvi hann vænti ydar hingat, enn jeg heffi eitt exemplar aff þeim, þo Biorn se eche author, och kann þad fast, þa hingat komid. Þátt aff Einari Sochasyne kann hann fa, þa jeg fæ att vita, hvat MS. hann begierar, och kann sendast til samans. Umm prætension med Marchusar erffingia dagar mig upp i ar. Jeg heffi schriffad amptmand (jeg meina hann se og cancelliraad) Mullur um att erindre Hans Vilhelmss. umm þad, och Bartholino att recommendera, och Hans Villumss. sialfum[1], och vil senda att are copie aff ollum documentunum, sem jeg hefe, och setia til gods folks uppa badar sidur; vil jeg taka tvo upa mina, þeir tvo uppa sina sidu; þo verda þad at vera danschir menn, sem þat schilia. Vilie þeir eche þad, þa verd jeg att sækia Hans Mayt. efftir ydar raadum, enn i aar stendur allt vid sama. Echi minnist jeg nu annat att schrifa; þad verd jeg fyrst och seinast att erindra, att um Seign. Sofrin Vestissen mætti alvarlega inqvireraz, þvi jeg veit eche neina uppreisning þar uppa att fá, ef eche afftur fæ þau documenta; var undarleg resolution att senda soddan med post i þeirri tid, sem hann gech so oschelliga; jeg kunne eche att buast vid soddan. I læminge og kaldalenschum ordum schriffvit þer mer til, hvad nytt fellr och hvort oroa er von vegna jallsins. Her er þa miög hætt, þar jeg er, och fæstar aff jofurs kverum eru nu hia mer, þvi jeg er hræddur um herbergi vor, eff oroast aff Inglingum[2]. Heilsid capitain Michel och hans kiærustu och bornum. Jeg heffvi schrifat honum thil, lika Jone Eggertss., enn eche heffvi jeg heldur fengid þau breff, sem þid med fyrsta poste lofudud att schriffa;

[1] De to her i anledning af T.s islandske arvekrav nævnte mænd er den islandske amtmand Chr. Müller (fra 1688) og sysselmand Hans Villumsen Londemann, gift med T.s søsterdatter. [2] T. havde i en årrække til låns hos sig de fleste af det kgl. biblioteks islandske skindbøger og nogle af universitetsbibliotekets.

lika haffvi þer gleimt þvi jeg schrifadi ydur thil i fyrra höst att lata Jon Eggertzson vita, att jeg schrifadi Worm thil um Jon Jonsson farvara i Aalborg, enn Jon heffur schrifat mer til och veit eche neitt aff þvi; vildut þer lesa breffvit och lata Jon Eggertzson vita þad, at hann kinne att schriffa hanom til um þad. Jeg heyri, sr. Lofftur[1] heffur verid þar i vetur, þvi kunne Jon haffva sagt honum þad. Her med þeim goda gudi befaladir. Forbliff Eders plichtvilligste venn og thienner alltid.

P. S. Med schipum at schrifa sem kinne aderesserast thil capitain Michel Tunessen. Einginn tidindi heffvi jeg um Brochenhus. I Copenhafn er nu einn prestur, sem a att koma hingat thil kallsins och verda minn soknar prestur; med honum kunna allir hlutir schrifast. Fru capitains veit vel, hvad hand heitir og nær hann reisir.

6. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 5. maj 1689. Access. 8. Egenhændigt. Rødt laksegl. På bagsiden har T. noteret: »A° 89 aff 5 Maii bekommit d. 31. med Her Hendrich Rosenkilds kone fra Arna Magnussyne«.

Har skrevet tre breve til T. uden at få svar, alle til besvarelse af T.s to breve nov. 87 og febr. 89, af hvis hovedindhold han også nu gentager.

Mikilsvirdande fautor!

Eg er nu ordinn næsta þvi þreittur ad skrifa til Noregs, hef eg hönum einusinne tilskrifad innani Renteskrifver Hans Bentzens Convert, annadsinn franqverat til Postmester i Stavanger, þridia bref med skipe sent til Bergen; þetta er þad fiorda bref, sem eg skrifa so eckert svar uppa min feingid hefe, ma þad vera diupur pyttur, sem öll bref hiedan i söckva, ef eckert nockurntima uppflitur. I minum öllum sedlum hefur eitt efne vered, sc. svarad uppa hans tvö agiæt bref af Datis 29. Novembr. 88 og 24. Februarii 89, sem eg firir löngu medtekid hefe. Nu ma þetta ennu sömu meiningu inne hallda. Þad töi, sem efftervard, stendur eckert til ad fa i gien, þvi sa kieltringslidur i logementenu vill eckert þar vid kannast og stöck upp a nef sier, þa þess var gieted. Supplicqven og Contracten, sem eg effter ordre Söfren Vestersen leverade, er uppaptur til Noregs send med postinum firer löngu sidan, þar ei fieckst Confirmation effter Supplica-

[1] L. er utvivlsomt den afsatte islandske præst Loptur Jósepsson, som 1686—87 havde arbejdet ved antikvitetskollegiet i Sverig.

tiunne soleidis stiladre. Hafde Monsr. Vestersen þetta burtsendt, adur enn eg afvisse, giet og ei annad ætlad enn þad mune nu til skila komid; af Brochenhus sier einge madur vedur ne reik. Hann reiste strax til Fyn (ad meinast) og betalade ecke peningana, ecke mun uppa þa ad ætla i þetta sinn, sierdeilis þar hvörke Capitain Tunessen ne eg hann uppspurt gieta. Um þad Islendska Marcusardont hef eg eckert gietad vidgiört, er og omögulegt hiedanaf i ar ad utretta, þar timenn er of naumur, enn eg true, ad madur kunne ad fa uppreisning i sökinne, ef hun of gömul er, hvad eg ei athugad hefe, þott þad til ars uppehalldist; þar um hef eg ei stunder i þetta sinn sökum otelianlegra Islandsbrefa vidara ad skrifa, einkum þar vita þikest, ad einhvör af minum brefum mune til skila komin. Hvad ef sidar fornem ei ad vera, skal eg þar um vidara ahræra, þvi timenn er þo ofnaumur i-ar. Thomas Bartholins bok meina eg ferdug verde um Ste. Hans dags tid, enn min er ölldungis ecke biriud, og ma liggia oferdug þar til MSted fra Hönum fæ, hvad mier til stors baga upphalldist hefur. Eg hefe beded um þetta Manuscript Ara froda i hvöriu minu brefe, enn eg kann eckert at prætendera, þar eingin brefinn eru til skila komin. Eckert gagn hefe eg af Hans Bentzon um min bref; þegar hann skrifar, veit eg ecke, enn þegar eg villde skrifa, kemur h[önu]m ecke til passa, þvi þeir hafa og mikid ad giöra. Nu skal eg þo i sumar reina, hvört þad er fatum, ad eingin bref firerkomist, skal eg med hvörre ferd skrifa. Schedas Ara froda bid eg hann med allra firsta mier senda. Eg giæte og giarnan med sömu ferd hafft þattinn af Einare Sockasine Grænlendska. Mag. Geert Miltzov, sem nu heirest her daudur ad vera, mun effter sig lated hafa ein og önnur antiqvitet. Tvila eg ei uppa, ad Monsr. til sier ifer þaug ad komast, enn hirdte hann ecke um soddan, villde eg giarna firer hans utretting keipta fa Alexandri Magni Sögu, Örvarodds S., Compositionem inter Regem Magnum et Jonam Archiepiscopum, edur og hvad annad sem af þesshattar dontum hia hönum finna var; munde eg Monsr. peningana affturgiefa þa uppkiem til Noregs; være og þvi betur, sem smasmuglegar yrde efftersied um antiqv[it]et i Norege vid vine og kunningia in variis locis, þar Sviar i rade hafa þangad einnhvörn ad senda, sem þessu samansafne, ef nockud til være. Nu verdur eigi af minne Noregs reisu firr enn i haust, kannske ei firr enn ad vore, þvi Hann gietur nærre, minum herra þiker mikid ad missa

mig so leinge hann kann med nockuru mote; enn vist er þad, ad eg hans vegna þangad uppreise, nær sem verdur; skal Monsr. þormodur ei uppa tvila, ad ei skal hier vera þad blad, sem ad res Norvegicas absolutè necessarium er, ad hann ei fa skule, til lans, ef ei verdur ödru vis, þvi hier er so illt ad fa skrifara, þeir kunna ei ad lesa, allra sidst riett ad skrifa, enn vilia lata sier resolut betala. Nu i midlertid eg ei uppkiem, villde hann ecke vera so godur og lata sinn amanuensem skrifa ut ur Flateiarboc, þad sem eg veit ad eg kiem til ad skrifa, þa uppsendur verd, nemlig fra þvi sleppur Olafssaga Tryggvasonar og til Sverris sögu, er þat Sagann af Haldane Svarta og Olafssaga Helga med sinum þattum, item þad sem filger effter Hakonar sögu gamla, ef nockut er, allt fra hans dauda, og þvi encomio sem um hann er allra seinast i sögunne. Ef þetta være buid þa uppkem, giætum eg og Hans amanuensis allt fort erfidad firir Hann alla þa stund eg þar dvel eda mesta alla, firer utan þa tid sem þetta tæke burt ad Conferera. þetta lætur hann mig med brefe vita, hvört hönum sier haglegt þiker eda eigi. Oska og ad med allra firsta skie kunni. Eg minnest nu eckert fleira utan ad befala hann med öllum vardnade under guds eilifa protection og mig i midler tid hans godre affection flittigen recommendera[1].

Verande Hans beredvilligste
Kiøbenhavn d. 5. Maii og skyldigste tiener
Anno 1689. A. Magnussen.

Welædle oc Welbyrdig Thormod Torfvesen Kongl. Majest. Historiographo tienstligst
a Stangeland i Carmsund.

7. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON (uddrag). [Stangeland] 19. juni 1689. AM. 282, fol., bl. 250–51. Ásg. Jónssons hånd.

T. synes ikke at kende de islandske sagaer, hvortil A. M. med sine spörgsmål i brevet af $^{4}/_{4}$ 89 hentyder; vil opsætte al afskrivning, til A. M. ankommer. Sender nu Íslendingabók og fortællingen om Einar Sokkason; kan ikke skaffe Alexanders saga og Örvar-Odds saga (disse to membraner befinder sig dog i den Arnamagnæanske samling, men ikke erhvervede umiddelbart fra G. Miltzows bo). Beder A. M. optegne alt angående Orknøernes historie.

---

[1] Skönt indholdet er det samme som i A. M.s brev af $^{30}/_{4}$ 89, er udtryksmåden dog forskellig og på flere steder tydeligere. Blandt de sager han ønsker købt efter G. Miltzow, nævnes her tillige den såkaldte Tunsberg-komposition.

Extract aff breiffve thil Arna Magnuss. aff same dato [$^{19}/_{6}$ 1689].

Fyrst um þær islendschu sogur veit jeg echi aff, enn hef þeirra þo storligen fornöden for dend orcadische historie, sem jeg vil med þad fyrsta ferduga haffva. 2. Um Briansbardaga ad infalle in annum Christi 1016 teste Mariani Scoti exemplare. 3. Svar uppa at ei se stunder nochud at lata utschriffa, þar tid verde nog, nær hann kemur upp. 4. Sendast nu Schedæ Ara prestz og aff Einare Sochasine. 5. Svar uppa Alexandri och Aurvar Odds historiur, ad ei mune fast. 6. At schrifa villde þær observationes, sem vidkoma Orcadiscu historiu, serdeilis i chronologia och connexione historiæ og odrum observationibus.

8. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Bergen 21. december 1689. Access. 8. Egenhændigt. Rødt laksegl. En påtegning af Torfæus (datoen gentaget og navnet på det ønskede sögubrot).

Takker for udvist gæstfrihed. Kom tirsdagen efter at være rejst fra T. ombord på et skib til Bergen. Den skipper, som bragte T. de engelske landkort, er druknet. I Bukken ligger en kaper, som vil gå med båd til Karmsund for at se til sin prise; T. mistænkes for at have deltaget i en plan om at angribe ham; den lybske skipper, som var ombord i prisen, er sluppen bort og befinder sig i Bergen. A. M. vil rejse herfra i talrigt selskab straks efter nytår; udbeder sig sagabrudstykket om Björn Hitdælakappe til låns til foråret. Ditlev Claussen ligger dødssyg af sten.

Wel Edle Seugnieur!

Næst audmiuku þacklæte margfiedra velgiörda og minnar þoknunar og þienustu einlægri lofan avisast honum, ad þridiudagen effter ad eg fra hans reiste komst eg uppa eitt Bergensskip, med hvöriu eg hingad fylgdist[1]; hier passerar eckert nítt, utan ad Christoffer Jensson, sem hönum færde þær eingelsku landtöblur, er med tveimur ödrum skipherrum og einum batzmanni druknadur nordan firer Engesunde. Caperen liggur her ennu i Bucken og ætlar til batz til Carmsund med firsta godvidre, ad vita hvad prisinum hans lidur; talast hier misiafnt um þa uppatekt hann ad angripa, oc ætla sumer ei mune skadlaust afganga; nockrer gefa Seugnieur þar uti meire skulld, enn

[1] Dette brev er altså skrevet, efter at A. M. under sin Norges-rejse i sidste halvår 1689 havde besøgt T. på Stangeland, hvor han tilbragte 11 uger. Tidspunktet for rejsens begyndelse kendes ikke; et brev fra A. M. til en islandsk ven, dat. Trondhjem 17. 8. 1689, citeres i H. Einarssons Sciagraphia hist. lit. Isl. s. 147.

ordsok er til, so sem hann skule þar uti formadur vered hafa. Skipherran sa lybske, sem af prisinum tekin var, er sloppinn af Caparanum og er nu her i Bergen[1]. Eg reise her fra strax effter nyt aar med nogum selskap. Mætte eg beida, hann villde mier i vor med skipum til lans unna Sögubroted af Birne Hitdælakappa, være mier stor þægd, og skillde aptr til baka ospiallad sendast. Ditlev Claussen liggur daudsiukur af steen[2]. Nu er eckert vidara enn ad befala hann med hans dyd-Edle kieriste under guds vardveitslu med þöckum alls gods oc allrar velgeingne oskum.

Vostre treshumble Serviteur
Arne Magnussen.

Bergen d. 21. Decembr. A° 1689.

Hr. Christen Hegelund, hans kieriste og broder bid eg ved leilighed mættu saluterast[3]. Adieus!

Welæde oc Welbiurdig Thormod Torfvesen,
Kongl. Majest. Historiographo tienstligst
A Stangeland i Carmsund.

9. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Bergen 8.[—15.] januar 1690. Access. 8. Egenhændigt. Rødt laksegl. Med T.s påtegning: »A° 90 aff 8. Januarii bekommit d. 3. Feb. fra Mons. Arendt Magnussøn, svarid d. 6. Martii med schipper Hans Lensmand boendis paa Christians Haffn i Kongins gade« samt en notits om Magnus-messe, svarende til den i T.s brev forekommende.

Meddeler opskræmmende rygter om en stor reduktion, så at i Fyn og Jylland c. 200 bestillingsmænd skal være kasserede, at tolden i Norge skal bortforpagtes, Hans kgl. Højhed skal spise ved kongens bord, grevinde Moth og Hans Høj-Excellences indtægter nedsættes. Vil følges med amtmanden og borgmesteren til København. Har gennemlæst T.s medtagne udkast til Orknøernes historie på latin, kritiserer forskellige enkeltheder og lover sin bistand til arbejdets fremme. I et på grund af skibets forsinkede afgang tilføjet postscriptum kritiseres J. Ramus' nys udkomne værk og gives en oplysning om Smalsarhorn og Bremanger (berigtiget i et senere brev). Retter til T. forskellige litterære anmodninger (navnlig angående skjaldevers) og tilbyder sin hjælp ved alt forefaldende.

---

[1] Af samtidige breve fra T. til forskellige mænd fremgår, at en fransk kaper havde opbragt et lybsk skib, men at denne prise var landet i nærheden af T.s gård; da kaptajnen manglede pas, havde amtmanden efter T.s anvisning og med hans bistand lagt beslag på prisen, hvorfor T. blev genstand for stærke trusler fra kaperens side og befolkningen ængstedes. [2] D. C., en svoger af T., var bosat i Bergen. [3] C. H., præst på Avaldsnæs.

Welædle Monsr. Thormod!

Glædeligt oc lycksaligt nyt aar, stærstu þöck oc þienustu firir allt agiætt oc gott, hier passerar eckert nytt nema illt, ganga svo miklar rokur fra Kaupenhafn um so stora reduction, ad i Fyn oc Jyllande skulu vera Casserader i mot 200 officianter[1], hvar af aller hier hristast oc skialfa, hrædandist ad þetta mune oc til annarra[2] na; romast, ad tollkisturnar hier i öllum Noregi skule nu forpagtast. Hans kongl. høihed, sem hingad til hefur halldet taffel firer sig sialfan, seigist nu firer minage skulld ad hafa flutt sinn duk og disk til hans Majest. bord; hvad um forminkun a Grevinde Mothis oc hans høi Exellentzis[3] indkomst hier romast, er ei langt um ad skrifa, sierdeilis þar þetta allt eru ennu ei nema lausar fretter, þo so ad amptmand Lindenow og Borgmeister Troiel reisa nu a föstudagenn bader heiman og meinast vilia ad Kiøbenhavn, oc filgest eg þar med. Min hosbond hefur firer nockru feinged assignation uppa landz-Commissarius Hiort, seiger hann nu til min, ad ei sie þar til ad taka hia sier ad so giördu, þetta er nu þad sierlegasta nytt. Sidan hefe eg skodad nockud i Orkneyinga sögu[4]. Hann vill hallda, ad þær kallest af þeim sama (qvisqvis fuerit) sem Orkahaugr; skule þad vera, syndist nær, ad þær hete Orkeyiar, enn hvadnær eda ur hvörre tungu eru þær first so kalladar? Hann segir, sem vist er og satt, firer Juvenalis oc Claudiani tider. Ecke höfdu Saxones þad gamla mal obrialad, þa þeir bigdu Orkneyiar, i hvorvel Fridþiofssaga nefner Herraud, Angantyr etc., þad vitum vær til viss; þad eru Norsk kappanöfn oc ecke Saxonisk, so mier er lited um ad argumentera af henne i so viktugum hlut, ad lingva Gothica, ɔ: Norvego Svecico Danica, hafe þar so snemma vered; nær synest, ef hönum so þoknast, ad þad Orkneyia nafn mune ur lingva Pictonum edur Anglo Saxonum dregid vera, löngu adur enn Norsker feingu þar fot inne, og hafe so vor lingva komed þar inn smamsaman med piratis og aliis inqvilinis oc so utrymt þa gömlu Saxonicam, sem þar ad visu synist firre ad hafa vered. Þigg svar hier uppa med tid, einkum ef nockud þar uti forandrast skyllde, hvörs eg þo ei afíse, þvi hvör hefur sina meining. Ranalsa synist iafnvel ad

---

[1] Opr. skr. bestillingsmenn. [2] Opr. hingad. [3] Formodl. U. F. Gyldenløve, statholder i Norge. [4] Hermed menes T.s latinske Orknøernes historie, som under titlen »Orcades seu rerum Orcadensium historiæ libri tres« udkom 1697.

kunna vera Ragnvaldzey sem Rinarsey. I Cap. 14 stendur, ad Ottar Svarte giete um Rögnvalld Brusason i qvæde sinu um Olaf Helga; hvörnin kann þad ad vera? Rögnvalldr var lited af barnsalldri, þa Olafr fiell; þeirri visu hefi eg ovart gleymt, sem hier allegerast ur tveimur Membranis, villde giarnan hana fa, ef þetta er soleidis, confererada ur þeim badum. Citerast oc Capite 18 qvæde um Hakon Palsson og Magnus Helga; sie þad nockud annad enn nafned, mun Asgeir tilsia, ad su visa correct uppskrifest, þar eg hana (ef er) ei helldr observerade. Hvad dotter Eiriks kongs Eygoda og moder Eiriks kongs Spaka hafe heitid, hefi eg hvergi funded hia vorum; þæge giarnan vita, hvadan þad Ragnhilldar nafn teked er. Bid oc mier meddeilist ennu uppa ny frekare argument, ad author Orkneyinga sögu sie rebus gestis coævus eda nærri; hann svarar vel so sem fyrre, þad kunne ad siast af ordatiltækenu um miracula Haralldz unga; regero, þau kunnu ad skie mö[r]gum arum effter, a dögum scilicet authoris; eins talar Olafssaga Tryggvasonar um miracula Ste. Sunnifu, og vidar finst soddan ordtak. Þetta læt eg nu fara til gamans ad fa hönum nockud ad þeinkia þat firsta qvelld; þad er og betra eg opponeri þetta ofdiarflega nu enn adrer ohöiflega, effter þad bokenn er þrykt. Jeg villde Asgeir være so behialplegur oc sende mier i vor correct utskrifada þa visu ur Noregs kongatale Sæmundar froda i Flateyiarbok, sem agerar um greptran Hakonar Adalsteinsfostra, eg hefe forskrifad þar i eitt ord oc veit ei, hvernig vera skal. Eg skrifade Monsr. til strax firer Jolenn og bad, ef hönum ad meinfangalausu skie kinne, hann villde lia mier i vor med firstu skipum sögubrot af Birne Hitdælakappa; þar eru i heil hop visur, sem eg þirffte correct ad uppskrifa, og gleimdist þo. I appendicem Orkneia-sögu sie eg vantar hier og hvar, sem eg skal trulega completera, so og kann sumt ecke ad standast, sem eg sie teked er ur þeim parte, sem Wormius edur einhver annar hefur kastad afftanvid Norsku chr., exempli gr. um Consecrationem Gilberti Archidiaconi Hialtlandiæ, sem þar refererast til annum 1265, enn hann var allareidu biskup 1263, þa Hakon kongr for vestur um hafed, og var vid hans dauda i Orkneyium, hun er vida so su goda appendix[1]. Sumstadar skil eg ei vel Orkneyia söguna, fyrr

[1] Her sigtes til den af O. Worm besørgede udgave af Peder Claussøns oversættelse »Snorre Sturlesøns Norske Kongers Chronica«, Kbh. 1633.

enn eg sie þa Islendsku; þar vantar i ord hier oc hvar synist mier, sem ockur badum mun hafa ifersiest, kann oc ei allstadar ad koma til retta med nöfnin, þaug eru a sumum mönnum hier med tvennu mote, so sem Flettas oc Fletterus, mun vera Fletter i Islendskunne, sodan er vidar, sem eg best kann ad giöra analogiam ur, þa Islendskuna sie. Hann setur og Dungalsbæis, hvar firir ecke Dungalsbæi (ɔ: in loco)? a nominativo bæus (bær). Item hefur hann vida in Rekavika, Hlaupandisnesa etc.; þad eru nomina habitationum oc skyllde vel setiast in Genitivo, ef h[önu]m so synist. Eg helld nu loksins uppe, forsickrande hann uppa, ad þad eg kann vid þessa Orkneyia sögu edur hvad annad hans gloriæ edur gagni ad velificera, skal eg uppa tru oc æru ei omittera. Verande so framveigis, næst allra heilla og velstandz arnan til hans oc hans Dydædle kieriste,

Welædle Seugnieur
Hans ydmygste tiener
Arne Magnussen.

Bergen d. 8. Januarii Anno 1690.

P. S. Eg finn, ad Seugnieur hefur skrifad a laust blad afftan vid þa annala i 4to, sem eg feck hia honum, ad Haralldr harfagre sie fæddur a 8da are rikis Gorms Danakongs; eg villde mikid giarnan vita, hvadan þad er, þvi þad illustrerar æras bæde Haralldz og Gorms, þigg þar um eitt ord. Ionæ Rami scriptum[1] er nu þrikt i Christiania oc er hier til kaups, þad duger ecke riett mikit, gott være ad einhvörstadar irde minst med einu orde, hvadan þad er tekid, þad kinne ad skie i Orkneyia sögu, ef Seugnieur villde. Jeg tvifla ecki uppa, ad Mag. Niels skal senda hönum þad scriptum, annars sie eg þad er eins oc þad, sem hann til forna hefur. Þad hann vill hafa forrettad þar nidri, sosem um zigneted edur annad soddan, þigg eg med brefsorde erindrist. Eg er ordinn handhafe ad Alexandri Magni sögu, sem Monsr. hefur til forna sied; þar i finn eg, ad Meistare Galterus hefur lifad skömmu effter Thomæ Cantvariensis passionem. Undarlega kiemur mier þad firer, ad hann skule hafa skrifad vitam Hrolfs Kraka, eingelskur madur sosem synist; i hvada male skyllde hann hana skrifad hafa? effter hvada documentis? til hvörs þienustu? Ef þetta være satt, þa

[1] Jonas Ramus, Nori regnum, hoc est Norvegia antiqva et ethnica, Chran. 1689.

er hann elldre edur iafn gamall Saxoni; hvör veit, nema hann hafe lifad i Danmörk og i saa maade skrifad þenna þvætting in gratiam Danorum effter firersaugn einhvörs Islendsks, alika oc Ailnothus hefur giört um Ste. Knut. Smalsarhorn er ecke a Brimangri, sem Oddur Munkur segir; þad er i Nordfirdi a eirnri ei, sem nu kallast Hornil, 1 milu fra Berlu, enn Brimangr liggur utbetur ad hafenu. Hann lætur mig vita, hvar Solundir (eiar) liggia, eg man ei, hvört þær eru nærre Þrandheimi edur ei. Þetta blad er upphallded til þess 15. Januarii, a hvörium eg reise i Jesu nafni hedan fra Biörgvin ifir land. Adieus!

Hr. Christian Hegelund, hans kieriste oc broder beder ieg flittigen maatte saluteris med tacksigelse for sidste accommodament.

Welædle oc Welbiurdig Thormod Torfvesen
Kongl. Majest. Historiographo
tienstligst
a Stangeland i Carmsund.

10. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Rikeim i Lærdal 25. januar 1690. Access. 8. Egenhændigt. Rødt laksegl. En påtegning af Torfæus gentager datoen.

Er kun kommen langsomt frem, gennem Sogn og 1 mil op i Lærdalen; benytter lejligheden til at skrive, da der nu falder bud tilbage. Beder den i forrige brev givne forklaring om Bremanger rettet efter nu indhentet nærmere oplysning. I en efterskrift bedes for Asgeir Jonsson undskyldt, at A. M. ikke som lovet kan overlade ham sin sadel, som han selv har brug for.

Welædla Hr. fautor!

Skilldugu aludar þacklæte filger þienustusamleg heilsan. Eg skrifade honum til fra Bergen þann 15. Januarii, þa eg þadan reiste; hefur mier so seigt geingid, ad eg er nu first kominn Sognenn a enda oc eina milu uppí Löradalenn, ma þo ei annad enn lata hann þetta vita, þar bod til baka fellur. Fra Kaupenhafn er ennu eckert nítt med postinum, væntest þo eitt og annad med tíd. Brimangr, sem eg firre hönum til um skrifade, er su sama ei sem Hornil, liggr utanfirer Nordfirde, þar um var eg til forna rangt under rettadur, og villde eg, ad þad eg hönum i minu firra brefe skrifade, utslettist, so þad aungvan villte; a mille þessara tveggia eiarparta Brimangurs og Hornil geingur aurmiott eid, sem þær badar samanteinger oc sem eina ei giører; meina eg öll eien hafe heited Brimangr til forna, þvi horned

stendur a þeim eiarpartenum, sem nu kallast Hornil. Eckert annad tilfellur i þetta sinn enn ad befala hann med hans Dyd-Edle kieriste under guds vernd oc protection. Jeg effter skyldigheed altid forblifver Hans

tienstærbødigste tiener

A. Magnussen.

Richum (Reikium) i Löradal d. 25. Januarii 1690.

Asgeir Jonsen bid eg vinsamlega saluterist. Jeg hafde til halfs lofad hönum södle minum, ef eg sialfr ei med þyrfte, hvad eg nu ei enda kann, þar vegna torvellds vegar vida þarf, enn hier er ei gott til hnacka, bid Asgeir þad mier ei til brygdmala virda. Adieus!

Hans Kongl. Majest. til Danmark og Norge etc. Historiographo Welædle og Welbiurdig Thormod Torfvesen

tienstligst.

A Stangeland i Carmsund.

11. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON (uddrag). [Stangeland] 6. marts 1690. AM. 283, fol., bl. 23—24. Ásgeir Jónssons hånd.

Sprog og fremstilling i dette uddrag lader en del tilbage at ønske. — Brevet har først indeholdt alt om kaperens optræden. Derefter besvares A. M.s kritik ($^{8}/_{1}$) af T.s Orcades, og J. Ramus' Norvegia antiqva kritiseres (T. tænker på at imødegå bogen i Orcades). Lover A. M. et ekspl. af Orkneyinga saga m. v. Retter forskellige forespørgsler og anmodninger til A. M.: om betydningen af Magnus-messe, om et ekspl. af Knytlinga saga, 1ste del af Magnúss saga Eyjajarls, årstal til norsk historie, varianter fra Olav Tryggvasons saga i Resens bibliotek, tilsendelse af biskop Arnes saga til afskrivning, pavebreve, bidrag til Magnus lagabøters historie. Ønsker at købe et ekspl. af Sturlunga saga, vil låne Frostatingsbog til afskrivning og »den kristenret I fik i Bergen«. Giver tillæg til teksten i Orcades.

Thil Arindt Magnuss. aff 6. martii.

Extract.

1^0 Um caperen och allt hvornen hann haffe her umgengist[1]. 2^0 At Orkneyiar haffe eche naffn aff Orca, þvi þær heita eigi Orkeyiar, svarast: latine haffa þær heitid Orcades, oc er þad næst Orca, och er þad gotisch ord, enn Anglo-Saxonica lingva er species lingvæ Goticæ, och kann Gotica lingva purior hafa

[1] Af T.s breve til forskellige mænd ses, at den i A. M.s brev af $^{8}/_{1}$ omtalte franske kaper havde sendt bevæbnede folk ind i T.'s hus og truet med at afbrænde det; T.s hustru var flygtet for ufreden.

verit þar firir Anglo-Saxonum tid, þvi I[u]venalis lifdi firir þeirra tid, nefniliga sub Domitiano; var þa þetta gotischt ord purt þar, þa synist och lingva purior haffa verit þar och so. Enn um Pictonum lingvam veit jeg eche; mun eche Cambrica vera hennar reliqviæ? Þo eff þer finnid annann raison, þigg jeg underretning. 3⁰. At Ranalsa meige och vera Rinarsey, stendur i ydar arbitrio. 4⁰. Ottar svarti heffer getid Rognvaldz jarls, þvi visan utvisar þad, och hann kunne þad vel at giora, þvi hann var þa sva stor, at hann flutte och salverade Harald Sigurdars. fra Stiklastodum. Visa hans mun ydur sendast med Orkneyia jarla sogu, sem er utschrifud, enn eigi heima; enn qvædi umm Hakon Palsson er allegerat tantum, och eche thil. 5⁰. Nafn Ragnhildar dottur Eirichs eygoda mun finnast i Orkneyia sogum, enn echert er heima. 6⁰. At author Orkneyia sogu hafi verid gestis coævus, hefi jeg eigi onnur argumenta enn þau allegerud eru, þad er echi articulus fidei, helldur min opinio. Ari prestur frodi var firir hans tid, och hefer hann mart schrifad i prosa lika um Danakonga, þvi verdur eigi þessi ofsnemma a timum til at schrifa. 7⁰. Dungalsbæi pro Dungalsbæis, Rekavikæ, Hlaupandisnesæ pro ablativo, samt correctio nominum set jeg thil ydar eginn dispensationem, sampt hvad þer kunnid gagnlegt og betur ad sia, lika og at setia Orcadum derivationem betra, eff þer siaid, enn þo var þetta nafn i usu fyrr enn hun (!) bleiff innfært i England a⁰ Xti 449. 8⁰. Þat jeg hefi schrifat a laust blad afftan vid annalana, at Har. harf. se fæddur a 8. ari Gorms, er ex hypothesi schrifat, þvi annalar hallda Gorm vera kominn thil regeringar a⁰ 840 och Harald fæddan a⁰ 848. 9⁰. Scriptum Jonæ Rami heffir Mag. Niels Smedt sendt mer; corruptissimum er þad och aff litilli experientia, och segia verd jeg þvi i moti, þo moderate, þvi madrinn heffir thil forna send mer þad i godre tru och bedit mig at consentera þad mætti mer þrychiast, þvi Vorm villde þad eigi utan min consentz thil s[t]edia aff godo fundamenti och raison, at antiqvitatin schylldi ei verda suspect, þar sitt seger hvor. Nu er jeg þo neiddur thil at detrahera h[önu]m, serdeilis þar jeg heffve sagt h[önu]m þat væri oriett i minu breffvi. Þorri och Þor, Nori, Nor, Niordur, Vani, Niordur, Odin er h[önu]m sama, hann vedur krap etc. 10⁰. Um Galteri meining ydar, at hann mane haffa liffad i Danmorch och schriffad in gratiam Danorum effter einhvors islendschs firirsogn, þicher mer eche olikligt; enn mun hann echi vera sa, sem

var Aparis[1]? 11°. Eff Asgeir fær leiligheet at schrifa þa visu ur Noregs k[onun]ga tali Sæmundar froda, sem er um grefftran Hakonar Adalsteins fostra, sidan bækurnar eru burt, schulu þer þad fa, so vel sem Biorns Hitdælakappa sogu til lans, och Orkneyinga sogu geffins þo, sem sagt er[2]. 12°. Jeg man nu eche, hvar Solmundar eyar[3] liggia, þo eru þær eche langt fra Nordfyrde. 13°. Hvad i Orkneyinga sogu þarf bota eda completeringa vid eda i appendice oc annala correction, committerast ydar fidei. Nu er svarad upa öll ydar schriffvelse, nu koma min effne.

1°. A° 1326 logtekid a Islandi at hallda Magnusmessu firir jol stendur i annalum, hvor var sa Magnus?

2°. At lata mig fa vel och correcta Knytlinga sogu, fyrsta part Magnus Eyia jarls sogu, alla anala, jeg meina arstal nær Har. harf. er fæddur och sidan effter historiunne; eigi kann jeg at finna annat enn Orkneyingar jatudu Orkneyium til S. Oluff i hans regerings 8tunda ari; jeg heffe oll ar anxiè confererat, enn þad er þo i moti historiunnar sialfrar relationem, þvi hon er ser sialf i mot. Eff Olafs Tryggvasonar saga, sem er uppa bibliothechinu och præsident Resen atti, differ[er]ar nochot med þeirri, sem er i Flateiarbok, jeg mætti fa þær differentias. Sogu Arna biskups hingat thil lands at Jon lata schrifa up, þvi hann schrifar correct[4]. Alt þad sem þer faid, bædi pava breff til Noregs konga och annad, samt hvad um Magnus lagabæter kann at fast, þad med þad fyrsta þer kunnid mer tilsenda, enn jeg schal lata ydur fa þad bedit haffit um, þo þad kunni eigi at verda i sumar mer enn sagt vegna okyrrleika. Kunne Sturlunga saga at fast, villdi jeg giarnan kaupa. At lia mer Frosta þings bok thil utschrifftar, och Christenretten þer fengut i Bergen[5] at lata utschriffa.

---

[1] Galterus, forfatter til Alexander sagas original og ligeledes nævnt i Rolv krakes saga, er tidligere berørt i T.s brev af $^{30}/_{4}$ 89 og A. M.s svar $^{8}/_{1}$ 90. Her vil T. identificere ham med »G. Apparis«; således har i den tabte Annales Reseniani-membran den G. været nævnt, som på Lateran-conciliet 1215 gennemførte en kronologisk reform (sml. Alfræði íslenzk I, s. 32, hvor han kaldes Gallterius af Paris), — om T.s (næppe holdbare) opfattelse af »Apparis« se fortalen til Historia Hrolfi Krakii, blad b—b 3. [2] I anledning af den truende ufred havde T. ladet de til ham fra de offenlige samlinger udlånte skindbøger føre bort fra gården. [3] Solm*un*dar eyar, skrivfejl for Solundir (sml. s. 21^{7}). [4] Muligvis den s. 5^{5}, 9^{25} nævnte Jón Gíslason. [5] Lovhåndskriftet AM. 67, 4to? I så fald er titlen unøjagtig.

3⁰. Umm Bendzon renterieschriffara vide fol. 21[1].

4⁰. Signet bestille þer stort i odrum lited sem pienzignet (!) i odrum enda dalitid.

5⁰. I Orcadum historiam þetta at innfæra: In præfatione, ubi de Bujo atheo, post hæc verba: *uberrima popularibus enarrandi materia* omnibus certiora comitum liberi propinqviqve qvi Islandiam incoluerunt, de patribus suis majoribusqve et propinqvis afferre, suisqve posteris tradere poterant. Cap. 2. post hæ[c] verba: *occupatasqve simul insulas sensim deseruisse* nec tamen adeo propere si Trithemio fides, qvi in compendio chronicorum ad annum ante Christum 268 teste Calvisio tradit Orcadum regem Secambris seu Francis, qvod filium generum repudiasset bellum intulisse.

Cap. 7. post hæc verba *neptisqve Thuridis qvæ Kollo civi eximio nupsit*, Einaris qvoqve de cespite filia Hlif qvæ nupsit Thorgeiri Eilifi filio Ketillis unimani unius primorum occupatorum nepoti eorum filius Skeggius Hialtii illius pater, qvi cum socero Gissure albo auspiciis secundum Deum Olafi Tr. Islandiam ad sacra Christiana perduxit, ut ex filia Thordise nepos Einar et ipse dictus.

Udi dett femte capitel, þar jeg tala um Þorsteins Rauds fodurbrædur, ætla jeg at innfæra Ionæ Rami galda genealogiam aff hans bok 8. cap. pag. 162, sem oll er galinn, och segia þar aff kunne þeir at dæma um alt opus. Þar kemur hann med Froda, Orm och Lofft, ætt Loffts Gaulverscha och allann þann galinnschap þar er, ef ydur þicher þar appositus locus.

12. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 8. marts 1690. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Postpåtegninger »porto 20 ß.« »6—10.« En dato-påtegning af Torfæus.

Har ikke fået stunder til at skrive fra Kristiania; måtte to dage efter sin hjemkomst til Kbh. rejse til Lund i Skåne og har stadig meget travlt, sender derfor nu kun en kort, foreløbig meddelelse. Giver af nyheder bl. a. Jón Eggertssons død i Stockholm somren 1689, Luxdorphs afsættelse, Brockenhuus' bortrejse til Tyskland i en arvesag, Moths stigende indflydelse.

Welædle Hr. fautor!

Næst skilldugasta þacklæte læt eg brefs upphafed vera ad bidia um forladelse, ad eg so leinge hef intermitterad hönum

[1] Henviser til et brev af $^{5}/_{3}$ 90 til renteskriver B., som bl. a. angår ud betalingen af en lønnings-restans.

ad tilskrifa, hvöriu ecke hefur ollad mitt hirduleise, helldur ein oc önnur ohæginde. Fra Christiania feck eg ei stunder ad skrifa; sidan, effter ad ieg heim kom, var eg ei utan 2 daga heima, reiste strax ifir ad Lund i Skaane, leverade þo adur öll hans bref, enn hef ennu ecke feinged stunder til neitt ad utrietta, hvörke firer mig ne adra, hef oc ecke öll min bref fra Iislande ennu feinged, þar eg kom first heim i giær. Bid hann þetta ei misvirde; eg hef alldrei staded so a skiæklum sem nu; læt þvi þetta bref alleinasta notificera hönum, ad eg er vel heim kominn. Sidar skal eg med firstu vissum ferdum bestilla allt hvad lofad hefe. Peder Rasmusson[1] hef eg ei getad vidtalad; Documenten hef eg leverat til Capitain Tønnesen. Ekke vill Jon Hakonarson kaupa Nordura[2], mun eg þar um tilskrifa Hakone. Biskup Jon[3] er hier, udrietter eckert, fer heim lika vís. Jon Eggertz son er andadur i sumar i Stockholm. Luxdorph[4] er afsettur sinu embætte, firer nockud kongsbref sem hann skal ad ovitanda iöfri hafa utganga lated, bihelldur þo sinum aurum og meinast ad verda skule Amtmadur einstæds i Noregi. Brockenhaus er reistur ad Saxen ad erfa. Ecke fæ eg neitt vidara af Søren Vestersön um Contractina, lofar hann þar um vidara at udforska. Moth hefur nu inspection ifer bæde Norskum og Dönskum Suplicatium, eru nu ei marger sem motstanda. Eg lofa nu bot oc betrun med allra firstu ferdum, þar öngvann tima nu hef friann, og bid þetta blad i mesta hasti hripad til besta takist, med hvöriu eg næst þienustu samligstu qvediusendingu til hans Dydædle kieriste oc heilsun til Asgeirs reversera mig til ad vera

Kiøbenh. d. 8. Martii A° —90. Hans skyldigste tienere
Arne Magnussen.

Minn herra lætr honum flittigt heilsa og lofar ad svara uppa hans bref med firsta, Adieus!

Hans Kongl. Majest. til Danmark oc Norge etc. Historiographo Welædle oc Velbiurdig Thormod Torfvesen tienstligst
A Stangeland i Carmsund.

Ombedis tienstligen Kongl. Majest. Postmester i Stavanger, dette bref med allerførste leilighed til eiermanden at befordre.

---

[1] Renteskriver. [2] N. er navn på en af Islands større elve (Mýra syssel), og at salget virkelig angår denne, synes at fremgå af T.s brev $^{10}/_{6}$ 90. [3] Den s. 3[29] nævnte bp. J. Vigfússon. [4] Oversekretær B. L. afskedigedes 1690 på grund af uforsigtig optræden overfor kongen i Kingos salmebogssag (se Biogr. Lex. X, 488).

13. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 28. marts 1690. AM. 283, fol., bl. 35—36. Ásg. Jónssons hånd.

Henviser til sit sidste brev af $^{6}/_{3}$ og undrer sig over ikke at have hørt fra A. M. siden han var i Lærdal. Beklager Luxdorphs modgang. Søger A. M.s råd i de af forholdet til den franske kaper affødte forviklinger. T. har af kaperens lybske prises last modtaget forskellige varer, som senere viste sig at være ufortoldede, hvorfor T. leverede dem tilbage; mener desuden at have en fordring at gøre gældende (som det andensteds ses for deltagelse i prisens beslaglæggelse), beder A. M. fremme sagen. Nedsender nogle »poster« af Orknøernes historie (findes ikke) og forhører sig om køb af papir; flere andre forespørgsler. Giver som nyhed den lærde Borchs forlovelse.

Thil Arna Magnussonar aff 28. martii.

Amicissime Domine!

Mitt seinasta var aff 6. hujus sent med einom schipher aff Christianshafn at nafne Hans Lensmand, thil capitain Michel Tonness.; vona se framkomet, þo var þad schrifad mille vonar och otta, þvi jeg visse eche, hvort þer vorud lifande eda daudur, eda hvad aff ydur var ordit, sidan þer vorud i Læradal, hvar þo folch eche er vant at sochva sva diupt, at þeir schile ser eche sialfer afftur; eche heffi eg nu helldur aff ydar rammleik ordit viss um ydur, enn Seigr. Jacob Sofrenss. renteries shriffari shriffadi mer thil þann 22. febr., hvort breff jeg fech þann 20. martii, och berettar mer þar uti at haffa fengit mitt breff aff 14. 9br. med en goed ven och Islands studioso. Þar af slutta jeg, at þer seud frammkomner, og er mer þad stor gledi, enn at þer munud hvorche hafa schriffad mer thil fra Christiania eda Copenhafn sidan, færi jeg eche i mina truariatning; mun fara at vanda; ma och vera þer haffid echi aderesserat brefinn upa Stavanger, heldur schrifad Stangeland i Carmsund, sem eche er celebre, och þad ætlade Worm ochar bref munde haffa schadat. Nu lengis jeg mikid effter ydar breffum, þvi þar af vænti jeg mer underretning um alla hluti. Heyri jeg nu mer oþech tidinde umm minn goda Luxsdorph, þo god forhaabning se gefinn, enn jeg villdi giarnann vita allar umstædur þar umm, og fyrst þau tidinde ad hann se restitueradur in integrum, hvar thil gud geffi luchu. Innlagt sendist ydur besiglat, enn copiur aff ollu her innani; þar vilde jeg þer fyrst considererit, hvort pericel mune under vera aff þeirri sok i vetur, sem styremadrinn gaff oss brennevin, vin, vinedich, pappir, enn þegar jeg visse hann og Knutur och amptmandens þienari eche hafde angeffid þad her

nidri vid sioinn, þa þeir schrifudu forretninguna upp, sende jeg þann part jeg hafde med schilum feingid, afftur til kongsens bonda lens manz, sem þa forvarade alt þad, sem aff schipinu kom, bædi minn og annara part, i sinne hlodu, þar thil vice thollarar aff Stavanger komu och fundu þad þar, bædi papir och annad, och confisqverudu þad, færdu so thil Stavangur, nu meina jeg, jeg hafi her i echert orett gort, at taka vid þeim parte, sem mer firir stort omak var giefinn, uppa styrimansins reidara behag, ef þeim kinne at koma schipit til, och eff eche, þa kunne hans gaffve at stande sitt æventyr, enn thollen visse jeg echi betur enn bædi hann och amptmansins fullmechtigur munde angiefa. Enn þa Eschel Biering och visiterinn Nicolai Thilhoff toku her vid sioinn alt beschrifad i þeirra fronschu och lybschu nærverelse (hvar jeg var eche thil stede) och þa eche var tollurinn angefinn, villdi jeg echi neitt haffve med hans gafu, þvi þa var ordinn galli a giof Niardar, och sendi so til baka til kongsins bonda lensmand, enn eche var jeg schyldugur þad angiefa, sem jeg villde echi neitt hafa med och aller vissu, at i amptmandens fullmechtuga nærverelse var kommet af schipet. Þetta er nu allt saman her þagad og gengit firir by, enn alleinasta foregiffvet, at þetta se fundet hia lensmanninum, og kreffst tollur aff þvi, sem fundit var, litid brennevin, vin eche yffver þria þumla a þvi stæsta oxahofudi, og oseigiannlegur leki a ollum hinum, enn allt schal haffa nidurlekid i lensmansins hlodu; og satt er þad, eche fanst þar meira, hvor sem þiofurinn er, kannsche bædi minn Rasmus her og lensmansins Fader Eyes sonur och fleiri thil. Minn eid vil jeg gera, jeg hvorche aff þvi eda nochud aff þvi schipe enten directe eller odirecte hefi fengit 2 schillings verd; enn tracterad hefi jeg folch og giort umkostnad fyrir þa sok, þo þad reiknist echi, þvi þat er ordinaire. Nu schulum vid buast sva ved, ad allt þetta so beschaffad, sem jeg nu schrifa, komi up, þa schipherrann fær at heira þessar minar prætensioner, sem i Tor Möhlens breffve standa [1], þvi hann schal hafa sagt ni baller papir sieu burt af schipinu, och vilie hann þad angefa, þo hans Mat. sialfur take prisen och þeir lybschu fae echert af þvi (enn ellegar giefa þeir upa tholdbudinne aldrig neitt an, þegar þeir fa tollinn af þi þeir fundu).

---

[1] Kommercerâd J. Thormøhlen i Bergen (se Biogr. Lex. XVII, 278); i brev til ham $^{30}/_{8}$ 90 fremstiller T. udførlig hele sagen.

Siaed þer mer nu nochud pericel i þessari sok, sem mer þycher firir mig heil forsvarlig, þa þurfid þer echi at levera Tor Molen þetta breff, och viliom vid þa þeigia och lata alla mina prætension falla, i hvad naudigur eg giore þat; enn siaid þer mer fært, bid eg ydur at tala vid hann sialfan och giora suplicatiu firir mig under minu nafne effter þvi sem hann seiger ydur, och ydur þychir hollt; vinnist þa nochud, mun hann fa sinn bethaling och þer nochud firir ydar omak, enn alt gange under minu nafne, och siae þer jeg prætendera echi litid; væri thil frids kinne verda langt meir, enn hann gleimer vel þvi eche, sem hann ser tækt er; lyka kunne þer, eff ydur synist, segia honum i truschab oll beschaffenhed, sem jeg hefi ydur schrifad och þer vitid thil forna, hvart hann ser nochut far þar uti, enn þad sest þo thil ydar betheinkingar och consideration. Eff schipid kemur nidur, sem ordre ere thil, och mer verdur nochud thillagt, þa siai þer thil, at þad komist thil capitain Michel; enn schal þo lossera her, vill ordre utvirchast thil amptmanden i Stavanger. Inn i breffinu liggur originallinn aff þessum copium; leverid þer breffid, so er vel, hviss eche, so haldi þer ollu hia ydur. Þetta er nu um þa sok. Nu er effter at erindra nochra posta ur Orkneyinga sogu, sem vida reviderast, enn þeir leggiast her innan i. Latid mig vita um biskup Jon og þa peninga jeg a hia honum; item um Nordur á, hvort selld er, och hvad stor vexsel þarff thil pappirs, och hvad sogunne lydur, hvorninn Moth tok þad upp, och eff sialfir toludut vid hann, hvad veldur at Vorm hefur lag[t] aff at svara mer, eda ef hann er reidur; jeg veit öngva orsok. Jeg heffe schriffad Jacob Soffrenss. til, at i hans convert mætti ydar til min leggiast, öll önnur med schipum och aderesserast til capitain Michels. Dottur Mag. Simon Hoff i Þrandheimi schal vera forlofud med þann lærda Borch[1], och er hann kominn til Þrandheims etc.

14. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 3. april 1690. Acess. 8. Egenh. Segl bortrevet. Torfæi påtegninger »Nota dette breff vil leses. — A° 90 aff 3. April bekommit d. 1. Maii fra Mons. Arent Magnusson med kongens schib. Svared d. 10. Junii sendt thil Bergen med Hr. Christins folch thil Maren Claussdatter.«

Er gentagelse af et brev, som A. M. havde bestemt for et skib, som mod forventning viste sig at gå til Trondhjem, og besvarer T.s brev af $^{6}/_{3}$. Luxdorph

[1] Rektor i Trondhjem A. I. Borch. Se Biogr. Lex. II, 498.

er taget til nåde, uden dog at blive oversekretær på ny. I Kristiania var A. M. på nedrejsen to dage og var fuldt optaget af at besøge folk, som havde haft bud efter ham. På den skånske rejse har han intet udrettet. Takker for brevet af $^{28}/_{3}$. Afskrifterne af Knytlinga saga og Magnúss saga Eyjajarls er ikke færdige, da her ingen er, som kan skrive undtagen Jón Þorkelsson, hvis tilstand under krigen er meget slet. Forskelligt vil A. M. selv excerpere for T. Giver tidsregningen for de norske konger Harald hårfager — Håkon Adelstensfostre — Harald gråfeld (trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsöns Encomiast, Kbh. 1787, s. 37—40). Imødegår T.s forklaring af navnet Orknøer og beder ham indstændig fjerne fra sin Orknøernes historie det fra Friðþjófs saga og Örvar-Odds saga optagne. Berører forskellige enkeltheder angående værket og dets trykning. Efter påske må A. M. rejse til Jylland. Beder om oplysning om Kerlingaland m. m. Dvæler ved sine personlige forhold: Her kan ingen leve af at studere antikviteter. Han kan blive vicelagmand på Island, men lønnen er liden, man måtte se at gøre et godt parti, og det er ikke værdt at binde sig dær. Det er betænkeligt at gå til Sverig. Han føler intet kald til at blive præst; herredsfogedbestillinger, som duer noget, kan ikke fås uden stor protektion — er halv desperat. Fra Island høres ikke andet end ondt; for Asgeir er dær neppe noget at opnå.

Welædle hr. fautor!

Eg hefe firer nockrum tima skrifad hönum til med postinum, hvad eg true nu mune til rietta komid. Sidan hafde eg skrifad bref oc ætlade ad senda, enn þegar til atte ad taka, gieck skiped til Þrandheims, sem þad atte med ad fara; hreinskrifa eg þvi þad nu uppaptur. Her er eckert nítt, Luxdorph afftur kominn i nad, misser þo hans obersecreterers bestilling, enn fær adra, eg veit ei hvöria. Um Jon Eggertson, sem daudur er i Stockholm, skrifade eg med postinum. Eg afsaka mig mikilega, ad ei skrifade fra Christiania. Eg stod þar á skiæklum ad uppvarta og besækia allt follt(!), sem bod hafde effter mier, enn var þar ei nema tvær nætur; eins þa heim kom, matte eg utan dvalar og oforvarandis ifir ad Skaane, enn afrekade þar eckert. Sidan, nemlig 28. Martii, medtok eg hans mier kiærkomna tilskrif, hvar af eg gladur fornem, ad hann er heill sloppinn ur þvi skadvænlega Cappara vapsi; óskande være þeir alldri affturkiæmi. Renteskrifver Peder Rasmussen seigist hafa skrifad hönum til med postinum firir nockru. Med næstu ferdum a hann fra mier ad vænta framan af Knytlingasögu og Magnuss Eia-Jarlssögu, sem ennu eru ei klárar, þvi hier er einginn, sem skrifa kann, nema Jon Þorkelsson, sem er i svar slett tilstand under krigen[1];

[1] Den senere biskop J. Þ. (Vidalin) tjænte da som hvervet soldat; den omtalte krig må vel være den pfalziske arvefølgekrig, hvori dog Danmark ikke deltog.

resten, sem vera kann, verd eg sialfur med tid og leilighed ut ad skrifa, þar þad er hier og hvar innanum þriktar bækur, og sumt sem eg ennu ei sialfur a rata, og verd af ödrum underretning ad þiggia. Þad skal þo flittugt forrettast. Nu um æram Harallz Harfagra, er þar first Are frode, sem lioslega segir Editionis p. 4, ad Haralldr hafe daed einum eda tveimr vetrum effter þad Hrafn Hængsson var ordinn lögmadur, enn hann vard lögmadur 930, so sem Are noglega siner og aller adrer samþickia. Nu segir Are pag. 2, ad Haralldr hafe daed attrædur; er hann þa effter meining Ara fæddur 851 edur 852, þad firra, nemlig 851, confirmerar sidste capituli i Magussögu, þad seirna, 852, Olafssaga Tr. s., sem segir, ad Ingolfr og Hiörleifr hafe fared til Iislands a 13da are rikis Harallz og þad hafe vered 2 vetrum effter Hafrsfiardar orrosto, Anno Xi. 874. Nu leggia Snorri og Olafssaga vid alldur Harallz 3 ar meir enn Are, hvar firer eg smida þessa chronologiam um Haralld: 852 er hann fæddur, 862 er Halfdan Svarte daudur (um vored minner mig Compendium sege)[1]. Er þa Halldur kominn til rikis um vored 862, fullra 10 ara, so sem Snorre og Olafssaga seigia, á þessu are og so effterkomanda 863 berst hann vid Haka Gandalfsson, Gudbrand etc., 864 bidur hann Gydu, þo Snorre setie ecke ared præcisè (compendium, ef eg riett minnist, seiger hann være þa 12 vetra). A þad sama ar innfellr orosta i Stioradal, Jarldomur Hrollaugs etc., 865 bardagi vid Solskiel, fall Hundþiofs etc., 866 fall Arnvidar oc Audbiarnar, 867 fall Haconar og Atla Jarla, 868 orosta Harallz vid Gauta, Vermaland unnid, þa vantar arstalid til 872, sem er Hafrsfiardar orosta, kiemur þad saman vid allt firrskrifad. Haralldr bardist 10 vetr til rikis i Nor. segir Snorri og Olafssaga, þad er fra 862 til 872; 902 var Haralldr fimtugur og giörde Eirik ifir-kong brædra sinna, 922 var hann 7-tugur, þa fæddist Hakon Adalst.-fostri, 932 var Haralldr 8-rædur og leiddi Eirik til sætis, 935 do Haralldr Harfagri effter Snorra og Olafssögu. Hvenær Hakon Adalsteinsfostri hafi komid i England, er ecke ölldungis vist. Adalsteinn Englakongr kom til rikis 924, a þvi sama are sinest hann ad hafa skickad Harallde sverdid, enn arenu seirna var Haukur sendr med Hacon. Arenu effter at Haralldur Harfagri var andadur, nemlig 936, kom Hacon til Noregs og var þa XV vetra, 937 rimde Eirikur landed. Sidan

[1] Compendium chronicorum, d. v. s. Fagrskinna.

rikte Hacon 26 ar effter Snorra sögn, er hann þa felldur 963. Þetta kiemur allt saman vid Noregs konunga tal Sæmundar froda, enn Are frode sinest ad hafa hallded Hakon firre sleginn, annadhvört 960 eda 961, kiemur þad saman vid bæde þad, ad Haralldr effter hans meining er daudur 932, og ad Haralldr Grafelldur hafe rikt 15 ar, so sem Snorre citerar ur Ara (sem þo er ei riett), ef hann skal vera sleginn 976, so sem eg helld. Aller segia, ad Haralldur Grafelldr hafe falled, þa Olafr Triggvason var 7 vetra; nu er hann ofeilbarlega fæddur 969 (þvi hvad Oddur Munkr sladrar um hans alldur, akta eg ad öngvu), er hann þa vetrgamall 970 og 7 vetra 976. Þessu samhliodar Landnama p. 175, sem seiger, ad þad mikla hallære hafe verid 80 arum effter fall Grafelldz oc þad hafi vered þann vetr, sem Isleifr biskup var vigdr, nemlig 1056. Item ad Grafelldur sie drepinn þad ar sem Brester og Beinir, segia allar Olafssögur, þar af illustrerast mikid annus cædis Haraldi. Sigurdr var 9 vetra, þa fader hans var drepinn, 12 vetra þa hann kom til Þorkels, 18 vetra þa hann for þadan, oc 27 vetra haustid firer Jomsvikinga bardaga. Er hans chronologia su vissasta þesse: 976 er hann 9 vetra og misser födur sinn, 979 er hann 12 vetra og kemur til Þorkels þurafr., 985 er hann 18 vetra og fer fra Þorkeli til Hakonar Jarls, er þar 4 ar til 989, þa fer hann til Færeia, 990 fer hann til Noregs, og giörer Hakon J. um hans födur drap, 991 fer hann til Færeia og afftr til Noregs, 992 giptiz hann og fer ut til Færeia, 993 fer hann med skatta til Noregs og ut afftur til Færeia, 994 er hann 27 ara, fer þa til Noregs um haustid, veturinn effter koma Jomsvikingar i Noreg um midian vetur og beriast vid Hakon J., anno scilicet 995, sama ar og hann var drepinn. So rammar allt uppa þad, ad Haralldur sie drepinn 976, enn Chronologia, sem Monsr. hefur sett i hans Færöas, þarf sannlega ad umbreitast[1], enn res gestæ eru allt eins i þessum Olafssögum, sem hier eru, og Flateiarbok. So hefur þa Har. Grafelldur ecke rikt nema 13 ar effter riettre tölu. Sæmundr frode seger i hans Noregs konunga tale hann hafe rikt 9 ar, enn Hakon Jarl þrettan oc tuttuga, sc. fra drape Sigurdar Jarls. Reiknar hann þa Sigurd vera sleginn firr enn adrer og kannske Hakon Adalsteinsfostra. Hefur hann halldid

[1] Hermed sigtes til T.s Commentatio Historica de rebus gestis Færeyensium, som udkom 1695, men manuskriptet til denne så vel som til Orknøernes historie havde T. nedsendt med A. M.

Harall Graf. vera sleginn 972, oc Hakon Jarl, so sem rett er, 995, oc þar af mun Flateiarboc og adrer setia þann arafiölda i riki Hakonar Jarls, sem ei kan ad standast, þviad effter ödrum vorum antiqvitetum hefr Hakon allz vered iarl iust 30 ar. Eckert betra kann eg ad finna um Orkneyia Etymon, hellst þar eg ætle, ad þess origo mune ecke vera ad finna i voru mali, þvi lingva Gothica og Anglosaxonica hafa alldrei vered allt eins, enn eg helld Orkneyiar vera þad retta nafned, enn Orcades bagad af þeim latinsku, sem ecke hafa viliad hafa 2 Consonantes i einni Syllaba, oc i saa maade ecke kunna ad vera af orku; eg vil vera hönum um nockud gott skilldugur, ef han vill sletta ut eda proclamera firir fabulam þa leidu relationem ur Fridþiofssögu um Angantir og Herraud, sem og ur Örvaroddzsögu, þad spiller sannlega allre bokinne, sem þo er annars miked væn. Vær vitum vist, ad þad eru ei Anglo Saxonisk nöfn, helldur diktur Iislendskra, og þad a seinustu timum. Um papierenn læt eg bida til sidan, bokinn verdur, hvört sem er, ei buinn firr enn i vetur, þar eg nu effter paska reise ad Jyllande[1]. Zigneted skal eg bestilla. Þrasnes, so sem þad i þvi gamla landcorte a pergament, sem eg um gat, stendur, er promontorium Celticum i Spanien strax vid þad nes, sem skipsfolk kallar Cabo d'Ortegal, enn hvört þad kemur saman vid Orkneiasögu edur ei, hef eg ei stunder ad sia effter, þar bokinn er allareidu hia Worm. Ottar svarte kvad sina drapu ad lifanda Olafi Helga; hvörninn kann þa i henni ad getast um slaged a Petlandsfirdi? Nafn Ragnhilldar Eiriksdottur tvila eg uppa, ad finnist i Orkn. sögu; mun þo einhvörsstadar vera. Einginn Magnusmessa er firer Jol, þad er rangt skrifad, enn 1326 var Magnusmessa Eyia-Jarls lögtekin a Islandi. Hvort Bentzon tekur ad sier þad dont um Brockenhuus, veit eg ei, firr enn uppa ni med hann þar um tala. Eg sa uppi hia Monsr. einhvörstadar citerad ur einhvörium þiskum, hvar Kerlingaland er; þæge giarnan avisun þar um; item hvör þad er, sem kallar Hacon kong, mann Margretar, Regem divinum. Einginn vill eiga Nordurá, þar var eirn, sem gat til vid mig, at Monsr. munde hafa sellt nockud þar i til Sr. Sigurdar a Stadarstad[2], þæge þar um vissu. Þad

[1] A. M.s forskellige rejser i disse år, så vel til Norge som Skåne og Jylland, gjorde han som Bartholins amanuensis for at gennemse stiftskisterne og samle materiale navnlig til middelalderens gejstlige historie. [2] S. Sigurðsson, præst til St. i Snæfellsnes syssel.

eg seinast vid hann nefnde, hefe eg kastad fram vid min herre; ecke er ad nefna, ad nockur madur kunne hier framveigis vid antiqvitet ad lifa. Hann sialfur fær nu ecke sina peninga, og vid sliku munu adrer meiga buaz med tid. Þetta til underretningar; mig hriller vid ad rita vora ölld, sosem hun er, hvad skal nu adhafast, til Svia, eda hvad? Nu a annan bóg, Sigurdr lögmadr[1] skrifade mier til i firra, bídur mier ad vera vicelögmadr og sidan sinn successor. Þad kann eg ad fa, ef vil; þar eru vid 200 Rixdler ungefehr; einginn kann þar af ad lifa, nema siae til ad giöra got partie a Iislandi; hvar er þad, eda hvörs er vert ad binda sig þar nidur? Eg villde giarnan allstadar annarsstadar helldur lifa; til Svia ad fara er og vogunarlegt, þa kann madr ei afftr ad koma. Hvad skal mann hier uti giöra; allstadar er illt, hier ecki best. Giöre hann nu vel og skrife mier hier uti sina meining, þacka eg. Þo eg villde prestur vera hier i lande einhversstadar, helld eg ei vist, ad til þess kiæmist, firer utan þad ad eg er ennu þar til öngvan vegin Capable; vid Herredsfogedsbestilling edur adrar verdsligar, sem eg þo mest sinn tilhefe, er gandske eckert, enn þær skarre eru, fa öngver nema þeir, sem stora patrona hafa, sem mig bresta; standa og ecke helldur alltiafnt fast. Þetta skrifa eg sosem halfdesperat, og villde oska ad eg være 8-rædur. Fra Iislandi er ei annad ad heira enn allt illt, so þar hefur alldrei verra vered, oc kann eg ei sia, ad Asgeir mune þar til neins þess komast, sem hönum sie ad neinu gagni[2]. Eg fæ ecki stunder hönum i þetta sinn til ad skrifa. Bernt Guthersen seigist eingin bref til hans hafa. Hattsilked skal Asgeire ecke sla feil, þa hans Iislands bref koma. Eg enda nu loksins þenna mikla þvætting, oskande Monsr. med sin kieriste allrar lucku oc heilla, oc bid, at su affection, sem eg hier til hef fornumed, meigi framveigis continuera, ieg þar a mot alltid beflitta mig uppa ad finnast

Hans beredvilligste og skyldigste tiener
Kiøbenh. d. 3. Aprilis Anno —90. Arne Magnussen.

P. S. Um alldur Harallz Grafellds giet eg eckert fundet, hvörke hvad gamall hann hafi verid, þa hann var sleginn, edur

---

[1] S. Björnsson, lagmand 1677—1705. [2] T. havde $^{28}/_{3}$ 89 i et brev til amtmand Müller anbefalet A. J. til et sysselmandsembede eller kloster-ombud på Island.

nær hann sie fæddur; Monsr. hefur sett i Orcadum historia ad hann sie fæddr 930.

Welædle oc Welbiurdig Thormod Torfvesen Kongl. Majest. Historiographo. tienstligst a Stangeland i Carmsund.

15. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 22. april 1690. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Torfæi påtegning »A° 90 af 23 (!). April, bekommit 22. Junii«; hertil føjet med Ásg. Jónsons hånd »Vm Vexel upa 40 Rdl.«.

Skal 4de påskedag rejse til Ribe, hvorfra han vænter at komme tilbage inden en måneds forløb. Har tidligere besvaret T.s brev af $^{6}/_{3}$ undtagen angående Brockenhuus, om hvem nu nogle oplysninger gives. Er i øvrigt svar på T.s brev af »28. marts ell. 5. april« (sidste dato angår muligvis de indlagte »poster« om Orknøerne, som nu ikke haves). Har talt med kyndige mænd om kaperen, som alle fraråder at røre ved denne sag. Berører forskellige forretninger (utvivlsomt forberedelser til udgivelsen af Orknøernes historie); beklager Worms ligegyldighed, brevforsendelsens besværlighed, vanskelighederne ved at få udleveret det af T. begærede dokument. Giver forklaring på en del gloser fra oldlitteraturen (sandsynligvis de nedsendte »poster«): ölfærr, Jötunheimar, hafit dauða, Niðaróss, gagl, hvirfingsdrykkjur, festur, at veizlu — at léni, hlýrbyrt, vöndr, málaspjót. Tilbagesender Edda m. m.; minder om sine egne anmodninger.

Velædle stedseærede hr. fautor!

Ad undanfelldum öllum Complementum sökum hastugrar reisu, sem nu á fiorda i Paskum gillda a ifir ad Ripum, af hvörri eg þo innan manadar affturkiem, læt eg hann vita, ad sidan skilldum hefe eg tvö hans tilskrif medtekid, þad firra af d. 6. Martii, hvar uppa eg ölldungis svarade þann 3. Aprilis firer utan þann Post um Brochenhus; var eg sidan hia Bentzon, svarade hann mier so um þad efne, ad hia Brochenhus være eingin hlutur ad henta, hvörke þad eina ne þad annad, hans iardagots hefur kongurinn tekid firer obetalada skatta[1]; seiger hann, ad broderinn i Saxen hafe verid lika so ríkur og rædeligur sem þesse[2]; eg giörde giarnan hier meira vid, ef giæte. Brochenhus er reistur eitthvad pocker i vold ud ad Tyekland, og veit einginn, hvar hann er. Annad hvad i þessu brefe var, svarade eg vitlöfftigt uppa og þottist nockud so leisa hendur mínar. Sidara hans bref var af dato 28. Martii edur 5. April, hvar uppa þetta i mesta flíter svarast verdur. Luxdorph meinast alldrei ad na afftur sinne bestilling. Moth hefur hans expedi-

[1] B.s ejendom Nordskov tildømtes 1689 kongen for skatterestancer. [2] Udtrykkene er sandsynligvis ironiske.

tioner, gietur hann þa nærre, hversu laust þad mune vera firer. Um Caperdonted at tala: Jörgen Thormöhlen leverade eg ecki brefid, legst þad hier innaní afftur, hann hefur nog med sialfan sig, er og ferdbuenn til Noregs. Consulerade eg um þad Dont Secreterer Didrichsen[1], een mand af braff fornufft oc retsindighed; þotte hönum þad mesta orad og oriimelighed nockud ad prætendera firir þa arrestis tilhialp, sem þar uti giörd er, ecki helldur hættulaust, þar til halfrar vonar er, ad sa franske ambassadeur mune prisinn eignast, þa hingad kiemur. Helldur Didrichsen, ad ef þetta er riett giört skiped ad arrestera, þa være þad skillda hvörs mans, og kunne eingin hlutur firer med skilldu ad prætenderast, hellst þar iöfur vill ecki hafa med skiped ad giöra, so þad eignast annadhvört fransker eda lybsker, enn sie þad oriett giört, so sem margir meina, þa sie best ad hafa sig líted i liose þar um. Enn hvad bevisleg umkostning anvendt sie uppa Caperens folk sem i prisinum voru, kunne standa til betalings. Sama er um Capitainens truselsord; svarade hann mier, ad þeir skillde hafa hallded hönum fast i Noregi, efftir hann hafdi lated soddan a sier heira, enn Caution ad begera af prisinum for ut, adur enn nockud er adgiört, meinte hann ecke liete sig giöra. Þetta er nu hid kortasta ad beretta til baka; er helldur mitt rad aungvan hlut vid þetta ad hræra, hellst þar hitt er undan fared med þa brotnu last; geingur hier og svar rikte af, ad þar mune ei öll kurl til grafar koma af þvi skipe; sínest mier þa betra ad lata bída so enn kannskie setia sig i hættu og fortræd, ef eitthvad uppa koma kinne, og fa lited eda eckert. Nordurá er ecki selld, eg skrifa um þad til Iislands, meinast alldrei ad utganga, enn eg þore ei ringara ad selia enn min instrux inne helldur. Hvad mikinn papier þarf, hef eg nu ei stunder ad utreikna; vexel uppa 40 Rixdle mun vera nærre sanne med þeim eg til forna hefe. Moth talade eg ecki sialfur vid, er hann ofstor til þess, allt hvad lídur, enn eg oflítell; eg meina þo hönum befalle þad ei illa. Hia Worm hef eg vered 100 sinnum um bokina, og er hann ei tiltekinn hana ad skoda; ecki er hann reidur, enn ölldungis hirdulaus, og þad velldur, ad hann ei skrifar; þarf Monsr. og ei stort sig þar firer ad bekymra, þar Luxdorph er affallinn. Sliker hafa nu nog med ad Conservera sig sialfa. Helldur mun eg lata blíva ad skrifa hönum til

[1] Sandsynligvis cancelli-sekretær Johan Didriksen.

enn Jacob Söfrensen edur Bentzon þar um ad anmoda; þad veit einginn, nema sa þad reiner, hvad upvartning madur skal þar hafa; 'er þad vel uppa Monsr. vegna bæde hia þeim, Worm og hvörium ödrum, enn giöre eg þad firer adra nockurn tima hier effter, þa giöre eg sem enn geck. Enn ei vil eg firer peninga þeir afftur friette þetta, þo mig ei stort þar ad ríde, alleinasta eg læt hann vita, hvörninn þad hanger saman. Lika so offt hefe eg stagad vid Söfren Vestersen um documented; svarar hann mier alltid hinu sama, hann skule þar um utforska; nær kiemst eg hönum ecke. Þad er ecki þad einasta document, sem soleidis er um höndur falled, enn nockud þar um med process til tals ad hafa, er ganske om sonst, þad hafa adrer forsögt, og lender vid sama, enn være Copie til af Contractinne, kinne stande til betrunar. Aulfær mun vera Capable til drecka um mál med een karl, sem halldid var firer mikid manndomssticke i gamal daga, vide Noregs k[onun]ga sögur am Halldor Snorrason, sem Haralldr kongr alasade firer þad hann dricke lödurmannlega. Um Jötunheima kann eg ei i þetta sinn til ad svara, þar þad nafn ei finnst nema i lígesögum, so sem af Sturlaugi Starfs., Gaunguhr., Bosa, Þorst. Vik. s. og ödrum þvilikum; enn hafid dauda, so sem þad i þeirre töblu eg umgat, er mare Tartaricum, sem grensar Nordan ad Nova Zembla edur þeim landz ortum. Johannis Martini historia Norvegica [1], sem eg hafdi, er fra mier burtkomin; kunni eg hana upp ad spyria, skal hun sendast; i firra var hier eirn, sem villde selia eina firir 1 Rixdal; kann eg fa fat upp a hann, mun eg hana kaupa, þo dír sie; hun er ellers ecki ad fa. Nidaros er bigdur effter Olafs sögu Tryggvasonar 996, effter Snorra 997. Gagl mun vera giæsarunge (vær köllum amlodalegar kvensvipter gagl, er þad gaas uppa Dönsku) helldur enn einhvör skogarfugl, þo segir Völuspa »gol um hönum i gaglvidi«, enn hvad koma giæser vid skog, þad mun þo so vera, þvi hann [2] segir og grís firir gamallt svin. Hvirfings drickiur voru so, ad bordin voru tekinn i burtu, satu menn so a golfinu i halminum a riettum beinum i hvirfing (ɔ: i hring) og drucku, vide Norex k[onun]ga sögur um Haralld og Einar Þambarskelvir, þa hann drap Griotgard. Festur sínest ad vera Caution, þadan er ad festa konungs dom a mali, festa

[1] d. v. s. Jens Mortensens udgave af de norske kongesagaer, i dansk oversættelse (Norske kongers Krønicke og Bedrift, Kbh. 1594). [2] Sml. Hkr. (FJ.) II, 186.

mal sitt þeim eda hinum, ɔ: stille Caution at hann skal efftErkomme den eller dens dom, so hefur Erlingur giört, sett i pant gods edur vopn, ad Asbiörn skillde hallda konungs dom, alleinasta hann mætte bihallda lífi og limum. Suma ad veizlo enn suma ad leni, skil eg ei vel; veizla mun vera so sem benaading, þar madur tekur inn kongsins intrader frí og gielldur eckirt effter, enn len, þar madur gielldr vist qvantum effter, enn þetta skal eg sidar giör skoda. Hlyrbirþt skip er þad Hlyru hefur; þad ord hlyru er ei til a latinu, eru tvær þrihirndar, þo aflangar fialer, sem ganga af bordstoknum og a skack uppa stefned; er mikid brukanlegt a batum i Þrandheimi og a Nordmære, og kallast þar lyre. Vöndr er baculus, segl stafad med vende er þad, sem hefur mislita rönd eda aflangt strik, til marks, alika og nu kross i Dönskum flöium. Malaspiot veit eg ei glögt hvad er, kannskie mal sieu mark a spiotinu; i Vigaglums sögu stendur, ad blód var a malunum, effter þad hann hafde drepid Sigmund. Slesvik hvad sie, skal eg sidar effterleita, i þessari önn hefi eg aungvar stundir. Skallda hvad heite pag. 55, skrifar hann i sinum memorial. Eg skil ei, hvar þad a heima, giet þvi ei þar uppa svarad. Nu þikest eg hafa leist hendur mínar i þetta sinn. Þessu blade filger til baka Edda, sem eg brukad hefe, og þacka firer laned, item þad líted hans vegna i þessarre naumu tid utskrifad hefe, hier eru aungvir Islendskir, enn sialfur hef eg ei godar stunder. Undrar mig, hvar Orkneyinga-saga, Biarnar Hitdæla kappa og visan, sem um bad ur Noregs konunga tale, blifva af; hier koma hvörn dag skip fra Noregi, og Andres Hegelund er kominn, med hvörium eg þessa vænt hefdi, enn sie eckert; þad mun þo koma sidan. Ef Asgeir hefdi stunder, beidde eg hann ga ad i þætte af Þorleifi Jarlaskald i Olafs sögu, hvört Þorleifur heiter Jarlaskalld eda Jarlsskalld, og þad vidar i þættinum enn i einum stad; einkum þar Sveirn kongur giefur hönum nafned; item i Norsku Chroniku Snorra Sturlusonar (impressum p. 348), þar so stendur i þeim Iislenska »Son Jons sterka var Erlendr Himalldi, fadir þeirra Eysteins Erkibiskups oc brædra hans. Haralldr k[onun]gr gaf Ulfi stallara lends mans rett oc XII marka veizlu oc um fram halft fylki i Þrandheimi. Sva segir Steinn Herdisarson i Ulfs flocki«. I þad exemplared, sem her er, vantar visuna, sem hier citerast; villdi giarnan hana fa, ef finna er i ödru hvöriu exemplarinu af Snorra Noregs-konungasögum, þvi gamla defecti, edur Flateyarboc, hvar um eg

bid Asgeir gaumgiæfelega effterskignast i öllum exemplörunum. Hvad i Orkneiinga sögu setiast skal, skal eg allt fullkomlega forrietta, adur enn þrikt verdur. Nu strax talade eg vid Capitain Tönnesen; segir hann, hier sie bisna romur um þad, sem af prísenum skule tekid vera, og mest orda astungid um Monsr. og Knut Andressön; þiker hönum olíklegt þad firir utan skada afgange, og helldur best þa í hliode til frids ad stilla, sem þar i eru nockurs otta verder, hvad mig amedal annars tilhvetur ecki neitt vid þetta dont a hræra. Enda nu hier med, oskande hönum med Dydædle kieriste allrar guds blessunar.

Kiöbenhafn tredie paaskedag 1690.

Vostre treshumble serviteur
Arne Magnussen.

Velædle oc Velbiurdig Thormod Torfvesen Kongl. Majest. Historiographo dette tienstligst a Stangeland.

16. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 10. juni 1690. AM. 283, fol., bl. 53—54. Ásg. Jónssons hånd.

Klager over intet senere brev at have fået end af $^{3}/_{4}$ og at det væsenlig kun indeholder kronologi og antikviteter. Udtaler sin mistro til A. M.s iver i udførelsen af hans forretninger, men må i øvrigt fatte sig i korthed. A. M. har ingen grund til at fortvivle; hans vilkår er i øjeblikket gode, og der kan snart tilbyde sig noget; en vicebiskop-stilling i Skalholt vilde ikke være at foragte, han har mere end hoved nok til at bestyre et bispedømme, og dette embede er mere uafhængigt end en lagmands-plads. Et godt præstekald på Sælland vilde også kunne nås. Om at gå til Sverig vil T. ikke udtale sig, men mener der kunde være udsigter i England. Tilbageviser en formodning om ikke at have fuld rådighed over Norðurá.

Thil Arna Magnuss. aff samme dato [$^{10}/_{6}$ 1690].

Elschulege ven!

Þetta breff hripast aff desperation um hvar þer erud at finna, effter þvi jeg echert breiff heffe fenget fra ydur sidann d. 3. april, enn schriffade þo sidann thil och þar innann i thil commercraad Thor Mohlen och recommenderade alla þa sok i ydar provision; þad breff schriffar capitain Michel at haffa fenget ydur och schriffar mer svar uppa þad seinasta thil hans, med sama schipe och ydar och hans fyrsta breff fylgde med och þad aff 18. apr., enn fra ydur fæ eg hvorke svar ne þau documenta, sem þer lofudud mer, erud och i þvi breffve miog

faorder um alla luti, utann chronologiam och antiqvitates, hvar uppa jeg kann ydr eche at svara, fyrr enn jeg fæ minar bækur afftur. Þo þacha jeg ydur illustration, enn eche þau famæle um allt hvad passerar, eche neffne þer Jon biscup eda hans utdrif, litid huxad um loford ydar at befordra þa fordring jeg hafde ydur umbedet. Þad gaf mer och suspicion thil ydar at schilnade, þegar þer einginn onnur document villdud taka med ydur, sem þer þo thil forna hofdud approberat at taka med; mogulegt verch var at lata stimpla handschrifftina, och þo hun alldri heffdi stimplud verid, þa kunne þad koma honum thil schada, enn mer echi, þvi eg var eche sialfur thil steds, þa hun var gefinn, helldur tok eirn kaupmadur sall. Anders Regelss. hana; her brast mer su tru thil ydar, enn onnur rad schyllde jeg hafa fenged, hefde jeg ydur eche truad. Echert breff hefi eg helldur fengit fra Bartholino, þad er helldur eche angelegit. Um alldur Haralldz grafeldar finnid þer i Egils sogu Schallagrimssonar, þvi hann var fæddur, þa Haralldur setti Eirich til rikis. Jeg læt nu soddann fara, þvi tiden er helldur einginn, þvi bodet sendist fra Augvaldsnesi strax efftir predichun thil Bergen, och svara uppa osch ydar at vilia vera attræder; verdid fyrst þrituger; off snemt er nu at desperera, och liffer vel vid goda condition, och þarff echi annad enn stunda upa occasion; hia konum och gomlum korlum schal mann vænta fiolmoda vilsens, enn echi hia ydur och ydar likum. Sama er mer i sinne sem fyrr; helldur er at vera vicebiskup i Schalholte enn vicelogmadur, alldri na 200 rixd. Schalholltz inkomst 300 jarder, ætla ec þar seu och 1200 qvielde, auk schola-jarder, sem sialfar hallda scholann; nu biscupstiunder. Meire heile er i ydar hofde, enn at þer eche schylldut kunna disponera þeim peningum, so þer hefdud bædi patrona och authorithat, enn vid logmansdæmi kunni þer at hafa fogeta a Bessastodum og annara þar gunst och authoritet, vid hitt at lata þa sækia ydur, enn þer eche þa. Vel kunnid þer och at fa gott prestakall i Sellande, och þar til promoverar Bartholinus ydur vel, enn herads fogeda bestilling kemur echi thil tals. Um flutning thil Svia ræd jeg echert. England heffe jeg sagt ydur um thil forna, þo er nu i þessari tid echi at tala þar um; enda erud þer echi affgamlir oc haffid tid at læra þad mal och Anglo Saxonicam, och þegar ydar bok er ut genginn, þecher folch ydur betur; kann so koma, þer kunnid at faae recommendation thil printz Jorgen; siden kann alldri

vitast, hvad af barninu kann at verda. Her hafi þer mina meining. Undarligt spursmal, hvort jeg mune hafa sellt nochut i Nordura thil sera Sigurdar; þvi schyllde jeg þa bidia ydur at selia þad och fa ydur bref och schiol þar um; hvorki hefi jeg honum ne odrum neitt þar uti gefid nje [*skr. over* edur] sellt, enn yferhond yfir anni hefi jeg fengid honum, meir eche. Nu bid eg ydur þad fyrsta at senda mer þau document, sem jeg hefi ydur umbedit, sampt almælt tidinde enn til lands, þar firir utan at lata mig vita hvad peninga þarf til pappirsins och hvorninn samanhenger med Orcades och Færeyiar etc.

17. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 12. juni 1690. Access. 8. Egenh.

Er for to dage siden hjemkommen fra Jylland og benytter lejligheden til en skyndsom hilsen. Worm har endnu intet gjort ved Orcades, men det er bedst at sende penge til indkøb af papir. Omtaler Luxdorphs tilsidesættelse, Moths enerådighed i cancelliet siden Vibes død, Reventlows og Worms stillinger i højesteret; endvidere ankomsten af en hollandsk ambassadør. Undrer sig over i så lang tid ikke at have hørt fra T. Besvarer en forespørgsel i et brev fra T. (tabt) om et Slesvik i England. Vil gærne have anvisning på et godt sorenskriverembede i Norge eller en lignende for ham passende stilling, hvor der sidder en gammel mand i embedet, og på hvilket han kunde søge at nå ekspektans-brev. Tilbagesender Íslendingabók; ønsker at låne T.s optegnelser om de gamle svenske konger, »skønt intet af mine sager bliver trykt før hen imod vinteren«. Med dedikation af bøger kan Moth nu ikke forbigås, han er fuld af selvfølelse, og det er farligt at pådrage sig hans uvilje.

Høifornemme stedse respecterede fautor!

Saasom eg fra Jutlande firer tveimur dögum heimkominn nu a þessarre sömu stundu fornem ferd hier a mille verda, ma eg ei undanfella hann ad upvarta, latande alleinasta hier med vitast, ad eg lifi an slisa og heilbrigdur. Eckert er vidara ennu giört vid hans Orcades, Worm hefr langsaman vana i sinum lestri[1], hier uti forsoma eg þo öngvan hlut; þigg i midlertid vexel, sem til papirsens þurfa kann, nidurskickest i tid, ad papirenn klar sie, þa bokinn er reviderud af censore, sem eg vona þo ei miög langt umlíde. Langdrægt sinest vilia verda um Luxdorphs promotion til nockurs, er eg hræddr um þad i lakasta lagi gangi; Moth rædur nu öllu i Cancellienu, sidan Vibe dó[2], hefur þo öngvan titel þar af, hvörke vicecancellers, vice-

[1] Det var overdraget justitsråd Worm at censurere T.s Orcades og Færøske historie. [2] Vicekansler Michael V., d. $^1/_5$ 1690.

præsidentz edur nockurn annann, alleinasta commenderar so sem vicepræsident. Reventlov[1] skal hafa Inspection i hædsta rietti, þo firir utan Cancellers titel; Worm hefur Justitiarii functioner, nemlig ad concipera slutningar i hædsta rietti og underskrifa domana, heitir þo ei Justitiarius. Fra Hollandi er hier nílega kominn ambassadeur, ei veit eg hvad hann vill, kannskie eitt hvad um commercien; frietter man eg ei fleire i þessu flaustri. Mig undrar storum, ad i langa tíd eckert bref fæ fra hönum; ma vallda þver vindur, sem snarara ber skip ad Noregi enn fra, vænti med firsta eirnrar línu, og Orkneyingasögu. Eg hefi skrifad nockrum sinnum og svarad uppa allt þad i hans brefum stadid hefur firir utan um Slesvik i Englandi, sem eg meina sie Slefort, eirn stadur liggur á austanverdu Einglandi, vid a þa sem fellur ofan i þann fiörd, sem skier sig inn a mille þess lands, sem Yarmouth stendur a, og þess sem Lincolni er a; sie þad ei su Slesvik, mun hun alldri i Englandi finnast. Eg skrifade hönum til um eitt og annad, sem eg giarna villde fa svar uppa til umþeinkíngar; villde oska hann giæte vísad mier a einhvöria condition þar uppi i Noregi, sem gamall madr sæti i og mier sambide, so sem Sorenskriveri, sem nockud digde edr þvilikt, ad eg vidleitast kinne þar firir exspectansbreve ad na, þvi til Islands fer eg naudugr, og hia Svium er vist lited ad forþiena. Ara froda Schedas sende eg nu til baka med tacksigelse for laanet. Nu fellr þar nockud firir mier ad tala um Svenska konga þa gömlu, nemlig Eirik Emundarson og hans Circumstantes. Nu sa eg hia hönum heil hop samanskrifad þar um, sem mier kinne heilnyttigt ad vera. Være þad ei ofmikil diörfung, munde eg þad sama til lans begiera, sem hann þar um conciperad hefur, med lofordi þad ospiallad afftur ad senda. Væri og mer þvi þægra, sem firr feingi, þo verdr eckert þrikt af minu donti firr enn a moti vetri. Hans opus de dynastis Danorum ma hann, ef hann vill, testamentera mier, þad mun ei verda þrikt i þessarri ölld, þetta til gamans[2]. Ecki mun nu þiena ad ganga Moth firer bi med dedication boka, hann er nu bisna mikill firer sier og ecki nu hægri vidfangs enn firrum, þa illa vill, sat viro prudenti. Med mínu sidsta brefi sendi eg framan af Knytlingasögu, Magnuss Jarlssögu og Speculum

---

[1] Den senere storkansler Conrad R. [2] Hermed sigtes formodentlig til T.s 1702 udgivne Series Dynastarum et Regum Daniæ.

Saxoniæ[1]. Eg vona nu hann öll min bref igiegnum lese og eckert undanfelle, þad svars þarf. Villde og noch ſa eitt zedils ord fra Asgeiri, þo eg i so naumum tima hönum ei tilskrifad gieti. Lögbokinn, sem hönum lofade, skal med firsta uppkoma. Til beslutning oska eg hönum med Dydædle kieriste allra heilla og velferdar og forblif

Hans ydmygste tiener

Kiøbenhafn d. 12. Junii —90. Arne Magnussen.

P. S. Zigneted skal forfærdiges oc opskickis med første. Disligeste Slangerups Norske Chrønike[2] det første ieg faar fat paa hendis eiermand, som endnu icke er hiemme. Min herre lader Monsr. Thormod helse meget flittig, Adieus!

18. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 10. juli 1690. AM. 283, fol., bl. 61—63. Ásg. Jónssons hånd.

Skal rejse til Nerstrand for at stå fadder og må derfor være kortfattet, har heller ikke orden på sine bøger, som nylig er komne tilbage. Opregner alle fra A. M. modtagne breve siden $^{21}/_{12}$ 89 og takker for den troskab og oprigtighed, hvormed han har søgt oplysning i hans sag. Vil gærne vide Luxdorphs titel, da han vil bevare det gamle forhold til ham. Beder undskylde den hårde tiltale T. har brugt i anledning af A. M.s utilbøjelighed til at beskæftige sig med biskop Jons gæld til T. Efter tilbagekomsten vil T. tage alle A. M.s breve for sig og besvare alle poster. Angående A. M.s personlige forhold anbefaler T. fremdeles at tænke på Skalholt bispestol; helst i forbindelse med et rigt parti, eller et godt præstekald i Sælland, som han muligvis kunde forene med en antikvar-stilling. Ønsker at vide, hvad A. M. har fået i Jylland, særlig hos den gamle genealog Peder; og hvorledes det går ved hove. Spørger efter islandske afskrivere og roser som gode skrivere Jon Gislason og Jon Thorkelsson.

Thil Arna Magnuss. aff sama dato [$^{10}/_7$ 90].

Intime amice!

So sem jeg nu stend parat at reisa inn thil Nerstrand at standa fader thil vors fogeds barn och a at vera þar i qvelld, so kunne þer nærre geta jeg eche kunne svara uppa þa posta, sem consulerast um, serdelis þar jeg firir tveimur dogum let flytia bækurnar heim, och eru þær nu rugladar. Siö breff heffvi eg fengid fra ydur sidann hedann reistud, med þvi sem or

[1] Sandsynligvis en trykt udgave af den tyske lovbog Sachsenspiegel.
[2] Den tidligere nævnte norske kongesaga-oversættelse, udg. af Jens Mortensen. præst i Slangerup.

Læradal var schrifad: 1. daterad Bergen 21. 10br. 89, 2. Richum i Löradal 25. jan. 90, 3. sem þo er elldra dat. Bergen 8. januarii 90, 4. Kiobenhafn 8. martii med posten, 5. 3. april bekommet 1. maii, svared 10. junii och sendt thil Bergen med Her Christians folch thil Marin Clausdatter, 6. 23. apr. bekommet 21. junii, þar hia bref fra Bartholin, 7. af 12. junii nu nyliga med Schedis Ara prestz hins froda. þacha firir þessi oll, þo famalig se; serdeilis þacha jeg firir þann truschap och uprichtigheit med consultationes um minar prætensioner. Mons. Didrechss. þeche jeg vel, oc er hann bædi forstandigur och upprichtugur; þeir eru nu komner her upp ambassiderens secreterer, jeg veit eche neitt um hans prætension, sumer segia amptmadurinn eige at reisa nidur. Öngva sorg hefvi jeg um þad schip, þvi jeg giori minn eid, at jeg hefi þar eche schildings verd af fengit, hvorche direct eller odirect, skal og einginn frammkoma, sem þad kann bevisa, þvi hefi eg öngvann at stilla thil frids þar um. Um Luxdorph villde jeg þer villdud schriffa mer thil, och hvor hans titill nu er; jeg villde senda honum i haust, sem jeg er vanur; honum er jeg altid schyldugr at þiena, och þvi meir sem midur geingur, villde jeg rad væri sem vilie, enn jeg er hræddur at fella nidur obersecretera titel, hræddur och at setia, eff echi a at vera. Um Jons biskups schulld, hvad illa var syslat, schriffadi eg ydur til invectivam, enn þer munud hallda mer thil goda; eche scheytti jeg sva mikid um peningana sem um hans practicer med þa fordring hand giorde hia mer, sva sem eg væri honum schylldugur; gud ma vita, hvoriu audnar; fordrast munu þeir, nær þad scheer, och eche med hans storu respecti, eff rad verda. Nu er folchid komid, sem færir, þvi kan jeg eche upa neitt at svara nu, enn sva snart sem eg kem til baka, schal eg taka oll þessi breff firir mig och studera þar i, svara uppa alla posta og lata brefit ligia so ferdugt. Upa ydar anslag svaradi eg i seinasta breffvi, og er eg enn nu i somu meining, enn at þer girnist at vita, hvar her er einn gamall sorenschriffari, saa þer komid at fa expectans breff firir, veit jeg eche, schal þo spyria mig firir hia godum vinum, enn eche se eg þad betra enn biskups dom i Schalhollti eda gott presta kall i Sellande. So er Her Still; dottur hans eigit þer at taka med, enn hvad fai þer med henni, litid þo hann væri rikr, þvi eche gefur folch her bornum sinum eins och a Islande, enn hitt er vissari von, her mune einginn rikur vera. Enn kunne þer at fa

dotter sera Sæmundar sall.[1] och vice biskup i Schalhollte, þa veit eg ongu her at jafna vid þad, og echi þyche mer ennu ydar conditio vera so, at þer þurfid at standa effter sorenschrifvara platze, siaid helldur þer verdit her prestur vid eitt gott kall. Nu hefde jeg formoedat, siden Vorm verdur (þvi titillenn kemur vel sidan) justitiarius, at Bartholinus yrde historiographus och þer antiqvarius; eitt gott prestakall kinne at legiaz þar thil, saa þer hefdid inkomstina och helldut residerande capellan och þurffid þar firir echi at ordinerast; saa sparast kongsins utgifft, enn þer giorid þo meiri þienustu kongenum, enn þo þer værud prestur; þetta haffa bædi biskupar och lectores, þvi kunne þer och so echi fa þad. Þetta eru min anslog. Nu forundra jeg mig, at þer eche latid mig vita, hvad þer hafid fengit i Jullandi, och eff nochud sem mer þenar, þa assistere þer mig þar med. Sa gamle madur Peder, sem hefer þær morgu genealogias, mun hafa assisterad ydur; þær villde jeg giarnann hafa her[2]. Inga kongs sogu lati þer vel utschriffa och aff Guttormi Bardar syne. Mykla þoch firir þann part af Knytlinga sogu, enn Magnuss jarls saga er aff litlu marki schriffud af spermalogo (*sål.*), vantar þo i þad besta; þar finne þer þo i Magnus messo firir jol logtekna a Islande, eins og annalarner segia. Jeg hefi conciperat þar ur, sva mikid mer synist, och sendizt þad sidan. Færeyinga sogu, sem jeg hefi schrifad[3] og sendist med ydur, veit jeg echi hvort þer hafid latid fylgia Orcadibus til revision; hun ætti og at reviderast. Hvorium dedicerast schal, tolum vid seirna um, þa so langt er komid. Sendast nu þeir 40 rdl., sem nefnid, enn jeg veit eche upa hvorn vexselit stilast, þad dirigerar Marin Clausdatter i Bergen, sall. Ditlevs syster. So fæ eg nu echi tima þennann gang meir at schrifa. Orkneyia saga och Hytdæla sendist med, bid hun afftur sendist och þad hia, sem uppa vantar. Hvorninn thil hofa gengur, hvad forandring, latid mig altjafnt vita; taled ennu vid Monsr. Bentzon och reinid thil, hvort hann alldri vill befordra ydar bref. Gnyed ennu a vid Soffren Vestess.; eche er her copie at fa af þvi brefve, enn mer horffer til schada. Latid mig vita, hvar islendscher aller eru, ur þvi þer segist öngvann fa thil at schriffa; þar var Jon Gislason mætur schriffari och Jon

[1] Vistnok provst Sæmundur Oddsson, præst i Hítardal 1671—87. [2] Den lærde bonde P. Dyrskjøt, se Biogr. Lex. IV, 283. [3] D. v. s. T.s manuskript til Commentatio hist. de r. g. Færeyensium.

þorkelsson. Arngrim veit jeg echert um, þer munud hafa bestillt breff thil Bircherod. Hvor utdrif biskup Jon fech, villdi jeg vita etc.

Dette breff faaer iche at gaae med posten, som dog vexselet maae folge; vexselen kommer for uden breiff.

Thomas Barth. at heilsa och þacha firir tilschrifit och gott loford; tvisvar hefi ek schrifat honum thil, sidan þer forud. Brochenhuus schal vera i Brimen, spyriest þo um hann flittugt.

19. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 17. juli 1690. AM. 283, fol., bl. 65—68. Ásg. Jónssons hånd.

Er dagen forud kommen hjem fra barsel, er tung i hovedet af vin efter tre dages svir og må nu i 8 dage pønitere. Gennemgår enkeltvis A. M.s breve fra $^{21}/_{12}$ 89 af og besvarer dem punkt for punkt, særlig de deri fremsatte kritiske bemærkninger til Orcades. Hvad angår anmodningen (af $^{3}/_{4}$) om at fjærne det fra Friðþjófs saga og Örvar-Odds saga i Orcades optagne og betragte disse sagaer som fabler, vil T. betænke sig og først skrive til en præst i Sogn og forespørge sig, om nogen tradition knytter sig til skuepladsen for Friðþjófs saga, som ikke forekommer ham mistænkelig; Örvar-Odds saga støttes ved stedlig tradition. Nærer betænkelighed ved at henføre Jötunheimar og Risaland til fablernes verden. Beder A. M. privatim forfatte en traktat om, hvilke sagaer bør holdes for autentiske og hvilke forkastes. Desuden et og andet om tidligere berørte privatforhold og om Brockenhuus. Fremhæver, at Moth har ord for at være velvillig og ligefrem, endog mod sin tjæner Mr. Lerche.

Thil Arna Magnuss. aff 17. julii.

Carissime amice!

Jeg kom nu i giær fra barsel, kunni þer nærri geta eigi muni mitt hofud rett standa, þvi eigi er vinid or hofde; i þria heila daga hellt eg þar ut, i atta vænti eg mer at pænitera. Nu svarast uppa ydar bref och fyrst upa þad af 21. 10br., at brot af Byrne Hytdæla kappa sendist med; nu upa þad aff 8. januarii: fyrst um Orkneyia nafn, sem jeg hefi fyrr svarad, at leingi fyrri er þad nafn enn fra a° Xti 449, þa Anglosaxones fengo fyrst sitt nafn og komu i Eingland, enn blandada gotischa lingvam munu þeir hafa hafft, þo Romani hafi intercalerat vocalem, enn þo þær hafi heitit Orknaeyar, þad er genitivus pluralis af örk og contractè Örkeyar, og þar af Romanorum Orcades; hefdi hann af annari tungu betri etymologiam, væri betra ad disputera. 2. Hvort Ranalsa er Rognvaldsey eda Rynarsey, þa kann hann at setia badar meiningar, eff hann vill. 3. At Ottar svarte muni eigi hafa kunnad at qveda um slagid a

Petlandzfirde, siþan hann qvad sina drapo Sanct Olafi lifanda, er vist i þeirri drapo, enn hann kunni hafa gert adra, enn hvort er likligra, at Þorgeir Havardsson hafi verit i expeditione med Rognvalldi Br[usa]syne, sem þo visa Þormodar Kolbr[unar]skalds vottar, verdur þad hafa verit, fyrr enn hann var 10 vetra og kom thil Sanct Olafs, þvi þeir hafa latid þa veniast vid unga og hafa nafn firir þad, so sem siast kann af Olufum Trygva og Haralldz sonum, og set eg þad þvi inn i Rognvalds sogu, sidan visann er thil, en þessa Ottars svarta visu finn jeg hvorgi jeg hafi citerad i copie af þvi jeg hefi til baka eda i originalnum standa, enn þer vænist jeg hafi citerad II membranas. 4⁰. Um qvædi sem er gort um Hakon jarl og Magnus jarl, þa er þad citerad og lika i Magnus Eya jarls sogu, sem þer sendud mer, hvorgi innfært, 5. Nafn þeirrar Ragnhilldar jeg hefi þar innfært man jeg eigi, hvar jeg hefi tekid, jeg man jeg tviladi um þad och fann þad þo einhvors stadar. Nu finn jeg Ottars svarta visu af tveimur membranis och er sva citerud »Rognvaldur son Brusa var austr efftir med Olafi konge; hann var allra manna fridastur, harid mikid og gult sem silke, hann var snimma mikill og sterkur, manna var hann gerviligastur bædi firir vitz sakir og kurteisi; hann var lengi sidan med Olafi kongi. Þess getur Ottar svarti i drapo þeirri, er hann orti um Olaf kong: Gegn, eru þer at þegnum, þiodschioldunga godra halldit hæfft a velldi, Hialtlendingar kendir; engi varþ a jordu ognbradr, adur þer nadu, austur, þa er eyom vestan, Ynglingr, und sic þreyngvi.« Jeg hefi fylgt þeim, sem citerad hafa och schrifad soguna, enn efnid er þo honum eigi sva mikid til lofs, sem sa er soguna hefur gert helldur. 6⁰. Frekara argument um scriptores historiæ Orcadensis och rerum gestarum synchronismum finn jeg eche, er echi helldur mikid angelegid; þeir meiga trua þvi sem vilia, jeg trui þvi. 7⁰. Visu ur K[onun]gatali seigist Asgeir hafa sent. 8⁰. Um Biorns Hitdælakappa sogu er svarad. 9⁰. Um at vanti hingad og þangad i Orcades, þar trui jeg ydur til efftir loffte, der findis heel haab udi Arild Hvitfeld editione in folio paa 830, 874, 75, 880, 89, 890, 91, 908, 909, 910, der bispen af Orknoe bleif fangen 912, 13, 14, 15, 1274, i dend anden tomo p. 49, 486, 549, 686, 728, 735, 761, 772; nu vantar og þad ad indfæra, sem stendur i Hirdschra 14. cap. Um Magnus Gilbertss. Orkneya jarl anno Xti 1267 a fiorda ari rikis Magnusar kongs (sem i editione Latina er forþrycht), hann þichir mer vera Magnus

Gibbonss., þvi tidinn stemmer yffer eins, enn þa contract finn jeg hvorge, þer munud þo effterleita. 10⁰. Magnus Eya jarls messa firir jol, at vera logtekinn a Islande aᵒ 1326, kann at siast af sogu Magnusar Eya jarls sem þer sendud mer. 11⁰. Ad nochud se corrupt, serdeilis þad sem ur Vorms Chronic. se tekid, e. g. um Gilbert archidiachon Hialtlandiæ, sem jeg hefi sett væri consecreradur aᵒ 1265; jeg finn þad eigi i Vorm og veit eigi, hvadan jeg hefi þad tekid, enn annalarnir hafa þad rett; allt þetta remitterast ydar forsia. 12. Seigist sumstadar ei schilia Orkneyia sogu og nofninn; mun nu lagfærast, þar islendschann medsendist. 13. Nomina locorum propria ad setiast in genitivo, so sem habitationum Rekavika, Hlaupandis nesia; jeg finn vel i Bangio observationem VII[1] ad regulam oppidorum nominum propriorum, þar talar hann um majorum locorum propriorum, so sem regionum og insularum, og seigir þau megi setiast in genitivo; enn finni þer þad licitum um habitationum nomina, þa er þad vel, enn Hlaupandis nes synist echi habitationis, helldur promontorii nomen; þetta remitterast och ydur. 14. Ad jeg hafi schrifad a lausann papir Har[aldr] harfagri se fæddur a 8da ari rikis Gorms, hefur verit min eiginn gissing, efftir annalum, sem segia Gormur hafi komid til regeringa aᵒ 840, och vulgar meining, at Har[aldr] se fæddur aᵒ 848. 15⁰. Um Rami scriptum ad minnast a i Orkneya sogu, þad hefi eg ydur sent. 16⁰. Um Ga[l]therum at hafa schrifad Hrolfs kraka sogu; kann vel vera effter ydar meining hann hafi verid i Danmorch, vid Saxonis tid hefur hann lifad, þvi þad synist sa sami, sem var aparis in Synodo Lateranensi aᵒ 1215, og helld jeg af ydar conjectur þar um, at hann mun hafa verid bedinn at schrifa hana og þad upa latinu; i bibliunne hefur hann verit best lesinn, þvi dichtar hann sva mikid i Alex. Magni sogu um begraffvelsis process hans drotningar, sem allt atti at vera tekid aff bibliunne. 17⁰. Um Smalsarhorn þacha jeg underretning. 18. Um Soleyiar[2] hvar liggia, hefi jeg eigi rettfundit, nema ligge firir Norfirde, vil þo erkyndige mig betur. Nu er svarad upa alla posta i þvi brefi. I brefi af 25. januarii er echert, nema underretning og revocatio erroris um Smalsarhorn. I þvi brefi af 8. martii lofar hann at erindra Sofren Vestess.; jeg

[1] Professor Thomas Bang (Biogr. Lex. II, 501); hans her nævnte værk er Observationum philologicarum libri duo (1640). [2] D. v. s. Sólundir.

tek þad med þochum. Nu komum vid thil þess stora breffs af 3. apr. Þar upa er svarad þann 10. junii och sendt til Bergen med Her Christens folch[1]; schal þo enn svara: 1⁰. At þer lofid at lata utschrifa þad jeg begera; þychist þer eigi fa islendscha til och lofid sialfir at schrifa, och þad þer finnid her och hvar innann um þrychtar bækur; þetta er allt velgiort, og kem eg snart til at þurfa allz med, enn serdelis af Inga Bardars. og Guttorme Sigurdars., Arna biskups sogu; þer munud og lata mig vita, hvad fengid hafid i Jullandi. 2. Um chronologias ydar Har[alds] harfagra og annara; þær þacha jeg, þar er god illustration, enn þær liggia nu, til jeg tek til at revidera, enn þad mun eche schee a þessum vetri, þvi jeg vil sia, hvad vidt jeg kann at koma framm, sidan hefi jeg kun eitt omakid, revidera allt, og er þad noch. 3⁰. Þer bidid mig at proclammera Herþiofs sogu[2] og Örvar Odds firir fabuler och taka þad burt ur Orkneyia sogu, þvi þær spilli sogunni; þar um vil eg betheinkia mig og fyrst schrifa til Mag. Iffuer proffst i Sogn og erkyndige mig um loca, sem þar citerast, sva sem Baldurshaga og onnur platz, um þa tvo hauga Bela og Þorsteins, om einginn relation er hia posteritatum (!) um þetta; ellegar se eg eigi fabuleux udi Fridþiofs sogu, og þeirra born og barna born schrifast mikid um i Gotrekssogu, og Vikar kongr er Saxoni och prioribus seculis notissimus, stemma og genealogiæ þessara allra; eins vid Nors afqvemi ofan fra, þo þeir ecki nefnist i hans ættartolu; enn þo Þorsteins Vikingssonar saga se full med fabulas, þa visast af ættartolunne, at hann hafi til verid; slikt hid sama er um Örvar Odd og Angantyr, þa nefner Saxo, og sa stori haugur a Samsey er monument; fabulas or þessu at burttaka ber mer, enn echi at segia þeir hafi echi til verid; bædi heitir jorden enn nu Berliod, til er Faxatiorn, og veit folchid af somu relationum, þvi er illt at neita ollu um þa, enn at amputera alla lygi er jeg ferdugur, læt þo beroe, til svar fæ fra Sogne. 4⁰. At þrams [ɔ: Þrasnes] sie Cape d'Ortegal; kemur echi yfer eins med kaassen i Orkneyinga sogu, þvi þetta liggur i Gallæcia, enn þeir komu þangad sidan, eigi kann heldur Nerbon vera i Gallia Narboninsi, her um bid eg ydur at hafa gott inseende. 5. Um Ottar svarta, 6⁰. Um Ragnhildar nafn, 7. Magnus Eyiaj[arls] messo; er nu

[1] Formodenlig den i A. M.s brev af $^{21}/_{12}$ 89 nævnte C. Hegelund. [2] Skrivfejl for Friðþjófs saga.

svarad. 8⁰. Kerlingaland; þad nafn seger Æneas Picolomineus[1] Carolum Martellum at hafa gefid þeirri provincia mellum Ligerim og Seqvanam, sem adur het Gaudiana, enn Siffridus Presbiter[2] segir Francia heite upa teutonisch sprog Kerlingen og seger keisar Valentinianus, sem lifdi anno Xti. 419, hafe lofad þeim, sem ynne Alanos, immunitatem a tributis i tiu ar; sidan hafi Teutones delerat Alanos og kolludust sidan Franci, sem Carolus Martellus divideradi i tvo parta og kalladi þann part Franciam, sem Seqvana og Ligeris renna uti og Gaudiana het et incola[s] Francigenas, id est Francis genitos, et in teutonico idiomate Cerlingen, enn þann part, sem Rhin rennur i, Franconiam incolasqve Francos; þetta hefi jeg innfært, þar jeg schrifa um Kerlingaland. 9⁰. Hvar þad se, at Hakon, madur Margretar, kallist rex divinus; sva schrifar Æneas Picol[omineus] um hann de statu Evropæ sub imperatore Friderico tertio cap. 25: »In hac terra patrum nostrorum memoria (agit de Dania) Voldimarus regnavit in Svecia, Magnus Aqvinus in Norvegia, qvem ferunt divinum fuisse hominem, miro provincialium hominum amore atqve obseqvio[3] cultum, huic conjux Margareta fuit Voldimari filia, ex qva natus Olafus patri succedens, brevi tempore vita functus regnum matri reliqvit.« 10. Um Nordura; at jeg hafi adur sellt, er echert um; biodit sra. Sigurde a Stadarstad hana til kaups, þad mun hann gefa firir hana, sem hun er sett firir. 11. Ad radfæra ydur um ydar eiginn dont; er sched i tvennum brefum. Fogeden her sagdi mer heradsfogederi væri nu god i Sellandi, þvi fleiri væri logd saman; hans fader var heradsfogedi; prestakoll væri þar eigi so god; echi visse hann schrifara platz her; schrifa schal eg thil Bergen um anslag uppa þad eda annad, enn sagt hefi jeg mina meining. 12. Um hattsilche thil Asgeir; þar hefir hann beschein um. Nu er uti svar upa þad bref. Seqvitur af 23. ejusdem: 1⁰. Um Brochenhus; renterischriffari Bentzon schriffer mig thil en af de Gedder haffer indløst hans gaard; hand fich 900 rd. effter sin broder og nogle gamle gevehr, resten intet, holder and om thieniste i Bremen under Svendschen, saa gierne maatte agtis, hvor hand var, och jeg kunde faa det at vide. 2. Um þad jeg hafi ord af prisinum; adur svarad. 3. Um Nordura; er svarad. 4. Vexsel sendist til

---

[1] Æ. Piccolomini, senere pave Pius II († 1464), er forfatter til forskellige historiske værker. [2] S. p. fra Meissen (14. årh.) har skrevet en krønike, som går til 1307. [3] a. o. gentaget.

pappiret. 5. At hann eigi hefur talad vid Moth, er under, efftir sem hann er so litilatur, at bædi lætur hann sinn þienara Monsr. Lerke schrifa honum til, og med sama posta schrifar hann honum sialfum thil. Monsr. Lerchis bref hefi eg seed, og citerar hann þar uti sins herra svar etc. 6. Verid vel 100 gang hia Vorm; jeg þacha þar firir, bid, gangid sva lengi, þar til erud expederader. 7°. Besvering at anmoda Benzon och Jacob Sofrinss. med bref med postinum, um Sofrin Vestiss. um document; veit jeg þetta eru besveringar storar, einusinne at forsækia hia rentuschrifurum, tidum hia Sofrin. 8. Explicatiu nochra orda sem aulfær, gagl, hvirfings drychiur, hlirbirt, festur, malaspiot þacha jeg ydur, þad er allt gott, enn Jotunheima haldi þer ens fictum, og hvorgi nema i ligasogum, þa er Hervarar saga ein af þeim, sama ma og vera um Risaland, þo nefnir Landnama Dagstygg Risa kong i Ættslettuhamar[1]. En schal su chimæra vera innfærd i Eddu af ongu tilhæfi? Giarnan sæi jeg þer villdud privatim giora einn litinn tractat um allar sogur, hvoriar schuli halldast firir authenticar edar plane rejicerast, hvoriar sustenterast; þvi i þeim bestu sogum finnast margar fabulæ. Þann tractat ber madur ad præmittera historiunne, hvad madur schrifar, enn valla mun hann gorast i stuttu mali. 9. Johannis historia; jeg veit eigi, hvort þad er Norscha Chronica; hafa villda jeg, ef gagn væri i; enn gleimt hafi þer Svenone Aggonis og Ogygia Roderici o Flaherty[2], jeg hefi verid um ad fa hana, enn folch helldur her echi ord; þer munud þo sia, hvad þar ur þarff i Orcades ad setia. 10. Nær Nidaros var bygdur, komum vid yfir eins. 11. At echi schilied, hvad Schallda heitir; þad er seirne partur Eddu, och minnir mig echi betur enn þer segdud mer hon hefdi annad nafn enn Schallda. 12. Eddu og þad pacqvet med sendud och Speculum juris Saxonici hefi eg fengid, þacha aludlega, og er þar um schrifad i fyrra breiffve. 13. Um Þorleiff Jarlaschald, 14. Erlend Himalda; segist Asgeir hafa schrifad. 15. Lofad um Orkneyinga sogu at sia til; þacha jeg enn nu, so och 16. firir trutt advarsel um caperen. Explicit hæc epistola. Seqvitur 7ma et ultima: 1. Þachast þar firir frettir, þo faar seu; 2. firir underretning um Slesvik i Englandi, sem obrygdanlega er Slesfort, þvi hun

[1] Dette besynderlige navn forekommer ikke i Landnámabók. [2] R. O-F. udgav i London 1685 Ogygia seu rerum Hibernicarum chronologia.

liggur langt firir nordan Lundun, og nordur a hun at liggia; um svendschu konga sendi jeg enn echi, er þad efftir langfedgatale, þvi jeg hafdi þad þa echi, mun och þurfa corrigerast, sem allar þær genealogiarum chronologiæ; jeg ætladi jeg mundi meir hafa schrifad um þa enn þetta, enn eg finn þad echi; finni jeg þad, schulu þer fa þad; um Seriem historiæ minnar, ad testamentera ydur, vil jeg hvorchi lofa eda affsveria, deye jeg fyrr þad er eche illa bodit. Adieus.

20. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 22. juli 1690. AM. 283, fol., bl. 72. Ásg. Jónssons hånd.

Anmælder den forestående afsendelse af en veksel på 40 rdl., som præsten C. Hegelund har lovet at expedere.

Thil Arint af 22. julii.

Carissime amice!

Aff 9. och 13.[1] hefi eg schrifad ydur thil och sendt thil Marin Clausdatter med Her Christen Hegelund, sem lofadi nu i dag at vexselenn upa þa 40 rixd. schyllde giorast ferdig, enn hann reisti fyrst i giær, mun þad echi vera at vænta fyrr enn annann þridiudag; gud gæfi hann þa villdi hallda ord, hingad thil hefur hann forhindrast, enn vexselin hefdi firir longu verid nedsent, hefdi jeg iche reidt mig uppa hann. Nu fellr echert at schriffa, þvi uppa allt er svarad i hinum brefunum, Orchneya saga och Biorns Hytdæla kappa nedsendt, och veit nu eche annat utann bid hann villde giora þessum heidurligum manne, minum godum vin[2], access hoes sin principal med þad breff hann hefur thil hans etc.

Her segist, ad hans principal haffve offverdreigit secreterer pladzet[3] thil canceliforvalter Rassmus Rassmussen adieu.

21. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 4. avgust 1690. AM. 283, fol., bl. 72–74. Ásg. Jónssons hånd.

Nævner igen den forestående nedsendelse af vekslen til papirkøb og oplyser et og andet om Brockenhuus; dersom pengene fra ham fås, vil der være nok til Orcades og Færøerne. Imødegår A. M.s tidligere ($^3/_4$) fremsatte kritik af T.s kronologi i Orcades (trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast, s. 40—43). Dette brev er skrevet i hastværk, da T. skal

[1] Må svare til brevene af 10. og 17.! [2] Sandsynligvis Hr. Hendrich Rosenkilde, sml. T.s brev af $^4/_8$. [3] B.s stilling som arkivsekretær?

rejse til kaptajn Michel. Giver A. M. forskellige kommissioner. Nævner kildernes stridige opgivelser om kong Anunds dødsår og kong Magnus' regeringstiltrædelse. (Fremstillingen er dårlig, med adskillige fejlskrivninger og forblandinger.)

Thil Arna Magnuss. aff 4. augusti.

Intime amice!

Effter so morg breff, sem jeg ydur thilschriffad, þa fellur nu echert effne at schrifa utann lata ydur vita, at jeg meina Her Christian Hegelund, sem nu er i Bergen, hafi i þorsdags næst forliden bestilt peningana thil pappirsins med postinum, þo kann jeg eche segia þad thil vissu, þvi jeg heffi litinn haldinyrde hia honum ennu fundit; lenge sidan hefdi vexelen verid nidri, hefdi jeg echi reitt mig upa hann, jeg vil ennu trua þad komi i tid. Brochenhuus er nu þar nidri och heffer schriffad mer thil þann 6. julii och loffar at clarera, þa hann fær sinar affaires, sem hann vænter med þad fyrsta; segist och schyldi nu hafa bethalad och hafft peningana ferduga, enn vard at hialpa einom, sem var i leier vold. Þad er gott ad hialpa þeim neidstoddu, þo so madur gori odrom rett og borgi fyrst, þad madur er odrom schylldugur; þessu vil jeg trua, þa jeg þad se, och þacha þa jeg smacha, enn sa sem einu sinne heffer brugdit tru, honom er hætta at trua; þo eff þeir peningar fast, þa mun verda nog til Orcades og Færeya. Enn jeg heyri ydur echi neitt neffna þær, annat enn þer segid jeg verdi at ummbreita chronologia þar uti, þvi jeg hefi funderad hana upa Haralds grafelds dont, sem jeg held ari fyrr enn þer, 975, af þvi fundamente at Olafur Tryggvason hafi verid 7 vetra, þa hann var sleginn, enn þad seti þer fyrir vist, at Olaffur se fæddur anno 969, þo flester eda allir annalar seti hans nativitat ari fyrri. Annad fundament er oaldar ar 80 vetrum effter, þa Isleifur biskup vigdist, a° 1056, enn þo ætla eg chronologis vorum glepist um eitt ar; þridia argument Sigmundar Brestissonar saga, sem segir Sigmund vera 9 vetra, þa Haraldur grafeldur do, enn hann och Brester och Beinir dou a sama ari, enn aldur þeirra byggist upa annum 76. Þar til svarast: þeir haffa, sem schriffad hafa soguna, sialfir smidad aldurinn effter þessari hypothesi, enn daude Grafelds er echi funderadur efftir þeira aldre, þvi kann echert sierlegt argument þar aff at takast. Sama er um hallæris arid, þad er reiknad effter somu hypothesi. Enn eff þer hefde halldit Harald drepinn anno 75, þa hefdi þer sett 81, og eitt

milli vigslu biskups. Nu seger Ari prestur i Olafs Tryggvasonar sogu, sem þar liosliga citerast, at Haraldur Grafeldur væri drepinn XV arom effter dauda Hakonar Adalsteins fostra, 13 arom effter dauda[1] Sigurdar Hladajarls, þa hafdi Hakon jarl 13 ar regerad i Þrandheimi. Nu effter ydar hypothesi, eff Hakon Adalsteinsfostri rikti 26 ar, effter Eirikur blodox for or landi, sem þer haldid se sched 937, þa vill Hakon hafa daid a° 963. Þa leggid þer kun 13 ar, og smidid þau sialfir, til rikis Haralds aff anleding Sæmundar. Enn þar til svarast bædi a posteriore og priore. Þad er fundament allra vorra scriptorum och lika Compendii, sem jeg kalla Fagurschinnu, at a 13. ari fra dauda Haralds grafelds var Danmork kristnud, enn anno 988 vill þad hafa sched och eche seirna, þvi Adamus Bremensis segir hann[2] se daudur i erchibiskups Adaldags tid; enn hann[3] segir hann daudann V. cal. maii a° 988, fallerar þo i calculo, sem adrer hafa, och hlaupid galt effter þvi; aff sialfum Adamo kann demonstrerast, ad Adaldagur do anno 990, og þad haffa vorir annalar seqverad, og vill þo Adaldagur hafa daid a sama ari um vorid och Haraldur um haustid, sem af contextu vel observato kann at siast. Hvar fær hann[4] nu a einu ari tid ad lata christna Noreg og eida hana[5] og alt þad vesen, eff hann[6] a at hafa tekid christni a° *89*[7]. A þvi ari finnum vid og, þo rangt se daterad, utgefid[8] af Ottone tertio biskups dominum i Danmork, Wild. 15. cald. april., anni effter Lindebrogi[9] 988, Hvitfeld oc Pontano 87; enn allir segia anno Ottonis tertii regnantis qvinto, enn þad verdur a° *989*[10], þvi bædi Carion[11], Marianus Scotus[12], Sigebertus Gemlacensis[13] och Phrygio[14] segia hann kæmi til regieringar a° 84; nu kunne hann echi at gefa privilegia, fyrr enn stridid var yfir. So standa þar nu 13 ar, fra dauda Haralds grafelds, och desinera in annum 88 ejusdem seculi ohræranleg. Nu komum vid til ad demonstrera þetta a priore, þad er af nativitate Haraldi Pulchricomi, og takid þer þar til fundamenti

[1] Hakonar — dauda *gentaget.* [2] Harald gråfeld nævnes ikke hos Adam af Bremen; »hann« synes her at måtte betyde Harald blåtand, og det nærmest følgende »Haraldur« betegner utvilsomt denne. [3] D. v. s. Adaldag. [4] D. v. s. Harald blåtand. [5] hana, d. v. s. Norge. [6] »Danmark« i J. Erichsens oversættelse. [7] 99 *kopibogen!* [8] »bref« eller et lignende ord mangler vistnok. [9] E. Lindenbrog, Scriptores rerum germanicarum etc., udg. 1609 pp. [10] 999 *kopibogen!* [11] J. Cario († 1538), Chronicon. [12] M. Scotus († 1088), Historia a Chr. n. — 1083. [13] S. Gemblacensis († 1113), Chronographia 381—1112. [14] P. C. Phrygion († 1543), Chronicon regum regnorumqve omnium.

loco Ara froda, sem seger Harald hafa daid einu eda tveimur arum (vir candidus vill echi setia firir vist þad hann echi veit) effter, at Hrafn Hængsson var logmadur anno 930. Concedo fundamentum, þvi jeg ætla hverki Snorri ne nochur annar muni hafa vitad þetta betr enn Ari. Her til leggid þer, effter hans meining, hann hafi lifad 80 ar, subtraherid so þau, og vill hann verda fæddur annad hvort a° 851 eda ari seirna. Þad fyrra confirmerid þer af Magus sog[u] seinasta capitula, hun er nu marchlitil, og nu eche heima, þad seinna aff Olafs Tryggvasonar sogu og hennar bogu calculatione, sem segir *Ingolfur*[1] hafi farid til Islands a 13. ari rikis Harald[s], og þad hafi verid 2 arum effter Hafursfiardar orrosto, anno nimirum 874. Taki þer 13 ar þar aff, þa vill Haraldur hafa komid til regeringar a° 61, fæddur 51; nu leggia adrer 3 ar til aldurs Haralds, þar aff gorid þer chronologiam og latid nativitatem þenna standa, enn leggid þau ar thil hans effter hann var daudur, enn þa lifnadi hann alldri afftur, þvi er vissara; enn annum mortis hans hefir Ari nærri getid, og þad illustreraz aff logsogn Hraffns, ad hann do einum eda tveimur vetrum þar effter; enn ad logsogn Hrafns hafi uptekiz anno 930, remonstrerar Ari echi odruvis enn þad hafi verid effter vig Jatmundar k[onun]gs 60 vetrum; enn hann heldur Jatmund drepinn anno 870. Enn chronologis kemur echi saman um þad ar. Bromton[2] segir sumir haldi þad 866, adrir 870 12. cal. decembr. eda 20. novem.; Simon Dunelmensis[3] heldur þar med, enn setur þad hafi sched die dominica indictione 2; Chronologia Augustinensis[4] ind. 3; Polydorus Virgilius[5] anno 871. Enn eff rett er effter sed, þa hefer þad sched 869, þvi þar kemur feria og dagur manadarins til saman. Nu set jeg þo þad fundament, ad Ari hafi reiknad fra anno 870 og Haraldur hafi daid 2 vetrum effter Hrafn logmann, og þar fra tekinn 83 ar, þa verdur effter Norschu Chronicu þeirri þrychtu, þeirri chronologia sem þar er ad calcem, Haraldur fæddur anno 849; enn adrir, sem halda hann daudann einum vetri effter logsogn Hrafns, setia 848. Enn jeg blif vid Langfedgatal, sem og er gamalt, og held hann fæddann anno 50, komid til regeringar anno 60, do 933, berst vid Haka 61, Gudbrand 62, bidur þa Gidu og er 12 vetra effter Compendio um jol a midiom vetri,

---

[1] Isleifur *kopibogen!* [2] J. Brompton (c. 1200), Chronicon 588—1198. [3] Simeon Dunelmensis (12. årh.), De gestibus regum Angliæ. [4] Menes hermed Honorius Augustodunensis? P. Vergilius († 1555), Historia Anglicana.

þegar hann dregur yfir fiallid thil Þrandheims. Her hafid þer mina mening, þigg þo leidretting. Anno 872 stendur Hafursfiardar orrosta, enn um Ingolfs utkomu varieirast. Þeta er schrifad a glodum, þvi jeg vilde strax reisa til capitain Michel[1], enn jeg hefftest af vind, oc nu er myrchur. Nu stend jeg up i lysning og giore mig ferdugan, driff uppa capitains Michels konu, at kreffia Brochenhuus, ef hann er echi burt. Þenchid sva um Færeyiar; heilsed Bartholino. Jeg veit echi, hvort þad bref muni vera sendt 21. julii bædi til ydar og hans, och schylde fara med Her Hendrich Rosenkilde i Stavanger[2], enn hann settiz afftr. Allt er sendt med brefum fra Bergen, Orkneyia saga og annad. Komid nu i hug sogu Inga Bardarsonar och Guthorms och hvad annat, sem finnid. Echi kemur Adamus Bremensis yfir eitt med Norschu Chronicu um dauda Onundar, sem Jacob het. Historia Archiepiscoporum Bremensium segia (!) hann hafi daid anno 1051, enn Norscha Chronica segir hann veri daudur a^o 1036, þa Magnus k[onung]r kom inn. Johannes Magnus seger hann do schamt effter Sancti Oluf. Disput er og um annum, þa Magnus kom til rikis; þad var a sama ari, sem Knutr stori do, vorir setia idibus novembr., Knitlinga saga anno 1034, Dunelmensis feria qvarta anno 1035 pridie idus 9br., þad accorderar; vorir accordera och um idus um feriam qvartam a^o 34. Enn jeg finn hann heffer confirmerad gaffu til ecclesiam Cantuariensem anno 36 og sialff geffid adra anno 35; enn hverki idus, ne pridie. Idus novembr. accorderar vid annum 36. Hvad schal her uti segia; jeg meina oriett se prentad i Dunelmense; mun eiga standa feria VI, sem stendur IV, og þad accorderar vid annum 36. Min kiærasta etc.

22. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 6. avgust 1690. Access. 8. Egenh. Marginal-henvisninger med T.s hånd.

Har tilskrevet T. fast utallige breve uden at få svar og har nu ingen nyheder: Luxdorph er i samme unåde, Moth så enevældig, at det er til liden glæde for somme; kan ikke skaffe dokumentet fra Vestersen og intet udrette angående Orcades hos Worm. Nævner nogle tidligere sendelser til T. af bøger og afskrifter. Derefter udførlig berigtigelse at den i brevet af 3/4 givne norske kronologi og redegørelse for denne periodes tidsregning (trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsons Encomiast s. 47—53). Bringer sine tidligere anmodninger i erindring, beder om udskrift af et kongesaga-citat og

[1] T.s svoger M. Tønnesen. [2] H. R., kapellan i Stavanger.

udfyldning af lakunen i Sæmundar Edda. Fra irske kilder er ingen oplysning til saga-litteraturen at hente. Bartholin beder hilse, men er i disse dage upasselig.

Seugnieur!

Eg veit nu snart ecki tal uppa þaug bref eg hönum tilskrifad hefe, enn med stærstu forundran dag fra degi vænti effter brefum og fæ einginn, kann ei uppgrunda, hvad þvi velldur. Nu læt eg þetta blad þo lest reka, oskande ad eitthvad svar ved leilighed fa kinne, sem og þad hans godvilie mier til forna heitid hefur, item resolution uppa eitt og annad, sem eg i minum blödum hann um consulerad hefe. Hiedan er eckert friettnæmt ad skrifa, Luxdorph er i sama degradance, Moth er sem allvalldr, hvad so vítt naer, ad sumer ei ifir fagna. Öngvan hlut giet eg giört vid documented hia Vestersön, er og ordinn radalaus um Orcades hia Worm, þad varer so leinge; være gott hann sialfr Worm tilskrifade og beidde hann þar med ad hasta. Saxenspiegel og Magnuss Eyia Jarls sögu, item framanaf Knytlinga sögu sendte eg med minu sidsta brefe, enn þessu filger Jens Maartensens Chronic. Norveg., sem eg so illa conditionerad matte kaupa firer 1 Rixdler. Su Sigmundar Brestissonar og Haralldz Harfagra Chronologia, sem eg sidast i minu brefe skrifadi, er galin, sem eg nu sidan sied hefi, og er nu um Sigmund soleidis ad skrifa effter minne supputatione: hann er fæddr 967, 976 er hann 9 vetra, missir födur sins og selst Hrafni, 977 er hann 10 v[etra] gefinn laus af Hrafni, 979 12 vetra kemr til Þorkels þurrafrostz, 985 18 vetra fra Þorkeli til Hakonar J[arls], 986 berst hann vid Randve, 987 giörist hann hirdmadr Hakonar, Þorkell þurraf. færdr i syknu, Sigurdr heriar a Svia og berst vid Vandil, 988 vidureign Sigmundar og Haralldz Jarnhauss, 989 hefur Sigmundr 22 ar, fer til Færiea, drepur Össur, 990 fer Sigmundr til Noregs, Þrandr verdr afftrreka, 991 Sigmundr til Færeia, fær eirn þridiung af födurbotum, fer til Nor., gifftiz Þuridi megin eckiu, med henni til Færeia um haustid; 992 fær Sigmundr annan $^1/_3$ födurbota, fer til Nor. og afftr til Færeia; 993 fer Sigmundr til Noregs, er med Hakoni Jarli um vetrin og i Jomvikinga bardaga effter Jolin 994. Þad hefur alltid villt mig, ad eg hef refererad Jomsvikinga bardaga til initium anni 995, enn þad er galt, hann hefr vered circa initium anni 994, kann ekki feil ad sla. Þetta meina eg muni fast standa um Sigmund. Um Haralld harfagra er so mikil confusio,

ad eg ei veit ad reida mig þar frammur. Þegar eg sie Noregs konunga tal Sæmundar froda, sem stendr i Flateiarbok, finn eg þar þessa chronologiam: Haralldr Harfagri verdr kongr 852, rikir 73 ar, deir 925, Eirikr blodöx rikir 2 ar effter födur sinn, landflæmist 927, Hakon godi 26 ar, fellr 953, Har. grafelldr 9 ar, fellr 962, Hakon J. 33 ar, drepinn 995, Ol. Tryggvason 5 ar, deir 1000. Þessum reikningi um Haralld filgir Compendium Chronici Norv., sem hier er a academiesins bibliotheci[1], og þvilikt annad hia hönum þar uppi, sem segia, ad fra dauda Harallz harfagra og til upphafs rikis Harallz Hardrada (sem þesse compendia, med Sæmundi i firrnefndu Noregskonunga tali, referera til 1047) hafe lidit hundrad tolfrædt og 2 vetr. Sama Calculum seger og Theodricus ad Islenskir hafi kient sier um upphaf rikis Harallz Harfagra, og er þesse Theodrici reikningr: Haralldr harfagri verdr kongr 852, rikir 70 ar, deir 922; Eirikr Blodöx rikir 3 ar, fer ur landi 925; Hakon godi rikir 25 ar, deir 950, Haralldr grafelldr 12 ar, deir 962 (eins og Sæmundr segir), Hakon J. 30, deir 992, Olafr Tr[yggva]s[on] 5 ar, deir 997; Eirikr J. rikir 15 ar, fer ur landi 1012; Hakon Eiriksson rikir 2 ar, tekinn af Olafi Helga 1014; Olafr Helgi rikir 15 ar, deir effter reikningi Theodrici 1029. Enn þar firrnefnd Compendia segia, ad Haralldr kongr og Otto keisari hafi barist a þrettanda ari rikis Hakonar J. (hvör bardagi efftir allra reikningi inciderat in annum 988), er ad skilia Haralldr grafelldr hafi daed 976, so sem og flestir setia, enn Hakon Adalsteins fostri er effter þeirra reikningi drepinn 953, þar þaug eins og allir adrir lata hann hafa regerad 26 ar, og Eirik Blodöxi 2 ar; vill þa Haralldr Grafelldr hafa rikt 23 ar, nema (hvad og truanlegra sinist) þessarra Compendiorum Chronologia sie saman hripsud af mörgum, og hafe sa compilator ecke agtad, ad þær i sier sialfum være contrariæ, þvi hvörgi finnst, ad grafelldr hafi so leingi vid stiornina vered. Snorri Sturluson sinest ad accordera med langfedgatali i þvi, ad Har. harfagri sie kominn til rikis 860, hafe rikt 73 ar, daed 933, Eirikr rikti 2 ar, hafi fared ur landi 935, Hakon Ad. fostri 26, daid 961, Grafelldr 15, daid 976; Hakoni sinest Snorri ad eigna 19 ar, so hann sie daudr sem vist er 995. Are frodi i þvi chronico Norvegico, sem hann hefr

[1] Hermed sigtes til Fagrskinna-membranen B, det straks efter nævnte compendium hos Torfæus er A.

skrifad, hefr sett upphaf rikis Haralldz til 862, annos regni 70, dauda hans til 932; hafi hann nu reiknad Eiriki Blodöxi 2 ar eins og adrir og Hakoni 26, þa vill Hakon verda sleiginn 960 (hvöriu sinest ad hafa filgt sa galde Olafssögu skrifare, sem first lioslega reiknar Halld vera kominn til rikis 862, hafa rikt 73 ar, et per conseqvens daudan 935, Eirik hafa rikt 2 ar og Hakon 26, oc per conseqvens daudan 963, oc seger þo sidan, ad Sigurdr Jarl hafi vered drepinn 2 vetrum effter fall Hakonar, og þa hafi Hakon J. vered 25 ara, enn 58 þa hann var drepinn 995, og hafi lidid 33 ar fra drapi Sigurdar til fallz Hakonar Jarls, so Sigurdr vill þa vera brendr 962. NB. Flateyiarboc segir, ad 13de vetr rikis Haralldz harfagra hafe vered annus X-i 864; þar hafa allar adrar Olafssögur 874, sem og riettara er og sialf Flateyiarboc audsiner, þar hun seger, ad nefndr annus X-i 864 hafe vered 4 vetrum effter fall S. Edmundi, sem pindist 870). Haralldi Grafelldi tileignar Are frodi 15 vetr, verdr hann þa effter firra reikningi sleiginn 975. Seqverar þa, ad Are hafe halldid Hakon J. hafa rikt 20 ar, þar hann ufeilbarlig er drepinn 995 um haustid. I imsum flockum sinest ad hafa vaded sa, sem hefur giört þa chronologiu, sem stendr i þættinum af Halfdani Svarta i Flateyiarboc, hvör soddan er: Haralldr verdr kongr 862, riker 73 ar, deir 935. Eirikr rikir 1 ar (og þad annad, sem ofridr var a mille Hakonar og hans), fer ur landi 937, Hakon 26, deir 963, Haralldr Grafelldr 12 ar, deir 975, Hakon J. 20, deir 995. Enn þar Annalar vorer setia upphaf rikis Harallz til annum 858, er komid þar af, ad þeir hafa reiknad uppad, fra anno 995, Hakoni Jarli 20 ar, Haralldi Grafelld 15, Hakoni 26, Eiriki 2, Haralldi harfagra 73. Enn þad kann ei hvörtveggia ad standast, þvi þeir, sem eigna Haralldi harfagra so mörg ar, minka þaug annadhvört a Haralldi Grafelld eda Hakoni Jarli. Allra galdastur er Oddr Munkr, hann seigir fra upphafi rikis Haralldz harfagra til annum 996 (sc. þa hann seger Olafr Tr. son hafi fared vest[r] um haf) hafe lidit 148 ar, vill þa Haralldr harfagri vera kominn til rikis 848. Harالld Grafelld seger Landnama, pag. 175, ad vera drepinn 976, hvöriu Olafssaga Tr.s. samhliodar, þar hun seger Olafr Tr.s. hafe vered VII vetra, þa Haralldr var drepinn (þar hefr Flateiarboc uden tvil corrupte VIII vetra), er hun þo ennu eirn gang sier sialfri contraria, þar hun effter firra calculo um upphaf rikis Harallz gefur ad skiliar(!), ad Hakon Adalsteinsfostri sie drepinn

anno 963, og eignar þo Grafelld 15 ár, og ad sidustu seigir hann drepinn 976. Hvad nu af öllu þessu utveliast eigi, læt eg hann so sem þann mest Capable domara, sem eg þecke, ifir dæma, alleinasta set i riett, hvört ecke mune hættulaust ad ætla Haraldr harfagre sie fæddr 852, ordinn kongr 862, dainn 935, Eirikr landflæmdr 937, Hakon gode drepinn 963, Haralldr grafelldr hafe rikt 12 ar, sie drepinn 976, og Hakon Jarl hafi rikt 19 ar, drepinn 995, þar arstaled um Islandz bigdena annars ruerar, sem so constanter setst i Olafssögu til 6ta oc 13da ara rikis Harallz kongs; enn hvad kongsins Compendium seigir, ad Haralldr hafi giört votum um Harskurdinn og einvalldz utvegun 12 vetra gamall, sie eg nu er argasta lige, og su mikla oratio, sem þar stendr, er, ef mig riett til hennar minner, supposititia oc amplificerud ur ordum Snorra Sturlusonar. Er þar firer, effter firr posito fundamento, þesse chronologia riettari: 862 npphaf rikis Har., fall Haka, Gandalfs, Gudbrandz etc., qvonbon vid Gydu, sigradr Grytingr, orosta i Stioradal, Hrollaugr giördr Jarl, Haralldr i þrandheimi um vetrinn, sem endadi annum 862 og biriadi 863; 863 bardagi vid Solskiel, fall Hunþiofs oc Nöckva, Haralldr i þrandheimi um vetrinn effter 863—864; 864 fall Arnvidar og Audbiarnar konga, Haralldr i þrandheimi um vetrinn 864, 865; 865 fall Haconar og Atla Jarla, Haralldr þvingadi Vikveria, for til Tunsbergs um vetrinn oc var þann allan a skipum; 866 orosta Har. kongs vid gauta, underlagt Vermaland. Þa vantar Arstalid i Snorra oc Olafssögu inntil 872, sem eg helld sie Hafrsfiardar orrosto arid, sem Olafssaga setr, enn Snorri sinest ad vilia lata allt þetta hafa skied 2 arum firre enn sierhvad hier stendr, nemlig efftir hans fundamento um 860, sem firr skrifad er; enn Haralldr bardist ecke utan tiu ar til Noregs og liet skera har sitt effter Hafrsfiardar bardagann; þar af siest, ad votum Haralldz á ad refererast til þess sama ar[s] sem initium regni. Efftir þvi eg er nu fervens i þessum Chronologiskum þaunkum, set eg hier Arstalid ur Olafssögu helga til ad spara omak: hann er fæddr 995, stie 12 vetra a herskip 1007, plundradi Sviariki, tok gialld af Gotlandi; 1008 rænti hann Öesel, for til Englandz etc., unnin Lundun; 1009 brend Canterbyrgi, orosta i Nyiamodu; 1012 andadiz Adalradr, Olafr for or Englandi, bardagi i Hringsfirdi; 1013 komu Adalradz synir til Nordmandi, sendr Hrani til Englandz; 1014 kom Olafr Helgi med Adalrádz sonum til Englandz, Olafr til Noregs, Hakon

Jarl tekinn; 1015 Nesia orrosta; 1016 Olafr til k[onung]s tekinn, umbetradi lög Hakonar goda, komu Sendemenn Svia til Noregs, sendi Olafr bod til Islandz um Christinrett, setti Christinrettinn i Noregi, drepinn Eilifr gautski, sett Sarpsborg; 1017 drap Hroa hins Skialga, fundr Olafs og Rognvalldz Jarls, Hiallti Skeggias. til Noregs, Biörn sendr til Sviþiodar, Blindadr Hrærekr, do Sigurdr Syr; 1018 Sætta umleitun Þorgnys vid Sviakong, kom Hrærekr til Islandz, Sigvatr til Gautlaudz oc kom afftur; 1019 Rögnvalldr og Astridr til Noregs, feck Olafr Astridar, Jarizleifr Ingegerdar, Aunundr Jacob til k[onung]s tekinn, Sætt Olafs Sænska og Ol. helga, Þorkell fostri kom til Noregs; 1020 blot i Þrandheimi, Þorkell fostri til Noregs effter drap Einars Rangmunz; 1021 Þorfinnr oc Brusi til Noregs; 1022 do Olafr Sænski, sett Heidsævisþing; 1024 fæddr Magnus godi, Asmundr Grankelsson feck syslu, drap Selsbana, Þorkell Nefiolfss. til Islandz um skatt, Gille af Færeium til Noregs, menn Ol. kongs til Færeia effter skatti; 1025 Steinn Skaptason til Noregs, menn Olafs til Færeia effter skatti, sendimenn Knutz rika til Noregs, bod Olafs til Onundar Sviakongs, bod Knutz til Onundar; 1026 Þorir hundr og Karli til Biarmalandz, fundr Olafs og Onundar konga, drepinn Þoralfr or Dimon, Gellir til Islandz; 1027 Karl Mærski til Færeia, hernadr Olafs Helga i Danmork, Gellir til Noregs; 1028 drap Þoris Ölvissonar, Erlings Skialgss.; 1029 Olafr kongr or landi, Hakon J. til Englandz og do; 1030 Sveinn Alfifuson til Noregs, fall Olafs Helga. Þad eg hann i minum brefum um bedid hefi, itreka eg ei, þar fullviss er, ad hann þaug öll feingid hefur, sosem eg þaug med vissum ferdum skickad hefe; alleinasta vona eirngang svars uppa þad alltsaman. Villde hann giöra so vel og lata Asgeir efftersia i Originibus Norvegicis, hvört sonur Attils, sonar sonar Halfdanar gamla, heitir Vifill eda Virfill. Item hvört Dagur fadir Gregorius hefur stifftad Gymseiar klaustr, ad efftersia i öllum exemplaribus Chronicorum Norvegicorum, þad stendur i þeirri þriktu Norsku Kröniku pag. 470, enn finst ei i neinu exemplari af þeim, sem hier er. Item ad eg utskrifadan fa kinne þann locum ur Utroqve Snorronis Exemplari, sem so biriar um fall Harallz Grafelldz: »þa var liþit fra falli Hakonar konungs Aþalsteins fostra« etc. usqve ad »oc stucku ymsir or landi«. Item ef eg nockud rangt hefi hier innsett ur þeirri chronologia i þætti Halfdanar svarta, mier þad þa mætti avisast; a þessu tvennu liggr mier hid snarasta skie kann, sem og á

Hans discursu de Regibus Svecorum, sem eg hann tilforna umbedid hefi, ef hans til lans kost a. Nockra underriettting um Chronologiam i Gunnlaugssögu Ormstungu þægi eg giarnan, eg get mier þar ei nidur komid. Ef nockud finnast kann i hans Sæmundar Eddu a papier, sem ecki er i Membrana, þar sem vantar i Brynhilldar qviþu, þæge eg giarnan mier med tid communiceradist; mier þikir so sem eg sied hafi þa lacunam med einhvöriu fillda i exemplaribus chartaceis. Su Irskra konga Chronica, sem eg vid hann i firra nefnde, heiter Ogygia O Flaherty, er oss ad öngvu gagni og eckert þad um Irland skrifad finst. Þeir Irskir kongar, sem vorar sögur umgeta, finnast þar ei, munu þeir hafa vered piratæ edur og smakongar, þvi þad er vist, ad i Irlandi hefur vered polyarchia. Asgeiri ma ei forþocknast, ad eg ei hönum þetta sinn tilskrifa edur lögbokena sende, þar bodid fer so hraparlega, hann skal þo fa hana, ef ecki firr, þa med Islandzbrefum sinum; eg villde hann villde þo hripa mier til einhvörntima. Eg man nu eckert fleira, sem eg hier innsetia kunni firir utan ad salutera hans Dyd-Edle kieriste og recommendera mig framveigis hans margbevistre affection, reverserandi mig þar a mot til ad finnast Hans

tienstærbödigste

Hafn. d. 6. Augusti 1690. Arne Magnussen.

Minn patron lætr hann mikid flittugt salutera, hann er nockud illa til passa i þessa daga Adieu!

23. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 4. september 1690. Access. 8. Egenh.

Har nylig modtaget 3 breve fra T. (vistnok brevene af $^{10}/_{6}$, $^{10}/_{7}$, $^{17}/_{7}$), hvormed fulgte Orkneyia saga og Björn Hitdælakappes saga. A. M. ser deraf, at alle hans breve er komne T. i hænde »med undtagelse af det jeg skrev efter hjemkomsten fra Jylland, hvormed fulgte Slangerups Norske Chronicon« (må være skrevet kort efter br. af $^{12}/_{6}$, da det dog vel næppe kan være dette, som menes); vil nu i ret orden besvare disse breve. Gentager oplysningerne om Luxdorph og Moth. Kongen rejser snart til Holsten, efter sigende for at belejre Hamborg. Tilbageviser som forlobelse T.s sigtelse for ligegyldighed angående biskop Jons gældsforpligtelse og páviser sagens sammenhæng. Forholdene på Island er slette, landfoged Heideman værre end nogensinde, amtmanden uvirksom. Biskop Jon er død kort efter hjemkomsten, og efter sin dod domt i den mod ham anlagte sag, som dog vil blive appelleret til højesteret. Til Island går A. M. ikke for nogen pris, har på ingen måde tabt modet. Worm er aldrig at træffe, er fra morgen til aften i sine højesterets-forretninger; A. M. har derfor endnu ikke købt papir til Orcades. Brevet i kancelliet kan heller ikke op-

spørges. Når A. M. ikke omtaler de gamle dokumenter han finder her i landet, er det, fordi det kun er bispe-statuter uden statshistorisk betydning og alene angående Danmark. P. Dyrskots samlinger er uden værdi. Med afskrivning går det dårlig, da Jon Thorkelsson er som mariner på flåden med konvojerne og Jon Gislason har nok at gøre for sin kaptajn. A. M. har meget travlt, da Bartholin haster så meget med I. tomus af Hist. eccl., som skal nå til år 1000. Færoernes historie ligger hos A. M. og behøver næppe at censureres, dersom den skal følges med Orcades. Giver nogle oplysninger om Arngrim (Vidalin) og Brockenhuus. Imødegår tolkningen af det tilsendte vers af Ottar svarte (som ikke angår Ragnvald Brusason) og gør nogle andre bemærkninger til Orcades. Moths optræden finder A. M. bestandig afvisende. Kritiserer de uhistoriske sagaer, fremhæver deres ringe alder og nævner som paralleler forskellige moderne islandske æventyr. Om forholdet mellem Skalda og Edda »har jeg snakket noget i mit skrift, som nu en gang i vinter bliver trykt«. Fremhæver om sine egne velyndere, at de må være forsigtige, da de selv trænger til de stores protektion. Oplyser T. om Ljósvetninga saga. Bartholin har været dødssyg, men er nu rask. C. Örnhielms Hist. eccl. Sveonum — ikke af stor betydning — er udkommet. Bartholins Hist. eccl. vil indeholde talrige diplomer til oplysning om Norges historie.

Welædle mikilsvirdandi fautor!

Fyrir nockrum dögum komu mier til handa hans 3 tilskrif samt medfilgiande Orkneiasögu og af Birne Hitdælakappa, hvar firer eg aludlega þacka. Fornem eg þar af, ad hann öll min bref feinged hefur, firir utan þad eg fra Jotlandi heimkominn skrifadi, hvöriu filgde Chronicon Norv. Slangerupii. Svara eg nu ordine uppa þesse bref. Hann asakar mig um, ad eg a friettum of sparsamur sie, kann eg þad ei storum af mier ad bera, enn ordsökin er su, ad hier ber eckert friettnæmt vid, sidan Wibe do; Luxdorph er i sama tilstande oc firrum, helldur ennu sinum Obersecr. title, enn Moth expederar allt, sem expederast a; varla víst, ad hann til sinnar firre bestillingar afftur-komist. Vor kongur reiser nu innan skams til Holstein, ad leggiast firer Hamborg seiger almugafolk. Um M. Jons obligation og þeirrar forretningar afdrif veit eg ei riett, hvad eg skal seigia; sínest mier þad skrifad med flíter. Allt hvad eg lofadi þar uti, þikist eg giört hafa, nemlig ad informera Capitain Michel i sökinni, so og ad lata stimpla obligatiuna; hefde eg vid leitast, ef Capitain Michel hefde a sier lated heira hann þar vid vídara giöra villde, enn hann var, so sem mier heirdist, deigur i þvi, þa M. Jon skaut sier til contrareiknings, iafnvel þo eg hönum segde, ad þad være ecke nema undanbrögd; þotte hönum, sem og satt var, vísare umkostnadur enn efftertekia, enn ecki voru mier M. Jons peningar so sárer, ad ei ynte honum ad betala

þad skilldugur var; enn sialfur ad taka sökena an uppa hann, sagde eg strax i firstu, ad ei giöra villde; vona eg, þa þetta er ifirvegid, ad ecke stor sök, allra sidst otruskapur, hia mier finnist. Skip eru nu nockur fra Islandi komin. Segia þaug þadan ecke nema þad þar nægst er, Illt og hardindi, Heideman[1] alldri vered verre enn nu, enn Amptmadur hirer i horninu og horfer a oc seiger Ja. M. Jon do effter þad hann var nílega til Iislands kominn; einginn ennu tilnefndur ad vera biskup. Hans mal kom til doms i sumar a Alþinge, var dæmdur (þa daudur) i hen ved 2000 Rixdala mulct; mun appellerast til hædsta riettar. So seigia nu millereisendur fra Islandi, ad viss skal eg vera þess, ad eckert klockerie sie ad fa hier i Sælandi, þa i þanka tek þangad ad huxa; þar eru aller eins staddir; Biskup sunnanlandz sagdr i temmilegum skulldum vid Danska; kugun og oriette, sem þar geisar, sleppi eg, þo kann eg alldrei nema vel ad upptaka hans goda radlagning; þad hann nefnir, er ei so feitt nu sem i hans tíd. Enn langt er fra mier ad desperera ad helldur; þad eg skrifade um ein og önnur anslög, var mier og ei so miög fast giedgroed, enn hann vil eg i soddan efnum hellst consulera so sem þann, hvörs vitzmune og ærugied til min eg fornumed hefi. Biskup Jon gat til vid mig, ad nokud i Nordura munde tilheira Sr. Sigurdi; þeinkte eg, ad þad kannskie hefdi ur minni lided, enn so langt var fra mier ad ætla hann þar uti nockurn vexera villde, sem æra er fra odigd. Hans opera meina eg sieu hia Moth. Eg hefi ei kunnad, sidan þau sidstu brief feck, ad finna Worm inne, hann er nu fra morgni til qvellds i sinum höieste rettis affaires. Eckert var giört vid Orcades ad censurera, adur enn rietturinn biriadist; er eg ordinn radalaus um þa hans leti, eg hefe þo nockud so nærri lagi stagad vid hann um þad, lofar hann alltiafnt ad giöra þad ferdugt, enn ennu eckert afordit. Skal eg nu af allri makt drifa þar uppa, þegar rietturinn endast. Nenne eg og ecki firre papier ad kaupa; þo hefi eg þa 40 Rixdle þar til deputerada medteked ved vexel fra Bergen; papier fæst alltiafnt keiptur, so þad þarf ei ad hindra. Hia Söfren Vestersen fæ eg eckert annad svar enn tilforna, veit alldrei hvad þar er vid ad giöra; hann jammrar sig nock sialfur þar firer, enn þad er eingin lækning firer þa,

[1] Kristofer H., landfoged på Island 1683—93, indtil 1688 tillige landets øverste embedsmand.

sem mist hafa sitt; giet eg þo ei illvilie til geinged hafi, þad er og ecki helldur min skulld. Mörg brief eru uppa sama mata ur Cancellienu imsum tilsend og eckert þvilik afdrif feingid, so eg vite; giefur þad mier mest þann þanka, ad forlagt mune vera, enn þeir seigia hart nei þar til. Ad eg alldrei skrifa um þaug document hier i landinu uppleita, er su ordsök, ad þad er ei annad enn biskupa statutur oþienanlegar ad historiam politicam, og þar firer utan ei nema Danmork angaaende. Peder Vildskötte[1] sa Jutske madur duger ecki mikid, og svei hans genealogiis. Inga sögu, Innocentii III bannsbref ifir Sverri kongi et si qvæ similia skal eg med allra firsta afskrifa lata, þa Jon Þorkelsson affturkiemur; hann er med marinerne paa floden med Convoierne og kommer hiem til S. Michelsdag. Jon Gislason fær til einskis stundir, hefur meir enn nog ad giöra firir sinn Capitain. Eg sialfur hefi ecki haft nilega meir ad giöra enn nu, þar minn patron hastar so mikid med sinn firsta Tomum af hist. Eccl.; hann a ad na til annum 1000[2]. Adrer Iislendskir eru hier ecke, sem neitt lid er ad, nema gud sende einnhvörn russinn med skipunum, hvöriu eg nu effter þrae. Þad, sem vantar i Biarnar sögu, er hvörge til, hana skal eg med firsta til baka senda og zigneted, sem nu hefur 2 manude ongefer i smídum legid hia þeim besta meistara, enn ref i ad hallda ord uppa tid. Færeyingasögu hefi eg ei fra mier leverad, þori vel ocensurerada ad lata þrickia, ef bak vid hina skal standa. Ecki finst þad i Svetonio, sem Calvisius[3] ur hönum citerar. Arngrimur er vid sitt rectorat i Mariebo i Lalandi, hefur bröd, og er þad vel. Um Brockenhus mun Capitain Tönnesens kieriste skrifa, hann er nu hier i bínum heire eg, hann giefur ei annad enn lumpid beskein, hefur og eckert til besta. Visu Ottars þacka eg firer, eg hefi ecke Orcades hans ad sia kunni, qvo Capite hun er allegerud, rídur og ecke mikid ad henni, þar hun talar ecke meir um Rögnvalld Brusason enn um mig. Alleinasta seigir Ottar, ad Hialltlendingar sieu nu ordnir undirmenn Olafs Helga (ↄ: effter þad hann kugadi Jarlana) og eingi Noregs konga hafi firre underokad eiar firer vestan haf. Enn þeir gódu menn, sem þessar og þvilikar visur hafa inni sögurnar sett, hafa ecki alliafnt skilid þær vel og haft so

[1] D. v. s. Peder Dyrskjøt, sml. T.s brev $^{10}/_{7}$. [2] Dette værk nåede ikke at udkomme. [3] S. Calvisius († 1617 som skolemand pp. i Leipzig), Opus chronologicum pp.

stundum röddena firer riett qvædi. Magnus Gilbertson (so skrifast hann i 3 Exemplaribus Membraneis) verdur ad vera sa sami sem Gibbonsson. Enn um Gilbert biskup mun vera tekid ur Worms Norsku Chr. pag. 772 og datum ovarlega forskrifad. Ad Þrasnes komi ecki saman vid Orkneiasögu, er sönnu sannara, enn þar finn eg eckert annad um; er best ad standi, so sem hann þad hefur sett. Um nafn Ragnhilldar Eiriksdottur finn eg hvörgi, hefi þo flittugt þar effter sokt; þad ma þo einhvörstadar standa, er og ei mikid angelegen. Hvad Mothis litilæti ahrærer, er mier nockuru kunnara, nu er þetta satt, ecke þienar minum likum langar rædur vid hann ad hallda, þo er allt vel ennu, enn eikst a smamsaman, þetta i læmingi. Eingin forsomun skal finnast hia mier um efftergöngu til Worms og annarra, hönum til þienustu, og alldrei nema med viliugu giede. Eg helld miög lited af Hrolfssögu Gautrekssonar, Bosasögu, Þorsteins Vikingssonar, Hervarar, Sturlaugs starfssama, et similibus. [Eigle einhendta, Fridþiofi, Halfdani Eysteinss., Hakoni Norræna, Sörla sterka, Örvar Oddi *tilf. i marginen.*] Kiemur mest til þess, ad eg finn hvörke þeirra nöfn nie res gestas, sem þær innehallda, hia neinum truverdugum citerud, sem þo um flestar adrar vorar sögur finnast kann; giefur mier þad þanka, ad þær mune skrifadar vera seculo decimo qvarto, hvad ef er, þa er audsien þeirra truverdugleiki, ad þeirra autores skilldu vita þad, sem Snorri, Ari frodi etc. alldrei höfdu heirt neitt um; er og dictio þesshattar, ad hun ei kann gömul ad vera. [Enn ad fama þeirra hafe vered i Saxonis og annarra gamalla tid, sínest mier ecki mikit gefa; slikar traditiones eru nogar á Islandi, um Gullbra, sem atti ad bua i Dalasislu, þa Unnur kom þar, Um Joru i Jorukleif og þvilikar, sem aller menn trua a Islandi, enn verdur bevisad af ödrum, ad þær eru osannar, enn vera kann þeir hafi til vered, þo helld eg genealogias galdar og res gestas diktadar, og þvi hefur Snorre og adrer gamler slept þessu, ad þeir hafa eckert vist þar um haft, enn hiner seirne hafa viliad skrifa nockud med, [so sem] sia ma af Flateyiarboc, sem full er med þvætting, traditiones falsas og mælge; ex. gr. Flateyiarboc hefur langa sögu um Þorleifs Jarlaskalldz ovinskap vid Hakon Jarl, citerar þar visur hans, sem hann skillde giöra Hakoni til spottz. Þetta eru hinar mestu ligar, Þorleifur hefur vered skalld og client Hakonar, sem sia ma af Skalldatali bag i Snorra Sturlusine; Edda kallar hann i einum stad Jarlsskalld og citerar þessa visu

»Höfþum ver i þer Hakon, er at hiorrogi drogum (þu rauþt skogla skyia, skoþ) forrosto goþa«. Snorri og Olafssaga Tryggvas. kalla hann Raudfelldarson (fader Þorleifs het Asgeir Raudfelldur) og citera hans visu, hvar inne hann seger sig ecki vita under vidum himne fremra mann enn Hakon; so kann annad ad vera. Bartholinus var daudsiukur um nockurn tima, er nu friskur afftur; Worm er ordinn Estatzraad. Svenonem Aggonis keipte eg nu samstundis firer 2 ℞, hann sendist hier med. Claudii Örnhielms Historia Ecclesiastica Sveonum[1] er nu nylega þrikt i Stockholm; eg hefi sied eitt exemplar af henne, til lans, enn einginn eru hier til kaups; þad firsta þaug koma, skal eg hönum eitt senda. Ecke er þesse historia sierleg, mest skrifud til ad tuchera Danska. Mest öll documenta, sem þiena kunna til ad completera historiam Norvegicam, eg meina i þeim sidstu kongunum, munu finnast i Bartholini Hist. Eccl., þa utkiemur, og verdur hun firre þrikt, ef allt ad vilia geingur, enn Historia Norvegica hans kann ferdug ad verda, hvar firer kannskie ei orád være þa firstu [tvo] toma af henne ad revidera, ef kongurinn þa kinne fa i sinn ad lata nockud af henne þrickia effter hendinni, þvi vaxa mun hönum i augum ad lata þa heila Historiam Norv. þrickia i einu, þo verdur þad ecki riett mikid i Bartholini historiâ, sem þar til þienar! Adieu! *Det i halvfede skarpe klammer indesluttede er tilføjet med henvisningstegn i marginen og på sidste side som et postscriptum.*] Svenone hafdi eg ganske gleimt, hann er ei godur ad fa, skal þar um huxa. Skallda meina eg sie eirn partur af Eddu, og heiti ecki[2] annad enn Edda, eg hefi drabbad nockud þar um i minu skrifi, sem mun verda þrikt einhvörntima i vetur[3]. Þad hann kallsar um viceborgmeistaradæmi i Bergen lætur sig ecki giöra, ad eg true, og i alvöru ad svara, hvörki tiaer mier nie minum líkum i þessarri ölld ad huxa miög hatt, bara braud er þad madur skal sækia effter, hellst þar þeir mier best vilia eru sialfir undir annarra skioli og ecki þora, so sem hann nærre gietur, miög ad ifirhlaupa sina promotores; hvad byskriverie eda nockud soddan er, kinne vera nockuru nær, enn margt kann insperatò til hagnadar ad falla, er þvi ecki storum þar um ad hugvelkiast. Þad Bartholinus Citerar um S. Olaf, sem bad Eyolf, son Gudmundar rika, ad drepa Þorarinn ofsa, er tekid ur sögubroti

---

[1] Voll. I—IV, Upsala 1689. [2] gentaget. [3] Er aldrig udkommet.

sem menn ætla heiti Liosvetningasaga; legg eg hier innani þann part ur sögunni, sem þar um agerar, sem eg þægi mier med hentugleikum afftursendist. Eg finn ecki nockurstadar Genealogiam Hagbardz sem heingdur var; þægi giarnan vissu þar um, ef nockur til er. Nu lofa eg bot og betrun um min flittugheit ad skrifa, hellst ef hia Rentuskrifurum vidhrifur fæ um brefabefordring. Asgeiri skal eg tilskrifa med sinum Islandsbrefum, eg er ordinn hans skulldamadur um bref. Eg ma nu loksins briota af tidar vegna, þar þ[etta] blad a ad reisa um $^1/_2$ tima, og eg þetta bod so seint visse. Oska þvi ad endingu hönum, hans kieriste oc öllum elskudum allra heilla, lucku og velfarnanar, og stædse forblif

Vostre serviteur

Hafniæ d. 4. Septembr. 1690. Arne Magnussen.

Eg verd nu allt stille heima i vetur.

24. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. [København 10. september 1690.] Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Udateret, men Torfæus har tilføjet »A° 90 af 10 7b., bekommet d. 2. octobris, fra Monsr. Arendt Magnusson, som kand sees af breffuet, der hann siger: Nu i morgen reiste kongen til Julland«.

Har nylig modtaget T.s brev af $^4/_8$ og svarer i hast, da han nylig har skrevet og tiden er kort. Gentager oplysninger om den modtagne veksel, forhalingen af Orcades og om Brockenhuus. Kongen reiste i morges til Jylland, ledsaget af Reventlow, Moth o. fl. Gyldenløve væntes tilbage fra Kristiania. Fra Island berettes, at Bessestad-herrerne vil sammensmelte de to bispedømmer og Heideman da forpagte indkomsten af det nordre. Derefter følger, i fortsættelse af det tidligere udviklede, en kronologisk redegørelse med Færeyinga saga som udgangspunkt (trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsons Encomiast s. 43–47, men brevet urigtig henført til $^6/_8$). A. M.s patron (Bartholin) har af udenlandske kilder ladet sig overbevise om, at Otto I. har omvendt Harald blåtand 948, men A. M. kan nu ikke efterse bevisstederne, da B. endnu ikke er helt rask, og han derfor ikke vil ulejlige ham mere end højst nødvendigt. Lover forskellige litterære tilsendelser og tilføjer nogle bemærkninger om Anund Jakobs kronologi.

Edle Höitærede fautor!

Nu samstundis medtok eg hans skrif af dato 4. Augusti, og so sem eg nu nílega hefe skrifad, svara eg i flíter, hellst þar ei hef tímafrest ad beþeinkia mig. Vexeled hef eg feingid, sosem adur skrifade, enn allit(!) er ennu oferdugt um Orcades, og er ei vid ad fast, firr enn hædste riettur er uti, þa skal ei Worm

neina ró hafa, firr enn eg einhvöria resolution fæ. Skule Færeyiar þrickiast þar med, þori eg nock ad lata þær þrickia ocensureradar, ef tídenni so hagar, annars skal eg i godre tid þær og levera under censur, ef sier i lage þrickiast eiga. Ad Brockenhus hafe hialpad nockrum med peningum, brose eg ad; eg villde oska hann være sialfur hialpadur; þar um mun Capitain Tönnesens kiæriste hafa allareidu skrifad. Hier er ölldungis eckert nytt, kongurinn reiste i morgun til Jotlands, sumer seigia ad besiá festningar, sumer firer Hamborg, hvad þo er ei víst; Reventlov, Moth og adrer nockrer reistu med; Guldenlewe er i vente hingad nidur til baka fra Christiania sem heirist. Nu barst mier samstundis firir eiru, ad þeir Dönsku bessastada herrar vilia formá hier nidre, ad bæde biskupsdæminn (nu effter M. Jon daudan) leggist i eitt, og vill so Heideman forpagta þa nirdstu innkomstina af sudurbiskupe; þeir fa öngvan til þar i Islandi ad vera biskup, so læra menn nu þar uppi ad skeyta sier sialfum og sneida hia þeirra conversation. Nu kemr ad chronologia i Færeium. Hann refererar drap Brestis til annum 975; vel, eg seigi þvi ecki á moti, ad þad sie vel probabel, ad Haralldr grafelldr sie drepinn 975, og vist hefr Are so ætlad, þvi hann hefr halldit Hakon Adalst. f. drepinn 960, Sigurd J. 962; enn ad þad arstal komi ei saman vid Sögu Sigmundar Brestis s., stend eg uppa, og vantar i hana eitt ar, ef þessu skal fylgia, so sem af minum brefum til hans lioslega siast mun, og Olafssaga, sem alleinasta þessa sögu hefur, geingur uppa þa meining um 976, þo hun stundum vade i imsum flockum og filge hinu, samt er hun öll effter þessu fundamento conciperud; sama er um alldur Sigmundar, vera kann og ma hann sie ex hypothesi tilsettur, enn nær þike mier annad enn reingia hann allan, hellst þar annars vantar eitt ar i actus, enn Olafssaga er allvida sier sialfri motstædleg, hun giefr noglega til kiende, ad Hakon godi sie drepinn 963 (at forstaa effter sinum Calculo ofanad), og Grafelld seigir hun drepinn bædi 975 og 976, og seigir þo hann hafi rikt 15 ar; þetta stendr miög i rig, enn sa, sem hana hefr hripsad saman, gade ei ad, ad Are og Snorri, sem þessa 15 ara tid giefa Grafelldi, hafa ödruvis reiknad æram Haralldz, enn hann hefur tekid sitt ur hvöriu, og hangir eckert saman; hier um skrifade eg nimis prolixè firer skiemstu. Um Olafs Tr. sonar fæding kann madr eckert annad ad rada af Snorra, enn hann sie fæddr 969, og Olafssaga setur þad med fullum ordum, conferantur

actus cujusqve anni et ætas apposita, og mun allt koma heim; hann er skirdr 994 effter hans alldri i Olafssögu, sc. 25 ara, hvöriu þeir Eingelsku samhlioda, enn Annalar þikia mier ei miög ad lida uppa, nema annad vissara filge, eru og afftur a mot adrir Annalar, iiqve antiqvissimi in biblioth. Resenii, sem hafa annum 969, og veit eg öngva apodeicticam objectionem, sem þvi kann ad hrinda. Þo kann hun þar firir ad vera. Enn ecki er þad so mikid dispendium historiæ Norv., ad Haralldr Graf. sie drepinn 975, ad þad kunne ei riett standast, alleinasta mier þiker sa annus ei competera drapi Beinis og Br., nema eitt ar vante i vitam Sigmundar. Enn vilie madur filgia Chronologiæ Ara, þa verdr madr med þad sama annadhvört ad stitta alldr Haralldz Harfagra eda Grafelldar. Compendium sem hier er, hvöriu þad annad er uden tvifl samhlioda, segir, ad Danmork sie christnud a 13. ari rikis Hakonar, þad skil eg so: annus 976 er regni Haqvini primus, 977 2. et sic conseqventer, þvi eg helld storan mismuna, hvört eg seigi »þa 13 vetr voru lidner fra drape Graf.« eda »a 13. ari«; hier um hef eg nockur loca annarstadar observerat, sem oflaung eru hier inn ad setia. Kann og ei þetta firer allt ad gillda, hvört sem er, þar eg minnest ei hia nockrum ödrum þetta chronologiæ fundament sied hafa. Snorri og Olafssaga referera ad sönnu drap Grafelldz til 976, so sem af aratölu Olafs Tryggva s. augliost er, og Christni Danmarkar til 988, enn qvo anno Haqvini þad hafi vered þeigia þaug um, ad eg eckert tale um þad fundament um Christnibod i Danmörk, sem vorir eigna Ottoni tertio, hvör ed ecki vel kann bevisast sialfur ad hafa nockurntima heriad i Danmörk. Minn patron hefur af exteris anægianlega latid sig ifirtala, ad Otto I. hafe converterad Haralld anno 948, enn argumenta þar firir kiemst eg nu ei til ad efftersia, þar hann er ecki ennu riett friskr og eg i saa maade ei molestera hann meir enn minst giet. Og at Otto II. hafe heriad i Danmörk og brotid nidur Danavirki anno 974, er so vist af Schafnaburgensi[1] og Ditmaro[2], antiqvissimis scriptoribus, ad eg þore ei á huxa þar a moti, langt mindre tala. Og hefur Hakon þa vered hia Haralldi kongi og vared virkid, og er þad tilhæfid i þeim visum, sem Wellekla

---

[1] Lambertus S. (11. årh.), De rebus gestis Germanorum. [2] Thietmarus ep. Merseburgensis († 1018).

hönum til lofs þar um hefur og af Snorra og ödrum refererast til annum 988. Vill þad vera a þeim arum, sem Ari segir, ad Hakon J. og Gunnhilldarss. hafi imsir stockid ur landi firer ödrum, so eg er ordinn riett ær i vitâ Hakonar Jarls og veit ei neitt, hvad horfa skal. Þetta hefur og Flateiar Annall olfacerat, sem og hinn annar, þar þeir setia Danmörk kristnada 949. Hvört madr skule filgia Snorra, sem eg helld med langfedgatali referera upphaf rikis Har. Harfagra til 860, edur og Ara og Olafssögu, sem innuera (861) 862, vil eg ei langordur um vera, þo eg hallde meir af reikningi Ara in principio regni Harallz, alleinasta syna, ad reikningr Snorra accorderar vel med anno 976. Haralldr riker 73 ar, daudur (effter reikninge Snorra ad eg helld) 933, Erikr 2 ar, giörir 935, Hakon 26, er 961, Haralldr Graf. 15, drepinn 976. Enn hvört Ari sie vissari i dauda Haralldz eda upphafi rikis, læt eg osagt vera. Um lögsögu Rafns kann ecki ur skordum ad færast fra anno 930, hvört sem madr vill reikna ofan ad eda nedan ad, enn Characterismo um drap Eadmundar, og annad þvilikt, er ecki alltiafnt ad trua; talia vide apud Theodricum um drap S. Olafs, þad ur Breviario Nidrosiensi er hia hönum uppteiknad, Wormii Monum. p. 507 um dauda Olafs kongs et sexcenta alia. Flester eingelsker, nemlig Dunelmensis, Vestmonasteriensis [1], Vigorniensis [2], Hoveden [3], Chronolog. Anglosax. [4] og Bromton ad halfu leiti referera d[r]ap Jatm. til 870, Polydorus hefur ongvann uppa sina sidu, so sem hann tidum giörir. Hafursfiardar orrosto, sem skiedi a 20. are Haralldz, eda þa Haralldr var tvitugur, hefur Snorri refererad til 870, Olafssaga riett effter sinum reikningi, ofan ad, til 872, og mikid þikir mier firir þar fra ad ganga. Enn ad Haralldr hafi bedid Gydu tiu vetra (ɔ: anno regni primo), non 12, ut tradit Compendium, kann madur sia þar af, ad hann bardist 10 vetr til rikis, ɔ: usqve ad annum 870 efftir Snorro, 72 Ol. s.; enn hann var tvitugur, þa honum var skorid hár, segir Snorri og adrer samþickia. Þad Compendium, so vitt eg sa þad an og eg af þessu, sem hier er a bibliothekinu, slutta kann, er ecke af miklu værdie, enn ad Snorri hefur stiged hærra upp um æram

---

[1] Matthaeus W., Flores historiarum . . ad a. 1307. [2] Vigorniensis monachus, Annales de rebus eccl. Wig. 680—1308. [3] Rogerus de H., Chronica seu Annalium Anglicarum libri 2, 449—1201. [4] Chronicon Saxonicum a Chr. n. — 1154.

Haralldz enn Are, hefur ollad, ad hann hefur ei þotst kunna ad stitta alldr Grafelldz, enn fundid víst þaug 3 ar vid æfi Haralldz Harf., sem Ari hafdi undanfellt; enn stitte madr hana og blife vid upphaf Ara og Olafssögu um 862, þa er allt buid, og stendr þa allt heima um Islandz för Ingolfs effter Olafs S. Sínest og Snorri ecki miög accurat i Æfi Haralldz, þar hann segir Færeiar hafi fundist og bygst i þeim aga, þa Haralldr gieck til rikis, enn firste fundr Islands af Naddoddi kann ecki leingra ad setiast nidur enn til 860, enn fullvel stiga hærra upp, og voru þa Færeiar alkiendar. Ad Haralldr sie fæddr 848, setia Annalarnir, af þvi þeir lata hann hafa daid 931, effter ovissum reikninge Ara, enn vada þa i imsum calculis og lata hafa regerad 73; enn ad hann sie fæddr 849, finst hvörgi nema i Vorms Chroniku og er tekid ur Arngrimi supplemento Hist. Norv. MS. onytu, enn hann hefur þad sem fleira incertum venditerad pro certo, og þad effter þvi fundamento, ad Har. væri daudur 932, hefdi rikt 73. Um allt þetta skrifadi eg mikla mælgi i einu minu brefi ei allz firir löngu, enn eg veit ei, hvört þad er þad hann mier uppa svarar edur ei. Capitain Tönnesens kiæriste hefur, sem eg hefi fornumid, flittugt anmodat Brockenhus, enn om sonst. Inga saga skal koma med firsta samt Innocentii Tertii Bannzbref ifir Sverri, og ef nockud soddan fleira firer falla kann. Onundar nafn og Emundar confundera so vorar historiur, nemlig Snorri og Knytlingasaga, Noregsk[onunga] s., Flateiarb., Ad. Bremensis, ad madr veit varla, hvad hvar standa a; firer utan Historiam Archiepiscoporum Br[emensium] segir Albertus Stadensis, ad Onundr Jacob hafi daid 1051. Magnus helld eg vera kominn til rikis 1035, enn Sæmundr frodi i liodum sinum sínest ad vilia 1036. Knut lata vera dainn 1035 flester Engelsker, enn objectionem um gafuna i Dunelmensi solverar hann riett ad minne higgiu. Aller vorer bædi Knytlingasaga og adrir lata, sem hann sie daudr 1035, ad mier synist, Norvegiæ sc. anno septimo, hana eignadist hann 1028, Daniæ 27, 1008 do Sveinn kongr effter Olafssögu osickrum reikninge, Angliæ 24, ɔ: ab anno 1011, þad accorderar og med Olafssögu Helga. Nu er midnætti og bryt eg þvi af med allskins heilla og velferdar oskum til Hans, hans kiæriste, oc gandske huss i Jesu nafni.

Hans tienstærbødigste altid

Arne Magnussen.

Min patron lader hannem paa det flittigste salutere, Islandsbrævene, om nogen komme, skal ieg vel bestille ved leilighed, Adieu!

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historiqve du Roy
treshumblement
a Stangeland i Carmsund.

25. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 25. september 1690. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Torfæi påtegning »A° 90 aff 25 7b. bekommit d. 12. octob. fra Mons. Arendt Magnusson«.

Efter at A. M. havde forseglet Islands-brevene (d. v. s. de for T. og Ásg. Jónsson bestemte breve, som A. M. befordrer videre), er kaptajnens bud kommet tilbage og venter, medens A. M. skriver disse linjer. Her intet nyt, kongen (»jöfur«) er endnu ikke hjemkommen; fra Island meddeles et og andet, og besked på kommissioner gives. Inge Bårdssøns saga bliver nu afskrevet. Et for Ásg. Jónsson bestemt ekspl. af Bjørn på Skardås annaler har A. M. tilladt sig at låne.

Höitærede Seugnieur!

Effter at ieg Islandzbrefinn forsiglad hafde, kiemr hier nu afftur Capitainens bod og bídur, medan eg þessar faar linur uppkasta. Hier er eckert nítt, Jöfur ecki ennu heimkominn, ecki og helldr neitt nítt i hans ferd, þad menn afvita. Eckert sierlegt fra Islandi, annad enn Sr. Sigurdr á Stadarstad[1] liggr daudsiukr, Nordura vill Hakon a Vatzhorni ei eiga. Ecke neitt gott hef eg fra Islandi feinged i ar; Andres Beck[2] lofar ad skrifa honum til med firsta, meinar sier filgt hafa bref fra Hans Vilhelmsine[3], enn finnur þad ei, skal sídar sendast, ef til er. Biarnarsaga sendist til baka med þacklæte firir láned. Æru og þacker firir Orkneia s. Ingasaga Bardar s. er nu i skrifi, þo ei buin, zignetid kostar 10 ꝶ. Annala Biörns a Skardza tok eg ur packa Asgeirs, sem hier med filger, hvad eg bid hann ei misvirda, einkum ad eg ei honum þetta sinn tilskrifad giet, þar ei viss er, hvört þetta skipherranum nær. Eg þore nu ei ad leingia,

---

[1] Provst Sigurður Sigurðsson († 1690). [2] Islandsk købmand. [3] Sysselmand Hans Villumssøn Londemann, se s. 12[17].

bid um forladelse og recommendera mig framveigis hans affection, enn hann med gandske huse gudz protection.

Hans tienstærbødigste
Hafniæ d. 25. 7bris —90. Arne Magnussen.

Welædle oc Welbiurdig
Thormod Torfvesen Kongl. Majest. Historiographus
tienstærbødigst
A Stangeland i
Carmsund.

26. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 2. oktober 1690 (med en efterskrift underskr. 3. oktb.). AM. 283, fol., bl. 77—85. Ásg. Jónssons hånd.

Takker for A. M.s brev af 6/8. Kritiserer forskellige angivelser i Jens Mortensens nu modtagne norske krønike, deriblandt antagelsen af »Kongshoyden« som stedet for Harald hårfagers grav. Går derefter over til en udførlig redegørelse for Harald hårfagers kronologi og giver hovedpunkterne af de følgende norske kongers regeringstid — trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast s. 71—88, med forbigåelse af indstrøede bemærkninger af mere personlig art, således en opfordring til A. M. om at forfatte et dictionarium antiqvitatum over forældede ord.

Thil Arna Magnussonar aff 2. octob.

Intime amice!

Hans goda schriffvelse aff 6. augusti med Jens Mortens. Slangerups Norsche kronicu heffi jeg nu a þessum dogum medtekid och þacha þad omak, þo eg siai echi mikid aff henne at læra. Þad vilda eg giarna vita, effter hveriu exemplari hon er utsett, og ef þad er til, þvi hon differerar i sumu, serdeilis er þad um Haralds harfagurs begraffvelse, sem hon seigir se sa store haugur nordann firir kirkiunne, sem enn nu kallast Kongshoyden, jeg meina þar megi liggia Gutormr, sonur Eiriks blodoxar edur annar k[onung]r; hun setur og dauda Sancti Olufs til annum 1028, og adschilligt soddan. Vorm hefi jeg schriffad til og bedit hann vildi lata sinn son lesa Orcades i gegnum, þvi jeg veit hann hefur ongvar stundir. Jeg vona nu hvern dag brefa fra ydur, vexselen och Orkneyinga sogu og Biarnar Hytdæla kappa munud þer fengit hafa. Nu er at svara ydur fyrst uppa chronologiam, um epocham nativitatis regni et monarchiæ Haralds harfagurs, hvar um jeg i stæsta hast hripadi

nochud i brefvi capitains Michels. Enn um þetta gef eg þessa reglu. Þad kann ecki hafast aff skribentanna reikning, þvi þeir haffa echi neitt vitat þar aff; probatur, þvi ongum kemur saman vid annann, odrum eigi vid sig sialfa; exempla Theodricus monachus setur uphaff rikis hans, sem þer schriffid, 852, enn ef þer reiknid oll hans ar til Sancti Olafs dauda, sem hann heldur annum 1029, þa verþa þad 175 ar; subtraherid þau, þau (!) verdur uphaff rikis Haralds 854. Sæmundr frodi hefir allra þessa konga aratolu i numero 180; subtraherid þer hann af fatali Sanct Olufs ari, sem er vist 1030 (jeg tek þad ar, þvi þad er ufeilbart), kemur Haraldr til regeringar 850, fædis 840. Compendium Chronicorum (sem jeg kalla Fagrschinnu) gengur þvi næst i þeim 122 arum, sem þad seger lidid hafi fra dauda Haraldz harfagra til rikis Haraldz hardrada, sem byriadist a° 1046; subtraherid þau 122 aar her aff, vill Haraldur hafa daid 924; takid þar hans 73 regerings aar, kemur hann til rikis 851, fædist 841. Oddr munchur med sin 148 ar fra uphafi rikis Haraldar thil a° *996*[1], sem hann vill Olafur Tryggvason reysti ut, giorer uphaff rikis Haralds annum 848, fædingar ar 838. Jeg vil halda Theodrico monacho til goda, þo hann leti sig her uti informera aff islendschum och hrosar þeim firir þeirra speki, ur þvi þeir kendu honum echi, hvad sa kongr het, sem uppfæddi Hakon Adalsteins fostra i Englandi, sem hann kallar Hallstanum, eda neitt meir um þau umstandugheit, þvi hefdi hann sed efftir synchronismum hans, sem kom til regeringar a° 925 och hafdi Hakon hia ser, thil hann var 15 ar, og sendi hann til Noregs a odru ari effter sins fodurs dauda, þa hefdi hann vel set, at þetta kunni eche at standast, enn Adalsteins fostra nafn og Saxonis testimonium, þo eigi være annad til, utvisa synchronismum. Þad eina argument subverterar alla þessa kalla, qvantumvis magna nomina, sva er þad bevisat, at þessir hafa echert vitat um Haralds aldur. Nu kemur Ari prestur hinn frodi; honum kemur echi heldur saman vid sig sialfan. Hann segir i uphafi, at Island hafi bygst i þann tid, er Ivar, son Ragnars lodbrok, let drepa Edmund hinn helga kong, enn þad hafvi verit anno 870, þa er Haraldur hinn harfagri var 16 vetra. Þa vildi Haraldur vera fæddur anno 854, kom til regeringar anno 864, og þetta er um fyrsta ferd Ingolfs til Islandz, og þvi fylgir Landnama og

[1] Rettet fra kopibogens 966.

Arngrimr. Nu seger hann, i Hrafne logsogumanne, at hann hafi daid 60 arum effter pining hins heilaga Edmundar, þad er anno 930, enn Haraldur harfagri hafi daid einu eda tveimur arum þar efftir, enn hafi rikt i 70 ar oc lifad 80. Ef þer subtraherid þa aff 931 eda 932, þa vill uphafs ar regeringar Haralds verda annat hvort 862 eda 861, nativitatis 852 eda 851; so schilur hann a vid sig sialfann um tvo eda þriu ar. Sa computator, sem stendur i Haralds harfagurs sogu i Flateyiarbok, setur aratolu fra uphafi rikis Haralds harfagra (jeg tek burt Halfdanar svarta ar) til enda rikis Olafs Tryggvasonar, annum sc. 1000, 137 ar; þau subtraherud fra þusund lata Harald hafa komid til regeringar anno 863, fæddan 853. Landnama cap. 6 seger anno secundo effter Hafursfiardar orrosto, sc. 13. imperii Haraldz; þa vill hann hafa komid til regeringar anno 861, setid kyrr fyrsta ar, ellegar (sem þer vilit echi heyra, enn munud þo verda) debellerat finitimos reges, adur enn hann giordi votum, og reiknast sva þau tiu ar fra þeim tima til Hafursfiardar orrosto anno 872; enn schal þad consenterast, verdur Haraldur grafeldur at vera drepinn anno 977. Nu er nog omak til at vera jafnær. Þer vilid nu af ollu þessu giora ydur sialfum computationem, alleinasta til at conservera traditionem um Islands bygd, at Ingolfur hafi besied þad a sietta ari rikis Haraldz, sem verdur efftir ydar calculo 868, och tek[it] til at byggia þad a þrettanda ari rikis hans, enn þad vill verda effter ydar hypothesi (sem setid hann til kongs 862) annus *875*[1], og þridi effter Hafursfiardar orrosto, enn eche annar, og þad er þad fyrsta incommodum; þat annat, at þer gefid regering Hakonar jarls 19 ar, qvod caret authoritate, at jeg echi tali um annat, at jeg eche tali um þau 13 ar, sem Compendia segia hafi liþid fra dauda Har. grafeldz, til Otto kristnadi Danmörk, þar sem Har[aldr] grafeldr schal vera drepinn anno 976, þvi þau verda þa 12. Þo dæmum vid badir eche so liett um þeirra authoritatem i morgu. Sva concludera jeg, at efftir ongu þessu kunnum vær at fa vist ar, nær Haraldr er fæddur; gief þar fyrir adra reglu: Haraldz vitæ regiminis et monarchiæ exordia verda at takast ex hypothesibus, hypotheses ut af stortidindum, sem sig hafa til dregit; þær tek jeg tvær um Islandz bygd, drap Edmundar og Hafursfiardar orrosto. Ari segir þa Ingolfur for fyrst til Islandz, þa

[1] Rettet fra 815.

var Edmundr drepinn, þad kunne Ingolfur sialfur at vita oc vera komid fra honum, enn annum hefur hann gleimt; Ari hefur og eigi vitad meir af honum enn hann hefur lesid, og haldit hann annum 870, enn hvart sem þad er sa annus eda annar, þa stendur þad fast, at a þvi sama ari for Ingolfur fyrst thil Islands. Adrir schrifa hann 866; ef so væri, og hann væri imperii Haralds sietti, þa stædi Landnama sig, þvi siö ar þar effter væri 874, enn sidan þad er sched 20. 9br. die dominica, mun þad innfalla in annum 869, þvi þo Ingolfur hafi þa verid kominn til Islands um haustit, þa spurdi hann þad, þegar hann kom afftur, at þad hafi sched, medann hann var a Islandi; þvi er þetta Ingolfs retta ar. Faum arum þar efftir, segir Ari, for Ingolfur at byggia Island; allir segia þat væri tveim arum effter Hafursfiardar orrosto, sio ar kunna eigi at reiknast fa. Til at vita Hafursfiardar orrosto tek eg þessa hypothesin: anno 869, þa Ingolfur for til Islandz, sagdi Ari Haraldur hefdi 16 vetra; Sæmundur honum synchronus og sva mikid meiri, at hann hefur censurerat um hans schrifft, leggur III ar bædi til hans lifs oc regeringar; þad kunni hann vel hafa utspurt; nu legg eg þau her til, þa hefir hann verit 19 vetra anno 869, þa vill hann verda fæddur anno 850, kom til regeringar 860. Nu segia bædi Chronicurnar og Flateyiar bok, at hann vann alt þad, sem deficeradi, fyrr enn hann bad Gidu, þad er med fullum ordum, og Compendium setur þad tveggia ara tid, og segir stad og dag, nær votum var giort a Hadalandi, þa hann var 12 ara gamall; nu er þad nog, og þo luckulegt tveggia ara verk at vinna þetta; þa schedi votum anno 863, og þa for hann yfir Dofra fiall. Nu var hann X ar at vinna Noreg, þa stendur Hafursfiardar orrosta a° 872. Snorri segir har hans hafi echi verid klifft eda schorit i tiu ar, þa Raugnvaldur schar þad; þar af sest, at fra þvi hann gerdi votum lidu X ar, þvi til forna schar hann þad. Eigla er alleina, sem segir hann hafi heitstreingt, þa hann tok arf effter fodur sinn, og hafi þa farid at strida uppa næstu konga og unnid Upplond, enn sa author hefur meint, þad hafi verid erfi heit, og veit eigi neitt um Gidu; enn hann ætla jeg at bidia at cedera Snorra og ollum þeim, sem confirmera hans sogn. Nu slær aldri feil, at islendschir hafa vitad, nær Ingolfur for at byggia Island efftir Hafursfiardar orrosto, at þat var tveim vetrum, a° 874; þessu er Snorri samþychr. So kann jeg echi betur at demonstrera epocham vitæ imperii et monarchiæ Haraldz

eda Islandz byggingar enn af þessum fundamentum: 1°. At Ingolfur for til Islandz, þa Edmundr var drepinn; vissi þa alldr ara og rikis Haraldz. 2°. Vissi hvad lengi hann bardist til rikis. 3°. Hvad gamall hann vard, þo hann vissi eigi ara calculationem. 4°. Vissi nær hann for til Islandz effter Hafursfiardar bardaga. Nu er þessu i mot Landnama cap. 4, sem segir strax efftir fall Hersteins hafi Ingolfur og Hiorleifur forligt sig med þa fedga Atla jarl og Hastein og sidan buid schip og farid at leita Islands. I allri supputatione kemur ochur saman, þvi þer latid Harald hafa komid til regeringar anno 862, og þar fra reikni þer hans X ar; jeg læt hann hafa unnid Upplond fra a° 860 til 862 og reikna sva min X ar þar fra sva sem þer, enn ydur hefir yfirsiest þat, at þer takid arinn, effter sem Chronicurnar telia þau, enn gefid eigi agt efftir, at þær gleima eins ars reikninge, enn segia þo badar, at hann hafi verit 4 vetur i Þrandheimi, fyrr enn hann dro i Vikina. Þa er annad hvort þau gesta i Þrandheimi, og til þess Hrollaugr giordist jarl, tveggia ara verk og eigi distingverad, ellegar Eigla og henni samhliodandi Flateyiar bok hafa rettara enn Chronicurnar, þvi þær segia, at þegar hann hafdi dispenserat Fyrda fylki, for hann til Sogns, og þadan til Þrandheims og sat þar um vetrinn; þad haust kom Þorolfur Kveldulffsson og Bardur haleischi til hans, oc þar hofum vær þann fiorda vetur. So hefur hann þann fimta, sem hann var i Vikine, sem er annus 866, eche, sem þer setid, fimti fall Atla jarls. Jeg hefi seqverat Chronicunnar, læt hann hafa farit or Fiordum i Vikina, enn reikna þo fiogur ar veru hans i Þrandh. og held fyrstu ars gesta vera odigererud og hefi deducerat þau i tvo ar, enn þad mun jeg corrigera effter Eiglu og Flateyiar bok, sem syna oss þad ar og þess gesta. Nu ef Atli jarl var drepinn 866 og Ingolfur for til Islandz at honum lifanda, þa vill þad eigi hafa sked a° 869, þa Edmundur var drepinn; enn væri Edmundur drepinn, sem Bromton seger margir haldi, 866, þa salveradist oll phænomena, sem astronomi segia. Enn þad verdur eigi, þvi 12. cal. decembr., sem er 20. 9br., er hann sleginn die dominica, enn þad fellur inn a annum 869, þa er Dominicalis B. Vill þa Ingolfur hafa farid at finna Island þremur arum effter dauda Atla jarls; þann nodum kann jeg echi at solvera, enn meina, at su præparatio til at leita landsins hafi varat i þriu ar. Nu hafi þer mina meining um Islandz bygd, læt mig giarnan leidretta, ef betri argument fæ, eda þer

nochur stadar kunnid at finna vissara ar um drap Edmundar. Ellegar hafi þer i sumum stodum errerat i calculatione authorum, sem þer citerit, þvi þer segit Eirikr bloðox haffi effter Sæmundar calculo regerad tvo ar, enn hann reiknar honum fimm, so er visann »Tok Eirikur vid jofurs nafni blodox bratt, sem buendur vildu, var vigfimur vetur at lande Eirikur allz einn oc fiora«, enn þad setur ongva tid. So er nu minn calculus:

Haraldur harfagri	fæddur 850,	kom til rikis 860,	rikti 73 ar,	do a^{o} 933.
Eirikur blodox	— x ,	— — — 933,	— 3 ara parta,	cessit 935.
Hakon Adalst. fostri	— 919,	— — — 934,	— 26 [ar],	— 960.
Har[ald]r grafeldur	— 930 juxta Eiglam,	960,	— 15 - ,	— 975.
Hakon jarl	— 937,	— — — 975,	— 20 - ,	— 995.
Olafur Tryggvason	— x ,	— — — 995,	— 5 - ,	— 1000.

Enn nativitatis annus Olafs Tryggvasonar er mer miog suspectus, vegna þeirra storu bedriffta honum til leggiast a barns aldri, so vel sem aldr Gunnhildar k[onun]gamodur, þvi hun verdur at vera yfir attræd, þegar hun var sva chalux vid hann Rut, þvi echi satu Gunnhildar synir i K[onun]ga hellu, medann Tryggvi og Gudrioður lifdu; enn Eirikur blodox var med elstum barna Haraldz, sem einhvor stadar stendur, og tolf ara for hann at heria, og i einum þessum hernadi fech hann Gunnhildar. Jeg meina þo heldur, at Eirikr hafi verid med yngstum sonum hans; enn af Þorolfi Skallagrimss. kann madr at rada nochurt af um hans aldur. Lengi hafdi hann burtu verit, segir Eigla, adur hann kom afftur til Islandz, anno 915 schal neppe sla feil; enn þa hafdi hann verit med Eiriki k[onun]ge, þa hann fech Gunnhildar, og var hans stafnbui, og schedi þetta, þa hann var i hofe hia fodur sinum og settur yfir Fiordu og Hordaland, adur enn Har. skiffti riki med sonum sinum, þvi i þvi schiffti hlaut hann Halogaland, Nordmæri oc Raumsdal; þad schiffte hallda Chronicur se sched, þa hann var 50 ara, þad er a^{o} 900. Schedi þetta fyrri, þa verdur Gunnh[ild]r hafa verit yfir 10 vetra þann tima. Jeg held Harald eigi hafa skiffl riki med þeim, fyrr enn hann var sextugr, sem Petri Undalini Chronica heldur. Jens Mortenss. seger, þa hann var fertugr, Flateyiarbok siotugur, oc ætla ec Tryggva fyrri drepinn enn anno 969 oc Olaf fæddan og Gunnhildar syne fyrr residerat i K[onun]g[a]hellu, oc þad kortar alt aldur Gunnhildar og gefur aheyranleg læti hennar med Rut. Lika þiche mer oliklegt, at Olafur Tryggva son hafi verid med

keisara Ottone, þa Danavirke var unnit, og visa Hallvardz, sem citerast þar til, bevisar echert; þad er sva otruannligt at schrifa soddan um Olaff a barnsaldri, þvi sægi eg giarnan þer fyndit einhver rad um hans aldr; og þetta hefur Oddi munch þott, þo hann komi illa fra sinne decision; enn þat er vist, at a Haraldz grafeldz arum er hann fæddur, enn aldri kristnadi hann Gardariki ne kong Valdimar, sem var skirdur anno 998, sem fech keisar Basilii systir og vard sialfur i skirninne kalladur Basilius. Soddann verd jeg at taka i burt, þad schemmir up alla historiam. Þad er rimiligt hann vildi lata hann Valdimar kristnast, enn vera sialfur heidinn! Heimschir munchar hafa logit mart up honum til frægdar, þadt hver sa er *vildi*[1]. Vildut þer sia effter i Valdimari, Jarizleifi, Valdimari, Haraldi Rusiæ principum vitis og conferera vid vora, oc hvort born Jarisleifi hafa verit Valdimar, Visivald oc Holti hin prudi, og Haraldz dottir gifft hertuga Knud helga, ef þeir vita af þvi; Jarisleifur hefur verit princeps Norogardiæ; echi vilia hans brædra nofn koma yfir eins med Eymundar þatt. Þad nu her um. Þar þægi eg betri underretning, hvorninn þer siaid, at Jomsvikinga bardagi hafi stadid sub initium anni 994, þvi þad hefi eg hingat til echi observerat; þvi gef eg mig nu til at examinera Færeyinga þatt, oc finn eg þann mismun, at þer byggid uppa þad fundament aldur Sigmundar, at Haraldur grafeldur se drepinn a° 976, enn jeg fylgi þvi eigi. Vel stendur i Chronicunum, at fra þvi Eirikr k[onung]r rymdi landit at Hakon hafi rikt 26 ar, enn þeir reikna Eirike ichi meir enn tvo ar til regeringar, þar hann hefir regerat fyrst þat sem efftir var aff ari, þa fadir hans do, enn hvat til ars þad var, veit eg eigi; þa regeradi hann nærri heilt ar efftir, þangat til Hakon kom um haustid og verdur tekinn til k[onung]s, þa hann kemur til Þrandheims, synist at vera sched firir jol, oc þad reikna jeg i hans aratolu; hafa þeir þa regerad badir i enda a anno *74*[2] oc uppha[fi] a *75*[3]; fra endanum a þvi fiorda reikna eg hans tid, þa er hann drepinn anno 960, sem þer meinid Ari og sa galdi Olafs sogu skrifari haldi. Enn vegna keisara Ottonis tertii æram, þa Danmork var kristnud, oc 13 ar, sem Compendium segir, þori jeg echi at færa hans dauda lengur nidur, i hvor vel Isleifs biskups vigsla oc þad hallæris aranna intervallum, sem Ari talar um, er i moti. Efftir þessum

---

[1] »vildi« tilsat efter formodning. [2]–[3] Rettet fra 64 . . 65.

fundamentis, sem þer setid, at Haraldur grafeldur hafi daid 976 og Sigmundur[1] verit þa IX vetra, fari þer fort enn til annum 91, þa þer setid Sigmund hafa farit afftur til Færeyia og fengit einn þridiung i fodurbætur, farid til Noregs og gifftst Þuridi meginecki[u] og farid med henni til Færeyia um haustid. Þar confunderi þer II ar i eitt. Jeg set Sigmund hafa farit til Færeyia og fengit einn þridiung, og sama sumar med schattinn til Noregs og hafft brullup anno 990, oc var þar til um haustid anno 91 og drog til Færeyia, var þar til þess ars enda oc upphafs anno 92, þa hann um vorid helt þing i Þorshofn, oc þa kugadi hann þann annan þridiung af Þrandi og for þad sumar til Noregs og um haustid til Færeyia, var þar þad ar ut og uphaf a anno 93 og gaf Þrandi dilation med efflerstoðunnar, for um sumarit til Noregs og var med Hakoni jarli, og seger þa Flateyiarbok efftir sinom galda reikning hann hafi þa verit 24 vetra; þa vill hann vera fæddur anno 979. Jeg set hann hafi verid 27 efftir minni hypothesi. Nu se eg echi, hvorninn þer kunnit at concludera, at Jomsvikinga bardagi hafi stadid sub initium anni 994, af þvi at echi skrifast um, hvad Sigmundr gerdi þad ar; þad kann sche echert at vera, og er þvi echi annotera. Næst er, hvert Þorir klacka og Biorn bretschi eiga eigi at segia Olafi Trygvasyne fra þvi slage, sem stod vetrinn fyrir þeir toludu vid hann, enn þat var anno 995. So meina ec Hallvardr (jeg nenni echi at fletta alt up) hals atti at hafa fengit um vetrinn, adur Augmundur dittur kom ut, hogg a halsin i Jomsvikinga bardaga, og Hallfredur hafi komid til Noregs haustid efftir; enn echi þarf at omaka sic her um, Flateyiar bok segir um vorid effter Jomsvikinga bardaga hafi Hakon jarl haldid þing og þa sent Þorir klacka og modurbrædur Olafs Tryggvasonar vestur um haf, þvi meina eg þad vera ofeilbarligt, at um vetrinn, adur Olafur kom til Noregs, stædi Jomsvikinga bardagi. Nu er svarad upa chronologia Færeyensem; vildi oscha þad kæmi oc undir revision, so þat mætti og so þrichiast. — Firir hans chronologiam firir Sanct Olafs sogu þacha jeg, nu fæ jeg eigi stundir at sia þar effter, enn sist kemur hun yfir eins med scriptoribus Anglicis, bædi um dauda Sveins, Aþalradz, Eiriks jarls; ef hann atti at drepa Ulfkel, þa vill hann hafa lifad anno 1016; seint kemur þa Sanct Oluf til Noregs, enn her um hefi

[1] »Sæmundur« kopibogen!

jeg nu echi tid at tala. Betra hofud ma sa hafa enn jeg, sem kemur aullu þvi til samans. Þad er alika og at consulera Saxonem og vora scribenta Snorra oc aþra. Þad þer bidied mig at effter sia, kann eg eigi enn nu, þvi kongsins bækr eru ecki heima, jeg mun þo snart lata heimta þær, þa schulud þer þad fa, enn jeg hefi her hvat jeg hefi upteiknat mer til effterretningar or Haraldz harfagurs sogu. Þess authoris calculum *er*[1] eigi sva sem þer schrifid hann, enn sem fylgir, þvi eigi gorir hann neina computationem, enn setur rett Halfdan svarti regeradi 22 ar, Har. harf. 73, Eirik bl[odox] 1, Hakon Aþalsteinsfostri 26, Har. grafeldur 12, Hakon jarl efftir hann 20, enn hafdi radid 13 aþur, Olafur Tryggvason 5, Eirikr jarl 12, Sveirn og Hakon III, þad verdur effter minne computation (sem verdur at giorast nedan fra oc fra certa æra), ef þer reiknid fra anno 1000, rikis Har. harfagra begyndelse annus 863. Enn þar þer meinit, at su vulgar epocha Haraldz natalis uppa 848 eda 849 komi þar af, at þeir hafi reiknad nedan fra, kann vel sva vera, þo meina jeg hon komi af þvi einu eda tveimr arum effter dauda Hrafn[s] logmanz, sem Ari tvilar uppa; þeir hafa vist þotst vita, at Haraldur vard eldri, enn logdu þau ar echi bak vid hans aldr, heldur fyrr, þvi eigi hefur hann at þeirra meining vilst sva mikid um annos dauda hans sem nativitatis. Likligt er og, at soddan herra daudi hafi verit kunnigri enn hans fædingar tid. Gunlaugs ormstungu saga er echi heldur heima, hennar chronologia er þo betri i sumu enn adrar, þvi þar kunni þer at sia, nær Brians bardagi stod nochurneyen. Eigi neitt finst i B[r]ynhildar liodum meir a pappir i minni Eddu enn odrum, þo er hon eigi heldur heima. Catalogum Sveciæ regum hefi jeg sent ydur, enn oconfereðan vid Langfedgatal, sem jeg þa ecki hafdi. Þad er oc vist, at oll min chronologia gengr til baka, siþan jeg hefi fengid Haraldz hilditannar saugu oc se þar med fullum bokstofum, at hann hefir ordit halfft annad hundrad ara gamall og Haraldur Gormsson regerat 80 ar, 30 med fodur sinom, sem er directe mot Flateyiar bok, enn soddan schilur mig 70 ar; kannsche jeg fai rad med þau. Haraldur Gormss. turberar echert, enn þo er sva su calculatio nidur sett, at jeg veit eche þrimur arum at kotra þar inn, nema aull brialist. Mer þichir best vid foreinum ochur i chronologia; jeg se ydur þetta hættu-

[1] »er« tilsat efter formodning.

laust at halda um Islandz nativitat oc sva Haraldz, efftir þvi þad byggist upa synchronismos martyrii Divi Edmundi teste Ara froda, oc bædi Snorri og Langfeðga tal[1] halda þad sama, þo þeir leggi þriu ar til. Jeg meina af þessu fundamento, enn þo þad tueradi ecki oll particularia, þa krefdist eigi af historico, serdeilis antiqvario; nog væri, þegar universalia subsistera. Þer vitid, hvat þad hefur kostat at consulera evangelistana i universalibus, koma þeir þo yfer eins; þar discurrerar Rudbeccius erudite um; enn nu kemur her ollu til samans bædi um Atla jarl og annad. Jeg se af Haralds hardrada gestis i Siciley, at hann hefur verit undir Georgio Maniace, sem sidan vildi verda keisari og varþ sleginn; hann segist at hafa gort mikid i Siciley. Þar sem þer vildud effter sia hans gesta, kynne madr at conferera um þessa stadi, sem mætti vera innteknir. Þar um ma hafa schrifad Georgius Cedrenus oc Johannes Curapalates, sem lifdu þann tima; Zonoras lifde sidan, ma eche hafa gleimt þvi, og Michael Psellus[2]. Er under, ef Haraldur hefir giort so mikid, at þar schule eche stingast a. Vildut þer lata mig vita, hvat þessir authores græco-latini kosta. Sa Michael Catalactus, sem vorir nefna, er Michael Paphlago, enn Michael Calephates vard blindadur a° 1041, þa hann ætladi at setia drottning Zoe af, og þad vid tumultum populi. Hvor veit, utann Haraldur, hafi hann verit Αλό- [ɔ: Αρχα-] γατωρ Stratiotarum, seu eqvitum præfectus, eda þad jeg meina hærra, ακόλουθος Barangorum, Væringia præfectus, drotningunne til þenustu *hafi*[3] gert uprören og blindat hann, enn siþan verid þar undir Constantino Monomacho, og komist i onad og stolit sig burt; þetta mun vera tilhæfid. Vildud þer lata mig vita einn godan authorem, sem hefur schrifad um statum imperatorum Constantinopolitanorum þeirra tima; þad er so jejunum at schrifa um þetta og vita echi neitt af historia illorum temporum og statu aulico og militari; um polota svarf, padreimis leiken og ordid midhæfi vildi hann erkynde sig. I Orkneyia sogu observera, at kossen til Capo de Ortegal, ef þad er Þra[s]nes, kann eche subsistera, sem hann þar stendur, og hvad verdur af Narbona? Firir alla luti bid eg hann vildi giora sinn

[1] »til« kopibogen! [2] De pågældende forff. og værker er: G. Cedrenus (11. årh.), Compendium historiarum, J. Codinus Curopalates (15. årh.), De originibus Constantinopolitanis, J. Zonaras (12. årh.), Historia ad. a. 1118, M. Psellus (11. årh.), De urbe Constantinopolitana. [3] »hafi« tilsat efter formodning.

stærsta flid at na copiu af pantabrefinu, sem Orkneyiar oc Hialtland eru pontud, þvi þar liggr mest a. Þer latid mig vita, hvat þer hafid fengid i Jullande; biscupa catalogum i allra k[onun]ga tid þarf jeg, þvi Norscha' Cronica er sva slett, at hun nefnir ongva siþan Sancti Olufs tid. Jeg veit þer hafid og fengit adalens ættartolur, norschra þarf jeg og med. Annat hefi jeg schrifad ydur i hinum brefum; latid mig vita, hvorninn biskup Jone ridur af og annat tilstand, sampt hvornin ydur fellur þau anslaug jeg gaf ydur; jeg veit echert betra her; lofid þer þar firir at gora Dictionarium antiqvitatum vocum obscuriorium, þar uti præjudicerid þer echi ydar principal, þvi han gorir þad þo ecki, enn þad er naudsynia verk, og ef þer giorid þad ecki, veit jeg ongvan, sem þat mune kunna at gera; mun eche heldur annar koma, sem fær þau tok a antiqvitatum, sem þer hafid, og þo fengi, mun þurfa tima og heilabrot. Svenonem Aggonis þeinke þer uppa. Væri Ogygia at fa, hefdi jeg hana giarna, enn þad undrar mig ongvir vorir kongar skulu koma þar heim. Latid mig vita, i hvorium eingelschum historium þer hafid lesid um Brian kong, og þer hafid schrifad mer til forna um Comositum [ɔ: *Conqvovarum*] og fleiri; veit eg þar hefir verit polyarchia, enn ad þetta hafi verit pyratarum reges, trui jeg echi; eigi var Kiarvall Ira kongur þad, þvi hann setti Eyvind austmann til landvarnar; þa hafdi hann land. Vita vilde jeg og, hia hvorium engelschum scriptore þer hafid set, a hvoriu ari Thorgesius var i Irlandi, þvi þer hafid schrifad mer til um þad til forna. Jeg undra mig, at nobilissimus episcopus Mag. Þordur, vir matematicus, schrifar i annotatis ad cap. VI Landn., at echi vardi um eins eda þriggia ara mun in genesi patriæ inqvirenda, þvi eigi munu genethliaci vilia heyra þad, sem af horoscopo eiga at dæma um rikia, landa, stada og singulorum hominum fata, hvad marger hafa anvent stærsta flyd ad inqvirera um natalem Romæ; sama synist cujusqve patria at meritera. Þvi laudera jeg ydar industriam, at þer vilit eche superficialiter schrifa um, nær Island er bygt. Jeg hefi schrifad þar um i appendice vid Haralds harfagurs historiu, þar jeg monstrera colonias partium Islandiæ, fra hvorium platzum Noregs serhvoriar eru komnar, so mikid jeg kann sia; þvi þad heyrir þvi seculo til og er bædi islendschum oc norschum schylda at vita, og devincerar innbyrdis posterorum affection. Enn ar, nær Island bygdist, kunni jeg eigi solide at demonstrera, þvi jeg hafdi þa echi set Schedas Ara froda, sem alla uplysing

giora og visa, hvad fundament bædi hann hefer hafft og adrir, sem odruvis hafa senterat, sem med þessum appendice visast. Jeg tala eche um þær absurditates, sem fyrst eru visadar, vil tala um Ara, Snorra og Landnamu og Olafs sogu Trygvasonar schrifara nochud betur. Ari hefir schrifad, at anno 870 leitadi Ingolfur Islandz, sama ar Edmundur var drepinn; þa setur hann Harald at vera 16 vetra. Þeta er sa einn synchronismus, sem er fundament til Islands bygggingar ars; þa vill Haraldr vera fæddur a° 854. Nu skyldi hann effter hans mening lifa 80 ar, vill þa vera daudur anno 934 oc so sem hann schyldi anno 870 vera 16 vetra, vill og þad sama ar verda hans sietta regeringar ar; og ef hans 10 ar, sem hann schyldi vinna Noreg, schulu reiknast fra hans fyrsta regerings ari, vill Hafursfiardar bardage innfalla in annum 874; enn skulu tvo ar præmitterast, til votum var gert og hann var 12 vetra, vill hann hafa stadid anno 876, Island begynt at byggia 878. Nu hefur annar vitur madr, hvort þad er Snorri (sem þessu þo synist fylgia) edur annar, fundit verum annum passionis Edmundi, annum nimirum 869; latid passera, sem Ari schrifar, at Haraldr hefur þa verid 16 vetra (og þad til at elicera veritatem, þvi sama ar er Island af Ingolfi uppsott), þa vill Haraldur vera fæddur a° 853. Nu concederar hann Ara, at fra annum 853 hafve Haraldr lifad 80 ar, vill þa Haraldur hafa dait effter Ara calculo a° 933. Þad concederar hann og sva Ara; enn vegna þess hann hefer vitat Harald hafa ordinn 83 ara, og þad at Ari frodi tviladi upa, hvort Haraldur do einum eda tveimur vetrum effter Rafn tok logsogn, kunne hann eigi ad deprimera æram mortis lengra, þvi Ara kunni echi yfir þriu ar þar uti at hafa sleigit feil; þvi verda þau III ar setiaz framan a æfi hans oc exalterast sva mikid æra nativitatis, verdur sva Haraldur fæddur a° 850. Nu hefir hann vitad, og mer synist verid in confesso, at Haraldur var 10 ara, þa hann tok vid riki, var tvo ar at compescera tumultum finitimorum regum, 12 vetra, þa hann giordi votum, X ar at vinna Noreg; tvo ar þar effter byg[dist] Island. Þetta hefir Snorri oc Langfedga tals author seqverad, jeg og seqvera, nema þer visid mer annad betra eda nochur annarr, þa cedera jeg fortioribus rationibus haud invitus. Landnamu schrifar[i] og author Olafs Tryggvasonar sogu hafa gengit effter traditionibus Ara: 1°. At Haraldur var 16 vetra, þa Ingolfur for at leita Islands; 2°. At Haraldur do einum vetri (þvi þad kom honum

best til passa) effter at Hrafn tok logsogn; þad er, hann do anno 931; vill þa Haraldur vera fæddur anno 851, kom til regeringa 861. Nu gengur hann[1] aldeilis fyrir by synchronismum Islands leitunar og draps Edmundar (sem þo er fundamentid), þvi þad kann hvorki koma saman vid annum 870 eda 869, oc lætur þad sietta regeringar Haraldz ar innfalla in annum 867, og setur at siounda ar þar effter hafve Ingolfur farid at byggia Island og þad hafi sched 2 arum effter Hafursfiardar orrosto. Vill þa lata þad fyrsta og annat ar Haralds hafa gengid i hlaupid, meþan hann færdi strid med finitimos, og i uphafi þess þriþia ars (sem Compendium magna ratione et authoritate aliorum segir) giort votum og strax farid yfir Dofrafiall. Þetta kemst alt heim og er artuglega firir komid, enn fundamentum er eche solidum sva sem þad fyrra. Nu kann jeg echi meir giora her vid, jeg hefi nochra daga brotid heilan um þetta og eigi gert annad, þvi þad er eigi at hlaupa til, enn þad var vel þer gafud mer anledning at þeinkia um þad, ellegar hefdi jeg latid þad lyda, þangat til jeg tek til, eff gud lofar, at revidera þad til forna hefi schrifad, þvi þetta verd jeg at hafa firir epocham monarchiæ Norvegicæ, sem mann ma endiliga vita. Þer citerid i ydar brefi Ara schrifft um norscha konga; þar um bid eg ydur meira at lata mig vita, hvort þad er til, þvi eitthvad hafid þer firir ydur; jeg vil setia her til rationem, sem sa schriffari Haralds harfagra historiu i Flateyiar bok ma hafa hafft, sem digererade retro, gefur fædingar ar[2] Haralds harfagra in annum 853, regerings 863; hann hefur hafft verum martyrii Divi Edmundi annum 869 til synchronismum fyrsta reisu Ingolfs, og setur efftir Ara hann hafi verid Haraldz ætatis 16, ar regeringar sietta, lætur Harald hafa lifad effter Ara sogn 80 ar, hefur sva Haraldur daid a° 933, setur so þau 3 ar, sem hann heffur verit eldri, eins og þar, til baka aldurs hans, so hann deie a° *936*[3], enn þa verdur honum Hafursfiardar orrosta i þad minsta a° *873*[4], Islands fundur tveimur arum seirna. Þessi 3 ar tekur hann af regeringar arum Haraldz grafeldz oc lætur þau verda 12. Hvad fundament hinir, Sæmundur oc þeir, hafa hafft, sem sva mikid exaltera Haraldz æram, þo þad se vanitas, þa væri þo gaman at vita þad, þvi upp a eitthvad hafa þeir bygt, enn þann laborem relinqvera jeg ydur. Her fylgir med enn nu þad, sem emenderast

---

[1] »hans« kopibogen! [2] »ars« kopibogen! [3—4] Rettet fra 963 . . . 813.

vill eda innfærast i Orcades; eru barbarismi og þvilikt, sem ma finnast heil hop, enn þad committera jeg alt ydar fidei. Þa papirinn kaupid, vitid þer jeg vildi hafa eitt eda tvo exemplaria regal papir, tvo eda þriu goþan papir; vanti þar nockora peninga til, ef þer erud vid midel, bid jeg ydur at legia þa ut; ef ydur sva synist, vil jeg schrifa ydar principal til og bidia hann þar um; þeir skulu sendast nidur med vexsel, þegar jeg veit þad. Lika sva lett synist af þessu at tuera þad, at Island se bygt a° 877 sem 874, þvi her kemur synchronismus Edmundi, expeditio Ingolfi saman, ætas Pulchricomi, bædi hans 16da ar og alldur 80 og þau 3 ar, sem adrir setia til ad framan[1], adrir til baka, her i setiast tvo ar firir votum, tiu til stridsins, tvo sidar.

Um þetta er Arne Magnusson bedinn.

1°. Efftir hvoriu exemplari Jens Marteinss. Chronica er utsett. 2°. Um peninga, eff med þarf, til Orcades. 3°. Um Ara chronicu. 4°. Ad kaupa eitt eda tvo exempl. regal papir og tvo eda þriu godan papir. 5°. Hvad gudvefur og pell er. 6°. Hvorninn citerast schal or Bollando um Ansgarii breff. 7°. At efftersia i Valdimari, Jarizleifi, Valdimari, Haraldi Russiæ principum vitis og conferera vid vora, og hvort born Jarizleifs hafa verit[2] Valdimar, Visivald, Holti prudi, og Haraldz dottir gifft hertuga Knud helga. 8°. Umm Jomsvikinga bardaga underretning, at stadit hafi sub initium anni 994. 9°. At sia efftir Haraldi strenui gestis i Siciley. 10°. At lata vita, hvad kosta Georgius Cedrenus og Johannes Curapalates, Zonoras, Michael Psellus. 11°. Hvad polota svarf, padreimis leikur, midhæfvi er. 12°. At na copie af Orkneyia pantabreffvi. 13°. Lata vita, hvad hann hefir fengid i Jullandi. 14°. Um biskupa catalogum. 15°. Um adelens ættartolur. 15°(!) Svenonem Aggonis, og Ogygiam. 16°. Um Brian kong, i hvorium engelschum hann hefur um hann lesid. Item Conqvovarum. 16°(!) Hvad mosur er firir tre. Item husasnotru. Consuleradur um Þorstein Hallsson, Þrand a Upplondum, Hreidar heimscha, um Rafn frænda Sigvatz, um stulkuna, sem Magnus k[onung]r vildi liggia hia, Raudulf og Emund, alla þessa þætti i hverri veru honum synast þeir vera. Nu kemur mer i hug at setia effter Sæmundar froda tale ætatem Olafs Tryggvasonar, at hann se fæddur a° 963, serdeilis þar Oddur munchur upreiknar

[1] ad framan *konjektur*; »araman« kopibogen. [2] »vera« kopibogen!

oll hans ar, hvar hann hafi verit, og giorer hann 32 ar, þa hann vard kongur, þvi þetta er alt likligra vid hans bedrifter, enn at eitt barn kunne hafa gert þetta, og kann Tryggvi vera drepinn a odru *ari* rikis[1] Haralds grafelds. Væri og eigi olikligt Hakon Adalsteins fostri hafi eigi so lengi regerad, enn annat hvart verþa hans regeringar ar at kortast, eda þetta yerdr a fyrstu Grafelds arum at vera sched. Villdud þer effter sia, hvad þa thesin kann at tuera. Mer kann varla at koma i hug, þer eda nochur annar munud disputera mitt fundament, at Ari segi Ingolfur hafi farid fyrst til Islandz a þvi ari þa Edmundr k[onung]r var drepinn, og þad aff þvi ordi »Island bygdist«, so sem þad eigi *eigi* at schiliast firir þat hann leitadi þad upp, þvi ef þer vilid schilia þad firir þann tima hann for at byggia þat, þa hefur hann farid at byggia þat firir Hafursfiardar orrosto; enn þat concederast eigi. Þvi veit eg eigi annad rettara enn þetta, oc liost er, at uppa þetta fundament hafa þeir bygt, sem firir annum 870, annum martyrii Edmundi, hafa bygt uppa 869. Nu eru kongsins bækur komnar heim, og sendist innlagt þetta bref, sendiz til Bergen; mig undrar ongann zedil med postinom hafa feingit, eda neirn kunnschab, hvort vexselen er kominn fram eda neitt annat, jeg veit min breff oll eru kominn til schila. Adieu.

3. 8br.

27. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 3. oktober 1690. AM. 283, fol., bl. 87—89. Ásg. Jónssons hånd.

Optages hovedsagelig af den kronologiske redegørelse, som er aftrykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast s. 88—90, men indeholder tillige nogle gentagelser af det i brevet $^{2}/_{10}$ forekommende og en videre udførelse af de i listen til A. M. (s. 87—88) opregnede anmodninger: Begynder med samme omtale af Jens Mortensens norske krønike som i forrige brev, men fortsætter her med den Enc. s. 88 aftrykte kritik; efter nogle gentagelser fra brevet $^{2}/_{10}$ følger resten af det i Enc. meddelte, efterfulgt af andre gentagelser og de i udførligere fremstilling anførte forespørgsler.

Thil Arna Magnuss. aff 3. 8br. 1690.

Intime amice!

Ydar goda schrifvelse af 6. augusti med Jens Mortenss. Slangrups chronicu hefi jeg echi allz fyrir laungu medtekid, þacha þad omach, þo eg siae eche mikid af henni at læra, villdi

---

[1] »ari rikis« rettet fra »riki«.

þo vita, ef nochud autographum hafid sied, af hvoriu hon er utsett, þvi hun differerar mikid i sumu, sva sem um begraffuelse Haraldz harfagra, sem hon segir i haugnum þeim stora firir nordan kirkiuna a Augvaldznesi, sem enn nu kallast Kongs hoyden, jeg meina þar muni liggia Guthormur, son Eiriks blodoxar, edur einhverr annar k[onung]r; hon setur dauda Sancti Olufs uppa annum 1028, Olafs kyrra in annum 1089, qvam velim tueri possit, vegna minnar conjecturam, at Magnus barfotur muni hafa komid til regeringar 1088, enn hun forsvarar þad eche, þvi hon setur Olafur kyrri hafi regerat 26 ar, enn standa þeir 1089 i nochrum autographo, þa gefur þad anleding at tvila um hans regeringar ar; hun setur dauda Sveins lika sem Peder Clauss. Undalinus, in parenthesi, in annum 1195. Eche hefi jeg kunnat ad efftir sia þad, þvi kongsins bækur eigi heima, og hafa verid burtu sidann i vetur, enn eitthvad olitid tilhæfi er thil þess, at annalum vorum og Buchanano[1], sem hvorigir hafa set adra, ber saman upp a eitt ar, um blindun þorfinz sonar Haraldar jarls Maddadarsonar, enn kann echi at koma yfir eins med vorri historiu. Vildud þer vel efftir sia Orcadum cap. 38 sub finem. Vorm hefi eg schriffad thil, og bedid hann vili lata sinn son yfir sia Orcadum historiam, þvi eg veit hann kemst eigi thil þess. Jeg hefi schrifad ydur nochrum sinnum til, og munu þer öll bref fengit hafa og vexelet med upa þa 40 rixdl., þa elleffu dichitoner[2] og tekid hia capitain Michel; þurffi þer þa i hast meira med, eff þer hafid echi sialfir rad, þa bidid Bartholinum at forstrechia mer þad; latid mig og straxs fa þad at vita, so schal vexselen echi lengi bida. Jeg heffvi effter set um ydar bref, um hypotheses ydar up a Islandz bygd; svaradi i hast, þar jeg var reisuferdugur til capitains Michels, þo jeg fyndi hann eigi. Jeg se af annotationum biskupsins M[ag.] þordar, honum þychir eigi riþa a einu eda þrimur arum in genesi patriæ inqvirenda, sem er undur, at vir mathematicus schal sva dæma; genethliaci, sem af horoscopis dæma um fata, plaga soddan at inqvirera flittugt, margir med stærsta flid natalem Romæ. Jeg vildi oscha madr kynne finna dag og manud, enn Mag. þordur er og biskup og þar firir theologus. Jeg sendi ydur þad jeg ætla at innfæra um natalem

---

[1] J. Buchanan, Historia Scotiæ. [2] Således! Ses af A. M.s brev af 3. juledag 1690 at skulle være ducatoner.

Haraldz harfagra og natalem annum monarchiæ Norvegicæ, hvar uppa Islandz bygd funderaz. þad mun echi vel upptakast, þvi þad er a moti recepta opinione og allra chronologorum calculo, og þar i bland þeim helsta Snorra Sturlus., sem jeg held oculatissimum verid hafa og venerera hann, enn eigi gengur mer her til singularitatis studium, vid receptam opinionem hefi eg hingad til stadid, og schal enn vera, ef þer eda nochur annar gefid mer betri raison enn jeg her syne, og þad bid jeg ydur med flid at effter sia og lata ydar principal sia þad. Synist honum þad kunne at standa, þa blif jeg vid þad, ef ydur synist sama; læt jeg þa Harald vera fæddan anno 853, verda 80 ar, sem Ari hefir sagt; þotti mer undarligt at corrigera hann þar i og villa sva alla historiuna, enn her kemur alt saman. Atli jarl hefir verid drepinn strax effter Ingolfur for fyrst til Islandz, þad er anno 869 a setta ari rikis Haraldz, echi sem þer schrifid a fimta, þvi þer latid bædi strid i þrandheimi og finitimorum bella vera a einu ari; remonstrerar þad[1]; enn sidan hann kom i þrandheim, reiknid þer 3 ar, til hann for i Vikina, þvi gesta eru echi odruvis distingverut, enn þo stendur med fullum ordum i badum exemplaribus hann hafi verid fiora vetur i þrandheimi, þegar hann kom i Vikina. Jeg hefi schrifad i Vita Haraldi, at fyrsta ars gesta i þrandheimi munu vera tveggia ara gesta og þar eftir reiknad; enn bædi Flateyiarbok og Eigla segia, þegar hann for ur Fiordum, þa færi hann i Sogn, og þar fra thil þrandheims og væri þar um vetrinn; þar hofom vær þann fiorda vetur, og þa hefur þorolfur Kveldulfsson og Bardur haleyschi komid til hans, og hefur þad verid a° 868, enn þa kunna eche tvo ar at gerast or þvi fyrsta ari hann var i þrandheimi. Her efftir ætla jeg mune digerera historiuna; standi nu þessi min remonstration um dauda Atla jarls og Hakonar Griotgardssonar, þa vill þad vera annar Hakon jarl Griotgardsson, sem þorsteinn ogæfa og þeir adrir fludu firir til Islandz; enn se þad sa sami, þa hindrar þad echi neitt Ingolfs æram, þo þeir badir hafi lifad langt efftir Hafursfiardar orrosto, og Haraldur hafi þa gefit Hakone Sogn i forlening, og latid hann heimta hann sialfan af Atla jarli, þvi echi ma þad reikna, þo histeron proteron kome i historiunne, sem morgum verd[r], og heldur schyldi jeg vera i þeirri meiningu;

[1] Sål.! Mangler noget?

enn annadhvort verður at vera, þvi immotum er þad, at Ingolfur er fyrstur landnams manna. Nu ef þer proberit þennann calculum, bid jeg ydur alt af Orcadibus, sem þar af dependerast, mætti þar efftir corrigerast. Þer hafid i ydar schrifi farid sumstadar villt, þvi i Sæmundar froda k[onun]ga tolu leggi þer Eiriki blodox 2 ar til, hann segir 5, þo jeg vite hann aldrig hafi þann reikning gort; enn gaman væri at vita, hvad þeir kallar muno hafa hafft firir ser ad elevera um X ar æram Haraldi, jeg kann eche finna þad, litid liggur og a þvi, þo væri þad gaman. Sagt mattu þeir spekingar, sem Theodricus monachus hrosar, sva mikid[1] honum, ad k[onung]rinn i Englandi, sem Hakon var hia, heti Adalsteinn og echi Halstanus, so hefdi hann sialfur kunnad conferera hans tid. Þer citerid i ydar brefi Ara chronicu um norscha k[onun]ga; þar um bid eg ydur meir lata mig vita, hvort þad er til, þvi eitthvad hafi þer firir ydur. Her fylgir enn med þad, sem emenderast a i Orcadibus; þar eru margir barbarismi og solœcismi, enn þad committera jeg ydar fidei; þa papirinn kaupid, viti þer til forna, at jeg vildi hafa eitt eda tvo exemplaria upa regal papir, tvo eda þriu godan papir. Hvad gudvefur og pell er; þeir svenschu hafa lagt þad ut i þeirri svenschu Olafs sogu, enn jeg hefi hana eche, veit og eche, hvad rett þad er; hvorninn jeg a at citera or Bollando, at Ansgarii breff, sem venditerast um Island og Gronland, se suppositityum, vildud þer sialfir schrifa formalia. Þar sem þer vilid innfæra i ydar commentarium de Islandia af Pauli Iovii Moscovia[2] principis Moscoviæ Basilii, legati Demetrii ad pontificem Clementem septimum, narrationem, qvam Iovio exposuit, qværenti, an apud Russos de Gothis populis fama per manus a majoribus tradita, vel ex literarum monumentis memoria superesset, þa svarar hann inter alia et Totilæ regis et Gothicæ gentis nomen apud eos clarum esse atqve illustre, authores autem expeditionis fuisse Gothos, qvi insulam Islandiam sive Scandinaviam incolerent, þad kann sva setiast, eff synist. Hvad þycher ydur liklegt, at Magnus gode giorde Þorstein Hallsson utlægann mest firir þad hann sigldi i oleifi til Dyflinnar; hvad hafdi Magnus med Dyflina; at hann galt eche landaura, var annat, enn þvi var hann þa fri i

---

[1] »sagt« overflødig tilf. i kopibogen. [2] P. Jovius (1483—1572), Descriptio Moscoviæ.

þrandheimi, þegar hann var utlægur, og var hann Magnus hræddur vid hann Indrida, son hans Einars? Annat um þrand a Uplondum, sem let strikia þa, sem Haraldur sendi til hans i munkaklædum, var hvorgi tutum firir hann at vera nema i Grænlandi og Magnus sialfur varþ at fylgia honum til schips. þa um Hreidar heimscha og Rafn, frænda Sigvatz, hvort ydur synist jeg schuli þetta hafa, vil eg hafa ydar rad. Enn um draumstola drenginn, sem Haraldur gaf rad til at liggia i Magnus kongs sæng, og stulkuna sem Magnus vildi liggia hia og Sanct Oluf rendi march a briost hennar, mer þychir Snorri viturliga hafa gert at lata þetta uti. Enn um Eymund k[onun]g i Russlandi, og þau kostulig stratagemmata hann hefur hafft, sia kann jeg af nofnunum hann hefur til verid, enn eche schrifa jeg um hann, eche heldur um þann mikla artificem Raudolf, hann var meiri enn Sancti Oluf; mer þotti yfir-syn þeir trudu echi michlu heldur a hann enn Sanct Oluf etc.

28. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 13. oktober 1690. AM. 283, fol., bl. 91—94. Ásg. Jónssons hånd.

Takker for 3 dagen forud modtagne breve (af $^{4}/_{9}$, $^{10}/_{9}$, $^{25}/_{9}$) samt medfølgende tilsendelser; besvares i rækkefølge: Håber, at den afdøde biskop Jonsson þórður vil betale faderens gæld til T. Betvivler hensigtsmæssigheden af den påtænkte nedlæggelse af den ene islandske bispestol, vil helst have en i hver fjærding. Nævner eksempelvis nogle gode stillinger, som A. M. dristig bør søge; T. ved af egen erfaring, at den, som vover, vinder. Minder om forskellige kommissioner. Beder til brug ved sit forestående arbejde på den norske historie om A. M.s råd ang. behandlingen af de uhistoriske sagaer. Derefter følger en redegørelse for norsk kronologi trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast s. 90—92, hvortil slutter sig nogle spredte bemærkninger. I en efterskrift bedes A. M. virke for, at deres breve kan befordres gennem rentekamret; da vil ingen af dem spare pennen. Dersom man tilbyder A. M. bispestolen på Holar og han — hvad T. finder urimeligt — ikke vil modtage den, vil her være anledning til at forlange noget af det T. tidligere har bragt i forslag. Ironiserer over A. M.s store forbeholdenhed som brevskriver og meddeler ham i spøg forskellige nyheder fra København (Amalienborgs forestående opbyggelse under O. Rømers tilsyn og deraf følgende forhøjet pris på stempelpapir); angående Hamborg er vistnok noget i gærde, da de norske fæstninger sættes i stand m. v. Pantebrevet for Shetlandsøerne og Orknøerne bedes opsøgt. T. har i sin tid hørt af folk, som var kendte i Ulfeldts hus, at han var så sikker på disses indløsning, at han havde udsét en guvernør; men kort efter »kom han selv i ulejlighed«. T. mener, at landene uden store udgifter vil kunne indløses. På en oprindelig løs seddel i AM. 283, fol., med overskrift »Svar vppa breff Arna«, har T., under 17 + 7 numre, optegnet hovedpunkterne i A. M.s 2 breve $^{4}/_{9}$ og $^{10}/_{9}$, hvorpå der skulde svares.

Thil Arna Magnuss. aff 13. 8br.

Carissime amice!

Firir þriu ydar breff i giær medtekid [!] Svenone Aggonis oc fragmentis or Liosvetninga sogu (vona mune fa þad mer þar aff er, enn [!] þetta schal afftursendast, ma gud vita, eff kann sche firir foraared) þacha jeg aludlega, þvi mer kom þat allt vel. Fyrsta breff er aff 4. 7br., annad utan dato, enn aff þvi þad er skrifat þann morgin hans Maytt. reisti thil Jullandz, þa er þat af þeim 10. eiusdem, 3. er aff 25. eiusdem; jeg fecc oc zigneta stimpil, oc er þat stærsta oflitid og ofgrunt, þvi þat tekur eigi uppa oblatur, þat minsta offstort, þvi þad atte at vera i minsta mata, so sem stulku zignet; villdi þar firir med tid, at villdud bestilla mer onnur eins med mitt vaaben[1] i badum endum, enn jeg mun, spari gud, senda ydur stærd a badum. Nu svarast upa alla posta absqve prologo, og kann sa prologus pro tempore at þiena, at eg finn mic ydur vegna upprictugheita obligeradann og vona verdi betur, sed ad rem.

1⁰. Jeg excusera ydur um utverkun med biskups schulld; þer lofudud eigi þad at taka uppa ydur, jeg villde þad eigi helldur; þar i hafi þer schulld, þer redut mer thil at senda eigi hans documenta, hofdud þo tekid þau og logdud fra ydur, þegar þer ætludud at reisa; enn hefdi capitain Michel fengit þau, þa hefdi hann echi ordid sva hræddur; hann hefur schulld, jeg heffi sialfur ellefu dichitona [ɔ: ducatons] hia honum, sem ydur til bokarinnar a ad leverast, jeg vissa eigi helldur annad enn þer hefdud fengid þa, þeim mætti hand vel hafa eventyrat, þer takid þa nu vel hia honum, nær vilied. Nu villde eg giarnann vita, hvart sonur biskupsins Mons. Þordur er i Copenhafn og hann vill bethala schulld fodur sins med rentu; vill hann eigi þad, læt eg giora anfordring i buinu, og vill umkostning borgazt; trui og eigi verdi stort revanje for hand i sinne groff; eigi kann jeg at liþa firir þad, ad þad er eigi stimplad, þvi eigi var eg i Kopenhafn þann tima hann annamede þad uppa minna vegna og borgadi alldri, mun eg og mega segia hann hafi refiast, sem þo echi er biskupligt. 2⁰. Anslag um eirn biskup, och hann forpachte innkomst til heidingia[2] kann passera, varir þo echi i þriggia konga tid, mann kann sagt sia uppa þat; jeg hefi verid i þancha, at fiorir biskupar giordist fornöden, sinn i

---

[1] En oprejst stående bjørn. [2] D. v. s. landfoged Heidemann.

hvorium fiordunge, slaa tveimr stodum saman og giora biskups stol, þar ongvir eru adur. 3⁰. Mitt forrige anslag um vice borgmesterschap, þar þrir eru allir gamlir, helld jeg ennu vid. Læt alla biskupa þancha fara. Eigi ma manni blæda allt i augom; eins vard mer, þa Villum Lange radlagde mer at begera 300 rixdl. salarium, þa fech jeg þad strax jeg bad um þad[1]. Þycher ydur þetta ofsvæsid, þa nefnid þer byschriffara, þad er hvorgi betra enn i Bergen þad Thomas Christensen hefur, betur enn borgmestaraschapur, hann er madur vid minn alldur aff storre formuffue, ein dottir hans er gifft, jeg ætla hann hafi fleiri; enn þad mun vera odada tal jeg fleipra nu, er þad omogulegt at insinuera sig hia einne af hans sialfs ættstulku og prætendera þa hvad madr vill? 4⁰. Sidan Nordura verdur eigi selld a Islande, mun eigi Straumfiardar kaupmadr eda næstu hafnar eda þeirra forpachtarar vilia kaupa? giorid ydar bezta. 5⁰. Þer segid papirinn kunne alljafnt at fast, jeg mente med betra kaupe fra Lybich. 6⁰. Ennu at anyia vid Sofren Vestesen; enginn excusation er þad at klaga sig, enn hvarki efftersia chartecher eller inqvirere ved posthuusene. 7⁰. Jeg þacha ydur, at þer latid mig vita, hvad document þer hafid fengid þar nidre og hia Ped[er] Vilschiott; promiss a Inga sogu, Innocentii 3. bandzbreff, et si qvæ alia þacha jeg ydur; mer liggur nu a þessu. Enn hafid þer nochud fyrri a tidum, þarff jeg nu þess, þvi jeg ætla ad rembast vid i vetur fyrst at kasta ut þeim tomo til Sveris, þa at taka thil af uphafve, enn þar þarf jeg ydar radfæringar; mest er þad, at schulu, sem þer halldit, Hrolfs Gautrechssonar (þvi echi Hrolfs Kraka, Sigurdar Fafnisbana og Ragnar lodbroks), Bosa, Þorsteins Vikingssonar (et qvod plus um Hervarar, Örvaroddz, Halfdanar Eysteinssonar, Sorla sterka — Hakon norræni veit eg eigi, hverr er, vildud lata mig vita) sogur echi vera annad enn updictadar fabulæ seculo 14., þa verda eigi partarnir storer, þvi þær fyrstu og stærstu 3 bækur eru um þetta; so fer og oll sampt um Nor og Gor og allar þær genealogiæ pochur i valld, jeg kann þa schrifa þetta firir þær relationer, sem eg finn firir mer og hvor ma trua af sva mikid sem vill. Enn tractat þarf til at cassera þetta ex professo; enn þad verdur og sva schard i Saxone. Uti soddan

---

[1] Professor V. L. (se Biogr. Lex. X, 48) har rimeligvis rådet T. ved hans ansættelse som kgl. translatør 1660 til at forlange denne løn.

forsvara eg mig med Diodoro Siculo, sem hefur schrifad μυθικην ἱσ[τ]ορίαν sem hann sialfur kallar παλαιαν μυθολογίαν, og kann bædi þeir partar og allt fabulosum, sem eg finn, setiast i eitt volumen firir sig; vilie þeir þa lata þryckia þad, kunna þeir þvi rada, enn jeg giori þar med reikningschap, at jeg hafi eigi verid otiosus, og verdur þa i fyrsta libro ellegar i præfatione at tala obiter um hvar þeir schrifaz, og visa þangad, ef nochur vill lesa þat; enn invicta argumenta vilia til, ad bevisa þetta se uppdictad a sydstu tidum; enn i chronologia þarf eg ydar hialpar. 8⁰. At eigi finnist uphaf a Biarnar Hytdælakappa sogu, er mikid; schal eigi Sturlunga saga fast firir eda upi þad, sem eg kreff hia sal. biskup Jone? Þenchid uppa Arna biskups sogu. 9. Um chronologiam i Færeynga sogu hefi jeg ydur thilschrifad mina fulla meining aff, sem jeg meina, 2. 8br., sendt thil Bergen og sendt med schipum; þar i er oll rok og fundament, sem jeg vil innfæra i mina bok um æram nativitatis imperii monarchiæ Haralds harfagra og Islandz bygdar, sem jeg villdi þer vel considerer[i]d og synid ydar principal, þvi hann er antiqvarius regius, enn jeg vil eigi einn vera um ad ganga fra ollum scriptoribus, vil jeg hafa hans censur med. Fundamenta, sem þeir gomlu hafa gengid upa, eru tvo, ser sialf motstadlig; bædi hefir Ari seqverad, ob initium nomophilaciæ Hrafns logmans anno 930, og synchronismum fundar Islands fyrsta aff Ingolfi og drap H[eilags] Edmundar. Allr calculus þeirra seirni, jeg tala echi um Theoðricum monachum, Sæmund frod[a] (þo jeg meina þad se honum assignerat), Compendium, Odd monachum eru bygd upa annathvart þetta; enn sumir hallda med Ara og lata Harald hafa regerad 70 ar, lifad 80, og þad synizt sannast; adrir leggia þriu ar thil og koma þeim eigi vel nidur; allir setia þau firir framan fæding hans, utan scriptor vitæ Haraldi i Flateyiarbok, hann setur þau efftir dauda hans. Jeg get nu eigi meira schriffad um þad, þvi þar er þad ex professo deciderat. 10⁰. At lata prenta Færeyinga bak vid Orcades veit eg eigi hvart kann passera vegna dedicationes, þvi jeg a fleirum varhent; þer radid mer at dedicera Orcades odruvis enn vid toludum um seinast; þar vil eg schrifa ydur um, þa sva langt er komid, lofi Herrann. 11. Ef up er logid um Þorleif j[arla] scald, þa eru og visurnar lognar; eru þær lognar, sva hofum ver ongva vissa historiu, oc hræddur er jeg um, at Sigvatz visa se þa og loginn, sem segir Sancti Oluf hafi regerad 15 ar, þvi

aº 1016 lifde Eirikur jarl i Englandi, aº 15 var hann i Noregi effter Nialu, þa Flosi kom fra Rom, og anno 14 ætla eg þa Rafn og Gunnlaugur Ormstunga sloguz; Adamus Bremensis segir hann regeradi 12 ar; hafi hann reiknad þad til hans daudadags, þa er hann kominn til regeringar anno 18, enn hafi hann reiknad til exilium, þa kom hann til regeringar aº 1016. Þar meina jeg at vilie hallda med, oc cassera vora amloda i chronologicis. 12. Scal Otto secundus hafa christnad Danmorch anno 974 og Hacon jarl þa att hafa verid med, þa stendz eigi þad, at hann hafi deficerat fra Haraldi Gormss[yni], brotid nidur kyrchiur, bodit heidne, og þad i Haralds grafeldz tid; enn allt þetta everterar Vitechindus[1] monachus, sem lifdi i Ottonis 2di tid oc samtida Popponi, sem þa var biscupin*n* [!] clercur, þa hann giordi miraculum; og kom þad echi aff keisarans kristnebodi, helldur af tale, at Danir helldu christne ætte ad colerast, sed non solus, og þa giorde hann miracel i Haralds nærverelse; annum nefnir hann eigi; þa verdur Haraldur at vera christenn firir Ottonis tertii tid. Vitichindus er echi at refutera af vorum scriptoribus. Her um hefi eg schrifad ad insaniam usqve alt in speciem væri eigi þessi nodus, hann fann jeg seirna, enn þar vid ruinerast vorar traditiones. Olafur Trigvason friast fra þvi ervide vid Danavirche, og gefa præcepta um abstinentiam ab eqvina sialfur heidinn. 13. Magnus Gibbonsson stendur i badum annalibus, er þo same sem Gilbertzson; echi finn eg Ragnhilldar nafn. 15. Þra[s]nes verdur at standa sem er. 16. Genealogia Hagbardz er einginn. Min etc.

P. S. Þar sem renterischriffver Bendzon ella neirn hinna eigi vilia befordra breffin i converte[2], eigi hefi eg schrifad þeim thil um þad, þa villdud þer tala enten vid Monsr. Lerche eda helldur vid Mons. Johan Banner hia obersecreteranum; vid hann er eg kiendr, og heilsa honum fra mer, og biþia hann vilie taka vid brefinu yþar og bestilla i convert thil postmester Niels Kerulf eda amptmand Paavisch; vilie og gefa mer anslag, hvorninn min thil ydar kunni bestillaz; jeg schal forschullda þad med discretion thil sumarid, lofi gud, vid hann. Gangi þad an, mun hvorgi ochar spara pennan, adieu!

---

[1] »Vitrechindus« her kopibogen. [2] converte. Således!

Eff so kynne thil at bera (jeg er vel echi nærgætinn), ad sleigid verdi framm firir ydur at antaga Hola biskups dæmi og þad er ydur sva fiarlægt (þo jeg ecki ennu schilie landschyllder og qviilde og biskups tiunder se eigi eins og i gamla daga, 300 jarder a Schalholt og 1200 qvieldi, veit jeg eche danschir taki neitt burt af þvi, þa er og dottir sera Sæmundar viss uppa þa condition, og echi hefer Holabiskup mikid med danscha a Bessastodum, og þa veit eg madr ma kunna umgangast folk), þa væri þar vid occasion at begiera eitthvad af þvi, sem jeg hefi giort forslag um, og kann þa Bartholinus riett vel tala; enn vilie hann eigi bemöda patronenn, kunni þer þa eigi lata hann tala vid mag sinn canceliraad Oluf Römmer, og tala sialfir med hann. Þagmælscher eru þer, kannske hrædder þer monid tala aff ydur; eigi vikid þer eitt ord upa slotid, sem paa Amalie borg scal bygiast og arliga er deputerad thil 6 thonder gull, og Romer er inspectiur offver og fær i arlig laun 200 rixdl., och at stimplad papir er uppsett i hæsta mata til at na þar af aarliga thil byggingarinnar 1 a 2 thonder guldz; þetta nytt læt ec yþr vita fra Kaupenhafn, þar þer erud. Enn um anslag upa Hamborg veit jeg eigi; nochud ma vera i gerd, sidan Hans Höi Excell[ence] er her upi og allar festingar repareratz, og militien thilsagd at vere ferdig, nær sem thil segist. Motellen af signetanna storhed er þessi, enn mitt vaaben a badum endum, þegar tid fellur. Gleimid ei at salutera ydar principal upa þad flittugasta; hann vilie erindra Her obersecretera Moth, at upsækiast mætti pantabrefid Hetlandz og Orcadum. Mer var firir vist sagt i gameldaga, aff þeim voro kendir i Ulffelds huuse, at sva sicher var hann uppa þeirra landa indlosning i Cromvels og Frid[erici] 3tii tid, at hann hafde allt deputerad eirn gouineur, sem schyllde vera þar yfir. Schommu þar effter kom hann sialfur i oleigleg-heit[1]. Mitt henseendi, hvar firir eg hefi schrifad þetta, er þar thil jeg ætla londinn kunne innleysast; jeg meina þad hlaupe echi yfir 13000 rixd., 60000 rindsch gylden[2]. Asgeir lætur ydur heilsa. Vited þer nu nochud gott raad thil hans, þa latid mig vita. Jeg heyri systur dottir min Þordis se gifft og hafi fengid gamlann mann Gudmund Jasonsson Vest; hun veiddi up ur

[1] Sml. Orcades s. 227. I et i T.s kopibog bevaret brev til Moth af $^{28}/_{1}$ 91 fortæller han, at dette var ham berettet »der jeg thiente paa slottet i Kiøbenhaffn, af dend qvindis søn, som var oldefrue hos Corfidz Ulfeld«. [2] I et brev til Moth af $^{20}/_{4}$ 91 angiver T. 25000 rdl. som svarende til 60000 r. g.

þat þychva[1]. Heilsid flittugt firir mig Monsr. Anders Bech; jeg hefi lofad at schrifa honum thil, mun sche innann hann fer thil Islandz, lofi gud.

29. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland 21. oktober 1690.] AM. 283, fol., bl 97—98. Ásg. Jónssons hånd.

Fremtræder som efterskrift til et brev til A. M., som ikke er indført i kopibogen. Udfører videre den tidligere behandlede 9.—10. årh.s norske kronologi, støttet til hovedpunkter i Danmarks og Norges historie. Trykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast s. 92—95.

Afftan vid breff Arna Magnuss. aff [samme *mgl.* ɔ: $^{21}/_{10}$ 1690] dato.

Hvar effter ætli þer Ari so langa tid effter, og sidann Snorri, haffve reiknad gesta singulorum annorum Haraldz harfagra og subseqventium; af visum kunne hann echi ad hafa þad, illa af relationibus, annad enn þa sierlegustu synchronismos, sva sem um Islandz fund Ingolfs og drap Edmundar, sem eigi kunni at sla feil; enn hvad a hverio ari tvila jeg um at hafi aunnr fundament enn þeirra eigin gischingar, og so ætla eg mani vera um drap Haconar Griotgardzsonar och calculationem, sem er i Olafs sogu helga, so þar sem jeg þyrde at reingia visu, sem Sigvate schalde thil eignast um hvad lenge Olaffur regerade. Nota qvæ addenda.

1°. Jeg mætti fa þau argumenta at sia, sem Bartholinus heffir thil at bevisa Otto I. hafi converterad Danmork a° 948. Jeg hefi lesit heilhop þar um og innfært i mina bok, enn jeg se eche annad enn hann hafi funderad biskupsdoma i Jullandi a þvi ari, sem thil forna var converterad af fodur hanz Henrico aucupe a° 928. Enn hvor vill reikna honum þad, þott framandi scriptor leggi honum þad til, bædi at hafa christnad alla Danmork og Julland, af þeirri ordsok, þar þeir segia i Albertz erchibiskups tid se Island christnad, þar Isleifur vard biskup, og Magnus Eyia jarl hafi fyrst christnad Orkneyiar. 2°. Hitt er meira dispit um, hvor hinna Ottonum, 2. an tertius, hafi christnad insularem Daniam och transmarinam; og þad er fundamentit i þeim X arum edur fleiri, sem Theodricus monachus, Sæmundus, Compendium, Oddur munkur setia alldur Haraldz harfagra hærra up, at þeir tilreikna Ottoni 2do þad, enn statuera

[1] Udtrykket er ironisk; nævnte søsterdatters opførsel havde beredt T. ærgrelse, og hendes giftermaal var heller ikke heldigt.

þo endiliga, at Hacon Adalsteins fostri hafi regerad 26 ar; lata þa Sæmundur og Theodricus Harald grafelld vera drepinn a° 962 eda 63, eda, ef vel er observerad, badir eins; þo verdur, med þvi ari hann atti ad deyia a, 13 ar thil annum 974, þegar Otto keisari atti ad færa strid med Har. Gormss[yni]. Þetta kann allt at salveraz og koma offer eins med Vitechindum och Ditmarum, sem illt er at segia a mot, og verdur þa Olafur Tryggvason langt fyrri fæddur, sem allt er liklegra. Þad concilierast alldri, sem Landnama seger um þau LXXX ar, sem liþu fra hallæri þvi, sem var a þvi ari Haraldur grafeldur do og Isleiffur biskup vigdist, og þicher mer betur at statuera þeir haffve errerad i annis af falschri computatione um mortem Grafeldi. Villdud þer nu conferera Jomsvikinga sogu med þetta og koma þeim antilogiis heim, giorid þer vel. So hefi jeg nu eruerad fundament allra þeirra chronologiæ, sem jeg eigi veit betur. Compendium reiknar eigi regeringar ar Haralds grafeldz ne Hakonar jarls, enn af computatione, sem þad giorir, kann þad siast, og lika so af Oddz munks calculatione. 3°. Jeg hefi abuserad mig i æra Theodrici monachi, þvi jeg gleimde tveimur arum, sem hann leggur Sveine och Hakone jorlum thil, so hann kemur yfer eins vid sig sialfann, at Haraldur harfagri hefur komid thil regeringar a° 852, och sem hans alldur eche helldur nær regerings tid Adalsteins, þar firir vill takast i burtu þad jeg hefi schrifad effter þessi ord: cæpit autem Adalsteinus imperare a° 925; þvi þau absurda, sem þar reiknaz, funderast upa þad, ad Hakon hafi verid sendur thil Adalsteins, þa hann var fiegra ara gamall — þvi ingri kunne hann echi sendast —, og kom thil hans 925; þa er hann fæddur 921. Ef hann var nu hia honum, þar til hann var nu 15 vetra efftir historiunne, þa verdur hann at hafa verid ellifu ar i Englandi, og Haralldur effter Theodrici monachi hypothesin, sem fra annum 852 lifde 73, verdur at hafa daid a° 925. Hefur þa sendt Hakon thil Englandz ari fyrri enn hann deyde, fiogra vetra gamlann. Enn nu kom hann afftur thil Noregs arid effter Haraldur do. Var þat a° 926, þa verdur Hakon sex vetra, þa hann sendist til baka, effter hann var elleffu ar i Englandi; jeg hefi sett gallt octennem; enn do Haraldur 933, þa verdur hann 14 vetra, [þa] hann kom thil baka. Þetta hefir verid min meining, þo galt se sett.

4. Hvornen þeir slengia diversas calculationes thil samans. Theodricus setur, at a niunda ari Haraldz hafvi Island verid

7*

fundit; her uti observerar hann þau þriu ar, sem Haraldur atti at lifa lengur enn Ari vill og communiter præfigerast nativitati, enn i aratolu alldurs hans admitterar hann þau echi. Þad niunda ar vill innfalla effter hans calculo uppa annum Christi 861, og mig minnir jeg hafi einhvorstadar hafi [*sål.*] set Island ætti þa fyrst at vera fundit. So mikid slutta jeg um þa kalla, at þeirra chronologia er eche at achta, þar sem af audrum truverdugum scriptoribus kann annad at bevisazt. Eigi achta jeg danscha och svendscha, sem eru rudiores enn þyscha og engelscha, sem gamler eru. Þar firir vil jeg vid komum ochur badir saman, og ætla jeg endiliga at korta annadhvort regerings aar Hakonar Adalsteins fostra eda Grafelds eda beggia til ad na annum 974 Ottonis 2di. Jeg finn vel aff Adamo Bremensi, at Otto 3tius hefur og fært krig i Danmork, eigi sem hann seger vid Eirik sigursæla, enn af Viticindo kann eigi standast hann hafi cristnad hana. Adieu.

30. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 23. oktober 1690. AM. 283, fol., bl. 101—3. Ásg. Jónssons hånd.

Har for nylig tilsendt A. M. 2 breve, henholdsvis i oversekretær Moths kammertjæners og en renteskrivers couvert, bægge behandlende Harald hårfagers fødselsår. Samme æmne varieres her, dels i selve brevet, dels i en efterskrift — aftrykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast s. 95—98. Ved brevets slutning oplyses, at også dette brev skal sendes i anden mands couvert, og tilsendelser på lignende vis udbedes. Ønsker nyheder og forespørger sig om II. del af Olav Trygvesøns saga.

Thil Arna Magnussonar aff 23. 8br.

Amicissime Domine!

Med seinasta poste, sem aff Stavanger heffur gengid, schriffadi eg ydur thil i Mons. Johan Banners, Her obersecreteres Mothis cammer thienners convert och bad hann befordre ydar breff thil baka. Vona nu [mu]ne koma firir þetta; annad sendi jeg ydur i giæ[r] thil Bergen, och þar fra i posthuse, innann i renterischriffvara Peder Rasmuss. convert; man eche utann jeg haffve gleimt dato. Uti badum remonstreradi jeg fundamenta chronologiæ omnium um nativitatem Pulchricomi, at þeir, sem hæst setia hans natalem, thil 838, 40, 41, 42, hafa hafft þad fundament, at Otto secundus christnadi Danmork; och þad haffi sched a 13da ari effter Grafeldz dauda, vill bædi Compendium och Oddur munkr, þvi þeir segia þat med fullum ordum; enn

hvorugr þeirra hefur allra konga regerings ar uppreichnad, enn aff calculatione kann þad siast. Theodricus nær eigi lengur enn thil annum 972, þvi hann segir Hakon jarl haffi deficerat fra rege Daniæ 10 arum efftir Grafeldz daud, enn visar hann drepinn anno 962; tiunda aar þar effter er annus 972, enn þa var eigi Otto 2us kominn thil regeringar, þo setur hann Ottonem rufum Pii filium þad at haffa giort, enn Ottonem 2m kallar Codex Flateyensis Ottonem ruffum. Hans calculus er sva: Pulchricomus kom thil regeringar aº 852, regeradi 70, mortuus 922. Eiricus rexit 3, mortuus 925. Hacon gode 25, mortuus 950. NB. Harald grafeld 12, mortuus 962. Hacon comes ante defectionem ab Haraldo Gormio 10, defecit 972, rexit deinceps 20, mortuus 992. Olafus Triggvini 5, mortuus 997. Eiricus et Svenus 15 usqve annum 1012. Svenus et Hacon 2, expulsi 1014. S. Olafi 15, cæsus 1029. Sæmundur efftir Encomiasta Jons Loptzsonar: [Pulchricomus[1]] cæpit regnare 850, rexit 73, mortuus 923. Eiricus 5, profugus 928. Hacon 26, cæsus 954. Haraldus Grafeldus 9, cæsus 963; NB. kann och at verda 62, eff vid reiknum parta annorum, sem þeir komu thil regeringar. Hacon jarl solus 33, cæsus 996; kann och vera 5ti[2]. Olafur Tryggvason 5, exutus 1001. Comes Eiricus 12, excessit regno 1013. Svenus et Haco 2, victi 1015. S. Olafus 15, cæsus 1030. Þetta kemur yfir eins med tid Broddhelga och Þordar Gellirs, sem do aº 965, hinn 75, sem attu at liffa, þa er Haraldur *Gormsson*[3] villdi heria a Island; enn þar villast þeir i, at þad haffi verit, þa Hakon deficeradi, þvi þad vill vera, þegar hann for up med honum efftir drap Graf., ef elligar certus er annus sc. [?] mortis Þordar Gellirs. Schule nu her efftir corrigerast æra Færeyensium, verdur Sigmundur fæddur aº 953, Þora dottir hanz 972; er 30, þa fader hennar deyr aº 1002; aº 1026 a hun son sinn Sigmund, uppfostradan hia Þrandi, och verdur hon at haffa att hann, þa hon var 53 ara, och schal Þuridur megin echia hafa verid 82 ara, þa þeir friudu thil hennar, och kann þad vel at verda, en hitt eche. Vera kann och, at Sigmundur, sem atti at nema laug, haffve verid elldri enn þar stendur, enn ad Otto tertius haffi christnat Danmork, tilstidur eigi Vituchindus ne Ditmarus, sem seger, eff mig rett minner, avi sinn hafi radid at brenna Danavirchi, enn eigi Olafur Tryggvason. Och Popponis mira-

---

[1] »Pulchricomus« tilsat af udgiveren. [2] D. v. s. 995. [3] »Graf.« kopibogen!

culum fortelur Vitichindus, enn hann do fyrri enn vorir schriffa þad væri giort. Jeg kann echi finna i Adamo Bremensi, at hann haffi verid episcopus Arhusiensis, þo Arild Hvitfeld þad citere, och Lozius[1] de Migr. gent. lib. 9. pag. 517 setr Arns pro Aros, sem Henricus Ernestius[2] in genealogia aliqvot regum Daniæ vænist. Jeg heffi eche ennu confererad, hvort eigi eru fleire antilogiæ, eff þetta schal statuerast, hvat eg bid ydur itarliga at observera, och hvort eigi kann at gefast regeringar arum Haconar goda 18 ar, Grafelld effter Sæmundar calculo 9, saa kiemst heim thil Ottonem 2dum; enn hinir adrir, Ari och þeir, hafa þotst fundit obrygdanligan grundvoll, synchronismum draps Edmundar kongs och Islandz fundar Ingolfs, och alldur Haraldz somu tid, og dauda hans, confererad mot logsogn Hrafns, enn þottuz vita Hakon hafi regerad 25 edur 26 ar og Grafelld 15. Þvi hafa þeir getat uppa Ottonem 3tium, þo Snorri greine eigi, hver Otto þat se, enn hann er ser sialfur contrarius i calculo, sem gengur ut uppa Ottonem 3tium, enn setur þo Þord Gellir och Broddhelga þa at hafa liffad. Allt er nu lettara vid at gera, ur þvi fundid er, upa hvor fundamenta chronologia allra þeirra er grundud. Nu er at sia, hvad hættulausazt er at seqvera, enn finni þer onnur fundament, þa latid mig vita þad med odru. Eigi veit eg, hvort þetta breff kemst firir, jeg sendi þad thil Her Hendrich Rosenkild i Stavanger, ef hann kann at fa þad i Mons. Lerches eda annara convert. Þer gorid ydar besta med Monsr. Banner at fa up thil min fri breff ydar och schriffved almælt; jeg undra mig, hafi eigi M[ag.] Þordur schrifad mer thil. Villdi och vita, hvart seinne partur aff Olafs Tryggva sonar sogu er ei utkominn; hann sendi mer þann fyrra, mætti oc hafa sendt þann seirna. Latid mig vita, hvornenn Monsr. Þordur snyst vid at borga schulld fodur sins, etc.

P. S. Medkienni jeg, at sa 13 ara munur, sem verdur i alldri Sigmundar Brestissonar och hans dottur Þoru, sem synist vel haffa verid yngri enn 30 ara, þa fadir hennar do, corrumperar mikid þa historiam; enn schal þad vera osatt, at Hakon jarl hafi verit statholder och jarl Haralds Gormssonar i Norege, og þad i 13 ar effter Grafeldz daud, og deficerad fra honum, firir þad hann þvingadi hann til christni, þa hann vard sialfur

---

[1] D. v. s. W. Lazius (østerrigsk historiker, 1514—64), De migratione gentium. [2] Filologen H. Ernst, se Biogr. Lex. IV, 569.

christenn, þa er litid at hallda uppa vor document in rebus maximi momenti, þvi alldregi kiemst þat heim, at Otto tertius hafi christnad Harald Gormsson. Kunni þad ecki ad concilierast, at Otto 2us hafi þetta unnid aº 974, och hafi þa Haraldur grafeldur verit drepinn 73 (gefum honum 9 ara periodum efftir Sæmundi, och Haconi goda 26), och hafi þa vel Haraldur cristnast, enn eigi Hacon enn, sidann effter 13 ar eda juxta Theodricum 10 haffve Hakon deficerat, þa Otto 3tius færdi krig upa Danmork og Hakon vard neiddur thil christni, siae þer oll rad, hvornenn þetta kann consulerast. Adieu! [Þui er truanligt, ad Haraldur Gormsson haffui viliad senda flota thil Islands, þa Gunnhildar syner heriudu vppa Hakon goda, þa liffde Þordur Geller och Brodd Helge. Þad er best vid komum ochur bader saman och Bartholinus och statuerum aller eitt adieu[1].

31. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 26. november 1690. AM. 283, fol., bl. 111–13. Ásg. Jónssons hånd.

Takker for et fra A. M. modtaget (nu tabt) brev af $^{25}/_{10}$, som han besvarer. Beklager Bartholins langvarige sygdom, medens hans kone samtididig ligger i barselsæng; betragter A. M. som selvskreven til at overtage den ene af hans bestillinger. Glæder sig over, at A. M. er bleven antagen til at oversætte de islandske love og spørger til arbejdets fremgang. Udbreder sig over sine gældskrav hos arvingerne efter hans svoger Markus Bjarnason, repræsenterede ved Hans Villumsson, og om andre islandske forretningsanliggender. Antyder en udvej til at fremskaffe et nyt eksemplar af det hos kancelliforvalter Søren Vestesen tabte dokument. Håber på censur over Orcades, af hvilket værk han påtænker at sende nogle eksemplarer til bekendte; ønsker at dedicere Orcades og Færøernes historie henholdsvis til Gyldenløve (dýrið óarga) og Moth. Var T. i København, vilde han lade Brockenhuus sætte i gældsfængsel. Vil få købt forskellige værker af udenlandske, historiske forfattere. Arbejder på at skaffe Ásgeir Jónsson en plads som vice-landsskriver på Island, men dog foreløbig beholde ham hos sig,

Thil Arna Magnussonar aff sama dato [$^{26}/_{11}$ 90].

Serdeilis höitærede ven!

Hans goda aff 25. 8br. (matte vita i hvors renterischriffara convert) bekom jeg dend 23. hujus och þacha. Þriu hafde jeg adur schriffad aff 3., 13., 23. 8br. Fyrstu tvo var annat sendt i Mons. Johan Banners, sem er cammer thienner hia Her obersecreterer Moth i hans convert, annat i renterischriffara Seign.

---

[1] Fra [egenh. tilf. af Torfæus.

Peder Rasmussöns, sem þo gech thil capitain Michel Thonnisson, hans convert, þridia man jeg eche med hvorium er sendt; vona oll nu frammkomenn, snart svar til baka. Enn nu hefi eg ongva materiu at schrifa, adra enn þa þetta ydar breff gefur anleding. Og giorer mer fyrst illt at spyria þess goda Bartholini langan veikleika, oscha snart mætti koma sig och lifa med oss; væri iche hans kieriste sama tima i barselseng, þa væri þad lycha, nu sorg; gud gefi godann enda. Kiemur honum nochud thil, er jeg i vænte, at munid na þeirri eirnri bestillingu; eche faa þeir ydar lika, hvar þeir fara, och helldur villdi jeg þer færid a leit um þad jeg heffi sagt ydur, helldur enn þer þenid audrum effter hann i þeirri bestillingu. Mer þicher vel þeir haffa fengid ydur at translatera þau islendsku log, enn mætti vita, hvart oll eru ferdug, och hvor saman heffir schriffad; mer þicher þau snart ferdug; villdi och vita, hvort þeir haffa fylgt þeim norscha methodo, jeg fylgi ydar methodo. Þacha at upptokud Hans Villumssonar breff, og bid eg ydur þar uti þessa posta at considerera: 1°. Hann er thil frids jeg innleise jardernar, jeg og so, þegar aftekid er damnum emergens, sem upholt mig i eitt ar i Kaupenhaffn; excipit, Marchus baud Andres Regelss. peningana, hann þordi eche at æventyra; hvad kom þat mer vid, hann hafde reverserat sig thil a þvi sama are at bethala i Kopenhafn, var Andres Regelss. schylldugur at taka þa ut, þvi sokti hann hann eigi þar firir, so vil og leysa inn, þegar af er tekid lucrum cessans, sem er bevisad her med þingvitnum; renta, sem hann prætenderar, bevise hann mina hond þar firir jeg hafi hana inngengid, sidann hann hefer hafft jardernar i brukligann pant med qviildum och ollu saman, þegar og verdur aftekinn sa schadi aff þeim 1200, sem jeg atti at hafa, sem jeg vegna hans forsomunar fortærdi i Kopenhafn, och schade sem heima schede vid forsomun, þa schal eche rentan hlaupa af restinu meir enn leigur og landschyllder aff jordunum, enn hlaupe þa landschylder og leigur mehr, veit eg þo eche meir at kreffia, þvi hann hefer hafft brukligan pant firir rentuna, ef jeg hefdi fengit peningana schadislost. Atolur Sigurdar logmannz upa Galltarholtz land koma eche vid þessa sok, þo schil eg þær ecki; þordur i Galtarholti kom ein gang med þær i brodur mins tid, og meina eg þær yrdi underkiendar, til med heffer þar aldrigi verid talat um, og mun hefd drepa þad, þvi jeg veit þad er eche aff neinu verdi; nu bid eg ydur at radleggia, hvad

her i schal gera, hvort ydur synist jeg lati sokina standa thil annara leigligheita; och sem Gvendur Jason[1] hefer schrifad mer til, at hann vill bua a Svignascharde, jeg biode honum at leisa inn þeirra anpart, enten effter log og dom, eda eff þeir vilia godra manna schyn, och gefi mer hvad sem vinst, enn eigi sinn anpart fri firir omak og ummkostning, eda jeg fae kongsins bref thil amptmanden, hann forordre commissarios at dæma þar um. Ef þer siaid mer þad fært, mun eg þa faa recommendatiu fra landcommiss. thil Heidemann at hann se upa mina sidu, adra fra Bartholino til amptmansins; enn eru comiss. her so dyrer sem i Jons biskups sok, þa er þad echert gagn, enn echi hirde jeg her effter hvad þad kostar þau þar, sidann þeir bioda eche betra. Þeta bid eg ydur allt at considerere; i umkostning og schada vil jeg eche setia mig, enn bidlung[2] at sva stoddu kann ongvann schada giora mer, þvi jeg hefi echi minna enn echert; kinne og falla, at mer yrdi eche thil schada, þo þeir sendi hingad breiff og krefdi mig bæþi rentu og capital. Sapienti satis. Belangende anslag at schrifa þad glatada bref up och fa Sofren Vestesson til at fidemera, er gott anslag, ef hann vill giora þat, þvi schrifa jeg nu minom godum vin thil i Stavanger, at komast yffir sorenschriffarans bok, sem alltiafnt er uppa kongs gardinom, och þar at lata sia effter, a hvoriu ari þetta breff er geffid, og þar man innhalldid kortliga vera innfært, och vil jeg þo echi lata fidemera þad, þvi jeg vil hann schriffve þad privat ut firir sig; sidann kann mann at stila þad, sem mann vill, og er þa einginn hætta firir Soffren at fide-mera; þetta anslag ma einginn vita. At min historia er i Mothis musæo, er mer kært; nu sæi eg og giarnan, at Orcades mætti fast i gien, þo eigi stædi annat censur en imprimatur, þvi jeg villde senda amptmand Muller, M. Þorde, sra. Sigurde a Stadarstad, ef liffer, hvorium sitt exemplar. Ef Færeyiar kunne, sem þer meinid, setiazt þar afftan vid under somu censur, kunna þær eche lika vel at dedicerast odrum enn Orcades? Echi vænti jeg Dyrid Oarga og Mot kunne dedicerast ein bok til samans, ödrum Færeyiar bak til? kunni þat ad sche, væri allt vel. Um fordring effter biskup Jon hefi eg schriffad i fyrri brefum; jeg undra sra. Sigurde a Stadarstad er eche dreifft til

[1] D. v. s. Guðmundur Jasonsson Vest. [2] Sál., vel for »bidlund«.

biskups dæmis. At M. Jons sok stefnist til hæsta rettar, er vel; vill lucha at vinnist; at Mag. Þordar breif hafid, er vel; forundra hann echi hefur sent seinna part aff Olafs sogu, þad hefi jeg firir oþachlæti, at jeg lastadi þrycheri a hinum; eche schrifar hann þad þer megid eche vel sia. Leingist mer effter Brochenhuus, jeg se hann hvorge a ydar blade; saa sandt som jeg nu schrifa vid lios, schylldi jeg faa honum logament, værum vid saman i Caupenhafn; jeg hefi fengid honum fyrr logement her hia mer. Thomas Walfingam[1] scripsit chronicon de regibus Anglicis ab anno 1272 ad annum 1373, hann kemur echi hærra enn i Magnuss lagabæters tid, hvad hann giorir i hypodigmatibus Nevstriæ, sem er ab adventu Normannorum ad annum 6tum Henrici Qvinti; edidit et acta Henrici Sexti, cujus tempore vixit. Rogerium Hovedenum villdi jeg og hafa, hann hefer schrifad Annales regum Angliæ et memorabiles res gestas inter Romanos, Pictos, Saxones, Danos et Normannos, vixit temporibus Richardi primi, þar sem Vilhialms siods commentarius er giordur um; Gvilhelmus Nevbrigensis[2]; enn kunna eigi þessir at fast i Danmorch? Jeg schrifadi um nochra til Englandz i fyrra, och fech öngvan vegna capers. Varæum[3] hefi jeg eigi fyrri heyrt. Um Nordur-a hefi eg schrifad ydur thil at selia donschum eda hollendschum, eff nochur vill kaupa; latid mig vita, hvad þer svorudud Sigurdi logmanni i fyrra, og hvort hann bydur ydur echi sama i ar. Nu er at tala um Asgeir; landschriffari villdi hann vera, jeg meina vice, oc fa forloff at vera her, medan jeg villdi hafa hann; jeg sægi giarnann hann feinge þat. [Och þier villdud giora ydar besta att forhindra Heidemann, sem helldur and fyrer Soffren Mathisson aff Stapa, jeg meina hann mune vera son Mathisens Gudmundssonar, och þar bid ieg ydur vm att giora mogulegastu flid. Eff haffuid alla Sverers sogu, villde ieg vita; i þeirre, sem ieg kalla Joffraskinna, er eche fult halffpart, och vantar þo þar i tvo blöd, och er eche so sem su prentada, ad modur hans haffue gratid, þa hann atte ad viast, helldur ad hann haffue verid prestur[4].

---

[1] D. v. s. Th. Walsingham, Historia Anglicana 1272—1422 og Hypodigma Neustriæ vel Normandiæ 1066—1419. [2] G. Neubrigensis, Historia Anglicana 1066—1198. [3] J. Varaeus, De præsulibus Hiberniæ og Rerum Hibernicarum annales (Dublin 1665). [4] Fra [tilf. egenh. Torfæus.

32. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 13. december 1690. AM. 283, fol., bl. 117—19. Ásg. Jónssons hånd. Datoen er tilføjet af Torfæus.

Optages hovedsagelig af den i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsøns Encomiast s. 98—101 gengivne fremstilling. Beder kronologien for Harald hårfagers tid forandret (sandsynligvis i T.s i København beroende manuskript) efter hvad T. senere har nedsendt; overvejer foruden kronologiske enkeltheder navnlig afvigelserne mellem nordiske og engelske kilder til norsk historie i 11. årh. Søger oplysning om tvivlsmål i nordiske antikviteter og udfyldning af lakuner i Fagrskinna-håndskriftet A efter universitetsbibliotekets B-håndskrift.

Thil Arna Magnuss. aff 13. decemb.

Intime amice!

Mitt seinasta var aff 26. 9br. passato, innlagt i fogedens offver Jederens och Dalens fogederi, Seign. Matz Holms convert, sem hann vill i Seign. Jacob Soffrenss. convert hafa innsluttat; þad mun vist framkoma fyrr enn þetta. Jeg heffi ennu echi fengid þa extract aff sorenschriffverens bog, sem jeg schriffadi þar i um; saa snart sem fæst, skal ecki forsomast. Jeg veit þer hafid nu nog at giora bædi med logbokina og ydar principals forretningar, þa med ydar verk og sva mitt thil þrychsins, einhvorn tima ma þad koma fra censur, væntist þo echi fyrr enn um þessa tima; væri enn þa gott. Enn chronologiam um Haraldz harfagurs tid munud þer umbreita effter þeirri, sem jeg sendi ydur, eff Bartholinus og þer hana approberit. Enn invicta argumenta mega þad vera, sem hana schulu convincera, þvi eigi veit eg betur enn þar um hefi schriffad. Hinu at koma saman, at Otto secundus (sem firir utan adra Knytlinga sogu [!] og svo helldur) hafi christnad Danmork 13 ara tid effter fall Haralds grafelds og Hakon jarl hafi þa verid med at forsvara Danavirki och Færeyia chronicu þar vid at consulera og Jomsvikinga sogu, vill meira til; item hvad Eyrbyggia segir um Jomsborg och Biorns breidviking[s] tid, og Jomsvikinga saga um at Palnatoke bygde hana fyrstr, og Compendium og Knyt[l]inga saga segia, at Haraldur blatonn let byggia, þetta kreff jeg echi sva snart. Hins þarff jeg fyrst med, hvad hallda schal um Sanct Olaffs sogu, hans tid a Englandi og regeringar ar i Noregi og visu Sigvatz skalds um hans 15 ara regering, hvar um til forna hefi ydur schrifad. Fra er jeg horfinn þvi at trua vorum betr enn engelschum, effter som jeg finn þessi faut hia þeim, sem giora

allar þeirra traditioner suspectas. Valþiof og Móru Kara segia þeir væri synir Godvins jarls, Mauru Kara verid drepinn i stride vid Harald hardrada, Valþiof hafa stritt moti Vilhialme bastard vid Helsingia port, brent schog og drepid 100 menn, verid væltan aff Vilhialme þa straxs at ganga til handa og verid drepinn; frammlegst visa Þorkels, sem synest hafa þienad honum; þar uppa Vilhialmur bastardur hafi misþencht konu sina firir Har. Gudnas[yni], fundid bragd at bidia dottur hans, slegid konu sina til dauda med sporum, þa hann for til Englandz. Jeg finn, at anno 1068 var hon cronud i Englande, Valþiof eigi at hafa slegist med Har. Sigurdars[yni], eigi at vera Godvinsson, helldur Sivardi, illius magni Northumbriæ ducis, um hvors merki Bartholinus schriffar, þa hann talar um vexillum filiorum Ragnaris lodbroki, lifdi lengi effter Hustings strid, vard forfærdur at setia sig i mot Vilhialme, þa hann var i Normandi, ydradist og medkiendi firir biskupi, dro strax thil Normandien och opinberade firir Vilhialme och bad um nad, matti þo missa lifid. Edvin oc Moru Kari voro brædur, synir Algars jarls, þeirra systur atti Haraldur Gudinna son, þeir bordust vid Harald Sigurdarson og fengu osigur, hvorigur do. Moru Kari lifþi lengi effter, forligtist vid Vilhialm bastard, Morkare gech fra tru och var sidan drepinn. Þetta svechir allt vora fidem. Nu þicker mer olikligt vorir muni haffa tekid þetta up aff sialfum ser, at Haraldur hafi halldid til med hertuginnunne og til at fyrda sig amæli bedid dottur hans, og at Vilhialmur hafi drepid hana med sporum sinum; bid jeg ydur þar firir at grenslast effter, hvort þetta finst hia nochrum, þvi ur þvi þad er þrycht i þeirri Norschu Chronicu, kann jeg eigi utilucha þad. Vid Valþiof ma Haralldur haffa barist, þvi hann stendur schrifadur aff Hundatuni, enn engelschir kalla hann haffi verid aff Huntingtonia. Vorum er at hallda til goda, þo þeir hafi halldid hann og Mavru Kara brædur och Godvinssyne, þar Polydorus Virgilius vill echi hallda Vilnothum og jeg meina Gyrdur hans syne, enn segir engelschir hafi farid vilt i hans sonum, agnoscerar kun Tosta og Harald. Lika kunna vorir hafa sleigit feil a þvi, ad þeir meinti Mavro Kari væri fallinn, þvi þeir voro eigi lengi i Englandi sidann; enn svo galder kunnu þeir eigi vera, at þeir jo mattu vita, at þeir slogust med Valþioff aff Hundatuni, og trui jeg vorum betur enn engelschum þar i, serdeilis þar badum kemur saman um annad

i stridinu, og ad fleiri druknudu i anni enn i stridinu. Engelscher þegia um þad, at vorir væri bryniulausir, enn Marianus Scotus skriffar þad. Um þad stora mord Haralldur Sigurdarson atti at gera i Jork, schriffar bædi hann och Henrich de Knygthon, enn aungir adrir aff þeim jeg hefi (jeg see Bartholinus hefur somu edition og jeg), þvi helld eg þad osannynde, þvi hann fech echi Jork med storm, sem engelscher segia; hafi þad sched, ma þad vera sched i Skardaborg, hvar um engelschir nefna eigi, enn langt effter hans tid var castel snart oyffvirvinnanlegt þar giort, enn aff stadarins situation er gott at sia, at Haraldur hefir stadinn unnid, sem vorir segia. Hvad schalm er? Hvort Kolur Vikveria biskup var islendschur? Annalar Eiriks Oddsonar, Einars Oddzsonar, Carls abota, sem Loccenius[1] citerar p. 62. edit. in 4to, þar hann talar um Emund af Skorum? Hvad brynstachur sie, sem er i þvi fragmento af Liosvetninga sogu þer sendud mer, och hvar sa Brandur er, sem baud at lana Haraldi kongi brynstach sinn, cap. 30 sub initium, och hvor sa Jarnscheggi var, sem þar talast um, sem atti at vera sva metinn hia Haraldi konge? Brandur hinn aurvi verdur at vera kominn framm under siotugt, þa hann schar ermina af kyrtlinom og gaff Haraldi kongi, þvi a fyrstu arum Olafs Trygvasonar styrde hann schipe fra Islande; hafdi hann þa verid 18 vetra, þa leggit 46 thil, þa Haraldur kom thil regeringar. Arngrimus, Chrymogeæ lib. 2. geneal. 13., kallar hann Branderum, mun þa vera annar madur enn membranæ haffa, Brand hinn örva. Hvar er sa jarl Henrich aff Glocester, sem talast um i Hemings þætti, hvar Sigurdur jarl aff Glocester, foringe 350 schipa, sem foru ut til Emanuelem Comenium [*sål.*] aff Englandi firir ofriki Vilhelms bastards, þa Sveirn Danakongur villdi echi assistera? Hvar er þa land sex dægra sigling i nordöst fra Constantinopel, sem hann fech þeim at byggia och þeir kollodu England och nefndu borger effter, sva sem i Englandi heiter? Þer kunnid ad lesa Ordericum Vitalem, at anno 1067, pag. m. 504 kemur echi saman. I Compendium Chronici Norvegicum [!], sem jeg nu kalla Fagurschinnu, vantar in vitam Haraldi pulchricomi millum tituli »nu sidast landid vel«, og seqventis tituli »her segir fra eignum Rögnu«, þegar sleppir þetta »q[vad] Hornklofi«, vantar visuna og alt til þess »þa var hann meir enn tvitugur at aldri«, og i sogu

---

[1] J. Loccenius, professor i Upsala († 1677), Rerum svecicarum historia.

aff Inga Haralds syne, fra § »A moti Inga konge efldu þeir Augmundur, Sigurdur a Reyre, Philippus Gyrdirson, Einridi Jonsson« etc. til »enn sydasta vetrinn, er Ingi liffde, varo þeir Ingi og Gregorius [i Biorgyn *mgl.*] þa spurdu þeir at Hakon«, þa vantar og til talast um jarl Sigurd a Re, § »Litlu sidar komu þeir Sigurdarmenn og drapu hann (Philipus Gyrdirson), og morg slog veittu hvorir audrum«. Eff þetta kinni at supplerast aff þeirri edition, sem er a bibliothechinu, so kynne þessi verda complet. Ennu bid jeg ydur at heilsa Bartholino sem kiærligast firir mig; gud geffve honum hans heilbrygde. Bid jeg ennu hann villdi giora syna ydarstu flid at uppsækia i Archivis Orcadum instrumentum hypothecharium, sem konginom aff Schotlandi er gieffid; jeg helld þad gangi hans Maytt. echi litid interesse an, og hvor veit, hvad þessar conjuncturur med ser færa, og kynni mogulegt bokinn nu eigi koma i otid, feingist þad breff. At þer villdud explicera mer rett þann capitula or Olafs kyrra sogu, sem er um klæda dræchtina. Þo infinita seu at schriffa, þa man jeg nu eche meira, fæ eche helldur rum thil fleira. Almennar frettir och heimuglegar latid þer mig vita, og sva hvort ochar correspondentz kann sche vid Banner eda renterischriffaranna. Jeg veit eche, hvorninn þat kemur jeg eingin svar fæ i alt sumar fra Bendzon. Þetta legg jeg inn i renteschriffara Peder Rasmuss[ens] convert, en smuch mand, talid vid hann etc.

33. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 27. december 1690. Access. 8. Egenh. Torfæi påtegning: »A° 90 aff 3dia Joladeigi bekommit A° 91 d. 21. Januarii fra Mons. Arendt.« Brevet er beskadiget ved hensmulring langs ydre margen, sidste linje forneden er næsten helt bortsmulret og bagsidens øverste linje angrebet.

Har tilskrevet T. for nogle uger siden og meddelt Bartholins død. (Dette brev er tabt.) A. M. er nu flyttet til dr. C. Bartholin og skal fra foråret bo på Borchs kollegium. Har påtaget sig at gøre I. bind af (T.s efterladte) Historia Ecclesiastica færdig, og Moth har lovet derefter at ville hjælpe ham. Beder om T.s anbefaling hos Moth til antikvar-posten. Angående fri brevforsendelse kan A. M. intet opnå, kontrollen på posthusene er nu så skarp; for sidste brev har han måttet betale $3^1/_2$ mk. A. M.s svar på T.s sidste breve ligger forlængst færdigt, men er blevet for stort for posten og må vænte på skibslejlighed. Eneste udvej er, dersom Moth vilde tillade afsendelse i sin couvert. Axel Juels sag er nu til ende, han undgår livsstraf, men skal bøde 3000 rd.; forhåbenlig vil Worm nu kunne censurere Orcades. Gehejmeråd M. Goie (Gjøe) er falden i unåde (vistnok i anledning af denne sag), og baron Juel og admiral Juel siges at ville forlade hoffet. Et nyt akademi skal oprettes i København. Nogle skibe er

tagne fra Hollænderne. En ny biskop på Holar vil næppe blive udnævnt. Hvad T. kan have brug for af Bartholins bibliotek, skal blive indkøbt.

[Ve]lædle Mikilsvirdande fautor!

Næst allrar lucku og heillaoska til nærverande Jola hátidar [oc] effterfilgiande nyt aars oc allra okominna tíma læt eg h[ann] vita, ad firir nockrum vikum skrifadi eg honum til og skickade . . . . Helsingör; veit ei, hvört firirkomist hefur. Þar i tilkinnte eg hönu[m] min oleligheit, sem ad kominn eru sökum mins Saluga patron[s] burtköllunar[1]. Þar um tiaer ecki mikid ad gremia sig; þad geingur so giarnan til, þeir, sem nockud duga, fara burt. Nu er þad um mina hage ad skrifa, ad eg er fluttur til Doctor Caspar Bartholins paa Vorfrue kirkegaard oc verd þar til vorsins[2], kiem sidan i þad collegium, sem Sal. Cancellieraad Borck hefur uppbiggia lated. Hefe eg lofad ad giöra ferdugan þann firsta part af Historia Ecclesiastica, og Moth so afftur avikist mier, ad þvi giördu, ad lidsinna; allt fer einnhvern veg, þa illa, ef ei vel. Þo er eg ennu v[on?] gódur. Nu være mier stor faveur, ef hann ved leilighed vil[lde] skrifa Moth til og par occasion inngiefa hönum þann þanka, ad eg . . . . so vel sem annar kinne ad forestaa antiqvarii forretning. Han[n] [er] ad sönnu allareidu minn patron, enn væri stor hialp, ef ofan a [ann]arra recommendationer kiæmi attest fra þeim, sem Moth veit a[d] ödrum framar er i soddan versered. Þo begiera eg ecki neirn cha[ra]cter, firr enn sa firste partur buenn er. Hvad brefaskiffte hier a mil[le] angaar, er eg radalaus þar uti. Nu er so sterk inspection i posthusunum, ad hvörki i Renteskrifaranna nie annarra convertum kunna bref fri ad ganga fra nie til, oc ei er ad ætla uppa ad skrifa mier til i þeirra convertum; sama er um Johan Banner, hans bref ganga ei frí, so eg matti giefa honum $3\frac{1}{2}$ mark til postpeninga firir þad sidsta. Þad eg uppa þad brief sem og hitt annad i Renteskr. Peder Rasmusens converte svara skillde, er firir löngu skrifad og liggur hia mier osendt, med þvi þad er orded stærra enn skaplegt firir postinn; hier liggur eit skip fra Noregi, hvar med eg þad sendi, ef þad firir vordaga hiedan fer. Nu true eg, ef Monsr. skrifadi Moth til, begierti af honum, ad bref mættu ockar a millum ganga i hans converti, saasom þad Correspondentz være hönum nyttugt,

---

[1] Prof. T. Bartholin døde af lungetæring 5. nov. 1690 kun 31 år gammel.

[2] Dr. C. B., professor i medicin, var T. B.s ældre broder.

ad Moth mundi þad efftergiefa; skule þad ecki ganga an, þa er einginn vegur annar enn med postinum formedelst den meget skarpe efflerseende i Posthusene. Þa ellefu Ducatoner hefe eg fra Capit. Tönnesen til min tekid. Nu er Axel Juls sök uti[1], hann sialfur fríkiendur uppa lifid, enn tildæmdur ad betala 3000 Rixdler til adskilianlegra; drif eg nu ad nyu uppa Vorm um censured. Eirn af Hans Maj. Geheime-Raadum Hr. Marcus Goie[2] er kominn i o[na]d(?) o[c] f[orr]eist af Kiöbenhafn . . . . l Jul af . . . . r enn hædsta riettar domur var þar um publicera[dur] . . . . ia er ad Baron Jul og Admiral Jul muni ætla ad skilia sig . . . . Hofve og lifa a eignum sinum, kannskie af hrædslu firer . . . . n, sem nu dag fra deigi mest uppvex og er i magsemd vid [ti]ggia[3]. Hier a ad uppriettast eit academie i þinum med Dantzmestere, sprogmestere, fegtmest., beridere etc.; er eirn þiskur þar ad upphafs madur, sem firir sina eigin peninga þad anrettar. Vær höfum tekid firir Hollendskum nockur skip i stadinn firer þaug þeir hafa ad vorum tekid i Vestersöen. Hvor biskup verde a Islandi, heirist ennu eckert um. Þar mun einginn verda, helldur stifften bæde leggiast under eit og kongurinn taka Hola domkirkiu gods. Hvad angaar mitt svar uppa hans bref circa nostras antiqvitates, giet eg ei neitt hier innfært. Þad verdur allt ad bida mille ferda. Hvad bækur vera kun[n]a i Sal. Bartholins bibliotheke honum naudsynlegar skal eg dra[g]a umsorg firer ad kaupa. Þad verdr sellt i næstkomanda Ju[n]io. Annad nítt man eg ei, sem hia oss passere, slutta þvi med [a]ld velstand önske til hannem oc hans dydige kieriste samt flittig helsen til Asgeir, oc i det öfrige stædse forbliver

Min Høitærede fauteur
hans tienstærbødigste

Kiøbenhafn. 3die Juledag —90. Arne Magnussen.

Naar bud falder, vil ieg engang skrifve Asgeir til. Adieu.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historien du Roy
A Stangeland.

---

[1] Om A. Juel, guvernør i Trankebar, se Biogr. Lex. VIII, 559. [2] Om M. Gjøe se Biogr. Lex. VI, 71. Hvad forsidens sidste og bagsidens første beskadigede linjer har indeholdt om ham, er utvivlsomt den bekendte beretning, at M. G., inden dommen over A. J. var forkyndt, lod ham udtage af arresten og sætte på fri fod. [3] D. v. s. i svogerskab med kongen; her sigtes utvivlsomt til Moth.

34. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 11. januar 1691. AM. 283, fol., bl. 120—21. Ásgeir Jónssons hånd.

Har af aviserne set Bartholins død og forstår nu, at han ikke siden $^{25}/_{10}$ har hørt fra A. M., som i B. har mistet en god herre, T. en oprigtig ven. Beder formælde enken sin kondolation. Håber, at Moth vil hjælpe A. M. til en antikvar-bestilling, hvortil han vilde kunne konkurrere med hvemsomhelst, og tror ikke at kongen vil unde Svenskerne den ære alene at offenliggøre hvad de hemmelig fra hans lande har tilvendt sig.

Thil Arna Magnussonar aff 11. januarii anni 1691.

Serdeilis höiærede och intime amice, lychsalig nytt aar!

Hans seinasta aff 25. 8br. forliden aar medtok jeg þann 23. 9br., oc svarade þan 26. ejusdem och lagde i fogedens aff Jederen Seign. Madz Holms convert, sem fra honum straxs er forschichet, enn uppa þat og oll önur er echi svar fylgt; fornem jeg nu ordsok, hans herra christilegann affgang aff 5. 9br., sem aviserne hallda. Hans [!] misti godann herra, jeg uprichtugann vin, vanfenginn annar i hans stad, eff langt verdur a millom; synist þo þessi alldur hvat sem lydur at gera þad desiderium clart; gud geffi salugann enda och jeg mætti gera fornoyelse firir þat jeg heffi mer uppa tekit. Jeg bid ydur at anmelda, eff ydur þycher sva kunna passera, hans kieriste effterlatte velb. dydedle frue min condolens och ydmygste salutation; jeg forundra nu echi, at jeg echi haffve fengid svar fra ydur, þar bædi innan husit hennar vegna, och utan ydar vegna, firir utann upalagt verk med Islandz laga version, alt forhindrar; giet och nær, at þer mundut vilia schriffa mer trostlig tidindi a moti þessari sorg, upa ydur sialffan, sem eg sva giarna oscha, sem jeg villdi mer sialfum. Jeg veit Her obersecreterer Moth er so raisonable herra, sem nochur kann at vera, so hann eigi firir gunst lætur sig yffir tala fra þvi honum synist rett elligar billigt, enn eff nochur schal succedera i antiqvarii bestilling, þa veit eg ydur verdugann þar til, och þichist annar betur thil fallinn, þa, eff sva behagadi, at capacitat mætti ansiast, munud þer þora at stand[a] ydar examen moti odrum, sed ubi censor? sidan sa, sem eirn kunne at censurera, er burt. Enn eff þeir vilia öngvan antiqvarium haffa, er onnur sok, þvi hans Maytt. rædur hvoriar bestillingar hann vill gefa, þo trui jeg echi, eff rett er underrettat, hann ellegar hans successores vilie unna Svium þa æru, at hvat sem er utluschat aff hans londum, at þad aff þeim thil allz posteritatet schal utganga yfir alla veroldina, och Danmorch

thil disrepect. Jeg vil nu echi erindra ydur um min effni, fyrr enn jeg fæ svar fra ydur, enn þo trui jeg þer bædi schriffid mer svar upa alla mina posta och befordrer Orcades og latid mig vita, hvat aliggur och naudsynligt er. I midlertid befala jeg ydur etc.

35. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 28. januar 1691. AM. 283, fol., bl. 126—29. Ásg. Jónssons hånd.

Har ikke modtaget noget brev fra A. M. mellem 25/10 og 27/12, altså ikke det i midten af december afsendte. Undrer sig over aldrig at få svar fra renteskriver Bentsen. Glæder sig over ordningen af A. M.s forhold og lover sig det bedste af Moths trofasthed; A. M. vil sikkert komme til at udgive hele Historia Ecclesiastica og blive antikvar; T. er M. så forpligtet, at han ikke tør tilskrive ham anderledes end indlagte udviser. Arbejder stadig på at få det orknøske pantebrev udleveret, har skrevet med det formål at få øerne indløste. Berører sine krav på Brockenhuus og den afdøde biskop Jon, hvis gæld hans søn Tord bør betale og A. M. forestille ham dette. Giver sine meninger om en omordning af Islands gejstlige og verdslige administration: nedlæggelsen af de to nuværende bispestole, men oprettelsen af et bispedømme i hver fjærding, 1 lagmand i hver fjærding med tilhørende lovtingsskriver, altinget afskaffet (»som gør mere ondt endt godt«), henvisning af lagmandsdommene til en højere instans, sysselmandsafgifterne indbetalte gennem købmændene, en sorenskriver i hvert syssel foruden sysselmanden, en islandsk sekretær i København til at foredrage alle suppliker for oversekretæren, og til hvem alle klager fra Island kunde rettes; denne plads burde A. M. have. Takker for tilbudet om indkøb af bøger på Bartholins avktion og nævner nogle sådanne. Berører enkeltheder i Knytlinga saga og søger oplysninger ang. antikviteter. Giver anvisning til den billigste brevforsendelse. Roser Markus Gjøe, som han kender fra gamle dage.

Thil Arna Magnussonar aff samme dato, 28. januarii [1691].

Intime amice, lychsaligt nytt aar och goda promotion!

Hans goda och lenge efflerlangada breff aff 3. joladag medtog jeg þann 21. hujus. Sidan hann schriffadi 25. 8br., heffve jeg echert fengid; þar upa svaradi jeg þann 26. 9br., lagde i fogedens aff Jederens Madz Holms breiff, och heffvi eg fengid svar fra honum, at þad væri nidur sendt. Sidan heffvi jeg schriffad ydur tvo breff til; þad fyrsta heffir Asgeir gleimt ad datera i copiebokinne, mun vera schriffad d. 13. eda 14. Xbr., i renterischrifffuer Peder Rasmuss[ens] convert, þad seinna aff 11. hujus, i fogedens Friderich Tonders convert; enn þad þer segist haffa schrifad mer til firir nochrum vikum og sendt til Helsingör, ef þad er annad enn aff 25. 8br., heffi jeg eche fengid; mun þar uti standa, hvad morg breff þer haffid fengid fra mer,

siden þer neffnid þad her eche, enn mig vardar þo um at vita, hvort öll min breff komast til schila; tvo heffvi jeg sendt thil renterischriffara Peder Rasmuss[en]. Giarnan vilde jeg þer so subtilig vildud komast at, hvad ordsok mune vera, at jeg aldrig fæ svar fra renterischriffara Bendzon; sende honum litid i sumar, echert svar; schriffad um nochora posta och bedid um svar, echert, och veit eche annad en hann se minn vinur; echi at leitast effter þvi hia honum, enn hvar þer ellegar siaid rad. At sieud fluttir thil doctor Caspar er vel, jeg veit þer haffid þar fri kost, schulud koma i Collegium Borrichii; mætti nærmehra schrifast och hvad leligheit, hvad offic., hvad titil; oscha þo til luchu. Þann fyrsta part aff Historia Ecclesiastica at hafa tekid upa ydur, er vel, hvor snart verdur sa ferdugur? At þad er aff Moths radum, er mer kiært, och hann heffur þa loffad godu sidann, kiærara; seigid mer þann fyrsta hann heffir svikid; aff ollum hans dygdum helld jeg mest aff hans trufesti. Sa fyrsti partur Historiæ Eccl. bethyder þann seinasta, alla ætlar hann at lata ydur giora, og verda antiqvarium; jeg er honum i hæsta mata obligeradur, þori þvi echi odruvis at schriffa enn þer siaid aff innlogdu, och manod þer halda mer þad til goda[1]. Jeg schriffa langort breff um pantabreffid aff Orkneyium, at mætti upsækiast; villde giarnann þer kæmist at hia Banner, hvorninn hann tæki þad upp; jeg segi honum einfaldliga ut, at Orcades haffve jeg schriffad thil þess enda þær mætti inn leisast, och eff originallenn finst echi, þa copie; þad er undur þer haffid aldri svarad mer, hvad Bartholinus sagde þar um, þar jeg þo nochorum sinnum schriffadi honum til um þad. Jeg bid ydur at flyta Orcadibus, þad fyrsta þer kunnid, fra Vormio och lata mig straxs vita hans censur; hann er meir enn seinn. Latid heffi eg Moth vita, at jeg mun publice þacha honum; hvort þad verdur vid Örkneyiar eda Færeyiar, bid eg ydur radfæringar. Þessi breff heffi jeg schriffad ydur thil aff 3., 13., 23. 8br., 26. 9br., 13. Xbr., 11. jan. 91, so er nu þetta attunda [!]. Cap. Michel schriffar mer thil um Brochenhuuss ohalldinyrdi, vanur er jeg þar til; her var sagt hann væri ordinn obrist i Þrandheimi; mer þotti þad nimis grave, upa degradentz, þo tvila jeg eche uppa, at

[1] Det pågældende brev, dat. $^{28}/_{1}$, som kendes fra T.s kopibog, indeholder, i forbindelse med beklagelse over Bartholins død, begæring om fri korrespondance og anmodning om det orknøske pantebrev, en varm anbefaling for A. M. til at fortsætte Bartholins værk.

hann ma haffa recommendation fra Saxen, och udvirchar hun vel nochud, sidan hann vill þiena i Danmork for rolighed schyld. Kunnid þer echi at komast at, hvad hann helldur and um? Mons. Þordur, son biskups Jons, heffur svarad capitain Michel hann echi vill borga handschrifft fodur sins, fyrr enn hann heffur sied hans reikningschapa a moti mer. Enn þer haffid sed aff hans breffum, hvad hann prætenderade upa mig, och hans egen hand, ad vid vorum forliktir um þad thil forna; ydur kienni jeg um, at þad sendtist echi nidur med handschrifftinne; nu þycher mer och ydur schyldast at clarera þad soleidis, at þer segid honum, at þer haffid þetta allt sied hia mer; vill hann echi trua ydur, vil jeg senda honum copiur aff þessu och hans fodurs breffi; vill hann echi retta sig þar effter, þa geffid mer anleding, hvat giora schal. Litil sæmd mun fodur hans at verda, och þeim honum adstanda; mætti vita, hvart hann færi thil Islandz i sumar. Ad Holastadur secularizerist, er nidrun landinu, enn eigi see jeg stora þorff firir þa biskups stola. Greniastadur er biskups stoll godur nog firir Nordlendinga fiordung, sierdeilis, eff Mula stadur legst thil, Breidabolstadur firir Sunnlendinga fiordung, rifdarlegri, ef Oddi legdist thil, Stadarstadur fyrir Vestfyrdinga, serdeilis eff Hytardalur legdist thil, Vallanes firir Austfirdinga, eff Eydaler eda Kirkiubær legdist thil; væri þa meiri reputation konginom at haffa þar fiora biskupa heldur enn eirn; meiri hægd fyrir biskupana, och þo nog at hallda sig med. Kynni þad ad schee effter Mag. Þordar dauda enn echi fyrr, enn echi vil jeg, eche helldur radlegg jeg ydur, þad at angieffa, þvi med þad godz, sem er lagt thil guds æru, þo vanbrukad se, vil jeg mig hvarke i radum ne dadum neitt med befatta. Hitt er betra, effter sem þer haffid þeirra log undir hondunum, at þer observerit vel, hvort þeir vilia sama statum hallda sem hingad thil eda nochud umbreyta, och breytni væri su best, at su potestas væri echi infinita, sem þar heffir lengi hafft yffirgang, enn hvorri bestillingu seu præscriberadir certi limites, eirn logmadr i hveriom fiordunge, haffi i lön þann toll i þeim fiordunge, sem nu er udlagt, och schifftist launinn med ollum, sem tveir nu hafa og viss eru, nema þar sem claustur eru, haffve þa i forleningu, laugþings schriffari hia hveriom laugmanne, færi sialfur til bogs, och se hun numererud och beseiglud under landsins signet, haffi i laun aull þingfarar laun i þeirri syslu, sem logmadurinn residerar,

alþing afschaffad, þad giorer meir illt enn gott, logmans domar stefniz ut eda firir commissarer, amptmadur aldrig ad dæma, allar syslu affgiffter gialdist aff syslumonnum i næstu kaupstadi, kaupmadurinn, firir þad hann fær voruna, bethale aarliga thil rentucammeret affgifftina och standi sialffur fyrir, þvi hann a þa at ævintyra vorunne, hvort heldur er, gefi syslumanne qvitering; a þridia hvoriu ari sendi hann þær til Bessastada och take amptmandens eda ampschriffarans qvitering thil baka; besta kongs jord i hvorri syslu se syslumans resident[!] alltid, og geffi hann kongi landschyld, þar ligge allar doma bækur; soren-schriffari se i hvorri syslu, hafi doma bok underdregna och numererada fra Bessastodum, leggist a hvors syslumans gard, þar altid at finnast, haffi i launinn laugrettu manna kaup i þeirri syslu, enn þar sem landschriffarinn heffur þad, finnist annad at leggia honum thil utan kongsins schada; med clostur giolld haldist eins og med syslu giold. Klagist nochud firir amptmanne, at echi nai retti hia syslumonnum, kalli hann firir sig, og examinere sokina, vise sva til oviliugra domara, þadan til logmannz; amptmadr utann dom echert at lata exeqvera, echi helldur syslu madur. Þetta er onaudsynlegt prosject aff mer, sem þetta kemur eigi neitt vid; þer halldid þessu firir ydur sialfan, þad er idea Platonica; þo legst þetta til, ad amptmanden, ellegar och þad liettara er biskupar i geisligum, och logmenn i versligum sokum i hvorium fiordunge, schriffve upa allar supplicationer; enn gangi sokinn þa sialfa and, eda þeir sieu viliuger i malinu, þa amptmadurinn. Eirn islendschan secretera villdi Hans Mayt. allra naadigst bevilge i cancelienu, at sia allar supplicationer och offver drage obersecreteren; thil hans megi och allir schriffa sinar supplicationer, sem kandsche echi þora firir amptmanne eda logmonnum eda syslumonnum, och hann þær examinere och sidan erkyndige sig hia oviliugum personum; hann ad giora sinn eid. Væri jeg vel kunnugur, so jeg væri heyrdur, schylde jeg gefa ydur an til þess lika med antiqvarii charge, fyndist og eitthvad ad leggia þar til. Erkyndiget þer ydur, hvad til schanzens a Bessastodum hans underhold er lagt, enn i þessari tid vegna Mullers nixs. Þad er gott thilbod um at kaupa mer til handa þær bækur aff Bartholini, sem þer meinid jeg muni þurffa med, och þad þygg jeg giarna, þad jeg schrifadi effter til Englandz gech illa aff; nu veit jeg, ad ydur stendur vel altid fri firir at komast up a bibliothecit, nu villdi

jeg og vita þeirra noffn, sem þier meinid jeg þurfi mest med. Brunsvigs och Flandres, Russiæ och Hungariæ, Poloniæ res citerast hia oss, kynne þeir postar at efftir siast, enn finnast nochorer postar i þeim, sem oss kemur vid, þa er vert at kaupa þær. Liberum Baronum ab Herbenstein[1] villdi jeg haffa, og hvad annad þer siaid mer þorf. Echi þarff lengur at dyliast um, ad hun het Ragnhildur dottir hans Eiriks eygoda, þad stendur fullum ordum i Knytlinga sogu 51. cap., þa tekid er upphaff a S. Canuto rege, his verbis »sonur Hakonar norræna och Ragnhildar, dottur Eiriks k[onung]s, het Eirikur lambi«, enn talar um Eyrik eygoda; enn Biorn, fader[!][2] broder Sveins Ulfssonar, sem i Knytlinga sogu 5. cap. talast um og Eyvindur Biffri segir nu se eigi a þinginu, se þo vitrastur, þa Haraldur Hein utvelst, var longu fyrr drepinn aff Sveini Godvinss[yni] i Englandi, utan hann hafi att tvo brædur, sem hetu Biorn. At gora stragolff um vetr sem um sumar, i sogu aff Olafi kyrra, schil jeg eigi, item leidzlu drychior ibidem. Kalfa a Fioni næst Odense, þegar farid er fra Medalfarsund, sie jeg echi i landcortinu. Refdi, hvad vopn er þad? a þessu þygg eg leidretting. Þar sem echi gengr an þad jeg hefi schriffad um correspondentzet, schal jeg accordera med post directeur Peder Grounner i Christiania, um vist qvantum firir ochar breff framm och thil baka. Þad þer hafid lagt postpeninga ut hia Johan Banner eda odrum, schal jeg bethala. Jeg schriffa Her Hendrich Rosenk[ilde] i Stavanger til at koma þessu til sama directeur, och hann siai firir, hvart sidan kemur fri; schriffid mer sva einkel breff afftur, um alt sem mest aliggur. Jeg hefi i sinne at schrifa echi eitt ord til Islands i aar, och lata sem jeg hafi eingen fengid eda neitt beschein; i midlertid kann madur at faa radrum, eff gud sparer. Vilde þer heilsa capitain Michel och hans kiærustu med þoch firir thilschriffid; jeg vil echi svara vegna postpeninga; bidied hann vilie betur halda Brochenhus i eyru, þegar hann kemur afftur fra Fyn; fær hann nochud pladz, so er nochur apparenz til bethalingsins einhvern tima. Villdud þer aderessera ydar breff sem schrifid, þa þer hafid fengid beschein upa mitt thil Moth, þad fylger med þessum poste, til post directiur i Christiania, sva kandsche hand stinge þvi i aviserana, þvi jeg interessera þar i. Þad er mer

---

[1] Østerrigsk friherre S. v. Herberstein († 1566). Rerum moscoviticarum commentarii. [2] »fader« bør udgå.

kiært, at Moth hefer lofad ydur gott, betra er haldan heiti etc. Öll hans lofford eru smiorvæg; Marchus Gio þechti eg i gammel dage, hann er vanur ahrifum, klorar vel or þessu, kostulegur madur. Þridia part aff sakfalli a Islandi, sem syslu menn hafa, ætti at leggiast til sorenschriffara, þvi omak er tekid aff syslu monnum, eigi meir enn einn syslu madur i hverri syslu, taki bestilning i cancelie, koste litid; sma mint a Islandi sem annarstadar, þo viss qvantum, hvad marger rixd. a hvoria hofn eiga at færast, so var i minu minne. Finst och vist ein bok a Bessastodum, hvar viss taxte er settur a feste peninga firir hveria syslu; þar til sa lange kom þangad, þordi eingin meir at taka, þa for kolla, och þo vissu þeir echi annat enn vel væri. Her med etc.

At lata mig vita, hvort oll loginn eru clar a Islandi.

36. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 6. marts 1691. AM. 283, fol., bl. 140. Ásg. Jónssons hånd.

T.s kone har ligget henved 3 uger til sængs, og hendes tilstand er betænkelig; han nedsender derfor ægtefællernes testament, som ønskes konfirmeret; de dertil fornødne penge vil forhabenlig en af flere navngivne mænd kunne udlægge.

Thil Arindt aff samme dato [6/3 1691].

Intime amice!

So sem min kona liggur nu nær i þriar vikur vid sængina, och mann echi veit, hvern enda þad tekur, þa heffi jeg nu renoverad þad gamla breiff, sem er forkomed, och sendi þetta innlagda, sem vill stemplast efftir þar nidre synist behörig sourt [sûr?], enn sem mer liggur enn an uudandrattar a confirmationenne, sem straxs mætti uppsendast, och jeg veit þer manud echi vera vid peninga, þa heffi eg bedit Her justitiarium Vorm at forstrechia ydur med þeim och befordra sokina, och þar trui jeg hanom til. Slai þad feil, bid jeg Jacob Soffrenss.; kann vera capitain Michel se eigi vid sva marga peninga at sva komnu. Slai þad feil, bidit Soffren Vestiss. Eigi schal vexselit lengi dyra, sidan jeg heffvi breffvit fengit, enn snart liggr a, þvi eff gud kallar hana, þa a registering at haldast innann 30 daga. Firir alla luti observeri þer, at brefvit stilist effter supplicatiunne, so þar uti bædi confirmerist þad jeg hefi henni gefid och hun mer, och lika so su contract sem um Stangeland er uprettud, och hans

Maytt. þar at auk bevilie, at lignast mætti (sidan þad jeg ved arff hefi innfært'er uttekid) þad hvort ochar hefer sidan innfært, og effter proportion uttakast, och sidan schifftast þad ofriga i tvo parta. Synid just[itiario?] suppliqven. Seinka þichi mer Orcades. Indlagde a at umbreitast i 2. cap. Upa correspondentz hia Moth drifi þer vel och latid mig vita, hvornen mitt breff var upptekid etc.

37. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 28. marts 1691. AM. 283, fol., bl. 141—49. Ásg. Jónssons hånd.

T. opregner sine sidste breve og nævner, at hans kone nu er i bedring. Fortsætter sine kronologiske undersøgelser over året for Islands bebyggelse og slaget i Hafrsfjord, Harald hårfagers regeringsår, kronologien i Færeyinga saga, Jomsvikinge-slaget, samt Olav den helliges regering, hvortil slutter sig et forsvar for sagnhistoriens troværdighed og nogle antikvariske forespørgsler — alt aftrykt i dansk oversættelse af J. Erichsen i Jon Loptsons Encomiast s. 101—114, med undtagelse af gentagelser fra tidligere breve. Dette er svar på et nu tabt brev fra A. M. af $^{30}/_{1}$; brevet fra midten af december er aldrig modtaget. Af visse tidligere breve, som han ser A. M. ikke har modtaget, sendes nu kopi. Endvidere behandles privatforhold (mest kommissioner og forespørgsler). T. specificerer bøger, som ønskes indkøbt på Bartholins avktion, — nogle, som han forrige år bestilte gennem en Bergens-skipper, mistede han, da denne udplyndredes af en kaper; glæder sig over, at A. M. får biblioteket på den nye kirke (d. v. s. univ. bibl.) under hænder; vil gærne vide på hvilke vilkår, og om vilkårene på Borchs kollegium. Omtaler lønnings-vanskelighederne og kunde ønske at forpagte en eller anden statsindkomst for derigennem at hæve sin løn. Berører nogle højere udnævnelser, og muligheden af at få Ásgeir Jónsson gjort til stiftsskriver. Vil have forfærdiget et signet med sit våben, en bjørn. Brevet ses at være fortsat endnu 1. april.

Thil Arna Magnuss. aff 28. martii 1691.

Sidann jeg schriffadi þetta[1], schriffadi jeg ydur thil aff 11. jan. oc 28. ejusdem, og þa schriffadi jeg Moth thil um correspondencen, og nu 6. hujus schriffadi jeg ydur thil och let franqvera til Caupenhaffn, och sendi þar innan i minnar konu ratification uppa þad glatada breff, hvar um jeg trui þer giorid ydar besta; schriffadi innann i ydar justitiario Vorm thil och bad hann forstrechia ydur peninga þar thil. Gud veri loff, hun er nu kominn a fætur afftur, þo hun se echi frisch. Nu er at svara thil ydar brefs. Þa þychiu, sem þer takid upp fyrir Ara froda, visadi jeg ydur och dulueradi [!] i P. S. aff 3. 8br. Mitt

[1] Hermed sigtes vistnok til brevet $^{13}/_{12}$ 90, hvori den sidste kronologiske redegørelse findes.

argument er svo: Annadhvort schilst su Islands bygging, sem Ari innfærir i sextanda alldurs ar Haralds harffagra, firir fyrstu reisu Ingolfs og hans vetur vist og bygningar stoffn (þvi echi heffur hann fært þau veturhus med ser afftur), eda firir þa systu, þa hann flutti þangad öll buferli; eff fyrer þa systu, sem þer explicerit, þa verdi þer og at consentera, at annus 870, til hvors Are þetta refererar, see þad annad aar effter Haffurs fiardar bardaga, þvi sva illustris er sa charactresmus(!), ad islendscher kunna eche annad enn vita, hvad langt fra þeim tima leid, til þess Ingolfur flutti alfarit til Islands, og ma þad vera komid fra honum sialfum og odrum landnamsmonnum thil posteros. Vill þa Haffursfiardar orrosta haffa stadit a° 868, eff jeg schal admittera Edmundur sie martyrizeradur anno 70, sem jeg þo echi giore, i hvor vel þer segid allir consentere þad, inobservato, at jeg schrifadi ydur thil i fyrra sumar aff 4. augusti, at Bromton seger adrer referere þad thil annum 866, adrir thil 70, Polydorus Virgilius til 71, so þad er æra controversa; þvi ma jeg þa echi rectificera hana efftir Simone Dunelmensi, sem setur sama dag manadarins sem Bromton, nimirum 12. Cal. Xbr., annum indictionis 2d. oc leggur thil diem dominicam, rem memorabilem, sem exaggererar crudelitatem, þo hann fari villt i anno. Þann diem dominicam heffur hann eche tekid upp aff ser sialfum. Kunne þer at finna nochur annar haffi sett annann dag viku, er vel, þo jeg schylde heldur trua, eff þer velleitid, þer mundud finna einhvern, sem consenterar honum i deginum. So vill þa Haffursfiardar orrosta innfalla in annum 867. Vilied þer eche þetta statuera, þa munud þer consentera, at Ari talar um Ingolfs fyrstu reisu, och hun haffi sched a sextanda Haralds [*alldurs eda sietta*[1] regerings aare, og þa haffi Eadmundur verid drepinn. Sio ar þar effter seger Landnama hann haffi farid at byggia Island; sama segi jeg, þvi hann var þar um vetrinn og dro ut a° 70, enn anno 77 for hann at byggia Island, þad er 7 arum effter hann drog þar fra. Enn hvor vel þessi min 7 ar koma saman vid Landnamu og Flateyiarboch, þa vilied þer þo eigi consentera mer þau tvo aff þeim, þvi þer admitterid echi Compendii tvo ar, sem hann vann Uplond. Þa verdid þer þo nolens volens annat hvort at concedera Island se bygt anno 875 eda 869 eda 870 effter Ara, sem bader vid mest æstimerum, nema

[1] Fra [tilføjet efter formodning.

þer vilid subvertera, at þad hafi verid bygt tveimur arum effter Haffursfiardar orrosto, enn echi er min, helldur vetus traditio. Nu scholum vid schoda ydar explicationem. Ari seger echi (segid þer), at sextandi vetur alldurs Haralds haffi verid annus Christi 870, helldur seger hann, at Ingolffur haffe i fyrsta sinne farid til Islandz, þa Haraldur var 16 vetra, id est effter hans reikninge 867 eda 868; fam vetrum sidar hafi hann farid þangat afftur, a° sc. 870, þa hann seiger Island hafi tekid til at byggiast. Hvad verdur her aff? Latum hann haffa farid þangad 868 og þad er þad aar, sem Edmundur var drepinn, þa kemst hann echi þangad afftur, þa þad atti at byggiast, a sama aari; enn eff vid latum þad verda anno 70, þa for hann at byggia þad arinu effter. Latum hann hafa farid þangad fyrst 867; var þar um vetrinn, drog til Nor[egs] 868; tvo aar þar effter kunna eche at reiknast firir fa ar, þriu verda þau at vera i minsta lage. Nu um þau tvo aar, sem jeg segi effter Compendio lidid haffi fra regerings principio thil votum. Þer opponerid Snorra, og citerid eche locum, og segid þad se vist, at hann hafi halldid Harald tvitugann, þegar hans har var schorid, och at hann referere Haffursfiardar orosto til annum 70. Jeg asseqvera þad eche. Enn þad seger hann, at þa har hans var schorid, hafdi þad verid oschorid X vetur; þvi neitar einginn, enn þa X vetur reiknar hann fra voto, enn præmitterar mikil gesta til forna, enn definerar ongvann tima, hvad lengi þau vorudu, þvi see eg ongvann certum annum aff honum at concludera, hvorki um Hafursfiardar strid ne Haraldi ætatem, helldur gefur hann anleding at trua Compendiis, þvi þau gesta hann uppreiknar eru echi absurda vid þann tima, helldur hallda amicam proportionem; hann kunne og haffa setid i kyrdum nochud, fyrr enn hann bad Gydu. Þer setied Snorri segi, þa Haraldur vard kongur, bardist hann vid alla Upplendinga konga og bad Gidu og for til Þrandheims og þad allt a eino are 860; jeg sie þad eche, veit helldur öngva certam chronologiam aff honum at fa. Hann seiger, hvad lengi Haraldur harfagri, Eirikur blodox, Hakon Adalsteins fostri, Haraldur grafeldur haffi regerad, enn echi a hveriu ari æræ Christianæ þeir haffve begynt eda endad, og eche setur terminum a qvo madur kann reikna, enn um Hakon jarl þegir hann, hvad lengi hann haffi regerad, og þar med er sa reikningur perturberadur, so mann kann echi sia aff honum, a hvoriu ari Island var christnad; þvi verd jeg aff þeim

litla tractat jeg sendi ydur um þessa materiam ad expungera Snorra, þar jeg set hann og Langfedgatal at færa annum natalem Pulchricomi thil 860. Nu þycher mer ydar meining langtum oliklegri enn Compendiorum, at fra vorinu, þa er isar leistu, til mids vetrar schylldi Haraldur hafa unnid allt þetta bædi heima och i Þrandheimi, och er liklegra um veturinn muni echert strid hafa verid, sem vanalegt er, och schal þetta allt snart vera giort a halfu ari eda þar um. Þer segid: þa færdust strid med impetu, sem nu færast med consiliis. Tid villdi til at utrusta sig, tid at passa uppa occasiones, altid heffer folch verid thil, altid forstand i soddann hlutum, sem natturann sialff geffur; tid urdu speidarar at haffa eda forrædarar sem Griotgardur, broder Sigurþar jarls, at passa uppa leiglighed, þa upa ovart atti at koma, tid urdu þeir at haffa, sem alierudu sig til samans. Ydur þycher þad elevera fidem, at þad talar um attunda dag jola, og seigid jol haffi echi halldiz nema einn dag, Hoku nott; þriar nætur seger Snorri in Hacone Adalsteni alumno. Enn aff Sti. Olaffs sogu synast jolinn haffa stadit viku, þar hann talar um, at hofudblot schylldi halldast at Uppsolum at goe, og blota til fridar og sigurs kongi sinum, þa schyldi och almenniligt þing vera, þar var og markadur og mikil kaupstefna og stod viku. Her synast jolinn ad describerast, kunne þar firir vel at reiknast attundi dagur fra joladegi; eche heffur so stor umbuningur thil jola och samburdar öl verid giort fyrer eina nott schuld eda tvær. Buchananus libr. 5. seger tempore Arthuri haffve jolenn verid tvi lengd og þri lengd hia þeim riku. Prolegomena[1] styrkia Compendia, þar þau segia, at effter Haraldur hafi eignast allt riki sudur thil Gautelffar (Snorri seiger Raumelffar), þa fiech hann Gidu aff Hordalandi, enn hon mælti þad thil, hann schylldi vinna allann Noreg (veit jeg 2. cap. Olaff Tr. s. seger hann haffi unnid allann Noreg, þa hann tok hana, sem er oliklegt, þvi hann continueradi echi amoris impetum i tiu aar). Sama prolegomena seigia Haraldur haffi verid mehr enn tvitogur, þa hann vard monarcha. Ydur þycher og þad otruannlegt i Compendiis, at Haraldur schylldi haffa geffid hertuga Guthorme so storar gaffur, sem þo Eigla samþycher — och neffnir til Hringariki, Agder og Vestfold, og alt þad riki, er atti Halfdan svarti, fader hans. Och þvi er þad oliklegra enn þat stora riki,

[1] D. v. s. Þáttr Haralds hárfagra, Flatb. I, 567 ff.

sem Sverrir k[onun]gr gaff Eirike brodur sinum eda Philippo jarle Byrgissyne systursyne sinom, eff hann nochurntima var þad? Enn þo nochud sie fabuleux i Compendiis och mote odrum, þa kann þar firir eigi þad, sem likligt er, ad casserast, eda bochinn ad improberast, meir enn Snorri Sturluson, firir þad hann setur fabulam um Selland nær i uphaffvi bokarinnar. Sva er nu fullsvarad upa epocham Islandiæ primitus cultæ, þvi alla þa farraginem traditionum, sem þer i ydar schrifft innfærid, achta jeg eche mot þeim synchronismo, sem Ari færir, og i þeirri confidentz bid jeg ydur at umbreita chronologiam in Orcadibus soleidis i cap. 3, at þar se sett Haraldur haffi had Hafurs fiardar orrosto aº 872, setied þer 875, og þar jeg set Rognvald Mæra jarl receptum in militiam aº 863, setied 866; enn þar jeg set hann haffi brent Vemund Camban inne aº 865, villdud þer setia 867 aut forte 68, þvi madur veit echi, a hveriom tima vetrarins þad schede; och cap. 5 »Certe Audur infra annum Xti 840 nasci non potuit, si filius ejus Thorsteinus circa annum 877 in perdomanda Scotia occupatus fuisset«, pro 877 repone 880, þvi um þad bil heffur Sigurdur jarl fengid Örkneyiar. Vilie þer echi fallast a þessa chronologiam, vil jeg infæra ydar meining og argumenta i mina bok; kunnid þer at gera mer sama, kann þa lector at trua, hveriu honum þychir lykligra. Eitt ars verk var Nordmæri og Raumsdalur, annars ars Sunnmæri og Fiorder. Eche eru þetta meiri tveggia ara verk enn at vinna Hringariki og Heidmorch, Gudbrandzdali og Hadaland, Þotn, Raumarike og alla nyrdri Vingulmorch, sem allt var rebellischt. Enn þad ydur þychir likligast, at þau 3 aar eige at setiast bak i alldur Haraldz, so hann schule deyia aº 935, þycher mer allra oliklegast, þvi echi kunne Ari sva mikid at errera i intervallo milli logsogn Rafns og dauda Haraldz. Þer spyried mig, hvor absurda þar verda aff, þo þer setied effter Ara, at Haraldur se fæddur aº 852. R[espondeo]: þau at madur villist umm eitt vist aar, sem anhrörer maximi momenti res, genesin monarchiæ Norvagicæ og coloniarum Islandiæ, sem vær kunnum at haffa certa, og vær vitum, at mestu menn haffa insuderat at na natalem Romæ og illustrium aliarum urbium, hvar aff astrologi inqvirera i þeirra fata, og undrar mig Mag. Þordur, vir mathematicus, schriffar i Landnamu echi ride a einu aari Islandz byggingar. Enn at byggia uppa Ara fundament um proportionem logsagnar Rafns vid dauda Haralds og subvertera þad i sama

effni, se eg echi kunna standast. A° 930 seger hann vard Hraffn lögmadr, einum eda tveimur vetrum sidar do Haraldur; skal hann nu haffa daid 935, þa ruinerazt su hypothesis. Afftur seger hann Haraldur yrde 80 aara; takid þau aff 935, þa er hann fæddur 855. Vilied þer byggia uppa hans fundamenta i einu, verdi þer og i odru, þegar madr echi kann at koma þvi einu med odru so saman, at illustreris veritas. E[xempli] g[ratia]: Hvar aff vitid þer, at Ari setur Harald fæddan a° 852? Þer svarid: aff logsogn Hrafns, þvi hann do tveimur vetrum þar effter, nemblig a° 932. Þa madr numererar nu thil baka, þa verdur þad so, enn echi odruvis; enn þer concederid honum og þad, ad Haraldur haffi liffad tantum 80. Nu vilied þer echi þad, enn mutuerid þriu aff hinum odrum og setid þau til baka, þa kunnid þer echi at segia, at þer seqverit Ara i neinu þessu. Nog er schriffad um þessi fundamenta; nu schal svara ydur, þer segist eche finna i Landnamu þad jeg schriffa, at Haraldur se daudur a° 931, eda hvad lengi hann hefur regerad, eche helldur nochra annales fyrer utann þa, sem eru bak i þeirri þrychtu norschu Chronicu, sem lata Harald vera fæddann a° 849. Thil beggia svarast i genere, at jeg hefi colligerad þad aff hypothesibus og eigi literis eda verbis. Landnama seger Island se bygt a° 874, sio ar effter Ingolfur for fyrst at leita þess, enn þad var a siotta ari rikis Haraldz, þad verdur a° 867. Er þa Haraldur kominn thil regieringar, sem Mag. Þordur rett observerar, a° 861. Hic agnosco Arii hypothesin, at þetta er reiknat fra a° 931, sem hann schyldi deyia, og eru einginn þriu aar logd hier thil, þvi þetta er hans sextanda alldurs aar, og verdur hann þa fæddur 851, og verdur so Haraldur echi meir enn 80 ara. Nu stod i Flateyiar annalum, sem þer þo haffid corrigerad, nativitas Haraldi sett thil annum 869; norscha chronican þrychta og Svaningius haffa þad seqverad, enn þar er eche annad fundament til, enn þeir haffa præponerat hans aldri þau þriu aar, sem adrer auka alldur hans, og fylgt posteriori Ara calculo, at Haraldur haffi daid anno 932; enn þo þessir seu echi verdir at svara til, þo sidan þeir verserast in omnium manibus, ma jeg þo denudera þad fundament, hvar upa jeg meina þeir stande. Enn Snorra expugnera [*sål.*] jeg, þvi aff honum sialfum finn jeg einginn fundament, nema madur taki vissar hypotheses aff odrum, so sem aff christnibodi Islandz, og þo annarra calculo um Hakonar jarls tid. Nu ætla jeg alldri meir at schriffa um

þetta thema, þvi jeg bliff fast vid mina meining, nema jeg fai fra ydur önnur vichtugri argumenta enn þessara authorum variorum consensum [1], sem eirn hefur schrifad effter odrum; þad er echi til annars enn spilla tima og papir. Eitt vichtugt argument er betra enn margar paginæ aff þeirra authoritate; fundamenta þeirra gomlu kunna echi vera onnur enn þeir haffa halldit Otto 2us kristnadi Danmorch, og reiknad þar fra, sem þer aff þessu copie [2] in limine aff 23. 8br. siaid.

Nu thil Færeyia. Hvad kunne jeg annad vita, enn at þer slengdud anno 91 cum seqventibus, þar jeg heffi kun solum Cod. Fl[ateyensem] at ganga effter, sem setur vetur fyrir sumar. Jeg þacha ydur þa underretning och helld med ydur þar uti, og nær þer vilied Sigmundur se fæddur og Haraldur grafeldur drepinn, hvort sem þer vilied admittera annum 75 eda 76, læt jeg ydur nu rada, þar jeg fell ydur by, at Olafur Tryggvason hafi alldri verid med at christna Danmork, echi heldur Otto 3us christnad hana, echi Hakon jarl moti honum stridt, mens Ottoni Secundo; tvila och sva um, hvort hann heffur vegna christne bodsins heriad a Danmork. Verdur mer allt hægra um, þa jeg recedera i þessu og morgu odru fra vorum kollum. Þegar jeg braut minn heila mest i þessu, trudi jeg þeim sem nyu neti, þvi jeg hafde echi examinerad þa sem nu; nu þechi jeg þa nochud betur, og schal trua þvi, sem mer þicher truanlegt. Segia schal jeg þeirra meiningu, þar hun er þess verd, enn sialfur schriffa historiuna, effter þvi sem jeg finn sannast, og citera authores, spari gud mig þar vid. Þad eina er versta, at Olaffs Tryggvasonar saga med ollum synum fabulis er kominn i þrych, sem alldri schylldi vera, þvi þad er kun til at derogera antiqvitatunum. Fynst och i norschu chronicu þeirri þrychtu in exeoticis, sem er a moti odrum, so sem um Mathilde, konu Vilhialms Bastardz, sem hann atti at drepa med sporum, og var þo sidan kronud i Einglandi; enn efftir þvi þetta er þrycht, þori jeg valla at ganga relationes fyrir by. Nu fari þer at bevisa, at Jomsvikinga bardagi haffi stadid a° 994. Þar er ydur Olaffs Tryggvasonar saga i Flateyiarbok directe contra, sem seger Hakon haffvi um vorit effter Jomsvikinga bardaga (sem stod um vetrinn effter jol) sent Þorer klacha vestur um haff, sama vor haffi Haraldur

---

[1] *Skrevet* consensensum! [2] D. v. s. den med dette brev følgende kopi af et tidligere afsendt.

grænschi farid til Sviþiodar og verid brendur, þorer klacha fengid tidindin at vita, fyrr enn hann for vestr, og þa hann þar kom, komid schiott i tal vid Ola (echi sem þer meinid um eitt aar, i þeirri insinuation þier vilied noch halda med þeim moribus, sem þa voru i stridi, ad þad schede med furore, enn echi med consiliis sem nu, en gleimid þeim more, at insinuation og opvartning var þa eigi i bruki sem nu, enn aller hoffdu access), og strax hann var buinn, sigldi hann aff Irlandi, kom thil þrandheims seint, þvi jakar voru a anne, sem Hakon jarl hratt hestinum uti. A einu ari synis þetta vera scheed. Stendur og, at Olaffur helgi var fæddur sama sumar, þetta er nu annus 95. A° 1030 do hann, halffertugur vard hann, och þetta confirmerar Snorra locus, sem þer sialffer citerid. þad sama sumar, sem Jomsvikinga bardagi stod adur um vetrinn, var brendur Haraldur grænschi anno 995; um vetrinn stod bardaginn 95, um sumarid var Haraldur brendur. Nu kemur fram locus ydar um Sti. Olafs sogu Vormii »enn einum vetri sidarr enn Haraldur grenschi fell, toku þrænder aff liffi Hakon jarl, en var Olaffur Tryggvason til kongs tekinn«, þad schil jeg »vetrinum effter«, þvi þad heffer scheed effter vetur nætur. So hliodar och locus i minne Sti. Olaffs sogu membranea, þar hun talar um Sigride storradu, at hun villdi visa smakongum aff odrum londum at fara at bidia sin. »Enn þann vetur annann atti Hakon jarl orrustu vid Jomsvikinga a Hiorunga vage«; þa vill þad sva schiliast, sem Hakon jarl haffi barist vid Jomsvikinga tveimur vetrum fyrr enn Haraldur var brendur, enn þad er a moti ollum ödrum, þvi kann madr þad echi at seqvera, och hitt echi meir enn þetta, enn þo vil jeg halda þetta se rangt schriffad og eigi at standa »enn þann vetr adur atti Hakon jarl orrosto etc.« Enn at hann forundrar sig, at jeg concludera, at Augmundur dittur hafi komid thil Noreg a° 96, schil jeg eche. þer sialfir halldid med mer, at Olafur Tryggvason kom til regeringar a° 995. Enn echi var þad fyrri enn seint um haustid eda ondverdan vetur, þa jakaför voru i anne, enn so thil ars drogu echi schip a milli Islandz og Noregs fram og til baka, og Gunnar helmingur sagdi Hallvardur heti nu Hallvardur hals, aff sare sem hann fech a halsinn i fyrra vetur, þvi heffur þetta verid effter veturnætur, enn enginn sigling haffi ordid fra Islandi um vetrinn, sidann Hakon jarl var drepinn, thil um varid a° 96 hann [*d. v. s. Ögm. d.*] kom fra Islandi; um haustid kom Hallfredur. Enn hvad annalar

extraherader effter Jomsvikinga sogu segia, achta jeg litils. Nu er at svara uppa æram Sti. Olafs. Ydur synist hann haffa dregid thil Noregs, sva sem varir setia, anno 1014, se þa komin afftur fra Francharìki med Adalradi konge, og hafi honum aukist diorfung þar uti, ad Eirikur jarl synist þa haffa daid, effter þvi sem Emmæ encomiastes setie hann undir þessu are a medal annara Knuts soldata, enn eigi, sem jeg schriffa, a° 1016. R.: Emmæ encomiastes nefni hann i tveim stodum, fyrst effter strid at Scorastein, enn þad refererar Dunelmensis og Bromton til annum 1016, sidan effter Knutur var ordinn kongur, og hann hafi latit Eirich sla hofudid aff Edric striona. Dunelmensis seger þad scheed in die nativitatis Domini a° 1017 exitu anni aut forte initio seqventis, þvi marger reiknudu annum þar fra; enn a sama aari 17 seiger hann hvad provincia Eiriki jarli var geffinn a Englandi. Consentit Bromton in anno mortis Edrici. Haffi nu Sti. Olaffur echi farid thil Nor[egs] fyrr enn efftir dauda Eiriks, sem vorir och so consentera, vill þad echi verda fyrr enn anno 1018, og þa heffur Adamus Bremensis reiknad hans 12 regerings aar thil hans dauda dags; enn hvar verdur þa Sigvatz visa. Þvi bid eg ydur þetta betur at effter sia. Þad þer schriffid um conversionem Daniæ ad Christianam religionem, er allt fuse infært i mina bok, enn vill vel effter siast, nu fæ eg eigi stundir at giora þar vid. So er nu svarad uppa allt ydar breff, so vidt collation vid kemur, enn marger postar eru i minum brefum, sem einginn svar er fult uppa, enn correspondentzen eru þo þar fyrir giord, at bader schulu svara; jeg er vanur at extrahera a litid blad alla ydar posta, þess lettara kann eg svara; giorid þer lika sva. Þad kemst alldri heim, at Hakon jarl haffi verid 13 ar statholder Haralds Gormssonar, þo madr setie hann haffve verid med at forsvara Danavirche, þa Otto 2us vann þad, enn þad er þo med soddan consensu sett hia ollum vorum. Enn þa engelscha och schotscha, sem sege at Sancti Olaffur haffi fylgt Sveine, villdi jeg giarnann vita, oc þau loca upschriffad fa. Hvad Vilhelmus Gemeticensis[1] heffur, veit jeg, lib. 5. cap. 8, enn þad er, at hann þienti Knuti, enn þad engelscher, sem jeg heffi lesid, tala um Anlaff, þad er Olaffur Tryggvason, sem fyrst heffur fylgt Sveine, sem noch er innfært i mina bok. Enn þad Buchananus schriffar lib. 6. i Mel-

[1] Guilelmus G., De gestis ducum Normannicorum 851—1137.

columbo 2do, veit jeg echi, hvort jeg a at aplicera S. Olafi, þvi þad synist, sem sa Olaffur væri drepenn i þvi stridi, og at þetta schede i uphaffe regeringar Melcolumbi, sem tok til at regera a° 1003, enn þa var Sti. Olafur 8 ara gamall. Þad kunne lika so snart at vera einn aff nesia kongum med sama naffni. Hvad þer halldid um, hvoria tru Hrolffs kraka saga och Ragnars lodbrokar saga meritera, och schule vera fabulæ, kann jeg eche at consentera, utann þad at þær seu ychtar. I genealogia regum Daniæ Langfedgatale stendur Rolfur krake, i norschu chronicu citerast hann, og hann hafi gifft sig med sina eiginn dottur; fabula Eddæ er tekinn aff honum, og þad aff nochru effni, þvi er hann echi at expungera aff albo regum Daniæ; i Saxonis tid er og alkunnugt um hann. Hvor sa Gvalterus er, sem heffur schriffad hans historiu, veit jeg eche, enn Alexandri Magni vitam, sem þer haffid, vildud þer conferera med Gvalterum Hemlingtonum[1], sem liffdi circa annum 1050, þvi hann segist haffa schrifad Alexandri Magni sogu 5 libris, þo adrer leggi hana til Radulfo de S. Albano[2], enn var Gvalterus aparis synist at vera annadhvart Gvalterus de Constantiis[3] eda snarara Gvalterus Mapes, Giraldo Cambriensi synchronus[4]. Echi kann jeg helldur at fellast vid, at Sigurdur Faffnisbani, Brynhildur Budladottir haffi eche thil verid. Vissi Haraldur kongur hardradi aff honum at segia, og befalade Þiodolfe at agera þa comedie. Su saga, sem vær þar um hofum, er vissuliga a seinustu seculis schrifud och tekinn or Sæmundar Eddu, þvi er echi at undra, þott visur och still finnist eche þar effter gomlum stil. Þo kann nochud at vera thil um effnid, þo se eg hun er allt confunderud med þa konga, sem firir Gaungu Hrolfs tid heriudu a Francha-riki, þvi þeir voru langt seirna. Sama er at segia um Rolffs kraka sogu. Hun er sett annathvort ut aff latinu eda engelschu, effter þvi sem M[eistari] Valter heffur saman schriffad, þvi er þar echi at vænta stil ne visna art; kann þo eche at cassera öllu þessu. Nu þacha jeg firir þetta lengi effter langada breff aff 30. januarii, sem jeg nu heffi svarad uppa; jeg fech þad 14. hujus, enn þad þer vænist haffa sendt thil Helsingör, heffi jeg alldri fengid, och echert sidann. Fornem og aff þessu, ad

[1] G. H., munk i St. Alban, var samtidig med nedennævnte abbed Radulf.
[2] Abbed R. de St. A. († 1150) har skrevet Historia Alexandri Macedonis.
[3] G. de Constantiis, ærkebiskop i Rouen (12. årh.).
[4] Walterus Mapes, archidiac. Oxon., samtidig af archidiac. Giraldus Cambrensis († 1223).

hann hefur echi fengid þad seirna, sem var lagt i rentschrifara Peder Rasmuss[ens] convert, echi þad Her Hendrich Rosenkilde ellegar Madtz Holm foged paa Jederen atte at bestilla, þvi sende jeg nu copie aff þeim, bid þo villdud effter forscha hia Peder Rasmuss[en], þvi þad er mer schade, haffi hann eche fengid þad breff. Sidann jeg schrifade þad seinasta aff 13. 10br., hvar aff her er copie, schrifade jeg ydur thil þann 11. jan. og 28. ejusdem, þa jeg schrifade Moth thil og holt and um correspondentzen, och atte Her Hendrich Rosenkilde at recommendera þad thil post forvalter Gröner, hvar uppa jeg vænti dagliga svar fra ydur, þvi þad gech fra Stavanger d. 3. febr. Seinast schriffade jeg ydur thil þann 6. hujus, franqverad thil Kiobenhaffn, var og sent thil Her Hendrich at giora convert um; þar inni var minnar konu ratification uppa þad glatada breff i cancelienu; hun var þa miog siuk, enn er nu, gud veri loff, betrad; þer munu þo giora ydar besta þar um. Þer schriffid mer alldri thil, hvor breff þer haffid fengid. Um Orcades fra Vorm bid eg ydur at giora þad besta, og han villd[i] concedera adrer mætti censurera þar yfir, kys eg þar hellst til Doctor Caspar Bartholin. Bækur, sem mer mest aliggur, bid jeg ydur firir mig at kaupa, þa bibliotechid blifur auctionerad, og bioda sialfir yfir adra; þau bogud grischu ord mundu betur schiliast aff descriptione urbis Constantinopolis, eff hun er at fa, sem hon var i þa daga, þar aff kynne og siast porta triumphalis Gullvarta oc Lactiarn og ordit midhæffi, eff madur effter seer, hvad vachtinne var svarad uppa grischu, enn aff conjecturis; villdi jeg þvi giarnan fa þessa authores Thomam Valfinghan [*d. v. s.* Walsingham], Rogerium Hovedenum[1], Varæum, Mathiam Parisium[2], Gvilhelmum Malmusburiensem, Gvil. Nevbrigensem, Abbatem Urspergensem[3], Albertum Stadensem, Helmoldum, Hectorem Boetium[4], og hann vil jeg hafa, ef hann er at fa. Enn þycher ydur jeg echi þurfa alla þessa, þa siaid þer fyrir þvi, og latid mig fa þa, sem ydur þycher mer mest aliggia, Historiam Flandriæ einhvors gods authoris, og þeirra landa, sem i þeirri norschu historiu framkoma. Undur er, eff einginn aff sponschum scribentum heffur annoterad um Gallicu Ulff og Sigurd Jorsalafara, þa hann tok Lisibon inn. Alcassa finn jeg echi hvar liggur. Hvad halflest

[1] *Skrevet* Horedenum. [2] Matthaeus Parisiensis (13. årh.), Chronicon Angliæ. [3] Ekkehardus Uraugiensis († 1125), Chronicon universale. [4] Hector Boethius († 1550), Historia Scotorum.

gulls er firir padreims leikenn, i Knitlinga sogu? Stendur i Sigurdar Jorsalafars vita 6 schippund gulls, jeg meina þeir haffi so verterad talenta. Margret yfircussari stendur þar og, þad heffur hann utilucht, sem hefur giort þa donschu version; jeg meina þad ord kome aff cours og se archipirata, hvar thil Crantius, Metropolis libr. 7. cap. 17, og Bromton in Richardo I. Angliæ rege pag. 1269 gefur mer anleding. Enn at sa raufari haffi att dottur Vilhelmi kongs i Siciley, finn jeg hvorgi, bid ydur þar fyrir allt þetta at effter sia hia rerum Siculorum scriptoribus; vorir, þar sem i odru galder, segia Rodgeir Sicileyiar kong öngvann son at haffa att, þar þo allir jata hann ætti Vilhelmum malum, sumir og Rogerium 3tium ducem Apuliæ. Rogerii primi, Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ regis historiam heffur schriffad Alexander[1], Celsini cænobii monachus et abbas, qvatuor libris, eorum temporum æqvalis, findis i tertio tomo scriptorum, qvi Hispaniam illustrarunt. Þa græcos scriptores Cedrenum, Curapalatem, Nicetam[2], Zonoram latine translatos aut græco latinos, og eff nochur illius temporis statum aulæ et descriptionem urbis hefur schriffad, Vilhelmum etiam Tyrium[3] et Gesta Dei per Francos[4] væri gott at haffa, enn vel giordud þer, eff þer effter siaid fyrst, hvad þessir vilia kosta, og lata mig þad vita, og hvorium aff þessum ydur synist mer liggia mest a; lika man jeg ydar consilium um Camdenum i folio med tabulis, enn þer sogdud jeg schylldi byda ydar raðlagninga. Nochra aff þessum bestillta jeg i fyrra med einum Bergens schipherra, sem sidann gaff and at vera a heimreisunne utplundradur og hans kista upptekinn aff caper; þori þvi echi til þeirra tidara i þessu thilstandi. Hvad mausur er firir tre, bid jeg ydur betur effter sia; jeg meina Arngrimus in sua Gronlandia haffve þad echi vel asseqverad. Holmgard seger Rudbeccius tabulæ geographicæ kalle Kolmogori og Archangel, nafnid er likt, situs olikur. Aldeigu borg setur hann innann firir botninn a sinu Finnico, vid sydri qvisl a anne, sem rennur i Ladoga lacum; eche oliklegt. Bref til Monsr. Þordar underretningar sendast, kann hann þar aff sia rettlæti fodur sins. Stæstu þoch firir Inga þatt, enn mikid er, ad eche fæst heill, nema nochud se effter, og munud

---

[1] Alexander Telesinus abbas, 12. årh., skrev Libri IV de rebus gestis Rogerii Siciliæ regis 1127—35. [2] Nicetas Acominatus, Byzantina historia 1118—1206. [3] Guilelmus Tyrius, Belli sacri historia 1095—1184. [4] Gesta Francorum et al. Hierosolymitanorum 1095—99 (*anon.*).

þer og lata mig hann fa, þo er hann echi sa sami sem i norschu chronicu er innfærdur, og er undur hann hvorge er at fa, sem er slæm lacuna i þa norschu chronicu. Gvendar sogu sendid þer til baka, enn hefdid betur giort, hefdid þer latid schrifa þad, sem thil baka vantar. Jeg sendi ydur copie aff þvi jeg schriffade Moth thil ydur angangandi. Nu manud þer vid þenarana varta hans bescheins um þad, komist og at, hvorninn hann upptekur, at jeg amalga um copie aff panta breffinu uppa Örkneyiar, þvi eff originalinn er til stede, þa meina jeg þær ennu, og serdeilis vid þessar conjuncturur og vid occasion, þa bokinn er utgenginn, kunne at innleisast. Echi er þat satt, sem Camdenus schriffar, qvod Christianus Danus a° 1472, pacta pecunia, omne jus suum in Scotum transtulerit, þvi eche gaff hann innlosings rettinn burt; lika errerar hann i anno. Þad er mer kiært, at þer faid bibliotechit a nyu kyrchiu under hendurnar, enn vita mætta eg med hvorri condition, og hvort þer verdit bibliothecarius. Doctor Cosmus Bornemann[1] haffde þad firir nochrum arum; villdi og vita, hvad laun þer hafid þar firir, og hvar þer þau faid. Mikid lengist jeg nu effter svari fra ydur, at jeg kunne vita, hvort Mouth affslær correspondentzid eda eche. Nu man fyrst mitt breff aff 6. martii vera komid thil ydar, og manod þer giora ydar besta. Giarnann vilda jeg og vita, hvornenn su conditio er, sem þer hafid i Borrichii collegio. Eff þer yrdid antiqvarius, þa megid þer og sia ydur vel fyrir, ad þer kunnid at na ydar gage hia vissum monnum. Visse jeg her nochud at forpachta, sem echi væri stort, schylldi jeg hallda an þar um, so kynne jeg at trecha mitt salarium þar og borga ydur ydar; jeg vil spyria mig fyrir. Um Nordur aa giorid þer ydar besta, sra. Sigurdr mundi kaupa hana, eff hann lifdi, er og vel, eff Solvor kauper. Um Asgeir veit jeg eche, hvad aff verdur; thil at vera stifftschriffari i Nor[egi] þenar hann best; nædi minn magur annari condition, þa kann vera hann uppleti þa thil Asgeirs, enn madr veit, hvad vanscheligt þad er nu um stund at fa pladz; þo kann mann echi vita, hvad forandring schee kann; þo veit eg her öngva. — Nu i dag schriffum vid þann fyrsta april, og er jeg nu þreittur a þessari brefaschrifft. Hvad Arngrimur hefir hafft firir ser, þar hann seger i Giafaldz þætti i

[1] C. B., juridisk professor († 1692), var universitetsbibliotekar fra 1689 (vicebibliotekar blev han 1671). Se Biogr Lex. II, 527.

Crymogæa, at 8 merkur gullz seu 180 rixd., veit jeg eche[1]. I cap. 17. Orcadum er þetta ad corrigera: Egill de Aurlandia, Morkinscinna Forlandia; Scoptius de Giscio, Thorbergi Arnini pronepos, Erlingi Scialgii de Solio abnepos, restitue: Thorbergi Arnini nepos, Erlingi pronepos; de Kalio eodem cap.: ægre id rex primo credere, ægrius etiam fidem suam, spemqve de illis susceptam, malo conceptam. Hinc Hibernia illinc Scotia excursionibus, pari populatione interjacentes, Monam usqve vastatæ, addendum: ipsa qvoqve cum ajacentibus expugnata. Cap. 18. traditur Sigurdum Hierosolymipetam magnas res in Hispania, Affrica, Majorca gessisse, deme Affrica, nunqvam n. ibi fuit, et pro Majorca restitue insulisqve Balearibus. Jeg fech eche svar uppa þetta: ad giora stragolf um vetr sem um sumar; hvad leidslu drychiur eru; Kalfá næst Odense i Fin, þegar farid er fra Medelfarsunde; jeg see echi þeir kunna at fara yfir hana, þegar þeir fara thil Sanct Knudz i Odense.

Nu fornem jeg, at capitain Michel vill flytia her upp og schal vera under veigs, veit þvi echi, til hvors jeg a þessi breff ad interessera; einginn svor fylgia upa correspondentzen; fornem tollrinn a at forpachtaz bædi yfir Danmorch oc Norge, kannschee fogderierne verde og forpochtud; veit eigi, hvad nu verdur bestandigt. Riddarar heyri jeg marger verda, og er mer kiært Moth se eirn af þeim, og ober rentem. geheime raad[2]. Enn þer munud heira til, hvort correspondentzet bevilgiaz, og lata mig vita svar. Nu jeg schriffa þetta, kemur fra Kiobenhaffn, heffur leigid þar heilt aar, Her Jonas Schanche[3], alkunnugur capitain Michel. Undrar mig þer echi schriffid mer thil. Þad sier eche vel ut med correspondentzid, sidan jeg echi fæ breff fra ydur med postinum; þvi hefdi þad verid bevilgiad, þa hefdi þad strax scheed, eda þad verdur alldri. Verid so goder og heyrid til hia Jacob Soffrenss[en], hvort nochud fár er firir reduction i minu officio, jeg meina þad gange mig echi and, item um mina caution fra Breddal[4], sem hann hefur loffad mer. Sidan capitain Michel kemur upp og jeg trui echi þesse breff nai honum, sende jeg copie aff biskups Jons breiffve til min med ydur schrifad, og hans egen revers i moti minni fordringu, þad hafi þer sialfer seed, meira þychist jeg eigi þurfa at senda, þar þetta

---

[1] Se Crymogæa s. 176, hvor dog for »180« står »188«. [2] Overrentemester P. Brandt. [3] J. S. udnævntes $^{7}/_{8}$ 91 til præst på Høiland i Jæderens provsti. [4] Jokum B., foged i Lofoten (Nordlandene), hvem T. var gået i kavtion for.

er anægianlegt, þo gaf hann mer handschrifft i Helsingör uppa 300 rd.; hefdi jeg verid honum nochud schyldugur, hefdi þat afkortast. Nu jeg schriffa þetta, kemur commercraad Tör Mohlen affturreka hingad thil min, med tollaranum fra Bergen og comendantinum sama stadar; hann liggur her, og vachta uppa vind; komu inn afftur at heimta ydar breff; enn sidan capitain Michel er dagliga væntandis, þori jeg echi ad aderessera breffinn thil hans, vildi oscha hann hefdi fengid ydur bædi Brochenhuusis revers och biscops thil vidara recommendation. þar sem Sverris saga effter norschre chronicu och Hakonar gamla er ad fa, vilie hann lata mig vita, su i norschu chronicu þrychtu stendur, er med storu defecti och eche halff, villdi giarnann haffa þær allar. Villdud þer komast at, hvort fogederierne yrde forpochtud, væri vel; bliff jeg vid mitt charge, kann jeg at forpachta nochrar schibreider, og þa, ef bevilgiast, borga bædi mer og ydur, eff þer faid antiqvarii charge og indvisning thil min; þetta so hia ydur sialfum etc.

Um zignetid bid eg ydur at þenchia, jeg vil haffa tvo stor, lika sem þer hafid latid gera ydur, og setia mitt voben (biorn) i annann enda, enn i annan mitt naffn sem a þvi fyrra, og lata baþa endana vera vel vida, adieu.

38. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 4. april 1691. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl.

Begynder defekt, idet dobbeltbladets 1ste halvdel er tabt. Torfæi påtegning »A° 91 aff 4. April, bekommit d. 29. ejusdem fra Mons. Arendt Magnusson. Svarid d. 29. ejusdem, sendt med Eschild Bjering«.

Beder undskylde, at han på grund af travlhed ikke kan skrive udførlig, før Bartholins bibliotek er solgt. Sender hermed testamentet. Brevet er besvaret af T. $^{29}/_{4}$ 91.

. . . . firr en þad bibliothec er sellt; þangad til hef eg so mikid ad giöra, ad ei er eitt augnablik lidugur, med adskilianlegt ad fa i rigtugheit. Frietter, sem tilfalla, verd eg i þetta sinn undan ad fella, sem og hvad annad eg med firstu leilighed skrifa aset, bid þad ei firer hirduleise upptakist, tiden er so knöpp. Testamentid legg eg her innani. þad vill ennu eirn gang udcopierast a stimpladan papier ur þingbokinni, þvi annars duger þad ei af [*d. v. s.* ad] frammleggia a skifftenu til ad maintinera tiundar

og fiordungsgiöfena. Eg slutta hier med næst aludar heilsun til hans kiæriste og allskins heilla oskum, forblivende

Monsr.

Vostre tres obeissant serviteur

Hafn. d. 4. April —91. Arne Magnussen.

Asgeir bid eg fra mier mætti vinsamlega heilsast; þad hann mig um beded hefur, skal med firsta uppsendast.

A Monsieur

Monsr. Thormod Torfvesen

Historjan du Roy

A Stafanger.

Ombedis tienstligst Kongl. Maj. Postmester i Stafanger dette bref, saa som magt paa liggende, til sin eiermand uden ophold at fremsende.

39. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 20. april 1691. AM. 283, fol., bl. 160—61. Ásg. Jónssons hånd.

Brevet af $^{28}/_{3}$ afsendtes dagen før påske. Nu skriver T. pány uden at have modtaget brev fra A. M. Samtidig skriver han til oversekretær Moth om fri-korrespondancen og om, hvorledes han skal forholde sig overfor tilbud fra den i Sverig levende Islænder Guðmundur Ólafsson om udveksling af oldnordiske tekster; T. vil dog ikke overlade ham noget af væsenlig betydning. Har af et kgl. patent set, at det gamle Grønland skal opsøges. T. håber, at man vil følge den anvisning, som han for nogle år siden har indgivet. Gentager forskellige forespørgsler og anmodninger.

Thil Arna Magnussonar aff sama dato [$^{20}/_{4}$ 1691].

Charissime amice!

Þad jeg schrifade aff 28. martii kom fyrst aff affangadag firir pascha med tollaranum og commerc directeur Jorgen Thor Mohlen aff Bergen. Nu schrifa jeg ennnu obersecretere Mouth thil um correspondentzen, enn þad gengur allt yfir mitt forstand, at þer munid liffa, vera heilbrigdur og eche eingang svara mer uppa þad breff, og hvort forhaabning er um correspondencen, sem jeg bad ydur skrifa mer thil med posten; let ydur og sia, hvad jeg schriffade honum thil um ydur. Sendist og her innann i, hvad jeg nu schriffa um sama post [1]; nu fae þer anleding at tala med hann, effter þvi jeg sende honum, þo vid

[1] T.s brev til M. er indført i AM. 283, fol., bl. 156—58.

commerc raad Thor Mohlen, copie aff breffve, sem Svia Gvendur schriffade mer thil, og mitt svar i gen, sem þer komid thil at translatera firir hann[1]. Gvendur schrifadi mer thil firir morgum arum sidan um correspondentzen, og svarade jeg lika sem nu, at hann villde lata mig vita, hvad þeir hefdi, let hann og vita, hvad jeg hefdi; nu begierer hann jeg schule lata hann fa þetta, og bydur mer þetta i mot, og þo þad se mitt eigit, þori þo echert i þvi at giore utan consentz, og þad radlagde commerc-raad mer, þvi vær lifum i vanscheligum tidum. Nu þychist jeg eche haffa fordeel aff þessu, eff *eigi*[2] Bergs abota historia um Olaff Tryggvason hefur meir enn adrar og uphaff er til aff Oddi munk, lika copie aff þvi gamla Eddu exemplari, og sem hann seiger þar alltid mikid uppgraffist, at vita hvad þad er. Nu veit jeg Mout spyr ydur um þetta; þa svarid þer honum, sem satt er, at þad hann begierer, vill einginn eiga, og þad jeg angieff at haffa, vil jeg vera aff med, og ur kongsens bokum vil eg lata hann fa allar liga sogur, enn echert sem er til gagns; enn jeg schal echi trua þar finnist mikid hia þeim, sem þeir kunne at geffa firir þetta. Jeg fornem hann Gvendur er genginn fra ydur og meinar hann fai her meir, nu væri þad vel jeg kynne at locha ut þad þer vitid þar er at fa, þvi sama er, hvor ochar þad fær, þad schal communicerast. Med capitain Michel, sem jeg heyre flytie hingat up, vænti jeg svar upa alla hlute fra ydur, enn nu schriffa jeg Mouth thil um þad breff aff Orcadum transporte, at mætte uppsækiast i archivis, jeg undra þer haffid aldri svarad mer þar upa. Jeg see aff kongl. patentz, at gamla Grönland eige at upsiglast; firir nochrum arum sidan gaff jeg inn thil hans forslag þar um, og þar um erindra eg hann nu um, at eff þeir geinge þar effter, væri formoding, at landet findist. Latid mig vita, hvort correspondentzit affslæst, hvad um Orcades framfer, hvornen fer um contractina eda minnar konu testament, sem nu seinast sende ydur; og hvert þer feing-iud neina forstrechning eda hastuga eda öngva befordring, latid mig og vita. Gude se loff, hun yfer vann þann siukdom. Jeg man eche, hvort jeg setti bland annarra loca, sem obser-verast eiga i Orcadibus, ad innfæra allt þad Arild Hvitfeld pag. 889, editione in folio, talar um legationer fra Christiano

---

[1] Guðmundur Ólafsson, translator ved antikvitets-kollegiet 1681—95; se Biogr. Lex. XII, 384. T.s her nævnte brev til G. O. er indført i AM. 283, fol., bl. 158—60. [2] »eigi« tilsat efter formodning.

primo til Carl d. 7. i Frankarike at transigera i mellem sig og kong Jacob i Schotland um Sudureyiar og Manneyiar, sem jeg hefi gleimt at innfæra, og vill þo allt infærast. Hvorche latid þer mig vita um tollsins forpachtinng her i Norge eda neitt annad, enda haffi þer nog at gera, enn her er alldri fridur. Þar sem þer hafid nochud anslag um condition her uppi, þa consulerit commercraad, hann fær alltid kunnschap och lætur ydur vita, eff nochud verdur lidugt; þad tekur nu til at deyiast, Mag. Ditlev i Bergen er död, og Her Mogens paa Haus[1] etc.

40. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 29. april 1691. AM. 283, fol., bl. 163–65.

Besvarer A. M.s brev af 4. april, som T. netop nu har modtaget, og hvis ankomst bebudedes ved drøm. Er misfornøjet med, at man ikke har villet konfirmere hans og hustrus testament i den nedsendte form. Glæder sig ved Moths velvilje overfor A. M., som vil blive ham en vej til forfremmelse. Beklager kaptajn Michels (Tønnesens) reduktion, men dette er en landfarsot. Påminder om det Orknøske pantebrev. Forstår ikke, at Ásgeir Jónsson er hadet af mange på Island — hvad A. M. sandsynligvis har fortalt i den tabte del af brevet $^{4}/_{4}$. Berører, at A. M. har fået tilbud om at blive vicelagmand på Island, men at det er bedre at vænte, måske kan han blive landssekretær. Giver i en efterskrift tillæg til det foregående, med adskillige gentagelser, og minder om sit forslag til Grønlands genopdagelse ved at lade ekspeditionen udgå fra Island, anlægge en skanse ved Kap Farvel og med islandske heste udforske landet. Tilbyder A. M. nogle forældede obligationer, dersom han kan få kgl. bevilling på deres gyldighed.

Thil Arna Magnussonar aff 29. april.

Intime charissime amice!

Nu samstundis fiech jeg hans goda schriffvelse aff 4. hujus sendt fra postmeistaranum, og dreymde breffvit um contractina i nott, og sagde þad fyrr enn jeg fiech þad; enn þad var misdreymi, at jeg haffde stort kongs breff i hendinne og hans zignet under. Eche schil jeg þann raison þeir godir herrar haffa, hitt schil jeg þeir geffa ser eigi stunder at heyra; tiundar og fiordungs gaffu samþyche þarff jeg eigi; at min kona matti echi giora þa contract vid mig, þa vid komum saman, at jeg mætti taka forlodz ut aff buinu þad jeg færde inn aff minum fodur arfi, sidan þad var odals godz, — þad er med Noregs logum,

---

[1] De to nævnte mænd er præsterne D. Lucoppidan ved domkirken i Bergen (hvis dødsdag ellers angives som $^{12}/_{4}$ 1692!) og M. Hammer (Osterøens provsti, Bergens stift).

sem þa voro, enn at Hans Mayts. vill eigi geffa mer meir, þad er vel; adra posta see eg her echi vera, eche er her testament giort, at hun gefi mer allt sitt bu eda jeg henni, oc echi sækist þad þar, sem þad schedur, þar er folk vant at geffa erfingium 100 eda 200 rixd., enn þad er her echi upa nochora sidu, þad begierar einginn, og at jeg ma lata mina konu behalda minu bui i sina liftstid, þarff jeg echi Hans Mayts. breff upa, þessi log thillata þad, so lengi hun gifftist eche afftur. Nu hefi jeg þar firir utan erfingia samþyche, jeg see þeir hafa strax tekid þetta firir testamentum omnium bonorum og bliffvet i þeim þonkum; enn oss verdur þad titt, at vær verdum brader og siaum echi, hvorninn sokinn henger saman; og er þad sva mikid at lata stimpla þann pappir, sem her er echi at fá, og strax sendist þar nidur? Hans Mayts. lydur ongan schada þar vid; þetta ma þo so vera, jeg mun lata schriffa þad her uppa stimpladan pappir, þa hann fæst, och bemöda eche þa goda herra þar um (þo Moth lofade mer þessu til forna, och Vorm approberade), enn hialpa mer med logum og rette, enn taka attest upa Island, at þad er odals godz, sem þar er sellt og jeg heffi innfært i buit, vil sva sia, hvor domari þad under kienner. Þer segid og þar stande annad inne, sem eche kann approberast; þad eru þo eigi fleiri postar enn þessir. Jeg er gladur jeg fiech þad eche, þad er eche umkostningar vert; hitt er best konan liffer og er frisch, jeg kann deyia fyrr enn hon. Ellers þacha jeg ydur aludlega ydar omak og god rád, sem eg mun bruka, ef þorf giorist, enn grunur er mer þer munud sialffir eche hafa schilid þetta, so sem jeg nu þyde þad, og þar fyrir echi þydt þad firir þeim, so þeir hafi schilid þad; enn ydar elschulega affection seer jeg rett vel og vidkannast. Þad nu þar um. Echi voru mer þetta nein hrygdar tidende, enn hin stærstu gledi tidinde, at þer erud komner saa vidt i Her obersecreterens grace, her mun elldur af verda, og oscha jeg ydur thil lychu, oc þa betur gengur at þer mættud alldri verda so ær, at þer þechid ydur echi sialfann, sem morgum verdur, þo miklir seu, enn þo matuliga at þechia adra et qvantum satis prioris fortunæ meminisse. Þad breiff, sem til Helsingör er sendt og þar lenge legid, og meinast vera komed thil Bergen, er ennu eigi hingad komid. Þau tidendi um capitains Michels reduction hefi jeg nyliga heyrt og fellur illa, mest vegna hans dygdugrar konu og smabarna, enn hann er echi einn þar um, þetta er landfarsott, nær til margra be-

stillings manna i ollum statu; þer munud komast at, hvort hun mune og eigi na til min, jeg hefi þo sterka tru, jeg verd at giora mitt fra mer fyrst, enn obersecreteren veit vel þad kann eche at hlaupast til. Um Orcades schriffve þer echi eitt ord, hvort þær mune deyia ut eda lifna; tvisvar hefi jeg skriffad Moth thil um instrumentum, amalgad þad og sva vid ydur, enn echert svar fengid. Mer þychir þad þo i þessari tid necessarium at sækia upp, þvi einginn veit, hvad occasion a serhvorium degi kann gefast; væri þa betur minar Orcades væri þrychtar, brefid innfært og þar med sluttad, sidan sia allir Hans Mayts. rett. Þa vid fyrstu occasionem at amalga bid jeg ydur enn nu, at lata mig vita, hvad nær þær eru, og giora ydar besta. At hann vill amalga um correspondentzen, er mikid vel. Hvad Asgeir mun hafa unned til a Islande, at margir hata hann, schil jeg eche, utan ef þeir eru zelotes so sem frændi minn Amundi i Skogum[1], sem dæmdi uppa mig omaga, þa jeg kom til Islandz seinast, enn hann schylde haffa latid giora adsion her. Thilbod Sigurdar logmanz[2] er gott, enn þad er best hann se sialfur bædi logmadr og vice logmadr, enn mitt forslag um ydur at verda landz secreteri kannschee einhvörn tima rætist, nu struerast fundamenta. Ur þvi Herberstein er echi at neinu gagne, þa ma hann passera; þer siaid vel elligar effter, hvoriar jeg þarff af Bartholini bibliotechi, og biodet upa firir mig, vexsel schal nidur sendast, þa jeg fæ þad at vita; þer munud gera teikn i registrinu, sem þer sendid mer, og effter loffe lata fylgia Innocentii 3tii breff. Jeg heffi nyliga schriffad ydur til bædi med Tor Mohlen og þann 20. hujus, mun eche nu vera frammkomid etc.

P. S. vid breff Arna Magnussonar.

Indlagde vilde hand vise eztatzraad Vorm och Soffren Vestis[en] och þar hoes lata þa vita, at jeg meina contracten mune halldast, effter þvi sem log gengu þa i lande, þegar þær voro giordar; jeg hefde echi sellt mitt odalsgodz a Islandi ochført hingad i buid, hefde echi lougen thillatt mer at taka þad fult ut i gien och min kona þad hefde samthycht.

Jeg lengtis meget effter Eders schriffvelse, og viste eigi hvornin þad kom, at jeg i so langan tima fech echert svar upa correspondentzen; nu villdi jeg giarnann vita meir um ydar

---

[1] Lagrettemand Ámundi Þormóðsson fra Skógar. [2] Lagmand S. Björnsson.

hagi, bædi upa bibliothechinu och hvornin þat henger saman, so og um Borrichii collegii condition, och ydar titel; echi mun saa snart verda aff antiqvarii charge, þer munud verda hia obersecreteranum fyrst nochora stund, och þad kannschee med ollu; þer nefnid eche Orcades, enn jeg schriffade Mouth nu afftur um þad breff at lata sækia up, til ma þad vera, þvi i handfestning Friderici 2di er hann obligeradur at innleysa þau lond, þad kunne hann eigi at giora, utann instrumentit hefdi verid til, enn nu eru soddan conjuncturur og seer dagliga ut til occasion, so Hans Mayts. kunne fa þau lond til baka, væri kun minar Orcades þrychtar, so allir kunne at sia Hans Mayts. rett thil þeirra, och breffvit þar bak i, þa er sidan occasion at tala uppa þær; jeg undra mig, at þer svarid mer alldri uppa, hvort leitat er effter þvi breffvi; jeg hefi þa tru thil ydar, at þer manud gera ydar besta och faa þær þo ut med þad fyrsta. Nu heyri jeg gamla Gronland eigi at upsiglast, þar um gaff jeg memorial thil Her obersecreterer Moth firir nochrum arum, og er þad næsti vegr at lata tvær galiother liggia i Islande, adra at ganga a milli Islandz og Gronlandz och þar a ydarsta punti vid promontorium Farvel at giore schantz og lata med hestum, sem kunna at færast fra Islandi, og batum recognescera landit alt nordur i bygdina, hvor veit utann eitt hol kunne finnast i leingdinne, sem kunne at siglast at Østindien, og margar adrar commoditater, sem nu eru okunnugar; enn at gera schibsfart fra Danmork med stora umkostning þangat, er offt for sogt, alldri med fordeel; Island liggur strax hia, þar eru betri leiglig-heit. Nu eche fleira. Med capitain Michel vænti eg ydar almælt schriffvelse, Brochenhusis obligation og Mag. Jons bid eg ydur at taka til ydar, og lata kreffia Brochenhus eff hann nochurn tima kemur fram; jeg hefi och nochorar gamlar obligationer, sem hafa forstadit sig, och vill kongl. bevilgning til at megi krefiast effter; Moth hefur til forna schriffat upa sodann, at Hans Mayts. naad[igst] haffve tillatt þær schuli gyllda, sumt folch er sufficiant, þær mun jeg transportera til ydar, ef þer kinnid at færa ydur þær thil nytte, amptmand Claus Roy kann giora ydur stor assistentz, þvi debitores eru i hans ampti; vænti ydar svar; kinnid þer at prosperera þær, þa eru þær til ydar þienustu, og kann alt schee under minu naffne. Adieus.

41. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 9. maj 1691. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl.

Torfæi påtegning »Aff 9. Maii, bekommit d. 14. Junii med Niels ved . . . . ringen« (beskadiget af seglet). Særlig påtegning »porto 20 ß«.

Har nu modtaget T.s brev med kopier af mange tidligere breve, blandt hvilke nogle, som han aldrig før har set. Ang. fri-korrespondance kan foreløbig næppe noget nås, og Tor Møhlen har ingen indflydelse hos Moth. Af Orknø-pantebrevet kan maaske en kopi-afskrift fås fra tyske kancelli. Om 14 dage flytter A. M. til Borchs kollegium. I anledning af en forespørgsel fra T. (kendes ikke) om det til »sællandske« lov knyttede lille stykke om de nordiske kongers indbyrdes rang betegner A. M. dette som uægte. Tror ikke på noget udbytte af svensk korrespondance og er selv bleven narret fra svensk side. Nævner den store fortifikations- (eller med et ordspil: mortifikations-) skat.

Welædle Hr. Historiographe,
Höiærede fautor!

Sidan eg med postinum skrifade hönum til, oc sende þar innaní öll document angaaende hans kiæristes testament, hefe eg feinged hans brief med copium af mörgum mier tilforna skrifudum briefum, hvör sum eg alldrei firr sied hefe og i saa maade ecki kunne uppa þaug ad svara. Nu iata eg, ad eg er storrar oþackar verdur firer mína effterladenhed i at svara, enn i sannleika er eg i þessa daga löglega afsakadur, þar so mikid hefi ad bestilla ad færa i rigtighed eitt og annad af Sal. Bartholins dontum, adur enn hans[1] bækur seliast skulu, sem berammad er þann 15. Junii; hef eg og lurad effter, ad nockra vissu giefid giæte um Correspondenset, sem eg nu merkia þikist, ad ei muni anganga. Ecki hefur Tor Mölen þad alit hia Moth, ad hann þar uti nockud giört giete; eg helld best ad lata þad so beroe, til eg kiemst i nermere kunningskab i Mothis huse, sem eg vona effter hendinne verde. Allar þær bækur, sem Monsr. mier umskrifar, skal eg kaupa, so framt obersecreteren ecke giefur mier sínar commissiones uppa þær sömu; þad eru og þær sierlegustu, sem Mr. behöfver. Eg villde giarnan senda honum Catalogum, enn öngvar ferder falla. Um Orcneia skiödet skal eg sidan vidara effterforska; þad er ei ad finna i archivis, enn Johannes Moth[2] Cancellie Raad meinte sig ad hafa copie þar af forleden og lofadi med tid ad efftersia. Þegar Bartholins auction er ute, lofa eg i mínum correspondensum flittugre ad vera, þvi þa er eg minn eigin herra; er þa og sialfradur i Collegio Medicæo

[1] »hann« orig. [2] J. Moth, sekretær og arkivar i tyske kancelli.

(ɔ: Borrichiano), hvar eg um 14 daga innkiem, enn firr giet eg aungu rigtugu correspondence lofad, hvad eg bid hann naumri tid tilreikne og ecki minne socordiæ, langt mindre otruskap, sem eg hvörki a nie ætla hönum ad sína; skal hann þa fornema, ad þad ei skulu bliva loford ein; vona þvi hann þangad til mig líde, þar eg ei giet radid þar bot a. Þordur[1] lofar einhvör rigtugheit ad giöra, þa hann fra Islandi affturkiemur. Jeg hefi skrifad minum brodur til Iislands um ad selia Nordura. Þad narra verk um eminentiam regum septentrionalium, sem hann seiger Tor Möhlen hafe umtalad, stendur bag i þeirri Selendsku lögbok, supposititium et nullius fidei. Messenius og adrer Svensker effter hann hafa inverterad þvi og seigia, ad Dana og Nordmanna k[ong]r hafi halldid i stigreip og beisl Svia kongs, a ad vera skied einhvörstadar nærri Bagahuse[2]. Um þad Svenska correspondence vil eg ecki margt tala, enn hvörki er þad mikilsvert, ecki helldur eru þeir riett fasthelldnir i sinu correspondence. Skal eg hallda hann luckulegan, ef hann ei verdur þar vid vexeradur, in summa eg vil öngvan þatt þar i eiga, þvi eg er þeim allt illt skilldugur, firer þad þeir mig narrad hafa, og so munu þeir fleirum giöra. Eg hef nu eckert meir ad skrifa, þar öll svör uppa undanfarin bref til forskrefne tid uppsetia verd. Um mortifications (o nei þad heiter fortificationssk.) skattinn hef eg ei annad ad notificera enn hvör, sem hefur laun af konginum, skal giefa 20 pro cento, og þar firir utan minner mig Monsr. standi firer 70 Rixdle af sine middeler. Jeg slutter med ald velstands oc lyckis ynske til hannem oc hans kieriste, oc i det öfrige altid findis

Min herris
tienstærbödigste
Arne Magnussen.

Kiöbenhafn d. 9. Maii 1691.

Minn titell er aldeilis einginn, sem hann umskrifar, þarf ei ödruvis skrifast enn sosem hann almennelega i Frönsku skrifa

---

[1] Den senere præst til Stadarstad, Þ. Jónsson, søn af biskop Jón Vigfússon. [2] I Vestgøtalagen, Schlüters udg. I, s. 68, findes en beretning om Daneholm som rigsgrænse og mødested for de tre nordiske konger, ved hvilken lejlighed den danske konge holdt Upsala-kongens bidsel, den norske konge hans stigbøjle.

plagar, oc skrifa nedanunder *at afleggis i Collegio Medicæo i Canickestræde nest ved Cancellie Raad Römmers.* Adieu!

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historiqve du Roy
a Stafanger.

Ville Kongl. Maj. Postmester i Stavanger vere saa god, oc med første leilighed befordre dette bref til sin eiermand til Stangeland i Carmsund.

42. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 14. juni 1691. AM. 283, fol., bl. 172. Ásg. Jónssons hånd.

Har modtaget A. M.s brev af 9. maj og katalog over Bartholins bibliotek, men beklager ikke at have nogen formodning om priserne. Det er trange tider, dog vil han lade købe det nødvendigste, højest for 50 rdl., og nævner en del numre. Minder atter om det orknøske pantebrev.

Thil Arna Magnussonar aff 14. junii.

Intime amice!

Eche veit jeg, hvad jeg a ad schriffa. Ydar aff 9. may med capitain Michel er bekommet, þad med postinum ennu okomid; jeg hefi dulist vid þad, enn kann nu eche leingur at hætta þvi. Þacha ydur fyrir Innocentii bref, och catalogum, hefdud þer latid mig vita, hvad þer meintud ungefer munde kosta þessar bækur; hier er nu so olydanleg peningatid, þvi hvorche fæst gage, och schattar oheyrdir, þo verd jeg at behalda þvi, sem ydur synist mer omissanligt, so sem folio 38, 558, 560, 561, 562, 571, 619, 672, 678, 679, 702, 913, 960, in qvarto 33, 262, 265 Jacobi Usserii Chronologia sacra, 299, 323, 325, 327, 369, 384, 407, 418, 455, 457, 497, octavo 183, 188, 192, 253, 290, 293, 297, 304, 308, 12mo 11, 59, 61, 115; his adde Cornelium Tacitum, eff hann er med godum stil[1]. Af ollum þessum bid jeg ydur ad utvelia þa, sem ydur þycher mer mest a liggia; 50 rd. vil jeg spandera och eche meir, enn peningarnir schulu sendast per vexsel, strax jeg veit hvad keipt er. Um Orcades veit jeg eche,

---

[1] Ang. ovennævnte numre se Catalogus librorum Th. Bartholini, Hafniæ 1691, 4to.

och effter þvi jeg hefi echi fengid ydar breff þar um, veit jeg eche, hvad jeg schal giora; lika villdi jeg vita, hvort obersecreterer hefur eche nefnt vid ydur umm þad original cessions bref uppa Orcades at lata uppsækia; talid eitt ord vid Peder Rasmuss[en] och forheyrid vid hann, hvort hann hefur forhaabning[1] at udverche mier Her ober-rentemest[ers] ordre uppa mitt gage aff Rye fylche qvartalvis thil fogedantz Fr. Peders[en] T[önder]. Þrisvar heffvi jeg schrifad honum thil, enn echi svar fengid; jeg hefi echi heldur neitt sent i aar, enn þo schal hann þar firir echi gleimast.

43. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 25. juli 1691. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Torfæi påtegning »A° 91 aff 25. Julii bekommit d. 19. Augusti fra Mons. Arindt Magnusson«.

Sender de for T. på Bartholins avktion indkøbte bøger i et lille skrin, samt anfører numre og pris (19 rd. 4 ℳ 2 ß). Af nyt alene, at kongen kom hjem igår. Nogle af de opgivne bøger har han ikke købt, da de kan forskrives langt billigere fra England.

Monsieur!

Þær bækur eg hans vegna keipt hefi a Bartholini auction hafde eg i sinne ad senda med Hegelund. Nu sem eg a til ad taka, er hann burt ad mier oadvörudum, hvar firir eg bækurnar innpackadar i et lited skrin sende ad Helsingör, oviss hvört þær honum na kunne. Taxtenn er þesse: Num. 521—524 14 Rixdler, Num. 560 4 Rixdler 2 ß, Num. 669 1 Rixdler 4 ℳ[2]; hefe eg þær betalad af þeim peningum hia mier liggia, þar aungu er ennu nær um Orcades. Hier passerar eckert nítt, kongurinn kom heim i giær. Þegar nu þetta auctions vastur er ute, vil eg öll Hans bref uppsækia oc med stærsta fliid uppa sier hvad svara. Oska i midlertíd ad vera afsakadur firir so langt silentium oc recommendera mig ad endingu Hans favori og affection, enn hann med öllum hans eilifs guds vernd og protection

Vostre tres-obeissant
serviteur
Hafn. d. 25. Julii —91. Arne Magnussen.

---

[1] »forhaab mig« kopibogen! [2] De pågældende numre (folio) er: Historiæ Francorum Scriptores Coætanei, opera Andrea du Chesne; Mathæi Paris. Opera Historica; Rerum Moscoviticarum Scriptores varii.

þær bækurnar, sem hann umbeded hafde og eg ei keipt hefi, voru so dírar, ad madur kann þær halfu liettara fra Englandi ad forskrifa, og eg true þo þad skillde vera tvisvar, hvar firer eg þær ei kaupa þordi.

Welædle oc Welbiurdig
Thormod Torfvesen Kongl. Majest. Hoibetroed Historiographus
a
Stangeland
i Carmsund.

her med følger en
kiste bøger.

44. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 1. avgust 1691. AM. 283, fol., bl. 177. Ásg. Jónssons hånd.

Glæder sig ved på anden hånd at have erfaret, at A. M. er kommen til oversekretæren og er bleven hans bibliotekar. Beder A. M. sende hvad han på Bartholins avktion måtte have købt til ham over Helsingør. Klager over de store skatter. Minder om forskellige oftnævnte, svævende sager og gør nogle antikvariske forespørgsler.

Aff sama dato thil Arna Magnussonar [$^1/_8$ 1691].

Intime amice!

Jeg vil oscha ydur mætte ganga vel, altid er mer kiært at heyra ydar velgeingne, þo heldur af ydur enn odrum; jeg gled mig yfir þeim tidindum Monsr. Anders Hegel[und] schrifar um ydur thil Augvalldsness, at þer seud komner thil obersecreterans och ordnir hans bibliotecharius, kiærara var mer at haffa heyrt þad aff sialfum ydur. Þann 14. junii schrifadi jeg ydur thil, aderesserade til Rasmus Kiels[en] i Helsingör, sem jeg veit þad sicherste correspondentz, þvi med ferdum eda vognum verda þangat altid ferdir; þar i sendi jeg ydur catalogum uppa þær bækur, sem jeg begierade, inn til 50 rd. Nu villde jeg þer villdud senda þær þer haffvid mer deputerad thil hans och hann bestille þær med vissum ferdum, enn so snart jeg fæ, schal med allra fyrstu leligheitum vexsel upa peningana nidur sendast, þvi megi þer trua, þo nu se ærnar utgiffter, 230 rd. i fortifications schatt, sidan allir adrer schattar sem thil forna, slepp eche med 300 þar uti; nu heffur bispen sett mig firir sama schatt hia prestum, 50 rd., so jeg veit echi, nær jeg kiemst thil at ordinerast. Seinka þicher mer Orcades; eff þer vilied, vil jeg schriffa Vorm thil och bidia hann lata mig fa þær helldur ocensureradar, so finn jeg einhvor rad sidan. Echert er mer kærara,

enn eff Mons. Johan Moth canceli raad heffvir copie af þvi pantabreffve; jeg vil vel schriffa honum til um þad, eff ydur so synist, enn mikid er, eff originallinn finst hverge. Jeg schrifadi Svia Gvendi thil och atte Jorger (!) Thor Mohlen at lever[a] Moth, enn þer at vertera; jeg fæ echert svar fra honum, hvad hann heffur affgiort. Fitschua hafa þeir i Nordschu Cronicu verterat stigvel, jeg meina þad seu þveingia schor eins og islendschir hafa. Enn hvornen er su Vilhialms giord, er stendur i þætti Eysteins birkikeins, och schioldurinn hans Nichulasar, sonar Sigurdar Hranasonar i þrandheime, þa Byrkibeinar drapu hann, at hann væri stirndur Vilhialms giord? þad schil jeg echi; och þad hvad upi stod a reyrbondunum, meina jeg hafi verit tela amentata, och hafi sochid inn i schioldinn til reyrbandanna. Jeg schrifadi och so um at visa Vormio min argumenta um mitt donth. Min kona heilsar. Eff nochut vitid um Brochenhus, latid mig vita; capitain Michel seger þer hafid handschriffternar. Asgeir bidur at heilsa och Olafs Trygvasonar saga mætti honum sendaz, mer liggur nu a ollu.

45. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 21. avgust 1691. AM. 283, fol., bl. 177—79. Ásg. Jónssons hånd.

Har modtaget A. M.s brev af $^{25}/_{7}$ og de på Bartholins avktion indkøbte bøger. Er meget misfornøjet med købet, nægter at modtage bøgerne, måske på én nær, og beklager sig over A. M.s ligegyldighed; minder om ubesørgede sager. I en efterskrift udbeder T. sig forskellige afskrifter og lign. og ønsker et Sturlunga håndskrift til låns; sådanne anmodninger ansér han sig berettiget til at stille efter sit forhold til Bartholin og A. M. Sluttelig gør han en slags undskyldning for de brugte hårde udtryk, der må gå ind under jus amicitiæ.

Thil Arna Magnuss[onar] aff 21. augusti 1691.

Monsieur!

Effter langa forleingsel fech eg nu hans brieff med fam ordum og öngvu svari uppa min seinustu, och þad daterad 25. julii, kom hingat þann 19. augusti sendt med bokum fra Augvoldznes. Jeg gled mig, at hann liffir, þo jeg echi fai þar um meir aff honum ad vita. Þær bækur hann heffur hingad sent, sendi jeg til baka, þvi hann hefer farid villt i þeim jeg begierte och, sem likligast er, tekid mist til. Andreæ du Chesne Historiæ Francorum scriptores coetaneos heffi jeg alldri umbedid, echi kann jeg helldur neitt giora vid þa, jeg schriffa echi franscha historie, enn þad, sem finst þar um Nordmannos, þad

heffi jeg i odrum bokum, og morg opera sem þar continuerast; thil med begiere jeg echi at kaupa soddann bækur so dyrt a auction, sem jeg heffi eigi neitt gott af. Sama er um Moschoviam; þer haffid sialffir schriffad mer thil þar finnist echert um vorar sakir; sidann jeg fiech þad ad vita, setti jeg hana eigi helldur uppa catalogum; enn þær jeg bad um fæ jeg echi, sem jeg þo slæ min lyd til. Eg mundi odru vis hafa borid mig at, hefdi eg ei truad ydar sialfftilbodnre forretning bædi i þvi og odru. Mathias Parisiensis er mer echi helldur thil neinnrar thienustu, utan þar standa þriu loca um Hakon kong, hans coronation, legittimation, och ad paven vildi hafft hand til keisara, och cardinal Vilhelms affgang. Jeg hafdi hafft þa confidentz til ydar, at þer hefdut flett soddan loca up oc latid mig vita þad, enn eigi kaupa bok firir dyrindis peninga vegna so litilrædis, og þad sagdi ydar sall. principal mer jeg þyrffti echi at giora, og lofadi mer sialfur þetta at effter sia; þer hafid och schrifad mer til, hann hafi sagt ydur til þad at giora. Nu sendi jeg ydur somu bok i gien, so er og um adrar bækur, eingelskar edur adrar; þa hefdi jeg truad ydur til at sia fyrst, hvort þær eru nyttugar, og af hvad pris, fyrr enn þer recommenderit þær. Nu sidan þessar bækur skulu vera sva begierligar i Copenhafn (þvi eg veit þar mune mikid hafa verid uppa bodid uppa auctioninne), þa þacha þeir thil, sem fa þær; er och rimeligt þer munud hafa credit i þvi huuse og echi so bradir verid at leggia peninga ut firir þær; og hvad þer hafid giort, kemur mer eigi vid i þeim bokum jeg hefi echi bestillt; enn sidann jeg hefi schrifad um Matheum Parrisium, þa kann jeg at behallda honum fyrir þa fiora rixd., þo jeg villdi eigi gefa tvo firir hann. Eigi er her nu su peninga tid þeir vilie vaxa a tre, 230 rixd. ma jeg gefa i fortifications schatt, i skatt slepp jeg echi under 300 rixd. i ar, enn [?] veit alldri hvad eg fæ. Jeg bad ydur och aff 14. junii at tala med renterischriffara Peder Rasmuss[en], enn þar fæst echi helldur svar uppa, enn jeg bid ydur ad omaka ydur echi þar um þennann gang; jeg finn i copie aff minum brefum, at jeg hefi bedit ydur at lata Moscoviam bida, sidan þer sialfir radit mer þar fra. Nu þo eingelschar bækur væri so dyrar, sem þer schrifudud, þa voro þar þo nogar adrar sem 672, 678, 913, 960, sem var Calipinus octo lingvarum, sem jeg haffde fornoden, och 369 Chronicon Alberti Stadensis i 4to och adrar fleiri, sem jeg hafdi umbedit. So veit jeg echi at svara til þessa,

sem jeg hefi alldri bestillt, och ma jeg medkienna min lucha er echi stor i ydar forretningum hingad til, og kienni eg mer þad sialffum og minu olane, en confidentz hefi jeg hafft thil ydar efftir minne samvisku, sem jeg hefi meint ydur, och ydar godum loffordum munnlega och schrifftliga. Nu formerchi jeg, ad Orcades eru echi helldur lengra komnar; þa peninga hefi jeg þo effter ydar schriffvelse deputerat thil pappir, och meinti hann hefdi nu verid keyptur i sumar och bestilltur fra Lybich; væri gott jeg mætti fa þær i gien ocensureradar, eff Vormio þycher þær echi eiga at þrychiast. Copie aff þvi breffve þer schrifudut mer til um cessionem Orcadum hia canceliraad Johan Mouth oschade jeg þer villdut utvega. Jeg schrifade jo Vorm thil forliden aar aff 10. julii um, at hann villde lata sin son yfir sia þær, effter som hans occupationer þola þad echi; jeg recommendera ydur enn nu þa sok, sidan þer hafid tekid ydur þad uppa; enn ef þer faid þær echi fra honum, þa bid eg ydur at bestilla hia obersecreteranum thilladelse, at jeg mege lata annadhvort assessor Bartholinum ellegar annann censurera þar yfir, ellegar oc utan census lata þær þryckia, þvi mer er sagt kongsins breff anhröre kun theologischar materiur. Jeg schrifadi och thil Her obersecreterer Moth med Jorgen Thormohlen i vaar aff 30. april, ydur og sama tid til, og var þad um antiqvitater, sem Svia Gvondur begierte; sende copie aff hans och minu breffvi och meinti þer mundut þad translatera; echert svar þar uppa aff ydur fengit. Annad schrifadi jeg ydur aff 29. ejusdem, och utann svar. Þer vikid eigi a um þad aff 14. junii, enn merchi þo þer haffid þat fengid. Sidan schriffadi jeg ydur aff 1. hujus. Nu fellur echi fleira; jeg oscha þad gangi ydur allt i vil, kunne jeg echi faa at spyria þad aff ydur sialfum, þa aff odrum etc.

P. S. a breff Arna Magnussonar.

Þar sem þer vilied levera Vorm innlagt[1], þa læt eg ydur vita innhalldit. Jeg undra, at med þessum bokum kunni eigi sendast Olaffs Tryggvasonar saga, sem Asgeir væntir hia ydur. Jeg hefi schriffad thil Rasmus Kels[en] i Helsingör um at bestilla breff ochar i millum med schipum, och lofad at senda honum

[1] Er, som det fremgår af kopibogen, et kort brev til W. af samme dato, om at manuskriptet til Orcades, som i 2 år har ligget til censur hos ham, må blive leveret til A. M. og arbejdet overdraget til en anden censor.

nochra discretion þar firir, enn hvad er þad annad enn onödvendig omkostning, þegar echert correspondentz hellst, och Her obersecreterann hefi jeg allt formikid anmoedat þar um thil echertz; schede þad echi sist thil at recommendera ydur effter ydar eigin begiering, þvi jeg altid heffi oskad ydar velgeingne; enn eche er þad sva stort, sem jeg þarff at consulera um, at jeg mune echi kunna at fa rad þar til, þegar þer ellegar vilied hallda ord at lata mig fa utschriffad þad þer haffid mer loffad, nimirum Arna biskups sogu og catalogum allra biskupanna i Nor[egi], Orcadibus oc Færeyis, og hvad sem kann at vanta i eda bak vid Norschu Chronicu. Hvad þar uti echi kunni vera forschulldat, med þvi þer oc sall. Thomas Bartholinus heffur fengid hia mer, þa kann þad at forschuldast; och sem þer væntit Sturlunga sogu i sumar, þa bid eg ydur at lana mer hana i vetur oc senda til Helsingör; meigi þer vita at eg þychiz alldri plumpur i soddann bonum, þar ydur hefur her ne ydar sall. herra echert verid neitad aff þvi jeg heffi hafft; þar med heffi jeg beggia ychur loford, Adieus. Capitain Michel heffur latid mig forstanda, at jeg schrifa ydur nochud hart til under tidinne; þad mun vera, þa jeg tala um sall. Jon biskup og ydar rad, och echi hafi mer affordit. Jus amicitiæ kallade Philotos[1] þad i apologia vid Alexandrum og hellt þad firir candorem och fidem amicitiæ; eche hefi jeg helldur ödruvis þad meint, enn æstimerad ydur effter minu sinne. So bid eg ydur her effter at hallda oll loford vid mig munnleg og schrifftleg, sva sem ydar æra er thil og min confidentz och affection moti ydur, sem heffi glatt mig vid, ad þer erud komnir til so kostulegs herra. Enn nu ma jeg vita hvor ydar condition er þar. Jeg heffi nu beþeinkt mig ecki at senda bækurnar, fyrr enn jeg fæ ydar ordre, med hvorium eg a þær at senda, þvi jeg vil echi ævintyra þeim; bid þar firir þer med fyrsta skipi, sem gengr fra Helsingör, vilied lata mig þat fa at vita; i midler tid schulu þær sendast thil Bergen, at þær kunne þar at vera parat, þegar jeg fæ bodinn. Adieus.

[1] D. v. s. Alexander den stores hærförer Philotas (se Curtius, De rebus gestis A. Magni).

46. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 23. januar 1692. Access. 8. Egenh.

Har af mange grunde været sendrægtig i brevskrivning: har været optaget af Bartholins avktion, arbejder for Moth og andre; har desuden efter at have modtaget T.s brev af $^{21}/_{8}$ 91, som var holdt i en underlig og usædvanlig stil, ikke følt sig meget opfordret til at skrive og for sådan korrespondance forsømme andet nyttigere. Nu da tiden er mindre knap, mener han dog at burde give et svar, for at T. ikke skal tro, at han i nogen henseende føler sig skyldig. Hvad bogkøbet angår, har A. M. handlet i bedste mening; T. har selv opfordret ham til at købe de bøger A. M. anså nyttige for ham; det er en urimelig fordring, at han for T. skulde gennemgå alle de bøger, som angik Norges historie. T.s fortegnelse på de numre han ønskede købt, har A. M. først modtaget, efter at avktionen var endt. Prisen for Hist. Franc. er snarere billig end dyr. Dersom T. sender bøgerne tilbage, bliver det A. M.s sidste tjæneste af den art; hvorledes T. vil afsende dem, må han selv om. T.s beskyldninger for svig og uordholdenhed er meget uretfærdige; hvad han har lovet, agter han at holde. Selv beflitter han sig på høflighed og hensynsfuldhed overfor alle, men ønsker det samme af andre; beder derfor fremtidig at måtte forskånes for ubillige irettesættelser, og fremfor alt, at han ikke i breve til renteskriver Jakob Sørensen eller andre får stikpiller eller blameres. Muligvis kalder T. dette jus amicitiæ, men A. M. vedkender sig ikke sligt; men det ved han, at sådant lader sig kun byde den, som ikke har forstand eller mod til at svare — dette kan nu T. opfatte som jus amicitiæ. T. må ikke forlange umuligheder af A. M.; således vilde en fortegnelse over de norske biskopper kræve et vidtløftigt studium, ligeledes excerpterne af trykte bøger. De ønskede diplomer fra Bartholins samlinger skal T. få meddelt, og det kan da være vederlag for hvad T. kan have ydet Bartholin. Hvad T. kan have gjort for A. M. selv, skal blive gengældt ved arbejdet på Orcades, men de er endnu ucensurerede, dog har Worm og hans søn lovet, at de skal blive færdige til foråret. Biskop Arnes saga kan A. M. ikke lade afskrive, da ingen får bøger lånt fra biblioteket uden kgl. befaling. Med hensyn til de islandske anliggender har intet kunnet gøres. En Sturlunga saga med tilh. bp. Arnes saga tilbyder Þórður Jónsson, dersom T. vil lade gældskravet mod hans afdøde fader falde; ellers vil han sælge bogen til de svenske. Korrespondance med de svenske vil A. M. ikke have, det er urigtigt og ilde set. Dersom T. ønsker at fortsætte korrespondancen med A. M., sker det bedst gennem sognepræsten i Helsingør, som A. M. godt kender. Et fra Ásg. Jónssons fader erholdt håndskrift af Olav Tryggvesøns saga (AM. 313, 4to) vil A. M. ikke sende T., da det er uden betydning, og hans enestående Frostatings-lovbog tør han ikke vove over søen; muligvis kan A. M. lade den afskrive for T., men betalingen er dyr (c. 7 ß arket). To islandske præster er komne herned, af hvilke den ene væntes at blive biskop, den anden vicebiskop. »Sagen« (ɔ: den over den afdøde biskop Jón Vigfússon afsagte dom) væntes at komme for højesteret sidst på somren. A. M. bor på Borchs kollegium, er klient af Moths hus, har dog hidtil intet oppebåret uden kosten, men håber på en eller anden stilling.

Monsieur!

Hönum mun þikia, sem og nockurn part satt er, eg næsta seirn i minum brefaskrifftum. Eru þar, og hafa vered, margar

ordsaker thil. First so leinge Bartholins auction varade, hafde eg nog þar med ad giöra, sidan hef eg alltid hafft so mikid ad bestilla, nu firer Ober Secreterer Moth, nu firer adra, so ad eg i sannleika segia kann, ad eg hefi varla eirn tíma vered minn eigen herra; ad sidustu fieck eg Hans bref af dato 21. Aug. 91, hvad, effter þvi þad med sier færde undarlegan og oveniulegan stiil, a hvatte þad mig ei storum ad skrifa edur forsoma annad mier nitsamlegra firer þvilik correspondentz. Nu þar eg hef feinged nockud betre stunder, síndest mier þo naudsinlegt nockru ad svara, ad Hann ei skule falla i þanka um, ad eg hier uti nockra sök uppa mig take. Er þad i firstu um þad hann mig storum asakar, anlangende þær bækur eg til Hannem keipte, þa veit eg ei annad enn eg þar uti hafi höndlad uppriktuglega. Hann hefur i sinum firre brefum mig umbedid, ad eg til Hans þienustu kaupa skillde þær bækur, sem mier syndust hönum þienanlegar; þad hefi eg giört; þessar kann Hann ei ad missa. Hvar vill Hann fa Seriem Regum Dan. (sem Norsk Historia ad visu ei kann undvera) sæculo VII. og VIII. nema hier; sama er um hinar tvær. Fleira er i Matthæo Pari[s . .] enn tvö loca, ef hann er i giegnum lesin, og Moscoviticarum Rerum Scriptores upplísa og þad þar vid kiemur, þo ecki nefni þeir Ol. Tryggva son. Hvört sem er, þa ma Hann sialfr nærre gieta, ad ofötlun munde þad vera, ad eg skillde lesa i giegnum allar þær bækur, sem þienadi til Hist. Norveg., og hafi Bartholinus þvi lofad, þa hefdi hann matt setia mier tid til þess; nottenn var mín eigin. Nu vil eg ecki svara mörgu hier uppa, alleinasta giefa Hönum sialfum ad þeinkia, hvörsu orímelegt þad er ad reidast mier firir soddan. Hvad sig þad annad Hans bref af dato 14. Junii oc þvi filgiande bokaregistur angeingur, þa kom þad ei mier i hönd firr enn löngu effter ad auctionen var uti, og er þar med su afsökun löng nock. Enn þar eg merke Hönum þikia Hist. Franc. Scriptores so æde dírer, þa ma hann til efftterrietningar vita, ad hingad til eru þeir alldri sellder under 20 Rixdle. Nu mun eg verda lata hann rada, e[f] þa afftur nidur sender, skal eg þad af þeim skada læra alldrei ad befatta mig med soddan utriettingar hier effter, huör sem i hlut a; enn ecki mun eg sialfr bestilla þeim far hier nidur, enn siá hveriu fram vindur þar i. Þessar minar utriettingar hafa hönum so misþoknast, ad hann næsta þvi lætur mig heira mína prette oc ohalldinirde þar uti; þetta kannast eg ecki vid, og helld mig skie hinn stædsta

oriett þar i. Allt hvad eg hönum lofad hefi, hefi eg, so vidt mögulegt er, halldit, og so ætla eg ennnu hier effter ad giöra; þad þar ifirgeingr, hlít eg ad vera afsakadur um. Eg beflitta mig uppa ad umgangast med öllum mönnum höiflega og stigdarlaust, þigg og giarnan þad sama aptur, þar ná kann, hvar firer og bid Hann late mig framveigis forskaanadan vera firer storum adeilum, þar einginn sök er til, allra helst ad eg ei mætti blamerast edur glosur giefast i framande manna brefum, hvörki Jacob Söfrensonar Rentuskrifara edur annarra[1]. Hann kallar þad kannskie Jus amicitiæ, enn eg veit ei af þvi at seigia. Hitt veit eg, at soddan þienar best þeim ad bioda, sem ecki hafa vit eda diörfung á ad svara. Sie nu hitt annad jus amicitiæ, þa oska eg þetta meige og þannig upptakast. Og i sannleika er mier ei annad i sinne enn i einlæglegleika ad þiena hönum i hvöriu eg kann. Enn þad ber a mille, ad mier þikir hann begiera þad eg ei kann. Um Catalogum Nor. biskupa er ecki mikid. Eg skillde lesa i giegnum i mot 20 Volum., adur eg kinne hann ad giöra, sama er ad uppskrifa loca ur þriktum bokum; sialfur gietur hann þvi nærri, ad þad tekur tid burt og kann ecki vel giörast nema vid occasion; þo kann þad med tid ad skie. Hvad angeingur nockur diplomata, sem eg hönum lofad hefi, skal eg ad vísu binda enda a, þa eg einhvörntíma a þessu are fæ afftur under höndur Bartholins saker, þvi þær

[1] Som kuriosum anføres her det pågældende indhold af nævnte brev til renteskriver J. Sørensen (af $^{31}/_{10}$ 91). Samtidig udtalte T. sig i fuldt så hensynsløse og krænkende udtryk om A. M. i breve til andre mænd (særlig Mag. N. Smed og Hr. H. Rosenkilde), som viser hans ganske ubeherskede ærgrelse over ikke at få svar fra A. M., samt i en følgende skrivelse til J. Sørensen ($^{12}/_{2}$ 92), hvoraf tillige fremgår, at denne havde sendt sin tjæner med brevet til A. M., hvad T. dog er noget ilde berørt ved, og at A. M. havde lovet at tilskrive T.

. . . . ellers falder min venlig begiering hand ville vere saa goed och erkyndige sig om dend karl ved naffn Arindt Magnussen, som var amanuensis hoes Justitz Secreterer Bartholinum och nu er i Collegio Medicæo i Caniche stræde, och som sigis schal haffve med bibliothec paa nykirche och vel angraccrit med Her Obersecreterer Moth; dend karl kand jeg ingen svar faa fra paa alle mine schriffvelser, och har dog mine sager under forretning, och oppbaaret peinge der paa *[A. M. havde modtaget penge til indkøb af papir til trykning af Orcades]*, enten dend karl maa vere sprungen saa hoyt, at hans stand iche kand thillade at svare, eller der maa vere anden aarsag thil; beder hand ville med flid erkyndige sig om hans thilstand och mig det, som jeg troer ham thil, referere, for det er mig angelegit, siden jeg har slaaed min lid thil hans oprichtighed . . . .

liggia endnu og giörast ecki vid; læt eg þa sem hann vederlag fae firir þad hann minum Sal. Patron til vilia giört hefur. Enn þad vid mig sialfan frammkomid hefur, skal eg alltid efftersstræba ad forskullda med allskins þienustu, alleinasta ad mögulegt af mier heimtist. Ef ecki med ödru, þa med litlu omaki firir Orcadibus, hvad eg ennnu eirngang lofa trulega ad expedera; þær eru ennu ocensureradar, og hefur Wilh. Worm og hans sonur nu nílega lofad mier, at þær til vorsins ferdugar verda skillde; þore eg og ei papirinn firr at kaupa, enn þær i höndum hefi, ad ei verdi þa þad sidsta verra enn þad firsta; þar skal og innfærast þad titt um talta cessions bref, sem og par loca, sem eg ur Scriptoribus impressis uppteiknad hefi. Arna biskups Sögu ætladi eg ad lata uppskrifa, enn þegar til atti ad taka, fær einginn bækur lanadar af Bibliothekinu firer utan konglega befalning[1], enn eg hefi hana ei sialfur. Sturlungasögu fieck eg ei fra Iislandi, hafdi þad hindrast med hennar uppskrifft, so er eg sialfur þar firer og so forleginn; þetta er nu hvörugt mín skulld, ecki helldur um Hans Willumsonar dont, sem hia hönum siálfum nu liggur og nefndur Hans (so sem fra Iislande heirist) giörir facit uppa, ad ecki muni meira af verda, þar bæde hann vone ad fa marga ahangendur i malenu a Iislandi, vænti og ad Monsr. muni ei firer intricat prætension slita þeirra naungaskap; þetta seigia kaupmenn. Þordur Jonson er nu her i bynum, svarar hann öngu sierlegu til hans födurs handskriftar (af dato Kiöbenh. 1673 d. 30. Decembris uppa medtekna Monsr. Þormods vegna af Andresi Regelsini 16 Rixdle). Hann hefur Sturlungasögu vel skrifada og heila, þar bakí Arnã biskups Sögu, sem eg fornem skal vera sa sidste þattur i Sturlungasögu; komst þad leingst forleden med ockur, ad hann sagdist vilia, til ad fordast amæli, af höndum lata nefnda Sögu, eff Monsr. villde aldeilis uppgiefa firr sagda prætension og þar uppa fullkomna qvitering hingad nidursenda. Annars heire eg hann hefur i sinne bokina Svium ad selia. Nu þiggur hann hier um vissu hid firsta skie kann; þæge eg og, ad þar med filgde ordur um þaug skiöl firer Nordura, hvörnin medhöndlast skal, þar einginn a Iislandi vill hana eiga, sem og ordur hvar bete. Mag. Jons obligation skal afblifa, ef hann Þordar bodi ei athlíter. Þær bedriffter um

[1] På det kgl. bibliotek findes intet håndskrift af biskop Arnes saga, hvortil her kan være sigtet; altså gælder udtalelsen vel universitetsbiblioteket.

correspondentz vid Svia vil eg ei hafa med ad giöra, sem eg firri skrifad hefi, þad er oriktugt, er oc kannskie forþeinkt hier. Correspondentz ockar a mille, ef honum ad continuera þoknast, kann best ad ganga an uppa þann mata ad adressera brefinn til Hr. Iver Gröngaard, Sognepræst i Helsingör; þad kostar eckert, þar eg er honum alkunnugur. Um zignetid, sem til forna umskrifad er, kann eg eckirt ad utrietta, firr enn þar um frekari description fæ. Um Olafs sögu Tr[yggva] sonar, sem Jon Sal. Jonson, fadir Asgeirs, hefur til forna mier i brefi sínu giefid, hefi eg skrifad firrum, ad eg nenni ei hana ad senda, þar eckert merkverdugt innehelldur. Hvad Frostaþingsboc edur annad soddan ad lia angeingur, truc eg Hann mier ei reidest, þo eg nockud þar uti mig afsaki; þar eru ei af hier i þessum rikium nema eitt exemplar, hvar firir eg þad ifir sio varla senda þore; vilie hann hafa soddan afskrifad hier nidre, þa kann vera þad fáest einhver til, þo ei nema firer ríflegan betaling, kannskie 6 eda 7 skillinga firir arkid, eg ma stundum giefa 8; þar þigg eg og vissu um. Frietter eru þær sierlegustu fra Iislandi, ad þadan eru komner Sr. Einar Þorsteinsson a Mula, og Sr. Biörn Þorleifsson fra Odda; meinast Sr. Einar verde biskup, Sr. Biörn vicebiskup; Sr. Sigurdr a Stadarstad andadur; öngver af þeim stefndu hingad komner, meina ad koma a tilkomandi sumre i þeirri von, ad sökinn verdi su sidsta firir þeim hædsta rietti. Um mína hage hefi eg eckirt nítt ad skrifa. Eg logera i Borchis Collegio, oc dependera so af Mothis husi so sem client, vona þadan nockurs gods med tíd (kannskie i sumar), enn hefi ennu eckert sierlegt uppbored firir utan kostinn, eg meina nockra bestilling, kann og ei þad so hastugt ad prætendera. Eg hefi nu eckert vidara ad skrifa, annad enn ad oska hönum med öllum hans luckulegs, gledilegs nyss ars og allrar velfellne, oc forblif so i det öfrige

Monsr.

Kiøbenh. d. 23. Jan. 1692. — Hans tienstærbødigste Arne Magnussen.

47. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 8. oktober 1692: AM. 284, fol., bl. 24–25. Ásg. Jónssons hånd.

Efter T.s afrejse fra København har han skrevet til A. M. fra Helsingør og senere fra Syrvåg (intet af disse breve haves) og giver nu anvisning til fremtidig brevforsendelse. Spørger til sin sags afgørelse i kollegiet (utvivlsomt

T.s ansøgning om konfirmation på testamente). Ønsker Orcades snarest muligt leverede til censur og vil derefter gøre udvej for penge (til trykningen). Fremstiller sine planer ang. dedikationer i dette og efterfølgende værker. Efter A. M.s tilskyndelse vil han optage arbejdet på Series. Påminder A. M. om ikke at beholde et T. tilhørende eksemplar af biskop Tords Grønlandia med kort, samt nævner nogle købte bøger og et og andet, som han har glemt.

Thil Arna Magnussonar aff 8. 8br. 1692.

Jeg veit echi, hvort Her Hendrich[1] heffur bestilt med postinum þad breff jeg schriffade ydur og fleirum til fra Syrvaag, sem jeg efflerlet hia honum i Stavanger; thil forna hafde jeg schrifad ydur thil fra Helsingör, och vænti svar thil Rasmus Kielsson, sem þad med einum Stavanger manni bestiller; fritt ma til hans schrifa, þvi jeg bethala honum omakid[2]. Maa aderessera þau breff thil Monsieur Anders Hegelund, sidan bestiller hann þeim, enn med postinum munu þer koma fyrer i Monsr. Lerchis convert, hvorninn sem jeg fæ minum firirkomid. Nu tvila jeg echi upa, at min sok muni haffa verid fyrer Collegio, och mun fylgia resolution favorabel effter moguleg-leikum, eff Her obersecreteren hefur sialfur setid i Collegio, sem þer munud hafa observerad þa occasionem, helst effter sem hann sialfur liet radera þeirra affslaget. Um Orcades med allra fyrsta at befordra thil revision þarff jeg ydur echi ad aminna, enn so snart jeg fæ ydar breff, at þær seu til censorem leveradar, schal jeg erindra renterieschriffara Rasmusson um peningana; i Stephanii vita Christiani 3tii pag. 1. och 38. finst heil hop, sem kynne ef synist innfærast hia þeirra ara legationibus; jeg sendi och þad innlagda, sem i præfatiuna kann innfærast. Obersecreterans titill vill allur schrifast; ef ydur synist, þa vise þer honum þad, þad verdur at vera præambulum annars, enn þad mun verda Grönland, þvi jeg see mer echi annars færi, eff hans Höy-Excellence och hann eche komast i eitt. Seriem historiarum[3]

---

[1] Præsten H. Rosenkilde [2] T. havde tilbragt somren 1692 i København, hovedsagelig for at fremme censuren af Orcades og få aktstykker vedkommende øernes pantsætning fra tyske kancelli. Bægge dele lykkedes ham; Orcades udleverede etatsråd Worm, og prof. P. Vinding påtog sig censuren; A. M. overdroges det med Moths billigelse at besørge arbejdet trykt. Derefter tog T. med skib fra Helsingør til Syrvåg på Jæderen (8 dages sejlads) og derfra over land hjem, hvor han ankom 1. oktober. [3] Series dynastarum et regum Daniæ var det værk, hvorved T. først henledte opmærksomheden på sig, da han 1664 overrakte Frederik III. det i manuskript. Efter en fuldstændig omarbejdelse udkom det trykt 1702.

mun jeg uppa ydar ord laborera upa, enn hun verdur allt for vitlofftig, och eche minne enn Orcades, enn hvorr vill lata þrychia þad? Þad dedicerast þo cronprincinum, Færeyiar hans Hoy-Excellence, þvi jeg er honum hart devinctus, Gronlandia Her obersecreter, en þar aff er heilhop innfært i Eirich jarls sogu. Jeg undra mig yfer, at þer tokud mer oadspurt thil ydar Mag. Þordar Gronlandiam[1], sem þer sogdud mer at schilnadi, þvi hana villdi jeg eche missa, och stendur eche i minne macht þar aff exemplar utan hans thilladelse ad communicera; þar ma och vera med hans tabla, sem Monsr. Huusmand setti firir mig uti stærra bestich, saa och þad um Gronland, sem eg visade ydur, þa erchibiskup Eirich Valchendorph villde lata þad besigla. Þetta villdud þer þo med fystu vissum schipum, sem i foraared ganga thil Bergen, senda mer til samans, och þau document aff cancelienu, sem þer til ydar munud taka edur tekid hafa fra assessor Rasmussyne; þau mega echi fara sem hin gomlu. Mig vantar vist atschilligar materiur af þeim oinnbundnu, sem þer keifftud fyrir mig. Þessar hefi eg: 1⁰. Stephanii Ch[ristiani] 3. vita, 2⁰. Mag. Thordar dissertatio de Islandia, 3⁰. Runolfi Jonæ lingvæ septentrionalis elementa, 4⁰. Johannis *Alani*[2] responsio ad criminationes Goropii Becani objectas Saxoni, 5⁰. Ejusdem dissertati[o] de gentium qvarundam ortu et primatu. Dette in 4to. Nu sakna jeg Venusini disputatiu, sem jeg villdi echi hafa mist, och ef fleiri eru, viti þer vel. In folio eru Dala lagen hin forna, och oll gomlu danschra konga vaaben, enn eingen boch, sem þau eiga at henfærast, och ved jeg i reik i þvi. Mig vantar och contrafey Vellei, sem Monsr. Johan Larentsson gaf mig, och mun med odru effterliggia i logementinu; hann er saa godur, þa hann gengur nidur thil obersecreteran, och triner þar ind och helsar Monsr. Huusmand och forheyrer þetta; þar ma þad effter hafa ordet, sem eche er her komid. Gladur vard jeg i dag i lesti[!] i Langhorn[3], þa jeg saa hann færde infusionem Asiaticam Odini in tempora Antiochi Magni, circiter 190 arum firer Xm, enn þad er stuttur varmi at pissa i socha sina, Frodi Fridlevsson lifde i Xti tid, Odins pronepos, hialpar mer echert. Eff nochud nytt hafid fra Islandi, lætur hann mig vita, etc.

[1] En kortfattet latinsk Grønlands-beskrivelse af biskop Þ. Þorláksson haves i manuskript. [2] Hunei (!) ved fejlskrivning kopibogen. [3] D. Langhorn. Elenchus antiqvitatum albionensium (har også skr. Chronicon regum Anglorum).

þeir kongar, sem i Vareo standa, Amlaus och Ostinus, meina eg se Olafur hviti och Þorsteinn raudi; hann setur þar um, sem honum synist; enn bak vid Brians þatt setur hann vel alt þad Vareus hefur, och finnur hann nochud annad i Ogigia Oflaherti edur annarstadar, observerar hann vel sialfur.

48. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 24. november 1692. AM. 284, fol., bl. 35. Ásg. Jónssons hånd.

Det er T.s fjærde brev uden svar fra A. M. Gentager anmodninger ang. testamentet samt arbejdet på Orcades og Færoer, og meddeler, at han i brev til Moth har klaget over misligholdelse af et af hans svoger oprettet testamente, iflg. hvilket et legat var tillagt høreren ved en lektie i Stavanger skole.

Thil Arna Magnussonar aff 24. 9br. 92.

Þetta er vist mitt fiorda med þvi eg schrifadi fra Helsingör, hvort þer þad hafid fengit, veit eg eigi. Fra Mons. Hegelund hefi jeg fengid tvo sidan bædi med schipe, þo lenge hafi verit under veigs; vænti nu hvern dag svar fra ydur med postinum. Jeg ved i reik um allar minar sakir þar nidri; obtinerid þer eche um testamentit, þa bid eg þer þo takid oll documenten til ydar och forvarid, þvi eg þori echi at betrua postinum þad, þar jeg er so titt brendur; enn obtinere þer þad, mun Monsr. Hans Hendrich Tonder utleggia peningana, eda þad ma bida i cancellienu effter vexsel. Jeg tvila echi upa, at Orcades og Færeyiar eru vel komnar undir revision, kandsche snart censureradar; þegar jeg þad veit, schal eigi lengi bidast effter peningunum, och heffi jeg schrifat renterischriffara Petur R. s., at hann villde bestilla her up til nytt aar assignation upa öll launenn, sidann so mikid lidur arid, þvi at schiffta þeim i tvo parta schal eigi sva obtinerast. Jeg varta dagliga effter brefi fra ydur, og villdi eg vita effter lofordi almælt tidinde. Jeg schrifadi Her obersecreteranum thil og sendi honum testament, sem min konis broder hefur gefid til einnrar lectiu i Stavanger, og sialfur innstifftad capital 800 rdr., med condition at hans næste svaager schyllde alltid hafa jus at præsentera eina personu þar til, nu klagar heyrarinn, at hann hafi echi notid utan 30 rd. i aarliga rentu, restenn er lagdur til annarrar lectiu heyrara; þad hefer echi fyrr firir mer verid andregit. Nu er testamented þar med rygged, enn þad hefer vist eirn aff forrige biskupum giort; vor biskup remitterar mig nu til hans, enn hvar hans competens

forum er, veit eg eigi. Vill biskupinn stefna honum inn firir sig og capitulet, þore jeg kanschee mæta; vili hann helldur i myndilegheitum forlika ochur, see eg helldur hann tali sialfur fyrst vid hann. Her obersecreterers breff er datered 14. 8br., kom fra posthusinu i Staffvanger 26. ejusdem; þar bid eg hann vilie vid ydur gefa mer svar; villdud þer nu, ef þad lætur sig gera, erindra hann þar um, og segia honum jeg se radlaus um at stefna þeim daudu biskupum, þvi hvarki veit eg veiginn til þeirra eda þeirra forum; jeg meina þeirra ologligur giorningur kunni vel ganga til baka, þo þeir seu eigi til svars, etc.

P. S. Hand ville hielse secretere Otterklo[1], og lata hann vita, at þad er schrifad, sem jeg hefi lofad Gudmunde Olafss.; hans loffte och so mætti effterkomast thil ydar thil foraaret. Mons. þordur mætti heilsast.

49. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 27. december 1692. AM. 284, fol., bl. 40—41, 43. Ásg. Jónssons hånd.

T. har modtaget et længe forsinket brev fra A. M. af 5. sept. (ikke bevaret). Takker for A. M.s omsorg for hans kollegie-sag og beklager, at han for hans skyld har måttet døje ubehageligheder; formoder, at modstanden kommer fra Worm, og at Moth har været fraværende under sagens behandling. A. M. har meddelt T., at en kvindelig slægtning (utvivlsomt T.s søsterdatter Guðríður Markúsdatter, g. m. sysselmand Hans Villumsson) er kommen fra Island og mener at have et pengekrav på T. (stammende fra dispositionerne 1671 over den T. tilfaldne islandske arv); T. spotter over hendes vrede, men ønsker nærmere besked om hendes og hendes mands fordringer mod ham. Et søskendebarn af A. M. har ladet tilbyde T. et stort papirhåndskrift af juridisk indhold til købs, T. beder A. M. lade vedkommende mod betaling afskrive en del af indholdet for ham; derefter kan ejeren så sælge bogen til de svenske (i det under teksten anførte, uafsendte brev siger T., at han, hellere end at de svenske skal få bogen, vil give 16 rdr. for den [der forlangtes 20 rdr.]). Den fra Þórður Jónsson modtagne Sturlunga saga erklærer T. for et dårligt håndskrift. T. glæder sig over, at A. M. har afslået en islandsk lagmands-plads, som næppe har været ham tilbudt i nogen god hensigt (begge lagmænd var dog på denne tid i funktion), og vil gærne vide, hvorledes det har sig med det stipendium A. M. skal have, under hvad titel han får det og hvilken opgave der stilles ham. Giver forskellige anvisninger ang. Orcades og berører sine litterære planer. Håber i Heideman, som vender tilbage til Island, at få en støtte i sine krav på det omstridte jordegods. I en efterskrift rekapitulerer T. forskellige kommissioner og lign.

[1] Sekretær ved den svenske legation A. Utterklo.

Annad breff thil Arna Magnussonar aff 27. Xbr.

Hans goda schriffvelse aff 5. 9br. effter stor lengsel nu samstundis bekommet, hefur verid nochud lengi upihaldit i Staffvanger, och þacha jeg bædi þar firir, so og firir hans omsorg og omak med þad collegii vesen, og mest firir þann svip hann oschylldugur matti taka minna vegna; villde þo vita, hvert obersecreteren var sialfur i collegio þann tima, þvi jeg visse vel otækt var þar nochud at innleggia, utann hann sialfur sæti, þvi hann sagdi mer, þa hann toc supplicatiuna i gien fra mer, hann hefdi echi sialfur setid þar, sagdi og vid affscheed jeg fengi annadhvort ja eda nei. Enn echi liggur mer þetta affslag i neinu rumi; hitt villdi jeg vita, aff hveriom hann fech þær adeilur, þvi sa mun echi haffa verid mer beforderlig; jeg trui echi Worm? þo jeg vite mig echert illt hvorchi aff honum ne odrum at haffa meriterat; þess get eg til, obersecreteren haffi þar echi setid þann tima. Villdi och sva vita, hvar i þeim þotti su urimelegheit bestaa; Monsr. Didrichssons[1] heile er echi meir thilfrosinn enn annarra, echert u-rimeligt þottist hann sia þar uti; hefdi þad verid effter þessum logum, þa þurffte jeg echi at sækia Collegium. Þad er þar med clart. Nu schriffi þer um frændkonu mina, sem kom fra Islandi, at henne la i þungu rume, at hun fann mig eche þar nidri; hun hefdi latid setia mig i slutteried, heffdi hun fundid mig þar. Gud vere loff jeg slap, þo heffdi jeg giarnan talad vid hana þar; kunnid þer echi lata mig vita, hvad hennar prætensioner voro, och hveriom hun sva strax opinberade sina meining, donschum eda islendschum, i þeim schinde; echi tvila jeg uppa, at hun hafi fengid augu nogu morg, och fleiri hefdi hun fengid, hefdi hun lengur bedid, og mogulegt kollud upa slotid, at drotningen hefdi matt sia hana; enn gud veri loff þad schedi echi, þvi strax hefdi hun klagad mig firir henni. Jeg veit engann hugmod henne at haffa giort, hun mun prætendera rentu och capital aff peningunum; jeg trui eigi su renta muni ansiast, þar obligationen hlider eche upa neina rentu, enn þau haffa halft godzet thil brugelig pant, og langt meiri innkomst enn aff peningunum, þvi þeir hefdi leigid i Marchusar schrine. En aff capitalnum prætenderis min schadeslidelse, sem þer vitid thil forna; nær þar uti er kient och pant-

[1] Kan dette være Johan Didriksen, der opføres som sekretær i danske kancelli 1668—80?

rinn besichtadur och lika sva godur fundinn, sem hann var, schogur i Svignascharde ohoggvinn og sva godur sem Marchus tok vid honum, huus og annad og kugilde a ollum jordunum, och allur panturinn sva befundinn, þa schal eg innleisa þann heilann pant i einu, enn eigi nu þann part, nu annann. Eff jardernar gylde nu echi sva i Islandi, sem þær gerdu til forna, þa er þad þo vist, at heffdi jeg viliad selia þær til framandi, lika so thil Marchusar sialffs, hefdi jeg fengid meir enn þær standa firir, og jeg schal ennu trua jeg nai somu peningum fyrir þær, þad eru godar jarder. Þorsteinn Þordarson eda Gvendur Jason þora þær vel at kaupa. Upa allt þetta þygg eg Mons. bethenchning och radfæring. Hann schriffar mer um þa bok, sem hanns syschina barn[1] hefur och helldur uppa 20 rde, upa nær 8 bækur papir. Hann hefur lofad mer thil forna at lata utschrifa firir mig þad hann kann yfir koma, nu veit eg sa unge madur schrifar goda hond; villdi hann þar fyrir lata hann schriffa þetta af bokinne: Eidsivia þings logbok, erchibiskupanna statutur, breff Honorii och Martini til Eirichs prestahatara, rettarbætur Vilhialms cardinals, Jarnsidu, þvi i mina vantar; vantar þad og i hans, þa eru bædi exemplaria schriffud effter einu. Tvo christenretti hefi jeg, annann firir framan Gragaas, þann þeir kalla christen rett hinn gamla, och er þetta uphaff þat er uphaf laga varra at allir menn skulu christnir vera a landi her, enn a hinum odrum er þetta uphaff Ala skal barn hvert er borit verþr, oc mannz hofut er a. Þa tvo christenretti, sem þar ad auk eru, villde jeg fa uppschrifada, sattargiord Magnusar k[onung]s og Jons erchibiskups; vil jeg gefa firir hveria örch, sem þer accorderit, og er honum þetta daabel profit, og selia sva svendschum bokina, enn Gragas hefi jeg sva goda sem nochor og þo tvenna, su schrifna a papir or Vatzfyrde mun vera schrifud effter membrana Biarna Peturssonar, enn þer hafid copie aff þeirri upa pergament, sem jeg liedi ydur; ef þær eru badar eins hli[o]dande, þa þarff echi hana ut at schriffa, nema suplera þa lacunam, sem i hana vantar. Sturlunga saga, sem jeg fiech hia Mons. Þorde, er miog corrupt, och litid i henne meir enn i Compendio Biorns a Skardz a, og vill þar effter corrigerast. At þer afslogud logmannz platze a Islandi, giordut þer vel og visliga: utann allan tvil er þad giort

[1] A. M.s »søskendebarn« er formodenlig dav. student Páll Pálsson, søn af fætteren P. Ketilsson.

til þess enda, sem þer sogdud mer i sumar. Enn undir hvad titel þer faid stipendium og hvad stort þad verdur, lengis jeg at vita; enn schal þad vera firir Historiam Ecclesiasticam, er vel; enn stædi þad til min, schylde fyrst Lexicon Poeticum giorast, þvi med ydur utdeyr su intelligentia, sem þo[1] gefur anleding thil margar interpretationes et mysteriorum sub cortice latentium enucleationes. Antiqvarii titulus var godur. At Orcades eru ofurleffveradar thil Vindings, er vel, jeg trui oll þau document aff cancelienu thil annum 76 hujus seculi seu med. Um David Meyner, sem var gouwerneur upa Orkneyium, hefi jeg utsett effter Arild Hvitfeld, enn þad vil confereris med þvi, sem aff cancelienu er uttekid. Þann post, sem jeg vildi haffa innfærda i præfatiuna, þar obersecreterer Mouth och þer erud nefnder, vil jeg echi þar setiest, helldur rett firir framan þad, sem eg fech aff cancelienu, þvi mer þycher sa locus aptior. Islandz biskupa statutur achta jeg echi, schrifa aldri Islandz historiu, en Gronlandz neidist jeg thil at schriffa thil at dedicera obersecreteren. Seriem up a ydar ord tek jeg nu til at schrifa, enn omoguligt er jeg schrifi hana sem hon var fyrr, þvi jeg finn þar atschillig faut, och er þad eitt offur stort arbeid, enn þore þo eigi at schriffa annat, fyrr enn nochud er thil printzens. Þau documenta hann heffur þar nidri mega vel bida schipa, þo jeg þurfi Gronlandiam fyrri, enn jeg mun echi yferkomast þad. At Heidemann fer til Islandz, er vel, honum farnast þar best. Þar sem jeg schall innleisa jardernar a Islandi i gien, þa verda þær at besichtast, enn nu voru þær echi besichtadar, þa Marchus tok þær, vilia þar firir vitni takast, sem þechtu þær þa og nu, enn þar i kann engi betur hialpa mer enn Heidemann, enn hann mun vera upa Hans Vilhialms sonar sidu. Jeg kann vel fa godan vin, sem recommenderer mig hia honum, sem hann þorir echi giora a moti, og þad er Bendtzon; hvad radi þer mer þar uti? eg villdi giarnann þer villdut erforscha, hvad Hans Villumsson sækir at prætendera, þvi at reisa hingad up effter nosunum er echi annad enn schadi, þvi echert vinst vid þessa reisu; væri betur hann schrifadi mer purt ut sina meining, so kann hann faa svar. Jeg vil vel trua, at sa partur, sem honum er thilfallinn i pantinum, se oselldur, enn madrinn behoffver peinge, och þa kemur mer thil at leggia ut, og er þad odisputer-

---

[1] þa: kopibogen.

ligt, enn hvad marga og hvad snart, nemblig fyrr enn godzet er besichtad och restituerad, þar um disputerast, og kunni þad lett hafa ordit componerat i Kiöbenhafn, hefdum vid þar fundist; hinar systurnar trui jeg echi prætenderi meir enn þær haffa etc.[1]

---

[1] Forud for dette brev er i kopibogen (bl. 39—40) indført et udateret brev til A. M. (skrevet efter $^{12}/_{12}$), under hvilket står »Þetta breff var echi affsendt«. Hovedindholdet er det samme, men da det giver nye oplysninger til de behandlede æmner og fremstillingen i det hele er klarere, aftrykkes det her som tillæg (se således om bekostningen ved testament-konfirmationen og de islandske slægtninges krav på T.; her omtales, at en søn af biskop Tord er i København, og at A. M.s slægtning har været i land på Karm-øen).

Thil Arna Magnussonar aff... [nærmest foreg: $^{12}/_{12}$].

Hans goda, lenge effterlangat schriffvelse af 5. 9br. passato nu samstundis bekommet och yferlesit, och svaris venligst, at jeg þacha honum firir hans stora omak och umsyslu, enn þad er vert at vita, hvort Hr. obersecreterer sialffur var i collegio, þvi seinast sagdi hann mer hann hefdi eigi verid þar, och utslette sialfur þeirra abslagit, och sagde mer ved affscheen jeg fengi annad hvort ja eda nei; þar næst aff hveriom hann fech þær mestu adeilur, eche Worm? Jeg veit echi, hvorier assessores þar sitia. Jeg trui alldri Monsr. Didrichsens hofud se thilfryset, þo þotte honum echert uraisonable begiert, þvi væri þad effter þeim logum, sem nu eru, hefdi jeg echi collegium ad sækia, enn echi achta jeg um þetta, þvi jeg sagde allra fyrst thil Her obersecreteren, þa Worm sagdi þad kostadi 100 rde., jeg ville bethenche mig at giffve 10 for det, enn þa Sofren Vestes. sagdi þad kostade 43, kom jeg thil hans i gien och sagde jeg heffdi nu beþeincht mig och ville gefa þa peninga; þa hlo hann och spurdi, hvert jeg vilde nu gefa þa. Su sok er clar. Nu schriffvi þer, at frændkona min fra Islandi vili koma thil min med hugmód, þad mun vera at inn heimta rentu och capital af 1200 rixd. sidan anno 71, þvi henne mun þychia affgifften af jordunum laupa eigi sva mikid. Lengi sidan hefi jeg bodid mig thil at innleisa jardernar, þegar sa schadi þeirra fadir mer thilföyade och lucrum cessans her heima mætti decurterast, enn heffur eigi verid aheyrt, thil med voru jardernar i þann tima fleiri peninga verdar, so jeg kunne hafa fengit meira, hefdi jeg viliad selia þær, lika af hennar fodur. Enn er þetta hugmods vert? Jeg hefdi verid vel thilfrids at finna þau þar nidri, enn her upi mun jeg biþa hennar, þyche þo hun muni litit forretta med sinne kvamo, þvi hvarche kunnum vid at procedera ne contrahera, er þvi betur hun sendi sinn mann edur fullmechtig, þa moguligt nochud kynne at practicerast, sem stoppa mætti þetta affslag, eff folchid er smaþægt, so jeg stædi eigi sva hart a moti þeirra prætension, och þygg eg hans bethenchende her uti, en vilie þau odru vise, þa mætir horn horne, klauff klauff; hvad annad hentugra rad þer vitid, communiceri þer vel. Þau document hann hefir thil baka, mega vel bida schipa, och verdur sva at haldast med Gronlandiam, þo naudigur villdi, þvi jeg villdi laborera upa hana i vetur og dedicera obersecreteren, enn jeg kemst echi yfer þad, þvi jeg tek nu thil Seriem, och er omoguligt hun schriffist sem adur, maa i flestu umbreitast, enn þad er eigi litill labor. Ad Orcades eru offverleveradar thil Vindings, er vel; enn eru og þau document i cancelienu med och oll thil annum 76 seculi hujus þar innfært og þau breff regum, sem þar finnast, sett

Afftan vid breff Arna Magnussonar af 27. Xbr.

P. S. Monsr. Michel, kammer thienner hoes Her obersecreteren, maatte flittig hilsis. 2°. at þer villdut observera, hvort nochor schade kann sa falla upa landet, at madur kunne eigi at færa ser nochud þar aff i nyt; vid vorum afslegnir i Cancellienu, kann þad eigi ad uprettast vid Hans Villumss[on], ef madur ser sig rett firir. Speculerit sialfir, vi̇ldut þer tala vid hann (jeg veit

---

hvort i sinn stad, och min version udtagen; um David Meyners, gouverneur paa Orkney, hefi jeg alt udsett effter Arild Hvitfeld; enn i þeim documentum finnast original klagter, vil þvi vel confereris med mina version. Hann lætur mig vita allann Vindings titel, och canceliraads Mouth och estatz raad Rosenkrantz. Mons. Þorde Jonss. villde hann heilsa firir mig, oscha vel urraki. Mer er kiært sonur Mag. Þordar er þar, och undrar mig hann schuli echi hafa breff thil min. At Heidemann fer thil Islandz afftur, er vel, hann þecher sig þar best; hann kunne vel hialpa mer aff med Norduraa. Nu komum vid thil ydar syschens barn. Hann hafdi verid her a Schutunese och Asgeir vist talad vid hann, och oscha jeg ydur thil luchu med hann. Bokinn er nochud dyr, hellst firir mig, sem hefi þad besta þar er i, sva sem Gragas þa allra bestu, hvar aff þer hafid copie; i mina vantar 11 blod, og þar aff kynne hun suplerast, enn þer erud sva goder og confererit, hvort badar eru eins; er þessi eigi eins, þa ma jeg hafa hana. Tva christenretti hefi eg, þann gamla firir framan Gragas. Jarnsidu hefi jeg, sem þer hafid set, enn vantar i nochud; kynne her aff suplerast; sattargiord Magnusar kongs och Jons erchibiskups, bædi upa latinu och islendschu. Þad sem her aff er mest vert, er Eidsivia þings logbog, tveir christenrettir, erchibiskupanna statuta, breff Honorii och Martini pontificum thil Eiriks prestahatara, rettarbætur Wilhelms cardinalis, ef fleiri eru enn jeg heffvi; Islands biskupa statutur koma mer echi vid, þvi eg kem alldri thil at schriffa þeirra historiur. Kynne hann utschriffa mer þetta firir peninga og ydur sva synist, kann hann prosperera upa bokina, þad besta hann kann. Þar sem sa karl schrifar goda hond, þa lani þer honum þa bok þer fengud her upi i Noregi och þer hafid lofad mer exscriptum, og annad fleira. Þo fyrr enn þeir svenschu schuli fa þessa bok, vil eg geffa honum 16 rdc., og þa veit eg hun er borgud. I midlertid lani þer honum at schriffa ut firir mig þad sem þer vitid jeg þarff hellst med, eff hann schriffar vel og correct. Sturlunga saga, sem jeg fech hia Monsr. Þorde, er hiel u-correct, vill corrigerast effter Compendio Biorns a Schardza; finst och heil litid i henne, sem echi er þar; vill hann antaka þann pris, mun jeg senda vexsel med þad sama jeg sende peningana thil trycheriesins til ydar. Jeg vil trua hans Excell. von Plessen upihelldur mer eche med mitt gagie och Sr. Peder Rasmusson gior sitt beste; so sendast þeir, þa bokinn er cencurerut. Upa Færeyium vill annar titell och dedicatio. At þer afslogud logmandz pladze a Islande, gerþu þer vel og visliga, utann allann tvil er þad gert til þess enda, sem þer sogdud mer i sumar; enn under hvad titel þer schulud hafa stipendium, lengis jeg at vita, þo meir effter stipendio sialfu. En schal þad vera firir Historiam Ecclesiasticam, er vel; enn stædi þad til min, schyldi fyrst Lexicon Poeticum gerast, þvi med ydur utdeyr su intelligentia, sem þo geffur anleding thil margar interpretationes et mysteriorum sub cortice latentium enucleationes.

hann agerar sokina i Kiöbenhafn) og bidia hann schrifa mer til; latid, sem jeg viti eigi neitt um hann, so kann hann segia mer sinar prætensioner, en echi eru þær neitt verdar, jeg hefi fundit document noch firir mer, enn jeg kann haffa gagn aff honum. 3. Latid mig vita, hvor þad gich med Caspel [?] i Trundheim. 4. Hvad obersecreteren seger um þad jeg schrifade honum thil og bad hann svara med ydur. 5. Ef þer hafid synt honum þar jeg vil lata færa hans nafn inn, og ef hann svarade öngu þar thil. 6. Jeg har schriffvet thil Monsr. Jacob Lerche om aviserne och mine breffver fri, som dog iche er videre end oss i mellom, kandschee en eller tou gang thil Vinding och canceli raad Mouth, de latinsche aviser maa fölge med, loffver 8 rdr. om aaret. 7. Nicætam keiptu þer firir mig og var vel, er kostuligur scriptor, enn effter Haraldz hardrada tid; Zonoram ma jeg haffa, hann schrifar um hans tid.

50. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON (uddrag). [Stangeland] 4. april 1693. AM. 284, fol., bl. 69—70. Ásg. Jónssons hånd.

Er glad ved at prof. Vinding vil rette sproget i Orcades, håber også hos ham at kunne få oplysning om de græske ord i den norske krønike (Harald hårderådes saga); vilde gærne sende et eller andet til V.s køkken. Forhører sig ang. rygter om nogle rentemester-udnævnelser og lign. Antyder i nærværende uddrag forskellige i brevet fremstillede retstrætter og dvæler atter ved de omstridte islandske ejendomme.

Mellem dette og foregående nr. ligger mindst 1 brev fra hver af korrespondenterne. T.s kopibog indeholder nemlig bl. 58 »Aff samme dato ($^{11}/_{3}$ 93) schriffad thil Arna Magnuss. i Lerchis convert«, og bl. 63 i et brev til Hr. Hendrich (Rosenkilde) af $^{27}/_{3}$ 93 »Jeg thacher ellers for indlagde breiff fra Monsr. Arindt, mens som nu ligger haffnen fuld med schibe, saa schriffver jeg heller med dem end med posten«.

Extract aff breffi Arna Magnussonar aff 4. april.

Um Orcades, at Vinding haffve synt honum einar og adrar phrases, sem hann vill haffa muterat; þar fyrir segi eg honum stæstu þacher, þvi mart mun vera yfer sed, enn eg kalle Fridericum 3m primum regem hæreditarium, man eg echi hvar stendur; i præfatione kalla jeg þenna kong regem hæreditarium, enn hinn stirpem eda auctorem serenissimæ Danicæ propaginis hæreditariæ regiæ; enn jeg vænti hvortveggia se galt, þvi jeg veit echi, hvert rex hæreditarius aut propago hæreditaria kann vel segiast; bona hæreditaria, regna hæreditaria, morbos hæreditarios kalla menn, hitt finn eg echi; þvi þacha ech bædi honum,

sem þetta og þvilikt vill mutera och annotera, og ydur, sem corrigerit. Hann mun och underretta þad ord i 31. cap., sem Græci hafa latid vechtarana bruka, þa þeir hropudu »wer da«, och vorer kalla midhæfi, med ödru, sem i Norschu Cronicu stendur: um portit Gullvortu och padreims leik, hvar um jeg schal med gudz hialp consulera hann i sumar, þa jeg schriffa honum til. Bid um ydar goda radfæring, hvad jeg kunne at senda thil hans kiöchen; jeg hefi nu echi utan eirn fierding höst machril, och þo þad se angenemt þar nidri och jeg kunne vel at forbetra þad i sumar, þa þori jeg þo echi taka til so litils vid saadan mann. Her segist etatzraad Rosenkrantz at vera ordinn rentemester i Danmarch, Rosenkrytz i Norge och Meyer i Holsten[1]; villdi eg giarna vita, hvert þesser þrir dispensera peningunum och bethienternis gage, ellegar hans Excellence von Plessen[2], och eff þa mann kann sækia nochorra þessarra befordring, eff Peder Rasmuss[en][3] er for svag der thil. Sidann fylger relation um slaprochsins process och byfogeden i Staffvanger[4], þar næst um þa testamenterudu peninga thil Staffvangers schola och general-procureur Bentzons radfæring þar um, at innleggia eina supplic i canceliet och erholda collegii resolution, och fornema fyrst hverninn su verdur, och þad mun eg giora, eff þer vilid fa einhvern til at færa hana fram ydur oformercht. Um Islandz jarder þa vita aller, at jeg, sem kunne at fa peninga og enn þa fleiri firir iardernar enn jeg fech, at jeg mundi echi hafa tekid þa til at svara rentu aff, þar jeg visse jardernar eche importerudu nær sva mikid, enn Marchuse var stor hagnadur och fordeel at ad na innkomstinne jardanna, i stadinn at peningarner væri i kiste hans rentulauser. Enn effter at þær voro mitt odal, kunnu þær echi at falla i minnar konu bu effter Noregs logum, sem þa voru, enn takast fritt ut, sem echi kunne schee, ef þær selldist, og þad sama sagde jeg minne konu, og vard hun þvi samþych, og þad var ordsok, ad Marcus fech eche kaupbreff upa þær, sem eg sialffur sagde honum. Af innlogdu

[1] De nævnte mænd er medlemmer af rentekammer-kollegiet J. Rosenkrantz og Reinholt M. (Meier) samt den senere deputerede for finanserne H. Rosencreutz. Sml. Biogr. Lex. XI, 229, XIV, 175—76, 250. [2] Gehejmeråd og direktør for rentekamret Kristian Sigfrid Plessen. Biogr. Lex. XIII, 151—58. [3] Renteskriver P. R. [4] Af T.s brevveksling ses, at på hjemrejsen fra København 1692 havde T. mistet en til Hr. H. Rosenkilde udlånt slobrok, som han derpå fra prædikestolen lod efterlyse som stjålen, og at der var gået dom over byfogeden i Stavanger S. Bartrum, på hvem T. synes at have haft en fordring.

ser hann contractina, hvar i hvorki eru greind kugilde, upbot ne affgreidsla, enn alleinasta hann schal haffa þad alt saman og einginn renta neffnd; nu eru echi Noregs log þau nyu so at schilia pag. 811., at sa pantur, sem so er settur (innkomst a moti rentu, þo echert se specificerat), schule effter innkomst vurderis, enn um þann pannt, sem eigi er settur til brugelighed, þvi þar talast um, at eff sa pantsettendis helldur echi sina forschrifning med rentens eller hoffvetstolens erleggelse i rette tid, och sa panthaffande treder thil sitt pant og tekur þad til brugelighed, þa schal sa locus valera, sem Mons. schriffar um, enn her er ingen forschrifning um rentu ne hofudstols bethaling, og er gott at sia aff Marchusar eiginn obligation, at hann bar obligerar sig thil at bethala mer peningana i Copenhaffn sva sem viturliga schuld; þar sem nu eingen reikningschapur atte at gerast oss i millom enten firir rentu af peningunum eda innkomst aff jordunum, þa er gott at sia, at jeg hefi lided storann schada, och þycher mer þungt at fa eche mehr enn halffpart firir þad jeg bórde alt, þvi sa schade, sem jeg leid, kortar capitalen, enn eche vil eg godzet innleisa. Villde Monsr. vera so godur och tala vid Mons. Hans Villumssen, og lata sig echi merkia ödruvis enn segia honum, at jeg forundre mig upa hans schriffvelse firir tveimur arum, þar hann prætenderadi rentu tvertz a moti forlikuninne, þar hans fader[1] atti öngva at haffa annad enn innkomstina; enn schadalidelse firir hans ohalldinyrde heyrde mer til. Vill hann och segia jeg vilde hvorke schrifa honum eda Gudmunde Jason thil, at jeg schyllde setia þa saman, þvi Gudmundur begierade Svignaschard aff mer. Nu kunne vel Hans Villumsen at fa kaupbreff firir ollum jordunum, eff hann vill leggia 200 rde. thil, och sie eg þo haliga vanhaldinn, och giore eg þad mest i henseende, at fodur nafn mitt kunne at behalda Svignascharde og Frodhusum alleina; hann kunne sækia sinn regress hia hinum erfingionum. Vill hann þad innganga, kann hann schrifa mer til, och þa schal ech senda honum schiödet. Jeg vil og betrua honum peningana eitt aar eda tvo; deye jeg innann þeirrar tidar, þa ma hann eiga þa qvitta, enn liffe jeg, schal hann bethala þa utann rentu, þo i Kaupenhafn til þess jeg anordna.

---

[1] »fader«, synes her at måtte betyde »svigerfader«.

51. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 23. juni 1693. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Torfæi påtegning »aff A° 93. 23. Junii bekommit fra Jersin effter tvende ansøgninger thil Bergen d. 16. Novemb. med Peder Eye. Svarid d. 17. dito«.

Har væntet så længe med at skrive, fordi den nyudnævnte kapellan til Nykirken i Bergen J. Jersin bestandig har opsat sin rejse, og med ham kunde sikrest medfølgende sager afsendes. Nu tilsendes de dokumenter, som hidtil er blevne tilbage, og en A. M. af T. lånt Landnama, som han giver det skudsmål, at det er den eneste, som duer; endvidere 2 efterblevne småhæfter om Grønland og Frostaþingsbók, som bedes tilbagesendt til foråret. Nogle ark af et lovhåndskrift, som A. M. havde fået i Bergen (AM. 78, 4to), har han ladet afskrive for T., men vil foreløbig ikke fortsætte, da prisen er så dyr; fremdeles sendes et pavebrev i afskrift, men i øvrigt håber A. M., at efteråret vil bringe nogle islandske russer, der kan bruges som afskrivere. Besvarer nogle forespørgsler. T.s gage er endnu ikke anvist, og for de fleste er udsigterne til at få deres løn meget slette; alt afhænger af v. Plessen, som det vilde være godt at skrive til. Suppliken om Stavanger-skolen vil A. M. befordre til kancelliet. Med Hans Villumsen har han talt nogle gange; det er usikkert, om han vender tilbage til Island. Tord Jonssons sag er for højesteret, den tidligere (over hans fader, da afdøde biskop Jon Vigfusson) afsagte dom har vist sig så urimelig, at retten har sat to af sine medlemmer til at gennemgå den, men T. J. kan ikke vænte længer og rejser nu til Island. Der falder først dom i sagen, når kongen vender hjem fra Jægersborg, hvor han har diverteret sig et »svært tag«. Heideman bliver dog landfoged, men hvordan det går med hans søster, madam Hjort, har A. M. ikke hørt; med de folks regnskaber står det vistnok kun slet, men de har en støtte i Reventlow, som nu er almægtig. Giver en oplysning til Flateyiarbók og Járnsíða; har modtaget Egils saga tilbage. Orcades er endnu ikke ekspederede af Vinding, som har meget travlt. Sender hilsen og pakke til Ásgeir Jónsson, og takker forbindtligst T.s hustru for to »kagger« østers. Beder T. låne sig et håndskrift med altingsdomme. Fra Svenskerne har han intet hørt. Beder om register over de retterbøder, som findes i T.s Gulatingsbog i kvart.

Mikilsvirdande vin og velunnare!

Ad eg so leinge hefe beded med ad skrifa velldur, ad þesse madur Jens Jersin, sem a ad vera Capellan til nyiu kirkiunnar i Biörgvin, hefur dag fra deige uppehalldid sinne reisu, enn eg þottest med öngum skiallegre og vissare bod kunna ad fá þetta hier med filgiande med ad senda. þessu briefe filgia nu þaug iferblifnu document, sem eg ecke gat sendt med postinum; hier filger og med Landnama, med stærsta þacklæte firer láned, hun hefr þad skudsmaal fra mier, ad allar adrar enn hun eru onítar, og flestar eda allar effter henne skrifadar. Item filgia hier med þaug tvö qver um Grænland, sem ifirra effter urdu, sem og Frostaþings bok, hvör eg bid einnhverntíma ad vore mier afftursendist; firr þarf eg hana ei. Item liggia hier hia

nockur örk uppskrifud ur þeirre pergamentsbok, sem eg fieck i Bergen, hvör eg med naud feck utskrifud, þo ei laglegar enn so, ad eg gaf 8 ß firer hvört ark, hvad med þvi mier þiker ovitsku verdlaun, þa læt eg ei meir af henne uppskrifa, firr enn heire, hvörnin hönum þetta líkar. Þar er og eckert i, sem hann io hefur firer utan XinR. eirn utgiefin under Sverri kongi 1190, resten er Bæarmannalög, þvilík sem hann hefur baki hans Gulaþingsbok, og XinRiettur Jons Erkibiskups, sem og er i þeirre sömu bok. Honorii Pava brief ur þeirre Islendsku bok, sem eg firre um skrifade, filger hier og med. Eg life vid þa von, ad i haust mune reka fra Iislande nockra russa, sem deponera skule; mun eg þa leggia ad þeim ad skrifa upp nockrar R. bætur, sem Hönum kunna til gagns ad vera. Hvar Venusini disputats mune vera afordinn, kann eg ei ad utgrunda; hier er hun sannlega ei til baka blifvenn. Johannes Moth hefr öngvann titel nema Cancellie Raad. Um Brockenhuuses dont hefr Monsr. Hegelund firer laungu skrifad. Vid Renteskrifver Peder Rasmussen hefe eg nockrum sinnum talad, svarar hann alltid þvi sama: Um hans gage sie ennu eckert utriett, meine þo med tíd ad fá þad til gods enda, enn adrer spá miög sliett þar um og seigia, ad öngver eige sín laun ad fá nema militien eda þeir, sem endelega verda ad halldast og eckert hafa sialfer; þó hafa sumer feinged reiting af sinu tilstandande, enn öngver allt. Allt er vid sama lag a Rentu-Cammerenu, sem þegar hann hier fra reiste, og dependerar allt af v. Plessen; ei skadade, þo Monsr. skrifade honum til; enn so lætur P. Rasmussen, sem hann sie i godre von um sínar utriettingar. Hvad Skolans dont i Stafanger ahrærer, þa vil eg nock koma Supplicatiunne firir i Cancelliet, enn vita þikest eg, ad henne verdur vísad til biskups erkleringar; er þad og endelega ei so miög af veige, þvi so verdur hann eitthvad uppá hana ad skrifa, og kunna menn þá ad binda sig vid nockud. Hans Willumsen var hier par daga; visse eg ei af, firr enn hann var burtu; sidan hefur hann ei hier komid; hann verdur i Vordingborg i sumar med sinne konu. Skal vera volkinrádur, hvört til Islands aftur mune fara eda ei [1]. Nær hann kiemur, skal eg oformerkt vid hann tala, þo eg vita þikest þad

[1] H. V. (Londemann) tog fra 1692 af ophold i Danmark og blev tolder i Præstø, men beholdt dog endnu nogle år sit embede på Island (Rangåvolde syssel).

ei hialpa mune. Þordar Jonssonar Mal var firir hædsta riette 2 daga; sau þeir þa so mörg absurditet i malenu, ad þeir nentu ei ifer þvi ad sitia, enn toku tvo af hædsta riette, sem þad skilldu allt i giegnum sia og giefa sidan relation til hædsta riettar. Su relation er buenn, enn eckert verdr vid máled giört, firr enn kongur kiemur heim fra Jegersborg, hvar hann nu eitt svar tag hefur vered ad divertera sig; er nu Þordur ferdbuinn til Islands og vill ei leingur bída, þar þetta so leinge forhalast og ei er nema eitt skip til baka. Heideman verdr samt landfogete, enn hvörninn hans systur Mad. Hiort[1] lídur, heire eg eckert um; þess folks reikningskapar eru vist ickun slietter, er þvi alleinasta ad stóla uppa Reventlous[2] hialp, sem nu er nærre almattugur og þeim velviliadur. Ad Svade Jötun være son Asaþors, er ei i þeirre Copiu af Olafs Sögu i Flateiarboc, sem eg hef. Su þrikta Olafs Saga er i firstu tekinn ur Flateiarbok, so ef þad stendur þar ei, þa er þad Supposititium, þvi fleire exemplaria eru ei til af soddan enn Flateiarbok. Eiglu hef eg med þvi sidsta briefe medtekid. Þad sem vantar i Hans Jarnsidu, vantade og i hina bokina, sem eg um skrifade. Orcades liggia ennu hia Vinding; hann skulldar uppa vitlöfftig affaires. Öll brief Asgeirs komust vel firer med Beck; hönum heirer til med filgiande pacqvet, bid hönum leverest samt minne qvediusendingu. Einkanlega bid eg Monsr. hans kieriste meige uppa þad þienustusamlegasta fra mier heilsast med allrastærsta þacklæte firir þa tvo Oster kagga, sem skipper Anders Andersen mier leverade; minner þad mig a hennar stóru höflighed i hennar eigen huse, sem ei upphallda ad mier fraveranda. Fielle vissar ferder hier a mille, beidde eg giarnan Monsr. villde lia mier i vetur Alþingis doma qver i 4to innsaumad, sem eg hefe hia honum sied; þad skal ei koma til skada. Eingenn bod edur brief hef eg sidan feinged fra Svium. Irde Asgeire a mille verka einhverntima, þa villde eg giarnan hafa registur uppa þær riettarbættur, sem finnast i þeirre Gulaþingsbok i 4to, sem Monsr. á, ad eg visse hvöriar hann hefur og hvöriar ei; væri þar best ad skrifa upphafed a þeirra materiu (þvi konga nöfnin eru snart eins a öllum) og so locum et Datum. Eg man eckert fleira annad enn ad

[1] Enke efter justitsråd, landkommissær Hjort. [2] Gehejmeråd, senere storkansler R. Se Biogr. Lex. XIV, 42—46.

befala hann med digdaríkre kiærustu og öllum kiærtelskudum under guds vernd og vardveitslu, verande og forblivande alltid

Monsieur
Hafniæ d. 23. Junii 1693. Hans þienustuskylldugaste
Arne Magnussen.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torvesen, Historjen du Roy
tres-humblement
A Stangeland.

52. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 4. avgust 1693. AM. 284, fol., bl. 90. Ásg. Jónssons hånd.

Ytrer utålmodighed over ikke efter så mange skrivelser at få svar fra A. M. (dennes brev af $^{23}/_{6}$ modtoges først fra Bergen $^{16}/_{11}$). Sender nogle tillæg til Orcades; har tilbagesendt en lånt Egils saga, beder om hvad der yderligere er lovet ham til låns og hvad A. M. har hos sig af T.s sager.

Thil Arna Magnussonar aff 4. augusti.

Saa som jeg effter so morg schriffvelse eche kann fa svar fra ydur, þa þar sem þer erud heilbridger og i liffe, kann jeg eche virda mig aarsok þar til, eda sva overdugann, at jeg mætti eche fa svar fra ydur, eche heldur omakligann neins, sem jeg hefi ydur umbedet, enn þo meira væri; set þar firir annad til sidu och sende ydur þad jeg vilde effter lofforde mætte innfærast i Orcades. Jeg sendi ydur i vor Eiglu, sem þer ledut mer, villde vita hvort væri frammkomenn; jeg vænti och þad þer loffudut at lána mer, och mitt eigid sem jeg lanade ydur eda þer sialffer tokud. Forbliffver.

53. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 16. september 1693. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Torfæi påtegning »A° 93 aff 16. 7b. bekommit d. 29. octob.«.

Har forlængst tilskrevet T. ved kapellan Jersin i Bergen og dermed sendt T.s bøger. Denne skrivelse har afventet et netop nu modtaget brev til T. fra Vinding, hvori han utvivlsomt meddeler, at Orcades nu er censurerede. Om T.s gage forlyder intet, P. Rasmussen er med hoffet i Holsten. Fra Island er kommet budskab om et græsseligt udbrud af Hekla, så at sandfoget nåede helt vestpå til Isafjord og græsmarkerne dêr næppe kunde slås. Mellem amtmanden, biskoppen på sydlandet og lagmændene skal være opstået nogen tvedragt og et latterligt søgsmål rejst mod præsten Jon i Hitarnes, som tilsyneladende uden grund er dømt fra sit kald; Heideman skal være kommet i retstrætte med en købmand, men om alt dette ved A. M. forelobig intet nærmere. Han har nu

fra Island fået Amlóða saga, som nærmest stemmer med Saxo, men A. er spansk. Kongen er endnu i Holsten og belejrer Ratzeborg »det går sent, sagde gamlingen, han huggede 7 gange til løvetands-blomsten« (ordsprog).

Monsieur et tres honore fauteur!

Eg hefe firer löngu skrifad hönum til med Monsr. Jens Jersin, sem reiste ad Bergen til ad vera Capellan til Níu kirkiunnar, og sendt þar med hans bækur, hvad eg vist vita þikest hönum mune nu i hönd komid. Eg hefde firre svarad uppa hans bref af dato 4. Aug., hefde eg ei hinkrad vid effter Justitsraad Vindings briefe, sem nu hier med filger; hvada innhallde þad mune af vera, veit eg ei, þar þad samstundis medtok, mun þo vera um, ad Orcades sieu censureradar, þvi þær voru firir nockrum tima meir enn halfferdugar. Ecke fornem eg neitt til hans gage, er og Petur Rasmussen med hoffenu uti i Holsten og væntest vel mögulegt ecke so hastugt heim. Þa hann heimkemur, skal eg ennu vid hann þar um amálga, samt vitlöfftugra hier um skrifa. Eitt skip er fra Islande komid, færer med tídende um maadeligt tilstand, sumstadar sliett fiskeri, sumstadar gott, gras vöxt i mesta mata, Elldsbruna i Heklu so gresligann, ad sandflog ur henne hefur komid so mikid vestr i Isafiörd, ad tun urdu varla sleigen þess vegna; hefur eidelagt marga bæe umkring sig; tok til i februario i vetur og brennur enn nu. Aller nafnkiender menn heiler a hófe. Skal vera komin nockur tvidrægne mille Amtmans og Sunnanbiskups og Lögmanna, veit ei hvar af; skal sidan meddeilast, þa mier i hendur berst, samt vissare relation um eitt afkáralegt mal ahrærande Sr. Jon i Hitarnese, sem nu i sumar er dæmdr fra sinu kalle (ad seigest) firer öngva sök, ef so er, sem mier flitst[1]. Heideman væntest hvern dag, er komin i nítt mál vid Thomas Jensen Daabelsten, veit ei hvar af, sosem mier er þetta allt i agripe tilskrifad og lofad sidan fillre friettum, sem eg skal allar uppsenda. Amloda sögu hefe eg fra Islande feinged i ár, er lik Saxoni, þo ei allteins, þar er Amlode Spanskur ad ætt og kemur ei neitt vid oss.

[1] Denne sag er det så meget omtalte »Kriumál«, som ved amtmand Müllers forløbelse pustedes op til en stor sag, som ikke alene ramte præsten, men medførte ubehageligheder for biskop Tord og flere verdslige og gejstlige embedsmænd. Præsten havde gennem flaskepost villet sende en ansøgning direkte til dronningen, men brevet opsnappedes, og under den derpå følgende stævning gjorde præsten løjer med en fejlskrivning af amtmandens navn, hvad der gjorde denne rasende og ledte til en vidtløftig retsforfølgning, som dog sluttelig pådrog amtmanden en irettesættelse.

Eg skal þar um frekare avisun giöra sidar, bid um forladelse, at þad ei kann nu ad skie sökum timans naumleika. Jöfur vor er ennu i Holsten, og beleigrar Ratzeborg. Seigt geingur, sagde karl, hann hio 7 sinnum i Skarefífelenn; þeir hafa ennu stillestand, hóta storme, enn er ennu ei neitt aforded. Allt er ellegar i kirrum kiörum mier vitanlega. Kome nockud brief til Asgeirs, skal eg bestilla. Eg bid hann fra mier heilsest, og einkum Monsr. hans Dydædle kieriste med sterkeste forsickring, at ieg nest ald velstands önske forbliver

Deres
tienstskyldigste tiener
Hafn. d. 16. 7bris —93. Arne Magnussen.

Velædle oc Velbiurdig
Thormod Torfesen, Kongel. Maj. Historico udi Norge
A
Stangeland i Carmsund.

54. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 2. november 1693. AM. 284, fol., bl. 96. Ásg. Jónssons hånd.

Har endnu ikke modtaget A. M.s brev (af $^{23}/_{6}$), som sendtes med kapellanen i Bergen, skønt denne i flere dage har »været her nede ved soen«; og man er ængstelig for det skib fragtgodset var med, da mange skibe er gåede under i storm. Besvarer forskellige punkter i A. M.s senere brev (af $^{16}/_{9}$), udtaler sig navnlig om Amlóða saga, nævner ligeledes Orcades, og, i forbindelse hermed, at der nu resterer ham 2 års gage.

Aff samme dato [$^{2}/_{11}$ 1693] thil Arna Magnussonar. Extract.

Þad breff med capellanenum thil nykyrkiunnar i Bergen er enn þa eche framkomed; hann var her nidre ved sioen 3 nætur och let sig eche merchia hvorke med bref ne bækur thil min, enn þar jeg let i Bergen effter þvi spyria, segist hann haffa leffveret þad thil Oluff Möller. Bækurnar heffvi jeg eche helldur fenged, þvi þad schip hans töy er med er ennu eche frammkomit; gud veit hvar þad er; seigiast 24 schip forgeinginn millum Christiania och her, og i giærmorgin bleiff einn Hamborger a Schutunese. Hvornen Heidemandz sok och Jons biskups er afgeingenn, veit eg eche um, eche helldur um Hans Villums[en], hvert hann er i Sellande eda thil Islandz farinn, eda um neitt annad. Amloda saga er vel eigi long; var og eigi

langt, sem jeg bad um seinast, enn sidan einginn fæst at schriffa, verdur þad svo at vera. Undarligt, at hun kome mest offver eins med Saxonem, þvi hann schrifar hans bedriffter i Danmork, och schulle þo vera spanschur. I Serie regum Daniæ, eff hun einhvern tima kemur fram, hefve jeg hana þo fornöden, ellegar eche. Lika þarf jeg med Hervarar sogu, ef odru vis er enn su svenscha. Hr. justitzraad Vinding schriffar Orcades revideradar och bide thil Hr. obersecret[erers] videre orðre; jeg er velfornægdur med þad hann vill. Ellegar schrifa jeg honum thil, at Monsr. haffve tekid þad verch upa sig, nær hann fær peningana. Thil nytt aar rest[erer] mig tou aars gage; nær jeg nu þad fæ och svar fra Hr. obersecret[erer] ved Vinding, schal jeg strax lata hand vita bescheen; kann hann þa giora forslag, hvad mikid sendast schal. Mun eche a minu reipe standa etc.

55. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 17. november 1693. AM. 284, fol., bl. 96—98. Ásg. Jónssons hånd.

T. har, siden han skrev sidste brev ($^{2}/_{11}$), modtaget A. M.s breve af $^{23}/_{6}$ og $^{2}/_{8}$ (dette sidste kendes ikke) og de til ham og Ásgeir opsendte sager; forsinkelsen skyldtes kapellan Jersins upålidelighed. Synes endnu, at han har fået ufuldstændig besked på mange ting; men ser dog, at han savner 1 brev fra A. M., hvori han har talt om Brochenhuus m. fl. Omtaler rosende Venusinus' disputats, som han beklager ikke at have ved hånden. Takker for Frostatingsloven, som Ásgeir har til afskrivning, og ønsker gærne mere udlånt til samme brug; er meget interesseret i en kristenret, som A. M. har gjort ham bekendt med, og udtaler lejlighedsvis, at han efter ævne søger at undgå at oversætte aktstykker fra islandsk til latin, hvor disse også foreligger i latinsk tekst, da ordlyden altid bliver forskellig. Ønsker A. M.s gode eksemplar af Hervarar saga og hvad han i øvrigt mangler, hvilket A. M. bedst selv véd, og dvæler atter ved Amlóða saga. Takker A. M. for den memorial til kancelliet, som han har forfattet i anledning af T.s supplik, og håber på hans bistand i den Stavangerske skolesag. Fremhæver ang. den heldige udgang af Tords sag (d. v. s. den proces for højesteret, hvorved den senere præst T. Jonsson fik omstødt den over hans afd. fader biskop Jon Vigfusson fældede dom), at Tord har A. M. meget at takke for, men at modpartiet næppe er ham tak skyldigt; det vil nu måske for disse mænd blive lige så vanskeligt at betale omkostningerne, som det i sin tid var for T.s faders modpart at udrede, hvad han tilpligtedes til; man bør på Island høre op med de evige stridigheder. Spørger til A. M.s privatforhold og hvorledes det går med det islandske lovarbejde. Har trods de vanskelige tider ret godt håb om sin gage-udbetaling. Berører i en efterskrift forskellige udenlandske forfattere og ønsker engelske kildeskrifter, samt minder om kommissioner.

Om det herefter følgende brev indeholder kopibogen bl. 102 kun »Aff samme dato ($^{30}/_{1}$ 94) thil Arna Magnussonar«.

Thil Arna Magnussonar aff 17. 9br.

Mitt seinasta var aff 2. hujus; þa schrifade jeg och thil justitz raad Vinding, sem eg let ydur vita. Echi vissa eg þa aff ydar brefum aff 23. junii och 2. augusti och þvi töye med Jersin var fram sendt bædi til min og Asgeir; alt hafde hann þo hafft hia ser, þa hann var her, þvi ennu er eche schipid upkomed, sem hans töy var med og hann gaf schulld firir i Bergen um töyed, enn brefid berette hann at hafa leverad thil Oluf Muller (som nu for par dage siden falt ud aff sin brygge om afftens tid udi söen och döde kort der effter). Þar upa let eg anvisa honum þess sal. mans breff, at hann eingenn hafde fengid; sidan fann hann bæde brefinn och töyed, sem jeg fich i giærkvellde; hefdi þo oschad fyrr at fa mer til mikillrar effterretningar. Jeg er her langt fra, veit öngva ordsok at hafa gefid thil at fa einginn svar upa atschillig schriffvelse; madur kunne þo helldur at seigia plat nei, þad er candidum; enn eg se her öngva sok hia ydur, adra enn þer hafid echi komid fodurnafne ydar vel nidur, þar þer trudud honum betur enn ödrum, þvi Monsr. Hegelund hefde vel bestilt öllu þessu ved Rasmus Keldsen i Helsingör. Þo formerki jeg af ydar brefi, at jeg hefi echi fengid þad hans breiff, sem hann melder om Brochenhuus, þvi um hann veit eg echi neitt, eda hvad Monsr. Povel Zacharias[sen] hefur þar forrettad, sem hefur hans obligationer hia ser sidan i fyrra, at hann bydur sig at lata sækia hann med process, enn meinar eche faist meir enn at bethala processin offann a hitt annad. Nu til at svara upa hans schriffvelse, þa þacha jeg ydur firir brefinn, firir mitt töy þer haffid fram sendt; Venusinum hef eg eche, þarff hans þo med, mun eche kosta so mikid at kaupa i gien, þegar vexsel sendist uppa Orcades. Jeg las obiter i honum, fell vel hans disputatz, þo hun se echi vorum antiqvitatum favorabel[1]. So þachast lan a Frostaþings logum, sem Asgeir begynder nu at schrifa uppa; i vor schal hun sendast afftur. Vilde giarnann hann hefdi lanad mer med þad sama fleira til at schriffa up, sem jeg bad hann um i fyra, documenta hann schrifade mer um firir utan þau jeg scheitir eche um och echi koma vid historiu verchid. Þessi kristen rettur hann sendir mer uphaf aff och hann fech her i Noreg, fellur mer heil vel;

[1] Kgl. historiograf, prof. J. J. Venusinus († 1608), som i sine arbejder kritiserer Saxos sagnhistorie (Biogr. Lex. XVIII, 393—96).

mun hvergi annarstadar at fa; enn hver hann hefer giort, villde eg vita; sampt um pava Honorii bref, hvort þad er echi til a latinu och datum echi helldur, alldri er mer um at vertera aff norrænu upa latinu, þad sem aff latinu er translaterat i fyrstu, þvi þegar originallenn finst, þa ber alldri versionunum saman. þennann sama kristinn rett villde jeg fa allann saman utschrifadan og hinn med, sem þar er i med somu hond — schadar eche hvad kostar, þad er [echi *udel.*?] sva vitlufftugt, þo er þad nochud rangt schrifad, jeg las sionarstrond, mun eiga vera siovarstrond —, correct firir peninga. Vel er hann vænter nochorra russa; kynne jeg at fa þa eitt og annad correct schriffad, væri mikid gott, og firir betra kaup. Hervarar sogu sagde hann mer i fyrra hann hefdi ödruvis enn su svenscha og þo fullkomna; hana villde jeg haffa. Hann veit allt, hvad eg hefi, so veit hann og allt, hvad mig vantar; hins þarf eg eche, þetta behofvis. Amloda saga mun echi vera stor, enn þar stendur, at hann se spanschur, mun vera forschrifad firir danschur; enn ef hun er schrifud sem adrar liga sogur, at eigi er determinerad, hvar hann hefur gert sinar bedriffter, þa ma Saxo hafa hafft betri kunnschap þar um; betur trui jeg honum um Asmund berserkia bana at vera fæddur a Heidmork och Asvit (sem vorir kalla Aron) i Vikinne, helldur enn i Tartarienu, utan hann hafi sialfur so sett þad effter likingum. Lengi hefur mig langad effter Amloda sogu, og nog hefi jeg schrifad um hana; litid mun tilkoma. Jeg þacha ydur firir flittuga og truliga umleitne a cancelienu firir mina suplic, sem jeg nu see af ydar innlogdum memorial, sem alldri kunne betur at forfattast; so er jeg enn nu sliosynn, at jeg eche see, af hvoriu fundamente þad er affsleigid at bevilgia vid kongsins naad, þvi hefdi jeg loginn med mer, hefdi jeg eche sögt benaading, enn jeg schal nu taka fornufftina thil fanga under truarinnar hlydne; þo mætti jeg vita, a hveriom posti þeir hafa mest steitt sig a, serdeilis obersecreteren, þvi hann hefdi hialpad mer þar med, hefdi hann seed ser fært; hann vilde echi jeg schule lyda schada firir þa rixort, sem supplicatzen kostade, og sletti þvi ut þad fyrsta afslag; so kann jeg þo eche klaga yfer honum, hann hafe gert mer schada firir hana. At hann vill befordra mina supplicatz um scholans dont firir canceliet, er og velgiort. Jeg schrifade i vor thil Mag. Michael[1],

[1] Mag. M., rektor ved Stavanger skole.

at jeg mundi fa nochora, sem falla mer by i þeirri sok, bad hann gefa einhvoria resolution; hann bad jeg villde hallda uppe med þad nochra stund, hann villde sialfur tala med mig, ennu er þad echi sched, hann mun stola upa biscupinn. Nu vil jeg enn vita, hvad Mag. Michael vill svara, þvi jeg vilde ogiarna gera honum fortræd, ef jeg kynne ödru vis at macha þad an lectiens schade och familiens præjuditz; enn þad schal vera illt at temperera. Þar eru contant 800 rdr., er renta til hörarans underhold 48 aarlig; höreren klager aldrig at fengid yfir 30; firir 500 rde. hafa þeir tekid utleg i jardagotze, jeg veit eche hvert þad upbringar rentuna elligar kann seliast firir þa peninga; thil med heyrir þeim echi til at giora neina dispensation þar i. Þar eru fair drengir i lectiunne, so hun er onyttig; þad kunne so falla hun yrde afschoffud, og þeir peningar at leggiast thil annad betra bruk, og familien þo sampt at haffve þar i sitt jus. Copie aff testamentet vill vel vera uppa stempled papir, en copie aff hörerens angiffvelse thil mig veit jeg eche, hvort kann koma upa sama papir, ellegar och ma schriffast up a lös papir. Þad gech vel af med Þord; hann hefur ydur mikid at þacha, och ma vel forschulda vel; enn hvort þer forþienudud sva mikla þöch aff hinu partienu, læt jeg vera osagt. Fær hann þa arresterudu innkomst firir þad eina aar, og echiann sitt naadsens aar, þa standa þau sig, enn Hr. Einari[1] ut at svara nadsins aare nochud ördigt; hvorier þad arresterada hafa upboret lika so. Þad kannsche gange þeim lika sem Gvende Jonssyni i gammal daga, þa hann matte selia flestar jardir sinar thil at bethala fodur minom innkomst af Arnes syslu[2]. Betur þeir hætti med turbas þær a Islandi, altid koma þeir schitner fra þvi; sva gech þad og med Vigfus Gislason, ava Þordar. Ad Hans Villums[en] och hans kona er þar nidri, er vel; jeg væri thilfrids þau bliffve her. Monsr. kann heyra, hvad hann seigir; echert er under, hvad hann giorer, og mer i engu rumi; mer kynne at verda gagn at honum i annann mata, ef hann yrde her; villde vita, hvert hann hefde sin börn med ser. Þad hann schrifar um Asaþor at vera fadir Svada, sem er i þætte aff Goe, hefi jeg fyrr observerat, och er echi i Flateyiarbok, helldur merè supposititium. Alþingis samþychter verda bida vors, þa mun eg

---

[1] E. Thorsteinsson, biskop på Holar 1692—96. [2] Medens T.s fader, sysselmand Torfi Erlendsson under en mod ham anlagt sag var suspenderet, var Guðmundur Jónsson konstitueret i hans sted 1660—62.

senda þad Sviar begiera, þad er ferdugt. Giarna villde eg vita: 1°. hvad þer schrifid nu, 2°. hvert nochud salarium hafid fengid, 3°. hvert erud i sama stande og fyrr, og kost hia sama folchi, 4°. hvert þau nyu islensku log eru inn komen, eda hvad snart væntast, og ef þar verdur nochur forandring, 5°. eda vid hofid nochur forandring. Fra Petre Rasmussyne hefi eg ennu echert bref fengit siden i fyrra um jolatider, þa var hann og i forhaabning. Jeg hefi vel heyrt þær maximer þer schrifid um, og þær eru sva og sva; munu engir gera þenustu nema militien? Jeg firir mina personu hefi sterka tru, at jeg mune, ef jeg life, faa allt saman, enn nu thil nytt aar i þad minsta assignation firir eitt aar; þo latid þer ydur echi merchia firir Rasmussyne um so veika tru, þvi honum schrifa jeg thil um allt. Min leiligheit vita þeir; jeg hefi echi annad at lifa aff enn mitt salarium, þar eru einginn accidencer vid. Her var alsagt Hans Majest. væri forligt med Luneborg och Ratzburg schulle demolerast; nu berst þad afftur etc.

(P. S.) Monsr. sagde mer, þa vid vorum sist saman, at Fordonus[1] væri i þryche i Englande, jeg man eche, hvort hann sagde og so Nennius, hvert þad er abbas Banchorensis, sem florerade circa annum Domini 620, teste Seringhamo, ellegar Nennius seu Ninius Britannus, sem floreradi anno Domini 850, teste Varæo, vid tid Haralds harfagra[2]; villdi giarnan vita, hvert þeir væri utgeingnir, eda hvad kosta, eda hvorledis bestillast kynne. Mikla uplysing hefi jeg af Varæo, sem þer siaid af þvi, sem jeg hefi sendt ydur til Orcades; þar er clart noch, hvor Olafur qvaran er Sithrici pater, Sigtrigs nempe silcheschegs; enn hvorninn var Olafur Tr[yggva] son hia honum, er hann for til Nor[egs], sidan hann doo anno 980? Jeg villde giarnan fa eingelscha scriptores i singulis seculis; þar hefi jeg von mehr at finna af rebus antiqvissimis enn af þyschum, olærdu folche i þann tid, sem echert þechtu til þessara landa, eda fronschum, sem vel hafa schrifad, enn eigi þecht neitt til þeirra þeir schrifudu um, Har[aldr] blatann i Franchariki utflæmdur aff Sveine 945. Undarliga kemur mer Thorgesius firir, kom i Irland 935 och fyrr enn Olafur hviti, sem utann tvil er Amlavus; kemur yfer eins med vorum, at Frode och Þorgils væri fyrstir

[1] Johannes de Fordun (14. årh.), Scoti-chronicon. [2] I virkeligheden forekommer kun én Nennius, N. Banchorensis (9. årh.), forf. af en Historia Britonum. — Hvortil sigtes ved »teste Seringhamo«?

Nordmanna, sem inntæki Diflina, enn þa er tid Har[alds] harfagra langt for hatt up och nær eche thil Adalsteins. Schule Vintonia eche vera Vinheidi, sem stendur i Eiglu, enn a° 931 stod þar strid. Eigla meina eg see corruptissime digererud, res seu sanner; sinast flest Egels verch vera scheed effter Haraldz dauda. Undur er, eff i öngvum aff þeim gomlu Englandz scribentum finst echert um Harald harfagra, Eirich blodox — trui echi se sa Ircus, sem þeir færa thil annum 948 —, echert *um* Hakon Adalsteinsfostra[1]; bid þer vilid communicera mer, ef þer vitid nochora anleding her um. Þar sem echi verdur greitt um mitt gage, schyllde eche estatzraad Rosenkrantz kunna at hialpa mer þar i, ef eg schrifa honum til? hann er Mæcenas, och goed forhaabning um hann; schyllde och eche Bendzon kunna at gefa mer anleding, eff aliggr? schyllde eche helldur obersecreteren kunna eda vilia hialpa i þvi falle? hann hefur sialfur forhverfad mer bestalningen upa qvartala, munde och vilia maintinera. Jeg schrifadi Monsr. Johan Laarens[en] til i sumar og sende honum sina bok thil baka; veit eche hvert hefur fengid. Þar bad jeg um at communicera þad um Orcades hefur yfirkomist; villde Mons. vera so godur og tala vid hann; villdi och lata mig vita, hvorninn þad gengur med hans Saxonem. Um Þorkel Kroflu a at innfærast i Orcades, hann var sa fimti hirdmadr Sigurdar j[arls] af vorum londum, jeg hefi þad inn fært, schal med gudz hialp i vor nidur sendast.

56. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Stettin 28. juli 1694. Access. 8. Egenh. Oblatsegl.

Mange småforretninger, i sig selv ubetydelige, er skyld i, at A. M. først nu opfylder sit løfte om at skrive. I Rostock er intet at se undtagen menneskene, og de fleste af dem kun så og så. I Stettin ser det noget bedre ud, men her er kun lidet at lære, og er de andre tyske universiteter ikke bedre, forstår han ikke, hvad »vore landsmænd fra Danmark« vil her, uden at se og ses. Hvad A. M. har for universitetet at udrette i Stettin, fører ikke til noget, håber derfor snart på tilladelse til at rejse videre ad Sachsen til. I Stettin har han haft til låns et gammelt manuskript, som indeholdt lidt om Svenskerne, men intet »om os«. De svenske er nu begyndt at opdigte gamle sagaer og mønter med runebogstaver på. To brødre, N. og P. Salan, har 1691 disputeret i Upsala, henholdsvis om et skytisk sværd og det gotiske folks rette hjem; N. citerer her

[1] »um« tilsat efter formodning. Et omtrent lige lydende citat er gengivet i Jon Loptsons Encomiast s. 114 som taget fra et brev fra T. af 10. juni 1699, men om et sådant brev vides intet.

Hramers og Hjalmars saga med runeskrift, P. et fragment af et rune-manuskript og to rune-mønter, alt i så fordærvet islandsk, at løgnen er håndgribelig. Dette bedes meddelt Sperling. Nævner Leipzig som næste opholdssted og beder breve sendt gennem Mr. Lerche hos oversekretær Moth, samtidig ønskes et vers i Ynglingatal efter 3 tekster, og underretning, hvorledes det går med T.s anliggender. Her er det umuligt at få nogen boghandler til at forlægge 1 bogstav. Sender hilsen til forskellige. De to brødre Salan er Rudbecks søstersønner, og hans forvirrede tankegang er syvdoblet hos dem.

Mellem dette og de foregående breve ligger c. $^{1}/_{2}$ år, begrundet i bægge korrespondenters forandrede forhold. Ved en konsistoriums-beslutning af $^{19}/_{5}$ 1694 vedtoges det at sende en erudit studiosus til Stettin for at tage imod det bibliotek, som orientalisten A. Müller Greiffenhagen på visse betingelser havde tilbudt Københavns universitet, og dette hverv overdroges Arnas Magnæus Islandus. Dette gav A. M. anledning til en udenlandsrejse, som varede over 2 år. Da universitetet kun betalte A. M. 50 rdl., er det rimeligt, at han, som en samtidig brevskriver udtrykker sig, »er reist udenlands paa Obersecretaire Moths pung«. Det fremgår dog af A. M.s følgende breve, at han har haft flere andre patroner, og nogle ytringer kunde tyde på, at han også efter biblioteks-sagens afslutning har haft forretninger at besørge. Af bibliotekets regnskab for 11. juni 1693 til 11. juni 1694 ses det, at foruden 50 rdl. til »A. M.s rejse efter bøger« er der købt for 45 rdl. matematiske manuskripter (deribl. T. Brahes observationer) — muligvis ved A. M. T. måtte i foråret 1694 rejse til København for at få ordnet dels udbetalingen af sin gage, dels udgivelsen af Orcades. Her blev han vinteren over, og da det stadig trak ud med redaktionen af de for Orcades bestemte pantebreve, lod han som første arbejde 1695 trykke den lille Færøernes historie (Commentatio Historica de rebus Færeyensium). For denne tid er kun undtagelsesvis noget indført i kopibogen, og Ásg. Jónssons hånd forekommer ikke mellem $^{6}/_{3}$ 94 og $^{31}/_{7}$ 95.

Monsieur! Stetin d. 28. Julii —94.

Ydur mun þikia eg seirn ad enda mitt loford um ad skrifa, þar er og nockud um; ordsökin er, ad eg hefi so mikid hafft ad giöra med eitt og annad lapparie, sem þo er litils verdt. I Rostock er einginn hlutur verdur ad sia nema mennirnir og þeir þo flester so og so. Hier i Stetin sier betur ut, þo er hier lited ad læra, og sieu hin academien hier i þydverskunni ecki betri, þa veit eg varla, hvad vorir landsmenn ur Danmorku vilia hingad nema ad syna sig og siá adra. Þad eg her i Stetin firir Academiet utrietta atti, verdr ad öngu, vona þvi med firsta ad fá ordlof ad reisa vidara hen ad Saxen. Hier i Stetin hefi eg til láns hafft eitt gamallt Mscript, hefr nockud líted um Svia, eckert um oss. Svensker taka nu til ad liuga upp gömlum sögum og nummis med runa bokstöfum á; brædur tveir, Nic. og Petrus Salani, hafa 1691 disputerad til Uppsal, sa firre de Gladio Scythico, sa seirne de veris gentis Gothicæ sedibus; i sinu opere hefr Nicolaus citerad nockrum sinnum Hramers og

Hialmars Sögu skrifada i Runum uppa Islendsku (ad vera á), sá seirne, Petrus, fragmentum MSti. Runici, hvar inne stendr, ad Zamolxes hafi vered i Svia riki og hialpad þienara sinum til ad verda herser a Glæses völlum (hlæed nu ei); hann hefr og tvo nummos Runicos þar afrissada, annan Attilæ Regis Sveciæ, annan Sivari Haldani filii; þetta allt hia hvörumtveggia med Runum i Iislendsku so bagadre og rangre, ad madr kann ad þreifa a lígenne. Þetta mætte Monsr. Sperling[1] fá ad vita, og fra mier þienustusamlega heilsast, ef þesse sedill finnur Monsr. i Kaupenh., sem eg vona. Þa Monsr. mier tilskrifar (hvad ei gillder firr enn um 3 vikur eda mánud, þvi stort firre kiem eg ei til Leipzig, og annarsstadar er ei a mig ad hitta), bad eg þar filgde med su vísa ur Ynglingatale, sem talar um Adils kong, accurat skrifud; hun er ad fá i Kaupenh. hia Sperling, og sidan þæi eg utskrifft af þeirri sömu ur bádum þeim exemplörum, sem Monsr. hefr i Noregi, þa leligheit falla. Monsr. Lercqve hia Hr. Ober-Secr. Moth befordrar min brief, ef þau eru ei miög stór. Eg villde og vel vita, hvörnin Monsieurs erendagiörder ganga; oska vel sie. Ecke er ad nefna, ad madur fae hier neirn bokhandlara til ad uppleggia eirn bokstaf; hvörninn þad er annarsstadar, skal eg sidan skrifa. Þetta er nu þad eg hefi ad skrifa i þetta sinn, oska so ad endingu allrar velgeingne og luckulegrar reisu, ad tillagdre minne þienustusamlegre qvediusendingu til Monsrs. kiærustu (þa hana afftr finnr), Monsr. Hegelund, Monsr. Hans Claussen oc allra annarra godra vina, forblifande i det öfrige Monsr.

Hans tienstærbödigste tiener
Arne Magnussen.

Firrnefndir Salani eru systursynir Rudbeks, og er hans þvættings ande revera siöfalldadadur [i þeim], sem af disputatiunum siast kann.

A Monsieur Monsr. Thormod Torfvesen
Historjen du Roy A Copenhague per couvert.

At aflegge til Sal. hr. Foder-Marschalks enkes tvers ofver for Holmens kirke.

---

[1] Historikeren O. Sperling († 1715). Se Biogr. Lex. XVI, 217—20.

57. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Leipzig 17. oktober 1694. Access. 8. Egenh. Oblatsegl.

Har kun ved et lykketræf modtaget T.s brev af $^4/_9$ (kendes ikke). Læste tilfældigvis sit navn på postkortet over uindløste breve, uagtet han med postvæsenet havde truffet aftale om tilbringelse af alle til ham ankommende breve. A. M. glæder sig over, at T.s forhold har bedret sig, skønt vilkårene endnu er temlig hårde. Da T. har påtænkt at få en bog (utvivlsomt Orcades) trykt i Tyskland, giver A. M. udførlige oplysninger om forlagsforhold, trykningspriser, korrektur m. v. Ingen forlægger tør påtage sig sligt, det tyske papir er så slet, at bøger, der skal afsættes udenfor landet, ikke kan trykkes her. A. M. råder T. til ikke selv at lade bogen trykke, men i København at kontrahere med Erythropilus (ɔ: boghandler Eritropolus), selv om vilkårene ikke bliver gode, skønt A. M. beklager, »om boghandlerne fik så stort dominium over literatis«. Når A. M. kommer tilbage, skal han hjælpe ved udgivelsen efter ævne; i udlandet kan han næppe påtage sig at læse korrektur, særlig da nu det er kommet i vejen, som T. véd, og A. M. derfor må passe på, hvad han gør (uvist, hvad her sigtes til). I Leipzig vænter han kun at blive vinteren over. A. M. takker for T.s lykønskning til det uformodede professorat og beder om nærmere forklaring på nogle ytringer, som kancelliråd Moth i denne anledning har ladet falde; vilde gærne have lejlighed til at gøre ham en tjæneste, og det samme gælder etatsråd Meier — for at komme i forbindelse med ham. Ønsker ikke sin titel sat på brevene, for at den ikke skal komme fremmede for øje.

Monsieur! Leipzig d. 17. 8br. 1694.

Eg hefde alldrig feinged ad sia hans angenemme af dato d. 4. 7bris, hefdi eg ei af hendingu firir par dögum igegnumlesed postcaartet uppa þaug iferblifnu, oafleistu, brief oc þar a medal annarra nafna med forundring oc fortrydelse mit fundid, þar eg þo, strax sem eg til Leipzig kom, hafde mit nafn uppskrifa lated i posthusenu, med begiering at min brief mættu, sem vanalegt er, mier i mit logement heimberast, hvorudofver eg ecke hefi plagat ad sia effter minum briefum, med þvi þeir kieltringar vel vissu, hvar eg logerade. Af þessu briefi gledst eg ad fornema þa vidrietting, sem skied er i hans negotiation, iafnvel þo mier þike temmelega hardur kostur um þrickeriet, sosem þar synest ad vilia ganga til meste hlutur af þeim 400 Rixdlum, skule þad ei einnhverntima kunna ad umgiörast, sem eg annars true, sem hann skrifar, vel mune kunna ad skie, þa Orcades eru utgeingnar[1]. Strax sem eg Hans goda brief fieck, gieck eg til allra bokhandlara hier i bynum; svörudu sumir (hier eru marger), ad þeir ei girndtust soddan materiu upp ad leggia, adrer ad þeir hefdi

[1] T.s lønning (600 rdl.) havde været stærkt truet; sluttelig beholdt han 400 rdl., dog mod at han selv bekostede trykningen af sine skrifter.

þad vel giört, ef firir halfu áre þar af vitad hefde, nu hefde þeir meir under höndum ad forleggia, enn þeir af stad komed giætu; nockrer sögdu, soddan være þienanlegra ad lata þrickia i Hollandi (þar bækur i Þiskalandi þricktar kinne ei vel, pappirsens slæmleika vegna, ut ad ganga i Hollande, Engl., Franckaríki), oc kinne þad ecki vel ad skie, firr enn stríded væri iferstadid. In summa, ecki er til ad taka, ad nockur hier bekosti þad verk. Þar effter informerade eg mig hia bokþrickiurum, hvorninn þeir lata sier betala. Hanger þad so saman: Late madur þrickia i folio, so begiera þeir (nockud má uden tvil vera at tínga af) firer þad firsta hundrad exemplaria af hvöriu arke 1 Rixdl, firer annad, þridia, fiorda etc. hundrad a 4 ₰, hvörsu mörg hundrud, sem madur lætur uppleggia; leggia þeir so sialfer til grofan skrifpapier, sem eg tilgiet hrísed koste i Kiöbenh. 7 ₰ ongefehr. Kostar so sierhvert ark, þa madr lætur uppleggia 600 Exemplar (sem hia oss er ordinaire), in alles 4 Rixdl. 2 ₰, alphabethed 99 Rixdle 4 ₰. Late madur alleina uppleggia 400 Exempl. (þvi minna kann þad ei ad vera, og er ad sönnu of lited), þa kostar hvört þrikt ark 3 Rixdler, alphabeted 69 Rdler., ad forstaa þá madur vill hafa soddan papier. Vilie madur nægiast med þad gemeina þrickpapier, sem hier er brukanlegt, þa kostar þad firsta hundrad exempl. 1 Rixdler oc hin önnur hundruden sierhvert 3 ₰, enn þad papier er ærulaust. Vilie madur hafa got papier, soddan sem hia os kallast fransk oc hrised ordinaire gillder 2 Rixdler, þa kostar firsta hundrad exemplaria 2 sl. dler, hin önnur 1 Rixdler. Þá hann þetta nu ifervegur, true eg hönum æge þesse umkostning, þar eg viss er, ad bokinn verdur ifer 5 alphabet; helld eg hann þar firir giöra vel, ef hann med Erythropilo contraherar, oc iafnvel þo hann eckert fáe firer sitt omak, þvi hvar vill hann skadlaust blifa af med Exemplaria, ef hann sialfur þrickia lætur? Hann veit ei, hvörninn negotien gengur þar med, oc má so af fornödenhed selia nockur þar af firir liderligt verd til bokhandlara, oc þaug liggia lata, sem þeir ei kaupa vilia. In summa eg giæfi helldur Erythropilo peninga til (50 Rixdle eda þar um), ef hann hana uppa sinn kost þrickia liete, ef hann mier nockur exempl. 20 a 30 giefa villde; þo ræd eg ei þar til, þvi ei villde eg giarnan, ad þad kiæmist i skick hia oss, þar þad kinne ad skada fleire i framtídenne, ef bokhandlararner feinge þad dominium ifer literatis. Þetta er nu

nin meining hier um, sem hann kann ad approbera oc repro-)era, sem honum þocknast. Hvad mínar adgiörder vid þessa)ok ahrærer, þá iáta eg, ad eg skilldugur er, oc skal altid efflerstrefa, ad vera til hans þienustu, enn ad revidera allar correcturnar villde vel taka mikla tíd burt firir mier, sem ídenn er temmelega kostbar hier, hellst þar þad er a mille komid, sem hann veit, oc eg i so máta má siá til, hvad eg giöre; enn at setia documentenn inn, þar þaug heima eiga, er eg til reidu sem til forna; mens þar hia er ad agta, ad eg true eg verde ei leingur hier i Leipzig enn i vetur, oc þilde þad þa ei stort upphald. Hier eru ellegar correctores vid hvöria typo- graphiam, oc betalar madur þeim à part, uden tvil 2 ⅌ firer hvört ark, oc verdur madur so ad taka til þacka med þeirra accuration, sem stundum er ickun sliett. Enfin, Eg true ecki hann sialfur muni bokina þrickia lata, oc skule þad endelega gillda, þá kann þad liettara ad skie i Kaupenhafn, sem hann hier af sier. Oc kinne hann ad utverka, ad þad mætti bída, þar til eg kiem heim igien, þá er eg til hans þienustu bædi til þess eina og annars, sem tilforna. Annad er hier ei um ad skrifa i þetta sinn. Eg fæ vel svar med firsta, hvörninn þetta afhleipur, þvi nu er Erythropilus vel i vente heim hvörn dag. Firr enn eg enda þenna scedil, þacka eg af alud hans lycke- ónsking anlangende þann oformodada professorat[1]. Jeg skil ecke vel, hvad Cancellie-Raad Moth hefur sagt þar um; mætte vita þad utfærlegar. Hann mætte oc vid leilighed heilsast fra mier, oc honum þar hia seigiast, ad eg hielldi firir stora æru, ef hann mier nockud hier i vetur befala villde, oc villde eg vel [vita], hvad hann svarar. Kinne Monsr. bringia Estats-Raad Meier til ad skipa mier nockud sinna vegna hier ad utrietta, enten med bækur ad kaupa eda annad, villde eg hallda firir stórt. Jeg oskade sierdeilis ad vera i einnhvörn mata til hans þienustu, ad eg þar vid addresse fá kinne. Öllu þessu framar guds vernd befalader af mier, sem alltid er

Vostre tres-obeissant

d. 17. octobr. —94. serviteur

Arne Magnussen.

---

1 14. juli 1694 udnævntes A. M. til professor designatus (uden løn).

Titelenn, sem stód utan á briefenu villde hann omittera, ad sa same ei hier i framande lande oforvarande kinne ödrum firir augu ad bera. Adieu!

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historjen du Roy
per couvert. a Copenhague.

58. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Leipzig 2. marts 1695. Access. 8. Egenh. Oblatsegl.

A. M. sender disse linjer, da han erfarer, at T. endnu er i København. »Hvad det bliver til med min rejse, ved jeg intet om, dog slutter jeg af justitsråd Rømers brev, at jeg ikke kommer så snart tilbage; men dette er kun for dig« (sidste sætning Latin). Lader her efter membran trykke på Islandsk og Latin et sagabrudstykke om Harald hildetand (det samme som A. M. tidligere har tilsendt T.), med dedikation til oversekretæren. Har sidste efterår købt en elendig fransk fortælling om dronning Ildegerte af Danmark og Norge, fra hvis søn alle norske konger skal nedstamme, og som siges hentet fra danske historiske kildeskrifter; dersom T. ønsker bogen, vil A. M. købe den til ham; er nu bleven en sådan Franskmand, at han uden vanskelighed har læst den. Indlagt følger en sendelse til etatsråd Meier, til hvem han beder sig anbefalet. Foreslår T. et bytte m. h. t. en engelsk bog, som han ønsker at eje.

Monsieur!

Sidan eg fornem Hand endnu er [i Kiöbenh.], so kann eg ei annad enn lata hann hier med vita, ad eg life slisalaust. Hvad um mína reisu verdur, veit eg eckert; þo ræd eg af Justits-Raad Römers brefi, at eg muni ei so snart aptur koma; sed hæc soli tibi. Sögubrot af Haralldi Hillditönn (þad sama, sem eg tilforna hefi honum skickad) læt eg þrickia hier Island. et Latinè, langtum riettara ex Membranâ enn þær afskriffter, sem tilforna eru utbreiddar; þo verdr þad ei bued firr enn i Majo eirngang; þad dedicera eg Hr. obersecreterer. Þetta læt eg og öngvann vita, firr enn þad framkiemur. Til næsta Michaelsmesse keipte eg hier eirn andstigdar bækling i Frönsku: Histoire d'Ildegerte Reine de Danemark et de Norwege, sem er a næstlidna are nockrum sinnum þrikt i Paris og Amsterdam. Þesse Hilldigerdur seigest þar ad hafa verit ein skemmumei hia drotningunn[inn]i i Noregi, sem hafdi mist sinn mann, enn rikti nu med sini sinum, sem var ungur, ad nafni Friderik; þesse Friderik, effter modur sina dauda, ætladi ad eiga þessa Hilldigerdi, enn Ragnfredur kongur af Sviariki, sem til forna hafdi sied Hilldigerdi og feinged

ást til hennar, fiell i þad sama inn i Noreg og drap i stridi konginn Fridrek. Þegar nu Hilldigerdr fieck þetta ad heira, for hun til bardaga mot Ragnfredi og drap hann. I þad sama kom Þiodrekr (Theodric) kongur af Dan ⅆ [ɔ: mork] i Noreg og ætladi ad eignast rikid, so sem næsti erfingi, enn vard forliebtur i Hilldigerdi, og fieck hennar og færdi hana med sier til Danmerkr; liet hana sidan eina og tok eina princessu af Sviariki. Kom þo so sidan, ad Hilldigerdr vard drotning i Noregî med vilia Þiodreks, og sonr hennar kongur, er hun hafdi att vid Þiodreki, hvar af eru komnir aller Noregskongar, seiger þesse fantur, sem þenna bækling hefr giört, oc leggur þar til, ad þetta allt finnist i Dönskum Sagnabokum og sie öngvanveiginn fabula eda Roman, helldur viss historia. Er þetta sladur temmeliga vitlöftigt, og er eg nu ordinn soddan Franskur, ad eg þetta allt og annad þesshattar ordriett skil. Vilie hann hafa þetta qvergrei keipt, þa fæ eg þad vel ad vita i tide, og skal þad strax framsendast. Innlagt til Estats-Raad Meyer bid eg recommenderist uppa hid besta. Eckert skrifverdugt tilfellr hier. Eg vona einhverntíma sedils, þa hægt um verdur. Imidlertid befala hann guds protection, oc mig obligera stædse ad vera Monsr.

Vostre tres-obeissant serviteur
Leipzig d. 2. Martii 1695. Arne Magnussen.

Mig rankar vid, so sem hann einnhverntima hafi sagt sig at eiga Aylett Sames [ɔ: Sammes], Antiqvities of Britain. Misminner mig þad ei, og hann þa bok ei brukar, vil eg giefa hönum annadhvört minn Helmoldum, sem hia honum er, edur adra vidlíka bok þar firir, og kann hun þá ad sendast til Andresar a Biarnast[odum], sem eitt og annad af minu töie forvarar. Adieu!

Hvad nítt i vetur passerat hefur, fæ eg vel ad vita, ef blad fra honum ödlast, samt hvad mig sialfann kann ad ahræra þar hia godum vinum, sem honum er nu vissulega kunnara enn mier, encore adieu!

A Monsieur
Monsieur Thormod Torfvesen Historjen du Roy
per couvert. a Copenhague.

59. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Leipzig 27. april 1695. Access. 8. Egenh. Oblatsegl.

Besvarer nu 3 siden $^{23}/_{8}$ modtagne breve, da han ser, at skrivelsen vil kunne nå T. i København. Undrer sig over den overdrevne forsigtighed m. h. t.

de for Orcades bestemte dokumenter, så meget mere som de alle haves i England og der næppe i København findes originaler i behold. Er utilbøjelig til at overtage den i forrige brev omtalte engelske bog for det forlangte vederlag og nævner i denne forbindelse, at bogavktioner her ikke er så hyppige som i Danmark. Spotter over »Torkel håk«s uheld angående den danske lovbog og spørger til arbejdet på den islandske. Takker for rekommendationen til Meier og beder angående M.s forespørgsel om ham svaret, at A. M. kun lægger sig efter det ene, som M. véd han beskæftiger sig med, og at han altid har håbet, at dette et eller andet sted kunde skaffe ham brødet. Om den rekommendation må dog ingen vide noget, da det ikke vilde behage visse folk; A. M. ønsker af M. heller ikke andet, end at han ikke skal modarbejde ham, hvis der stilles forslag om lønning til ham; i øvrigt har han hørt M. omtale som en barsk og ubehagelig mand for dem, som daglig omgås med ham. A. M. bliver næppe i Leipzig længer end til St. Hans dag og véd aldeles intet om hvad der sker med ham siden; det lader til, at nogle af hans patroner vil, at han skal komme hjem til høst, andre, at han skal rejse til Holland, hvad han selv foretrækker. Omtaler en gammel udgave af Otfrieds oldtyske evangelie-oversættelse og anfører en prøve af sproget. Beder indstændigt om, at dette brev må blive brændt straks efter læsningen; således gør A. M. med alle de fra T. modtagne, der indeholder lignende udtalelser som dette, efter at have optegnet hvad der er af vigtighed. Afleveringer i København modtager Mr. D. Bulck på Borchs kollegium.

Monsieur, fauteur tres-estimé!

Ad eg ei leinge sídan hefi svarad uppa hans tvenn heel angenemme af datt. 23. Martii oc 13. April, er ordsök, ad eg efadist um, hvört minn Sedill mundi honum ná kunna i Kaupenhafn. Nu sem eg af þvi þridia hans goda briefi sie þad muni þo vist skie kunna, þa læt eg nu upphafid vera eina deprecation, at so leinge þetta hefi undandreiged. Undarleg vareigd er þad med Orcades[1], og ei skil eg neitt i þvi, þar víst er, ad i Einglandi eru öll þaug document tilforna, og ef eg seigia skal þad eg meina, þá true eg varla, ad vær höfum þesse document mörg in originali; þad er sem draumur firir mier, ad þeir (originall.) hafi einhverntima vered sender i einhveria commission oc so firirfarist, eda einhvernveigenn ödruvis forlórast. Abbatem Urspergensem er ei ad fá hier i bókhlödum, ei helldur Stadensem, enn auctiones eru hier ei so freqventes sem hia oss. Til med er þad nockud dírt ad giefa 3 Rixdler firer Sames Britain, sosem þar skal þo ei vera stort annad enn fabulæ, nemlig þær stupendæ antiqvitates fra Bruto oc ödrum Trojomonnum, sem til Englands eiga ad hafa komid. A þiker mier ordid hafa firir Þorkatle Hák

[1] Offenliggørelsen af dokumenterne ang. Orknøernes pantsættelse vakte stadig betænkelighed i regeringskollegierne, indtil kongen endelig 1696 erklærede sig for deres indførelse in extenso i Orcades.

um Lögbókena Dönsku[1]. So er ad taka sier þad á hendur, sem madur ei veit skil á. Eg mætti giarnann vita, hvört vid þá Iislendsku sie nockud giört i vetur, eirn godur vinur hefur skrifad mier til, ad hun hafi under revision vered, enn mig grunar hann vadi reyk. Mikillega þacka eg firir þá recommendation hia Meyer. Hvad hann umskrifar hann adspurt hafa, þá er mier þægast þar til svarest, ad eg uppa öngvan hlut hafe lagt flíd nema þad eina, er hann veit mig vid hönd hafa, oc hafi minn þánki alltid vered, ad eg þar vid kinne ad fá bröd einhversstadar; enn firir hamingiu skulld má eingenn vita fá, ad eg hia honum recommenderadur sie, þvi Monsr. veit vel, ad þad mundi ödrum ei vel falla; þad mesta gott, er eg af honum ætla ad hafa, er oc (hier ad seigia), ad hann öngvann illan þánka um mig hafi, i fald ieg einnhverntíma kinne ad fá laun af iöfri, sem i giegnum hans hendr ganga ætti; annars seigia menn hann apurlindann mann og ovidfelldinn, vid þá er hversdagliga med honum umgangast. Stærstu æru og þöck firer þad tilbod um Færeiar. Og first hann er so gódur, þá vil eg giöra mig þvi dælskari oc bidia hann vilie skeinkia mier 2 Exemplaria, og þaug levera láta til Monsr. Ditmar Bulck, studios. i Borckens Collegio, hvar af eg sidan þad eina vil mier senda láta og, þá þad durchlesed hefi, einum lærdum manni hier, stórum liebhaber af soddan og minum gódum vin, firer eina stora foræring præsentera. A propos! hvad verdur nu af öllum þeim MStum, er Sal. Hr. Etats-Raad Rosencrantz[2] so flittugt safnadi i hans life? þad er undur, ef Hans Maj. lætur þaug so á auction seliast oc i 1000 hendr distraherast; þad væri beneficium publicum, ef einhvör persvaderadi iöfri til ad kaupa þaug, so þaug kinne conserverud ad verda; þar giæti Meyer mikid vid giört, og mundi hann þad i consideration taka, ef einhvör proponeradi, oc ad sönnu, þar eru þaug under, sem eingen biriadi ad hafa nema uppriglugur Danskur. Fáe eg þa æru, ad hann mier frá Hollandi skrifi[3], so snemma, ad þad firer Jonsmesso hingad komast kunni, þá kann þad ickun sendast til Postmesteren i Hamborg Monsr. Jean Baptista Lüeders, sem mier þad sender, enn verde þad effter Jonsmesso, þá er best ad lata þad ganga lige til Kiöbenh. i Mr. Lerqves couvert, sem alltid veit, hvar eg

---

[1] Hvem her sigtes til, kan ikke oplyses. [2] Etatsråd Jens R. († 1695). Se Biogr. Lex. XIV 250. [3] »fra Hollandi«, ɔ: over Holland

er; enn eg veit ei, hvört eg verd hier leingur enn til Jonsmesso, veit og aldeilis eckert, hvad sidan af mier verdur, þvi mier skilst sumir af mínum patronum vilie eg komi heim i haust, og sumir ad eg skule reisa ad Hollandi, hvad sidsta eg og sialfur villdi. Þad porto, sem af briefenu geingur imillum Hamborg og hier, betala eg hier, enn til Hamborg verdur brefed ad franqverast, þvi eg hefi öngvann peninga reikning med þessum postmeistara; og gleimir hann ei mier skilmerkilega ad skrifa sitt logiament og götu, þar hen er eg kann afftur svara, hvad strax skal skie. Eg hefi hier til láns af einum fornemme manni 4 Evangelia verterud i þísk vers af Otfrido, monacho S. Galli, sem lifdi i millum 800 oc 900. Bokin er þrickt til Basel 1571, enn kann hvergi ad fást; þar úr læt eg eitt og annad uppskrifa, eg set hier þetta til synis ur henne »fuar druhtin bredigonti, ioh toufta ouh thi liuti, gizaltun thaz Ioanne, thie iungoron selbon sine« ɔ: fór drottinn predikandi, og skirde (getauffete) og (auch) menn (die leute) erzählten dass Joanni, die jünger selber seine (ɔ: seine eigene jünger)[1]. Nu man eg ei meira ad filla þetta med, bid þad obrigdullt uppbrennest, þá lesed er, sökum eins og annars, er þar inne stendur, og giöre eg so öllum hans briefum til mín, sem þvilikt kann í ad finnast, enn teikna upp sialfur þad umvardar. Eg oska hönum ad endingu luckulegrar reisu, og framveiges allra heilla og velfellne, forblifv:

Monsr. Vôtre tres-obeissant et tres-
Leipzig d. 27. Apr. 1695. obligé serviteur
Arne Magnussen.

Sie minn Helmoldus brukadur, kann hann til forbemelte Bulcks ad leverast, ef ei þá kann Monsr. hönum ad behallda, so leinge hann vill. Encore adieu!

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historjen du Roy
par couvert. a Copenhague.

60. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Leipzig 29. juni 1695. Access. 8. Egenh. Oblatsegl.

Takker for 2 breve (kendes ikke), modtagne i etatsråd Meiers couvert, og ligeså for T.s velvillige anbefaling af hans anliggender hos Meier. Vænter snart

[1] Er Otfridi Evangeliorum liber, 2. bog, kap. XIII[1], i Basel-udg. s. 175.

brev fra Rømer med besked om, hvorledes det skal gå med hans rejse. Da bogtrykkerne her gør så mange vanskeligheder ang. islandsk sats, har han opgivet at lade saga-fragmentet trykke og vil i steden for udgive Chronicon Sialandiæ efter en gammel membran. Intet nyt uden kævlerier mellem Berliner og Wittenberg teologer om det tusindårige rige. Beklager Sperlings forhold og vil snart skrive til ham. Som efterskrift meddeles nogle påtænkte litterære foretagender af hr. Tenzel i Gotha.

Monsieur!

Jeg saasem rakna ur rote at svara uppa hans tvend godu tilskrif af datis d. 18. Maii oc 1. Junii i Hr. Etats Raad Mejers couverte medtekin, og veit ei sialfur hvad ad mier hefr geinged næsta post, ad eg ei skrifadi, þar eg þó eckert ad giöra hafde. Sie eg af öllu, ad einhvör hefr hia Mejer meinlaust um mig og míns módurbrodur mál talad[1]; þacka eg Monsr. firir hans digd i þessu sem ödru. Fra Römer hef eg i langa tíd eingen bod feinged, veit þó ad hann mun mier innan skams skrifa og láta vita, hvad um mína reisu verdur. Af þvi verdur ecki, ad eg late þad fragment um Ivar kong þrickia, bokþrickiarar giöra soddan difficultet i þvi vegna Iislendskunnar; læt eg þvi annad töi prenta, heiter Chronicon Sialandiæ, utskrifad af veteri Membrana, og giöri anfang i næstkomandi viku[2]. Um Orcades er mier kiært ad þo ut koma, enn bisna dír þrickiara laun eru þad. Hiedan er eckert nítt ad skrifa, þvi um þær Theologisku contentiones og rifrilldis læti de chiliasmo amilli D. Speners i Berlin og Theologorum Wittenbergensium hirder hann vel ei mikid. Þad er mier okiært um Monsr. Sperling, einkum ef hann þess vegna skillde vilia burtreisa ur Kaupenhafn[3]. Eg mun honum til skrifa, þá minn tractat ferdugur er, og eitt exemplar senda; hingad til hefi eg aungva materie ad skrifa hafft, oc þad oller, ad eg honum ei leinge sidan skrifad hefi; bid hann meige tienstl. fra mier saluterast. Hier med enda eg oskande Monsr. allrar velgeingne, heilla og heilsu, oc verande stedse

Monsr.

Vôtre tres-obeissant et tres-obligé serviteur Arne Magnussen.

Leipzig d. 29. Junii 1695.

[1] A. M. havde fra Leipzig $^{6}/_{10}$ 94 til rentekamret indgivet en motiveret erklæring, i sin morfader præsten P. Ketilssons navn, mod en ansøgning fra den forrige præsts enke om for livstid at få overdraget en af Stadarstad præstekalds jorder. [2] Udkom 1695 under titel Incerti autoris Chronicon Danorum et præcipue Sialandiæ. [3] Sigter muligvis til vanskeligheder for S. i henseende til embedsstilling.

P. S. Monsr. Tenzel i Gotha ætlar ad continuera Seckendorfii historiam lutheranismi, hann hefur og firir stafni heilhóp Sächsische medailles, sem hann ætlar at illustrera og i eitt verk at bringia. Adieu.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historien du Roy
A
franco. Coppenhague.

61. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 13. februar 1696. AM. 284, fol., bl. 129–30. Ásg. Jónssons hånd.

T. hører, at A. M. endnu er i Leipzig — men mere om ham ved han desværre ikke —, samt at hans Chronica Sellandiæ er udkommen, og vil gærne have et eksemplar deraf. Har den sorgelige efterretning at meddele, at hans kone efter et fjærdingårs hårde sygeleje er død 16. dec.; han er vel forligt med arvingerne. 20. dec. døde Gudm. Olafsson i Sverig. T.s ophold i København var langvarigt og dyrt, men han nåede dog omtrent samme løn som før. Hans gode ven J. Laarentsen lader Orcades trykke, men bogtrykkerne er vanskelige at have at gøre med; L. har nu en anden bog færdig, Musæum Regium, hvoraf han gærne ved A. M.s hjælp vil have nogle eksemplarer afsat i udlandet. Sekretær Utterklo har skrevet til T. om at udpege en Islænder i G. Olafssons sted; T. har svaret, at han ingen kendte undtagen A. M., som ikke var at få, og så A. J., for hvem han begærede 300 rdl. i løn og bestallingsbrev.

Aff 13. febr. thil Arna Magnussonar.
Vir clarissime,
amice plurimum honorande!

Jeg heyre her hann see ennu thil Leipzig, en meira veit eg echi um hans thilstand, sem jeg þo giarna villde vita og goedz oscha; jeg heyre og, at hans bok Chronica Sellandiæ see utgeinginn, haffde giarnann eitt exemplar. Mer geingur nu so sorgarliga, þar min kona er frafallinn, effter heil fiordung ars harda sott minna eirn dag, hun do þann 16. 10br., Gvendur Olafssen i Sviariki þann 20.; hun var begrafinn þann 3. jan. i Augvaldznes kyrche. Jeg er i venligheitum forlyktur med hennar erffingia, utan nochor rettar midel eda millumgaungu; þau letu mig rada sialfan, hvad jeg vilde gefa þeim. Jeg var forlenge i Kaupenhafn, och kostade formikid, þo fiech jeg somu laun, 400 rde um arit och, þa jeg læt þrychia, 200; kemr snart i eirn stad nidur. Enn bokþrychiararner eru ubescheiner; Monsr. Johan Laarents[en] hefur Orcades under hondunum at

lata þrychia, klagar mikid yfer bokþrychiaranum, þeir eru kongar; hand hefur Musæum Regium snart ferdugt, bidr mig at recommendera sig hia ydur, at þer vilied hialpa honum til, at nochud kunne at seliast þar uti, og þo jeg vite, at þer giarnann þenid honum, og hann eigi þarff mina recommendatiu, þa vil eg þo giora hans begiering og leggia mina bon thil, hann er godur och uprichtugur og minn sierdeilis vin och broder [1]. Þar sem Orcades ein gang i aar utganga, bid eg hand villde nochur exemplaria bestilla at seliast, enn einginn aff oss veit, hvad lengi hann verdr thil Leipzig, og hvort hann fer sidann. Monsr. Johan Laarens[en] bestiller þetta breff; kynne jeg at fá nochor ord thil baka, þa bestiller hann þad vel thil sios. Secreterer Utterklo schrifar mer til at gefa ser anleding um einn Islendschann i Gvendar Olafssonar stad, bydur 200 rde. in specie eda meir; jeg schrifa honum thil, at jeg vite engann, sem þar til duge utann ydur, sem echi er at faa, og þar næst Asgeir, þo jeg kunne illa at missa hann; jeg begiere i lön 300 rdr., och bestallnings breff mætte mer thilsendast [2]. Jeg see her enga promotion firir hann. Jeg etc.

62. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 6. februar 1697. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Brevet bærer to postpåtegninger »Indlagd fra Monsr. Lercke Recommanderis postmæsteren i Stavanger« (porto 8 ß *slettet*), »S. Couvert Af Eders thienistvilligste, Christiania d. 12te febr. 97, R. L. F. Undall«, samt en tal-påskrift.

A. M. beder undskyldt, at han først nu skriver, men har heller ikke noget særligt at meddele. Straks efter at han var kommen tilbage, anviste gehejmeråd Moth ham et værelse, han spiser daglig ved M.s bord og håber på et eller andet underhold; gehejmeråden viser ham bestandig stor velvilje, endnu mere end før. Det eneste, som A. M. i Tyskland har fundet ang. norske forhold, er en urimelig beretning om, at kardinal Vilhelm skulde have omvendt de Norske til kristendommen. Fra Island har han i disse år, som han har været borte, fået et og andet tøjeri, men næsten intet af betydning. Har med glæde erfaret af etatsråd Meier, da han var til bords hos ham, at T. kan væntes herned til foråret.

Mikilsvirdande vin og velunnare!

Eg afbid uppa þad flittugsta min storu ohöfligheit, ad eg so leinge hefi beded med at skrifa hönum til, hvöriu ollad hafa

[1] J. Lauerentzen, arkivskriver, senere bogtrykkeri-direktør og titulær assessor, udgav først 1710 det her nævnte Museum Regium. [2] T.s brev til Utterklo (13/2 1696) haves i kopibogen; Ásgeir Jónssons slægtskab med T. forklares der »hans moders moer var min faders syster«.

einar og adrar forhindraner, sem hier er oflangt ad uppteikna. Eg er þo alltid viss, ad hann alldrei tvilar uppa min ærbödigheit á mót hönum. Efned er nu eckert sierlegt utan ad lata hann vita, ad mier lidur meinlaust. Strax sem eg kom heim, let Hr. Geheime-Raad Moth leita ut eitt Cammer til min, og geing eg nu hvern dag til hans bords, vona og, at vid tid og leilighed eitthvad vakna muni til frekari subsistence, þo eg ennu eckert þar um fornumed hefi, Hr. Geheime-Raad lætur vid allar occasioner sia sidvanlega affection til min, og meir enn til forna. Þetta er nu um mín eigen efni ad skrifa. Nítt er hiedan eckert ad skrifa; hvad um Orcades lídur, mun Monsr. Lauerentzen tilkinna. Færeyiar, tvö exemplaria, hefi eg medtekid, þacka mikillega þar firer. Eckert hefi eg i Þískalandi fundid, sem Res Norvegicas explicerar, firer utan nockur loca, hvarinne stendur, ad Nicolaus Cardinalis, Episcopus Albanensis (postea Adrianus 4.) hafe converterad Noregs menn til Christelegrar truar, hvör ignorantia rerum Norvegicarum ecki meriterar ad mentionerast. Fra Iislandi hefi eg þesse ár, sem burtu vered hefe, feinged eitt og annad rusl, enn snart eckert sem til gagns er. Hr. Etats-Raads [!] Mejer sagde mier firir nockrum tima (eg var hia honum til bords), ad Monsr. mundi til foraaret hingad nidur koma, hvers eg og óska. Um tvo eda 3 postdaga skal eg aptur skrifa hönum til. Imidlertid óska allrar lucku og velgeingne ad tillagdre minne kiærre heilsan til Asgeirs Jonssonar,

Monsr.
Hafn. d. 6. Febr. 1697. je suis Vôtre tres obeissant et tres obligé serviteur
Arne Magnussen.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfuesen
Historiographe du Roy
A
Stangeland.

Franco
Stauanger.

63. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 27. februar 1697. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl.

Nylig har A. M. sendt et par ord om sig selv; disse linjer skriver han for at lade T. vide, at han for 8 dage siden er bleven udnævnt til arkivsekretær, rigtignok foreløbig uden løn, da gehejmeråd Moth ikke gærne befatter sig med

pengesager, men etatsråd Meier har lovet at tale hans sag, hvad dette angår. M. har gentagne gange, når A. M. har spist hos ham, udtalt sin velvilje for ham og ligeledes omtalt T. med stor agtelse; A. M. ser gærne, at T. for M. antyder, at A. M. påskønner hans gunst: »den ene hånd vasker den anden«. Meddeler, at amtmanden i Bergen er død, og at der går stærke rygter om fred; J. Lauerentzen samler dokumenter til oplysning for en ny udgave af Saxo på dansk, som han vil forlægge; Orcades er så godt som færdige. Beder T. medtage forskellige bøger, når han kommer til København, og at lade Ásgeir Jónsson afskrive Ynglingatal bogstavret — med alle abbreviaturer og bogstavformer — efter det ene eksemplar af Snorre Sturlason og lige så nøjagtig konferere det bogstav for bogstav med det andet eksemplar, samt Noregs konungatal efter Flateyjarbók, udført med lignende nøjagtighed. Endvidere udbedes afskrift af stedet om Are frode i Heimskringla-fortalen, ligeledes nøjagtig konfereret, og stedet, hvor Skjöldunga saga nævnes. Minder om T.s løfte om udlån af en islandsk dómabók og nævner i en efterskrift, at dersom T. endnu har i forvaring de gamle Stavanger-breve, som A. M. har set hos ham og som han i sin tid lånte Bartholin, vilde han gærne, at de medtoges, for at han endnu en gang kan gennemse dem.

Monsieur!

Fyrir einum edur tveimur postum skrifadi eg hönum litin sedil til alleinasta ad lata Hann vita, ad eg lifde og lide án slisa; mun sa same Hönum nu i hönd kominn vera. Nu effter þvi eg veit, ad hann, sosem upprigtugur vinur, alltid particeperar i þvi, sem mier geingur i hag, so skrifa eg þenna, Hann þar med ad lata vita, ad Hans Majest. sidan hefur giört mig til Archiv-Secreterer, hvad ed nu firir 8 dögum expederadist; þar eru ad vísu i minne bestalling eingen laun specificerud, efftir þvi Geheime Raad Moth, sem mier hier til hialpad hefur, ogiarnan sig med peningasaker befattar, þo samt hefr Etats-Raad Mejer lofad mier þar uti ad vera minn patron, ad eg til subsistence nockud af hilmer fáe, hveriu eg og treiste. Sa góde madur lætur sig alltid, þá til hans kiem (eg hefe vered þar nockrum sinnum til bords), forlyda med, ad hann mier góds unne. Til Monsr. hefr og þar talad ordid, heil reputerlega uppa Monsieurs sídu; vel giörde hann, ef einhverntíma, þa Mejer tilskrifar, med einu orde umgiæti, ad eg Hans gunst til mín Monsr. hefde vita lated, so veit hann i þad ringasta, ad eg hans faveur forstend og umhirde: manus manum lavat. Frietter aungvar eru hedan ad skrifa, nema ad Hans Nielsen, Amtmadur i Biörgvin, er firer fám dögum burtdaudur. Menn tala her sterkt um frid, hvad þar af verdur, vill tiden utvisa. Monsr. Johan Lauerentzen er nu totus i ad colligera document til ad illustrera Saxonem

Grammaticum, sem hann vill uppa ní uppleggia uppa dönsku med Notis[1]; Orcades eru so gott sem ferdugar. Hia Etats-Raad Mejer sa eg hans bref sidsta gang, hvar af eg fornam, ad hann tilstundande vor ætlar sier hier nidur ad koma, hvar vid eg mig storum gled, og óska lucku uppa reisuna. Vid höfum firir nockrum tíma halfveiges accorderad um Sames Britanniam, sem hann i Eingelsku hefr; vilie hann nu vera af med hana firir eitthvad annad, þa kann hun med ad filgiast. Mín Hervarar Saga og Helmoldus munu og med þad sama affturkoma, so framt sem brukud eru, annars meiga þaug vel bída, hellst Helmoldus, sem eg her kann til láns ad fá, þa þörf hefe. Monsr. vered so góder ad láta Asgeir firer ydar afreisu utskrifa accuratissimè (nempè observando omnes abbreviaturas, ductusqve literarum) Ynglingatal ur ödruhveriu Exemplarenu af Snorra Sturlusine (eg meina bara vísurnar um þa Svensku konga, enn ecke prosam sem á milli þeirra stendur), og þa þad so er afskrifad, þad sama conferera eins accurat, bokstaf firir bokstaf, med hinu exemplarenu, ad eg þad so ölldungis correct fá kunni. Eins accurat villde eg og giarnan afskrifad fá þad Noregs kongatal, sem stendr i liodum i Flateyarbok afftanvid Orkneinga Sögu. Eg hefe þad sialfur, enn ei so accurat sem eg óskade, og kann mig þar firer ei þar uppá ad forláta. Sie og nockur inscriptio þar uppe ifer i membrana, þá bad eg hun mætti vel i agt takast. Firer þad þridia bid eg hann mier afskrifads unna þess ur formálanum ifer Snorra Sturluson, sem talar um Ara froda, og ad þad sama qvam accuratissimè confererast meige med ödru exemplarenu, soframt sá formáli i badum stendur. Item villdi eg giarnan fá þann heila passage ur Snorra Sturlusine (hann stendr framarlega ibland þeirra Svensku konga), er Skiölldunga Saga i nefnest. Þessum bonafiölda bid eg Monsr. ei reidast; kann eg eitthvad hia mier ad finna, sem hönum kunni þienanlegt ad vera, skal þad hier á mot til reidu vera. Monsr. hefr til forna lofad mier til láns eirnre Iislendskre Dómabók; verde hun firer, ádur enn Monsr. heiman reiser, þá bid eg hun medferdast meige. Eg man nu eckert sierlegt, sem papierenn

[1] Først 1713 udkom 1. bog af A. S. Vedels Saxo-oversættelse, udgivet af J. Lauerentzen, illustreret med kobberstik og forsynet med noter, som ifg. de pågældendes brevveksling må antages i det væsenlige at skyldes Torfæus. Om denne udgave sml. fortalen til Orcades, slutningen.

kunne med ad fillast, enda þvi med allzkyns heilla óskum samt qvediusendingu til Asgeirs Jonssonar, og forblif i det öfrige

Monsr.

Kiöbenh. d. 27. Febr. —97.

Vôtre tresobeissant et tres-obligé serviteur
A. Magnussen.

Ef Monsr. þaug gömlu Stafangurs bref, sem eg hia honum sá og hann Salig Bartholin tilforna liede, ennu i sinne geimslu hefur, villde eg giarnan bidia, ef ei allfor stor besverlighed giörde, ad hann þaug med ser taka villdi, uppa þad eg þaug ennu einngang ifersiá kynni, encore adieu!

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historiographe du Roy
a
Stangeland.

franco
Stavanger.

64. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland 1. marts 1697.] Udat., men datoen ses af A. M.s svar $^{1}/_{4}$. AM. 284, fol., bl. 160–61. Ásg. Jónssons hånd.

Har endelig gennem A. M. selv fået besked om hans tilstand, som han forgæves har forespurgt sig om uden andet udbytte end på anden hånd at erfare, at han foregående sommer agtede sig til Hamborg; véd ikke, om A. M. har modtaget hans brev af $^{13}/_{2}$ 96. Er forvisset om, at gehejmeråd Moth og etatsråd Meier vil vise sig trofaste mod A. M. Påtænker at rejse til København, men frygter for kapere. Nævner et rygte om mag. Blix' besvogring med Moth og udnævnelse til rektor i Slagelse, og spørger til Thor-Møhlen. Orcades har kongen beslaglagt, indtil fordringerne på Orknøerne kunde udførlig fremstilles. Spørger til Benedikt Magnusson, som skulde afløse Ásg. Jónsson hos T.

Om T.s næste brev til A. M. foreligger i kopibogen kun »Aff samme dato ($^{24}/_{3}$ 97) thil Kongl. Majst. Archiv secreterer Arnas Magnussen«. Sandsynligvis har brevet, ligesom det umiddelbart foregående til arkivskriver J. Lauerentzen, handlet om udsendelsen af Orcades, hvilket værk T. nu tror færdigt. — Hermed stanser foreløbig Ásg. Jónssons hånd for igen at begynde $^{27}/_{4}$ 98. Dog findes endnu nogle breve indførte i marts og april. Somren tilbragte T. i København, og under hans ophold her udkom endelig »Orcades seu Rerum Orcadensium Historiæ libri tres«, folio. — Fra T.s ophold i hovedstaden foreligger en ansøgning af $^{19}/_{7}$ 97, om at den kgl. resolution af $^{15}/_{6}$ 95, hvorved bestemtes, at T. i de år, hvor han lod noget trykke, skulde oppebære 600 rdl., ellers 400 rdl. årlig, må læmpes således, at han i de næste 2 år uden yderligere udgivelse får 600 rdl. udbetalt, da Orcades har været så dyr og har foranledet 3 kostbare rejser til Kbh., hvilket bevilgedes $^{24}/_{7}$ 97 (Assignationskontorets kopibog over kgl. ordrer og resolutioner, Rigsark.).

Thil Arna Magnussonar. — Sierdeilis elschulege goede ven!

Tandem, sem þo geingr mer effter oschum, at jeg fæ relation fra honum sialfum um hans thilstand, sem jeg þo lenge hefe sækt effter hia Sr. Johan Laurensen og echi fengid annat, enn hann vente sig thil Hamborg i sumar var, og eingen tidende fra honum. Jeg schrifade honum thil þann 13. febr. forleden aar och let hann vita minnar salugu konu kristiligan afgang; brefid var aderesserat thil Sr. Johan Laurendsen, veit iche hvort er frammkomid, einginn svar feingid, exemplar af hans opus iche helldur, heyre aff ödrum se ankommen thil Bergen, er þrisvar eda fiorum sinnum citerat i Doctor Sperlings Archiepiscopi Absalonis testament. Faatt schriffvar hann nu og öngvar þulur. Þat er væntande aff Hans Excell. Geheime-rad min herre Moth villie och offerera cadam thilfornar[1], sem kong Sverrir sagde, och hallde ut thil endans þad hann hefur byriat, och lata beneficia vera perfecta, so hefur hann hingat thil giort vid mig. Þad er mer kært, at minn herra Estatz-raad Mejer er ydr godviliadur, þo eg vite þat thil forna; ollum ærlegum godum monnum vill hann vel; Hans Excell. Hr. Geheime-raad Moth recommenderede mig thil hans, sinn lika i sinne, þer faid vel at þechia hann. Hann seger satt, jeg hefi asett at reisa nidur effter pascha, ef gud lofar, utann ofridur banne, þvi her er hrædsla kominn upa oss, mer fellur eche at upbringast fanginn, med þad töy sem eg hefi under höndum; vilde giarnann ydar underretning bædi um þad och annad med allra fyrsta. Vilie þer echi ennu vera attrædur[2]? Vor Herra fyrst, so sa gode herra Moth, sia ydur vel einhvorn farborda, innann langt lydur. Her er sagt, at Mag. Blixs hafve fengid Hr. Geheime-raads min herra Mothis syster eller syster datter, og se ordinn rector i Slagelse; latid mig þad vita, och hvornin Sr. Thor Mohlen lyde. Eigi neitt veit jeg um minar Orcades, vidara enn Hans Majst. hefur latid þær arrestera, þangad til hans prætensioner færast ut; sidann hefi eg echert svar eda breff fengid fra Sr. Johan Laarentzson[3]. Latid mig vita, hvad af er ordid aff Benedixs Magnussyne, hann schulle hafa verit i Asgeirs stad[4] etc.

[1] Hvortil hentydes? »cadam« af cada (fedt)? [2] Sigter til en mismodig ytring af A. M. i brev $^{3}/_{4}$ 90. [3] Af et brev fra T. til J. Lauerentzen af $^{7}/_{1}$ 97 fremgår, at kongen havde truffet den afgørelse, at Orcades ikke måtte udkomme, før der var redegjort fuldstændig for hans fordringer på øerne, medens kollegie-herrerne hidtil havde villet indskrænke omtalen af pantebrevene til det mindst mulige. [4] T.s brev til B. M. af $^{13}/_{2}$ 96 med foreløbig aftale foreligger i kopibogen; B. M. er formodenlig den senere sysselmand B. M. Bech.

65. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 3. april 1697. Access. 8. Egenh.

A. M. har nylig fået T.s brev af $^{1}/_{3}$ og i sin tid rigtig modtaget brevet af $^{13}/_{2}$ 96, som han forlængst har svaret på fra Leipzig og ligeledes sendt nogle eksemplarer af Chronicon Sialandiæ; heldigvis indeholdt hans brev ingen hemmeligheder, og af krøniken har han rigeligt forråd. Spøger med T.s risiko ved at rejse og tilbyder at assurere ham mod fare og død. Når T. er ankommen, vil A. M. udførlig gøre rede for sine forhold. Rygterne om Blix har intet på sig, Thor-Møhlen vil istandbringe hvalfiskefångst under Grønland og har fået nogle deltagere. Den svenske konge er død, hvad man her næppe vil beklage. Gehejmeråd Plessen går som gesandt til fredsforhandlingerne i Holland, mr. Heins sendes til Moskov. Benedikt Magnusson er rejst til Island. Gentager sin anmodning om nøjagtige afskrifter og medtagelse af forskellige manuskripter.

Mikilsvirdande Elskuvin og fautor!

Hans kiærkomna bref af dato 1. Martii er mer firir 2 dögum tilhanda komed, hvar af fornem, ad hann mitt eitt tilskrif medteked hefur. Sidan hef eg hönum ennnu eirn gang tilskrifad, hvad nu vona framkomid sie. Hans bref af dato 13. Febr. forlidna árs hefur skilvislega til min komist og eg firir löngu þar uppa svarad fra Leipzig sem og annadhvört med þvi mínu svari eda sidar (þad man eg ei glögt) par Exemplaria af Chronico Sialandiæ hönum sendt; undra, ad þad ei framkomed er; þad er eina besta, ad þess misser er ei stór, þar eg af nefndu opusculo nog Exemplaria ennu hefi, og i brefenu mun eckert serlegt vered hafa, sem skadvænt sie, þott af ödrum hafi lesed vered. Hvad Hans reisu ahrærer, þá er þar eingen hætta vid, og er þetta mitt svar (til gamans) uppa þá hans sollicitation: Eg vil vera asseuradeur firir allt þad fár, er hönum a þeirri reisu tilkoma kann. Um Capara er eg viss, ad öngvan skada giöra, enn druckne hann under veis (avertat id Deus, hæc seriò), þá skal hann skylldugur vera asseurancen sialfr af [*fejlskr. for* at?] affodra, og skal hann tilreidu, þa Monsr. i eigen personu hans krefur (eg meina effter ad hann er drucknadur). Imidlertid oska eg hönum, og þad af alhuga, luckulegrar hastugrar reisu, bidiandi, ad þad firsta hann hingad kiemur, mier bod skicka vilie, og kann boded i posthusinu hia Hr. Geheime-Raad Moth vita fá, hvar eg logera, ad eg eirn sie i bland þeirra, sem hönum first beneventera. Um mína eigen hage nenne eg ei neitt vitlöfftigra ad skrifa enn þad, ad mier lidur vel, resten skal eg honum smásmuglegar tilkinna, þá fundum saman ber. Hvad hann um Mag. Blix heirt hefur, er eckert hæft í, hann lifer med sama móti sem tilforna, og veit eg ei, hvadan soddan tidende kunnu

komin vera. Thor-Mölen lídur med sama móti, sem vant er, hann sæker um ad estabilera eina hvalfiska fart til Grönlands (Spitzbergs), og eru nockrir, sem þar i reida vilia; hvada frammgang þad nu fá muni, vill tiden utvisa. Hier er nu alsagt, ad Svía iöfur sie daudr, hann hefur nockra hríd daudsiukr vered. Hvad þar um sie, mun snart kunnigt verda, og mun þad oss ei ogledia, ef svo væri, og vill ad vísu margfallda umbreiting giefa. Hans Excellence Hr. Geheime-Rad von Plessen reiser mitt i þessum mánude til Hollands, þar ad vera vid frids tractatana, ef nockud af fridinum verdur. Til Moscow geingur og eirn abgesante, Monsr. Heins. Orcades eru ferdugar so nær sem registred, sem ei mun leinge bida. Benedict Magnusson er ei her, helldur i Iislandi, hann kom ei i ár hingad tilbaka, likligt einnhverntíma koma muni, þar ei attestatiu hefur. Fleira frettnæmt man eg nu ei. I mínu sidsta brefi bad eg Monsr., sem eg ennu bid, minna vegna ad lata utskrifa ur þeim exemplörum Snorra Sturlusonar, sem hann hia ser hefr, þad allt ur formalanum, er talar um Ara fróda, Item eirn locum um nefndann Ara froda, i Vita Haralldar Grafelldz, Item ennu eirn i víta Olafs Helga, seint, Item þann locum, er talar um Skiölldunga Sögu i vita Adils kongs, og þá þesse loca ur einu exemplarenu uppskrifud eru, þaug somu vid hitt annad accurat ad lata conferera og varias lectiones in margine vel supra lineas ad tilsetia. Eg bad hann oc um minna vegna ur Flateyiarbok ad lata uppskrifa Noregs konunga tal, er orti Sæmundr frodi, og þad accurat, cum omnibus abbreviaturis et erratis, si qvædam in sint. Item med sier ad taka, ef ennu hia sier hefr, þau gömlu bref fra Stafangri, mier til ifersiónar, medan hann her dvelur. Þar voru og i fleiri beidslur, sem eg ei her repetera, helldur eik nu þessu vid, ad hann med ser taka vilie 2 edur 3 volumina chartacea, innehalldandi gamlar rettarbætur og dóma, sem eg minnist mig hia honum sied hafa, eru i 4to og folio. Item sættargiörd Magnuss kongs og Jons Erkibiskups de dato 1273, ad eg hana afcopiera kunni. Nu minner pappirenn, enda þar firer med oskum allrar velgeingne, og ennu einusinne luckulegrar reisu árnan, samt minne aludarlegre qvediu sendingu til Asgeirs Jonssonar, og forblif i det öfrige

Hafn. d. 3. April —97. Monsr.

Hans þienustuskylldugaste þienari

A. Magnussen.

Glædelig paaskehøitid til i morgen.

66. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON (excerpt). Stangeland 28. september 1697. AM. 284, fol., bl. 169. Egenh.

Opregner under 6 punkter hvad brevet har indeholdt: 1. Oversendelse med et skib fra Stavanger af Landnama og Sturlunga saga med Bjørn på Skardsås hånd, samt trykfejl til Orcades, 2. Forespørgsel ang. en debitor, 3. Anmodning om boglån, 4. Anvisning af fremtidig bogtrykker ønskes, 5. At T. vil tage en norsk skriver, dersom Ásgeir eller Benedikt ikke kommer i tide, 6. Hentydning til en anmodning ang. Ásgeir.

Intak vr breffve thil Secreterer Arna Magnussonar. Daterat Stangeland d. 28. 7b. A° 97.

1°. Sende ieg med schipe fra Stavanger Landnamu och Sturlunga sögu med hende Biorns a Skardzá, och errata vr historia Orcadensi, sem ieg sialff[ur] heffue colligerat[1]; qvarta vm, att hann eche liedi mier hingad Hectorem Boethium, þar hann heffur þo nogann pant fyrer hann. Jeg bid hann att lata þrychia mina corre[c]turu, och seige þo billegt, att Johan Laarentsson mætte þrychia hana etc. 2°. Hann mune haffa feingid svar fra Mag. Voldemar Flitz eda och peningana[2]. 3°. Hann vilde senda mier þatt vm schalld Haralds kongs och lana mier Boetium. 4°. Att hann villde procurera mier þa, sem vilia effter höndinne lata þrychia altt þad ieg schriffa, med conditionum vppa viss exemplaria och fri didication, meina faest thil Leipsig, enn Seriem i Kopenhaffn hia hönum i Höybru edr Closterstræte, byd honum 20 Rixd. att gieffa och hann mier kun 30 exemplaria och bethali sialff[ur] corr[ect]urur, mier fri dedication. 5°. Att jeg kunni eche leingur vera vonbidill kalldalenschra. Komi eche Asgeir eda Benedix i tid, þa tek ieg mier einn hierlenschann. Verdur mier ad somu lide, þvi sialffur verd ieg allt att giora vtan ad schriffa hreint eda þa ieg les fyrir. 6°. Hann vilie koma i hug þad jeg heffue bedet hann vm Asgeir.

67. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 9. oktober 1697. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. T.s påtegning: »A° 97 aff 9. Octob. bekommit d. 7. Novemb. fra Seign. Arne Magnusson«.

På grund af uforudset forhindring besvares først nu T.s brev af 9. sept. (kendes ikke). T.s venner har næret bekymring for, at han — som rygtet gik —

[1] Ang. trykfejlene i Orcades se Th. Torfesens biografi (af J. Erichsen), hvor en liste findes s. 196—98. [2] T. havde under sit sidste ophold i København ydet denne mand et lån.

skulde være druknet. Håber ved Meiers hjælp at komme på lønning, nu da reglementet skal omgøres. Frygter for, at mag. V. Flitz vil vise sig som en dårlig betaler. Ásgeir (Jónsson) er her, og om han bliver vinteren over eller rejser til Norge, er uvist; bøger vil A. M. i hvert fald ikke sende med ham, da man hører om talrige forlis; T. vil også have nok at gøre med at udarbejde de ældste partier af sin Norges historie, hvortil han næppe behøver dem. Fra Island intet nyt; amtmanden er kommen herned; hans hustru søger til A. M.s skade at påvirke »hirdstyrerens« hustru, men det vil næppe nytte. Pastor Jon (Torkelsson) og Tord Jonsson lader hilse. I en efterskrift berettes, at pastor Jon på »Sævarhus« har vakt anstød ved, at hans broder i Bergen ikke har villet modtage en udnævnelse; at mag. Rasch's forlovelse er gået over styr; samt at præsten mag. Jersin er forflyttet fra Bergen til Kristianssand og skal giftes med en datter af dr. Munk.

Kiöbenh. d. 9. 8bris 1697.

Mon frere!

Uppá Hans mikid kiærkomna af dato 9. 7bris hefdi eg svarad næstlidna laugardag, ef eg ei oforhaabta hindrun feinged hefdi. Þad var i 8 eda 14 daga, ad ei var á medal Monfr. kunningia annad tidtaladra enn hvört hann væri drucknadur eda eigi, þar stadurinn af þeim friettum fullur var. Nu er mier af hiarta kiært, ad þad ósatt reindist. Ei hefi eg vered hia Slattumanne[1] sidan, hefur alltiafnt eitthvad vidfatlast, samt fornem eg, ad hann gódan þela til min hefur, og vona eg ad koma i reglementet, nu þá þad umgiörest. Kiærlega þacka eg Monfrere firir Hans recommendation til Hans. Mun helldur giöra gott enn illt. Fra Mag. Voldemar Flitz hefi ecki eitt ord sied, er hræddur þad muni fara um þá skulldaheimtu sosem til gat. Nu þó eg viti, ad þad eckert gillda muni, þá mun eg þó næsta postdag honum tilskrifa og Monfrere sidan vita láta, hvad svar fæ, eda hvert eckert. Asgeir er hier, sem Monfr. af innlögdu siá kann; hvört hann hier verdur i vetur eda ad Norege reiser, þá mun eg varla nockud af bokunum med honum senda, þvi menn heira nu daglega hrönnum skiptapa, og er betra þær til samans vors bíde. Monfr. mun og i vetur ei annad giöra enn siá i giegnum sin Ante-Monarchica Norvegica og vitas Haraldi Pulchric. oc Erici Blodoxii, hvar til hann þær ei eiginlega þarf. Fra Islandi er eckert friettnæmt; Amtmadr er kominn, ecki hefi eg vid hann talad. Hans bedia rær under nidri hia Hirdstiorans[2] bediu, mier til ógagns, enn mun litlu orka. Hann

[1] Sláttumaður (høstkarl, mejer), betegnelse for etatsråd R. Meier. [2] D. v. s. oversekretær M. Moth. Bruges i gammel-norsk som benævnelse på en højtstående kgl. befalingsmand.

er ei halldinn hávitur, enn þá hia sinum naungum. Sr. Jon og þordr Jonsson lata Monfr. operosè salutera, og eg oska honum allra heilla og velgeingne, og nytsamlegrar kiærustu, ef so skal vera, forblifvandi

Monfreres
uppriglugur broder og þienustuskilldugaste
þienare
A. Magnussen.

Sira Jon á Sævarhusum[1] [er ei i] þvi geingi, sem til forna, hans bróder i Biörgvin villdi ei vera þad iöfur honum ánafnad hafdi, skrifadi til baka og qvadst þess alldri beidst hafa; þikir nu hinn rustalega adfared hafa. Stulkan, sem Mag. Rasch ætladi ad bidia, er nu forlofud med einum, sem á ad vera kapall i láni[2] i Biörgvin, og verdur þvi ei neitt af hinu. Jersin i Biörgvin verdur prestr i Christiansand og eignast Doct. Munks dottur[3], enn þetta mun alkunnigt þar uppi, encore adieu!

A Monsieur
Monsr. Thormod Torvesen
Historique du Roy
A
franco. Stangeland.

68. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 30. oktober 1697. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Postpåtegning: »franco recommanderis oc til goed befordring«. T.s påtegning: »Aff A° 97 d. 30. Octob. bekommit d. 3. Decemb. fra Archiv Secreterer Seign. Arnas Magnusson. Svarid d. 8. Decemb. och sendt vdi Seign. Niels Kerulffs Convert med Capitein Mws«.

Mag. Flitz' gæld er fremdeles udestående. Ásgeir (Jónsson) tør ikke gå til søs så sent på året, er bange for at fryse inde undervejs og pådrage sig store udgifter; her kan han fortjæne noget ved afskrivning for Lorentzen og A. M.; dette er ubelejligt for A. M., som vilde bede T. om et og andet, som i Ásgeirs fraværelse ikke så let kan findes. Benedikt (Magnusson) kommer ikke, men har sendt et pengebeløb, bestemt for T. Den kgl. bibliotekar har i et selskab fortalt A. M., at kongen havde givet ham ordre til at kræve bøgerne (ɔ: de udlånte håndskrifter) fra T., og at general Gyldenløve skulde tage dem med ned; da A. M. forestillede vanskelighederne ved bøgernes afsendelse til Kristiania, lovede han at finde en udvej. A. M. foreslår at aflevere bøgerne i Stavanger.

---

[1] Denne mand kendes ikke, og S. er næppe nogen islandsk lokalitet. [2] D. v. s. kapellan! [3] J. var to gange gift; navnet på hans her nævnte 2den hustru kendes ellers ikke.

Minder om, at der i det kgl. bibliotek foreligger to reverser fra T., og at han desuden har bøger fra universitetsbiblioteket, som han gør bedst i at beholde indtil videre. Lover snart at sende T.s indbundne bøger (utvivlsomt håndskrifter). Er nu mindre forhåbningsfuld ang. Meiers løfter. Forklarer udførligere, hvorved pastor Jon i Sævarhus har pådraget sig Moths vrede, og at M. har ladet ham tilstille en alvorlig irettesættelse. Jon Torkelssons udnævnelse (til biskop) kan snart væntes.

Mon frere!

Alldregi veit eg, hverninn þad muni ganga um þá skullda heimtu hia Mag. Valdemar Flitz; þad eru nockrar vikur sidan eg skrifadi honum til, enn hefi eckert svar feinged, er og vonarlaus nockud ad fá, samt heire eg, ad hann skal lifa vel. Nu hefi eg i þanka einhverium gódum vin commission ad giefa peningana inn ad fordra og þeim sama hans brefleg bevis i hendur fá, þó mun þad kannskie undandragast, þar til fra Monfrere brefsord fæ, hvad honum hentugast synist. Asgeir verdur nu hier i vetur, þorir ei ad betrua sier til siós so seint á timum, seigest vera hræddur um hann einhvers stadar underveis innefriosa kunni og þar vid i storan kostnad koma, enn gieti hier nockud til hialpar forþienad med skrifft sinne hia Mr. Lorentzen og mier. Þetta eru mier stor afbrek, þar Monfrere annars um eitt og annad beded hefdi, sem nu i hans fraveru ei mun so audfundid verda. Benedict kiemur ei, hann hefr sent mier assignation til eins kaupmanns uppa 6 sl. dle, sem hann mig innkrefia bidur og til Monfreres komast láta; vid þann kaupmann hefi eg ei ennu talad, mun med firsta þad giöra. Doctor Wolf[1], Jöfurs bókavaktara, mætte eg firir nockrum tíma i Compagnie, hann sagdi mier, ad hilmer hefdi sier ordur giefed bækurnar ad heimta hia Monfrere oc hans Höi Excellens, General Güldenleue til sagt þær nidur med sier ad taka; eg spurdi, hvört Monfrere ætti þær til Christiania ad senda, sagdi og ad þad hart væri, demonstreradi honum vegar leingdena og adrar difficultates; hann liet sier þar vid seigiast, og svaradi madur irde ad finna eitt Expedient þar til. Vill nu Monfrere, so vil eg firir honum proposition giöra, ad þær meigi innpackadar og forsigladar leverast til einhvers viss manns i Stavangri, sem haglegast vera kann, og vil hier uppa snarlega svars vona, af frygt at hier i midlertid kinne einhveriar ohaglegre o[r]drur ut ad koma. Hann sagdi mier, ad i kongsins

---

[1] Daværende vice-bibliotekar C. Wolfen.

bibliotheqve læge tvenn revers af monfreres, þad eina miög gamallt; sier eg þar af, ad monfrere má tvenn revers uppa þær firstu bækurnar utgiefed hafa, þar hann þad eina affturfeinged hefur. Þetta til epterriettingar, ad monfrere aungum þar af ofyrersyniu effterhalldi. Academiesins bækur væri gott ad ei sleingdust saman vid hinar, þvi annar[s] kinne Siklingur sier allar ad eigna, þá hingad kiæmu; er þvi best monfr. þeim bihalldi, þar til vorer lærder menn þar um skrifa[1]. Monfreres bækur eru mestar allar innbundnar, þær skulu med firstu skipum i vor sendast vel innpackadar. Hiá Sláttumanni hefi eg sidan vered, lofadi hann öllu gódu, samt er eg nockud slior i voninne; verde betur, þá er vel. Bródir Sira Jóns á Sævarhusi, buandi i Biörgyn, villdi ei verda Rádamadr i kaupskapar selskap, sem til var ætlad; sendi til baka skrána, er hilmer honum sendt hafdi, sagdist þess alldri beded hafa og eckert þar af vita. Höfudsmadurinn, sem eg er i mötuneyti hia, vard afarreidur, þottist af bekra ginntur vera, liet rita bref til hans og marg svivirdte hann þar í med stærstu ádeilum; þvilikann pistil villdi eg ei feinged hafa firer hundrad vætter fiska. Sera Jon Thorkelsson mun nu i þessa daga expederadur verda[2], hann lætur aludlega heilsa, so vel sem Þordur Jonson. Eg sialfur legg til osk allrar velferdar, lucku og heilla, forblifvande

Monfreres þienustuskylldugaste þien.

Kiöbenh. d. 30. 8bris —97. Arne Magnussen.

A Monsieur
Monsieur Thormod Torvesen
Historien du Roy
a Stangeland i Carmsund,
près Stavanger.

69. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 6. november 1697. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Iflg. T.s påtegning modtaget »5. Decemb.« og besvaret »8. ejusdem«, afsendt på samme måde som nr. 68.

Mag. V. Flitz lover at betale sin gæld, når han kort efter Mortensdag kommer til Kristiania. Den polske tronprætendent prins Conti er kommet tilbage med uforrettet sag, og et af hans skibe har lidt skibbrud på Saltholm.

---

[1] Om T.s manuskriptlån se biografien s. 114. [2] J. Th. Vidalin, som kort før jul udnævntes til biskop i Skalholt.

Mon frere!

Nu loksins feck eg svar fra Mag. Valdemar Flitz; hand seigist skule senda mier þá peninga, sem hann Monfr. skilldugur er strax effter Martini, þá hann til Christiania komi, og afsakar sig, ad ei occasion haft hafi þá firr ad betala. Læt eg þad so blifa þartil sie, hver endi hier á verdur. Nítt er eckert annad, enn Printz Conti er nu i giærqvelld til baka kominn fra Polen, án konungsnafns og konungsrikes, hann hefur feinged lióta körf[1]. Eitt af hans skipum er i nótt brotnad á Saltholma hier utan firer; hvört hann hier i vetur verdur eda ad Fracklande reiser, veit mann ei ennnu. Sr. Jon Þorkelsson verdur i þessa daga expederadur, lætur flittugt heilsa, so vel sem Þordur Jonsson. Eg legg til osk allra heilla og forblif alltid

Monfreres

Hafn. d. 6. 9br. —97. þienustuskilldugaste þienari

Arne Magnussen.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfesen
Historique du Roy
A Stangeland i
Carmsund
Stavanger.

70. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 11. december 1697. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. — T.s påtegning: »aff A° 97 d. 11. Decemb. bekommit d. 9. Januarii Anno 98 fra Seign. Arnas Magnusson. Svared d. 10. Januarii«.

Har modtaget T.s brev af 8. okt. (kendes ikke). Sender hermed et af T. bestilt vielsesbrev, som koster 12 rdl.; mag. Flitz har fremdeles ikke betalt. Fremhæver, at han siden T.s afrejse har sendt 4—5 breve (som altså T. synes endnu ikke at have modtaget), af hvilke det sidste (af $^{30}/_{10}$) er det vigtigste, hvis indhold A. M. nu til dels gentager. Om Ásgeir Jónsson nævnes, at han, hvis han var i Norge, for A. M. kunde have gennemset islandske privatbreve til T., særlig fra præsterne Torfi (Jónsson) og Sigurður (Sigurðsson) og ordnet alle A. M.s breve efter aftale. Sender et par ord til »sønnen fra Bjarnastaðir«, beder T. forstrække ham med lidt penge, hvis det behøves, og er villig til at besørge et brev fra ham til hans fader. Københavns gader er for tiden usikre ved aftenstid på grund af røvere, hvoraf dog nogle er grebne. Jón Gíslason

[1] F. L. prins af Conti, som 1697 af et parti valgtes til konge i Polen, men ikke kunde holde sig mod August II.

har A. M. for 14 dage siden fået fri fra soldater-tjænesten, man vil nu se at skaffe ham lidt at leve af, indtil han til foråret rejser til Island. Afdøde biskop Tords søn Brynjólfur tilbringer vinteren i København.

Mon frere!

Hans af dato 30. Octobr. hefi eg firir 8 dögum vel medteked, bid um forladelse ad eg ei samstundis þaruppa svaradi, olli commissionen um vielsebrefed nockurn part og ennu fleiri forhindranir. Nu sendist þad hier med og kostar 12 Rixdle, sem eg utlagt hefi. Öngva peninga hefi eg ennu feinged fra Mag. Valdemar Flitz og ei veit eg, hvad þar um mun verda. Effter langsama bidlund fieck eg bref fra honum first i Novembri, lofadi hann þar inne nefnda [*skr.* nefndna] peninga strax effter Martini ad betala og sialfur hier þar um ordres stilla, sidan er eckert uppa filgt, þó þiker mier liklegt þad einnhverntima frammkoma muni; skal og vid eina vissa personu þar um amálga láta. Þetta er annadhvert fiorda eda fimta bref, sem eg Monfrere sidan ockarn skilnad sendt hefi, öll i godra vina couvertum, þó hafa þau öll marklitel vered firer utan þad sidsta, hvarinne eg gat um Asgeir, ad hann ei sier voga þordi á haustreisuna, ottandist ad inni friosa kinni undir vegs; þesse hans hiervera er mier bagaleg, þar hann eitt og annad hefdi hia Monfrere kunnad i giegnum siá, bædi Islendinga sendibref til Monfrere, hellst Sr. Torfa og Sr Sigurdar, sem og min bref öll samanleggia effter umtali. Hann hefur nílega feinged bref fra Svium, hvar inni þeir uppa standa, ad hann strax koma skuli, og bioda 250 dle Silfr mint, hann hefr svarad og stendur uppa 300 dle, og ad sier Kongl. bestalling sendast skuli. Stendur þad so. Benedix er ei kominn, hvad eg til forna skrifad hefi. Þá peninga, sem hann mig umbeded hefr hia einum Iislands kaupmanni ad taka og Monfrere senda, hefi eg og ei ennu uppbored. Sr. Jon Thorkelsen er allt expederadur oc vígest a föstu, verdr so Magister. Hier innani liggur sedill til sonarins fra Biarnastödum, bid vel bestillest, sem og, ef hann nockura fárra peninga nödsynlega med þarf, þá bid eg Monfrere honum þar med secundere uppa minn reikning. Sedill fra honum til sins födur kinni og innaní Monfreres bref til min (þá skrifar) stingast. Fretter aungvar man eg skrifverdugar, nema ad madur má nu athugasamlega ganga á götunum a qvelld sökum reifara, af hverium þó nockrer náder eru og munu sin laun fá. Joni Gislasyni nádi eg firir 14 dögum fra sínu strídsmannz standi, fer hann til Islands i vor, i midlertid

siá menn, hverninn hann i vetur lifa kann. Mag. þordar Sal. sonur Bryniolfr er hier, kom i haust og fer heim i vor aptur. I einhveriu mínu brefi, eg meina þvi sidsta, skrifadi eg, ad Doctor Wolf Bibliothecarius sagdi, ad til Oberst-leutenant Molck, sem nu er i Christiania hos hans Höi-Excellence, eru allareidu geingnar Konglegar ordur Kongsins pergaments bækur ad medtaka, munu þá og til Monfrere adrar geingnar um bækurnar ad levera certis tempore et loco, hvar um hann þó eckert taladi; hann sagdi i Kongsens Bibliotheqve findist tvenn Monfreres revers, eitt miög gamallt, hvad eg þá, og nu, til effterriettingar skrifade, þar Monfrere sagdist sitt revers apturfeinged hafa, enn hier af er ad siá, ad hann mun tvenn utgiefed hafa. Einkum bid eg, ad Monfrere, þá hann bækurnar leverar, grandvarlega tilsiáe, ad þar ei ibland komi neinar af Universitetets, þvi þá kinnum vær þeirra qvitter verda, ef til villdi, enn vær villdum þær helldur hafa enn adrer. Nu er eckert tilbaka nema ad befala Monfrere guds vernd og varatekt um öll okomin dægur. I det öfrige forblifver

Monfreres
Kiöbenh. d. 11. Dec. 1697. tienstskyldigste tiener
Arne Magnussen.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historique du Roy
par couvert a Stangeland.

71. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. [København] 15. januar 1698. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. — T.s påtegning: »aff A° 98 d. 15. Januarii bekommit d. 11. febr. fra Mons. Arna Magnussyni. Svared þann 19. febr.«

Modtager netop nu T.s brev af $^{8}/_{11}$ (kendes ikke). Skal forhøre sig ang. T.s forespørgsel om tilladelse til at borttestamentere sine ejendele. Endnu har ingen fået lønning udbetalt for det kvartal, som forfaldt til nytår, og at beklage sig over småpenge nytter sikkert ikke, andet får man næsten ikke her i byen. De kgl. håndskrifters nedsendelse vil rimeligvis blive ordnet ad søvejen. Fra Ásgeir Jónsson loves brev. J. Lorentzen er bleven direktør for det kgl. bogtrykkeri. Nu ringer klokken 7, og derfor slutter A. M. Hvad der er tilbage at svare på, må opsættes, A. M. har meget at skrive for »hirdstyreren«.

Monfrere!

þetta augnablik kom mier i hönd Hans af dato 8. Novembris af honum franqverat til Christiania; þad hann þar inne skrifar

um tillatseme ad meiga testamentera sinar eigner, skal eg med firsta vidgiöra, hvad skie kann; mier þiker og liklegt, ad þad angangi. Vielsebrefvit er firir laungu uppkomid at Stavangur, peningana lagdi eg ut, og aungva hef eg ennu feinged fra Mag. Valdemar Flitz. Eingin anstalt er ennu giörd um þann qvartal, sem forfiell til nyttár; hafa og aungver ennu þann qvartal feinged. I þessum mánudi verdur þar um anstalt giörd, enn sig ifir smápeningum ad besverga trui eg sie umsonst; menn fá snart ei annad hier i bynum. Um flutning á Jöfurs bókum skal Monfrere aungvan qvída bera, eg trui ad disponera Doctor Wolf til ad utverka þær ordur, ad þær med skipum sendist, adur enn veturinn endast. Asgeir hefr ei ennu feinged sitt bref, sem lá innaní mínu; þar uppa skal hann svara med næsta posti; enn hier innaní liggr scedill fra honum til bidlundar. Johan Lorentzen hefr feinged direction ifer kongsins bokþrickerie i Bockenhoffers stad, sem daudur er. Nu hringer kluckan 7, enda þarfirir og óska Monfrere med þessu nybyriada are 7000 fallda velferd, heilsu og fornöielse.

Monfreres þienustuskylldugaste
d. 15. Jan. 98. Arne Magnussen.

Margt er, sem eg á tilbaka ad svara, eg tok mig seint i agt, hafdi og mikid ad para firir hirdstioran, og verdr þad þvi ad bída annars tíma, encore adieu.

A Monsieur
Monsieur Thormod Torvesen
Historique du Roy
a Stavanger.
Stangeland i Carmsund.

72. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 22. januar 1698. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. T.s påtegning: »aff A^{o} 98 d. 22. Januarii bekommit d. 24. febr. fra Mons. Arnas Magnusson. Svared d. 25. ejusdem och sendt med Anne Hansdaatter thil Stavanger«.

Sagen om løn for A. M. er endnu uafgjort. Kan ikke få opsporet, om etatsråd Meier véd, at T. har sendt noget til hans husholdning. Gudm. Ketilsson kan lige så lidt betale hvad han er T. skyldig som V. Flitz; også A. M. har måttet låne ham penge, da han kom tilbage. Han roser i høj grad T.s gæstfrihed; efter sin uheldige rejse er han nu i armod. På A. M.s forespørgsel for T. om tilladelse til at borttestamentere sine ejendele, har høvedsmanden

(ɔ: Moth) svaret, at det gik an, og spurgt om A. M. væntede at få noget, hvortil han har svaret, at der vel nok tilfaldt ham en bog. Ang. deres fordums samtale om giftermål mener A. M. fremdeles, at der ikke er stor fordel ved det, men T. vil formodenlig snart kunne erfare, hvad formue der er. T. har bedet om uddrag af en Olavs saga, som skal blive sendt til foråret, tillige med den del af T.s Historia Norvegica med Joh. Magni gendrivelse, som T. lod tilbage hos A. M. Den tanke på Soer (T. må have haft en ansættelse i Sorø for øje) finder A. M. betænkelig, da T.s store gæstfrihed vil være ham til ulejlighed på et sted, hvor så mange kommer; det er en stor fordel at bo på sin egen gård og i alle tilfælde have den at leve af. Kaptajn Biering har endnu ikke haft bryllup med etatsråd Meiers datter. Hvad der i Sverig er udkommet af Snorre Sturluson er uden betydning, med en dårlig svensk og latinsk oversættelse.

Mon frere!

Ecki veit eg ennnu neitt skírara ad skrifa um mín efni, reglementet er oc ecki ferdugt. Eg liet Monfrere vita i mínu sidsta, ad enn þá var eckert giört vid þann sidsta qvartal, sem forfiell til nyárs. Ecki hefi eg gietad ad komist hia Slattumanne, hvört afviti þvi Monfr. þar i hused sendt hefr, mun eg og alldri þad vita fá, desunt occasiones, oc vid folked kann mann sig ei ofberan giöra. Ennnu ecki einn skilling sied fra Valdemar Flitz, og alldrei veit eg, hvernin þad geingur. Gvöndar Ketelss[onar] obligation hefi eg feinged. Enn eins mikils vænti eg þar. Eg vard sialfr ad lána honum 4 Rixdle, þá heimkom, hverra eg varla afftur vona. Þad hefr monfrere i þad ringasta firir sina peninga, ad hann hans gestrisne og godgiördum allstadar hrósar, sem eg fornem, ad verdt er; hann er nu i armód af þessarri sinni hrakreisu[1]. Þad Monfrere umskrifar um tilátsemi ad meiga testamentera sina fiemuni, hefi eg vid höfudsmannenn umtalad, hann sagdi Já, þad skylldi anganga. Enn eingenn vegur er þar til nema ordinaire bref i Cancellienu, sem, ef mig ei misminner, kostar 44 Rdle. Nu hefi eg firir þessa skulld öngva Suppliqve ennnu uppsett, ei vitandi hvert Monfrere so miklu þar uppa spendera vill. Vilie hann þad, þá lætur Hann mig þad vita og giörer anstalt um peningana, skal þad þá ei leinge bída. Höfudsm[ann] spurdi mig, þá hier umtaladi, hvert mier nockud þarí veitt væri. Eg sagdi Já, víst mundi eg eina bók ur bytum bera. Ennnu er eg i sama þánka um ockar gamla búdarhial um qvanfáng. Eg hygg þad mune ábatalíted, þó fær nu monfrere betre underrietting þar um enn fyrr, ef þaug skiffta, til hvörs slægiast er[2]. Þad Monfrere umbidur ur

[1–2] De nærmere omstændigheder kendes ikke.

Olafssögu, skal i vor sendast. Hann skilde effter hia mier einn part af hans historia Norvegica, hvar ed i var Refutatio Johannis Magni, þad skal og uppsendast med hans innbundnum bókum. Ecki helld eg miked af þvi anslage um Soer, nema Monfrere selie einhverium sitt ingenium hospitale, því marger koma þar, enn monfrere heitter ecki Haldan matarille; best ad búa ad sínu á Körmt, so veit madr, ad mann alldrei fattast subsidia vitæ, hvörnin sem geingur, enn ef Monfrere frá gardinum vike, kiæmi allt i óordu, og yrdi baglegt þangad afftur ad víkia, ef vid þyrfti, sem madur á alltiafnt vid ad búast. Capitain Peter Biering hefr ennu ecki brullaup hafft med Etats-R[ads] Meier dóttur. Snorri Sturluson er þricktur i Sviariki allt til Magnusar Olafssonar. Er eckert rart vid, nema vond Svensk og Latinsk version, aungvar Notæ. Eg hefi sied eitt Exemplar hia einum reisande, er þadan kom. Nu er eckert skrifverdugt til annad enn befala Monfrere gudi eilifum til allrar verndar og varatektar um öll okomin dægur. Eg forblif alltíd

Monfreres þienustuskylldugasti
Arne Magnussen.

Hafn. d. 22. Jan.
1698.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torvesen
Historique du Roy
a Stavanger.

Stangeland i Carmsund.

73. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 26. febr. 1698. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. T.s påtegning: »A° 98 af d. 26. febr. bekommit d. 31. Martii. Svarad sama dag och sendt med Eriche Sigurd syne«. — Postpåtegninger: »porto = 20 ß d.; 4—10«.

Har modtaget brev fra T. af $^{10}/_{1}$ (kendes ikke); en væntet skipper er endnu ikke ankommen. Ingen indbetaling fra T.s to skyldnere. Luxdorph har ikke ladet takke for sit ekspl. af Orcades »ausz denen augen, ausz dem sinne«. A. M. har endnu ikke fået lån, om T.s gageudbetaling har man lovet at erindre. I etatsråd Meiers hus er stor sygdom. »Sigge den rige« (ɔ: rentekammer-direktør Chr. Siegfried Plessen) er bortrejst. Ásgeir Jónsson går sandsynligvis til Svenskerne; han kan visselig oversætte bedre end Snorre Sturluson er oversat. Det er vanskeligt at anvise T. en islandsk skriver, både Jon Gislason og Jon Torfason er uheldige. Salget af Orcades går langsomt, og de hos Lorentzen henliggende eksemplarer må vistnok sælges til nedsat pris eller bortbyttes mod andre bøger. Mag. O. Bjørn er i den jyske besættelsessag i dag for højesteret dømt til livsvarigt fængsel og de piger, som udgav sig for besatte, til spindehuset.

Hafn. d. 26. Febr. —98.

Monfrere!

Sidan eg skrifadi sidsta gang, hefi eg feinged hans af dato 10. Januarii, gat þá eigi svarad strax. Ecki er Skippher Sven Tordson ennu framkominn, þó mun hann einnhverntíma uppdagast. Ecki einn skillding ennu sied fra Mag. Woldemar, og vonarlitell er eg ordin um þad, hefi honum tvisvar þar um forgiefins tilskrifad. Gvöndr Ketilsson lofar sinne skulldu, þá vidkomizt gietur. Luxdorphs Exemplar af Orkneyiasögu sendte Monsr. Laurentzen, enn ei fornem eg, ad nein þöck sie þar firir komin. Ausz denen augen, ausz dem sinne, seigia Saxlendsker. Ei er eg ennu viss, hvört nockud salarium fá muni, þad giefur sig nu um einn mánud, þa sa firste qvartal skal betalast. Um Monfreres sidsta qvartal, sem forfiell til Nyárs, hefr Monsr. Severin Rasmussen lofvad ad erindra. I Hr. Etats-Raad Meiers huse hefr vered stor siukdomur i langa tíma, og hefr þar þvi eigi so fri tilgangur vered sem tilforna, ei er Siggi hinn riki apturkomid, ferdast, eda er reistur, first til Eingla-iardar. Asgeir er ennu oviss um sitt efni, þo mun hann til Svia fara, er þad og vist, ad betur kann hann vertera, enn Snorri Sturluson verteradur er. Ei veit eg hier neinn Kalldalendskann Monfrere þienanlegan. Vid Jon Gislason er ei neitt ad eiga, hann er latur og sialfrædisgiarn. Jon Torfason (fra Flatey) kiemur hingad fra Hall-landi under Páska, enn hann er giptur og yrdi so vid konu sina hier ad skilia, sem hann og giarna giördi. Enn eg þori ei firir hans flittugheit ad lofa. Um Orcadum sölu hefi eg talad vid Johan Lorentzen; meinar hann, ad til Paska muni eitthvad þar ur rætast, þo tregt gange; þiker mier rád, ad þad so bíde, til þess menn siá, hveriu framvindur. Annars skule þær firir adrar bækur sidan vexlast, þá efast eg um, hvort Lorentzen þær bækur begerar, sem Monfrere þienanlegar eru. Eg ætla af illu til sie skást, ad ef þær til Paska eigi utgánga fra Lorentzsyni, ad Monfrere þá sin Exemplör til mín levera láti og annadhvört þaug sidan med afföllum selia láte (þvi þaug leinge ad geima er firer barnunga menn) edur og qvocunqve modo firir sier haglegar bækur burt vixla. Hann má vera forsickradur, ad eg giarnan giöri til Hans þienustu, hvad eg kann, enn varla vona eg vid þessa commission þöck ad forþiena, so illt er vid soddan ad eiga. Þad um Johannem Magnum hefi eg fra Monfrere, skal sendast upp med ödrum hans bokum i vor, eg hefi þar um firri skrifad.

Vid Rentecammered eingenn forandring, ei helldr vid Cancelliet. Er og hiedan aldelis eckert nytt ad skrifa, nema ad Mag. Oluf Biörn, sem ifer i Jotlandi var pottur oc panna i þvi besettelsis verki, er i dag firir hæsta rietti dæmdur i eilifa prisund, og stelpurnar, sem besettar hafa vera látest, allar i spinnhused[1]. Eg enda nu med allzkins heilla oskum og forblif

Monfreres þienustuskylldugasti þ[ienari]
A. Magnussen.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torvesen
Historique du Roy
a Stavanger
Stangeland i Carmsund.

74. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 19. marts 1698. Access. 8. Egenh.

Har modtaget T.s to breve af 19. og 25. febr. (kendes ikke). Beklager, at to islandske svindlere er nåt op til T., og giver nærmere oplysning om deres forhold. Om A. M.s lønning er endnu intet afgjort, og Meiers svar er tvetydige; A. M. regner sig i slægt med den hellige Thomas, som tror, når han får troen i hænde. I Meiers hus har navnlig hans hustru og døtre været syge. T.s kvartalslønning er nu anvist til udbetaling. Betalingen for testament-bevilling er meget høj, så der er endnu intet gjort ved sagen. Ingen nye riddere er udnævnte. Et rygte om Orcades' trykning på Engelsk er utvivlsomt falsk, da A. M.s engelske korrespondenter ellers vilde have tilskrevet ham derom. Series må T. vistnok selv forlægge, da vore boghandlere er fattige og lidet foretagsomme; ang. trykningen skal A. M. forhandle, dog kan han vanskelig være så nøjeregnende med Lorentzen som med de andre. Dersom Ásg. Jónsson ikke inden 3 uger får svar fra Svenskerne, vil han vende tilbage til T. Sperling har udgivet en dissertation om latinske antikviteter (de nummis non cusis). A. M. tænker på at begynde en korrespondance på Sverrig og vil da søge at få et ekspl. af Snorre Sturluson. Kongen rejser rimeligvis til Oldenborg til foråret.

Mon frere!

I giær medtok eg tvö Hans kiærkomin tilskrif af datis 19. og 25. Februarii. Furdar mig þar af ad siá, hversu paurinn hefur fært þá tvo mörlanda (vocula ista nisi nebulones non tangito) framm, þeir hurfu hedan i vetur, og ætludum vær þeir munde hafa heingt sig. Fra Eiriki[2] er þad ad seigia, ad hann

---

[1] Om denne hekse-proces (Besættelsen i Thisted) besorgede A. M. for Moth en anonymt udgiven beretning. Ang. præsten Ole Bjørn se Biogr. Lex. II, 365—66. [2] Utvivlsomt den i T.s påtegning på brevet af $^{26}/_{2}$ nævnte Eiríkur Sigurðsson.

i nockur ár hefur i brösum átt á Islandi, vegna nídlegra skammarorda, hvar med hann ærlega og fornemma menn med attaquerad hefur, nu sídast urdu af honum dæmdar storsekter, og hefdi hann, kannskie, komid til kagans, ef hans motpartur Mag. Biörn Thorleifsson, biskup á Hólum, þar uppa streingt hefdi; iardarpart atti hann, sem i þessar sekter gieck, og eckert vídara þad eg vite. Þann tíd hann hier i Kaupenh. var, sem og á hingadreisunni, hefr hann sier illa skickad, er og vondur illhryssingur i skapsmunum, sem eg heyri. Sigurdr, hans felagi, er hier i bynum ad hvinsku, ef ei þiofnadi, kiendur, so ad af öllu þessu minum bródur audsied er, ecki mikla æru vid ad vera þá leinge ad hysa, líge er allt um skipbroted, komu þeir hingad immediate fra Iislandi. Ecki veit eg ennu neitt vissara um mína hyru, Sláttumadur lofar alltiafnt, enn þó sem i dylgium, so eg nærri þvi ecki miked þar uppa byggi; Monfrere veit, ad hinn heilagi Thomas var einn af mínum forfedrum, hvör þo trudi, þegar hann feck truna i höndina, og so mun eg giöra, enn ei fyrri, hellst þar Sláttumadur ödrum, mínum líka, alíka loford giefed hefur, og þo eckert ur ordid. Annars oska eg, ad eg hier uti falsspamadur verdi, þvi bregdiz mier þetta, þá er eg illa farinn, þar eg i margann máta uppá Slattumanns faguryrde bygt hefi; fehirder verdur hinn sami, so miked eg veit, og er hans nu um einn manud heimvon. I Slattumanns huse hefur um nockratíma siukdomur vered, sem þó nu renar, hefr mest leigest á hans málu, og þvi qvennkenda afqvæmi, hann sialfur og sonurinn hafa hrauster vered. Monsr. Söfren Rasmussen sagdi mier, ad Monfrere hefdi nu feinged þann qvartal, sem til nyárs forfiell. Ei giet eg magelega adkomist, hvert Slattumadur af þvi heimska veit eda eigi. Gvöndur Ketelsson vill vel betala, ef efnenn ei feiladi, Eg skal mitt besta þar um giöra, ef ei fyrr, þá þegar hann kiemur fra Islandi afftur. Eg sie Monfrere hefur ecki feinged mitt sidsta, Eg retracteradi þar í um testamentes tilladelset, Confirmation uppa testament kostar sem eg skrifade, enn tilladelse firirframm ad meiga giöra testament effter sinum vilia kostar 100 Rixdle minner mig (eg skrifadi præcisè þar um, enn fæ nu ei stunder þar effter ad leita). Eg begreip þad ei rett firsta gang, og mun þar vid eckert vídara giört verda, því þad eru bisna peningar. Eingin forandring er hier ad mínu vite, Johan Laurentsen hefur rang med Assessoribus i Consistorio, enn hans titell er Directeur ofver Hans Maj. bogtryckerie. Ad eg þad ei firre skrifad hefe, hefur gleimska ollad.

Öngver nyer riddarar ordner, og ovíst hvört so hastugt verda. Þad Exemplar til Luxdorph mun víst vera leverad, Johan Laurentsen hafdi þad in commissis, eg ecki, þad til Wolfenbüttel leveradi eg ecki, þvi Lorentzen vard fyrri ad bragdi og skeinkti þeim eitt, fæ eg þad nu Asgeiri, því til hans var eckert. Su relation, ad Orcades skuli i Eingelsku þrickiazt, er án efa lýge, þvi annars hefdu míner correspondenter i Einglandi mier þad tilskrifad. Hvört Johan Laurenzen muni Seriem[1] forleggia, veit eg ei. Ecki þikir mier þad líklegt, þvi kostnadarsamt mun firir hann verda þrickeri sier ad innkaupa, vill vel kosta 3000 Rixdle i þad minnsta. Þegar skipenn nu eru geingen ad Islandi, skal eg mig vídara um allt þetta informera, hvernin haglegast vera kunni, oc i midlertid þessu vid Lorentzen á glædur kasta. Enn þar ad mun reka, ad Monfrere mun hana sialfur forleggia verda, þvi vorer bogfærarar eru örsnauder og atburdalauser. Og skuli þar ad reka, þá vil eg helldur hun hia ödrum þrikkest enn J. Lorentzsyni, þvi eg kem mier ei til so miög nöje vid hann ad tinga sem vid adra. Asgeir skrifar nu víst ad koma vilie, ef i þriar vikur fra Svium eckert svar fær, hann er og raunar Monfrere hentugri enn einn okunnugur. Enn Islendskur er hier eingenn, ef hans vid misser. Doct. Sperling hefur sidan eckert utganga lated, enn nu þrickest i Hollandi ein dissertation af hans de nummis non cusis, eru þad mest antiqvitates Latinæ, ad eg hygg. Þegar skipen eru geingen ad Islandi, mun eg, ef mier velgeingur, begynda correspondencer til Sviaríkes, þá kann vel Snorri Sturluson ad fást. Vid Bibliothecarium skal eg tala um copiur af reversunum, enn ei þiker mier líklegt, ad hann reversenn senda muni, firr enn bækurnar hier eru. Eg kann vel þaug taka og þar á mót bækurnar levera, ef Monfrere þær til min addressera vill. Nu skrifa eg ennu einn gang Flitz til og kref hann, ef nockud hröckva kann. Eins er nu og vant er. Eckert nytt veit eg, sem skrifverdugt sie, nema ad menn tala um, ad iöfur muni til Oldenborg reisa vilia til foraaret. Enda þvi med allskyns heillaóskum og forblif

Monfreres þienustuskylldugasti þienari

Hafn. d. 19. Martii 1698. Arne Magnussen.

Sr. Jon, ennu ei vígdur, og Þordur Jonsson lata heilsa.

[1] Den omarbejdede »Series dynastarum et regum Daniae« førte T. med sig til København 1697 og fik den allerede tilbage med prof. Vindings censur 2. avgust s. år, men først 1702 udkom bogen.

75. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 9. april 1698. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. T.s påtegning: »aff A° 98 d. 9. April, bekommit d. 3. Maii fra Seign Arne Magnusson«.

Den længe ventede skipper er nu ankommen og bragte på én gang T.s breve af $^{28}/_{9}$ (bevaret i uddrag), $^{18}/_{10}$, $^{24}/_{10}$, $^{11}/_{11}$ (mgl. alle 3), samt Egils saga, Landnama og Sturlunga-compendiet. Senere har A. M. fået T.s 3 breve af 1., 6. og 11. marts (mgl. alle 3). A. M. vil nu besvare brevene, efterhånden som han læser dem [det tidligere omtalte forbigås i nærv. referat]: Meier skal ikke på nogen sendefærd og har lige så megen indflydelse som før. Plessen er kommen hjem, men skal efter sigende snart sendes til England. Sekretær Didriksen hos Høj-Excellence (U. F. Gyldenløve) er død og har testamenteret sine bøger til universitetet. Bevilling til testamente uden angivelse af, hvorledes det lyder, koster mere end dobbelt så meget som for et sædvanligt. Indholdet af Åsas (T.s søster) testamente skal A. M. ved lejlighed meddele. Advarer T. meget mod at tage sig af Erik Sigurdsson, som kun vil skaffe ham fortræd. Bogtrykker Lorentzen har vanskeligheder med sin forgængers enke og kan næppe påtage sig noget større arbejde, heller ikke koste noget på trykfejlene til Orcades; Snorre Sturluson har L. fået fra Sverrig og vil sende til T. T.s bøger (ɔ: indbundne håndskrifter) er afsendte med en skipper, og Ásgeir Jónsson rejste kort efter. A. M. gør rede for sit manuskript- og bog-mellemværende med T. Alle T.s islandske manuskripter er leverede til Ásgeir undtagen 6, for hvis tilbageholdelse A. M. gør rede — en afskrift af beretningen om Tormod Kolbruneskjald efter Flateyjarbók har A. M. beholdt, for at ingen ukyndig skulde tro, at en sådan saga havde været til. A. M.s udlæg for T. er foreløbig afgjort med Ásgeir. »Nu står jeg op og går op og ned ad gulvet og tænker på nyheder, da alt i brevene er besvaret« — aviserne vil dog bringe alt nævneværdigt. For spøgs skyld vil han fortælle, at han har haft et sammenstød med den samme bogtrykker, som i sin tid har voldt T. besvær. A. M. havde korrigeret nogle islandske vers, som skulde trykkes, men bogtrykkeren tog ikke hensyn til rettelserne, hvorfor A. M. klagede, med den virkning, at vedkommende ikke alene fik en irettesættelse, men måtte på egen bekostning trykke dem om — og således så han, at også en Islænder kunde volde ham besvær.

Monfrere!

I hinni vikunni kom loksins heim skipherrann Svend Torsen oc bragte mier Monfreres bref af 28. 7bris, 18. VIIIbris, 24. Octobr. oc 11. Novembris, samt þriar bækur i 4to: Eiglu etc., Landnamu og Sturlungasögu compendium. Sidan hefe eg feinged Monfreres af datis 1., 6. oc 11. Martii. Ætladi eg ad svara á Laugardagenn var, enn hindradist. Nu svara eg smámsaman, epter þvi sem eg brefin les: Eckert er um, ad Slattumadur skuli neinstadar fara i sendiför, hann er i sama gillde og vannt er; Sigurdur hinn rike er nu heim kominn, oc stírer þad öngri umbreiting so eg viti, meinast og strax muni burt fara i sendi för til Enskra. Jöfur seigia sumir muni vilia um par vikna-tíd reisa ad Olden-

borg, sumir bera þad aptur. Secretaire Didriksen hia Hans Höi Excellence er daudur og begrafinn, gaf sinar bækur til Academiesins. Um mig veit eg eckert nærmere, Slattumadr hefr lofad mínum höfudsmanni godu þar um nýlega, og mun þad kannske hröckva, manus manum lavat. Víst er ad Hans Vilhialmsson hefur so betalad firir testamented, sem eg skrifadi, og einginn fær þaug ödruvís; oc permission firirfram̃m testament ad giöra epter sinum vilia (ad oánef[n]du hvörnin madr þad hafa vill) kostar meir enn tvöfallt, sem eg til forna skrifad hefi. Copie af testamentinu Asu, eda ad minnsta kosti contenta, skal Monfrere fá einnhverntima i sumar. Um Eirik Sigurdson hefi eg tilforna skrifad. Ecki á hann nu eitt iardarhundrad a Fróni, enn um Gudbrands Þorlakssonar giöf er ennu lígelegra, hann hefr i margt ár öreigi vered, og fra skulldum alleina med undanbrögdum komiz sem mier er sagt. Hvörninn mál Eiriks á Islandi underbued er, kann eg líted af ad seigia; satt mun þad vera, sem Monfrere seiger, ad ei sie allt stafriett i modo procedendi. Enn firir utan þad þá eru eigi þaug illirdi, er biskup Biörn honum kienner, einasta hans ohródrar efni á Islandi; hann hefr ad sögnum fleirum skickanlegum mönnum eins eda verr begiegnad, hvar um eg vitnisburdi sied hefi. Med fáum ordum: Eingenn virding forþienast vid ad hafa miked med hann ad giöra. Um fiölmæli er eg á Monfreres meiningu, en̄n restitutio kostar 44 Rixdle. Brefed til Amtmanns levera eg nu ecki firir ofanskrifadar orsaker, þar Monfrere mier þar uti ad dispensera býdur[1]. Best mun ad giefa Eiriki par dalers penge og láta hann so komast uppa eirn Hollender og fara so uppa sín æfintir, þvi ei mun hann kunna hiedan af Islands skipum ná. Er hann og so kinntur hier, ad ovíst, hversu skiprums ríft honum verdur. Eru og noger slíker á Islandi. Eg er og viss, ad Monfrere af honum fortræd hlítur, ef lángvistum hia hönum dvelst. Um forleggiara til hans skriffta skal eg alltid hafa og hefi i þancka, enn um Monsr. Lorentzen hefur ennu vitlöftig udseende; hann stendur i stikabraki vid Bockenhoffers eckiu, og syniz sem hann i firstu tvö ár ei muni fær verda firir storum kostnadi. Annars skal eg i tómi vid hann frammslá um Seriem. Enn um Errata til Orcades grunar mig hann muni

---

[1] T. havde $^{30}/_{3}$ skrevet et brev til amtmand Müller med forbøn for E. Sigurdsson.

ser hia víkia; mun þickiaz lítenn abata ennu af sinu forlagi haft hafa, þar hann klagar þessar bækur gange eigi af. Um Valdemar Flitz er eg radalaus; Eg hefi nockrum sinnum skrifad honum til og krafid hann, eckert svar aptur feinged. Er nu ei til baka nema ad láta stefna honum og senda einhverium i Christiania hans bevís. Bid Monfrere mier þar um ordur giefi. Monsr. Lorentzen hefur feinged fra Sviariki Snorra Sturluson, so mikid sem þar af er þrickt, nemlig til Magnusar góda, og þad mun hann til Monfrere senda. Adrar bækur hefur hann ad mínu vite eigi feinged. I midri hinni vikunni for einn Skipherra ved nafn Oluf Lauritzen hiedan til Biörgvinar. Vissum vid Asgeir eigi af hans ferdalagi, firr enn um dagenn adur enn hann fór um morguninn. Til lucku hafdi eg leverad Asgeiri Monfreres bækur og hann þær innpackad, og komust þær med hönum, enn Asgeir kunni ei so fliotur ad verda. Seinast i þeirri sömu viku reiste Asgeir hier fra (þar fra Svium eingenn bod komu) ad Holbeck, hvar eitt skip til Biörgvinar ferdugt lá, og mun hann fyrr til Monfreres koma enn þetta bref; hefur hann og tilforna Monfrere skrifad ad koma ætladi, so eg fullviss er, ad hans platz ei mun ennu seted vera; hann er og raunar Monfrere hentugri enn framandi. Med Asgeiri fór ein af þeim skrifudu bókum, sem eptir vard, þá hinar leveradi. Item minn Hector Boethius, sem Monfrere til lans begierti, þar hinn á auctioninne ogeymiliga dýr vard. I so máta helld eg nu inne med ad láta þrickia þaug Errata til Orcades, þangad til Monfrere mier i einu lage sender þad allt sem til á ad leggiast, mig grunar þad muni verda nockur örk. Kunni eg um þessa tractatuli forlag nockud ad formá vid Johan Lorentzen, skal eg öllum árum þar ad róa. Boethium þigg eg aptur i sumar, ef so fliótt brukast kann, annars er vel þó hann i vetur venie sig vid ad tala Norsku [1]. I Monfreres bækur liet eg innbinda Sögu Skallda Haralldz kongs, sem og Upphafed af Biarnar Sögu Hitdælakappa, er eg ur einni Olafs Sögu Helga fra Islandi uppskrifa liet. Af Monfreres operibus Latinis hefi eg aldeilis eckert nema Partis Iæ Rerum Norveg. librum III, sem er de Rebus Ante-Monarchicis, teked ur Hrolfs Kraka, Sturlaugs etc. sögum, hvar aptan vid ad er Confutatio Johannis Magni, sem á ad koma aptan vid Seriem,

---

[1] »hann« d. v. s. Boethius. Arne Magnusson giver i spøgende form tilladelse til, at nævnte værk kan forblive vinteren over hos Torfæus.

enn eg hefi gleymt ad láta þad uppskrifa i vetur, fyrr enn nu ad Asgeir reiste, þá þad var obued. Mun og Monfrere þesse min negligentia skadlaus, þar hann sama part ölldungis allteins þar uppi hia sier hefur; hvern eg hia honum hier sá og confereradi. Med skipum skal hann i sumar uppkoma. Haralldz harfagra historia med hendi Asgeirs samt relatio de primis Islandiæ occupatoribus fór víst nock til baka med Monfrere og má endelega þar vera. Eg hafdi hana mier i höndum, þá innpöckudum á Hans Camerse. Sama er um þaug Islendsku Manuscripta. Öll hefi eg þaug Asgeiri leverad firer utan þesse efflerskrifud: 1°. Thomas Sögu Erkibiskups, 2°. Sverris og Hakonar Sögur, 3°. Snorra Sturluson, 4°. Gragas, 5°. Eigils Sögu Skallagr. sonar, 6°. Sögu Þormodar Kolbrunarsk[alds]. Num. 1° þar af gaf Monfrere mier adur hann reiste, No. 2 tek eg i hans trausti, þar þær badar Sögur ennu einusinni þar uppi hia sier hefur med hendi Asgeirs, Num. 3° oc Num. 4° voru ei ennu innbundner, skulu sendast med skipum, Num. 5° hefur Monfrere einusinni i sinum bókum, þó hirdi eg ei storum um þvi ad behallda, ef Monfrere þad endilega hafa vill, Num. 6 er öll verbum de verbo excerperud ur Olafs Sögu Helga i Flateyiar boc. Liet eg hana med vilia uti blifa ur bókunum, ne forte confusionem gignat, si libri illi in aliorum manus perveniant, þvi hun er ödrum ólík og i þann mata liett kann ad villa ófroda, eins og soddan exemplar þar af hefdi nockurntíma til vered. Ecki er hun Monfrere ad gagni, þar hann hana i Olafs Sögu alla hefur, og ei er hun helldur mier, þvi eg hefi sömu sögu nærri sanni góda. Hier ad auke hefi eg copie af nockurum brefum fra Stavangri og Gronlandiam Sr. Arngrims 4to. Þad skal eg og lata innbinda og senda med hinum. Nu er allt upptaled. Þad Monfrere mig umbad ur Olafs Sögu Tryggvasonar er hia Asgeiri; hann hafdi begynt hier firir mig sömu sögu ad uppskrifa, enn vantadi so mikid sem par örk eda 4, þad tók hann med sier og lofadi ferdugt ad giöra, ad eigi yrdu tvær hendur á bókinni. Bid Monfrere þar uppa ei fortryde, þó hann sig so miked tefie i Monfreres þiónustu. Firer Monfrere hefi eg til dato utlagt 21 Rxdler 2 ꝑ 6 ß. Þá sömu peninga hefur Asgeir vid mig qvittad, og er hann þvi hinna medtökumadur, þá uppkiemur; hvar til þeir af mier utgefner sieu, hefi eg uppskrifad og Asgeiri leverad. Þá peninga fra Benedix hefe eg ennu ei feinged, ei helldur fra Gvöndi Ketelssyni. Fáe

eg þetta, geingur nockud þar af til ad innbinda resten af bokunum, og hitt annad giöri eg reikning firir. Fyrer þær mier med Skipherranum sendu bækur þacka eg aludlega, eg gleimdi þvi fyrre i brefinu. Ecki heyri eg ennu neitt til þeirrar ordru ad levera Kongsins bækur, þær munu þó vid mig honum tilsendast, og skal þá Copien af reversinu fylgia. Nu stend eg upp oc geing um golf, þeinkiandi mig um fretter, þvi allt, hvad i Monfreres brefum var, er nu fullsvarad, eda og alla reidu tilforna. Eg man aungar nyiungar, sem Monfrere muni um hirda ad vita, þvi aviserne berast eins fliott þangad upp og þetta bref, og hiedan er eckert mier vitanlega, nema hvad vera kann þad stora merkilega stríd mille mín og þess göfuga prentara, er Monfrere til forna atti i höggi vid; hann atti ad prenta nockur Iislendsk vers, sem eg nockud i corrigerad hafdi (þvi eg las þaug i giegnum, adur prentast kinne). Madurinn tok mig ei firir fullann og prentadi, sem honum leitst, og giördi allt ferdugt. Eg klagadi, og feck hann stærstu oþöck og vard firir eckert ad prenta upp aptur. So sá hann þó, ad Snælendingar og kunna honum ad olide ad verda. Þetta skrifast til ad hlæia ad. Nu enda eg loksins þetta langorda bref med öllum heilla óskum til Monfrere samt skylldustu forplikt alltid ad vera

Monfrere
oprigtige broder og tienstvilligste tiener
A. Magnussen.

Hafn. d. 9. April
1698.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torfvesen
Historique du Roy
a
Stangeland i Carmsund.

76. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 4. juni 1698. Access. 8. Egenh.

Har dag og nat måttet arbejde på sine islandske breve og kommissioner, da Islandsfarerne afgik hurtigere end væntet. Har derefter i 3 uger været så optaget af gehejmeråd Moths flytning, at han ikke har haft en time til overs. Etatsråd Meier har været farlig syg af sten; om A. M.s lønning er fremdeles alt usikkert. Giver oplysning om T.s islandske og andre skyldnere (G. Ketilsson — som også A. M. har måttet låne penge, B. Magnusson, mag. Flitz). Alt bogsalg går her dårlig, og en af de mest imødekommende boghandlere er nu ved at gå fallit. Minder igen om at holde det kgl. biblioteks og universitets-

bibliotekets håndskrifter adskilte, og fremhæver, at T. i Orcades fejlagtig har henført det ene eksemplar af Snorre Sturluson (d. v. s. Kringla) til det kgl. bibliotek. Skal med det første sende nogle kritiske bemærkninger til »Series«; nævner, at de nordiske kilder fejlagtig sætter en solformørkelse i forbindelse med St. Olavs død. Går over til at besvare et gennem Eir. Sigurdsson modtaget brev fra T. af $^{31}/_{3}$ (kendes ikke). Vil altid uden opfordring skrive om forandringer i rentekamret, da sligt er af betydning for T. Meddeler forskelligt om bogtrykker Lorentzen, E. Sigurdsson og nævner biskop J. Torkelssons og Tord Jonssons afrejse. Sluttelig nogle politiske nyheder: noget (krigs)folk er sendt til Sachsen for alle tilfældes skyld; i Polen er alt roligt.

Mon frere!

Þann 9. April skrifadi eg hönum til med postinum, hvad ei hefur vered frammkomid þann 29., sem eg sie af Monsr. Asgeirs Jonssonar brefi, þó tvíla eg ei um, ad þad muni nu til skila komid. Annars hefi eg sidan þá tíd eckert fra Hönum heyrt. Kannskie og orsökenn sie minn fáleikur i ad skrifa, fra hverium eg ei gánga kann. En ad minn bróder mig þar firir ei ofmiög forþeinke, þá er þetta mín sannferdug afbötun, ad Islandsfaranna reisa kom hastugara ad enn mig vardi; olli hun þvi ad eg nótt og dag erfidadi uppa min bref og adrar commissiones, sem eg annars ætladi i tómi ad forrietta. Sidan eg þar med slapp, eru hier um þriar vikar; þá tok vid flutningur míns patrons Geheime-Raad Mothis, sem fluttur er i þad þridia hus frá þvi hann fyrri ibió, nidur ad Höibroarsidunne, þar fra hefi eg i þann tíma, er sidan er lidinn, alldri kunnad ad vera matlángan tíma fyrr enn i giær og i dag, kiem eg nu so loksins aptur til dálítilla upprigtugheita. Frietta fátt er hiedan, Etats-Raad Meier hefur sidan vered hættilega siukur af steini og er nu fyrst ordinn so fær, ad hann utkeyrer, þo miög vægelega. Engu er eg vísari um mín laun ennu, og hræddur er eg um, ad ofsannur spámadur vered hafe, Mier plagar sialldan íllt af bregdast i soddan sökum, þó mun eg nu af allri orku ifer hlaupa i hinni vikunni, og so fort þar til eitthvad veit. Gvöndr Kietilsson var hia mier, ádur til Islands fór, qvadst ei geta sina obligation innleist og bad ákaflega lídunar, til þess frá Islandi aptur kiæmi, gat eg þar ei vídara vidgiört. Skal effter megni tilsiá, ad eitthvad þar af verdi, þá hann heim aptur kiemur. Eg á og hia honum peninga nærri eins mikla. Þær ordur Benedict Magnusson mier sendi uppa peninga til Monfrere voru ei annad enn Aprilbref, sem eg nu reindi i enda vertídar, hafdi hann vid kaupmanninn alldri eitt ord þar um talad, og sagdist hann og peninga hia honum

eiga; eg hliop 100 sinnum til þessa kaupmanns, adur enn eg hann finna kunni og þetta lumped beskeden fá. So vel fornam eg, ad hann var i kaupmannsins credit, ad ei mun þar mikils ad vænta; samt hefi eg skrifad honum til og expostulerad um þessar brigdur, hveriu sem þad orkar. I mínu sidsta skrifadi eg um Mag. Valdemar Flitz, hvad þar ætti vid ad giöra. Eg fæ ecki einngang svar uppa mín bref til hans, heyri og honum sie þad vöggumein ad vera skulldseigur. Jo leingur þad bídur, io verra þad er; bid um einlægar ordur, hvört madur skal láta taka procurator an þar uppi eda hvernin, Eda og ef Monfrere einhverium þar kunnigr er, sem þad innkrefia kynni, Eg er þar okunnugur, þó kann eg vel per tertium eitthvad þar vid giöra láta, þá vita fæ, hvad þad skal vera. Enn vexel uppa hann ad stila, sem Monfrere til forna umskrifad hefur, er gandske um sonst. Fyrst hann er soleidis, þá lætur hann vel vexeled ganga til baka. Ecki fornem eg, ad mörg Exemplaria af Orcadibus seliest; hier verstnar og alltiafnt i sliku, þar nu einn af vorum bokhöndlurum, sem snart var sá föielegaste, meinast ad hafa giört bancorotto. Monsr. Johan Laurentzen hefur keipt sier smukt hus i Studiistræde og begynder vel med fyrsta. Innan skams kiemur til Monfrere ein Kongl. befaling angaaende Kongsins pergamentsbækur. Bid nu einkum Academiesins vegna, ad Monfrere ekki feil taki, þá Kongsins bækur extraderar, og hinum bíhelldur. Eg legg hier innaní lista uppa þær, sem hann af Academienu hefur, til leidarvísers, þo velmögulegt hann hafi þad sialfur. Monfrere kallar i Orcadibus sinum þad eina Exemplar af Snorra Sturlusyni (pag. 72) Codicem Regium. Eigi er þad so, bader heyra þeir Academienu til, og kann i fleiru þvíliku misminne ad ráda. Med næsta eda ödrum pósti skal eg skrifa nockur dubia, sem eg giört hefi ifer þad fyrsta i Monfreres Serie Regum Daniæ, sem angeingur Historicos Islandos. Eg man ei, hvört skrifad hefi, ad ósatt er allt, sem skrifast hia oss um defectum solis tempore Cædis S. Olai, hvört sem hann væri daudur 1028—29 eda 30. Enn hina Ecclipsin i Sigurdar Jorsalaf. tíd er grimdar omak ad leita ut, og hefi eg hana þvi eigi ennu feinged. Skal communicerast, þá eg hana hefi. Eg forskrifadi mig fyrri i brefinu; Eirikur Sigurdson leveradi mier Monfreres bref af dato 31. Martii; þar uppa er nu loksins þetta ad svara. Einginn forandring er vid Cammeret (og þad má vera generale, ad so leingi sem eg osiukur er, skal eg allt þad skrifa strax, þá

þad skiedur, ef skiedur, þvi þad veit eg, ad Monfrere einkum þarf ad vita). Monsr. Johan Lorentzen er ordinn Directeur ifir Hans Maj. bokþryckerie, er uppa annad mál, hann er Kongsins bokþrickiari, enn þotti sá titill litilfiörlegur, hann hefur og rang med Assessoribus i Consistorio, bokþrickerie hefur hann ei ennnu innrettad, enn skiedur med fyrsta. Eirikur Sigurdson villdi engum mínum rádum framfara, nenni eg ei vitlöfftigt þar um ad skrifa. Eckert gott svar fieck hann helldur af Amtmanni, villdi og einginn flitia hann inni landet, so vel er hann kinntur; hvar hann nu er, veit eg ei. Mag. Jon Þorkelsson (nu ordin) og Þordur Jonsson lietu firir sína afreisu flittugt heilsa. Bref fra Þordi til Asgeirs leveradi eg Bever, sem á ad vera Capellan i Bergen, og giördi þar utanum i mesta hasti couvert til Monfrere, enn fieck ei stunder ad skrifa neitt. Eg heire Rasmus, nábue Monfreres, sie væntandi hingad til byssens; med honum skal eg senda Snorra Sturluson og Gragás, er sidst epter urdu. Frietter man eg eingar, allt er i kyrd og rolegheitum. Nockud folk er skickad hier fra til Saxen, sem skal liggia þar in omnem eventum. I Polen er allt i ro; Eg enda nu med allra heilla óskum og forblif alltid

Monfreres þienustuskylldugaste
og þienustuviliugasti
Hafn. d. 4. Junii —98. Arne Magnussen.

77. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 10. juli 1698. Access. 8. Egenh.

A. M. har gennem mr. Lerche (postmester under Moth) klaget over uberettiget portokrav på de T. under couvert tilsendt breve; dette har kostet vedkommende hans stilling. Besvarer T.s brev af $^{24}/_{5}$ (kendes ikke). Har ikke samme tiltro til etatsråd Meier som T. For 14 dage siden var A. M. hos ham; han sagde, at der var ingen penge i kassen, dog vilde han gøre sit bedste, og spurgte hvor A. M. boede, hvad formodenlig skulde betyde, at han ikke ønskede at overløbes. A. M.s stilling er nu så vanskelig, at han ikke véd, hvilken udvej han skal vælge, hans elendige titler forhindrer ham i at undervise brave folks børn i Latin; beklager nu sin tyske rejse, på hvilken han tilsatte alt hvad han ejede. Ang. solformørkelsen ved St. Olavs dødstid og om den »for« Kalmarledingen (sml F. Jónsson, Heimskringla III, 298), som A. M. ikke har kunnet finde, har han ikke hidtil fået besked hos Rømer, som er stærkt optaget af andre ting. A. M. udtaler (formodenlig som svar på en forespørgsel af T.), at det næppe har været forbudt at gifte sig med sin (afd.) kones søster, da en kvinde ses at have været gift med 3 brødre, hvad der dog synes anstødeligere, skønt vore biskopper dømmer lige strængt om bægge dele. Et håndskrift med Egils saga og 3 andre sagaer beholder A. M. indtil videre. Gehejmeråd Plessen

bliver vistnok i sin stilling, og kun ifg. et løst rygte skulde han gå til Polen; A. M. opgiver navn og adresse på hans sekretær. A. M. fraråder T.s plan om at give etatsråd Meier et antal islandske håndskrifter (særlig kongesagaer); dersom M. dør, vil det alt blive solgt; de nordiske antikviteter bør heller ikke således spredes ud blandt alle og enhver. Islændinge-sagaerne — med undtagelse af Sturlunga saga — gør det ikke så nøje med, men de norske konge-sagaer burde ikke komme udenfor Islændernes krés, ellers vilde Svenskerne og andre komme for let til dem; allerede nu har vi den spot, at Svenskerne udgiver Snorre Sturluson, som de har fået afskrevet her. T. har heller næppe ret til at udlevere afskrifter af håndskrifter i offenlige samlinger. Meiers stilling er også usikker, han har ord for pengebegærlighed, og Plessen vilde forlængst have styrtet ham, dersom kongens yndling »Trælle-Knud« (A. L. Knuth) ikke havde støttet ham. Kan ikke udvirke noget exspektans-brev for Ásgeir Jónsson (formodl. på et sorenskriver-embede), hvem han dog under alt godt. Bøger fra Sverrig har A. M. foreløbig ikke let ved at skaffe, da han ikke vil begynde nogen korrespondance, før hans stilling er afgjort. Oversender nogle indbundne bøger. Lover efter løfte at flytte en imødegåelse af Johannes Magni fra den norske historie til Series. Bebuder et brev fra gehejmeråd Moth ang. Stavanger-brevene. Takker for Thomas af Beckets saga og ligeledes for T.s tilsagn om at mere af den art skal tilfalde ham efter T.s død, men ønsker et bestemtere løfte. Om udfaldet af sine forskellige fremtidsplaner skal han i tide give T. besked.

Mon frere!

Mitt seinasta til hans var af dato 4. Junii med postinum, þó under couverte, oc atte ad ganga frí eins og hin fyrri. Sagde eg til Monsr. Lercke um peninga utgifft firir brefin þar uppi, hvad honum ovart kom. Þad er nu, vona eg, uti, þar þesser oriettvísu aurar mannem rotad hafa, og er nu kominn annar, Monfrere hlidhallur, i stadinn. Monfreres sídasta til mín var af 24. Maii; þacka firir hans goda von um Slattumanns giædsku mier til handa, sem þó án efa ad engu verdur. Firir 14 dögum var eg hia honum, vard þad endi á öllum hans lofordum, ad hann qvad enga lagada til vera i Jöfurs handhrada, qvadst annars sitt besta skylldu tillgiöra, og spurdi mig, hvar eg til heimilis væri. Ræd eg af þessu hann muni ei vilia af mier hier um yfer hlaupast. Skal þad og so vera, ad ei skal eg mörgum par skóm þangad slíta. Nærri giet eg, hvad vantar, »Aurea nunc verè sunt secula, maximus auro venit honos, auro conciliantur amores«. Ecki þikist eg sia, ad eg þetta muni so leinge uthalldid gieta, i hvor sparsamlega eg life. Enn hvad eg urrada muni, veit eg ei ennu. Mier standa i veigi titla tötur, at ei giet giefed mig at kienna godra manna börnum Romversk mál. Til Svia ad fara uppa von og ovon nenni eg og ei. Eins galt er til Einglands. Um þetta þeinki eg nu so ástundum, enn rata ei

ut ur þessu. Eg hefi haft þann abata af minni þísku reisu, ad setia þar til allt þad eg átti, og fæ nu eckert i adra hönd i halft annad ár, sidan heim kom, sem alldri skilldi vered hafa. Ecki er Sperlings Adamus Bremensis utkomin. Um Eclipsin tempore cædis S. Olai hefi eg skrifad, ad hun ei til er. Enn ei fieck eg af Römer sier stunder ad giefa til ad skrifa mier rationes vel probationes þar til. Med tid kannske eg kunni þad ad fá, so vel sem um hina firir Calmars leidangr[1], sem eg ei hefi fá kunnad uppleitada. Monsr. Römer er occupatissimus og i þann máta otagltækur til soddan, sem hann sialfur ei um hirder. Um Helga Hvassa[2] kann eg engu til ad svara. Ecki minnist eg lesed ad hafa, ad einn madur hafi att tvær systur. Enn ad þad muni leyfiligt vered hafa (ad vísu successive), ræd eg af dæmi Ragnhilldar dottur Eiriks blódauxar, er atti 3 syni Þorfinns Hausakliufs, hvern effter annan, hvad ad vísu er onátturlegra (forte etiam legi divinæ magis contrarium) enn ad eirn madur eigi tvær systur, þo ad vorir hyrningar eigi vilie þad heyrast lata, helldur ad iafnt sie hvörtveggia. I þvi kveri, sem Eigla er í, er Eyrbyggia, Gunnars Saga Kielldugnups fifls og af Hrafnkeli goda, allar rángar. Þad qver bídur hia mier, þar til Monfrere þad aptur heimter. Riki Siggi verdur samt sem vant er, þvi eg hygg þad ei nema slædingsfrietter, ad hann ad Polen skuli; hans Secretaire heiter Stöiver; skrife Monfrere honum til, þá kann uppskrifften ad vera þesse: A Monsieur, Monsieur Stöiver, Secretaire de son Excellence Monseigneur de Plessen, Conseillier privé et Grand Thresorier du Roy. Eg meinti Monfrere ætladi eigi ad giefa Kaupamanni[3] bækur sínar firr enn post obitum. Margt kann ad skipast á milli; og idradiz madur þá epter, ef ad engu gagni yrdi. Mun eigi best ad siá tídena an. Feinged hefur hann nockud slíkt fra mier, og ei mikid láted ur raka, og snart ei látist mikid þar um skeyta; hann kynni þad ei ad skilia. Til med er hann alldrænn miög og fallz von ad fornu tre, verdur þá allt þetta sellt á auction eda giört maculatur af, þvi vist er þad, ad sonurinn eingu qveri bíhelldur, alíka og fór um bækur Mag. Bryniolfs. Til med verda vor antiqvitet hellzti

---

[1] Allerede i brevet af $^4/_6$ havde A. M. talt om vanskelighederne ved at påpege denne formørkelse, som ifg. Heimskringla indtraf i Sigurd Jorsalafarers tid, men rigtignok året efter dennes tog til Småland. [2] Norsk sagnkonge. [3] Det egenlige navn (utvivlsomt Meier) slettet; »kaupamaður« betyder daglønnet høstkarl.

gemein, ef þad besta þar af soleidis propalerast: in maximum posteritatis præiudicium. Islendinga sögur, undantekinni Sturlungu, má alíka gillda hvar lenda, enn Noregsk[onun]ga Sögur ætti eigi nema Islendinga á milli ad fara, annars koma Svíar og adrir med tídenni ofliett þar til. Þar af höfum vær nu þad spott, ad Sviar hafa utgiefid Snorra Sturluson, hvern þeir feingu hier utskrifadann. Monfrere hefur og Academienu lofad engar Copiur af þess bókum ad utgiefa, og um Kongsins seiger sig sialft; providendum etiam est famæ posthumæ. Islendinga sögur eru margar nock til, ef nockud skal endilega vera. Hier tekur og til ad rómast, ad opinskátt ordid sie, hversu feþæginn Slattumadur er, oc víst er þad, ad Sigvardur hinn riki hefdi hann firir laungu ofanridid, ef ei hefdi honum i södli halldid Þræla-Knutur[1] gramsruni, sem og engan skada af þviliku hefr. Tidin giefur allt þetta giör ad vita, skal eg og efter lofordi allt þvilikt notificera, þad fyrsta nockud nytt skier. Um Valdemar Flitz er eg rádalaus, eg vænti og ordra fra Monfrere þar um med fyrsta, þar í mínu sidsta þar um skrifadi. Ecki er þad onátturlegt, ad Asgeir feinge þad Monfrere umskrifar. Enn hverki eg nie neinn annar er mattugr Expectansbref ad skaffa, og ei hefr Hans Tobiassen þad feinged, ad eg true, Uplatelse kann skie vel. Enn eg kann mig ei sialfan ad recommendera, auk helldur adra; þo veit gud eg villdi giarnan Asgeiri þienustu giöra. Þad Monfrere skrifar um Sturlungasögu, ad hana hafa villdi, skil eg ei, nema hann ætli, ad hun hia Svium þrikt sie, hvad ei er. Snorra og Rudbecks Atlanticæ auctarium vil eg vel láta bokfærara hier forskrifa, þá víst veit, ad Monfrere þvi bíhelldur. Enn eg veit þad verdur dírt uppa þann máta, þvi aller vilia profit hafa, og sialfr nenni eg ei correspondence þangad ad byria, fyrr enn á mínu veseni enda sie, þvi þad kostar ómak og peninga uppa þá sídu. Hier sendast nu med þad Exemplared af Snorra Sturlusyni, sem epter vard sidst, item Gragás og Gronlandia, þar ad auki Vilhialms Siods Saga, sem eg bid mier aptursendist, þá brukud er; banded á Snorra kostar 4 ₰, á Gragas (þar forsá bokbindarinn sig og setti Danskt firir Franskt) 3 ₰, á Gronlandia 12 ß. Enn hier um þarf Monfrere aungva anstalt ad giöra, þvi Asgeir á fleiri peninga hia sinum vert hier, hveria eg med fyrsta innkref, og kann eg þá þar af ad taka. Eg hefi, an efa, skrifad, ad þat

[1] Med »Trælle-Knud« må menes gehejmeråd A. L. Knuth († 1699), uvist af hvad grund, men denne hos kongen indflydelsesrige mand omtaltes ilde af mange.

stycki de rebus Norvegicis ante monarchiam institutam er hia mier (ecki er þar i de primis occupatoribus Islandiæ). Atti eg þar ur ad láta uppskrifa um Johannem Magnum, sem koma á bak i Seriem, enn stundum hefi eg þvi gleymt, stundum eigi stunder feinged þar ifer ad vera; nu skal eg taka i þessarri viku fat þar uppa. Enn þar er nockud i ad observera: I »Haqvino Ruffo, qvem cum Hildetanno conflixisse volunt Sveci« refererast til annars scripti, sem eg hverki finn i þessum parti ne i Serie. Þad fæ eg ad hafa sidan eda og underretting þar um, hvernin þad á ad vera. Bokina sialfa skal eg annars med fyrsta senda. Þormodar Kolbrunarskalldz Sögu sendi eg þvi ei, ad hun er oinnbundin, og veit eg ei, hvert hun skal hier innbindast eda eigi, þar um skrifar Monfrere mier; þesse er annars saman sokt hingad og þangad ur Olafs Sögu helga i Flateyiarbok oc i so mata ad engu gagni firir þá, er Olafs Sögu hafa. Ecki er ennu neitt giört vid þær ordur um Kongsins bækur, kannskie þad dveliest i ár, þar Herrskabet alltiafnt er á Jägersborg. Nær sem þær koma, skal registred med fylgia. A laugardaginn meina eg ad senda Monfrere bref fra Geheime-Raad Moth ahrærandi Stavangurs brefin, bid þeirra Copiur so leinge hia mier bída meige, þar til þaug koma, hellst þar veit, ad Monfrere þær eigi so idiulega brukar. Firer Thomas Sögu Erkibiskups þacka eg. Hakonar og Sverris Sögur liggia hia mier oinnbundnar so med sama móti. Enn hvad hann ávíkur, ad af þessu edur þvílíku muni epter sinn dag til verda eitt og annad, tvíla eg ei um. Enn ad þad mier til lids komi, þegar hann er frá, er eg ei so viss um, manus meæ sunt oculatæ, credunt qvod vident. Annars þacka eg Monfrere firir þad heit, so vítt sem þad tekur. Hvad sem eg nu um mína hagi skrifad hefi hier fyrr i brefinu, þá er þad þo so ad skilia, ad i fald eg þad eina eda annad med tíd uppasláe, þá skal eg þó Monfrere þad nockru ádur vita láta, ad hann vid þá forandring (ef verdur) engan skada eda óordur líde. Nu man eg eckert fleira utan ad befala Monfrere i guds vernd og varatekt um öll okomin dægur, med ósk ad þesse hans annus climactericus, firir hverium eg ei miög hrædist, med mörgum ödrum epterkomandi meige vel og luckulega iferganga. Eg er so leinge eg lifi

Monfreres
þienustuviliugur þienare og falslaus br[odir]
Arne Magnussen.

Kaupenh. 10. Julii
1698.

78. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København d. 16. juli 1698. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl. Ásg. Jónssons påtegning: »d. 7. Aug. bekommet; svarat 17. 7br.«

Fremsender brev fra Hans Excellence (Moth) ang. Stavanger-brevene, efter T.s ønske, for at fri ham fra ansvar. Udbeder sig afskrift af et saga-register efter en codex af Hálfs saga og forskellige andre tilsendelser. Spørger om betydningen af signaturen CM i Resens udgave af Völuspá. En hollandsk chirurg er ankommen for at kurere kongens stive ben. Nævner i en efterskrift, at den norske biskops hustru er her, og at hun taler ondt om alle, dog ikke T. — »hvert er lig sit« (ordsprog).

Fautor et amice omni loco et tempore honoratissime!

Fyrir 8 dögum skrifadi eg hönum til bísna rollu og sendte med hans bókum, mun þad fyrr i hönd koma enn þetta. Hier fylger nu med bref fra Hans Excellence, ahrærandi þaug tilforna nefndu Stavangurs pergaments bref, til afsökunar sem Monfrere tilforna umtalad hefur; vil eg nu þeirra med fyrsta vona[1]. Kunni so skie, ad leilighed ei gange nema til sundsins, þá kunna þaug af ad leggiast i Helsingör hia Monsr. Fischer, Postmeistara þar, sem þaug vel vídara befordrar, þá mitt nafn þar utaná sier. Nu bid eg Asgeir Jonson vilie vera so godur ad siá nöie til, ad eckert af þessum gömlu brefum epter verde. Eg

---

[1] En samling norske skindbreve fra bispearkivet i Stavanger var i årene 1683—84 bleven udlånte til T., fra hvem A. M. ønskede dem til låns. Nu tilsendtes T. nedenstående formelle udleverings-begæring, skrevet af A. M., men med Moths egenhændige underskrift og forseglet med Moths våben (sort lak).

Ædle høilærde hr. Historiographe!

Saasom der foregifves hos hannem at befindes een deel gamle pergamentsbrefve, herhørende til Domkirken udi Stavanger, som til Norske antiqviteters opliusning tienlige eragtes. Saa vilde hand samme gamle brefve med første god leilighed herhid skicke til Kongl. Archiv-Secreterer Arne Magnussen, som dennem med forderligste skal igiennem see oc hannem siden uskadde tilbagesende. Jeg forønsker hannem ald velgaaende oc forblifver

Ædle høilærde hr. Historiographi
Tienistveligste
Kiøbenh. d. 16 Julii 1698. M. Moth.

Udskrift:

Ædle og Høilærde
Thormod Torfuesen,
Kongl. Maj. Historiographus,
a Stavanger.

Trykt efter original i AM. 1057 IX, 4to, som med Ásg. Jónssons hånd bærer påtegningen »Svaret — Bekomet d. 7. Aug.«

hefi og feinged Monfrere (ad eg hygg) tilforna Halfsrecka Sögu, hvar á á spatiunne i einum stad stendur registur uppa nockrar Sögur; þad bid eg Asgeir meige afskrifa, so galt sem þad er, og láta brefunum fylgia. Kinni hann og ad stinga þar í þeim örkum af Olafs Sögu, sem epter urdu, væri gott, þó liggr ei miög magt þar á. Eg bad hann og ad skilnadi minna vegna hia Monfrere afskrifa Sættargiörd Magnuss kongs og Jons Erkibiskups. Kinni hun med ad fylgia, væri mier allkiært, og sæe eg hellst, ad hun i 8vo skrifadist, ef eigi allareidu skrifud er, sem eg vita þikest, oc þad correct. Hafi su dómabok, er eg Monfrere umbad, sídan fundist, þá kinne hun nu best med ad komast. Eg feck eina af Monfrere, enn þad var ei su retta. Eg hefi obrigdullt adra sied hia Monfrere og þar ur ennþá excerperad eitt og annad. Var i 4to innsaumud. Hun skal ad vísu ospiöllud restituerast. Eckert liggur mier á Boethio, hann má vel vera i fódri vetrarlangt. Þann annan dag sá eg i Völuspa, Ederada af Resenio; þar standa variæ lectiones med þessum Notis: C. R. (á ad vera Codex Regius), C. N. (Codex Noldii), C. W. (Codex Wormii) og C. M., sem eg ölldungis eigi veit hvad vera á. Kann Monfrere mig hier uti fræda, þacka eg sídan firir lærdomin; Eg villdi þad giarnann vita. Nytt er hedan eckert, utan ad hier er fra Hollandi kominn eirn vidfrægur chirurgus, sem meinast eiga ad curera vors kongs fót, sem næsta stirdur er i gánge; gud gefi lucku til. Eg enda med allskyns velgeingnes óskum og forblíf

Monfreres
Hafn. 1698 d. 16. Julii. þienustuskyldugaste þienare
Arne Magnussen.

Hier er bedia Kiennimannahöfdingians þar frá yckur. Sierhvad er sínu glikt, hellst í ad rausa illt um alla, þó ei um Monfrere, so heyrt hafi. Asgeiri bid eg aludlega ad heilsa. Eckert er ennu giört vid ordurnar angaaende pergamentsbækurnar.

A Monsieur
Monsieur Thormod Torfvesen
Historique du Roy
A
Stangeland.

79. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 29. juli 1698. AM. 284, fol., bl. 173—79. Ásg. Jónssons hånd. Dato tilf. af T.

Takker for brev af $^{10}/_{7}$ med tilhørende sendelser. Beklager etatsråd Meiers uordholdenhed, også overfor T. er hans interesse kølnet, men måske har sygdom været medvirkende. Har til M. anmældt, at 4 for ham bestemte volumina (håndskrifter) var afsendte og vilde blive overleverede gennem A. M. Af disse kan vel Olav Trygvesøns saga efter Flateyjarbók og Landnáma — bægge allerede trykte — ikke vække betænkelighed; skulde A. M. have imod, at de andre to, Odd munks Olavs saga og navnlig Fagrskinna, udleveres, bemyndiges han til at sætte andre i stedet, til trods for de dermed følgende ulæmper. Berører A. M.s fremtidsudsigter og nogle punkter i A. M.s brev; betvivler at gehr. Plessen skulde ønske at styrte Meier, da han skylder M. sin første ophøjelse. Er misfornøjet med, at V. Flitz' gæld ikke inddrives; besvarer enkeltheder i A. M.s brev. Har modtaget ordre fra geh.råd Knuths sekretær om at tilbagesende de fra det kgl. bibliotek lånte håndskrifter, ønsker at kunne aflevere dem til en modtager i Norge, og det samme gælder Stavanger-brevene. Forsikrer A. M., at T.s bogsamling efter hans død skal tilfalde A. M., men beder ham til gengæld at befordre til trykken og revidere det han udgiver. Angiver vilkårene for trykningen af »Series«; til dette værk skal endnu lægges tre kapitler. Giver anvisning på, hvorledes — om nødvendigt — Fagrskinna bedst vil kunne ombyttes med et andet håndskrift, uden at M. erfarer noget herom. Har sendt forskellige norske varer til A. M. og mr. Lerche. Udtaler på ny sin deltagelse ang. A. M.s vanskelige stilling, fremhæver Plessens gode egenskaber som patron. Besvarer A. M.s kritik af enkeltheder i Series. I en efterskrift følger forskellige forespørgsler og hilsner, bl. a. til mag. Rasch, som roser A. M. in superlativo.

Thil secr. Arnas Magnuss. aff 29. Julii 98.

Nu effter langa leingsel fech eg samstundis hans goeda schriffvelse af 10. hujus, med Snorra Sturlus., Gragas og Gronlandia innbundit och animadversionibus yfer fyrstu bok aff Serie og tvo loca or Orcadibus, hvar firir ek aludlega þacha. Mer er aldeilis okiær slattumanzins brigdlynde, þvi odruvis let hann og lofade mer i fyrra uti sinum grasgardi, og þa var riki Siggi echi i veie. Jeg þickist og sialfur merkia, at deifist forni hiti, þvi firre fech jeg assignation strax hann fech mitt bref eda og fyrri, þa halfft aar var fallit; nu var hun daterut 7. maii sem thil nytt aar var forfallinn, og sem eg merki, hefir hann litinn eda engann lut att þar i, og alldri svarar edur lætur svara. Monsr. Peder Rasmuss[en] hefir expederat hana ved aminning Söffren Rasmuss[ens], enn verda ma qvilli hafi ollat. Nu skrifadi jeg honum til þann 3. junii og mint[i] hann a um þetta halft aar thil junii udgang for fallet; þar uti skrifadi jeg honum til um þau 4 volumina, sem 12. hujus eru send her fra med begiering til Monfr. honum at afhenda og best at recommendera. Enn eg meina þad muni vera exceptio â regula, þo madr

communicere saadan ministro; Olafs Tr[yggva] sonar saga efftir Flateyiarbok og Landnama eru prentadar, og Oddr munkr i Sviþiod; þessi Gragas og Jarnsida og hitt annat ahrærir Island. Synist Monfr. at lata hann faa annat jafn alitligt firir Compendium og Odd munk, þa set eg þat i hans forsion, enn nu skriffa eg her med postinum, at eg hafi frammsendt til Monfr. þau 4 volumina, sem jeg thil forna schrifadi um, enn nefni echi hvad inni hallda, enn sidan jeg hefi skriffat uppa öll, at jeg hafi gefit þau, med minni eiginn hendi, og catalogus er afftan firir, þa er illt vid at giora, og set þad til Monfr. disposition. Jeg er þo i von hann muni sialfur þeinchia uppa Monfr., þvi þo hann spurdi um hans logement, þa helld eg þad eigi firir afslag, helldr betri von. Enn kann hofudsmadr echert at giora? Jeg medkienni þad er ofurþungt at lifa i standi utan salario; þo mun betur orrætast, so hann hverki leiti hælis til Svia edur Eingla, þvi nu þichi mer ofseint til þeirra seinustu. Til forna hefdi echert betra verid, og vissuliga hit mesta oskaraad og urrædi. Um ecclipses skrifadi jeg i seinasta brefi. Jeg trui echi Helgi hvassi hafi att tvær systr; at ein syster hafe att tvo brædur, eru fleiri exempla, svo sem Asgerdur, kona Eigils Skallagrimssonar, sem atti Þorolf til forna. Firer þogla runa[1] rika Sigga titel þacha astkiærliga; veit ei, hvert færi er at avarpa hann an motþroa slattumans, þo sagdi hann mer hans nafn i fyrra og eg skylldi færa honum þad exemplar til hans principals; tvila jeg upp a, hvert riki Siggi mundi hann firir feþægni afradit, þvi hann hefir sina fyrstu uphefd af honum og er sialfr vinrækinn og þachlatur, enn adstod Þræla Knutz er goed ellistod; enn ef breitni verdur, þacha eg firir þad loford at lata mig vita. Þad skil eg eigi, hverninn Monfr. er radlaus um Mag. Voldemar Flitz, minna, at hann ennu bidur efftir o[r]dru um þat; lengi sidan skylldi jeg hafft þa peninga, hefdi jeg hafft hans beviis hia mer. Nu firir skommu baud einn minn godur vinur og viss madr at fordra peningana nu inn, þvi nu reisir hann þangat; enn hvad skal jeg giora, sidan eg hefi einginn beviis; hvat hefde threchet vexsel hindrat, þo hann hefdi þad ei accepterat; jeg veit öngvann at bestilla þar nu, enn bid Monfr. vilie giora sitt besta, hvornin hann kunne at lata hann bædi borga capital, rente og omkostning; og sidan peningarnir eru deputeraðir thil at þrychia

[1] »þögli runi«, sekretær!

Seriem med, meiga þeir eigi leingur bida; enn synist Monfr. hann eigi viti nein raad þar til, þa at senda mer bevisinn med postinum thil baka; jeg meinti þad jeg hefdi skrifad svo utfærliga, hefdi verit ordre goedar noch. Um Asgeir verdur nu allt at standa til occasion, hvar ef gefst villdi Monfr. mer hana aderessera. Hvat jeg hefi skrifad um Sturlunga sogu, man eg eigi og mun vera misskrifat; en exemplar mitt, sem eg hefi saman skrifat um Harald harfagra uppa latinu, fæ eg eigi svar [um *mgl.*], þat hefi eg þo fornöden; þessi Sturlunga saga hann las, mun vera Sturlaugs saga, sem er þrycht i Sverrig; hana og Snorra St[urlu]son og Auctuarium Rudbeccii villdi jeg vel hafa, og vonade Monsr. Laurentzsen munde sende[!] mer alt þetta, enn hverki hefi jeg svar fra honum ne Monfr. um exemplaria Orcadensia, og kann jeg echi neitt at dispensera, fyrr enn ek fæ retta underetning þar um, enn nu er snart sumarit uti, og allt verra her effter. Asgeiri skal jeg contentera firir þa peninga Monfr. tekur hia hans vert firir bondinn a bokunum. De primis occupatoribus Islandiæ er bak vid tractat Pulchricomi; Asgeir segist echi helldur betur muna enn Monfr. segdi hann hefdi hann, og þar ma hann vera, þvi a catalogum, sem for nidur, er hann skrifadur; bædi jeg og Asgeir hofum leitat alla vega effter þvi, og finst hvergi, og her er hann eigi. Monfr. skrifade fyrri og svo nu at hafa þann part af minu scripti de rebus Norvegicis ante monarchiam institutam, og þar bak vid, sem hann hefir lofad at lata upschrifa og setia aptan vid Seriem, confutationem Johannis Magni og lofar at taka til þess i þessari viku, og gief eg macht, at þar se mikit at observera, þvi þad er ordugt thiltak at refutera einn erkibiscup, og er ollum skyllt at hialpa til matz og giora sitt besta. Hann skrifar, at i »Haqvino Ruffo, qvem cum Hilditanno conflixisse volunt Sveci« refererist til annars skriffs, sem hann hverki finnist[!] i þessum parte ne i Serie; hann mun echi hafa lesid rett Haqvino Ruffo, þar stendur Haqvinus Ringus, og hefi eg svo skrifat »de Haqvino Ring qvid statuendum sit, qvem non solum Gothus, sed communiter omnes Sveciæ scriptores cum Haraldo Hilditanno congressum volunt pluribus nuper disserui«; ef þad er þessi locus, þa a hann at refereraz til kongs Haka, sem let leggia sik i skip, þa hann var daudliga sar a Fyrisvollum, og sigldi brennandi til helvitis; þar hefi eg skrifad in fine hans historiu »Hakonem Ringum ex hoc Hakio qvidam Sveciæ scriptorum formant, inqve Aunii senis locum constituunt,

cum tamen hic ad senium nunqvam pervenerit, nec placida morte decesserit, nec filium regni hæredem reliqverit, ipse qvidem ab Ynglingorum stemmate alienus, ne Sveciæ qvidem civis aut indigina«. Meininginn er, at þeir confunderi hann med Sigurdi hring og Haka kongi; Germundum Ingelli filium kalla þeir Jorund Yngvason og lata hann vera fodur Haka, enn sidann þeir færa Haralld hilditonn til þessarrar tidar og hann slost med Sigurd hring, þa giora þeir þar aff Hakon hring. Þormodar kolbr[unar] sk[alds] sogu skeiti eg eigi um, Asgeir hefur þat sama Monfr. hefur og skrifar nu ut. Hann skrifar nu her næst, at eigi neitt se ennu giort um þær ordru[!] um kongsins bækur; nær þær koma, lofar hann at senda mer registrit; enn eigi er svo, þvi af 18. junii hefur Hans Excell. Hr. Geheime raad och Ober-cammer juncher Knuds secreterer P. Vermehren, sem sialfur skrifar sig secreterer bei Ihre Hoch Excell., skrifar[!] saa latande breff: Hans Excell. Hr. Geheime Raad och ober Cammerjuncher hâr i dag ladet begiere hannem ved dette at forstendige, at Hans Kongl. Majst. forlanger udi deris Biblioteqve de Islandsche Mscripter, som hann effter befaling och thil Hans Maj. thieniste skal hafue thil sig taget; alt saa skulle jeg ved dette erindre, at bemte. Mss. med allerforderligste i gien maatte hid sendis og udi bibliotecqvet indlefueris. Þad bref fech eg þann 9. julii, og svaradi þann 11. julii, sem echi kunni at koma af med postinum fyrr enn þann 16. dito, at jeg þorde echi at eventyre þeim nidr til sios utan ordre, hvorche med minum amanuensi, þvi hans qvittering kunde iche befrie mig, ef so kynne at falla bækurnar kynne at blifa og hann sleppa med lifi, eigi helldur med mer sialfum firir saumu ordsauk, þvi bad jeg mer mætti bevilgiast at lefvere þær til Hr. amptmand Paavisch ellegar einhvers annars i Bergen edar[!] Staffvanger, og þeim mættu min revers tilsendast, at faa mer moti annamelse; bid þar firir Monfr. vilie þetta andraga fyrir Hans Excell. Hr. Geheime raad Moth og hann vilie leggia her gott thil; Monfr. vilie og med fyrsta posti senda mer copie af reversinu. Þar hann skrifar um Stafvangers bref at faa ordru, þa bid eg þar a moti, at mer mætti bevilgiast at levera þau til Stavangers soknaprestz Mag. Jens Godzen moti minu reversi og hann at senda þau annat hvert thil biscupsins, sem bestille þau nidur, eda med odrum; þo er mer sama, hverium eg lefvera þau her, þegar eg fæ min revers. Sverris og Hakonar sogur kunna ennu at liggia hia Monfr., enn hafi Monfr.

nochora Sverris sogu, sem mismunar vid Flateyiarbok, þa villdi hann communicera mer hana. Jeg fornem hann tvile upa, hvad hann fai effter mig, þegar eg er daudur, og þat er eingang vist, at jeg verd þa radalaus; hann veit vel jeg eigi kann missa bækurnar, so lengi jeg lifi, so jeg hafi echi eitt exemplar effter, og nu er slattumadr i veie; þo hefi jeg thilsagt Asgeiri og stulchunni, at verdi svo, þa skal Monfr. hafa eitt exemplar af hvoriu, og verda ma nochor kver til, ef jeg næ at testamentera, þvi þo þad verdi dyrt, þa mun jeg þo, ef jeg tore aar her effter, taka bref þar upa, enn Asgeir lofar, verdi hann her, þat at effter koma, enn jeg vænti mer (sem jeg echi helldur tvila uppa) allt assistence af Monfr. min efni [*sål.*], sierdeilis med at befordra til þrychiries þad, sem jeg skrifa, og revidera. Hann svarar mer eigi um errata i Orcadibus, hvort Johan Laarentzen vill þau uppa sig taka, echi helldur um Seriem, hvad eigi kann at accorderaz; hann baud mer i fyrra at þrychia hana upa sina umkostning, ef jeg villdi gefa ser 50 rde., skylldi jeg hafa 30 exemplaria og fri dedication, synist Monfr. at hnoka þad best hann kann um peningana, 20 villdi jeg gefa, og 30 læt eg eigi istanda, ef strax væri tiltekid at þrychia og ent at ari til februarii utgangs, enn echi fyrri, vel og til junii utgangs; þria cap. set eg ennu til: 1. Hvort Odinn eda Forniotr fyrr lifdi, 2. Um antiqvitates irlendschu O-Flaherti og annarra, sem seigia, at þeirra colonier se komnar her fra 312 ar effter syndaflodet, adrar i Salamons tid, sem mer þycher olikligt so snemma a tidum, 3. Disqvisition hvort Jomsborg er bygd i Harald Gormssens tid eda Sveins tiuguskeggs, þvi þar uti disputerast fyrri lutur af Jomsvikinga sogu; geri eg þetta mest til at greida firir mer i norschu historiu, saa hun kunni at verda firir utan so langar disputationer, og þetta fær alt saman appositum locum in Serie; og þarf eg her mikid Monfr[eres] assistence, ef nochut finst i þyverskum scriptoribus, sem eg echi hefi[1]. Þessa moderationem hefi jeg nu fundit med þessar bækur, sem sendast til slattumans; jeg skrifa at hafa bedit Monfr. at fa honum fiogur volumina, enn specificera eigi hvad i hveriu er, vill þa Monfr. lata annat innbinda firir Compendium, þa seigir hann þat hafi leigit hia ser, og þvi hafi jeg eigi kunnad at skrifa uppa þad. Jeg hafde

[1] Af de nævnte tre tillæg blev alene 2. optaget i Series, 1. tryktes i Hist. Norv., 3. i Trifolium. Se J. Erichsens redegørelse for Series i fortalen til Torfæana s. X, XXI.

bestillt $1/2$ ancher multebær, half vog raf og half w. rikling til Monfr., og hellt ancher multebær til Monsr. Lerche, enn mun eigi vera framsendt, þvi norlandz-for voro eigi kominn, þa bækurnar og annat var sendt; mun þo bestillast. Jeg vænti magur minn stifftschrifarinn se ordinn postmeistari, og er þad vel. Slutning i Monfr. brefi fellr mer illa, at hann seigist muni lata mig vita, ef hann slær nochut up a af þeim vilradum hann um skrifar; jeg vænti betri urrada; seigid hofudzmanninum hans thilstand, at hann kann eigi at standast vid þetta, og ef thilbod eru af Svium, visid honum brefit, jeg trui echi jofur sleppi honum; lika væri gott at insinuera sig hia rika Sigga sialfum, hann er kostuligur madr, þad kann at schee vid hans secretere. Jeg er og hræddur, at invidia og obtrectatores kunne at koma i veienn hia hofudsmanninum sialfum, sidann slattumadr lætur echi at ordum hans, sem hann giordi vid mig. Betra hefdi verit biskups dæmi a Froni, eda þad vid toludum einu sinni i Dyrkaupi, fyrr enn hann reisti utanlandz, um logmandschap og þad þar af heingde. Þo mun þetta allt rettast i godan mata. Nu hefi jeg svarat uppa alla posta, sem hann skrifar, enn mig furdar hann nefnir eigi um Johan Laarentzen, jeg lagde hans bref i Monfr. convert og vænti svars. Firir hans animadversiones i fyrstu bok þacha eg, antiqvarius Bartholinus var vel genere nobilis af soddan fodur og ava, en þo kann þat utiluchast, en hans fodurs encomium vil jeg stande, hann var minn privatus præceptor. Pro »circumferuntur« kann standa »extant et Skioldungorum, id est summorum Daniæ principum a primo eorum Skiolldo denominata historia«; cap. 2. Petrum Huetium nescio ubi legi italum, dele »cujusdam«, ad »maternas aves« apponat qvicqvid placet; cap. 3. »Sturla Thordi filius« legendum, rectè »Svinafellzaas«, ideo cætera expungenda, cæteris acqviesco. De Armanno nihil scriptum vidi, qvædam auðivi, qvæ convenerunt cum iis, qvæ mihi retulit Gvondr Gvondsson, og at avi sinn Jon lærdi hefdi giort rimur af honum, hann mokadi hellir i Armansfelli og hialpadi Solrunu, sem Kolbeinn jotun hafdi numit undan Solar-fiollum fra Gronlandi, enn jeg man eigi hana, sem hafdi kaupschip undir svuntunni, hon var i Grænlandi vist i anaudum, mer þycher lykligra, at rimur se giordar effter skrifudum sogum enn dichtadar, hvort helldur er, ridu [!] eigi mikid a; cap. 4. Reenhielm er nobilis schrifadur i versum, sem Johannes Loccenius og Olaus Rudbeckius og Jonas

Rugmann hafa gert firir framan Þorsteins Vikingssonar sogu, og kann honum eigi vel betakast sinn titill, enn commendatio commentarii heil vel, og rædur þo Monfr. hvortveggiu. Um Biarna Sigurdsson kann utiluchaz, sidan Monfr. hefir sialfur sied þad; vid genealogiam Sverris kann þetta setiast post probavit »si cod. Flat., qvi solus qvantum scio istam genealogiam exhibet, hac in parte fides«; cap. 5. at Sæmundur frodi kom anno 1076 ur skola og var fædur 56, hafa badir annalar Flat. og þeir adrir. Jeg hefi gleimt at skrifa, hvadan eg hefi um Steinmod froda og Berg abota, enn um Berg hefi eg bref Gvendar Olafssonar, at eitt skrifft hans er hia Svium, enn nu finn eg echi brefit; i Flat. annalum ad annum 1325 finnur Monfr., at hann var kosinn til abota, enn i þeim annalum, sem Hr. Thorlakr hefur latid skrifa effter forsogn eda documentum Biornz a Skardza, ad annum 1334 »Bergur aboti at Þvera lagdi af abotavalld firir litilætis sakir«; cap. 6. Um fragmenta Magnus lagabætis og þat þar um er skrifad setur Monfr. sem honum synist, enn at reingia colles in Vorsia, þo þeir siaist nu eigi, bar firir suspicion, at þad muni vera skrifat a Islandi af locorum ignaris, kann eigi standast, þvi reisann er keiprett skrifud, svo sem eg hefi farid veginn, och öll exemplaria hallda iens. De Humlo qvæ habentur, Meursii fide stant vel cadunt, þo rædur Monfr. þar i sem hann vill; locum Eddicum um baug-skylldi hefi jeg confererat vid membranam, og er hann her rett skrifadur, enn eg skil eigi, hvad hann skrifar, correxi et versionem iamt*um*[1] mutavi, jeg er fornægdur vid hans meining; nu finn jeg eigi i minu exemplari um þad jeg hefi skrifad, at Haraldi regis gesta qvot annis in Islandiæ comitiis recitata fuerint, enn þo hafdi sa anonymus, sem Morkinskinna talar um, ridit hvert ar til alþingis og numit af Haldori Snorrasyne, hvar af sluttaz, at hann muni hana altiant heyrt hafa reciterada, enn þad villdi Monfr. færa i lag, sem honum synist; cap. 7. um Runicam epistolam, sem Sn[orri] St[urlu]son skildi eigi, og var stafkarla letur, lika so sampt um Nidaros og Arahus og allt, sem hier echi er specificerat, so vel sem þad elogium um Saxonem in fine cap. 8, þvi jeg trui Andreæ Vos[2], episcopi Bergensis, censuræ tuæ conformi um hans bokalestur, enn þo kann eigi af minum ordum þar um neitt at sluttast, þvi bækurnar kunni hann at hafa hafft, enn þo

---

[1] iamtam *kopibg.* [2] Mag. A. Foss († 1607), Censura de Saxone Grammatico.

hann hefdi lesit bædi Procopium, Jornandem og Isidorum Hispalensem, þa hefdi hann þo eigi neitt fundit i vorum antiqvitatibus eda æriliga litid, sem hann kunni at conferera vid þa, þvi Lyschander kunni eigi helldur, ef hann vill fara hreinliga at, utan um Odin og Ermannaricum og Gungunos, sem Paulus Warnefridus hefur og Winslovius meinar seu Gynger. So bid eg Monfr. vilie nu fara fort med reliqvum operis, og maka þad svo, at jeg mætti med fyrsta fa svar, hvert einginn kann persvaderast thil at þrychia þat. Villdi hann og med faum linum uti 6. cap. vikia litid a um Martinerii commenta; biskup Jon bæri þad ex professo at refutera, svo sem hans avi giordi vid Blefkenium[1]. Firir lanid a Vilialms siodz sogu þacha eg; Asgeir hefur lesid hana ut; þad jeg hefi um hana skrifat, kann at standa, þegar þær fyrstu linur »non eqvidem suppetunt mihi« etc. eru utdregnar. Synd er at spilla god tid at lesa soddann. Jeg vænti brefit þichi of þungt; vill hann hafa peninga, vil jeg borga. Vil so hafa Monfr. med aludar oschum etc.

P. S. Hann skrifar mer alldri til, hvornen Thormohlen gengur. Þar sem hann vill skrifa med skipum, þa flier hann Mag. Rasch brefit, hann bestiller þad vel thil Helsingör, til vorrar vertinne; hann skrifar mer thil um Monfr. og hrosar in superlativo; Monfr. ville flittig helse ham og excusera, at jeg iche skrifa honum til med postinum for menageschyld; þo villdi hann eigi forsoma med skipum. Monfr. vilde og lata mig vita tidindi fra Kaldalandi, illt og gott, hollt og bolt, og sende med skipum. Hann lætur mig og vita, um Meiers datter er gifft, hvat af Eir[iki] er ordit, og lata mig fa copie af Asu testamentis donti.

80. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 6. avgust 1698. Access. 8. Egenh. Sort laksegl, Moths våben. Postpåtegninger: »Franco«. »2 —«. — T.s påtegning: »Aff A° 98 d. 6. Augusti bekommit d. 31. ejusdem fra Seign. Arnas Magnusson«. — Ásg. Jónssons hånd: »Svarad 17. 7br.«.

Takker for T.s brev af 5. juli (kendes ikke), modtog samtidig bogerne til etatsråd Meier, som A. M. personlig har afleveret. M. lod til at blive glad over

[1] Martiniere, Neue Reise in die Nordischen Landschaften (1675 pp.); indeholder bl. a. nedsættende beretninger om islandske forhold. En lignende upålidelig Islands-beskrivelse af D. Blefken (1607) havde bp. J. Vidalins farfader, den bekendte Arngrim V., imødegået.

gaven, havde nylig sendt T. en gage-anvisning, var meget venskabelig og lovede alt godt — hvor meget det har at betyde, vil tiden vise; hentyder til T.s skuffende drøm om A. M.s lønning. Giver oplysning om V. Flitz, E. Sigurdsson m. fl., samt kommissioner. Ang. de A. M. tiltænkte norske varer takker han, men erklærer ikke at have anden anvendelse for sådant end til foræring, og sandt at sige er der ikke mange her, som han skylder sådan forbindtlighed. T.s brevs literaria skal senere besvares. Giver en skarp kritik af den svenske udgave af Egils saga einhenda ok Ásmundar berserkjabana, hvis uretfærdige angreb på afd. Th. Bartholin A. M. ved lejlighed vil imødegå, og forespørger sig om en til sagaen føjet »ferskeytt vísa«.

Monfrere!

Sidst i fyrerfarandi viku kom mier i hönd Monfreres kiærtkomna af dato 5. Julii samt bókum til Etats-Raad Meier. Eg feck eigi leilighed þær ad afhenda fyrr enn á Midvikudaginn var, taladi eg þa vid hann sialfann og leveradi bækurnar[1], liet hann sem sier vænt um þætti. Sagdist og hafa nylega skrifad monfrere til og sendt assignation uppa 300 Rixdle, þad resterade skylldi med fyrsta epterkoma, hann sagdist og hafa nylega feinged bref fra Monfrere. I einu ordi var blídur og fagnadarsæll, taladi ad fyrra bragdi um mitt efni og lofadi, sem vanr er, öllu gódu. Eg helld vid mína gömlu religion og true þvi, er eg tek vid; su tru hefr mier sialldann til ílls brugdist, og so kann enn vera. So er Monfrere berdreyminn um þetta, sem eg af hans brefi ræd, ad einginn feigdarteikn þar af takast kunna, óska og af alhuga, ad þaug med þeirra uppfyllingu leinge burtu blífe. Mitt af 10. Julii mun nu obrygdullt frammkomid. Eg skrifadi og þann 16da. Um Valdemar Flitz skal eg einhver urrædi sækia, i qvelld ef eg tíd fæ, enn óbrygdullt annars á laugardaginn kiemur. Monsr. Tobiassen er víst eigi heima i Christiania, skal vera reistr ad Bergen. Ecki trui eg neitt verdi af þeirri befalningu i ár um iöfurs bækur. Ennnu er ei, ad mínu vite, þar vid giört, enn er þo komid ad haustnóttum. Ecke var önnur von fra Amtmand Müller enn Monfrere skrifar, Eirikur veit eg ei hvar er, enn þad sídarsta um hans hag var, ad hann spurdi ítarlega epter Monsr. Hans Willumsyne, og grunar mig hann muni þangad fared hafa, þo eg og vita þikist, ad ei muni su vera til langframa ordid hafa. Allt annad enn bækurnar, sem Etats-Raad Meier atti ad hafa, leveradi Monsr.

[1] Om de pågældende bøger (oldnordiske kildeskrifter i afskrift), som A. M. tillige med flere andre håndskrifter tilbagekøbte på Meiers avktion 1701, se Arne Magnussons håndskriftfortegnelser, København 1909, s. 50—54.

Eliassen; enn af þeim sidsta memorial, er monfrere til Biörgvinar sendi, sagdi hann eckert, tímans naumleika vegna, bestillt vera. Mig minner hann segdi Etat-Raad Bentzon hefdi þar i nockud destinerad vered, ef uttrettast kunnad hefdi, og mig nefndi hann þar med, alíka og í Monfreres brefi stód. Hvad mig ahrærer, þá er þad vel, ad þad ei firir vard, því þad kostar Monfrere peninga og omak þar uppi, enn mier þienar þad hier nidri ei nema til ad foræra einhverium aptr, og er þad sannast, ad eg á eigi mörgum hier varhendt i þann máta. I midlertid erkienni eg med þöck monfreres höfligheit og affection. Hvad literaria i hans brefi eru, sosem um tabulam multiplicationis Noachidarum etc. skal eg sidan besvara, nu hefi eg ei bokina vid hönd. Snorri Sturluson sá þrikte kiemur hingad til bysens med fyrsta, meina eg. Eigils Saga Einhendta og Asmundar Berserkiabana er cum versionibus Svecica et Latina þrikt i Upsölum 1693; er ei riett ord i þeim Islendska textanum, og versiones ennu verri, Petrus Salanus heiter sá, er hana hefr ut gefed; þar eru og Notæ hiá, mesti grautur, verr enn Rudbeckiana, og mikill partur þar af skrifadur til ad castigera Saluga Th. Bartholin. Skal eg einhvern tíma beygia þá heimsku saman i lyckiu og reka hana svo tvefallda ofaní hann, þó ei so ohöiflega sem hann hefr Bartholin (daudann) tracterad. Þar aptan vid er þesse ferskeytt vísa, so bögud sem hun hier skrifast: Sagan komin a enda er, ut af fremdum þiodna (lego þioda), Arinnefia manni hier (qvid hoc est?) Ey (lego æ) var blanid (lego blomid) fliodi (l. flioda). Kannske Monfrere hafi heyrt þá vísubögu til forna, og bid eg, ef so er, ad mier riett meddeilist, eda ef Asgeir hana kann; hun hefur vel stadid bak í þvi Exemplari, sem þesse antiqvariolus hafft hefur, og giörer hann stórt verk af, hversu gömul hun sie, og sie hun af Eigils Sögu authore hier sidast sett, sinni sögu til styrkingar. Ecce nugas. Eg slutta nu med allra heilla óskum, og forblíf so leinge eg life

Monfreres
uppri[g]tugur broder og þienustuviliug-
aste þienare

Hafn. d. 6. Aug. —98. Arne Magnusson.

A Monsieur
Monsieur Thormod Torfvesen
Historique du Roy
A Stavanger.
Stangeland i Carmsund.

81. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 3. september 1698. Access. 8. Egenh.

Har leveret dokumenterne ang. mag. V. Flitz til mr. Tobiassen, som nu vil tage sig af sagen. Mr. Lorentzen vil hverken helt eller delvis bekoste en trykfejlsliste til Orcades; også m. h. t. Series er han ængstelig, men kan dog måske om et års tid deltage i udgivelses-omkostningen; sandsynligvis må T. selv lade værket trykke. A. M. har gennemlæst Series med fornøjelse, men besværer sig over den ukorrekte skrivning og slette interpunktion; ang. forskellige enkeltheder er han af en anden mening end T.; atter andre steder kræver nødvendig rettelse, og dem har A. M. optegnet på et medfølgende blad (findes ikke); et og andet mener A. M. på eget ansvar at kunne rette. Benægter at have hos sig nogle af T. savnede litterære udkast. Lover udførligere brev næste lørdag (først 29/10 blev dette sidste brev skrevet).

Mon frere!

Hans sidasta til mín var af dato 29. Julii, og var þad svar uppa mitt af dato 10. Julii. Sídan hefi eg med postinum skrifad þann 16. Julii og 6. Augusti. Eg skrifadi og Mag. Valdemar Flitz ennu einn gang til, enn var ei verdugur ad fá svar aptur. Monsr. Hans Tobiassen kom til allrar lucku hingad til bysens, og leveradi eg honum mot reversi documenten, og lofadi hann sitt besta ad giöra um þessa peninga kröfu; hvernin þad nu af geingur vill tidenn utvísa. Um Orcadum errata vill Monsr. Lorentzen ecki fella sig vid hverki ad forleggia þaug heil nie hálf, seigest hafa sett sig allt for vítt ut med Orcades og vilie ei meiru þar uppa kosta; verbo, þar er ei neitt vid ad giöra. Um sialfar Orcades, hverninn þeirra sölu líde, seigest hann firir 8 dögum fullkomlega skrifad hafa. Eg ætladi og þá ad skrifa, enn hindradist. Um Seriem hefi eg og nockrum sinnum vid hann talad, þar bokhandlarinn i Höibrustræte er ordinn örsnaudur og i þann máta eckert giört gietur, og hiner vilia eigi. Seigest hann ei kunna hana ad bekosta, iafnvel þott peninga feinge til, enn um eitt ár kannske kunni hann med ad reida þar i. Eg svaradi Monfrere kinni ei so leinge ad bída, enn hann sagdiz ei kunna annad þar vid ad giöra, qvadz og ottaz, at hun mundi ei vel afganga, þar hun meir giörd væri firir Eruditos enn Vulgus literatorum. Sagdi og, ef mig riett minner, ad hann i sínu sidsta til Monfrere þar um skrifad hefdi. Nu sie eigi annad enn Monfrere hana muni sialfr verda ad lata þrickia; kinni peningarnir fra Sira Valdhamar ref ad koma, þá væri þad gott. Mann kynni og ef villdi giöra tvo tomos þar af, og lata annan þrickia i vetur, enn annann ad ári; hefdi madur

so leyst af hendi tvö arin, og yrdi þo stort nock. Annars hefi eg þessa Seriem i gegnum lesed med flíd og fornöielse, þó er þad fyrst, ad hun er ur mata ocorrect skrifud, hellst interpuncterud, hvad mier vill giefa ein hoben arbeid, skrifa þad þo eigi i henseende ad telia þad efter Monfrere, þvi med godu giede skal eg giöra þad og allt annad, er til hans þienustu i þviliku contribuera kann. I annann máta finst þar inni eitt og annad, hvar um eg ödruvís meining hefi enn þar stendur, sosem de variis, migrationes gentium spectantibus, veluti Gothos et Getas unam esse gentem, Cimmerios et Cimbros, qvod ego credere neqveo. Nec ego multitudinem illam Odinorum indubiam esse puto, nec Odinum Runarum auctorem esse, nec Danos unqvam Vitas dictos, nec Vinidos (die Wenden, Vinda) Wandalos recte dici, et similia. So þikir mier og ofdiarflega talad um Alfafolk, um ad skipta litum, um Finna og helvítis för Haddings etc. Sed hæc et similia in utramqve forte partem disputari possunt, og því vil eg eigi underyta, ad nockud þar i forandrist; hver má trua þar af so miklu sem vill, og hafa sína meining firer sig. I þridia lage eru nockur loca, sem mier þikia naudsynlega þurfa leidrettingar; þaug hefi eg uppa hier medfylgiandi blad annoterad, ad Monfrere þar um ordur gefi, hvernin vera skal, og skal þad trulega innfærast med hinum animadversionibus, er eg allareidu fra Monfrere feinged hefi. Bokin er og i einum eda ödrum stad nockud oskilianleg firir þá, er materiuna ei vita, enn þad hirde eg eigi ad mentionera, þar utan skada og vogunar þad sialfur liettilega forandra kann, so vel sem ef i einum eda ödrum stad kann vera contra historiam literariam pecceraт, alíka og um Huetium, þvi slikt allt kann eg forsvaranlega ad giöra; med forsickring ad Monfrere skal þar med fornægdur vera. Unicum tantum adducam: lib. II. Cap. 13. seigist Monfrere ei trua, ad Jornandes sie Scriptor Supposititius, þvi hann sie, teste Vossio, ederadur ex Codice Pithoei[1]. Þar firir kann hann vel Supposititius vera, þvi ei er þad nytt ad setia falska titla uppa bækur, helldur af elldstu tid a medal falsara brukanlegt, rationem itaqve illam tutò delebo, et simpliciter extare faciam, te illius sententiæ non esse, qvod sit nothus. Þad hann um skipti á bókunum, er til Meier leveraz áttu, skrifar, sier hann af minu af 6. Augusti ad vera um sonst, þar eg þær samstundis leveradi. Historia Haraldi

[1] P. Pithoeus († 1596), fransk retslærd og historiker.

pulchricomi oc de primis occupatoribus Islandiæ hefr, per deum, alldri mier i hendur komid, enn hia mier er Historiæ Rerum Norvegicarum Partis I. liber III. de iis, qvæ in Norvegia ante institutam monarchiam gesta sunt, og þar aptanvid contra Johannem Magnum. Enn ecki eitt blad vídara af Monfreres operibus. Mun monfrere eigi hafa lied þad einhverium, þa hier sidst nidri var? Eg vænti nu hvern dag Stafangrs brefanna, því forsvarad mun Monfrere gieta sig med Geheime-Raads brefi, ef á þyrffte ad hallda, sem þo alldri verdur. Nu er ordid so seint, ad eg er hræddur um, ad brefid verdi epter af postinum, enda því med allra heilla óskum og skal á laugardaginn skrifa þad hier til vantar og þá frietter af Islandi, þo eingar sierlegar sieu. I midlertid forblif

Monfreres
þienustuskylldugaste þien.
Hafn. d. 3. 7bris —98. Arne Magnussen.

82. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 17. september 1698. AM. 285, fol., s. 1—2, Ásg. Jónssons hånd.

Har modtaget, men hidtil ikke besvaret A. M.s breve af $^{16}/_{7}$ og $^{6}/_{8}$. Stavanger-brevene skal afsendes, så snart der bliver skibslejlighed. Skriver nu for at meddele indholdet af et fra assessor Lorentzen modtaget brev med opgørelse over de til udlandet sendte eksemplarer af Orcades; T. ønsker en fuldstændig afregning med ham. Endv. tilbyder L. i forening med T. at bekoste trykningen af Series, hvad T. er tilbøjelig til at gå ind på.

Thil secreter. Arnas Magnussen aff 17. 7br.

Monfr.!

Tvenn breff heffe eg feingid fra honum, sem echi er uppa svarad, af 16. julii og 6. aug., mitt seinasta til hans var af 20. [*d. v. s. 29.*] julii, sem mun vera framkomit og svarat, þo svar se ennu echi komid; jeg referera mig þar til. Nu svarast til þessa: 1^0. Um brefinn, sem Hans Exc. Moth skrifar, þau bida nu effter skibrum, sem er dags væntandi, og sendast med brefi til Hans Exc. Visiteurin vid höyevahrene hefur lofat at lata mic vita, nær skipid kemur; þa sendi jeg og bref til Monfr. og þar svarast upa þessi hans seinustu. Enn þetta er nu efnid ordanna, at jeg fech bref fra assessor Lauaratzsen [!] — þann titil furdar mig Monfr. hefur eigi latid mic vita, þar hann er þo verkligr —, hann seigist hafa sendt exemplaria af Orcadibus 40 til Leiptzig, 40 i Amsturdam, 40 i Frankfurt, 50 i Londun hia Mag. Ifver

Brinch, og seigist vilia visa Monfr. bevis þar uppa, ef eg vil, enn jeg vil echi tortryggia manninn. Enn þetta er echi nog, jeg bad hann villdi giora afreikning med Monfr. um þad, sem resterar paa min anpart, nær þad er aftekid, sem jeg hefi fengid til forna; hann hefur vel mina qvittering firir þeim exemplaribus, sem jeg hefi tekid hia honum; Monfr. hefur og registur þar upa, og þad bid eg Monfr. at efftersia, siþan kann madr dispensera þar um. Hann bidur mer til i þessu brefi at þrychia og reida nochud i Serie, þegar vid erum accorderadir um orkinn, og vill strax hafa svar, þvi þat þoli enga dilation, seigist hafa feingid nyia typos; jeg svara, at jeg vili giarnan hafa þann stærsta deil þar af prentet i vetur, þvi leingur ma þad eigi dilaterast, og at jeg hafi beþit Monfr. at accordera þar um; kunne þad at fara sem Orcades, at hvor rede sinn halfpart, og jeg betids fai þa resolution at vita, þa skal jeg straxs giora anstalt um peningana. Þetta læt jeg Monfr. nu vita, hvad eg hefi svarad honum, og mun best vera at ganga at þvi, ef echi er kostur a betra; en ser Monfr. betra rad, þa er þvi at taka. Jeg hefi skrifad Monfr. til um þa peninga hia Mag. Flitz, Asgeir hefur og skrifat honum til höfliga, enn firir eitt kemur, echert svar, hann visar exemplum at hrapa eigi at hialpa i naudum. Jeg vænti svars fra Monfr. og ordra um jofurs kver og catalogum fra Monfr. effter lofordi, so og um errata i Orcadibus at lata þrychia, þar um skrifa jeg nu Mons. Laarentzsine til, so jeg einhvern tima kynni fyrrast skomm. Vil so etc.

83. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 24. september 1698. AM. 285, fol., s. 2—3. Ásg. Jónssons hånd.

Originalen synes at have begyndt med en gentagelse af brevet $^{17}/_{9}$; besvarer enkeltheder i A. M.s breve af $^{16}/_{7}$ og $^{6}/_{8}$. Sender en traktat til indførelse i Series (ændret opfattelse af kristendommens indførelse i Danmark); tvivl om den rette begrænsning af Harald Gormssøns og Svend tveskægs historie.

Thil Monsr. Arnas aff 24. 7br.
(er fyrst innfært allt firirfarandi bref til hans).

Jeg sendi þetta breff med Oluf Larssyne, sem væntist a morgin, skrifa og hans Exc. sialfum til, sem Monfr. villdi recommendera. Nu veit eg oll tidindi eru kominn fra Islandi, enn iafnærir erum ver her. Mag. Rasch skrifar mikid vel um Monfr. og seger hann se sinn patron. Echi kann eg at fræda

hann um þa edition i Resens Voluspa um CM., þvi eg veit enga af þvi nafni, ei helldur um Arinnefiu visu; gaman þætti mer at sia þad opus. Jeg sendi nu medfylgiandi tractat, sem i Seriem a at innfæraz, sem Monfr. vel seer. Jeg hefi infeliciter tracterat um truna, nær inn var færd i Danmorch, sem jeg nu revocera, enn ef þetta echi kann at standast, veit eg echert betra; enn um Har[ald] Gormsson er ofmikid skrifad af historiunne, sem echi ætti at innfærast i Seriem, og synist Monfr. þat at amputera, enn at setia antilogias og conciliationes barar væri betra, hitt refererast i historiunni. Um Sveins k[onung]s calamitates er nogliga refuterad i Haralldz sogu; þvi bid eg Monfr. at setia i hans vitam svo mikid, sem eigi er fyrr framkomid til at refutera þad sama; en ur Adamo Bremensi *og*[1] Emmæ Encomiaste mun mega standa þat inn er fært. Tractatum um Antiqvitates Hiberniæ setter Monfr. i sinn locum, enn lætur mig vita hans judic. fyrst. Aldri fæ eg at vita, hvad Thor Mohlen forretter.

P. S. Eiriks bref sendist innan i. Skiper Rasmus Tomæsen er undir veigs, hefur 1 w. raf og ½ ancher multebær thil Monfr. og helt ancher til Monsr. Lerche, som Monfr. ville, med thachsigelsis afleggelse for di brefve vi hâr vexlet, recommendera og salutere. Adieus.

84. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 15. oktober 1698. AM. 285, fol., s. 3. Ásg. Jónssons hånd.

Giver anvisning på, hvorledes trykningen af Series snarest kan gennemføres. Enkeltheder i værket vil vistnok behøve forandring, som A. M. har kunnet se af det tilsendte; i særdeleshed nævner T. behandlingen af Ragnar lodbrogs historie — dette refereres i J. Erichsens redegørelse for Series i fortalen til Torfæana p. X—XI.

Aff 15. 8br. thil Secr. Arnas Magnuss.

Jeg vil nu ætla, at Valdhama[r] refur neidist til at slaa ser til retta, sama var þad med Asgeir, eigi fech hann eitt svar. Mer þichir Monsr. Lauarentzsen eigi vel giora, at hann eigi vill fella sig vid errata Orcadensia at lata þrychia; þar sem Monfr. fær peningana hia Gve[n]di Ketilssyne eda Benedix Magnuss[yne], mun hann þa taka þad upa sig, enn Valdhamars peninga, so

[1] »og« mgl., tilsat efter formodning. Det sidst citerede skrift er Encomium Emmæ, s. Gesta Cnutonis, auctore monacho S. Bertini.

vitt þeir na, til Seriem, enn þar þeir na eigi lengra, þa skal vexsel gefast uppa resten, yrde Series echi meir enn halfpart ferdug i vetur, þa munu þeir peningar duga; enn so sem vid siaum stunder lida fram og bokinne lidur, svo skal dispenserast med peningana, ef Johan Lauarentzsen vill eigi participera halfpart, sem hann þo i sinu brefi hefur offersleiged. Jeg skrifadi Monfr. til *med*[1] Oluf Lauritzsen d. 24. 7br., þar i fylgi var og skipper Rasmus Thomæsen, sem hafdi þa w. raf og $^1/_2$ ancher multebær til Monfr. og eitt heilt til Monsr. Lerche; madrinn hefur heima i Nykiöbing, þad mun nu framkomit. Monsr. Blatt var i þeirri för. At Monfr. seigist med flid og fornöyelse lesid Seriem, er mer kiært, enn þegar hann lætur þrychia, grunar mig eitt og annat muni observerast, sem umbota þurfi, svo sem hann kann at sia af þvi, sem jeg sendi honum um collation vorra scribenta med odru, um fundationem Christianæ religionis in Dania og Haralldz blatans historiu, sem eg nu eigi veit betur at corrigera, enn efftir er X. cap. de Ragnare Lodbroche, sem jeg villdi væri giordur i fleiri cap., hvar uti bevisast, at fleiri Ragnarar haffve verit til: 1^0. af linea recta ascendente, 2^0. af linea descendente, 3^0. per synchronismos tum regum Sigurdi Fabnericidæ, Ermannarici, Giukungorum, sem jeg meina hafi lifat i þess fyrsta Ragnars tid, so þad verdur at corrigerast, sem þar er i mot, 4^0. per synchronismum regum tributariorum, sem echert koma vid þann fyrsta Ragnar, enn vid hinn seirna Sigurdar Hringssonar, enn jeg mun verda at skrifa þetta upa annann mata, so jeg verdi mer echi sialfur contrarius. Um Jornandis auctoritatem, hvort hann er supposititius edur ei, kann blifa vid Monfr. resolution. Öngvum man jeg at hafa laant Haraldi Pulchricomi historiam, sem jeg sialfur hefi skrifat, man echi helldur betr enn hun kom nidur, þo villdi Monfr. heyra, hvert jeg eigi hef laanat Monsr. Lauarentzsyne hana eda Doctor Sperling etc.

85. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 29. oktober 1698. Access. 8. Egenh.

Har været forhindret i at svare T.s breve af $^{17}/_9$ og $^{24}/_9$ ved forretninger for Moth. Takker på egne og mr. Lerches vegne for modtagne norske varer; sine har han fordelt mellem gode venner her. Stavanger-brevene er rigtig

[1] »med« udel. kopibogen.

ankomne, vil sende en revers, som sammen med gehejmeråd Moths rekvisition kan nedlægges i stiftskisten og fri T. for ansvar, selv om A. M. muligvis ikke i vinter får tid til at gennemløbe dem. Oplyser om »assessor« Lorentzens forhold til T.s arbejder og om hans assessor-rang; anbefaler at lade ham endnu et år have oplaget af Orcades til salg; frygter for, at L.s økonomiske stilling er for svag til at han kan deltage i forlaget af Series; anbefaler at lade bogen udgå i to dele, hvad der vil være billigere. Ang. det kgl. biblioteks håndskrifter har Moth sagt, at det var bedst til foråret at sende dem til Bergen, så at de kunde føres ned med et af de kgl. skibe. Udbeder sig T.s afgørelse m. h. t. errata i Orcades. Skal ved lejlighed erindre om gælden hos Flitz, men har i dag 6 breve at skrive til Jylland for Moth, kan derfor heller ikke tage sig af en til Ásgeir Jónsson ankommen islandsk forsendelse. Gendriver et rygte om Moths giftermål (hans hustru var død $^{6}/_{2}$ 98). Kongen var for 8 dage siden på jagt og fik et slag af en hjort over skinnebenet; det var farligt, men er nu, gud ske lov, helt lægt. Har opgivet håbet om at få sin løn fastsat, undrer sig over Meiers ligegyldighed. På Island har vinteren været særdeles god; biskop Jon (Vidalin) har adskilligt at udsætte på bispestolens regnskaber, og enken er ham næppe meget velvillig, da han ikke viser nogen tilbøjelighed til ægteskab dêr. T.s skyldner Benedikt Magnusson er ankommen og skal blive påmindet, Gudm. Ketilsson er derimod endnu ikke kommen tilbage. A. M. har fra Holar modtaget en mængde gamle breve, for største delen uden historisk betydning, men de viser, at pastor Arngrim (Vidalin) kun overfladisk har gennemgået sådanne dokumenter; har ligeledes fra Skalholt fået de gamle breve, som var dêr. Har endvidere i dette år fået en Barlaams saga, men defekt. Etatsråd Meiers ældste datter skal sandsynligvis snart have bryllup med en Holstener mr. Reich, en vakker mand; den unge Meier er bleven fændrik. I en efterskrift meddeles, at kongen med skib har fra Portugal ladet hidføre vindruer og hver dag tager bad i druesaften, hvorved han allerede befinder sig vel; han havde en skade i låret af sin gamle sygdom, men det antages med tiden at ville bedres, hvad gud give. Hentyder til en morsom beretning af T. om Hr. Bents purgatorium (herom forek. intet i de to nævnte breve). Citerer i anledning af Grams død et skjaldevers, som A. M. giver en spydig udlægning. Advarer mod at lade breve gå i andres couvert end mr. Lerches, da sligt er strafbart og rentekammer-couverterne ofte åbnes på posthuset.

Hafn. d. 29. 8br. —98.

Mon frere!

Sidan mitt sídsta, sem var af 3. 7bris, hefi eg medtekid tvö hans bref daterud 17. og 24. 7bris, hefi hugad þar uppa ad svara tvo postdaga, einn epter annan, enn alltid hindrun feinged. Nu er þetta sa þridie postdagur, og er nu upphafed a mínu brefi en alvarleg deprecation firer þessa laungu bidlund, sem eg þo ei er ordsök í, helldur sá, er mier alltid hefur feinged annad ad giöra. Fyrer þá Norsku vöru, er þvi eina brefinu filgde, nemlig half ancker Muulteber oc half vog raf, þacka eg aludlega; þad er allt mier vel leverad, og aptur af mier medal godra vina hier distribuerad. Monsr. Lercke hefr og sitt medtekid og lætur i lika máta sin compliment þessvegna giöra. I sama máta eru

Stafangurs brefin vel framkomin; fáe eg stunder i qvelld, skal eg Monfrere senda revers þar uppa, sem med Geheime-R. Mothis brefi hier um kann innleggiast i Stifftskistuna, so er Monfrere fra þvi forsvari, helldst þar eg ei veit, hvört i vetur stunder fæ þaug ad percurrera[1]. Monsr. Laurentzen mun hafa skrifad á

---

[1] A. M.s egenhændige revers, som foreligger i AM. 1057 IX, 4to, lyder:

Effter Hans Excellences, høiædle og velbaarne Hr. Geheime-Raad Mothis ordre hafver Kongl. Maj. Historiographus, velædle og hoilærde Thormod Torfvesen til mig underskrefne ladet levere 277 gamle pergamentsbrefve, samt 8 skrefne pergaments lapper, henhørende til Domkirken udi Stavanger, Hvilke documenter, saasom de mig nu ere leverede, ieg hermed belofver alle uskadede at restituere, naar de af mig ere blefne igiennemseete.

Kiøbenhafn d. 29. Oktobr. 1698. Arne Magnussen.

Det bærer med Ásg. Jónssons hånd udskriften: Sr. Arnas Magnussens revers for Stafvangers brefuene.

Sammesteds findes de to efterfølgende, ældre reverser ang. disse breve: 1. Torfæus' egenhændige af 1683 med hans våbensegl (sort lak) — hertil en dublet uden segl, 2. et af Torfæus' daværende islandske sekretær Árni Hákonarson underskrevet 1684; de lyder:

1. Kjendes ieg vnderschreiffne att haffue annammet effter kongelige Matt. min allernaadigste Herres ordre 66 stycher gamle breiffue paa pergament schreffuit, aff Capitulet vdi Stavanger, som Ereverdige, Hederlige och hoylærde Mend Mag. Mads Tausson S. S. Theologiæ Lector och Præpositus vdi Ryefylche och Carmsund, och Mag. Jens Godtzon, Rector vdi Stavanger schole och Vice sogneprest ibidem paa samptlig Her. Capitularium veigne mig for dett første haffuer leverit. Huilche schal effter kongelige ordre bona fide restitueris, naar ieg dem thil Kongl. Matt. thienniste Effter allervnderdanigste bestillings plicht haffuer brugt. Til vitterlighed setter ieg min hand och signet her vnder.

Datum Stavanger d. 19. Januarii 83.

Thormod Torffueson.

Hertil påtegningen: Velledle Tormo Torffuesons revers paa 36[!] gamle brefue aff Capitulet. 19. Jan. 1683. — N. 76.

2. Anno 1684 d. 11. Junii.

Effter Hans Kongl. Majt. allernaadigste befalning, bleff Studioso Arent Haagensen af Ædle oc Høilærdt Thormod Torffvesen, Hans Kongl. Majt. Historiographo, udskichet, leveret af Capitulit i Stavanger:

Gamle breffve paa pergament skrefne
Latinske tilsammen store oc smaa numererede. . . . . . . 64 støcher
Norske store och smaa ocsaa numererede . . . . 170 støcher
Tilsammen . . . 234 støcher

Stavanger Anno et die ut supra
udi Capituli Notarii absentz
Claus Hansøn.

Disse offvenbemte. 234 gamle breffve haffver Ieg underskrefne paa Ædle oc Høilærdt Tormod Torffvesøns veigne, rigtigen tolde oc numererede af Capitulit i Stavanger anammet, foruden de velbemt. Thormod Torffvesøn tilforen selff af

laugardaginn var, þvi so var ockar aftal, enn eg hindradist. Ad hann ei vill forleggia Orcadum errata, hverki heil ne half, skrifadi eg 3. 7bris. Monfr. deiler a mig, ad sig ei hafi lated vita Monsr. Laurentzens titel: hann er ei Assessor, helldur hefur hann rang med Assessoribus i Consistorio. Annars er eingenn ávirding ad skrifa hann Assessor, hellst ef honum sialfum er þar med þient; hæc in aurem mussito. Hvörnin þeim afreikninge skal vared vera, er Monsr. Laurentzen skal vid mig hallda, veit eg ei, Peninga fornem eg ei, ad hann firir nockur Exemplaranna feinged hafi. Enn eg vantreysti mier þeim resterandi exemplörum betur ad veria enn hann, þvi ætla eg best sie, ad þaug ennu eitt tag hia hönum bíde. Enn taled á þeim öllum til samans, er Monfrere tilkoma, bædi af þeim er utleverud eru og ennu heima i behold, skal eg fá hia Monsr. Laurentzen, og kiemur hann so sidan þar til svara, annadhvert uppa þann eina máta eda þann annan. Sieu nu Monfreres þankar ödruvis hier uti, enn so sem eg skrifa, þa lætur hann mig þad vita, og skal eg þá þar uti giöra, hvad hann giört hafa vill. Um Seriem ex parte ad forleggia, mun Laurentzen skrifad hafa. Ecki gat eg á honum fornumed, ad hann hana halfa forleggia villdi; þad frekasta hann þar um vid mig taladi, var ad um eitt ár villdi hann vel interessera ein deel þar i; veit eg ei glögt, hversu miöc þar sie uppa ad biggia. Eg meina þeim manni sie aura fátt. Eg skrifadi i mínu sídsta, hvört Monfr. villdi ecki skipta henni i tvo parta, vænti svars þar uppa, sem og uppa þaug dubia eg þar sendi. Yrdi hun i tveim pörtum, þá kostadi hun ei so ifirmata miked, ef madur hana skylldi sialfur bekosta. Um Jöfurs qver verdur i ár eckert, og þvi sendi eg ei so hraparlega Catalogum þar uppa. Höfudsmadur sagdi, ad best mundi þaug ad levera i vor til Biörgvin, ad þaug i eitt af Kongsins skipum innskipast kunni. A móti vori skal eg um ordre erindra, fyrr þarf þess eigi. Þad eg firir laungu skrifad hefi um Almutium eda armorium[!] [1] i Orcadibus, veit eg ei hvert so standa skal, þá

Capitulit haffver bekommet, Hvilche 234 breffve Capitulit igien skall bliffve tilstillet, naar de till fornødenhed ere brugte. Till vitterlighed under min egen haand. Stavanger d. 11. Junii. Arent Haagensson.

De tre reverser er indlagte i et omslag, som med A. M.s hånd bærer »Stangeland i Carmsund 1712 mense Octobri«. Jón Ólafsson fra Grunnavík har tilføjet »Thormoder og Arnas Reverser for Stavangers Brever. — Lit. O«.

[1] Almucium bet. en kanike-kappe, armarium: skab eller skrin.

Errata þrickiast, eda og þar skal nockur mentio giörast um þess forandring; Indica illud qvæso! Þad sem i Serie forandrast skal, skal vel i agt takast, þá so langt kiemur. Fra Hans Tobiassyni hefi eg eckert svar feinged um Flitzes peninga, skal skrifa honum til á laugardaginn. I dag fæ eg ei stunder, þvi eg hefi 6 bref ad skrifa ad Jotlandi firir Höfudsmann. Asgeiri skilldi eg tilskrifa i qvölld, enn mun ei fá stunder, og hlítur hann þá ad missa máls til á laugardaginn. Eg hefi feinged bref og packa til hans fra Islandi, og skal eg þar um vita sídan. Ecki er hæfi til um gipting höfudsmanns, og eckert er hiedan nytt ad skrifa, nema ad Jöfur var firir 8 dögum a díra veidi og fieck slag af einum hirte framan á sköflunginn; var hættilegt, enn er nu, gudi sie lof, aldeilis heillt. Aungu er eg nær um laun, og afhuga er eg ordinn nockud þar um vid Slattumann ad tala, þar eg veit, ad hann kann þad ad giöra, enn vill ei. Undarlegt sinneslag er þad ad bioda einum obedinn gott til og pretta so. Hvad vídara þar um annars verdur, veit eg ei, kann og ei firir enda ad siá, i þvi efni. Fra Islandi eru engar merkilegar fretter. Arferdi hefur þar i vetur er var hid besta vered. Mag. Jon er vel þar upp kominn, enn þikist ei finna stolsins vesen i rigtugheitum, næsta mun hvert ei verdur process þar af. Eckian er honum vist ei hin greidasta, sidan fornemst, ad hann ei ætlar þar qvanfangs ad leita. Benedix Magnusson er hier nu og verdur i vetur. Mun eg nu Monfreres prætension upprifia og ei til sleppa láta. Gvöndur Ketilsson er ennu ei heimkomin. Fra Holum hefi eg feinged heilhop gömul bref, sem flestöll eru af litlu verde til historiunnar, þo kann eg þar af ad siá, ad Sera Arngrimur hefr slik document non nisi perfunctoriè pervolverad. Eg hefi og fra Skalhollti feinged öll þau gömul bref, er þar voru. Eru þaug af sama slagi. Blessada Barlaamssögu hefi eg og i ar eignast, enn þar vantar vída í. Eingen af Etats-R. Meiers dætrum hefur ennu haft brullaup, enn uden tvil skal su elldsta med firsta þar til, hun skal hafa Monsr. Reich, einn fra Holsten, vackarann mann; sá unge Meier er ordinn Fendrich. Hvad nu er tilbaka, skal vist koma á laugardaginn kiemur. Imidlertid er eg, næst allra heilla oskum, og aludarqvediu sendingu til Asgeirs,

Monfreres

þienustuskylldugaste þienari

Arne Magnussen.

því gleimdi eg, ad fra Portugall eru komnar vínþrugur, er Jöfur hefur med skipi lated þangad sækia, eru þær nu pressadar, og badar Jöfur hvern dag i vinberia blodenu og befinnur sig allareidu vel þar efter; hann var laskadur nockud i lære af gömlu meini, enn meinast ad verda betur med tíd, hvad gud gefi. Mikid hló eg ad purgatorio Hr. Bentis oc þeirri reflexion, sem Monfrere þar ifer giördi. Um Grams dauda datt mier i hug þesse vísa: Nordr eru öll of ordin, aud lönd at Gram daudan[1], allr er fridr af falli flugstyggs burar tiggia ɔ: af at tigge [*sål.*]. Nu er papieret og timenn uti. Monfrere lifi alla daga vel og heilse Asgeiri fra mier. Betra er ad skrifa mier til i Monsr. Lerckis couverti enn annarra. Madr kann ad koma i straff firir bref med rentecammer couvert, þvi þeir rifa þaug offt upp i Posthusinu.

86. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 19. november 1698. Access. 8. Egenh. Moths segl (sort lak).

Ásg. Jónssons påtegning: »Anno 1698 aff 19. 9br., d. 14. Xbr. bekommet fra Archivsecreterer Monsr. Arnas. Svarat 14. Jan. 99«. — Med særlig hånd: »franco«.

Boghandler Liebe har nu givet endeligt svar på A. M.s forslag om at forlægge Series. Han vil på egen bekostning forlægge bogen i mod ret til at tage så stort et oplag som han vil; forfatteren får 20 ekspll. og kan på egen bekostning lade tage 10 til, men skal selv lønne korrektør og låne forlæggeren 100 rdl. rentefrit i 2 år. A. M. tilråder at modtage dette tilbud. Den svenske udgave af Snorre Sturluson er nu kommen til byen; teksten er afskrevet efter den ene Codex Academicus, som er hos T. (d. v. s. Kringla), den svenske oversættelse er tålelig, den latinske ubrugelig og fejlfuld. Netop nu modtager A. M. T.s brev af $^{15}/_{10}$, som snarest skal blive besvaret. Ásgeir Jónsson har ikke drømt rigtig; A. M. har fremdeles ingen udsigt til embedsløn. Bebuder etatsråd Meiers datters forestående bryllup.

Hafn. d. 19. Nov. —98.

Mon frere!

Mitt seinasta til hans var af 29. Octobr. Ad eg sídan eigi skrifad hefi, hefr ollad burtreisa bokhandlarans Liebe, vid hvern eg optlega talad hefi um ad forleggia Seriem, enn eckert endilegt svar feinged fyrr enn nu i þessarri viku. Nu eru hans endilegar propositiones þessar. Hann vill uppa sinn kostnad forleggia bokina, so ad hun skal ferdug vera til næstkomanda Michelsdags;

[1] Verset svarer nærmest til v. 19 i Hallfred vandrådeskjalds Óláfsdrápa. Se F. Jónsson, Den norsk-isl. skjaldedigtn. I, A. s. 163. Men hvem er Gram?

hvört af henne mörg exemplaria eda fa þryckt verda, vill hann fyrir ráda (meiníngenn er, hann vill láta þrickia ædi mörg, og er þad ad minni hyggiu heil vel). Authori vill hann giefa 20 Exemplaria uppa þryckpappir. Vilie author hafa fleire, þá skal honum fridt vera ad leggia þar til pappir sialfum, þo eigi fleire enn tiu. Correctores skal author sialfr skaffa og launa, og þar a ofan lána nefndum forleggiara 100 Rixdle rentulaust i tvö ár. Vid þetta ad standa hefr hann lofad mier, ef Monfrere so líkadi. Nu stendur til Monfreres hvad hann hier uti vill hafa giört. Betri Conditiones eru þessar enn ad giefa Lorentzen 50 Rixdler firir eckert, þvi ei er rentan so stór, og madurenn er sufficiant ad betala, þá tvö ár lidin eru. Nu þikist eg vita Monfrere muni ad þessu gánga (betri conditiones giet eg ei skaffad), hvad ef so er, þá væri best ad skrifa Etats-Raad Meier til, ad madur mætti fá þann fyrsta qvartal betaladan hier i bynum, eda og so miked sem madur þarf; tækest fyrst þeir 100 Rixdler þar af, og bokhandlaranum mot obligation leveradest, af resten keypte madur stórt papir til þeirra tiu Exemplaranna, þvi þad þarf Monfrere endelega ad hafa til Ministros og þess, er bokin dedicerast. Uppa Flitzes peninga vil eg ei facit giöra hier uti, þvi tíden er naum; komi þeir, þá kunna þeir par vexel upp ad sendast og þeirra andvirdi takast i Post Cassanum i Stavangri, edur og i annan máta transporterast. Eg vil nu vænta med fyrsta svars hier upp á. Sá Svenske Snorri Sturluson er komin hingad til byssens, kostar 7 Rxdle, nær til Magnusar góda, aungvar notæ eru þar, og eckert nytt í nema Islendskan, sem er apographum Codicis Academici annars, sem nu er hia Monfrere; versio Svecica er bærileg, enn versio Latina (þar eru bádar med Islendskunne) ölldungis onyt og raung. Vilie Monfrere hann hafa, sem eg þo ei true, þá kann eg hann kaupa sídan, því hier eru 3 a 4 Exemplaria. Sem eg nu er ad skrifa þetta, leverast mier Monfreres bref af dato 15. Octobr., sem er svar uppa mitt af 3. 7br. Nu giet eg ei i dag þar uppa svarad, enn er þó eitt og annad þar í, sem eg mier scrupulos i giöri, og endelega svars krefur. Eg skal siá þad kunni ad skie á laugardaginn. Ei er Asgeir draumspakur madur, og alldri skal hann minn drau[m]madur vera. Jafnær er eg i öllu, og einskes góds vænti eg fra Sláttumanni, ætla og ei frekar hann þar med ad mæda. Ei eru Slattumadur nie hinn, riddarar ordnir, kannske og þad bíde ennu nockud. Su af Etats-Raad Meiers dætrum, er

med Monsr. Reich forlofud hefur vered, skal innann skams med honum brullaup hafa; Capitain Biering bídur ennu nockud, sem rómast. Nu enda eg med allskyns heilla óskum, og forblif alltid

Monfreres þienustuskylldugaste
Arne Magnussen.

A Monsieur
Monsieur Thormod Torvesen
Historien du Roy
A
Stavanger.

87. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 11. december 1698. AM. 285, fol., s. 7—9. Ásg. Jónssons hånd.

Har nu endelig modtaget A. M.s brev af $^{29}/_{10}$; beklager, at kvitteringen for Stavanger-brevene kun lyder på »nogle breve« (dette stemmer ikke med den nu foreliggende kvittering, se nr. 85). Udtaler sig nærmere om sit mellemværende med bogtrykker Lorentzen. Ønsker til Series at føje en 4de bog, hvori han vil behandle de fabler, som Saxo har fulgt, og udførlig genfortælle disses indhold (dette refereres i J. Erichsens redegørelse for Series i fortalen til Torfæana p. XIX). Ragnar lodbrogs historie volder bestandig vanskeligheder; har fra fogden på Lister fået nogle topografiske oplysninger (Guldvig hedder endnu, hvor harpen fandtes). Bemærkninger om tilbagesendelse af det kgl. biblioteks håndskrifter og om trykfejlsliste til Orcades. Henviser ang. redaktionelle enkeltheder i Series til sidste brev (forekommer ikke i det i kopibogen indførte).

Thil Archivsecreterer Arnas Magnussen aff 11. Xbr.

Effter stoer lengsel fech jeg hans aff 29. 8br. Þad er vel Stafvangers brefinn eru framkominn, enn hann geffur mer qvittering paa nogle breff, þad kann extenderast til 3 a 4, enn jeg hefi qvitterat per numerum til Staffvangers kirke. Jeg læt þad standa vid Monfr. meining, at exemplaria stande hia assessor Laarentzsyne i vetur, enn numerum bid eg Monfr. vili taka hia honum; jeg hafdi væntat hia honum bæde þau svenschu toy, sem eru utgenginn, og þad eg bestilte hia honum fra Englandi, enn hann prettar mig, þar hann hefur þo andvirdi hia ser i exemplaribus; eigi tvilade jeg uppa hann hefdi sendt mer þad exemplar i Norschu Chronicunni, sem hann hafdi, echert svar heldur fengid fra honum um halfa Seriem, enn raunar liggur litit a þvi, morg exemplaria þrychiast eigi þar af, og þa jeg hef fengid svar um Valdhamars refs fordring, veit jeg at retta mig effter um peningana, og vilde Monfr. sialfur giora forslag hvat

thil þarf. Jeg er kominn i þanka at lata verda fiorar bækur, su fiorda um fabulas, sem Saxo hefur seqverat nochurneigen ad uppschrifa, sidan jeg hefi hafft so mikid omak firir þeim, enn þar apposite ad syna, hvad hann hefur seqverat; svo er eg fri, at jeg eigi hef blandat historiunne med fabulis, enn vise hans fundamenta; veit eg Monfr. synist þad kunne at verda sem kortast, enn sidan eg hefi skrifad þær vidtlofftugliga, vil eg eigi hafa þad svo mikid kort: Ex. gr. uti Humla og Lothero a at færast integra loca or Hervarar sogu um Humla Hunakong og Lodur mote Angantyr, uti Alreco og Gesteblindo um Heidrech og Gestumblinda, Josura Frodii 3tii filia um Arngrims sonu og Eyfuru etc., enn hvort þetta þrychist a einu ari eda tveimur, þar um siam vid ochar leiligheit. Jeg kan sia af Orcadibus, at hun kann eche kosta svo ædi mikid, enn stæchar hun altid nochud. Jeg revidera ennu og er nær ordinn ær i Ragnar Lodbroch, þvi eg þichist nu sia alt annad, hvorninn þeir eru confunderadir, enn sa i Ermannarici tid kemst aldri heim. Fogetans af Lister attest hefi eg fengit um horpuna, og heitir ennu Gullvikin, sem hun skal vera fundinn, etc. Catalogum upa jofurs kver villdi Monfr. senda mer, og lika procurera min qvittering, mætti mer sendast moti leveringunni, og sæi eg giarna þau mætti sendast med jofurs bati fra Bergen, og þa heil sicher firir mer og goda qvittering. Errata i Orcadibus villda eg giarnan Monf. villdi lata þrychia, enn med ollum retti koma þau half Monsr. Laarentzsyne til, hvat þo eigi þarf i at standa. Um armarium og þau loca Monfr. skrifar um, hefi eg svarat i seinasta brefi, Benedix mun hann nu krefia, og Gvend Ketilsson þa hann kemur. Barlaamssogu nafn bid eg færist inn i Seriem.

88. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 14. januar 1699. AM. 285, fol., s. 9—15. Ásg. Jónssons hånd.

Indledes med en latinsk imødegåelse af A. M.s kritik af visse genealogiers benyttelse i Series (trykt i Torfæana, s. 99—101). Spørger om forskellige læsemåder ang. dansk oldhistorie fra en nylig fremdraget codex. Til svar på en bemærkning af A. M. om, at det er uvist, hvis søn Erik, fader til Emund og Bjørn på Haug, var, henviser T. til mag. Brynjolvs eksemplar. Imødegår kritiske indvendinger af A. M. (som ikke foreligger, sandsynligvis fordi et brev af $^{26}/_{11}$ mgl.); redegør for rettelser og tillæg til Orcades; sender besvarelsen af A. M.s to breve med en tak for hans store umage og omhu. Går til behandlingen i Series af Ragnar lodbrogs forhold til Sigurd Fafnersbane, hvorom han vil udtrykke sig forsigtig; ang. lokalsagn vil han citere fogden på Lister i stedenfor

kællingen på Spangareid. Vil få at vide, om Abbas Stadensis stemmer med nogle fra Pontanus og Meursins anførte citater, og nogle læsemåder fra Adamus Bremensis. Giver rettelser til III. bogs 5. kap., begrundet i en rigtigere forståelse af Snorre Sturluson. Beklager vanskeligheden ved at få brev afsendt på grund af langvarig storm og uvejr. Takker for A. M.s aftale med Liebe og har gjort anstalt til at sende penge. Besvarer enkeltheder i A. M.s breve. Ender med klage over forvirringen mellem de til forskellig tid levende Ragnar'er, hvilket allerede tidligere i brevet er berørt (citeret i fortalen til Torfæana p. XI).

Om det herefter følgende brev fra T. indeholder kopibogen s. 17 kun »Aff 8. februarii skrifat til Archivsecreterer Arnas Magnussen um 50 rixders vexsel fra Bergen thil ham«.

Thil Archivsecreterer Arnas Magnuss. aff 14. jan. M DC XC IX.

Ad ea qvæ hac epistolâ de genealogiis repetis, respondi antea, jam deinde collegi genealogias, qvas Eyolfus[1] ex lib. Reseniano exscripsit, et contuli cum his decem, qvas tu collegisti, et concordant, cætera vero, qvæ Langfedgatal continentur, una tecum ut frivola rejicio, in illo forte erravi, qvod illa priora, decem nempe illas generationes, Langfedgatal inscripsi; si titulus emendetur, et Codex Resen. pergameneus tantum reponatur, tutò possum dicere hoc schema me inde excerpsisse. Urges præterea non recte me generationes has ab Odino derivare, sed hoc non asseqvor, nam præter qvod in his genealogiis habetur, in præfatione ante Skioldum, explicit pag. 1a, incipit 2a, cujus prima linea deest, conficiturqve ex reliqviis abscissarum literarum, qvæ supra duas posteriores columnas visuntur, hanc lineam non aliud fuisse qvam nomen Odin supra singulas columnas pictum[2]. Cod. Flat. hæc probat, qvi Odinum Skioldi patrem facit, ut et Edda in præfatione seu prologo, et ipse Snorrius Sturlæus in suo chronico, qvi Skioldum Odini filium fuisse tradit, Gefionem duxisse et Lethræ habitasse. — Danum fuisse Olafi filium, utraqve Reseniana et tua genealogia, ut et Cod. Flat. consentiunt, nihil subest, cur non liceat mihi errorem ejusdem membr. alio loco ostendere, cum nec ipsum probem, ipse qvoqve Saxo Uffonem Dani patrem ab aliis Olafum dictum tradit, Snorrius Danpum vocat, neutrum dogma ullis rationibus infringere possum, seqvitur ergo, qvod aut duos habuerit patres, duos

[1] Vistnok den senere præst E. Björnsson (student 1687, † 1747), som har afskrevet forsk. håndskrifter i den AMske sml. [2] Beskrivelsen af dette beskadigede membran-blad må gælde den ovenfor nævnte, ved universitetsbibliotekets brand tabte, codex Resenianus, som indeholdt annaler, kongerækker m. v.

avos, qvod aburdum, nisi vitricos statuamus, qvod probatione eget, aut fuerint binomines, nec hoc omnino absurdum, cum Sigurdus Hringus et Ofeigus Grettir, et si qvi plures, duo propria nomina gesserint, sed nec certum, qvod Rigus et Danpus propria nomina sint, possunt esse appellativa, ut Rigr fastuosum et Danpr sordidum denotent, qvod vero hi duo provinciales reges fuerint et tertius Danus Daniam invaserit, cur omni auctoritate destitutus statuam, non video, qvin et Rigum, non Danum, primum regis titulum usurpasse ex Snorrio colligo: moðir Dyggva var Drott, dottir Danps k[onung]s s[onar] Rigs, er fyrstr var k[onung]r callaðr a danska tungu. Hoc nescio, qvomodo ad Danum applicari possit, cujus mentio hic non fit; qvod si ergo Rigus primus regis titulum usurpavit, inter minorum gentium reges ex dignitate numerari non potest, qvod si omnino hanc opinionem de invasione Dani et diverso stemmate, qvam aliqvando secutus, postea damnavi, libet inserere, nihil certe annorum numerus in Seriem redactus inde turbatur, nam synchronos tunc fuisse oportet, Vermundo Rigum, Olafo Danpum, Danumqve Olafo per vim exturbato successisse; itaqve nihil scio, qvid in 5to cap. mihi corrigendum sit, securus itaqve qvid alii opponant, codicum auctoritate et fide qva illos exscripsi, et candore qvo dissen[tien]tia loca exprimo, me tueor. Þar sem i hans codice, sem hann nyliga hefur fengit [1] (mætti giarnan vita hvar fra), stendr firir framan ættartöluna, þad sem Eyiolfr schrifadi af somu bok, hvar fyrst stendur »Har[ald]r harfagri var son Halfdanar svarta«, þar næst: »I þann tima, er Karl k[onung]r, er kalladur var Magnus, styrdi Romveria riki, hyggiom ver riki ok k[onun]gdom haft hafa a nordurlondum Sigurd Hring, f[odur] Ragnars lodbrokar« etc.; bid eg hann villdi lata mig vita i þeim paragr. hvort svo stendur, at effter Har[ald] k[onun]g var Eir[ikr] k[onung]r, er kirkio let gera i Slesvic, effter hann var annar Eir[ikr], er kirkio let gera i Ripum, hvort hia honum standa Eirikar, þar Adamus Bremensis hefur Harec, og hvert at Ragnhildr, kona Ha[ralds] harfagra, muni hafa verit dottir þess seinna Eiriks, sem þar stendur, og i þeim paragr. »Sveinn tiuguskegg toc riki i Danmorc« þar standa þessi ord: »I þann

[1] Det pågældende håndskrift tilhørte ikke A. M., men universitetsbiblioteket; det var en membran, som foruden Sverres saga indeholdt en lille, i Bartholiniana D bevaret saga om Danekongerne, trykt i Scriptores rer. Dan. II, 422—33 og Chran. Vidsk. Selsk. Forh. 1878, No. 6.

tima heriudu Jomsvikingar i Noreg at aeggian Sveins k[onung]s, morgum vetrum siþarr borðuz þeir Sveinn k[onung]r og Olafr Svia k[onung]r og Eir[ikr] jarl etc. vid Olaf Tryggvason«, hvert þar stendr »morgum vetrum«, eda »eigi morgum vetrum«, þvi þad munar mikid um Jomsvikinga bardaga. Þad hann schrifar um Emund og Biorn at Haugi, at se ovist, hvert verit hafi synir Eiriks Refilssonar eda Eiriks Biarnarsonar, kunni eigi absolut at segiast, enn vili haldast firir conjecturam, at hann hafi verit Eiriks Refilssonar son, þa kann hann þar i at rada, þo ef hann confererar exemplar Mag. Bryniolfs[1], þicki mer þad litill scrupulus, þar svo stendur: »Synir Biarnar jarnsidu voro þeir Eir[ikr] og Refill. Hann var herk[onung]r ok sæk[onung]r, enn Eir[ikr] k[onung]r yfir Svia riki effter fodur sinn ok lifþi litla hrid. Þa tok rik[i] Eir[ikr] son Refils, hann var mikill hermadr ok allrikr k[onung]r. Eiriks synir voro þeir Emundr ok Biorn k[onung]r, þa com Svia riki enn i brædra scipti, þeir toko rik[it] eptir Eirik Refilsson«. Siþan hefur Mag. Bryniolfs exemplar galt, þar þad setr »Aunundr het son Eiriks«, enn [a] at standa efftir Hervarar sogu »Eir[ikr] het son Amundar«, sem a at standa »Emundar« effter Langfedgatali, »er riki toc eptir fodur sinn at Uppsolum, hann var rikr k[onung]r, a hans dogum hofz til rikis i Nor[egi] Har[aldr] k[onung]r hinn harfagri«. Svo þicki mer eigi neitt kunna klarara at setiaz enn þetta er, þa oll exemplaria eru confererut. Um Steinmod froda finn eg eigi meira, eigi kunni eg at lukta hann upp af mer sialfum, þo stendr til Monfr. at taka hann ut, enn um Berg abota finnr hann vel i annalibus effter annis i Serie, enn Gvendr Olafsson kann tutò citerast, þvi hans bref mun finnast. Um holman i Geirhildar vatni, at setia inter errata Orcadensium, þickist eg eigi kunna at taka i burt, þvi eg veit eg hefi eigi dictat hann upp, og ef sionarvitni finnast og hann er þar, þa kann eigi segiast eg hafi errerat, enn ef hann finst þar echi, þa kann þad reputerast inter memoriæ lapsum. Um armarium pro almutio og natalitia in Orcadibus minnist eg eigi betr enn hafi svarat, og set eg þad alt i Monfr. hand. Jeg sendi Monfr. vist breff communitatis Orcadensium ad reginam Philippam Eirici Pomerani anno 1425 skrifat, sem jeg utilucti, firir þvi þad er corrupt skrifat, og ætti þad at bodast inn til pag. 182 post Davidem

[1] Vistnok Hervarar-saga håndskriftet AM. 203, folio.

Meinerem, ef þad kann at finnast correctius i Archivinu, og þad annat sem þar med fylgdi; synist annar hafi succederat inter Meinerem et Thornam Tholach. Pluralitas Ragnarorum gerir mig vitlausann, jeg ærist nu i þvi og þychist sia svo margar þeirra fylgiur, at þær gera mic skygnan, enn sidann blindann. Nu er svarat uppa bædi hans bref, og þacka eg honum inniliga firir hans stora omak og umhyggiu, enn þegar hann kemr nu til lib. 1, cap. 4tum til þeirra orda: venio ad Sigurdi Fafnericidæ vitam et Nornagesti narrationem, og þad jeg statuera þa tvo, og sidan i odrum paragr. um Ragnar Lodbroch, hann hafi verit hans gener, og um relationem kellingarinnar a Spangareidi, þa vill mikil cautio i ollu þessu, þvi eg vefst i þvi, hvert tveir Sigurdar Fafnisbanar hafi verit, og hvert Ragnar Lodbroch hafi att nochors þeirra dottor, og hvert Giukungi hafi verit Sigurdi hringi samtida; enn fogetans a Lystr relatio vill setiast i stadinn firir kellingarinnar. Kynni og firir þeim sistu þrimur paragraphis fra »venio ad Sigurdum Fafnericidam« og til þess »pergo jam ad historias fabulis ita interspersas etc.« gefast rum firir i þryckinu, þa væri þad vel, enn ef eigi kann, þa ma þad standa, og verd eg þa odruvis at explicera þad in processu operis. Hann villdi lata mig vita, hvert Abbas Stadensis hefur þad svo sem Pontanus schrifar pag. 96. in principio Haraldi et Regneri »pulsus est primo ab Haraldo Reginfridus mari fortunam tentare instituit« etc. usqve »tandem eodem remenso itinere in Daniam cum admirabili victoria rediisset«, hvort sa Reginfridr se Ragnar lodbr. og svo sem Meursius segir in principio Regneri: Res, qvas gessit, variè[1] sanè memorantur ab auctoribus, qvi qvæ[2] a Germanis gesta scriptis suis prodidere. Hann vildi vera svo godur og communicera mer, hvad hann finnr in Germanis scriptoribus um hann. I Adami Brem. lib. I. cap. 44. vildi hann sia i authentico scriptore, hvert þar stendur »Hardegon filius Sveni«, og i cap. 47 hvert þar stendur »Hardewich filius Gurm«, og ef hann kynni integra loca. Nu sa jeg betr effter i Snorra St. s.; þar segir hann eigi, at Dan se Danpss., enn Drott se Danpsd. og systir Dans, þad er halfsystir, svo modir Dans hefir annat hvert att Olaf fodur hans fyrri og Danp sidan, ellegar og Danp fyrri, og svo er Dan Olafsson og hefur eigi invaderat regnum, enn moguligt fengit Danps provincias til

[1] variæ *kopibogen.* [2] qvæ *mgl. kopibogen.*

sinna, so verdur og eigi heldr Vermundr Rigr, en Rigr af annarri ætt. So begyndi jeg cap. 5tum, lib. III. soleidis: Vermundus inter Daniæ reges â Sax. decimus septimus constitutus et Vigleti filius statuitur, hunc in annalibus nostris locum occupat, a sapientis cognomine illustratur, nam genealogiæ, qvas exhibuimus, Olafum Mansvetum filium ejus fuisse testantur, ipso Sax[one] suffragante, Olafi autem Mansveti filium Langfedgatal, ut et liber Originum Norvegiæ Codici Flat. contentus col. 10, Danum Magnanimum; at Snorrius Sturlæus Dani sororem Drottam Danpi filiam Rigi neptem, illius, qvi primus in septentrione rex appellatus est, recenset; matrem igitur Dani post mortem patris ejus Olafi Danpus duxerat, fuitqve Drotta uterina illius soror. Snorrii testimonium tale est etc.

Hans fyrzta aff 19. 9br. og seirna af 26., þann 7. hujus bekommet, enn echi hefur sidann gefist færi at bestilla svar, og echi veit eg ennu leilighed, og ma þvi þetta svar bida occasion. Mitt seinasta af 11. Xbr. kom til Staffvanger jola kvold, og la i Buchen so lengi med folchi sem reisti her fra sama tid þad var skrifad; echert folch mynnist so langstadigt ofæri, storm og ovedur, hvorn dag i alt haust og ennu continuerar. Jeg þacha Monfr. firir þa syslu med Libe; straxs jeg fech brefvet, skrifadi jeg thil Bergen thil stifftamptschriffver Reich at giora mer vexsel upa 100 rde, nær jeg kynni at fa þeim til hans komit, og minum correspondent strax at ganga til tholdforvalter Rye, eff Reich eigi kynni, þvi fra Staffvanger kann jeg eigi faa þad, enn jeg hefi ennu echi fengit svar; þo kann Monfr. slutta til vid bokhandlarann, sem hann hefur skrifad mer til, þo jeg hafa verdfri dedication, og kynni hnokast um þær fabulas, sem jeg vil i fiordu bokina innfæra, sem eg hefi skrifad um til forna, þad er saga af Asmund berserkiabana, Indrida ilbreidar þattr, þvi hann kemur vid hann Toka, þa hann atti at hlaupa a schidum nedan firir Kulne, um men Friggiar a nanis dato, og um Hiaranda og Hogna og soddan meira, sem upplysir, hvadan þetta se tekid. So giorir Monfr. skrifftlig accord med hann, þo þad verdi echi alt ferdugt til Michelsdag, ef fabulæ setiast til, kann at hialpa til nytt aar eda kyndilmesso a odru ari, hvor sem lifer, og Monfr. veit mannen ohættan skuldunaut. Nu svarast up a resten. Þau 20 exemplaria hann unner mer kann passera, enn hin tiu af godum papir vil eg lata upleggia, vilia 40 bækur til, ef bokinn verdur 4 alphabet, og munu peningar hia Gvendi

Ketilssyni hrochva til, eda hia Knut Storm, sem jeg her kann bethala Asgei[ri]. Benedix mun og borga, enn um correctorem trui jeg Monfr. sialfum best; um adra er eigi vert. Til slattumanz tiair echi at skrifa um þad til nytt aars er forfallit, þvi eg hefi skrifad þad i seirna brefi af 11. Xbr.; og tiar echi at forandra. Hans Tobiæson helldur eirn, sem sækir Flitz þann merkiliga mann. Um Norschu Chronicu þeirra svenschu skeiti eg eigi svo dyrt at kaupa; eigi schil eg, hvat slattu manni gengr til þess uphaldz med Monfr. laun; er eingi vegr til rika Sigga? Kann hofudsmadr eingi rad? Eigi skil eg þad gifftumal med elstu dottur slattumanz med Reich, þvi eg oschadi honum sialfum og henni til luchu med Biering; mun þetta eigi vera su yngsta? Nu fæ eg svar fra Bergen, at hvorke kann eg fa vexsel fra Rye eller Reich; ein echia i Bergen, radmann Hans Petersens, vill hafa 3 rde. i lage firir at jeg tel henni contant her; vil þvi forsækia hia fogedanum Friderich Tonder og profastinum her Hr. Jens Barsöe, hvert einginn af þeim kann þena mer þar med, ellegar verd eg at ganga at þessu bodi, og ma þo gud vita, hvad snart verda so hastugar milliferder og vissar, at jeg kunni senda peningana; einn ung karl heder Peder Römmer, sem hun hefur peningana hia. So man eg nu echi fleira etc.

P. S. Hvad huusasnotra og malajarn er? Þad forundrar mig, at su svenscha cronic kostar 7 rde., enn Orcades kunna ei ganga ut firir 4 ₰. Sturlaugs sogu og Arinnefiu sogu vilda eg hafa, og hvat Auctuarium Rudbeccii kostar. Hans Tobiæson skrifa eg nu til. Ragnar lifdi fyrr enn Lundun var funderut, firir Julii Cæsaris tid, og do og svo fyrri. Ragnar lifdi firir Valentii keisara tid, þa Ermanricus let troda Svanhildi, systur konu hans, undir hestafotum. Ragnar færdi strid med Carolum Magnum og atti þa gamla sonu. Ragnar giordi Biorn Jarnsidu son sinn ut af landinu sub tutore Hastingo 841. Ragnar do 845. Ragnar do 867; Ella drap einn, annan Fuglafangur[1], þridi braddaudur. Sio arum effter þann, sem do 845, er Har[aldr] harfagri, fimti madr fra honum, fæddur, en regeradi fiogur ar fyrr enn sa seinasti do. Hvornin skal koma þessu saman.

---

[1] aucupem Sancti Edmundi i J. Erichsens gengivelse.

89. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 4. februar 1699. Access. 8. Egenh. Moths segl (sort lak).

Torfæi påtegning: »Aff A° 99 d. 4. Febr. bekommet d. 1. Martii«; Ásg. Jónssons hånd »suarat 3. Martii og sendt til byen med Staffvangers offrighed«. Særlig hånd: franco.

A. M. opregner 4 breve, som han har skrevet i tiden $^{29}/_{10}$ 98—$^{14}/_{1}$ 99, men har intet brev fra T. siden $^{15}/_{10}$ 98. Har modtaget en veksel fra Flitz på 50 rdl.; frygter for, at resten vil gå til omkostning. Overkammerjunkerens (Knuths) død har ingen mærlig forandring medført. Her skal betales en stor skat af jordegods til 11. marts og 11. maj, og noget lignende påtænkes for Norge, om end i mindre målestok; T. vil heller næppe slippe. Opregner en række sagaer, som Svenskerne har ladet trykke. Indlagt følger et brev fra Erik (Sigurdsson), som beklager sin tilstand; A. M. vil hverken anbefale ham eller det modsatte, men beder T. give ham et svar. Ønsker sit sidste brev, som indeholdt et og andet om Meier [sláttumann] sønderrevet (sandsv. brevet af $^{14}/_{1}$, som mangler; dog er også brevet af $^{26}/_{11}$ 98 tabt). Undrer sig over ikke at have fået svar på to breve til Ásg. Jónsson, da tiden går m. h. t. det som skal forrettes med Knud Storm (islandsk købmand).

Monfrere!

Jeg hefi fra honum eckert feinged sidan þann 15. 8bris, enn hefi skrifad 29. Octobr., 19. Nov., 26. Nov. 1698, og 14. Jan. 99. I fyrradag feck eg vexel fra Mag. Flitz uppa 50 Rxdle, sem eg i hinni vikunni hier uppber; hvad eg af rentunni fæ eda resten af höfudstolnum stendur til æfintira, þó hefi eg þar um ordur gefed ad Christiania; grunar mig þad muni mest allt ganga til umkostnadar, þvi so plagar ad vera i soddan sökum, þad er þo gott vid feingum nockud. Nu ætla eg ei ad skrifa, fyrr enn eitthvad svar fæ fra Monfrere, nema sierlegt til falle. Eingenn merkileg forandring er ordinn vid Obercammer-Junkers dauda. Þad nyasta er hier ad tala um þann stora skatt af iardagódse (1 Rxdler af hverri tunnu hart korn), er gialldast á til 11. Martii og 11. Maii næstkomandi. Alíka skatts uppabod seigest (og efast ei um) ad vera i giördum um Noreg, þó ei nærri so stórt proportionaliter. Meinast og skattur heimtast muni af öllum Konglegum beþientum, Kaupstaderner skulu og eiga nockurs ad vænta, Monfrere fær án efa eina reim af hudinni med, nema þeir gleymi Körmt. Sviar hafa þrickia lated, firir utan Snorra St[urlu]son og Eigils Sögu Einhendta, Illuga Sögu Gridarfóstra og Sturlaugs Sögu Starfsama. Under pressu eru þar ædimargar Iislendskar Sögur, þar á medal Þidreks Saga, Gaunguhrolfs, Halfdanar Eysteinssonar, og margar þvilikar, sumar þo betri. Þegar frekari vissu þar um fæ, skal þad giör communicerast. I

þetta sinn verdur þetta ad nægiast. Innlagt er fra Eiriki, sem er hier i bynum og klagadi firir mier sitt tilstand; hvad þar uppa svarast eda hvert nockud, skal eg honum til kinna. Enn hverki recommendera eg þetta pro ne contra. Ennu eckert feinged hvörki af Benedix ne Gvöndi Ketilssyni. Eg lifi og dey

Monfreres

Hafn. d. 4. Feb. þienustuskylldugaste þien.

1699. Arne Magnussen.

Helldur villdi eg, ad Monfrere einhveriu lieti skila til Eiriks, þvi annars ætlar hann eg hafi bíhallded brefinu. Mitt sídasta, sem eitt og annad um Slattumann innihiellt, bid eg sundurrífest, og Asgeir þienustusamlega heilsest. Eg hefi honum tilskrifad 19. og 26. Nov. enn eckert svar feinged, hvad mig undrar. Tíminn lídur um þad, er forrettast á vid Knud Storm.

A Monsieur

Monsieur Thormod Torvesen

Historique du Roy

A

Stavanger.

90. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 10. februar 1699. AM. 285, fol., s. 19.

Giver en rettelse til Series af lignende art som i brevet af 14. januar. For lib. I, kap. 5 står dêr kap. 4.

Intak or brefi til Monsr. Arnas af 10. febr.

Paragraphum lib. 1. cap. 5. »venio ad Sigurdi Fafnericidæ vitam« þa stendur »ut cum constet plures eodem nomine«; þar firir vilie hann setia »ut cum suspicio sit«, og vilde hann bædi þann og seqventem paragraphum »Excipit hunc generi ejus Lodbrochis« etc. so moderera, at jeg echi endiliga statueri, at þad se vist, at þeir hafi verid til i Ermanarici tid, helldur at þad se suspicio echi utan fundamentis, þvi jeg diluera sidan soleidis, at af þvi sari, sem Ermanaricus fech, se fabula tekinn, og augerut og applicerud so til Ragnars lodbrokar konu, þess Ragnars, sem var son Sigurdar hrings, þvi tveir verda þeir endiliga at vera vegna ættartolunnar, sem fra þeim fyrsta er og aldrig kann standast fra þeim seinasta, enn þær eru so margar, at þær kunna echi at vera lognar. Þad jeg hefi skrifat um Aslaugar nafn af kerlingarinnar relation, vilde hann heldur lata setia effter fogetans brefi; svo kann hann at lata þryckia fort.

91. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 18. februar 1699. Access. 8. Egenh. Moths segl (sort lak). Torfæi påtegning: »Aff A° 99 d. 18. Februarii, bekommit d. 10. Martii fra Archiv Secreterer Arnas Magnuss.« Ásg. Jónssons hånd »Svarat 18. Martii, sendt af til Bergen«.

Venter forgæves på brev, men skriver dette for de efterfølgende nyheders skyld: Grev Reventlous svigersøn, gesandt i Holland grev Fris, er død, ligeså etatsråd Meiers svigersøn Reich, hvad der er meget sørgeligt; Moths ældste datter er bleven gift med etatsråd P. Eggers. A. M. har hævet de omtalte penge; venter fremdeles brev fra Ásg. Jónsson.

Monfrere!

Þó eg sie nu vonarlaus ad fá bref fra honum, þá skrifa eg þo þetta, med þvi efterfilgiandi nytt er firerfalled. Grefve Fris, envoye i Hollandi hiedanfra, er nydaudur; hann hafdi Grefva Reventlous dóttur. Reich, sem firir fiordung ari eignadist Etatsraads Mejers dóttur, er og hastarlega daudur, og hun also eckia ordin; þar ifer er stor sorg og consternation i Meiers huse. Hann hafdi feinged med dotturinni ypparlega bestilling i Dytmersken, enn vannst ei leingur ad niota, hvad illa var, þvi hann var einn heil forstandugur og civil madur. Su elldsta af Geh. Raad Mothis dætrum er firir par dögum gipt med Etats-Raad Poul Eggers. Peninga, sem sidast umskrifadi, hefi eg uppborid. Forundrar mig, ad eg eingin bod fæ fra Asgeiri, hellst um þad hann bad mig utrietta vid Knud Storm Iislandskaupmann. Eg bid hann heilsast meige kiærlega fra mier, sem alltid er og blif

Monfreres
þienustuskylldugaste þienare
Arne Magnussen.

Hafn. d. 18. Febr.
—99.

Velædle og Høilærde
Thormod Torvesen
Kongl. Maj. Historiographo

A
Stangeland.

Franco
Stavanger.

92. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 3. marts 1699. AM. 285, fol., s. 20—21. Ásg. Jónssons hånd.

Har modtaget A. M.s brev af 4. febr., men undrer sig over, at hans eget af $^{11}/_{12}$ endnu ikke er nåt frem. Er ikke til sinds at eftergive Flitz nogen

sagsomkostninger. Beder A. M. få kontrakt ang. trykningen af Series og at ade trykke Errata til Orcades. Ønsker besked på alt hvad der af sagaer trykkes i Sverrig, da han tror at kunne have nytte af udgavernes noter. Erik (Sigurdsson) har ikke gjort sig værdig til hjælp.

Thil Monsr. Arnas af 3. martii.

Hans angenemme af 4. februarii þann 1. huius fein[gid]; forundra þad af 11. Xbr. er eigi framkomid. Þad bref hann umschrifar, reif jeg i smaparta Asgeiri asiaanda. Jeg fornem Mag. Flitz hefur betalad capital 50 rd. og Monfr. hefur skrifad um rentu, echi veit eg ad eiga neitt at decurtera firir umkostning, þvi hann atti strax at betala her a Stangalandi, enn stærri skadi og fortræd er ordit enn med litlu bethalis, þvi verdur hann bædi rentu, skada og umkostning sialfr at bitala. Hann mun fa, fyrr en þetta kemur, vexel paa 50 rdr. fra Bergen af 21. febr., saa bid eg nu Series mætti sem fyrst koma til þrychit, og giora contract med Monsr. Liebe, krefia peninga hia Gvendi Ketilss. og Benedix, og lata þrychia Orcadum errata, og lata mig vita alt sem þrycht er og þrychist hia Svium, og þa cassen formerast, alt af þessum sogum at upkaupa, ef eigi er or mata dyrt, og mætta eg þo vita pris a ollu, þvi eg sæi giarnan þeirra notas, og hvor veit betur ad comentera yfir Halfdanar Eysteinssonar sogu og þau loca, sem þar finast, enn Sviar sialfir, sem og Sturlaugs starfsama, adde Ketils hængs; Þidrichs a Bern vilde eg og hafa. Eiriki heilsar hann og lætur vita jeg hef fengid hans bref og öngvu svara, þvi hann hefur eigi bestilt min erindi, sem hann lofadi.

93. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 11. marts 1699. Access. 8. Egenh.

Har sidste lørdag, som oftere, været forhindret i at svare på T.s brev af $^{14}/_{1}$: »ofte er samme svin i agren« (ordsprog), og modtog nylig et andet af $^{8}/_{2}$; må nu i al hast svare, da han i nogle uger efter Moths ordre har været aldeles optaget af korrekturen på en lille bog om den opdigtede besættelse i Jylland. Har nu indkasseret en del penge for T., som kommer til udbetaling, når konkrakt (om Series) er sluttet med boghandleren; nogle penge vil også behøves til T.s særtryk og til hjælp ved korrekturen. Nogle af T.s skyldnere resterer endnu. At Snorre Sturluson er dyr, men Orcades billige, kommer af, at hos Svenskerne elskes og hædres »literæ«, og alle køber det som dêr trykkes, ti alle holder dêr af sig selv; her tværtimod bryder ingen sig om noget og aller mindst om sig selv. Også T.s brev af $^{11}/_{12}$ er nu modtaget. Ved en fejl er A. M.s sidste brev ikke bleven sendt under mr. Lerches couvert. »Gamle skomager« (Griffenfeldt) er vel løs, men dog i Trondhjem. Ingen vil

komme til at stå kongen så nær som afd. Knuth Etatsråd Meiers datter, som er bleven enke, skal efter sigende giftes med hendes første mands efterfølger, Eggers; A. M. har ikke længe talt med Meier, men vil benytte lejligheden, når T. næste gang sender et for ham bestemt brev. Beder om kopi af T.s kvittering på Stavangerbrevene, da han foreløbig ikke får tid til nøjagtig at tælle dem. Oplyser om kilden til Barlaams saga.

Monfrere!

Opt er sama svin i akri, sagde Svina Petur i Sverris Sögu. Eg forhindradist enn sem fyrri, á laugard. var, ad svara honum uppa hans af dato 14. Jan. I giær fieck eg og eitt hans af dato 8. Febr.; berst eg nu um hnacka og hæl ad svara i skyndi, þvi eg hefi i nockrar vikur upp til eyrna sockinn vered i einum dönskum bæklinge um þá uppdiktudu obsessionem Diabolicam, er var firir 2 árum i Jydlandi, hver nu ad mestu prentadur er, enn eg hefi efter Geh. R. Mothis befaling sied Correcturerne i giegnum og i þann máta haft nóg ad giöra[1]. Þann 18. Februarii liet eg Monfrere vita, ad fra Mag. Valldimar enum Skulldseiga feinged hefdi 50 Rixdle. Nu med næsta posti fieck eg fra Petri Claussyni i Biörgvin vexel uppa 50, hvöria eg uppbored hefi eins og hina, og liggia so hia mier 100, til i vikunni eg þá Bokfæraranum afhendi, þá ockar Contract sluttud verdur. Hier firer utan hefi eg uppbored uppa Monsr. Asgeirs Jonssonar vegna 44 Rixdle, hvar af Monfrere endelega nockra þarf, þvi pappir til þeirra 10 Exemplara kostar peninga, so vill og nockud sidan til bands etc. Item til ad betala einum, sem hialpar mier til ad conferera, þegar þrikt verdur, enn sialfur skal eg giöra þad besta. Mier geingur seigt um skullda heimtur fra Benedix og Gvöndi Ketelssyni, ei hefi eg einn skilling fra þeim fá kunnad, hverki firir mig nie hann, þvi þeir ero mer og skylldugir báder. Ad Snorri Sturluson so dyr er og Orcades odyrar, kiemur þar af, ad hia Svíum elskast og heidrast literæ, og kaupa so aller þad, sem þar prentast, þvi aller hallda þar af sier sialfum. Hier þvert á móte hirder eingenn um neitt og allra minst um sig sialfa. Nu hefi eg feinged Monfreres af

[1] Her sigtes til den 1699 anonymt udgivne Beretning om den viit-udraabte Besettelse udi Tistæd. I almindelighed antages A. M. ikke blot, som her nævnt, at have gennemset korrekturerne, men også at have redigeret skriftet. I dettes nye udgave (1891) er han endogså anført som forfatter. Højesterets voteringsprotokol (1697) viser, at Moths opfattelse i alle henseender falder sammen med den her hævdede anskuelse, at hele besættelsen grundede på bevidst bedrag.

11. Decembr., 14. Januarii og 8. Febr. Ei veit eg, hverninn þad tilgeinged hefur, ad mitt sidsta til Mon frere var ei undir Lerkes Couvert, þad mun oviliandi ordid hafa i Posthusenu. Mun og ei optar skie. Gamli Skosmidur er ad vísu laus, enn er þó i Nidaróse. Einginn er so nærgaungull iöfri sem Sæli Knutr var, mun og einginn verda. Eru og aungvar umbreitingar vid hans dauda skiedar. Etats-Raad Mejer[s] dotter, sem hafdi Reich, meinast ad eignast þann, sem honum i bestillingunni succederadi, heiter Eggers, og hefr vered i Rente-Cammeret. Ei hefi eg vered þar i langa tíma. Þegar Monfrere honum tilskrifar, kann hann senda mier brefed, þvi eg hef þo nockud vid hann ad tala, enn nenni ei erendislaus þangad ad fara. Copie af þeirri qviteringu Monfrere giefed hefur uppa Stafangersbref, bid eg mier ad senda, og skal eg honum þá adra eins senda, þvi eg fæ ei stundir brefin med athuga ad telia. Barlaams Saga er Joannis Damasceni Relatio de Barlaamo et Josaphat Indiæ Reg. Vide Vossium de Hist. Græc. lib. 2. Cap. 24. Nu man eg ei vídara. Enn hvad gleimt kann vera, skal koma á laugardaginn, ef stunder fæ. I midlertíd óska eg Monfrere allra heilla, lucku og velgeingne um mörg ár hier til, og forblíf alltíd

Monfreres

Hafn. d. 11. Martii 1699.

þienustuskylldugasti þienari
A. Magnussen.

94. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 18. marts 1699. AM. 285, fol. s. 22–23. Ásg. Jónssons hånd.

Udtaler overraskelse over af A. M.s brev af 18/2 at se, at han ikke har fået T.s brev af 11/12 98 og intet senere; omtaler et brev fra A. M. af 14/1 (tabt) og et derefter følgende [?] iturevet. Beder om sagens undersøgelse på posthuset. Dette brev går til Bergen og derfra i anden kouvert til Kristiania, for at ikke T.s eller Ásg. Jónssons hånd skal kendes af »Valdemar ræv« (V. Flitz, som altså synes at ekspedere posten til Kristiania). Forhåbenlig er alt ang. trykningen (af Series) i orden, så at arbejdet kan være endt ved årets begyndelse 1700. Minder om nogle rettelser til Series.

Thil Arna Magnussonar af 18. martii.

Mer kemur i stodu, at jeg fæ hans bref af 18. febr. d. 10. martii og þar af merki hann se vonarlaus at fa bref fra mer, þar þo upa oll er svarad, þad 1. af 11. Xbr., gech affanga dag firir jol fra Stafvanger, atti at vera framkomid þann 14. jan., med sama post sem jeg fech breff med honum, og þa fech eg

svar upa þad jeg skrifadi til Sr. Peder Rasmussen til cammeret, sem samme postur færdi fram; enn Monfr. skrifadi af 14. jan., kom viku seinna hingat en þad fra Rasmussyne, enn voru bædi skrifud sama dag, þad ma echi hafa farid med sama poste þad var skrifat. Annat mitt breff var af 14. jan., var sendt fra posthusinu 28. dito, þad atti at koma fram med þeim posti, sem hann skrifadi mer til, næst þeim sista, sem jeg nu echi man nær var daterat, þvi jeg reiff þad i tvo. Sidan skrifar hann aff 4. febr., bekommit 1. martii, og nu þad seinasta aff 18. febr., og enn þa einginn framkominn. So hefi jeg skrifad honum af 8. febr., sendt til Bergen, med vexel upa 50 rde., þad var franqveret til Christian[i]a direct upa Monfr.; sidan af 10. febr. fra Stafvanger um þad sama, oll onnur, so og þad fra Bergen, under Sr. Lerkis convert. Þar sem þau echi eru framkominn i posthusit, bid eg Monfr. vildi persvadera honum til at inqvirera um þau, þvi hann kann best, elligar hefi eg bedit postmeistarann her þad og at giora. Nu sendi eg þetta af til Bergen og læt leggia i annat convert og franqvera til Christiania, i fall ef nochur hnisinn madur undir veigs kann þechia mina og Asgeirs hond; jeg man echi hvort postur fra Kiobenhafn, eda sa sem þangat fer hedan, verdur upptekinn hia Valdhamar dratthala. Leingiast þyche mer peningar hia Benedix og laan hia Gvendi Ketilssyne; Monfr. mun nu hafa fengit bædi. Rentuna hia Mag. Fliss veit eg echi hvad raison hann hefur til at halda inni, hann verdur og sialfur at bethala alla umkostning. Vir gratissimus Asgeir hefur og skrifad þann 14. jan. um sina peninga hia Knud Storm undir minu converti. Nu tvila eg echi, at Monfr. hefur jo giort contract med Monsr. Libe, og hann at vera tekinn til at prenta, i qvarto, med godan stil, þvi þar liggur mikid a ferdugt thil hellig trei kongers qvold anno 1700, hvor sem þa lifir. Jeg þacha fyrir nytt hann skrifar, enn þad var mer sorg um mins Hr. Meiers datter, og kann ennu echi skilia hvor þeirra þad er, nema badar seu gifftar, su eldri med capitain Bering. Svar var upa alla postana i brefunum og þad concluderat um Vermund og Olaf, at þeir eru af Skioldunga ætt, enn Rigr og Danpr af annari, og Danur er Olafssen, og hans modir gifftist sidan Dampi, og vid henni atti hann Drott, so hun er Dans halfsyster; odruvis kann Snorri Sturluson aldri at concilierast vid hinar genealogias, og þad hefur verid stoer ordsok at Danur hefur fengit alt ri[kit], kannsche vid adoptionem, og

þar til qvadrerar locus or Rigs malum »Eiga þeir Danpr ok Danr dyrar hallir«. So corrigerast, at Vermundur Rigur og Olafur Danpr verþa eigi til. So man eg nu echi meira etc.

95. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 5. april 1699. AM. 285, fol., s. 24—25. Ásg. Jónssons hånd.

Som indledning tak for A. M.s brev af $^{11}/_{3}$ og beklagelser over den langsomme postgang. Forespørger sig om forfatter og udgiver af den Thistedske besættelse. Klager over sine skyldneres sendrægtige betaling af deres gæld og berører forskellige trykkeri-forhold. Er nu beskæftiget med at sammendrage indholdet af visse upålidelige sagaer, som han havde indført i 3. bog af Series, men nu vil lade udgå som en særskilt »historia fabularis«. Beder A. M. sorge for register til Series. Opgiver Stavanger-brevenes antal til 234 ifg. Arne Håkonssons kvittering. Lover nærmere svar på A. M.s kritik. — Citeret i fortalen til Torfæana, p. XXV.

Et efterfølgende brev (s. 25) »Til Monsr. Arnas af 8. aprilis 99« er ikke indført.

Thil Monsr. Arnas, Kongl. archivsecret., af 5. apr.

Hans kiærkomna af 11. martii kom nu d. 3. hujus, sierdeilis at hann lifde, þad og at min bref eru kominn til skila, en ædiseint þad af 11. Xbr. og 14. jan., þvi er nu postmeistarinn at inqvirera um þau i næsta posthuse og hvor fra ser; mætti vita nær Monfr. hefur fengit þau og hvar þau eru svo lengi. Jeg var hræddur, under veigs nochur mundi vera hnisinn um min efni, sem þecher bædi mina og Asgeirs hond, þvi skrifadi jeg 18. martii, sendi til Bergen og bad Monsr. Claussen schrifa utana, d. 10. febr. og 3. martii hefi jeg og skrifad med Stafvangers post; hefi og þann X. febr. skrifad hofudsmanni sialfum til ambogulega, hann mun þo vel uptaka. Nu tek til efnisins. þann danscha bækling um obsessos, hvor giorir hann? hvor lætur hann þrychia? Rentu bia dratthala lofadi Monfr. at krefia, sem jeg fornem at giort hefur, Monsr. Tobiæson i brefve til Peder Clauss[en] hefur og lofat at giora sitt besta, enn sa kall ætti at bethala daabel rente og omkostning alla, en þar einginn æra er inni, kemur einginn. Eigi skil eg, þvi Gvendur Ketilssen var her svo hrodugur, lofadi strax skyldi betalast, þad fyrsta hann kæmi heim, enn kemur eigi vidara. Benedix tekur peninga up undir skine at bestilla mer bækur, bid Monsr. giori sitt besta vid bada, adur burt fara. Echert hefi eg fengit fra Finn, og fogeden helldur ordrum og svarar engu. Vel er, at Monfr. contraherar vid boghandlarann, og bokinn mætti þrychiast med

godan stil; af peningum Asgeirs tekur Monfr., sem til þarf, lika til Orcadum errata, sem jeg trui honum til at lata þrychia. Um exemplaria hia Monsr. Laarentzsyne bid eg effter einlægu svari fra Monfr. Svia smasogur og helst Halfdanar Eysteinssonar, Hrolfs, Hervarar, Þorsteins Vikingssonar og Bosa sogur hefi eg, og er nu i þessum hraksogum, sem eg hefi fært i librum 3m., sem er hia Monfr., at contrahera og taka nochud af, innfæra, og ætla at lata þær i peculiari lib. utganga under titulo historiæ fabularis. Registur upa Seriem villdi Monfr. sia til effter hendinni. Skrifa eg Meier til, skal sendast til Monfr. Firer Stafvanger bref hefur Arni Hakonar son qvittera[d] at tolu 234, anad er burt eda forlagt. Svar upa hans objectiones skal sendast med fyrstu skipum, badar meiningar kunna innfærast, og trui hvor þvi sem synist etc.

96. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 21. juni 1699. AM. 285, fol., s. 29—32. Ásg. Jónssons hånd.

Har forgæves væntet efter svar på sine breve af 5. og 8. april, hvormed var en hel hob, som skulde ind i Series; det sidst modtagne brev fra A. M. var af ²²/₄ (kendes ikke). Berører trykningen af Series og sit forhold til boghandler Liebe og bogtrykker Lorentzen. Ser gærne, at A. M. fører tilsyn med korrekturen af Series, og indfører desangående et brudstykke af et latinsk brev til etatsråd Meier. Beder A. M. — til brug ved rettelserne i Orcades og for Series — at efterse engelske forfattere og giver anvisninger til redaktionen af Series, hvortil knyttes forespørgsler om personer og begivenheder i Nordens historie. Kunde ønske til Series at føje en 4de bog om Saxos kilder.

Citeret i fortalen til Torfæana p. XII.

Thil Arnas Magnussen aff 21. junii.

Echi tiair lengr at hinkra effter hans svari upa min aff 5. april og 8. ejusdem, sem var sendt til Helsingör, hvar med var heilhop, sem atti inn i Seriem; þad var aderesserat til Gunnil i þvi Norscha Lione[1]. Hans seinasta var af 22. april. Jeg fornem þar af hans umsyslu med Libe og þacha, enn copiu af contractinni vænti eg, samt annat sem eg hefi hia honum, med skipum, so og hvad gera skal vid exemplaria hia Johan Lauerentzsyne; jeg hefi fengid tvo bref fra honum og klagar hann, at hann ei kom til at þrychia Seriem, hvar paa jeg svarade, at hefdi hann accorderat vid mig sem Libe, þa hefdi jeg blifit vid hann, enn hann se of dyr; þo se gudzgafa effter

[1] Norske Løve. Sandsynligvis et værtshus i Helsingør; sml. P. S. s. 235 og s. 279_{21}.

at lata þryckia; kunnum vid ellers at koma til retta þar um, er vel. Jeg bad Monfr. og fech hans loford at lata mig vita, hvad morg exemplaria hann hefur, sem mer heyra til, hia honum; eg villdi fyrst hafa reikning-schap af honum þar firir, sem hann fær Monfr. Lika hefur Monfr. lofad mer copie af Hans Vilhialmssens utverchada testamentz confirmation af cancelienu, þetta er vist omak, enn vid hofum þo meira saman, og kann þad hlaupa under med. Echert er mer kærara, enn at Monfr. præsterar correctoris function ved inspection i Serie. Þar um skrifa jeg Meier i þessu brefi med þessum formulis: Fine hujus mensis, semestris qvoqve hujus anni clauditur, an et simul clementissimus serenissimi Regis in biennium indultus, an fine anni, tuæ interpretationi relinqvo. Anno 97 Orcades excusæ sunt, nec eo anno ultra obligabor. Qvicqvid decideris, Series Regum Daniæ in officina typographica jam imprimetur, parsqve, ut spero, prima ante novi anni initium absolvetur, idqve sub inspectione Domini Arnæ Magnæi, prosperiore, ut auguror, fato, qvam Orcades nuperrime, qvæ correctoris incuria et calcographi importunitate corruptissime excusæ, pudendum mihi ruborem immerito suffundunt. Solum in damno remedium, qvod paucos adhuc emptores invenerint. Nisi molestum sit, etiam salarii hujus anni partem, te intercessore, expecto, nolim enim in annum nedum ultra differri, gnarus minutiora corpora minus umbrosa; nomen hoc inter cætera bona fide agnoscam. Apographa priscorum monumentorum tria nobilissimo filio tuo reddet amicus meus Arnas, si tua gratia tandem sublevatus etiam hoc nomine me obnoxium reputo[1]. Hans bref og bækur sendast til Monfr.; hann villdi strax lata inbinda þat eina og fa honum med odrum tveimr, þvi echert annat bref hefur hann fra mer; um at franqvera brefinn kann eg nu echi svara, þvi stiffteskrifarinn er eigi heima. Orcadum errata hefdi jeg lenge væntad væri þrykt; ef so er, fæ eg vel exemplar þar af. Enn þad nu sendist um æram Har. grafellz, ef Monfr. þad approberar, vil setiast i supplementin; eigi þichist eg betr skilia, enn hann væri drepinn 962 eda þar um og se oll Hakonar Adalsteinsfostra tid prolongerud[2].

---

[1] »Fine — reputo« gives ved en henvisning til kopibogens s. 27, hvor brevet til etatsråd Meier er indført. [2] Denne periode gengives i Jon Loptsons Encomiast s. 114. [Derimod forekommer ikke noget brev af $^{10}/_{6}$ 99, hvorfra den sammesteds anførte passus om Harald gråfeld skulde være tagen. Sml. s. 178, anmærkning til T.s brev $^{17}/_{11}$ 1693.]

Jeg bid Monfr. firir alla gudi og gydiur, hann vilie flittugt efftersia eingelscha scriptores, hvert nockut finst um Haraldz og Hakonar k[onun]ga nofn i Nor[egi] a þeim tinum; hann hefur sagt mer til forna, at Wilhelmus Malmasburiensis skrifi, at Har. rex Norvegiæ hafi sendt navem til Adalsteinum, enn arid veit eg echi; þad er argument, ad Har. hafi lifad i hans tid effter annum 924. Jeg hefi truad Monsr. Lauarentzsyne at bestilla mer Nennium og Fordonum og þa þar eru innbundnir med, og þvi hefi jeg eigi bestilt þa hia odrum, enn hans forretningum er eigi at trua, Monfr. veit jeg þar[f] þeirra svenschu sagnanna vid; eingelschir eru upp a bibliothecinu, og þar getr Monfr. set efftir þessu i registri, so er og historia ecclesiastica Thanæ Demsteri [ɔ: Thomæ Dempsteri] utgenginn, og þar hefur hann i hans menologio lofad ad innfæra alla Orcadum episcopos, vildi Monfr. lata þad utskrifa og senda mer, þetta kann at setiast i annat skrifft, þo errata Orcadum seu utgenginn. Seriem recommendera jeg Monfr., sem hun nu er, og sendi þessi örk med, sem innfærast mætti i sitt platz. Antilogias villdi Monfr. observera og emendera. Anatomen Johannis Magni, sem er bak vid librum tertium Historiæ Norvegicæ, færir hann vel inn bak i Serie, þvi ec fæ echert svar fra honum um librum 4tum, sem eg consuleradi hann um, dedicationen veit eg hann hefur bestilt fri, enn Seriem alla vildi eg hann leti ei utganga fyrr enn snemma a ödru ari i februario, svo at sa partur bokarinnar kynne þa a þvi ari at vera þryktur til at vinna Historiam Norvegicam, sem þad aar, ef gud sparer, verdr vel under censur, þvi ovist er, hvort nochor partur af henni sendist nidur i haust. Bolezlai hafa verid reges Bohemiæ, Poloniæ, og dux Vandaliæ: Vitichindus monachus Corbeiensis, Ditmarus episcopus Mersburg. og Krantius i hans Vandalia; ef nochor þeirra er Burisleifr Vindakongr, fader kvenna Sveins Danakongs, Olafs Tryggvasonar og Sigvalda jarls, villdi hann fræda mig; echi kemur þad saman, at hann hafi verit heidinn og gamall, þegar hann atti at eiga Þyri, kong Haraldz dottur, þvi Vindland hafdi þa lengi verit kristit. Hann hefur fleiri þyscha scribenta og villdi comunicera, hann seer og arker, sem eg sendi honum. Honum mun þychia þussaliga spurt: Hvad lengi gech Asa Gudbrandzdottir med Sanct Olaf? Thomasskinna (Membrana, sem saga af Thomas erchibiskup er i, kallast svo) segir, at Sigridur storrada let drepa Harald grænscha, enn þann vetr annan atti Hakon jarl orrosto vid

Jomsvikinga a Hiorunga vogi; þa verdur þetta at hafa verit ari firir Jomsvikinga bardaga anno 993, latum þad verþa 94, Olafur atti at fædast um haustit 95 (þvi hvadann þeir hafa kotrat þvi i Kristindoms balk þann þrychta, at Olafr Tryggvason hafi komit a goe til Noregs, veit ec eigi), enn þa verdr hun lengi hafa gengit med hann, jeg helld Harald hafa verid drepinn 95 um sumarit[1]. Eigils sogu vilie hann senda mer oinnbundna; Hectorem Boetium sendi jeg og þacha firir lanid, hann ma lengra hafa continuerat sina historiu, enn þessi editio helldur, þvi uti Friderici 2di instrux, sem hann gaf sinum gesantum 1535 [ɔ: 1585], vill hann eigi admitteris þad Hector Boetius skrifar um Christiani I. donationem Orcadum, de qvo hist. Orc. p. 220, 5. artic. Hvat husasnotra og malajarn se, lætr hann mig vita; vita vilda eg, hvort echi kynne innkotrast su fiorda bok i Serie og visast fundamenta, hvadan Saxo hefur compilerat sitt verk, sosem Asmund berserkia bana, Indrida ilbreid, men Friggiar, Hiaranda og Hogna etc. Enn hvort heldur verdur, þa skal eg med guds hialp lata þær þrychiast a part i peculiari libro, sem jeg inscribera Historiam Mythicam, so hefur Diodorus Siculus giort og en þa fært þat inn i sitt opus, sem jeg echi vil giora.

Jeg etc.

97. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 12. juli 1699. AM. 285, fol., s. 32. Ásg. Jónssons hånd.

Klager over så længe forgæves at vænte på svar, da A. M. dog i brev af $^{22}/_{4}$ havde lovet 14 dage efter at skrive. Minder i en efterskrift om forskellige kommissioner.

Thil Arna Magnussonar aff 12. julii.

Jeg hefi alldri truad, at hann i svo langa tid echi hefdi svarat mer upa forrige skriffvelse; hans seinasta var af 22. april og lofade þa um 14´ daga at skrifa mer til med skipum, jeg vænti og so documenter. Jeg skrifade d. 21. junii, sendi til Bergen, þar med fylgdu bækur thil Meier og Hector Boetius; sumarit fer allt burt og jeg veit eingin bescheen.

P. S. Monfr. ville vera so goedur og heilsa Doctor Sperling og Monsr. Laarentzsen; hvad Monfr. dispenserar um exemplaria, lætur hann mig vita. Jeg þarf med af Svia donte þad jeg hefi

---

Stykket fra »Hvad lengi« s. 268_{37} gengives i Jon Loptsøns Encomiast s. 122.

umschrifat, og þad med þad fyrsta; kynne og vel at lanast þad af Norschu Chronicu er þrykt, mogulegt sidann kunni koma i accord.

98. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 26. avgust 1699. Access. 8. Egenh.

Har efter nogle lørdages forhindring et vidtløftigt brev færdigt, som ikke kan sendes med posten, men som i næste uge skal afsendes sammen med Egils saga. Skriver dette brev for at meddele, at kong Kristian V. igår omtrent kl. 5 er afgået ved døden, og at Frederik IV. i går aftes og i dag har taget militien og andre i ed. Om mulige forandringer er endnu alt usikkert. Når ordre om fornyelse af bestallings-brevene udgår, skal A. M. hjælpe T. efter ævne. Fra Island er slette tidender om hård vinter med stærk sne, mange steder intet fiskeri, på nordlandet ikke få dødsfald af hunger, og kreaturerne mange steder bortdøde, så at mange af købmændene vil lide store tab. Nogle giftermål (deriblandt biskop J. Vidalins) og dødsfald meddeles. Med næste sendelse skal følge det meste af 1ste bog i Series, som A. M. nu daglig arbejder i.

Mon frere!

Eg ætladi fyrra laugardag ad skrifa, og eins á laugardaginn var, enn vard i bæde sinn forhindradur. Nu hefi eg vitlöftigt bref ferdugt, sem ei kann med postinum sendast, hvert eg i til komandi viku burtsendi, med Eigils Sögu. þetta skrifa eg til ad beretta Monfrere, ad hálofl egrar minningar K. Christianus qvintus er i giær kluckan mot 5 vid sætan og salugann dauda af þessarre verölldu burtkalladur, hvörs Successor K. Fridericus IV. i giærqvölld og i dag af militien og ödrum hefur eida tekid; gud giefi til lucku og farsælld. Vær höfum mist eirn godan og milldan konung, enn vonum og erum visser, ad þesse oss hans þó ei sakna láte. Hvad umbreitingar þetta kunni med sier ad færa, kann ennu eingenn vita, kannskie þær verde og ei ad stórum ridum. Komi nockud soddan framm, læt eg Monfrere þad eftir hendinne vita. Nu er einginn efi á, ad öll bestillings bref renoverast eiga, hvar um og ad vísu ordra utganga mun; so kann Monfrere mier ad senda sína bestalling, og skal eg þá hier supplicatiu giöra og uppa sína stade levera. Annars kann Monfrere vel ad bída, þar til su ordra utgeingur. Bækur, er Monfrere mier sendi, hefi eg fyrer rumum tíma medteked, þá einu innbinda lated og allar til Etats-Raad Meier leverad, hver vinsamlega vid þeim tók. Ein af þeim var temmelega skiemd af fua, og liet eg þar vid giöra, adur þær leverade. Fra Islandi eru komin bod, er medfæra, ad þar i vetur hafi vered stærstu

hardinde, so mikill snior, sem einginn muni, fiskleyse vída, og firir nordan manndaudi af hungri ei alllitell, kvikfienadur og vída aldaudi. Mag. Jon hefr haft kaupöl med systur Þórdar Jonssonar. Sera Einar Torfa son (olim Kuse) steindaudur ordenn, item Sæmundr á Holmi Magnusson; Vigfus Hannesson (Asgeir þecker hann) á ad eiga dóttur Sigurdar Biörnssonar Lögmanns. Kaupmenn giöra verstu reisu i ár marger hverier. Þessar smá fretter bid eg Asgeiri og meddeilest. Eg fæ ei stunder ad skrifa hönum til þetta sinn, enn skal stínga bladi innaní Eigilssögu, þá hana sendi, þar skal og medfylgia mestallt af libro 1. Seriei, sem eg nu daglega i erfida. Eg enda nu med allra heilla óskum og forblif

Monfreres

þienustuskylldugaste þienare

Hafn. d. 26. Aug. —99. Arne Magnussen.

99. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 9. september 1699. Access. 8. Egenh. A. M.s segl (rødt lak). Torfæi påtegning: »aff A° 99 d. 9. 7b. bekommit d. 1. octob. fra Archiv Secreterer Arnas Magns.«.

Beretter om de i anledning af tronskiftet stedfundne store forandringer: grev Reventlou er bleven storkansler, kammerjunker Wibe oversekretær i Moths sted, m. fl. embedsbesættelser i krigskancelliet og ved det nye akademi. Kancelli-kollegiet er blevet afskediget, og nogle medlemmer af kommissariatet fjærnede. I rentekamret har etatsråd Meier fået afsked. Beder om kopi af T.s bestalling til videre besørgelse; er stærkt optaget af opvartning. Det store brev om res literarias skal blive afsendt, og A. M. vil med flid tage sig af Ásgeir Jónssons anliggender. Vænter snart at spørge nyt fra Sverrig gennem (sekretær) Grüner. Man håber på bilæggelse af striden med hertugen af Holstein. Fra Island kommer de sørgeligste efterretninger om uår. Alle købmænd har besejlet landet med tab, nogle har sat overmåde meget til.

Monfrere!

Mitt seinasta var af 26. Augusti, hvarinni eg let hann vita þaug konungaskipte, sem hiá oss deigenum fyrre urdu. Eg fornem, ad þad bref hefur ei ordentlega fortgeinged fra Christiania vissrar forandringar vegna um posten. Þó efast eg ei um, ad þad io nu muni framkomed. Sidan eru hier miklar umbreytingar ordnar. I þvi Danska Cancellie er Grefve Reventlou ordinn Gros Canceller og Kammer-Junker Wibe (Sal. Geheime-Raad Wibes sonr) Ober Secreterer i Geheime-Raad Mothes stad. Vid Krigs Cancelliet er Geheime-Raad Lente kominn i Geheime-Raad

Harboes stad, og i hans (Lentes) stad i þvi nyia Academie Greve Carl von Ahlefelt, hvor og er ordinn Oberstallmeister. Þvi heila Cancellie Collegio hefr hans Maj. gefed forlof, og seigest, ad eckert Cancellie Collegium hier epter vera skule; af Commissariatet hafa og nockrer orlof feinged, og einger i þeirra stad ennu antekner. Rente cammeret er ennu i kyrrum kiörum, firir utan ad Etats-Raad Meier hefr þadan dimission feinged og er nu alleinasta vid Commissariatet. Þetta sídsta munu Monfrere eingar gledifretter vera. Eg hefi og[1] storum ábatast vid þessa umbreyting. Þó vona eg eitthvad muni urrakna fyrer mier med tíd. Nu er utgeingenn befaling, ad aller skule sækia um confirmation sinna bestillinga, hvar firir Monfrere kann mier med postinum ad senda Copie af sinne bestalling (sialft brefet þarf ei), og skal eg so suppliqve uppsetia hans vegna og þar um gánga. Um Res ockar literarias hefi eg ei stunder ad skrifa nu á þessum uppvartnings dögum. Eg hefi allt slikt innfært i eitt stórt bref, sem Monfrere sende med Eigils Sögu. Asgeiri giet eg og ei skrifad til fyrr enn med hans brefum fra Islandi, bid hann saluterest og forsickrest um mina vigilance hans vegna i öllu þvi eg kann. Grüner[2] er nu alla daga væntande fra Sviaríke, verdum vær þá kannske fródare enn nu erum. Orded geingur hier, sem ad bíleggiast muni su controversia millum vors kongs og Hertugans af Holstein, so vær vonum ad lifa i fride næsta ár. Fra Islandi eru verstu frietter, fie vída aldauda, folk af hungre vída burtdáed, sökum oheyrilegra sniofa; fiskleyse mikid i sumar og oþerrer, so ótte er, ad mikill partur i vetr kemr eydileggest. Öngver af kaupmönnum hafa skadlausa reisu giört, sumer furdu miked tilsett. Eg enda med allskyns heilla og lucku óskum, og forblif alltíd

Monfreres
Hafn. d. 9. 7bris 1699. þienustuskylldugaste þien.
Arne Magnussen.

A Monsieur
Monsr. Thormod Torvesen
Historique du Roy
A Stavanger ou
Stangeland i Carmsund.
Franco Christiania.

---

[1] »eigi« synes at mangle. [2] J. D. Grüner, dansk gesandtskabs-sekretær i Stockholm. Se Biogr. Lex. VI, 260.

100. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 23. september 1699. AM. 285, fol., s. 32—33. Ásg. Jónssons hånd.

Idet T. som sidst modtagne brev fra A. M. nævner det (ikke forekommende) af $^{22}/_{4}$, beklager han sig over ulæmperne ved stadig intet at høre fra ham, særlig nu under de ved tronskiftet forandrede forhold.

Aff 23. 7br. 99 thil Monsr. Arnas Magnuss.

Monfr.!

Mitt seinasta var af 12. julii, enn hans af 22. april; nu kiæme Series til passa, ef hun væri eda yrde clar til nytt aars; jeg hafde væntad svars fyrer laungu, sampt underretning um þess höisalige Herra dauda, og anleiding um fleira, lika hvad hann hefur bestilt til Meiers, og hvornen. Jeg hefi væntat svars med ollum postum, enn alldri feingit, jeg heyri hann see fra cammerit, og minn goede herra Moth fra cancelliet; öllum er her skrifat til at aflegge corporlig eed utann mer; þar sem jeg er reduceradur, mætta eg vita þad, enn her er einginn goedur fyrir at reducera mig; vil vita Monfr. raadfæring her uti, og hvort jeg þarf at skrifa nochorum þar um, og hvorium og hvorleidis, sampt þeirra titla, og þad med allra fyrsta poste. Echi neitt skil jeg i þessu, þvi jeg einginn svar fæ, vil oscha Monfr. iche mætti vera daudur, þvi þa er þad, sem sa hollansche envoye sagde, þa hann effter þria posta echi fech svar fra Paal Pral, og fech at vita at hann var daudur, at hann var logliga afsakadur [1], enn þa afsokun begiera jeg echi her. Dedicationem uppa Seriem trui jeg Monfr. stile sialfur og fortalit, ef hun er fyrr klar en jeg kunne þad at vita og senda, þvi occasionen seer hann nu best. Jeg vænti og þau tidinde, sem mest vardar, bædi um eitt og anat, serdeilis hans egen og min sok.

101. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 26. september 1699. Access. 8. Egenh.

Det i skrivelse af 26. avgust nævnte brev (om res literarias) kan først afgå med dette skib, da de passagerer, med hvem det skulde sendes, har væntet så længe (brevet kendes ikke). Anbefaler T. sammen med kopi af sin bestalling at sende kopi af bevillingen til at være fri for at lade noget trykke i to år. Får

[1] Paal Pral, ukendt. Kan herved sigtes til »Petrus Pael eller Paul«, som 1681 udnævntes til præst ved det hollandske gesandtskab i København, men ikke kom til at tiltræde embedet, og om hvis forhold i den følgende tid intet vides? Efter velvillig meddelelse fra rigsarkivaren i Haag gennem prof. Boer i Amsterdam.

nu brug for adskillige penge til trykningen af Series m. v.; ønsker T.s dom om det af ham (A. M.) udførte arbejde på den hidtil trykte del af I. bog, som hermed følger. Af T.s bøger skrevne med Ásg. Jónssons hånd ligger hos A. M. Sverres og Håkons sagaer, angående hvis anbringelse han afvænter nærmere ordre. A. M. minder om, at etatsråd Meier nu har afskrifter af de ypperste nordiske oldskrifter, og opregner disse. Når M. dør, kommer disse ting på avktion, og da må enten A. M. købe dem, skønt han ejer de fleste i forvejen, eller de går for en ringe pris til de svenske, som således får, hvad vi ellers kunde bruge til fra dem at tilbytte os værdifulde dokumenter. Det er A. M. højst ubehageligt, at sager, som er komne fra ham, skal gå til Meier, som aldrig har været ham velsindet. T. har desuden næppe haft ret til at meddele andre afskrift af universitetsbibliotekets manuskripter. Hvad enten sligt spredes til uvedkommende gennem en bondes eller en ministers dødsbo, er det lige skadeligt. Hvad Islændere meddeler hinanden indbyrdes, er vel gjort, ti det er os, som skal støttes derved. Ønsket om en 4de bog i Series finder A. M. rimeligt, men tvivler på forlæggerens villighed. Ang. de uafsatte eksemplarer af Orcades anbefaler han en aflevering til sig fra Lorentzen; trykfejlene har han endnu ikke haft tid til at redigere — det fra T. nedsendte var ubrugeligt —, forenede med restoplaget kan de måske hjælpe til dettes afsætning. De svenske sagaudgaver er det ikke værd at koste penge på. A. M. kan ikke skaffe nogle af T. bestilte messing-penne. Besvarer forskellige enkeltheder i T.s breve og beklager sin stærkt optagne tid. Han er som paven »servus servorum Domini«, men tjæner grumme lidet ved det. Her udrustes adskillige skibe på grund af svenske rustninger, dog mener man, at de Hollandske og Engelske vil mægle fred. Kongen har opfordret mange højtstående folk til at yde sig lån mod rente, hvad de ikke har kunnet vægre sig ved.

Monfrere et tres cher amy!

Þad bref, sem eg aveik i mínu til Monfreres af 26. Augusti, er ennu ei burtu og fer nu loksins med þessu skipe, hvers passagiers, er eg þad med senda ætladi, so leinge beded hafa. Annars hefi eg skrifad þann 9. 7bris og þar inni áviked um þá forandring, er ordin er um Mejer. Eg skrifadi og, ad Monfrere kynni senda mier Copie af sínu bestallingsbrefi, þar kann og med ad fylgia Copie af þeirri bevilgning ad vera frí um ad þrickia i tvö ár, i fald þar efter spurt verde. Asgeir hefur hia mier freka 50 Rixdler, sem nu og i fyrra eru kommer fra Islandi; þeirra þarf Monfrere hier allra, adur uti er, og þvi være best, ad Asgeir þá þar uppi uppbæri; hröckva þeir og ei bædi til brefsins confirmationis utlausnar og annarra utgipta, sem af Serie sig reisa, þá hun ferdug verdur, og i midler tid. Eg hefi og allareidu af þeim utgiefed ifer 8 Rxdle. Nu vil eg med fyrsta vænta ordres, hverninn hier um skal halldast, ad eg ei þeim Peningum, sem Monfrere ei brukar, Asgeiri til baga leinge hia mier hallde; þá fæ eg og vel ad vita, hverninn Monfrere likar

mitt omak á Seriei libro 1., hver hier med fylger, so vitt hann þriktur er. Sidan Sal. kongsins dauda hefur ei ordid miked þar vid giört, sökum eins og annars sem Monsr. Lorentzens folk hefur haft ad giöra, enn nu i vikunni tökum vær aptur til. Hier fylger og med Eigils Saga, og tvö önnur charteques mier af Monfrere lied. So hefi eg nu af Monfreres bókum med hendi Asgeirs enga tilbaka nema Sverris og Hakonar Sögur, hverium eg hiá mier bíhelld, þar til ordur fæ, hvert þær skulu, iafnvel þo mier þike nóg aforded ad meddeila ödrum Copier af vorum libris rarioribus, og þad nu, sem synest, til onytes. Etats-Raad Meier hefur nu utskrifter af vorum villdustu bókum: Olafs S. Tr. s. langtum correctari og fyllri enn þá þriktu, Ættartal Noregs k[onun]ga, skrifad efter Codice Academico og komid fra mier til Monfreres, Oddz Munks Olafs Sögu Tr. s. fra mier komna til Monfreres og langtum correctari enn þá þriktu Svensku edition, sem er vitiosissima, Noregs k[onun]ga tal Sæmundar Ex. Cod. Flateyensi, Gragás og Jarnsidu, Landnamu etc. Um adskilianlegar Islendinga particulier Sögur vil eg ei tala, iafnvel þott nockrar þar af heilrarar sieu og snart hvergi ad fá. Þegar nu Meier deyr, kemr allt þetta rusl uppa auction; verdur þá annadhvert, ad eg hlyt ad uppkaupa allt þetta (ef life) med dyrendis verdi, mier til stærsta skada, þar mest allt adur hefi; edur og Svensker giefa commission þar uppa, og kaupa þad so allt firir ringe peninga, þar eingenn þar uppa bídur, og hafa sidan sialfer allt þad, er vier efter hendinne hefdum kunnad ad communicera þeim á mót ödrum gódum og oss ómissanlegum documentum, sem þeir hafa. Um Sögu af Skalldum Haralldz k[onun]gs, Upphaf á Biarnar Sögu hit dæla kappa og annad þvilikt, sem fra mier er komid, er þad ad seigia, ad so giarnann sem eg Monfrere communicera villde allt þad eg i slikan mata hefdi, so ogiarna sie eg, ad vir non nisi malè de me meritus, et qvi volens me decepit, et tantum non ludibrio habuit, cum juvare posset, skyllde sig þar med tilgiöra. Eg vil ecki tala um, ad þetta allt ei vel accorderar med þeirri lofan, er Monfrere hefur giört til Academissens, þá þess bækur medtók. Monfrere hefr tilforna svarad mier þar uppá, ad hann meinti i slíkum parte exciperast kynni kongsins ministri. Eg meina nei. Þvi hvert Svensker, eda adrer sem slikar saker ei eiga frá oss ad fá, kaupa þetta epter einn bónda eda ministrum, er oss líka hid sama, þegar þad, hvert sem er, divulgerast, sem hier ad vísu verdur. Nu

skrifa eg ei þetta i þeirri meiningu, ad vid Monfrere þessa vegna expostulera vilie, helldur bara ad syna honum, ad hann med þessarri liberalitate eingan ábata publico eda mier giört hefur. Þad Iislendskum communicerast, er vel komid, þvi þad erum vær, sem eigum ad hialpast þar vid, og þad augnamerki eigum vær aller ad hafa. Sed hæc forte usqve ad tædium prolixa facta sunt. Nu hier frá til Seriem: Approbera eg þad, ad Monfrere vill hafa 4 bækurnar og i þeirri sidstu demonstrera fundamenta Saxonis. Enn hvert Liebe þetta allt muni þrickia láta firir þær conditiones, er medfilgiande blad utvísar, helld eg óvíst. Eg hefi mátt lofa hönum, ad bókin skylldi ei verda ifer halft fiorda Alphabet. Endelega kann madr ad lata peningana standa hiá honum heillt eda halft ár leingur, so giörer hann vist nock sitt besta þar í, enn eg vil ei vid hann þar um tala, fyrr enn á moti þvi ad hitt er bued, því annars reigest hann meir vid þvi og verdur i öllu hardari. Um Orcadum Exemplaria hiá Lorentzen er eingu nær enn fyrr; hann giefur mier þad svar, ad so mörg Exemplaria liggi i Einglandi, so mörg i Hollandi, so mörg i Francfurt am Mayn, og viti hann ei hvad þar af sellt sie eda ei. Eg er ottasleiginn þad lendi allt i gaura med hans bokasölur, og ad hann hafi reist sier hurdarás um öxl: Hvad Monfrere nu hier uti vill giört hafa, stendur til hans. Minnst skadvænlegt synist mier, ad hann skrifadi Lorentzen til ad levera til mín, og giæfi mier ordre ad medtaka hans part af þessu upplage, og láta Lorentzen sialfan abyrgiast, og hafa profit af þeim sem extraderud eru. Eg ætla þad muni ei mikid vera. Þegar Monfreres Exemplaria eru nu mier i hendur komin, vil eg siá, hvada rád madr kann þar med ad finna, iafnvel þo eg mier ógiarnan slikt uppataki, þvi þar er so mikid omak vid, og ovíst ad ætla á successum. Skule nu Monfrere þetta approbera, þá bid eg hann uppleita láta og mier senda þann reikning, er Lorentzen honum leveradi seinast þá hier var, uppa upplaged, og hvad þad kostad hefdi; þad kann vera mier til efterriettingar. Eg skal giöra mitt besta til Monfreres þienustu, so i þessu sem ödru. Orcadum errata eru ei ennu þrikt; orsökin þar til er, ad eg i allt sumar hefi eingar stunder feinged Orcades igiegnum ad lesa, og fyrr kunna errata ei ad þrickiast, þvi þaug, sem Monfr. mier sendi, eru sumstadar raung, sumstadar ofullkomin. Eg ætla og nu ei til þeirra ad láta taka, fyrr enn svar fæ um Orcades, þvi víst mun þad þaug Exemplörin recommendera, sem errata fylgia,

framm ifir hin, er eingin fylgia, ad þesse enn hin fullkomnari verda, og selur þad þá þaug, sem eg uppa Monfreres vegna fra Lorentzen tek, ef hann þad so hafa vill. Monfrere hefur og heil hop charteqver um Orcades, sem eg hans vegna utskrifa liet fyrrum efter documentum ur þvi þíska Cancellie; þaug giörir hann nu ei miked med, hvar firir eg bid hann mier þeirra unna vilie og i haust med skipaferdum nidur senda. Eg læt hier med fylgia þá partem historiæ Norvegicæ, er hiá mier eftervard hitt áred. Eg hefi so mikid ad bestilla, ad ei er forsickradur um ad fá tíd til ad skrifa þad þar út ur, er heyrir til refutationem Johannis Magni, þá so lángt kiemur. Monfrere kann og sialfur med langtum minna ómaki þad ad lata giöra þar uppi enn eg hier, hellst þar tidin er so nóg. Fra Svium hefi eg eckert feinged. Atlanticæ partes á Grüner ad kaupa þar yfer, og er hans nu von hvern dag; hinar eru allar onytar, so vitt sem sied hefi, þvi þad eru ei nema ocorrect Iislendska med enn verri versionibus sine Notis, og hvör vill giefa peninga firir þad. Snorra Sturlusonar fyrsti partur kostar 6 Rdler eda meir, eg villdi ei giefa 2 þar firir. Sa sem inndreif þá peninga fra Sera Valldimar Ref, var hier sídan i bynum, og gaf eg honum þá uppa ny commission ad inndrifa resten; hvad nu þar firir verdur gefur tídenn. Eg forsóma þo eckert i slíku, enn þo sumt ad öngu verdi, er ei mín skulld. So er um Benedix og peninga hia honum, þott hann hefdi átt ad leysa sitt líf med so fáum peningum, þá hefdi hann þeim ei til vegar komid. Ecki helldur hefe eg effter so margar kröfur neitt fá kunnad hia Gvöndi Kietelssyni. Hvad hann nu tilgiörer, þá frá Islandi i haust kiemur, lærer tíden. Látúns pennar, sem Monfrere firir áre umskrifad hefur, voru ei, nie ennu eru, ad fá med þvi móti, og þvi hefi eg einga sendt, enn hefi gleymt þar um ad skrifa svar. I Adami Bremensis Codice MSto. lib. 1. Cap. 44. stendur ad vísu Hardegon filius Suen, eins og i þeim þrikta. I einu sínu brefi krefr Monfrere þeirra bóka, er mier lied hefur. Eg hefi af hans: Eddu Latinè, Eiglu og Eyrbyggiu gaudrángar, Vitam Mag. Bryniolfs og Copie af nockrum Stavangurs brefum. Item nockud yfer Erfder. Nu er sannast ad seigia, ad eg hefi ei hirdt um ad flíta mier med ad siá þetta i giegnum, þar eg sá, ad Monfrere þess alldri þarfnast kunni, hverse leinge sem hiá mier læge, med þvi eckert af þessu honum ad neinu gagni er. Nu, þar Monfrere þad þó so hastugt tilbaka hafa vill, skal

eg vidleitast stunder ad fá til ad hlaupa þad i giegnum; fáe eg þær ei (sem vís er von, bæde vegna Seriei, sem mier skaffar een haaben at giöra, og annarra forhindringa), þá skal eg þó senda þad allt óspiallad tilbaka, ef ei í haust, þá þó til foraaret. Min condition hefur þad sameigenlegt med Pavans titulo, sem sig skrifar servum servorum Domini, ad eg hef alltid meir enn nóg ad giöra, bædi firir þann eina og þann annann, enn rentar mier ægred líted inn. Samt lifi eg ennu, sosem eg hefi giört i 10 ár, vid þá von, ad þvilíkt meigi einusinne uppheyra, hvad ef ei skiedur, þá er eg so fixeradur sem fáer adrer. I þvi seinasta Monfreres brefi af 21. Junii eru nockrar Chronologiskas [!] saker, hvar uppa eg nu ei svara kann, tímans naumleika vegn. Sidar þad fyrsta eg tilkiemst skal eg þar um nockud skrifa. Frietter fra Iislandi hefi eg tilforna skrifad, fyrir utan þad ad Mag. Jon Þorkelson á ad eiga systur Þordar Jonssonar. Hiedan er eckert sierligt ad skrifa, utan hvad vera kann, ad vær utrustum ein heil hop skip vegna þess tilbunings, sem vær heyrum, ad Sviar hafe. Þo meina flester, ad allt muni nidursetiast og eckert stríd ur verda, og þad firir interpositionem Hollendskra og Eingelskra. Hilmer hefr láted giöra proposition firir nockrum af þeim stóru, hellst þeim, sem hafa tilforna haft mikid ad seigia hia þeim fyrra Jöfri, sosem Harbo, Moth, Meier, Gen. lieut. Pless, Bentzon, og enn mörgum ödrum minni háttar, ad þeir villde lána sier femuni uppa rentu, sumir (sem orded geingur) 40, sumer 30, 20, 15, 10 þushundrad lagada, giöra og aller nockra urlausn, sumer, ad sagt er, frekari enn þeir mundi, ef ad óskum geinge. Hvad lángt nidur þetta lán koma muni, er óvíst, enn víst, sem sagt er, ad þad ei treffir nema þá, sem aller vita, ad fiesterker eru. Eg enda nu þennan Sedil, og vænte brefs med fyrsta eftir hann lesinn. I midlertid óska allrar lucku og velgeingne og forblif alltid

Monfreres þienustuskylldugaste

Hafn. d. 26. 7bris 1699. A. Magnussen.

102. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 2. oktober 1699. AM. 285, fol., s. 36—38. Ásg. Jónssons hånd.

Har endelig, som det første siden april, modtaget et brev fra A. M., nemlig af $^{9}/_{9}$. Har drømt om kongens død. Spørger til brevet af $^{8}/_{4}$ (ikke indført i kopibogen), der ses at have indeholdt tillæg til Series. Undrer sig over, at han alene af bestillingsmænd i stiftet ikke har fået ordre til at rejse til

Kristianssand for at aflægge korporlig ed. Sender kopi af bestallingsbrevet, med forskellige bemærkninger om stilling og arbejde. Om udgaven af Series (at A. M. vil skrive dedikation og fortale, m. v.). Formoder, at der nu måtte være udsigt (for A. M.) til en stilling på eller angående Island.

Citeret i Torfæana p. XXIV.

Aff 2. 8br. thil Arnas Magnussen.

Effter langa örvinglun (jeg kann echi describera þad odruvis) fech eg nu hans goda af 9. 7br., þad *fyrsta*[1] sidan 24. [ɔ: 22.] aprilis i vor, hvorche hefi eg fengid Eigils sogu eda þad stora breff med henne, echi helldur þad af 26. augusti, þo heyre eg nu, at min stiupdotter hefur sendt eitt breff i þessum dögum med einum manni, sem vildi til Bergen og er dreiginn fyrer bi, enn jeg hefi þad echi fengit. Jeg ætladi Monfr. munde hafa sagt goda nott, enn þo komid til min og latid mig þad vita, þo echi sem Sigurdr jarl i Orkneyum[2]; madr sagdi mer i svefni, um þad leite vor allra höisaligste herre nu do, at nu væri kongrinn af Frankarige daudur, og jeg þachade gude, at þad gech echi yfer minn herra, enn þa jeg vaknade, vard jeg hræddur, at þad mundi vera öfugdreyme. Echi neitt veit eg, hvad Serie lydur, echi helldr hvort Monfr. hefur fengid þad jeg sendi til minnar vertinnu i Helsingör i vor, sem atte at færast þar inn, af 8. april, þar næst af 21. junii, þar var med Hector Boetius, þa af 12. julii med postinum. Nu skrifadi jeg med Monsr. Jörgen Rasch, sem til forna hefur verid hia Rommer og þecher Monfr., af 23. 7br., sem eche kann at vera framkomet. Aller her i stiffte hafa fengid ordre at reisa til Christiansand at afleggia þeirra corporlig eid andleiger og veraldleiger, utan jeg, sem nochorum echi misfellur, og þeim helst sem jeg hefi gott aff forschuldat, meiña þad see nu uti med Øve Giedde, sem bonden sagde[3], enn þess omaks og kostningar kand jeg aan vera, siden stifftbefalingsmanne og biscope þad so fellur; mun koma þar af, hvorigum mun þichia jeg stande under sinne direction. Nu sende jeg effter Monfr. anleding bædi copie af bestalnings brefinu og forandringum og benaadingum; kand bestalings brefvit confirmerast, vere best, enn eff eche, þa su benaading um launenn 400, og abæter 200, þa jeg læt nochut

[1] »fyrsta« tilsat efter formodning. [2] Sigter til, at Sigurðr jarl, som faldt i Clontarfslaget 1014 (Brjáns-bardagi), ifg. Njála viste sig efter sin død for en mand på Orknøerne. [3] Her sigtes formodenlig til en eller anden omvæltning i den 1660 afd. rigsadmiral Ove G.s liv. Sml. Biogr. Lex. VI, 30—34.

prenta. I aar vænte jeg see fri, þvi echi eru full 2 aar, sidann Orcades utgeingu, og er þar benading fyrir. Nu munde Series koma vel til passa, eff hun annat hvort straxs eda til nytt ar yrde ferdig. Refutationem Johannis Magni setur vel Monfr. til baka, enn dedicationem og proloqvium conciperar hann og vel sialfur under minu nafne; Arngrimur er vis til at giora visu framan fyrer. Jeg veit eche, hvort Monfr. muni hafa noga peninga til confirmatiunnar, enn lanar hann nochud, skal þat og umsyslann honum effter fornöye bethalast. Nu kynne ampt Kalldalandz losnast, hvar til slægur vera kunne, enn secretera til þess landz þychist mer giörast fornöden, sierdeilis i soddan tilstande etc.

103. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 16. oktober 1699. AM. 285, fol., s. 38—39. Egenhændig.

A. M. bedes opspore, hvorledes det forholder sig med T.s udelukkelse fra edsaflæggelsen; vil gærne aflægge den umiddelbart i København og ønsker, at A. M. vil opsætte et brev desangående til oversekretær Vibe.

T. føler trang til at takke den fhv. oversekretær Moth for hans uvurderlige velgærninger; han beder for ham og vilde tjæne endog hans hund og hver den, som kunde være M. til nogen nytte. Også etatsråd Meiers adresse udbeder han sig.

Aff 16. octob. thil Arna Magnussonar, sendt med schipper Jacob Janssen aff Bergen.

Att hann vilie vpforscha þær ordrur, sem eru gieffnar thil stifftbefalingsmansins och biscupsins vm att taka eidinn, huort jeg er þar specialiter eller i generalconcept vteluchtur. Mier sie kiært, þo ieg stande annadhvort immediate vnder Grotz canceler ellegar Obersecreteren, och mætte mier þa thilsendast eidurinn schrifftlega ad affleggia, eda att beordrast att reisa nidur och giora hann þar. Och straxs Monfr. fær þetta, þa vilie hann, eff hönum sinist, setia up eitt breff vnder mina hönd thil Obersecreterans Vibe och þar aff att angieffa hier vm, sem hönum synist, so ieg kunne haffa feinged svar med þad allra fyrsta, adur enn ordre kinne ad koma thil min fra stifftbefalingsmannenum vm eidinn.

P. S. Monfr. vilde och gieffa mier anleiding, huornin ieg kunne Missivvis att þacha hans Exc., minum Herra Moth, fyrer hans odaudlega och oschatterlega velgiorninga moti mier; jeg bid ætid fyrer hönum, enn villde giarnan kunna att þiena, þo

þad være hans hunde, ja öllum þeim, sem ieg visse honum kinne vera thil nochra nytte. Jeg profitera þad schrifftlega, sem ieg heffui adur sagt Monfr. muntlega, ad frateknu þui konglegu huuse er nu eingin sa madur i veroldunne, sem ieg elscha so mikid sem hand. Monfr. villde nu och lata mig vita hans titel och huort breffuit schal aderesserast. Saa villde hann och lata mig vita Meiers titel och Commissariat[ets] titel, þui i þui converti kann mann vist schriffa thil hans. Villde och lata mig vita, huor þad heinger saman med Her Estatzraad Bendtzon. Hann pleier ad svara mier a huoriu ari. Enn nu eche.

104. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 28. oktober 1699. Access. 8. Egenh.

I anledning af det fra T. modtagne brev af $^{14}/_{10}$ opregner A. M. de af ham afsendte breve siden $^{22}/_{4}$, deriblandt et (ikke forekommende) af $^{2}/_{8}$, ang. hvis forsendelse over Helsingør — sammen med Bjørn på Skardsås Sturlungakompendium og en pakke til Asgeir — nærmere oplysning gives; nogle nyheder i de senere breve gentages. I et vidtløftigt brev af $^{26}/_{9}$, som sendtes i en pakke med Thormøhlens skib (heller ikke bevaret), tilrådede A. M., at T. skulde skrive til v. Plessen og storkansler Reventlow, bægge på latin; Plessen har nu lige så meget at sige som tilforn, og R., som kan berømmes for sin erudition og videnskabelige interesse, er en »hel civil herre«. Imødegår T.s formodning om, at Series allerede kan være færdig trykt. Når 1. bog er færdig, vil A. M. forsyne den med en foreløbig fortale og overlevere den til kongen, hvis det findes passende, ellers forevise den for de mænd, som har noget at sige til hove. A. M. har forespurgt hos folk, der er kendte i det Plessenske hus, om T.s udsigter til konfirmation, og de mener, at der ingen fare er. Gamle Gyldenløve har taget afsked som statholder, gehejmeråd Gabel er bleven vicestatholder og skal efter sigende inspicere overalt i Norge; han anses her for tilbøjelig til at tage imod penge, når de bydes. A. M. har intet fået af hvad han bestilte i Sverrig gennem cancelliråd Grüner, og han kan ikke skrive påny, før han véd hvad det bliver til med de gensidige rustninger; gud give de ikke får noget at betyde, da ingen har megen fordel heraf. Hertugen af Holsten har bygget nogle fæstninger mod kongens vilje, Svenskerne vil støtte ham med krigsfolk, som er sendt til Pommern. Denne transport skulde hindres fra dansk side, men vi kom 2 dage for sent. Nu sender vi en stor del af vor milits til Holsten; forhåbenlig vil vore foretagender have god fremgang. Men om dette vil få langvarige følger eller ej, må gud vide; ønskeligt var, at de ikke blev vidtløftige. Her sker henvendelse til en og anden om forstrækninger til kongen mod pant, og flere kan vænte lignende opfordringer. Til nytår væntes store forandringer.

Mon frere!

Bæde er, ad eg er langsamur i ad skrifa, enda sie eg, ad þeim fáum brefum, er fra mier koma, verdur ei betra afferdar

enn skylldi. þann 14. Octobr. medtok eg Monfreres bref dat. 23. 7bris og sá þar af med forundring, ad hann eingin mín medteked hafe sidan af dato 22. April. Eg skrifadi þann 2. Augusti og sendi med vissum manni til Helsingör; fylgde þar med compendium Sturlungasögu Biörns á Skardzá, item packe til Asgeirs. þetta allt leveradi sá þad af mier medtók, norskum skipherra i Helsingör, sem þad lofadi víst framm ad færa og sagdist þeckia Monfrere. Skipherrans nafn veit eg ei, enn kann velmögulegt þad vita fá, ef um allar circumstantias mig i Christiania informera (því sá madur, er eg packan leveradi, var fra Christiania) og sidan ad Helsingeyri þar efter skrifa, so framt sem þad sama pacquet ennu ei skylldi vera frammkomid, hvad eg bid Monfrere mig vita láta. þann 26. Augusti, deigenum efter Sal. Kongsins andlát, skrifadi eg aptur Monfrere til med postinum, fretti sidan, ad þad vard i Christiania, sökum oreglulegs postsins gángs, eirn postdag upphalldid. Enn ad þad skule ei vera frammkomid þann 2. Octobr., þá Monfrere mier sidst skrifar, furdar mig. þann 9. 7bris skrifadi eg aptur, liet Monfrere þar med vita allar þær forandringar, sem þá skiedar voru; þad bref fornem eg, ad Monfrere medtekid hefur. I einhveriu af þessum brefum voru allar Iislandsfrietter, þessar sierlegustu: obærileg hardinde, og peninga daude, sumstadar mannfall af hungri. Mag. Jon trulofadur med dottur Mag. Jóns fordum biskups. Hakon á Vatzhorni daudur, fiskleyse hid mesta, so flest skip eru hálftóm i ár apturkomin. þann 26. 7bris sendi eg med Monsr. Thormöhlens skipi eitt pacquet og þar inni vitlöftigt bref. Er þad vonlegt, ad þad muni nu framkomid vera. þar ried eg Monfrere til ad skrifa von Plessen til Latinè, hann hefur nu eins miked ad seigia sem til forna. þad sakade og ei, þó Monfrere skrifadi Reventlou til, hans títell er þesse: Hoy- og velbaarne Herre, Hr. Conrad greve af Reventlow, Ridder, Kongl. Maj. Gross Cantzler, Geheime og Land Raad etc. etc.; þar kann miked ad talast um hans erudition, samt favorem in literas, hann er annars patronus Academiæ og heil civil herra, brefed kann mier ad sendast, kann þad og vera Latinè. Eg sie af Monfreres brefum, ad hann ætlar Series muni nærri afþrikt vera. þegar Monfrere álítur bokarinnar stærd, og hversu leingi hun hefur under pressu vered, þá gietur Monfrere nærri, ad þad kann ei so ad vera. Fyrsta bókin er nærri ferdug, Lorentzen hefur haft allrahanda ad bestilla sidan Sal. kongsins dauda,

væri hun annars aldeilis ferdug. Strax sem hun ferdug er, ætla eg ad giöra stutta dedication framan í hana, i hverrar stad þó önnur sidan setiast kann, þá bókin er aldeilis ferdug, og lata hana so innbinda og Jöfri levera, ef þeir mier þad ei afráda, er til hófa kunnuger eru og eg þar um consulera vil. Annars skal eg þó Exemplar þar af syna öllum þeim, er til hófa hafa ad seigia. Imidlertid hefi eg mig fyrerspurt um Monfreres efni hiá þeim, er i von Plessens huse kunnuger eru, og meina þeir þad eckert fár hafi med Monfrere. Þegar þeir i Cammeret nu taka til ad confirmera fólk (ennnu eru þeir ei til teknir), skal eg giöra Supplicatiu under Monfreres nafni, og allt þad þar uti bestilla sem eg kann. Eg villdi, ad Monfrere hefdi von Plessen til skrifad, adur enn eg hans Suppliqve innlegg. Gamle Gülden-löw hefr sagt sig af med Stadtholderskabet, eingin er i hans stad kominn, enn vicestadtholder er ordin geheime-Raad Gabel, sem reiser, eda er reistur, i þessa daga, og skal, sem seigest, reisa þann heila Noreg i giegnum og siá efter öllu; hier er hann halldin ei ófieskygn, ef nockud bydest. Allt er frammkomid þad sem Monfrere sende af 8. April, item af 21. Junii med bokunum til Mejer, enn þad bref af 12. Julii med postinum hefi eg ei feinged. Allt þad eg i Sviarike bestillt hafde ved Cancellie-Raad Grüner, vard ad aungu. Nu kann eg ei þangad ad skrifa fyrr enn veit, hvert nockud verdur af þeim stríds tilbuninge, er á bádar sídur giörest, og vel synist ad vilia þyda nockud, hveriu gud afvendi, þvi eingum er þar í mikill hagnadur. Frietter þær merkverdugustu eru þessar: Hertuginn af Holsetulandi hefur i sumar uppbygt nockrar festingar i sínu landi, móti vors kongs vilia; Svensker, til ad láta hann vera vidbúinn vid öllu, er henda kynni, hafa transporterad vist antal folk til Pomeren, sem honum meinast ad skule secundera, ef vær bryddum á oss. Vær ætludum ad hindra þennan transport og geingum i sióenn med 16 skip, enn komum 2 dögum of seint. Nu geingur ein stor deil af vor milice ut ad Holsten; hvad þar nu skal adhafast eda hvad þar iskierast muni, giefur tíden ad vita. Imidlertid fá menn ad siá, hveriu fram vindur, og óska vorum uppatektum gódan frammgáng, sem vær og vissulega vonum ad verda muni. Enn hvert þetta muni nu lángan edur stuttan slóda draga, má gud vita. Óskandi væri, hann ei langur yrdi. Hier giörast einum og ödrum propositiones um ad forstreckia Konginum vissa summu peninga uppá pant, þó ei ödrum ennu enn þeim,

er menn víst vita, ad peninga hafa, fleiri enn þeir þurfa; hve langt þetta muni nu ná nidur, veit mann ei ennu, þó tala menn um, ad á flestum muni leitad verda, adur enn uti er. Menn tala annars um stórar forandringar, er til nytt ár skie muni, nafngiefa þo eingar, og er þvi þarfirir ei stórum ad giegna, þó er ei ólíklegt, ad þetta rikti af nockrum rökum rised hafi. Nu enda eg med hverskyns velferdar óskum og forblíf alltid

Monfreres

Hafn. d. 28. Octobr. 1699. þienustuskylldugasti þienari Arne Magnussen.

105. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 7. november 1699. AM. 285, fol., s. 42—43. Ásg. Jónssons hånd.

T. har nu fra biskoppen — i stiftbefalingsmandens fraværelse — fået opfordring til skriftlig edsaflæggelse, med undskyldning for, at man ikke vidste, at han havde kgl. bestalling; dog vil der muligvis tillige blive afkrævet ham korporlig ed. Dette bedes A. M. skaffe ham fritaget for hos oversekretæren. Håber på nogen indtægt af solgte bøger (Orcades). Sender en forespørgsel til »søster« madame C. de la Rosche om et brev, som hendes søster har sendt T. fra Ostindien.

Thil Arnas Magnuss. af 7. 9br.

Mine af 23. 7br., 2. 8br. og 16. ejusdem, fyrsta og sidsta til sios, milleste med posten, hvar i var copie af bestalnings brefvet og allt þar til heyrde, tvila eg echi at vera framkomet; eigi er enn bok ne bref frammkominn til min, þvi kann eg eigi þar til at svara, enn vænti þess þo med fyrsta nordan vinde fra Bergen. Efnit er nu at lata Monfr. vita, ad biskupinn hefur sendt mer i stifftbefalingsmanzins absence (þvi hann er af honum þar uti comitteradur) eidinn skrifftligann med mundtlig excuse, at stifftbefalingsmadrinn echi visse, at jeg hafde kongens bestalning, saa obscur er þad charge, þo seigist hann eigi kunna at loffa at halda mig fri firir corporligum eide þar med. Enn nu so til aars vill þad falla mer þungt at reisa so margar milr alleina. Þar sem Monfr. synist, i þvi hann sækir confirmationen, at til kiende giffve obersecreteren eda ödrum, at jeg hafi giort eidenn, þa skrifar hann þad undir mina hond, þvi eg vil echi skrifa honum til, so hann echi þar af skuli merkia mina hond, ef Monfr. kann hafa skrifad annat tilforna þar undir. Jeg hefi skrifad Sr. Peder Rasmuss. renteskriffver og Johan Laarentzsen og echert svar fengit; munu ennu echi bækurnar vera selldar?

Jeg vænti þo Monfr. mundi fa þar nochora peninga, ef hann hefur eigi nog til forna. Monfr. villdi vera so goedur og flittugast heilsa min syster madam Carin det[!] la Roche, capitain Alsis, hun ville lade mig vide, hvad hun hefur gert af þvi brefi, sem hennar syster Antonette skreif mer til fra Östindien, jeg hefi þad eigi fengit; hennar, sem hun schrifade capitainen til, liggur og her til vidari ordre etc.

106. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 9. november 1699. AM. 285, fol., s. 46. Ásg. Jónssons hånd.

Har nu modtaget A. M.s brev af 2/8 med tilhørende sendelser, deriblandt P. Syvs brev og visebog. P. Rasmussen (renteskriver) råder ham til at skrive til Exc. v. Plessen om konfirmation, hvad T. gerne vil, da P. er en god mand, men lægger alt i A. M.s hånd. Biskoppen, som nu har tilbudt at medvirke m. h. t. bestalling m. v., kræver kapitelsbrevene tilbage, men T. har henvist til udlånet til A. M. efter Moths ordre; biskoppen trænger til dem i anledning af en ejendoms-trætte, og T. beder A. M. søge oplysning om den pågældende ø. T. får gode oplysninger fra P. Syv om hvad der udgives i Lybeck og Sverrig.

Thil Arna Magnussonar af 9. IXbr.

Jeg skrifadi honum til fyrra dag, og þad kemr med þessum posti. Nu samstundis fech jeg Monfr. bref af 2. aug., Sturlunga-sogu, og Hr. Peder Siv bref og visnaboc; eche getr Monfr. þessa i nochrum sinum brefum, og eigi kunni eg effter þvi at lysa; enn Eiglu veit eg echert af eda þvi langa brefi, sem Monfr. vænist; bref seigist byfoegeden i Stafvanger hafa til min, fra Hafnia, enn vill ei odrum betroa þad, fyrr enn sialfur kemur. Þad laugardags skrifft, sem Monfr. lofar, er ei framkomid. Biscoppinn skrifar mer til, bydr mer at taka confirmation og jeg at senda honum copie af bestalningunne, jeg þacha og segist hafa sendt þad nidùr. Peder Rasmuss. svarar mer upa bref, sem jeg skrifade honum til med Monsr. Jörgen Rasch, þann sama tid Monfr. og assessor Laarents[en] (bædi enn osvorud), og rædr mer at skrifa hans Excell. von Plessen til og senda honum supplic um confirmationen; mer þychir þad oska rad, þvi hann er goedr madr, en svara Monfr. hafi þad verch undir hendine, þyche Monfr. þad rad med þad, sem er gengit til cammeret um þau 200 rd., þa jeg læt þrychia nochud, þa bid jeg hann vili conferera med Monfr. þar um, og Monfr. vili setia up bædi supplic og bref til hans undir minu nafni; hvad ychr kemr yfir eins, þar er jeg til frids med. B[isku]pinn krefur i þessu brefi

allra capituls brefa, þau leverut seige eg til Kongl. Archivsecr[eteren] effter hans Excell. Hr. Geheime Raad og Obersecr[eterer] Mothis ordre og sendi honum copie af þeim, enn sidan hann þarf þeirra med til at forsvara b[isku]ps stolens indkomst, sem adrir eigna fra, þa verþa þau afftr at sendast. Ein ey heitir Ogn, sem er seld fra b[isku]psstolnum og er þræta um; kynne Monfr. at finna nochut um hana, þa gerþi hann honum goeda þienustu; jeg hefi eigi heldr fengit Monfr. revers paa talit a brefunum. Peder Siv heilsist aludliga. Jeg fæ þad hia honum sem engum odrum, hann lætr mig vita, hvat utgengr bædi i Lybich og hia Svium. Jeg vænti svars. Meiers titul vilde eg fa etc.

107. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 18. november 1699. Access. 8. Egenh.

1. bog af Series er nu færdig, og et ekspl. skal blive overleveret v. Plessen, for at han kan se, at T. ikke er uvirksom; samtidig skal T.s dokumenter blive indgivne i kammeret til konfirmation. Man har frarådet A. M. at sætte nogen dedikation foran i Series, da bogen ikke er færdig. Opregner tidligere afsendte breve. Med Svenskerne kan A. M. ingen korrespondance begynde, før han ved besked med sin egen stilling; endnu har han ikke opnået andet end løfter, så at hans vilkår er pinlige. En enkelt strikket trøje, til Asgeir, har A. M. kunnet sende, men ikke flere, da de i nogle år efter købmændenes ordre som usælgelige ikke er blevne tilvirkede på Island. allermindst nogen så stor, at T. kunde bruge den. Fremhæver et og andet ang. Rig og Danp m. v., som forekommer ham at mangle i Series. A. M. er som sædvanlig meget optaget; dersom han havde så stor løn som han har allehånde lapperier at gøre, var han forlængst en rig mand.

Mon frere!

Þann 28. Octobris skrifadi eg, man ei hvert þá medteked hafde hans af dato 2. Octobr., hvar innlagdar voru hans bestallingar; þad med Monsr. Jörgen Rask hefi eg og feinged. Nu er loksins fyrsta bokin af Serie klár og eitt exemplar þar af hia bokbindara, sem eg syna ætla von Plessen, ad hann siáe Monfrere ei ad vera idiulausan. So legg eg nu öll hans document inni Cammeret til confirmation i vikunne, fyrr hefi eg ei viliad giöra þad enn bokin synast kynne. Er og eingin tid forhlaupin þar i, med þvi þeir næsta lángsamer eru i Cammerenu med ad expedera confirmationer, so þad lætur sig ansiá, ad so gott sem eckert verdi þar vid giört á þessa sídu nytt ár. Annars seigia þeir mier Monfrere i eingri hættu stande. Öngva dedication

giöri eg framan i Seriem, mier var þvi afráded, fyrst bokin er ei heil utþrikt. Nu villde eg vel, þá þad skie kann, vita, hver af mínum brefum eru framkomin, þessum er fylgia: d. 2. Aug. med skipe, þar med fylgde Sturlunga Sögu Compendium Biörns og packe til Asgeirs, d. 26. Augusti, d. 9. 7bris, d. 26. 7bris med Monsr. Tormölens skipe, þar fylgdu og med Islandsbref Asgeirs og pacqvet til Monfrere, hvar inne þad af Serie, sem þá var þrikt, Item Eigils Saga og annad fleira. Sidan skrifadi eg þann 28. Octobr. Eg hefi firir laungu skrifad, ad Monfrere villdi betala Asgeiri þá peninga, sem hia mier liggia, þad eru freker 50 Rixdler, Monfrere þarf þeirra allra med, ádur uti er. Allt hvad eg vid Svía utrietta ætladi vid Cancellie-Raad Grüner, vard ad aungu. Eg kann eingin correspondence vid þá sialfur ad byria, fyrr enn eg veit, hvad af mier verdur. Eg er eingu nær enn tilforna, nema hvad loford vera kunna, og hlít eg mig ennu par maaneds tid þar med ad contentera. Eg fæ so ad patientera og forsmerta mina ogiæfu og heimsku, ad eg þeinkt hefi nockurntíma i þessu landi braud ad vinna. I giær fieck eg eitt pacquet, sem skal til Asgeirs, þar er i hvít temmelega fín prionpeisa, Item sockar og vetlingar, þad sende eg med fyrstu leiligheitum ad Helsingeyre. Er mier þad kiært, ad þesse peisa fyrer vard, þvi hier eru engar ad fá, kiemur þad so til, ad kaupmenn i 2 à 3 ár hafa firirbodid á Isl[andi] þær ad giöra, med þvi þær hier eckert gilltu. Allra sidst er neina ad fá so stóra, sem Monfr. þiena kynne. I Seriei Cap. 5 þiker mier vanta ad mentionera nockud um Rig og Danp, er konganafn brukudu, hvad þeir vered hafi, hvar ríke haft, Item hvad hiner, sem Monarchæ voru tilforna inntil Olafs litilláta, sig kallad hafi, þvi annars skyllde lesarinn vel undra sig yfer, ad Rigr hefdi fyrstur bored kongsnafn og stædi þo ei i kongatölunni. Þetta kann Monfrere senda mier á sedli med postinum med fyrsta. Eg bid ad heilsa Asgeiri. Eg fæ ei stunder honum til ad skrifa þetta sinn, atskilianlegra anna vegna (hefdi eg so stor laun, sem eg fæ allrahanda lappari ad giöra, væri eg firir laungu ríkur). Eg hefi og raunar eckert skrifverdugt. Vær lifum milli vonar og ótta, hvört nockud muni af verda stríde millum vor og Svia. Annars circa ministros er eingin umbreyting sídan. Eg óska Monfrere allra heilla og forblíf

Hans tienstskyldigste tiener

Hafn. d. 18. Nov. —99. A. Magnussen.

108. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 28. november 1699. AM. 285, fol., s. 48–49. Ásg. Jónssons hånd.

Besvarer forskellige enkeltheder i A. M.s brev af 28. okt. og beder om nærmere forklaring på adskilligt.

Af 28. 9br. thil Arna Magnussonar.

Hans af 28. 8br., þann 25. hujus medtekit, þachast mikil-[lega]. Jeg hefi fyrr skrifat, at hann kunni skrifa under minu nafni, hvad Monsr. Peder Rasmuss[en] og honum kemur saman um Plessen; echert enn þa hefi eg feingid med Jörgen Thor Mohlens skib, og eigi veit eg, hvert þad er heimkomit; öll onnur hefi eg fengit. At hann hefur fengit mitt af anden 8br., er vel. Um Seriem forundrar mig, at hand excuserer Laarentzsens affairer hia jofur og eg echi veit, hvad hann hefur med hana at giöra; eda a hun nu at þrychiast hia honum? Mer kemur þad i eirn stad, sier giarna hans gagn. Echert svar fæ eg fra honum, og seinka þyche mer errata Orcadensia, hvad sem um exemplaria lydur; þad þar um. Errata fortryd eg, at eigi koma framm. Documentanna fra Sviariki þarf jeg mik[it] med. Þar peninga forstrechning yfer allt angeingur, þa vilie Monfr. hafa launpuchur vid Monsr. Rasmuss[en] at hlaupa yfer mig, so giech þad til seinast mer oafvitande. At Gabel er upi, er vel, vid erum kunniger, enn jeg veit eigi, hvort allt verdur vogandi fyrer feschygni. Jeg kann eigi svara upa þad bref jeg eigi hef fengit, resten er nu alt i Monfr. hender, hann seer best occasiones etc.

109. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 9. december 1699. Access. 8. Egenh.

Nævner de sidste afsendte og modtagne breve; anser T.s edsaflæggelse for temlig ligegyldig. Orcades sælges fremdeles ikke; trykningen af Series skrider langsomt frem. Nogen strikket trøje til Asgeir har dog ikke kunnet opdrives. Giver vejledning ang. T.s konfirmation og supplik, til Plessen må T. selv skrive. For kapitelsbrevene fra Stavanger sendes revers, og undskyldning til biskoppen, som A. M. selv vil tilskrive; til brug for retstrætten vil han give nøjagtig oplysning, når han får nærmere besked om denne. P. Syv er bleven enkemand. Sperling har dels forberedt, dels udgivet forskellige latinske afhandlinger. Om A. M.s løn er alt uafgjort.

Monfrere!

Mitt seinasta var af 18. Novembris, og þar firir [antea[1]] skrifadi eg þann 28. Octobr. Sidan hefi eg feinged Monfreres tvo angenem af datis 7. og 9. Novembris, enn þad af 16. Octobris, sem Monfr. skrifar sig ad hafa sendt med skipe, er ei ennu fram komid. Ecki ætla eg á miklu ríde, hvert Monfrere hefr giört eidinn eda ei, fyrst einginn honum þar um specificè nockud tilsagt hefur, og þarf eg þvi ei neirn hlut þess vegna hier ad producera. Um Orkneyiar skrifadi eg i mínu langa brefi med byfovetanum i Stavangri. Eins nærri er ennnu um þeirra sölu, og hræddur er eg, ad ei muni mikid af þeirri höndlun verda. Víst er þad, ad einger peningar eru þar ad fá. Enn hier verdur vel nógur tíme um peninga, þvi ei er vænlandi, ad Monfreres saker stadfestar verdi fyrr enn einnhverntima efter eda á föstu. Verdi þad fyrr, þá er þad lucka. Series fer so sígandi; vær erum nu i Cap. 4. libri II., og er R. bokstafurinn á arkinu, er nu er under pressunni. Annars þrickist hun temmelega correct og nitid, so ad aller, sem hana siá, eru heil vel til frids þar med. Kunni eg giefa postmeistaranum so gód ord, þá skal eg siá til ad senda med postinum þad, sem ferdugt er sídan byfovetinn i Stavangri reiste. Þad er mier riett kiært, ad mitt bref af 2. Aug. og þad töi til Asgeirs, sem þar med fylgdi, er framkomid. Eru so öll min bref framkomin nema þad af 26. Augusti, sem ei stórum arídur, med þvi þad ei var nema um Sal. Kongsins afgang, og nockrar Iislandsfrietter, sem eg án efa sidan itrekad hefi. Er nu og vel án efa framkomid þad bref og packi, er eg med byfovetanum sendi. Þad er ei undur, ad Asgeir saknar prionpeisnanna, þvi þær voru ei med hinum packanum; og aungvar hefi eg sendt, ordsökin er, ad hier eru ölldungis eingar ad bekomma, hverki illar nie gódar, nema tvenn andstigdargrei hvít voru mier borin, sem eg ei kaupa villdi og eingin vagnkeyrari skylldi hier brukad hafa. Eg hefi skrifad þar um þann 18. Nov. Um Monfreres bestillingar confirmation giörer Petur Rasmussen (godur og ærlegur madur) vel, efter mier og monfrere giördu lofordi, sitt besta, og þar uti skal eckert forsómast, enn ad setia upp eitt bref til Pless kann eg ei, þvi Monfreres hönd stendur under Copiunum, og verdur hun hin sama ad vera; annad er um supplicatiuna, þad gillder sama,

[1] Tilføjet over linjen.

hvada hönd under henni er, og þvi hefur þad eingen difficultet. Monfrere kann ad referera sig uppá i brefinu, ad supplicatiuna til góds vinar sendt hafi og copie af bestallingunni, sem þad i Cammeret muni allt innleverad hafa; brefit er best i Latinu. Um Capitula brefin fra Stavangri skrifa eg á laugardaginn biskupe til, enn hier sendi eg nu skilmerkilegt revers þar uppa, bid þad fyrra casserist. Eg mætti vita, hvar i su controversia bestendur um stolsins iörd edur iarder, og med hverium þrætan er; þad bid eg Monfr. mig skilmerkilega vita láta ef þad veit. Imidlertid bid eg Monfrere, þad fyrsta þetta bref honum i hendur kiemur, biskupe tilskrifi, og seige eg ætle ad skrifa, eda muni nu allareidu (þvi þad verdur og ádur enn hann Monfreres bref fær) skrifad hafa til hans um þesse stafangrs bref og þessa þrætu; hann meige vel, ef vilie, betrua mier allt i þessarri sök, vid hvern sem eiga sie, þvi eg sie þagmælskur, og beri þar firir utan (sem og satt er) particulier estime til hans, og muni ad vísu honum þiena i þvi eg kunni. Um þá ey Ogn finn eg eckert, enn kannskie, þá madur heila sökina sier, ad kringumstædurnar leyse ur einhveriu. Titell Meiers er med sama móti, undanteknu Rentu-Cammerenu. Hr. Peder Syv er nu i þessa daga ordinn Eckiumadur. Sperlings de baptismo gentilium er nesten ferdugt hier, hans de nummis Cavis þrickist i Lübeck, de nummis non cusis i Hollandi. Um mín efni er eg ennnu eingu nær. So sier Monfrere, ad þad er ei so liett at koma framm, sem hann tilforna meint hefur. Eg veit nu ei snart, hvört eg facit giöra skal uppa giæfu (eg meina hálfa) eda fullkomna ólucku, hlít þo bída ennu til Nytt aar, óska í midlertid Monfrere allra heilla og langs lifs, bid heilsa Asgeiri vinsamlega

Hafn. d. 9. Dec. —99. Tuus Totus

A. M.

110. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 15. december 1699. AM. 285, fol., s. 52—55. Ásg. Jónssons hånd.

T. frygter for, at to med brevet til A. M. af $^{28}/_{11}$ nedsendte skrivelser, henholdsvis til grev Reventlow og v. Plessen, på grund af omstændighederne ikke kommer til anvendelse. Er utilfreds med intet at have hørt fra Meier siden sidste boggave. Takker A. M. for det store arbejde med de nu trykte 9 ark af Series, men har et og andet at bemærke til de gjorte forandringer. Giver anvisninger til forhandling med forlægger og bogtrykker og udtaler sig om sine debitorer, hvorefter følger et par bemærkninger vedkommende nordisk oldhistorie. Er misfornøjet med sin søster Ásas testament og vil gærne få det

omstødt, hvis A. M. råder dertil. I en efterskrift tilføjer T. oplysninger til sin behandling af nordisk sagnhistorie og om lokaltradition på Lister og Ögvaldsnes i Norge; på sidstnævnte sted brugtes talemåden »alt skal fare sammen karl og ko«, som ifg. T. sattes i forbindelse med kong Ögvald. T. har i Series (p. 36) efter løfte indført Lister-fogdens navn for at opmuntre andre til at opspore levende tradition.

Aff 15. Xbr. thil Monsr. Arnas.

Tvo bref hefi eg fengid sidan honum seinast svaradi af 28. 9br., hvar inne voro bæde til Grotz-Canceler Reventlov og von Plessen, enn jeg vænti Monfr. hvorugt mune afhenda, sidan hann hefur leverad þa fyrstu bok, sem þrycht er, til Plessen, — eigi til hans, sidan þar uti stendur, at jeg hafi skrifat til greifans, eigi til greifans, sidan bestalningen eigi confirmerast i cancelienu, so eru þau bædi forgefins skrifud, kann og vera Monfr. effter minni bon af 9. 9br. hafi skrifad under minu nafni þad honum þætti henta. Nu loksins hefi eg feingit öll þau bref hann vænist i þessu seinasta af 18. 9br. Eigils saga kom þann 3. hujus, peningana — þa 53 rd. 10 ß — skal jeg her contentera Asgeiri; þau bref, sem Asgeir hefur utschrifad og innbindast eiga, þarf eg öll, enn Sverris og Hakonar saga byda ennu; echi communicera jeg Meier meir, þvi echert bref hefi eg fra honum fengid eda þöch firir þad litid sendt var i sumar, eche heldur fra Bendzon, sem þo plagar eigi at ske. Meier seigist nu eiga at vera Gen. Krigs Commissarius i Holsten, og er einginn undur, þo Monfr. misunni honum, hann hefur og gabbat mig med þvi lofordi, sem jeg þo titt hefi iþrekat i brefum. Jeg hefi nu lesit yfir þau prentudu niu örk og kann vel skynia upa Monfr. bædi truschap og omak, og er jeg velfornægdur med hans forandring, þo þotti mer hann eigi hefdi giort verr, þott hann hefdi sett öll general criteria i þann 6. cap. og sett til þau mig vantadi, þvi þau eru og argumenta til at bevisa authentiam, enn þo er þetta allt vel, sem komid er. Hrolfs kraka sogu hefur hann sett i tveimur speciebus, vide pag. 30 og 37. Hann vill eigi hafa i sogu registri þad, sem er verterat, so sem Apollonius sogu; enn ætlar hann eigi Troiumanna saga se eins verterud[1]? Þad er vel, at Monfr. approberar þa fiordu bok at kunni setiast til, enn hun mun verda nochud stoer, þvi þar vil ech setia til alla Hrolfs kraka sogu, so sem jeg hefi hana samanschrifad, og oratiunculas periphrasticerat, so og adrar sem af Eigli einhenta

[1] Fra »Jeg hefi« (l. 26) refereres i »Torfæana« p. XXVI—VII.

kortliga, þvi hon a og heima þar i Frothone Tertio; þad er og betra firir bokina, þvi at fleiri lesa sogurnar enn disputationes um Seriem. Enn at accordera med Liebe um peninganna dilation, um þann mun set eg i Monfr. eiginn forsion, fornægdur bædi þar i og ödru med þad hann giorir. Þad hann skrifar eigi at vilia befatta sig med revision uppa hinum bokunum, sem eru efftir þa fyrstu, þad kann eigi passera, og hann meinar þridia kunni alldri betur at skrifast, kemur af obito yfirlestri. I obitu Har. blatannar hefi jeg og so nochud umbreitt, eigi i annis, enn skirara forclarad, sem nu kann eigi sendast. Johann Laarentzsyni skal jeg skrifa til effter nytt aar, lofi gud, at lefvera minn part af exemplaribus, sem eigi eru utsend, til Monfr., og af hinum abyrgiast sialfur profit, sem extraderut eru, lika effter Monfr. forslagi; enn errata bid eg mætti þrychiast, Laarensens reikningr upa ummkostningina fylgia þa med; enn þad jeg fech af þyscha cancelienu kann eigi sendast fyrr enn i sumar, lofi gud. Refutatio Johannis Magni þotti mer vel matti concludera fyrstu bokina, enn eg veit eigi, hvar hon kemr sva apposite sidan, enn þo verdr hon at vera i Serie. Halfdans Eysteinssonar sogu þarf eg med, þvi Sviar vita best sinna landa situation, so vel sem Sturlaugs sögu starfsama og beggia parta af Atlantica. Þad furdar mig, at Gvendur Ketilsson eigi borgar; Benedix fech forlanga dilation; hefdi hann verit amalgadr, fyrst hann kom fra Kaldalandi, hefdi þeir velfeingist, nu trui eg þeir faist aldri, þeir eru ei lanader, hann toc þa sialfur og atti ad kaupa bækr firir þa. Þad væri vel, at Valdhamar refur væri onadadur. Þær chronologischar sakir, sem eg hefi skrifad um, villdi hann hafa i hukommelse. Harald grafeld statuera jeg ofeilbarlig at vera sleiginn 962, þvi þa kemst flest alt saman, utan Færeyinga historia perturberast, þvi þa verdr Þuridr meginechia yfir attræd, þa Sigur[dr] Þorlaksson vildi bidia hennar, enn þad kann þo ad komast heim, þvi helst i Færeyium seigiast afgamlar kerlingar gifftast[1]. Um þann Hardegon, filium Sven, sem Adamus Bremensis hefr, ma hann hafa ringlast i Sigurdi svini, þvi engan Svein vitum vær firir Svein tiuguskegg, Nu er at tala um testament Asu systur minnar; þad þychir mer viela testament, enn velakaup skal at vettogi hafa; þad er meir enn testament at binda sig svo i sinu lifanda lifi at meiga eigi selia ne afsala ser

[1] Fra »Þær« (l. 26) er gengivet i Jon Loptsøns Encomiast s. 114—15.

jardir sinar, hvad sem alægi; þo hun dæi i sult, þa þorir þo engi at kaupa vid hana, so er kiellinginn gint. Jeg vil vita, hvat Monfr. synist, hvert eigi kann rifftast ved supplic og annad jofurs bref; jeg trui eigi Hans Villumssen hafi hialpad henni mik[it]. Þar sem Monfr. treistist at umstrita þvi, þa kann hann at giora supplic minna vegna; vinnist þad, skal hann fa goeda portion, þvi Asgeiri er skrifad hun se daud, enn undrar Monfr. mælir echert þar um, þvi veit eg eigi heldr, hvad tilhæfi er til, og ef nochud er yfir testamentit, þa vænti eg sie næstur erfingi; enn hverki Hans ne nochur annar skrifar mer neitt til þar um, jeg gef mig eigi helldur þar um an bods og varschou. Enn þiche Monfr. þetta kunne echi vel lata sig gera, so tala alldri neitt þar um; effter mig hafa þau eigi neitt at vænta, ef gud gefur mer efni til ad jata mig etc.

P. S. Sigurdr Fafnisbani seigist hafa lifat samtida Ermanarico, Theodrico Veronensi og Attilæ Hunnorum regi; jeg gaf Monfr. Þidrichs sogu og hef eigi neitt exemplar. Enn mun Theodricus Veronensis i Italia vera Didrich a Bern i Svisserlandi? Hvat um allt er, fleiri enn eirn hefur verit af sama nafni. Þad eg hefi sagt af Paulo Varnefrido kann siast ætas Sigurdi, þad meina eg Giukungorum synchronismum lib. 1. cap. 14; þad kallar hann Gungincos. Fogedens a Lyster Niels Toldrups nafn hefi eg lofad at innfæra, kann ske i Ragnar Lodbroch, þad upmuntrar adra at upforscha fleira; þeir i Sokndal vita af nafni hestsins Faxa, gardinn Beruriodur kalla þeir nu Berlio. Schocckium de fabula Halmelensi vildi hann lana mer at vori. Þorkeli, sem qvad um Valþiof, mun Snorri eigi hafa gert sva mik[it] oriett; langt effter prælium Hastingense lifdi Valþiofr, enn forbraùt sidan lifid, seigir Dunelmensis. Lapides Augvaldsnesenses, memoriam regis et vaccæ servabant accolæ, qvoqve vaccam non ignorant, adhuc de Augvaldo referunt »alt schal fare sammen kall og koe«.

111. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 23. december 1699. Access. 8. Egenh.

Ásg. Jónssons hånd: »Bekommet d. 22. Jan. 1700«. Torfæi påtegning: »Svared d. 3. Martii; sendt med Stifftschriffueren«.

Meddeler, at v. Plessen efter et troværdigt rygte tager afsked og rejser til England, og at i hans sted skal komme Knud Thott. Her tales nu mest om

den store skat, som blev påbudt af kongen d. 23. nov. og som lader til at blive til alvor, skønt nogle har trot, at den vilde blive taget tilbage: et lignende påbud vil vistnok inden kort tid udkomme for Norge.

Monfrere!

Mitt seinasta var af 9. Decembris. Nu er hier alsagt, ad von Plessen taki afskeid og reise ad Einglandi; trui eg og, ad þad muni satt vera. I hans stad seigest, ad skule koma Hr. Knud Tott; hvada umbreitingar þad muni oss giefa, ef skier, má gud vita. Líklegt þær verdi þó nockrar. Hier er nu eckert tídtaladra enn um þann stora skatt, sem uppábodinn er af kongi þann 23. Nov. Menn ætludu sumer hier i fyrstu, ad þad mundi ganga tilbaka, enn lætur sig nu ansiá, so sem þad muni þo verda alvara. Um Noreg mun án efa innan skams nockud þvilikt utkoma. Annad minnest eg nu ei i flyter. Slutta þvi med qvediusend[ingu] til Asgeirs, og ósk gledilegra Jola samt allrar framdeilis velfarnanar til Monfreres, verandi alltid

Monfreres tienustuskylldugasti
Hafn. d. 23. Xbr. —99. Arne Magnussen.

112. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 13. januar 1700. Access. 8. Egenh.

Undrer sig over Stavanger-byfogdens langsomhed i at befordre en tidligere omtalt sendelse fra A. M. til T. Har den ubehagelige nyhed at bringe, at v. Plessen nu har forladt rentekamret og rejser til England; A. M. har derfor ikke leveret ham brevet fra T., hvorimod Reventlou har fået det for ham bestemte. I Plessens sted er kommet 3 deputerede, K. T(h)ott, Breitenau og Rosenkreutz. Man frygter, at kongens indtægter nu skal forøges ved alle midler og at embedslønningerne vil blive formindskede. T.s konfirmation er ikke ekspederet, da Plessen under sin usikre stilling ikke har villet foretage sligt. Breitenau, som er en meget lærd mand og ynder af antikviteter, bør T. skrive til, og A. M., som kender ham noget, vil ved lejlighed tale med ham om T.s sag; også Rosenkreutz, som særlig får de norske anliggender under sig, bør have brev. Under T.s navn tør A. M. ikke skrive. Man håber heldigvis nu på fred.

Mon frere!

Mitt sidasta var af dato næstlidna 23. Decembr., hvar med fylgdi þad af Serie, sem þá var ferdugt, ad auk þess sem eg med Thor Möhlens skipi sendi i sumar. Sidan hefi eg feinged Monfreres af dato 28. Novembr. 1699, og þar innani bref til Grosz-Cantzler oc von Plessen. Forundra mig ad bifogetenn i Stavangri helldur eda hefr halldid so leingi hia sier fyrrskrifudu mínu

brefi til Monfrere, er eg tillika med bókum Monfreres nockrum med sögdu Thor Möhlens skipi sendi. þad var allt i einu pacqueti forsiglad, og leingest eg ad vita, hvert þad ei ennnu er afhendt. Nu eru óþæg tidendi ad seigia; von Plessen hefr i þessarri viku qviterad Rente-Cammeret og reiser ad Einglandi. þad hefr vered i giördum i nockrar vikur, og þvi leveradi eg ei Monfreres bref til hans, enn hitt til Reventlou vard strax leverad. I von Plessens stad eru komner þrír deputerader, Sa eine er Hr. Knud Tott, Ridder og Geheime-Raad, Annar Christoffer Gensch von Breitenau, Kongl. Geheime-Raad (hann hefr hingadtil vered Canceller i Oldenborg), Sa þridie er Hans Rosenkreütz, tilforna General Krigs-Commissarius i Norge, alkunnigr þar uppi. Nu er hann ordinn Etats-Raad og, so vel sem hiner, deputeret udi hans Maj. Rente-Cammer. Nu eru menn hrædder um, ad þesse umbreiting muni mörgum ohagstæd verda, og ætlandi er, ad öll brögd muni i frammi höfd verda til ad auka hilmes inntekter. A medal annars efast eingin um, ad laun manna muni miklu minni verda hier epter enn hingadtil. Vid Monfreres confirmation er eckert ennu giört, kiemur þad so til, ad Plessen hefr ei vilia[d] neitt slikt expedera, fyrr enn hann visse, hvert vid yrde eda eigi. Eg er nu og nockru hræddari um allt þetta enn til forna, þo er Breitenau kostulega lærdur madur og elskar antiqvitates; hönum verdur Monfrere til ad skrifa og referera sig uppa hans famam eruditionis et benevolentiæ in literatos. Eg er honum og nockud kunnugr, so eg vel fæ anleidning ad tala vid hann um þetta, þo þad kannske veige lited. Tott og Rosenkreütz mun og Monfrere verda til ad skrifa, hellst þeim sidsta, þvi hann skal vera so sem yfer þeim Norsku sökum. Eg hefi þeinkt, ad eg kynni ad uppsetia bref til þeirra fra Monfrere, enn beþeinki mig þar uti, þvi hans hönd þeckist, og kynnum vid bader ad komast i oleilighet eda miscredit þar firir. Imidlertid skal eg eingan hlut undanfella, sem til Monfreres avantage þiena kann. Eg er eins nær og vered hefi. Veit ei hvad af mier verdr, true þó ad hier árlangt vidhallda muni. Ei skal eg Asgeiri gleyma, ef nockud honum til þienustu vakna kann. Nu tala menn meir um frid enn til forna, gud giefi oss hann, þvi hann þienar oss best. Vær lifum i besverligri tid. Eg enda med alls gods óskum og forblif Monfreres þienustuviliugasti

Hafn. d. 13. Jan. 1700. Arne Magnussen.

Asgeiri bid eg aludlega ad heilsa.

113. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 15. januar 1700. AM. 285, fol., s. 56–60. Ásg. Jónssons hånd.

Berører nogle forretnings-sager (salget af Orcades, udgifterne til bestallings-konfirmation). Er bleven sat i personalskat. Fremhæver et og andet, som bør ændres i Series, samt ang. de trykte arks billigste forsendelse. Mener, at A. M. uden fare kan stile de nødvendige breve til myndighederne i T.s navn. Er meget fortørnet på biskoppen (i Kristianssand) over hans forhold i anledning af T.s edsaflæggelse og beder A. M. vise ham så lidt hensyn som muligt angående de udlånte Stavanger-breve. Nævner forskellige i Sverrig og Danmark udkomne bøger, som han behøver, og forespørger sig om andre, som han kunde ønske. Sender hilsen til P. Syv. Beder overvejet tidsregningen i Håkon Adelstensfostres regeringstid.

Citeret i »Torfæana« p. XIV, XV.

Thil Archiv secreterer Arnas Magnuss. af 15. jan.

Monfrere!

Hans kiærkomna af 9. Xbr. fech eg þann 6. jan., og er mer kiært, at Monfr. hefur fengit oll min bref, eg hefi og fengit oll hans; hann hefur eigi fengit þad eg skrifade med Jacob Janss[en] þann 16. 8br., þad mest um anleding hvernin jeg ætti at skrifa hans Exc[ellence] til, minum goda herra Moth, og þacha honum firir hans margfallda velgiorninga a moti mer. Um Orkneyia exemplaria skrifast innlagt, og bid eg Monfr. vilie affordra effter contractinne allt og taka til sin, so vel þa peninga, sem up a minn qvot kemur af þvi, sem selt verdur, svo dispenserar Monfr. sialfr þar med, sem hann ser hentugast, hann skal og hafa sina portion þar af. Jeg kann enga gissing giöra, hvad confirmationen kann kosta, og þar firir eigi anstalt giora um vexsel; troe þo ef eg skrifade til Madam Carin det[!] la Roche, at hon mundi betrua mer svo mikid, þvi her kann eigi vexsel fast nidr. Jeg hefi sed þa forordning um bestalninga taxten, enn veit eigi, hvert confirmationer eiga þar under at skiliast. Her er upkomin personalskattr, og ma eg nu gefa effter rangen meir enn til forna; þad er langt, ef confirmationen fæst eigi fyrr enn effter fastelaufn, þo betur seint enn alldri. Jeg vænti þad verdi nog, ef Series verdur þrycht, at ofverlefverast til salvingen, og mun þvi vera tom noch at senda med skipum librum 4m, þad mun þo eigi alt hlaupa yfir 3½ alphabet; mart er bædi i 2. og 3. libro at hagræda og serdelis antilogias at forkomma, sem jeg trui Monfr. til. Um obitum Gormi lib. 3. cap. 17. og Haraldi Gormii cap. 29. hefi eg skrifad kortara, og so at þad kann siast [uno] [o]btutu, og verdur þar firir nochud at takast or þeim

capitulum, enn þad mun verda tid nog med skipum. Enn at postmeistarinn muni firir god ord befordra þad, sem er þrycht, sidan jeg fech þau seinustu 9 örch, trui eg eigi lati sig giora, og at gefa $2\frac{1}{2}$ ℞ firir hvert arch, fellr ofdyrt; verdur beroa til skipa og þa aderessera til Augvaldznes, eda Salhuset, eda Höye Vahrene, eda Karin Mullers i Carmsund, eda, ef eigi betur tekst, til Marin Clausdatter Paust i Bergen. Jeg fech echert med byfogetanum, enn Eigils saga kom med Thor Mohlens skipi til Augvaldsnes. Monfr. vilie flittugt heilsa Sr. Peder Rasmuss[en] og þachlæti firir hans omsorg med confirmationina; sama giorer hann vel med assignationena, nær hann ser leiligh[ed]. Jeg skrifadi i fyrra brefi, at hann muni eigi hafa afhent min bref til Grosz-Canceller eda Pless, enn þad kunni Monfr. at umschrifa og taka ut þad eg vænist at hafa skrifat greifanum til, eda ef þar er meir at corrigera, so sem þar jeg sagdi »sumpsi impetum«, a at vera »cepi impetum«; enn at Monfr. skule eigi kunna at breita eda breita lata nafninu effter minne hond, so hann kunne eigi at giora forschiel þar upa, þiche mer eigi rimligt, Asgeir skrifar morg saaleidis, þvi bid eg Monfr. vili þad giora. Hann skrifar mer til at vilia skrifa a laugardagin til biskupsins um capituls brefinn, enn kann þar eigi af fornema, hvert biskupinn effter minni anleding hefur skrifad honum til; se þad eigi sked, er þad illa ordit, at Monfr. hefur gert honum þa virþingu. Þad la vid, at vid mundum verþa vinir (sem jeg hefi þo eigi att vana til hia þvi folchi, utan kann ske hefdi Munch[1] ordit her). Jeg hefi virdt þenna meir enn hann kann þola; hann sender mer nochor gammel breff at fortolche, og fech þau til baka fortholchet, bydur mer og at utvercha confirmation og sender mer skrifftliga eidinn, sem jeg og underschrifadan sendi til baka, og med storum complementum og þachlæti, og sagdist þad giarna hafa antekid, hefdi þad fyrr vitat; enn þa jeg fornam af odrum, at bædi voru utgefnar ordre um eidens afleggelse og confirmationen, sogte jeg þad hia odrum godum vinum þar nidri, sidan einginn, sem þad vidkom hier upi, adverterede mig neitt um þad. Hann hafdi skrifad mer sialfr til, at jeg væri skyldugur þar i, efftersom þeir vissu eigi af minni bestalning; þar til svaradi jeg, at jeg eigi kunni finna

---

[1] H. N. Munch, biskop i Kristianssand 1694—99, hans efterfølger var L. Stoud, 1699—1705.

mig skyldugan þar ut [*sål.*], þvi bædi kynne siast af bokum, sem utgeingnar *eru*[1], hvad offic. jeg þiente, þar med hefdi min hoysaligste herre gefit ordre til capitulerne og byerne at levere til min, hvis documenter þar fantis, jeg hefdi sendt þad til allra biskupa her i rikinu, lika hefdi statholder, stifft amptmand og biskupar, sem þa voro her, sed mina bestalning, enn at nochur skule lefvera þad til successores, visse eg eigi; eigi þess mindre sendi jeg honum bædi gienpart af bestalningen og rangen, bad ydmygligst þetta mitt replic mætti vel uptakast, undschylde mig eigi at kunna þiena honum med at efftersia fleire capitels breffve, efftersem þaug effter hans Excell. Hr. Mothis ordre være sendt til archivsecreteren, sem eigi kynne at lefverast til baka fyrr enn til foraaret, ef siorinn væri þa hreinn; sende og copie af Hr. Geheime-raad Mothis ordre; skreif þar effter annad bref og gaf honum anleding at skrifve til Hr. archiv-secreteren her om, sem væri minn lands madr, og þo hann væri occupatissimus, þa væri hann þo so vel viliadr, at hann tok ser vel þad omak til firir hann at sia effter þvi hann vildi hafa efftersed etc. Jeg hefi copie af ollum brefunum. Her af er hann ordinn so reidr, helst firir þad eg heldi mig eigi skyldugann at anvisa successoribus mina bestalning, at hann eigi skrifar, enn og latid sig forlyde hia odrum med mikla reide. Jeg meina vid hofum badir forseed oss: Jeg at giora honum stærri æru enn hann kunni bera, og hann at spilla sinni reidi sva illa, þar hon eigi blifur ochtud. Jeg lofa sem borninn eigi at gera offtar. Monfr. gerir eigi heldur meir enn upa kemur, og eigi gefur anleding enten hvad morg hann hefur edur vidara. Lenge siden skulle jeg hafve skrifvet Hr. Peder Siv til og tachet ham for hans tilsendte bog og meget angenemme hand skrifver om, der som jeg iche opsette det alt sammen til skibe gaar; hand skrifver mig om de bøger, som ere throcht og trochis i Sverrig og Danmark, i blant Sven Tiuffveskegs vita af manuscript af Mag. Anders Vedels dansche Chronica, enn jeg trui þad eigi mikid muni uplysa mina Seriem, med mindre hann hefur observerat, at hans landflychtigh[ed] kunne eigi lenge vara[2]. Rudbeccii Atlanticæ pars tertia seiger hann se i þrych, og jeg kann eigi engang faa partem 2am. Halfdans Eysteinssonar sogu þarf jeg med og

[1] »eru« tilsat efter formodning. [2] Kong Svend Haraldsson Tiuve-skægs Bedrivter, af A. S. Vedel, udkom 1705, udg. af V.s »Daatter-Daatters Søn« (ɔ: assessor Lorentzen).

Eigils einhenta og Sturlaugs starfsama vegna chorographiam. Jeg hafdi þeincht Monfr. hefdi sendt mer eitt exemplar af þvi, sem utgech um þa besettu. C5. lov, sem i fior bleif trycht paa latin, hvat kosta þau? Nova literaria Maris Balthici Lubecensium, som trychis hver maaned, er þad uppa þyschu eda latinu? Monfr. ville thienligst anmelde ham min flittig hilsen og thachsigelse og bed hand hafve taalmodighed. Bechers skrifft paa Hollandz, som negter spøgeri og troldom, væri þad upa þyschu eda latinu, og þa, sem þad hafa refuterad, mætti eg giarna sia; enn Fordonum og Nennium hefi jeg lengi bedit Johan Lauerentzsen um, enn þad hefur ecki uppa sig at avarpa hann. Jeg bid Monfr. vilde þo efftersia, ef hann finnur nochorn synchronismum nochorstadar med Hakon Adalsteinsfostra, og endiliga segia mer sina meining um, hvort eigi muni vera fautit i hans aaratali; vill hann reikna aar i Nialu, fra þvi Gunnar a Hlidarenda kom til Nor[egs], þa var hofdingia skiffte, Har. grafeldr daudr, so hvort ar fra anno 962 eda fra 976, þa skal hann finna, at Þrainn var drepinn annat hvert 988 eda 1002, og var þa Hoskuldr Hvitanesgode barn, og vard gode adur christne var logtekinn, og saa vill alt utfalla i flestollum postum, ef vær latum Hakon Adalsteinsfostra regera svo lengi[1]. Jeg kann eigi undra, þo jeg echi fai svar upa soddan atschilliga posta, þvi Monfr. hefur so mik[it] firir mig at giora og adra kannsche fleire etc.

P. S. Nu er min svoger stifftschrifarinn og postmester her. Hann beretter, at Monsr. Lercke er ennu directeur yfer norscha postvesenu, og ved ham og Monsr. Heidemarch muni Monfr. kunna at fa þessar archer upsendar, kand og skee undertiden eitt bref i hans convert, þvi honum sendast aviserne fra Monsr. Heidemarch, og jeg participera þar i. Adieus.

114. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 3. marts 1700. AM. 285, fol., s. 67—68. Åsg. Jónssons hånd.

Oplyser om den gensidige brevforsendelses gang; sender nu de for de deputerede bestemte breve. Beklager A. M.s forbeholdenhed; beder ham optræde på sine (T.s) vegne. Tror ikke på nogen lønnings-formindskelse i Norge, da embedslønnen er så ringe. Gentager tidligere anmodninger om at A. M. vil virke for omstødningen af T.s søsters testament.

[1] Denne periode, fra »vill hann« (l. 15), er geng. i Jon Loptsons Encomiast s. 115.

Thil Arna Magnussonar af 3. martii.

Af 15. Xbr. og 15. jan. hef jeg ennu echert svar fengit. At mit af 16. 8br., sem var sendt med Jacob Janss[en] fra Bergen, er eigi framkomit, undrast jeg nu eigi lengr, þvi madrinn nade echi lengra end til Eggersund og liggr þar. Monfr. af 23. Xbr. fech eg þann 22. jan. og hans seinasta aff 13. jan. þann 9. febr., upa hvorugt svarad; fylgdu med þvi fyrra þau örch Seriei og þacha aludlega þar firir. Jeg skrifa nu efftir Monfr. anleding til þessa triumviros, hverium i sær, enn til Britineu legg eg her innan i, sidan Monfr. vill sialfr tala med hann; copie af brefinu fylgir med. Þad er verst jeg eigi veit þeira titul ved cammeret, sem þeir hafa nu fengit, hvert hann er directeurs edr deputeradra; Monfr. hefr lidit or minne at lata mig hann fa. Mer þichir likligt, adur þessi koma fram, muni annadhvert vera giort vid confirmatiuna; mune og eitthvad giort um Monfr. gage; enn fyrr byst jeg eigi vid storu svari fra honum, þvi hann er var um öll fiölmæli, og lika þo vitast mætti, so mig forundrar, at hann mælir eigi eitt ord um capit. Christians og Carin det[!] la Rochis død, þar jeg þo vænti mer forstrachning ef alægi. Öll þessi bref læt eg Asgeir skrifa og set eigi meir enn mina hond nedan undir, og eigi er vant at breita effter; þa so nyiar conjuncturur falla, þa væri þo naudvendigt, at Monfr. giorde þad. Þad kann vera Rosenkreutz þechi mina hond, hinir aldri. Eigi er eg neitt hræddr firir þessari forandring; ef launin eiga at minkast, hefdi þad ordit, hvert heldur verit hefdi; enn aldri trui eg, at neitt verdi tekid fra amptmonnum eda fogetum her upi, þvi þeir kunna aldri minna at hafa, ef þeir skulu lifa og þiena; sama meina eg um þa, sem eru vid flesta tollstadi. Hvad Monfr. hefur sluttad um arf efftir systur mina vid at giora, vænti eg med þad fyrsta hann skrifar mer til. Rett þychist eg her hafa til at sækia Hans Majst. naade, þvi alleina er eg erfinge, og eigi geri eg neinum tilbeching med underfundigheit, þo eg sæki þetta, og þar sem minn herre Moth hefdi vitad þad gech mig an, trui eg neppe hann hefdi udstedet þad. Jeg er i fiarlægd i Hans Majts. þienustu, veit eigi af þeirra practicum; ser Monfr. færi, at þad kunni at gienkallast, þa giöre hann sitt besta og sidann selie til kaupmans i Holme eda hveriom odrum alt buid, sem þad stendur til med jordum, med godu verdi firir contant peninga, sender mer sva skiöd, sem jeg a at underskrifa. Monfr. skal fa sitt umak vel bethalat, enn se eigi greitt at ganga

her uppa, þa er best at þeigia og hafa alt sva buit og lata sig eigi merkia. Asgeir lætur flittugt heilsa etc.

Monfr. hefur eigi latit mic vita um brefit til grefve Reventlov, hvert supplicationen er þar leverud eda Monfr. hefur talad vid og hverninn brefit var uptekid, sem hans secretere best visse ad underretta; hann vilie og excusera mig hia hans Excell., sem hann leverar brefid, at jeg eigi veit hans titul; jeg hefi i [*sål.*] titlabokinne, at hann er conferentz raad, enn eg meina hann se þad eigi lengur, sidan hann er geheime raad.

115. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 17. marts 1700. AM. 285, fol., s. 70. Ásg. Jónssons hånd.

Er meget bekymret over, at et brev fra A. M., som skal være kommet med seneste post, ikke har kunnet opspørges (A. M. oplyser senere, at intet sådant brev af ham er afsendt). Har fået meddelelse om, at hans gage er anvist i Bergen, men ingen nærmere oplysninger. Ved ikke besked med noget.

Af 17. martii til Arna Magnuss.

Hans seinasta af 15. Xbr. og 15. jan. [*ɔ:* $^{23}/_{12}$ *&* $^{13}/_{1}$*!*] hef eg svarad þann 3. martii, sidann echert fengit, enn stifftskrifarinn, sem og er postmester, skrifar mer til nu med seinasta poste, at hann hafi næsta post þar firir, nembl. 6. martii, feingid eitt fra honum til min og þad framsendt. Eg hefi alla vega latid spyria þar um, og dagast ei up, hvad mer er stor skadi, þvi eg veit nu i engu at retta mig effter, þvi læt eg Monfr. þad vita, og ad skulldinn er eigi hia mer. Peder Rasmuss[en] skrifar af X. febr. og lætr mig vita, at mitt gage firir forleden aar hefur Reich i Bergen (hann hefur nu sagt goda nott) feingid ordre mer at betala, enn nefner echi, hvert benaadingen upa þaú 200 eru þar med, eigi heldur eitt ord um confirmationen, þar þo allir, bædi andligir og veraldlegir, hafa hana fengit i Bergen og a landinu. Nu kynne jeg at bestilla vexel fra Bergen, ef eg visse, hvad þar til þyrffte, enn eg vænti i þessu brefi mune Monfr. þar um hafa skrifad, enn þad mun alldri upspyriast, og langt vill verda, til þetta kemur fram og svar til baka, enn Monfr. mun reida sig upa, at hitt se framkomid. Jeg kann eigi meir etc.

116. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON (uddrag). [Stangeland] 3. april 1700. AM. 285, fol., s. 71. Ásg. Jónssons hånd.

Kopibogen indeholder kun nedenstående kortfattede udtog, om at T. har afsendt til A. M. nogle sagnhistoriske beretninger og et stykke om Johannes Gothus, bestemte for Series.

Citeret i Torfæana p. XX.

D. 3. aprilis skriffad til Arna Magnuss[onar] og þar med sendt saga af Sorla sterka, Hedin og Hogna, Asmunde berserkiabana, Hrolfs kraka, og um Johannem Gothum, sem skal setiast afftan vid Seriem. Skipperen heiter Christen Pederssen, som det tog med. Loste her i fra dagen effter.

117. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 3. april 1700. Access. 8. Egenh. Sort laksegl.

Torfæi påtegning: »A° 1700 af 3. April d. 23. ejusdem bekommet fra Archivsecreterer Arnas«. Særlig hånd: »fr. Christiania«.

Har modtaget T.s brev af $^{3}/_{3}$ og leveret det indlagte til gehejmeråd Breitenau; T.s løn for det forløbne år (592 rdl.) vil kunne hæves i Bergen hos afd. amtskriver Reichs fuldmægtig. Har på T.s vegne forlængst indgivet supplikats, men erfarer nu, at det ved kgl. resolution er bestemt, at T. for fremtiden ikke skal have fast løn, men hver gang vederlag for hvad han leverer; mener dog, at T. ved forstandig benyttelse af forholdene må kunne opnå omtrent det samme som tidligere, om end efterretningen er mindre glædelig. Trykningen af Series går af mange grunde langsomt; A. M. har fra morgen til aften måttet løbe fra den ene til den anden; har nu endelig fået konfirmation på sin bestilling (som arkivsekretær), som kostede 50 rdl., men har ikke kunnet opnå vederlag for den tid han allerede har tjænt. Fraråder T. at foretage sig noget i anledning af søsterens testament. Håber, at Reventlow — som også har modtaget et brev — vil vise sig velvillig overfor T. (ligesom Breitenau); men pengeforholdene er meget vanskelige, flådens udrustning koster uendeligt. Alle bestillinger, som angår kgl. indkomster, skal fremtidig sælges mod høj betaling. Nævner nogle embedsforsættelser og berører ordningen af Orcades-oplaget, som A. M. ikke har villet tage fat på, før han vidste, at han blev her. Oplyser ang. Apollonius saga, at den er for c. 50 år siden oversat fra Dansk (i modsætning til Trójumanna saga). Råder til i Series kun at give et udtog af Hrólfs saga kraka og ikke trætte læserne med vidtløftige fabler. Både mangel på penge og den urolige tid har forhindret ham i for alvor at begynde sin svenske korrespondance. Giver sin titel som arkivsekretær, — konfirmation som professor har han ikke søgt. [Den kgl. konfirmation på A. M.s bestalling som arkivsekretær er af $^{9}/_{3}$ 1700, og i det d. 4. maj dat. reglement for civil-etaten 1700 er han opført som arkivsekretær, med 500 rdl. i løn; i øvrigt var A. M. allerede opført på reglementet for 1699 (dat. 11. marts), her med 300 rdl.s løn, men må antages aldrig at have fået dette års løn udbetalt.]

Monfrere!

Monfreres bref af 3. Martii nærveranda árs medtok eg i fyrra dag og leveradi strax þad innlagda til Gebeime-Raad von Breitenau; hvörnin hann þad antekid hefr, kann eg ei vita fá

fyrr enn i vikunni, þvi hann las þad ei ad mier nærveranda. Eg hefi fyrer nockrum tíma fornumed af Monsr. Petre Rasmusssyne, ad þar er allt uppsend til Amtskriver Reich i Bergen assignation uppa Monfreres laun, med nockurra annara. Og seigest Petur Monfrere tilskrifad hafa firir nockru, ad hann hia nefndum Reich, eda nu hans fullmegtugum, sig angiefa kunni og þar firirfarande árs laun uppbera. Summan var, ef eg riett eftersá i registrenu, 592 Rxdler; so þad mun nu, sovit þetta angeingur, klárt vera. Eg legg hier innaní copie af þeirri Supplicatiu, er eg firir laungu inngiefid hefi, og margfalldlega erindring um giört. I næstu 14 daga hefi eg eingan þar ad spurt; orsökin er, ad eg hefi alltíd haft eitthvad ad giöra. Nu sem eg i þessarri viku aptur begyndi þar um ad ganga, fæ eg efterretning, ad ei alls firir laungu skal fra herrunum i Cammerenu bref geinged vera til Monfrere, hvar inni þeir hann vita láta Kongsins resolution, ad hann ei vilie firir þessa operis histor. Norveg. scriptionem árleg laun meir gefa, helldur konglega compensera monfreres erfidi i sierhvert sinn, er hann nockud af sinum scriptis offererar. Nu kiemur mier þetta á ovart, og ei munu þad Monfrere sierlegar gledifrettir verid hafa, hellst ef þad skal skiliast um þricktra operum oblationem, sem eg þó ei vona. Eg hefi ei kunnad tala vid Breitenau um þetta, og þvi veit eg ei, hvad hann hier um seiger. Annars er hann braf madur og monfrere velviliadur. Vid höfum nockrum sinnum talad um monfrere. Skuli þetta skiliast um MSta. opera, þá ætla eg Monfrere ei verdi stor skade hier ad, þvi i sumar einnhverntíma er vonlegt, ad Series utkome, og reqvirerar hun þá recompensationem, sem verdr i staden þeirra launa, er monfrere hafa ætti so sem firir þetta ár. Sidan koma historiæ Norvegicæ partar eptir hendinni, sem allareidu munu so ferduger vera, ad þeir ar epter ár nidur sendast kunni. Og fylger þar þá so alltíd recompens uppa, ef þeir til hófa alltid vid eitt sinn verda. Enn eg er nockud hræddur um, ad ef peningaskortur er, þá mune þeir á mille stunda gleyma discretioninne. Enn hvad skal madur giöra. Madur fær vel þar uppa ad voga, og víst er þad, ad ei mun hun fyrsta áred epterverda, og verda þá hin epterkomandi ad syrgia sialf firir sier, og madur ad bruka góda vini, þar þeir hialpa kunna. Hier er og ei verra i soddan sökum enn vered hefr, nema betra sie. Eg sie ei annad, enn monfrere verde ad regulera sig hier uti epter þeirra munnmeti,

og firir resten hafa hvert ár nockud ferdugt, þvi varla true eg, ad hier sie forandring i ad vænta[1]. Þeir þrir á Cammerenu heita: Deputerede ved hans Maj. Financer, og hvert Monfrere skrifar von Breitenau Geheime og Conferentzraad, ellegar alleina Geheime-Raad, gillder ei miked, þvi sá fornemste titell absorberar þann minnsta. Af Serie eru nu snart tvær bækurnar klárar; ad hun so langsamt geingur, orsakast bædi af þvi, ad Lorentzen hefr i þessar tíder haft heilhóp ad bestilla firir Jöfur, angaaende registraturer til skatters opbörsel, og annad þvilíkt, sem um 14 dags een deel aldeeles uppheyrer, og eendel allareidu i hans þrickerie afgiört er. So og hefi eg bísna omak haft, og i soddan máta ei allstutta tid þurft til ad siá i giegnum þad sidsta i annarri bokinni, sem Monfrere siá skal, þá þad honum sendi, hellst i þessarri tíd, þá eg hvern dag, snart frá morgni til kvellds, hefi hlaupa mátt fra þeim eina til þess annars, og nu fara i haund min Islands bref, so eg ei giet monfreres erfide giört nema horis succisivis. Med mínum langsamlegum uppvartningum hefi eg nu þad áunned, ad eg hefi minnar bestillingar confirmation feinged, hvad mig hen i mot 50 Rxdle kostade. Enn ad fá nockud firir þad, er eg iöfri þient hefi, er eg eins nær og vered hefi, so ad mín vantru treffer ennnu lángtum betur inn enn Monfreres hin fasta von uppa mína sídu. So gietspakur er eg til ílls. Ad eg um Cap. Christian Alstes og hans kieristes død eckert skrifadi, olli Mag. Rask, sem sagdist þad skrifa ætla, og eg hafdi i þad sinn meir enn nóg ad giöra, sem eg og nu hvern dag hefi, sidan til Archiven aptur kom. Um Asu Torfadottur testament sie eg eckert, hvad vidgiöra sie, þvi hier eru, sem monfrere veit, 1000 exempel uppa þvilík testament, og ad begiera þesshattar brefs revocation, sem almennilegt er, mundi ei synast rímelegt. Hefdi Eg vitad þessa H[ans] W[illums] sonar radagiörd til forna, adur enn þad klárt vard, þá kann skie madr hefdi kunnad einhveriu ordi þar i veg kasta. Enn nu sie eg eingar motiver, sem madur fyrerbringia kunni, so vigtugar, ad confirmationen þar firir apturkallast kunni. Og þvi ætla eg vid verdum ad láta þad so bued vera. Brefed til Reventlow sagde hans secreterer mier, ad vel hefdi uppteked vered, i þad ringasta ei illa, enn hvad þar uppa fylgia mundi,

[1] D. 17. febr. havde rentekamret meddelt T., at han efterdags ikke vilde få årlig løn, men en gave, så ofte han forfattede et skrift. Se J. Erichsens biografi af T., s. 163.

þóttist hann ógiörla vita. Nu vitum vid þad, þó efast eg ei um, ad greifenn helldur godu enn hinu tilsvare uppa monfreres sídu, þar hann kann. Enn þad er nu óhægt hier i peningasökum, þviad he[r]rann hefur þeirra sialfur þörf. Kostar þesse floti, sem vær nu utreidum, oþriótanlega peninga. Er nu hiedan þad nytt ad skrifa, ad allar þær bestillingar, sem anganga kongsins innkomster og hier epter lidugar verda, skulu seliast og ei utan vissa peninga summu nockrum veitast. Stift-Amtskriveriet i Bergen, sem Reich frá dó, seigest ad vera taxerat fyrer nockur þusund Rixdler, og eitt líted tolderie, hvers forvalter hefur 200 Rdler til launa, kostadi, sem seigist, nu i vikunni 500 Rxdle. Et sic de ceteris. Þad eru án efa gamlar frietter, ad Paavisk er ordinn Stift-Amtmadr i Tønsbergs stæd, og i hans stad Amtmadr i Stavangri ordinn Edvard Hammond, heil skickanlegur madur og minn godur vinur. Prionpeisann, sem Asgeiri sendist fra Islandi, tillika med einni litelvægri Sögubók, for hiedan sidst i næstlidnum Octobri, mun nu vera frammkomin. Um Orcades hefi eg ei stórt talad ennnu vid Lorentzen; orsökin er, ad eg villdi ei befatta mig þar med, fyrr enn eg visse, ad hier yrdi. Nu skal eg med fyrsta þad ámalga. Item Orcadum errata byria strax epter ad skipen eru geingin til Islands. Fyrr kann þad ei skie, þad gillder og eins, þviad i þessum oróa kann madur utan lands aldeilis ecki ad utryma sig um neitt. Mig grunar þad muni einar og adrar disputatiur giefa med Lorentzen og mier. Enn Monfrere lætur þad so vera, þar til hann sier, hveriu frammvindur. Ad eg Troiomanna sögu bíhiellt i Söguregistrenu i Serie, enn utsletti Apollonius Sögu, kiemur so til, ad Apoll. Saga er firir 40 eda 60 arum fyrst transfererud ur Dönsku i Islendsku, og þvi meriterar hun ei ad reiknaz inter vetusta monumenta, enn Troiomanna Saga og adrar þvílíkar, er þar standa, finnast in membranis, og er hun tekin ur Darete phrygio, pseudonymo scriptore. Þad er víst, ad eg approberadi og approbera um 4du bokina ad setia bak vid Seriem; enn ad giöra Rolfs Kraka Sögu vitlöftigre enn hun i sier sialfri er, er ei so epter minu höfdi innrettad. Compendium af henni approbera eg, enn ad fylla hennar efne og amplificera, veit monfrere tilforna, ad minum hugþocka ei fylger. Þad spiller og raunar godre bók, hvör vill og so vitlöftuga fabulam forleggia under þrick, ef hann veit, hvad hann prenta lætur, og hvör vill lesa fabulam vitlöftugt diducerada? Einginn. Refutatio Johannis

Magni kann ad standa, hvar madr vill; bak vid 4du bókina á hun riett heima, þvi hun synir fundamenta Joh. Magni, eins og 4da bókin Saxonis. Hvad Monfrere til þridiu bókarinnar senda vill, þá er þad io fyrr io betur. Öngver Commentarii eru yfer þær sögur, sem Sviar utgiefa. Eru þad ei nema gaudrángur Islendskur texte, og óaccurat Svensk version þar hiá. Enn kunne eg fá resten af Atlantica, skal eg ei forsóma. Eg hefi ei ennnu byriad firir alvöru min correspondentz til Sviarikes, velldur þvi bædi aura leyse og þesse uppáfallandi óróe. Um 8 daga skrifa eg vel meira. Oska Monfrere imidlertid allra heilla, bid heilsa Asgeiri, og er alltíd

Monfreres

þienustuskylldugaste þien[ari] og br[odir]

Hafn. d. 3. April. 1700. A. Magnussen.

Utan á min bref skrifar Monfr. so hier efter

A Monsr. Monsr. Arnas Magnussen
Secretaire des Archives Du Roy
A Copenhaguen.

Eg er ei [enn nu] professor. Þad er ad seigia eg hefi ei lated þad confirmera.

A Monsieur
Monsr. Thormod Toruesen
Historique du Roy
A Stavanger
Stangeland i Carmsund.

118. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 10. april 1700. Access. 8. Egenh. Sort laksegl.

Ásg. Jónssons påtegning: »Af 10. April 1700 d. 5. Maii bekommet fra Hr. Archiv Secreterer Arnas«.

Har fået T.s brev af $^{17}/_{3}$ og oplyser i den anledning, at det af T. som tabt befrygtede brev ikke er fra ham. Breitenau vil interessere sig for en bedre ordning af T.s lønningsforhold, og A. M. fraråder, at T. selv rejser herned i dette anliggende, så meget mere som kongen snart rejser til Holsten og vil blive dêr den største del af somren. Derimod kan T. skriftlig til storkansleren fremstille ulæmperne for værkets fremgang ved den nye lønningsmåde, således som A. M. allerede har forestillet Breitenau og assessor Neve det; men foreløbig er tiden ikke til at sætte noget igennem.

Mon frere! Hafn. d. 10. April 1700.

A laugardaginn var skrifadi eg og liet vita allt, hvernig ástadt er. Sidan hefi eg feinged monfreres af 17. Martii, hvar inne hann skrifar um eitt bref, sem vonlegt sie ad intercidere, og meinar þad fra mier vera efter Postmeistarans beretning. Enn þad hefur ei fra mier vered, þvi eg hefi ecki skrifad sidan þann 13. Januarii firr enn nu 3. April; hvör veit nema þad hafi vered Cammerbrefed, er eg umskrifadi sidst, hvarinne þeir hafa Monfrere vita lated Kongsins resolution angaaende launen, þó þad kann vel ei so snart ad vera frammkomed. Kann og vered hafa fra einhverium godum vin hier i bynum edur fra Christiania. Sidan hefi eg talad vid Geheime-Raad Breitenau um Monfreres vesen; meinar hann, ad þetta muni sidar lagfærazt kunna, lofar og sitt þar til ad giöra. Þad eru nu nockrer, sem gieta til, ad Monfrere muni hingad i sumar nidurkoma, hvers eg þo ei vona, þvi bædi er, ad þad vill kosta Monfrere so miked sem halfs árs laun, og þad firir ovissu, til med reiser kongurinn strax efter Salvinguna (sem á ad fremiast d. 15. Aprilis) ut ad Holsten, og bidur þar, ad likindum, mestann hluta sumarsens, so su reisa syntest ad vera forgefins. Sie eg þvi ei annad enn láta siá, hveriu frammvindur, þá Series verdr ferdug, sem skiedur i sumar; Monfrere hefr og feinged fullkomna assignation firir fyrirfarandi ár, so Series kann mikinn Part passera firir þessa árs erfvide. Imidlertid kann Monfrere vid bref erindra bædi hia Gross-Canceler Reventlov og þeim Triumviris Cameræ, hversu ohaglega þetta falle ut, þvi nu sie fyrst nockurs fra Monfr. ad vænta af þvi, sem hann i so langa tíd elaborerad hafi; heyri nu launin upp, sie hann ei i færum um ad hallda folk eda giöra adrar umkostningar uppa verked, og sie þá allt þad til onytis, er þar uppa spenderad sie. Allra minnst kunni þad uppa þessa vísu þrickt ad verda, og sie þá og allt iafnært. Þetta hefi eg sagt bædi til Breitenau og Assessor Neve, sem þessu samsyntu, og kann vera þar uppa sidan reflecterad verde. Enn nu er þad allt i otima, þvi vær utreidum nu vorn flota med storum kostnadi og vonum annarra storra utgifta stridsens vegna. Eg enda nu med allra heilla óskum og forblif alltid Monfreres þienustuviliugaste

Arne Magnussen.

A Monsieur Monsr. Thormod Torvesen
Historique du Roy
A Stavanger
Stangeland i Carmsund.

Franco
Christiania.

119. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 24. april 1700. AM. 285, fol., s. 72—73 (uddrag). Ásg. Jónssons hånd.

T. beklager, at Series ikke er færdig, da han i så fald vilde være rejst til København for at vise, hvad han havde udført. Forespørger sig om et citat i Arngrimi Specimen og om de udkomne dele af Atlantica. Fremsætter tvivlsmål ang. Harald hårfagers regeringstid (gengivet i Jon Loptsøns Encomiast s. 115—16). Vil vide, hvad Breitenau har svaret.

Derefter indeholder AM. 285, fol., s. 73 følgende oplysning om et ikke bevaret brev til A. M. »Aff 17. maii thil sr. Arnas Magnussen«.

Thil Arna Magnussonar af 24. aprilis upa hans af 3. april. Extract.

Þad var mer stor bægi, ad Series geingur svo seint af, jeg ætladi hun munde nu vera ferdug og ætladi þar firir at skunda nidur med skipum og framvisa þad, sem hreint skrifat er; enn at liggia þar nidri og bida effter henne er mer echi þienanligt, nu mun eg sitia heima i ar og sia, hveriu framvindur. Arngrimi Specimen citerar pava Innocentii Tertii bref til Islandz, skrifad um kong Sverrir, þad vilda eg hafa. Partes Atlanticæ, sem seinast eru utgeingner, hefdi eg og giarnan. Hann svarar mer alldri upa, hvort hann eigi finnur neirn synchronismum hia eingelschu scribentum um Hakon Adalsteinsfostra, sem er undarligt, at hvorgi finst. Monfr. hefr sagt mer til forna, at Malmuburiensis hafi noterat, at Haraldr rex Norvegiæ miserit navem ad Adalsteinum, locum villdi eg vita og annum med. Væri echi sa synchronismus, hieldi eg heil suspect, at Haraldr harfagri hefdi lifad so lengi, enn langt heldur at Hakon hefdi komid fyrr til regieringar, þvi Frode og Þorgils segia vorer væri þeir fyrstu, sem bygdi Dyflina, enn an[n]o 815, alii 18, kom Thorgesius þangat fyrst, væri ei olikligt hann væri sonur Haralds. Jeg see Hakon hefur lengi regerad, þo aldri yfer 18 ar, enn þa verda 9 effter firir Grafeld. Jeg vildi vita, hvad Britenau hefur svarad, og hvort jeg skal skrifa honum til a part ellegar ollum herrunum og þacha Hans Kongl. Majst. firir bethieda nad.

120. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 2. oktober 1700. Access. 8. Egenh.

Undskylder, at han ikke har skrevet siden 10. april. Først har han haft så mange tidspildende småforretninger, at han er led ved sig selv; dernæst, efter i begyndelsen af juni at have modtaget T.s breve af $^{3}/_{4}$, $^{24}/_{4}$ og $^{17}/_{6}$ (ikke indført), kom krigsurolighederne og den dermed følgende uregelmæssige postgang;

endelig, efter indtrådt fred, er det ikke før end nu, da gehejmearkivar Rostgaard er rejst ud på sin gård, at A. M. har en dag til sin rådighed. Det af Series trykte medfølger, tillige med A. M.s annotationer (en efterskrift oplyser, at posthuset nægtede at modtage en så stor pakke, så at den måtte deles og sidste halvdel først næste lørdag kan afsendes). Forskellige årsager til den langsomme trykning fremhæves, deriblandt at gennemsynet stundum kræver lang tid; A. M. håber dog, at bogen kan være færdig til påske; har for dette værk forsømt sit eget arbejde, uagtet forskellige velyndere har tilskyndet ham til at lade et eller andet trykke. A. M. har opgivet sin første plan om at lade de to første bøger af Series udgå med særlig dedikation, dels fordi det muligvis vilde blive mindre vel optaget, dels fordi visse folk kanské vilde gribe anledningen til at få stanset fortsættelsen, når det udkomne viste sig at indeholde et angreb på Saxo. Har derfor valgt at foreslå assessor Lorentzen at forlægge Hrolf krakes saga (d. v. s. T.s latinske fremstilling), men dennes gennemsyn kræver endnu mere tid end Series, da T.s behandling er altfor bred og med mindre heldige tilsætninger. I Series passer den aldeles ikke, men kan udsendes før denne bog, med en til kongen stilet dedikation, som han beder sig tilsendt; det eneste hidtil trykte ark medfølger. I øvrigt har A. M. efter ævne virket for T.s sag, og gehr. Breitenau har lovet at hjælpe. Tiden er dog så vanskelig, at A. M af en løn på 500 rdl. kun har fået 100 rdl. og tvivler om det øvrige Kongen har store udgifter, som det vil tage lang tid at dække. A. M. anbefaler T. at skrive til hver af de tre kammer-deputerede, til Thott og Rosencreutz på dansk, til Breitenau på latin. Giver udførlig anvisning på brevenes indhold: Series vil være endt til påske, andre små arbejder er under trykning i København og vil være færdige omkring årets udgang. Af Hist. Norv. er meget trykfærdigt og vilde være nedsendt, dersom ikke den urolige tid var indtruffen; dette agter man at trykke, dersom Hans Maj. vilde fortsætte med sin understøttelse på tidligere vis, men uden årlig løn er det umuligt. Man må holde folk til renskrivning og betale korrektør i København. Af den tidligere løn er der intet i behold, alt hvad der har kunnet undværes, er anvendt til indkøb af bøger og afskrivning af manuskripter i København, Stockholm og Island. Alle disse forberedelser bliver nu til intet, dersom kongen trækker sin hjælpende hånd tilbage; beder de deputerede støtte sagen og lover at sende det første af Hist. Norv. til foråret. — Med brevet bør følge en supplikats til kongen, som A. M. kan opsætte. Om en måneds tid kommer sandsynligvis gehr. v. Plessen tilbage, han bør også have et brev, da hans indflydelse vistnok bliver stor; A. M. har en god ven i hans hus. Gehejmearkivar Rostgaard er det også godt at skrive til og bede ham anbefale sig til storkansleren; T. kan nævne, at A. M. har fremhævet hans lærdom, dannelse og litterære interesser. Han er i sandhed en stor ynder af 'vore antikviteter' og vil rimeligvis sætte pris på, at A. M. berømmer ham overfor fremmede. De nærmeste 8 dage efter dette brevs modtagelse kan T. anvende til at udarbejde de nævnte breve, og næste lørdag skal A. M. pany skrive. Sender hilsen og besked til Ásg. Jónsson; fra Island spørges kun uar og tilbagegang. Gehejmeråd Jessen i tyske kancelli har fået afsked, og flere forandringer væntes. Om Ásg. Jónsson har A. M. nu anledning at skrive til Svenskerne, vilde ønske han havde ævne som vilje til at hjælpe ham, men det er faldet ind med besværlige tider 'for os', hvorved intet er at gøre, »det er vanskeligt at tage en god moder, hvor hun ikke er« (ordsprog). Om Brockenhuus ved A. M. intet. To søstre De la Rosse — den ene gift med kommandanten i Ostindien — er døde

derude. Tilråder fuld frankering i Stavanger som den billigste forsendelse for T. Kongen har ligget syg af kopper nogle uger og været hårdt angreben, og endnu forlader han ikke sit sovegemak. Gamle Gyldenløve har været i Hamborg i sommer, men væntes hertil; A. M. har intet kendskab til hans folk.

Monfrere!

Mitt seinasta til Hans var af 10. April, hvert hönum i hönd komed er. Mun hönum þikia eg æred lángsamur sie ad skrifa. Eg kann þad og raunar ei af mier ad bera. Samt veit eg, ad ef hann visse öll þaug negotiola og snatterindi, sem mier á halse liggia, þá skylldi hann seigia, ad þad ei einasta hirduleise væri. Eg hefi so mikid ad giöra, og þó snart allt einskisvert, ad eg er leidur af mier sialfum. Sidan 10. April, er eg skrifadi, hefi eg feinged Monfreres bref af 3. April, samt þad þvi fylgdi, kom þad mier i hönd þann 1. Junii. Annad af 24. Aprilis medtok eg 2. Junii og þann sama dag enn nu eitt dat. 17. Maii. Sidan hefi eg eingin feinged. Skömmu efter ad eg þesse bref medteked hafdi, fell uppa allt þad allarm, er vær i sumar höfum utstanda orded, so mier og ödrum hier var allt annad í hug enn ad skrifa bref[1]; geingu og postarner eigi rigtugt og þar til æde langsamt. Sidan fridur vard og herrskabet kom heim, hefi eg alldri einn heilan dag stunder feinged, fyrr enn nu ad Geheime-Archivarius Friderich Rostgaard er reistur uppá sinn gard. Tek eg mier nu mann i stack og skrifa þad eg kann. Þad af Serie þrikt er[2] sendist nu hier med, samt mínnm annotationibus. Monfrere mun þikia þad gánge lángsamt. Eg get þo ei þar vid giört. Eg fæ ei alltiafnt, þá vil, stunder til ad siá i giegnum þad þrickiast skal, og þad er á stundum ei helldur flítersverk. Stundum vantar pappir, stundum feilar bókþrickiarenn. Verbo: Eg er ei viss ad hun buenn verdi til Páska, þó skal eg giöra allt þad eg kann. Og þad true eg, ad Monfrere hafi þá þanka um mig, ad eg giöri allt þad mier mögulegt er til hans þienustu, iafnvel þo eg, so satt sem eg er erlegur, mitt eiged verk hier firir forsómi, mier til stórs skada. Eg hefi ei hrært hendi snart vid bækur firir mig sialfan, sidan eg þetta verkefni ad mier tók, ihvorvel bæde Geheime-Raad

---

[1] Ufreden her sigtes til, er 1ste afsnit af den store nordiske krig, som begyndte ved Fr. IV.s angreb på hertugen af Gottorp i foraret 1700, men afsluttedes ved freden i Traventhal 18. avg., efter at England og Holland havde forenet deres flåde med den svenske og Karl XII. gjort landgang ved Humlebæk 4. avg. [2] »Vide ad calcem Epistolæ« har A. M. tilføjet i marginen.

Breitenau og adrer, sem mier vel vilia, nockrum sinnum til min sagt hafa, ad eg skyllde láta þrickia nockud, mig þar med ad recommendera. Nu þeinkte eg eitt sinn forleden ad ráda Monfrere, first Series geingur so langsamt, ad gióra dedication firir tvær fyrstu bækurnar og láta þær ganga ut firir sig sialfar, og sidan resten. Enn eg sló þeim þanka strax i vind. Orsökin var, ad eg bæde var hræddur um, ad þad mundi illa upptekid verda, eins og madur ætladi ad vexera folk med halfbunu verke, og mundi þad so ei alleina einskes orka, helldur og kannskie ílls. Til med hefi eg af einum og ödrum Diis minorum gentium heyrt, ad þeim þætti otilheyriligt, ad vær Dansker skylldum giefa ödrum occasion til ad mistrua Saxoni. Kom mier þvi i hug, ad so kynni falla, ad þvílikra ratiocinia kynni þvi olla, ad þá menn sæe i fyrra partinum, hvad Monfrere i sinni hefdi i þeim sídara, ad hans edition þá forbodin yrdi, iafnvel þo bókin censurerud sie, og væri þa allt verr enn ógiört. Eg communicera og þar firir snart öngum þad sem þrickist efter hendinni, so þad ei skuli ræmast, i hvada methodo þad er. Enn þegar bókin er klár, má hver tala þar um sem vill, hun er þo censurerud, og gillda so þá þvilik fávisku judicia lited, sem vel kynni annars fortræd ad gióra, ef á milli kiæmi. So tok eg þá firir mig ad persvadera Assessor Johan Laurentzen ad forleggia Hrolfs Kraka Sögu[1], ætlande ad hun kynni firir nytt ár buin verda. Enn þad er eins og hitt fyrra. Hann er langsamur i öllu hans verki. Eg i annan stad hefi þess á milli illa stunder. Er mier og meira erfide i ad gióra hier vid enn vid Seriem, med þvi Monfrere hefr æred mikid giört af ad amplificera þetta efni og á stundum innfært þad, sem varla accorderar med temporibus, so eg verd vandlega ad adgiæta snart hvert ord; þó fer eg fort þar med, hversu langsamt sem þad geingur, þvi bak i Seriem kann þad ómögulegt ad koma, bæde vegna stærdar, sem og diversissimi styli. Nu verdur þad þo fyrst ferdugt af þessum Monfreres operibus, sem hiá mier eru, þvi mun Monfrere gióra dedication til jöfurs, og senda mier hana smátt skrifada med postinum innani brefi, sem og præfationem ad lectorem. Monfrere kann ad innslutta þad bref i bref til Monsr. Jacob Lercke og bidia hann taka ei illa upp, ad mann i þessu tilferle misbruki hans

[1] Historia Hrolfi Krakii udkom først 1705, i 8vo, hvorimod det nedenfor nævnte 1ste ark var i 4to (se J. Erichsens Levnetsbeskrivelse af Th. Torfesen, s. 210—11).

addresse, eda og ef Monfrere veit ad putta þad innaní eitt Cammerbref; þá þad kiemur i Decembermaaned, kiemur þad tidlega nóg. Eitt einasta ark er þrikt af Hrolfs Sögu nefndri, og þad fylger hier med. Þetta er nu allt þad eg effectivè firir Monfrere hefi bis dato giört gietad. Firir resten hefi eg allstadar, hvar eg hefi kunnad, talad vel firir Monfreres verk. Hefur og Geheime-Raad Breitenau lofad ad assistera Monfrere i þvi hann kynni, og giefed mier lof ad láta Monfrere þad vita. Hier er annars soddann aura tíd, ad eg þori ei firir mig sialfan ord þar um upp ad qveda. Eg stend i þessa árs reglemente firir 500 Rdle, hefi feinged 100, og efast um hitt. Sa gódi herra, vor Kongur, hefur í ár haft furdu utgifter, sem hver kann gieta, og lánad þar til peninga. Er þad siáanlegt, ad ei muni ríf utgiölld verda, firr enn þeir eru betalader, hvad varla skiedur i Monfreres tíd, kannskie ei i minne. Þetta er nu eitt, sem eg undskylda mig med, ad so leinge ei skrifad hefi, ad hier til hefr eckert vered ad giöra hverki vid þetta nie annad, so eg eckert þar vid uppa Monfreres vegna forsómad hefi. Nu sie eg ei annad nær, enn Monfrere skrife þeim Cameræ trium viris til, sierhverium à part, Tot og Rosencreutz i Dönsku, Breitenau i Latinu: Demonstrere þar í, ad Series sie under þricki, mune verda buen til Páska, hann hafi og önnur smá opera under þricke i Kaupenhafn, sem og ödruhveriu meigen nyss árs muni buen verda. Af Historia Norvegica sie so og so mikid ganske klart, sem alla reidu væri nidursendt, hefdi ei þessar turbulentu tíder á milli innfalled, þad sama sie mann i vilia ad láta þrickia, so framt hans Majestet vilie continuera sina nád uppa þann foriga fót. Enn skule mann ei niota árlegra launa, þá sie hönum ómögulegt þar uppa ad þeinkia. Mann skule og hallda fólk til ad hreinskrifa resten af verkinu. Sá, sem corrigeri þad til þriksens i Kaupenhafn, verdi og nockud ad hafa. Ad giöra forskud uppa allt þetta, sie ei Monfreres leilighed. Monfrere hafi eckert lagt upp af þeim launum, sem Kongur honum hingad til unnad hafi, helldur anvendt þad þar af, sem afgeinged hafi knöppustu underholdning, til ad kaupa þriktar bækur og lata afcopiera MSta., sem heirdi til verksins, bædi i Kaupenhafn, Stockholm og Islandi. Allt þetta verdi nu ad eingu, ef Jöfur taki sina hialpar hönd fra, bidie þar firir þá Triumviros ad agera þessa sök vel, og lofi so ad senda til foraaret obrigdullt þad fyrsta af Historia Norvegica. Þessum brefum kann ad

fylgia Supplicatia til iöfurs, enn hana kann eg hier upp ad setia, þegar eg veit, hverninn brefinn hliódandi verda. Um eirn mánud eda 6 vikur true eg, ad Geheime-Raad von Plessen muni hier vera, og verdur hann víst i þienustu hier. Monfrere giörer vel ad skrifa honum og til, álika og hinum, þvi hvert sem hann aptur fær Cammeret eda ei til umráda (sumir gieta eins, adrer annars, tíden vísar alting), þá er þad víst, ad hann fær mikil metord. Eg hefi godan vin i hans huse, sem hefr estime firir Monfrere og vel skyllde helldur svara godu ordi enn hindrunarlegu. Ecke sakadi, þo Monfrere skrifadi Geheime-Archivarius Rostgaard til (uppskriften yrde Velædle og Velbyrdig Friderick Rostgaard, Kongl. M. Geh. Arch.) og segdist taka anleding af þvi, sem Arnas hönum (Monfrere) fyrer nockrum tíma skrifad hafi um hans (Rostg.) erudition, humanitatem et favorem in literatos, ad addressera sig til hans, begierandi hann hia Gross-Cantzeler villde tala got ord, og annarstadar hvar ord gillte. Hann er i sannleika stor libhaber af vorum antiqvitetum, og kann honum og vel falla, ef hann veit, ad eg til framandi manna vel um hann skrifa, og þad gagn vil eg af þessu brefi hafa. Þetta er nu allt þad eg hier um skrifa kann, og veit eg eingin rád, ef þessi ei hröckva. Næstu 8 daga efter ad Monfrere fær þetta mitt bref, kann hann præparera þesse nefnd bref, sem mier sendast skulu, enn þaug þo ei frá sier fara láta, fyrr enn hann ennnu eitt bref fra mier feinged hefur; skal eg þad óbrigdullt skrifa tilkomandi laugardag; þar skal og fylgia med bref til Asgeirs, hvört eg nu ómögulega kann ferdugt ad fá i dag. Eingin af hans Islandzbrefum komu fort. Öll skip voru hiedan, 3 vikum fyrr enn þaug ankomu. Öngvar fretter sierlegar eru ad spyria fra Islandi nema hardindi og audnar von. Hiedan er nu nockud nytt. Nu i þessa daga hefr Geheime-Raad Jessen, sem var Primarius i þvi þíska Cancellie, feinged dimission fra sínu embætti. Eru sumir, sem ætla hier muni ennu stór umbreyting firir höndum. Gud láti goda verda. Þad sem skiedur læt eg Monfrere vita. Asgeiri bid eg kiærlega ad heilsa. Eg hefi nu anleidning ad skrifa til Svia um hann, sem mier gafst i giær; skal eg hana ei forsóma, og ei neitt annad sem honum kynni til gagns ad koma. Vilia hefi eg til ad þiena honum, enn hann er ecki mikils verdr, þegar máttur inn er eingen. Þad er falled so nockud inni bögulegar tíder med oss; og verdr ei ad giört; þad er ohægt ad taka góda módur, þar hun ei er. Alldri

hefi eg neitt fornumed til Brockenhuus, og ei veit eg hvar hann er. De la Rosse, sem fieck commendantinn i Ostindien, er daud þar, hennar syster er og daud, sem for þangad med henni[1]. Eg trui, þá Monfrere mier tilskrifar bref i stærra lagi, ad vid mundum liettast af komast med ad Monfrere lieti Postmeistarann i Stavangri skrifa utan á þaug franco par tout, þvi hann mundi þá kunna giöra taxtan linari enn annars, ef eg þaug hier innleisa skylldi, og þaug hier i posthusinu taxerud yrde. Gánge þad an, þá er þad vafaminnst. Nu hlít eg upp ad hallda, og skal þad næsta bref umbæta þad hier vantar, sem víst nock skal afganga á tilkomandi laugardag. Eg oska og árna Monfrere allra heilla, langgiædrar heilsu og liettrar elle, forblivande alltíd

Monfreres þienustuviliugaste uppriglugur bróder

Hafniæ d. 2. Octobris 1700.

A. Magnussen.

Eg hefi gleymt þvi, er ei átti ad gleimast. Kongurinn hefur leiged i bólu nockrar vikur, og vered hætt kominn á stundum. Nu er hann, gudi vere lof, vel igien, þó ei so ad hann láti sig siá eda gange ut af hans Svefngemaki. Gamli Güldenlöw hefur i sumar vered i Hamborg. Nu seigest, ad hann komi hingad aptur. Okunnugur er eg öllu hans folki; encore adieu.

P. S. Sosem eg nu kiem i Posthused og ætla ad koma þeim packa á framfæri, er hier med fylgia átte, verd eg aptur reka þar med, so vítt ad eg hlít packanum i tvo hluti sundr ad skifta; fara nu hier med ei nema þær tvær fyrstu bækurnar, þvi eg kann ei koma so storum packa med. Resten lofar postmeistarinn mier, ad skule komast med á laugardagenn kiemur. Nu eru mínar notæ so giördar sumstadar, ad Monfrere kann þær ei skilia, fyrr enn hitt kiemur, sem verda skal med næsta posti. Þvi er best, ad Monfrere þetta, sem saman er bundid, ohrært liggia láte og eckert þar i lese, fyrr enn hitt á eptir kiemur. Hann mun og fá nock ad bestilla i 8 daga tíd med brefin, sem skrifast eiga, so hann til vitlöftigrar crisin hier yfir eingar stunder fá mun.

[1] Den pågældende kommandant er rimeligvis Claus Vogdt i Trankebar, 1695—1701.

121. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 9. oktober 1700. Access. 8. Egenh.

Her kommer nu fortsættelsen af det forrige lørdag afsendte, nemlig resten af det af Series færdigtrykte med A. M.s anmærkninger. Om Hakon Adalstens-fostre har A. M. intet fundet hos engelske forfattere og om Harald hårfager kun et enkelt sted hos Malmesburiensis, som her medfølger. Om T.s kronologi for de ældste norske konger tør A. M. ikke dømme; han betvivler, at Torgesius (Torgils) har været Haralds søn, da derved al sandhed i den gamle norske historie falder[1]. Af Gudm. Ketilssons gæld er et mindre beløb bleven afbetalt, i sidste øjeblik, da han nu i sommer er bortdød fra kone og børn. Fra Benedikt (Magnusson Bech) er ikke meget at vænte; nogle af hans bøger skal være hos en vis B. N. Kierulf; med disse beder A. M. holdt vågent øje, da nogle af dem som omslag skal have blade af Olav den helliges saga, og nogle sådanne blade har A. M. fået fra ham. Orcades-oplaget ligger på grund af krigs-urolighederne fremdeles hos J. Lorentzen, og af samme grund er Errata dertil endnu utrykte; A. M. er idelig bleven forstyrret i arbejdet ved småforretninger, hvoraf nogle er for folk, til hvem han ikke kan sige nej, andre skaffer en indtægt, som han ikke kan undvære. Hist. Eccl. Th. Dembsteri er ikke her i riget og kan derfor ikke benyttes. Hvilken Boleslaus Burislav har været, er vanskeligt at afgøre. Om Olav den hellige udvikler A. M., at han må være født 995; Flatøbogen er her som oftere upålidelig. At købe de svenske saga-udgaver frarådes; Atlantica håber A. M. at kunne skaffe. Til biskop Stud *(sål.)* har A. M. skrevet høflig og tilbudt sin hjælp med oplysning fra Stavanger-brevene i hans jordegods-tvist; da havde han ikke fået T.s meddelelse om, at der var opstået en spænding imellem dem. Biskoppen svarede velvillig. A. M. mener han ikke kan handle anderledes, da biskoppen har myndighed til at fordre brevene tilbage, når han vil. Vedels Svend tyveskægs historie er hidtil utrykt, men har næppe nogen betydning. Af bogen om de besatte (i Thisted) ejer A. M. selv intet eksemplar, den kan købes for 12 ß; indholdet er, at i Jylland var mange kællinger, som fingerede at være besatte, men det befandtes at være opdigtelse. C5. norske lov pa latin koster 10 ₰. Nova lit. Lubecensia (latin) koster 2 ß numret, c. 1 rdl. årlig. Beckers Bezauberte Welt (tysk og hollandsk) koster vistnok 2 rdl., den er i mange henseender fornuftig skreven, men tenderer nogensteds mod atheismus. Nu er tiden ved at løbe fra brevskriveren; hvad endnu muligvis trænger til meddelelse, må følge med brev til Asgeir næste lørdag. Gehejmeråd Jessen, som fjærnedes fra tyske kancelli, bliver dog i gehejme-conseillet. T. bør også skrive til storkansleren, som i disse tider ikke kan forbigås, endvidere til Meier, som har indflydelse hos Plessen, samt til grev C. Ahlefeldt (på latin), hvis ry for lærdom T. kan fremhæve; han har i sin tid været den nuværende konges rejse-gubernator.

Monfrere!

A laugardaginn er var skrifadi eg hönum til og sendti so mikid sem med postinum fá kunne af þvi, sem af Serie þrickt er. Hier hefur hann nu resten med mínum talibus qvalibus

[1] Dette sted er gengivet i Jon Loptsøns Encomiast s. 116, men udsagnet urigtig henført til Torfæus.

animadversionibus. Hverge nefnest Hakon Adalsteinsfostri i Einglendskum scribentum mier vitanlega, og eckert hafa þeir um hans uppfædslu þar, hvergi hefi eg og fundid neitt hia þeim um Haralld hárfagra, nema bara i Malmesburiensi, hvers locum integrum eg nu hier med sendi, synist ad Haralldur harfagri muni þar med meintur vera. Ad decidera nockud i þeirri Chronologia, sem Monfrere setur um þá fyrstu Noregs k[onun]ga, er eg ölldungis ofær til og óunderbuinn. Eg hefi alldri ex professo þar uppa þeinkt, enn monfrere hefur þar uti accuratissime pondererad allar circumstantias, og tvíla eg þvi ei um, ad þad hann þar um setur er eflaust hid riettasta. Annars þiker mier æred dubium, hvert Þorgils (Thorgesius) hafi vered son Haralldz. Og mundi eg helldur þad reingia enn víkia so miög fra traditionibus nostratium i upphafi rikisstiornar Haralldz, sem uppa þann máta skylldi hafa byriaz 100 árum fyrr enn vorer seigia. Synest mier þar vid falli öll veritas veteris historiæ Norvegicæ yfer enda. Af Gvöndi Ketelssyni gat eg med mestu naudum iagat ut 8 Rxdle 2 ℔, og qvitteradi eg so uppa hans revers. Kaupmadurinn, med hverium hann fór, betaladi firir hann og villdi ei meira tilláta; þotti mier betra ad taka nockud enn eckert. Þad var og heitbyr, þvi Gvöndur er i sumar i Islandi andadur, og er efter hann ölldungis eckert ad henta, nema kona med mörgum börnum, sem Monfrere ohent væri til skulldalukningar. Hvad Benedix vill giöra i ár, stendur til æfintira. Annars ætla eg þar sie ei mikils ad vænta. Hann liet hier efter skullder vída, er og víst ei fiölskrudugur heima. Hann sagde mier annars, ad Bent Nielssön Kierulf, præceptor hos Amtmand Paavisk, da var, hefdi nockrar af sínum bókum, væri sier og nockra peninga skylldugur. Kynni mann ad koma efter þvi, væri gott, hellst bókunum, þvi hann sagdi mier, ad utanum nockrar af þeim væri blöd ur Olafs Sögu helga, og feck eg nockur þess slags af honum. Monfrere mun hier um láta hid nöiasta inqvirera, og mig vita hvad firir verdur. Orcades liggia ennnu hia Johan Laurentssyne. Su ruptur, er hier var i sumar, olli þvi, ad þær ei til min komnar eru. Eg þeinkti þær mætti líka so vel brenna i hans huse sem í mínu, ef vær bombarderader yrdum. So eru og firir sömu orsök Errata Orcadum eigi ennnu þrikt. Eg fæ ad lesa Orcades fyrst i giegnum, enn hefi ei ennnu stunder feinged þar til. Monfrere kann ei trua, hversu knappa tíd eg hef, atskilianlegra smáerenda vegna, hver

eg ad forretta hefi firir þá, er eg ei kann nei seigia. Sum af þeim skaffa mier og profit, og ganga þaug firir allt. Historia Ecclesiastica Thomæ Dempsteri er vel utgeinginn, enn ei er hun hier i ríkinu, og er þad þvi tablslok ad utskrifa nockud ur henni. Eg hefi alldri kunnad siá þá bók. Boleslaus II. eda III., Reges Bohemiæ, trui eg eckert komi vid Burislaf Vinda kong. þeir voru og báder kristnir. Boleslaus I., Rex Poloniæ, var og i sidstunni kristinn, hann kann og ei vel ad hafa att Þyri, nema þad hafi vered, medan hann var Printz, þvi hann kom til rikis anno 999. Vorir scriptores kalla og ei giarnan Polen Vindland, helldur Pulinaland. Boleslaum eda Bogislaum, sem um þetta leite hafi regerat i Vindlandi, finn eg eingan. Vær höfum og ei rigtuga historiam Ducum Slavicorum firir annum 1000, so þar kann vel einn Dux einhversstadar vered hafa med þessu nafni, þo historici hans ei geti. Vindland var heidid langt efter þessa tíd, ad forstaa Pomerania og so langs ad Cassuben, so þad kann þessvegna vel ad salverast, ad sa Burislafur hafi átt Þyri. Annars veit eg eingan hlut ad finna i Polskum eda Pomeranicis scriptoribus, sem á qvedi um þetta Burislafs og Þyri hionaband, so þad verdur vel i dubio, hvad þar um hallda sie. Kann og vera, ad mart sie samfeinged i þeim relationibus, sem Olafs Saga hefur um Olaf Tryggvason i Gardariki og Vindlandi; þo þættest eg ei kunna þar frá ad ganga orsakalaust, hellst þar Wolodomiri Russiæ Domini tempora accordera so vel vid Olafs tíd, sem Islendsker setia. Um fæding Olafs helga er þetta mín meining: Haralldr grænske var brendur um sumartíma; þann vetr hinn næsta adr atti Hakon Jarl orrostu vid Jomsvikinga a Hiorungavagi, teste Olafs Sögu helga in bona membranâ penes me, ɔ: so sem annars bekant er anno 994, strax efter Jol. Nu skil eg þetta so: Jomsvikingabardagi stod um vetrinn 994. Næsta sumar þar efter (994) brendest Haralldr Grænski. Einum vetri sidarr enn Haralldr Grænski fell i Sviþiod, þa toko Þrændir af lifi Hakon Jarl, en toko til rikis Olaf Tryggvason, seiger sama Olafs Saga. Er so Haralldr, sem fyrr segir, brendr 994, þvi Hakon Jarl dó 995, sem alkunnigt er. So er þá Olafr Helgi fæddur 995; þad accorderar med þvi, sem stendr i Olafs Tryggvasonar sögu, ad Olafr kongr fór um hausted 998 austr til Víkur, og um veturinn 998—999 upp á Hringariki, og liet þá skira Olaf Harallzson þrevetrann. Enn þad Flateyiar bok seiger i upphafinu a Olafs helga Sögu, ad Olafr sie fæddur

á firsta ari Olafs Tryggvasonar, þar i er hun galin eins og vídar (og sannlega Flateyarbok er su galdasta membrana i mörgum parte), þad er teked af þvi, ad Olafur er fæddur 995, án efa fyrr enn Olafr Tr.son kom i Noreg, og annus 995 var postea primus incipientis regni Olai Tryggvonii. Aungver Commentarii eru vid þær sögur, er hiá Svium utganga, helldur bara origtugar versiones; eru þær Monfrere ad eingu gagne, og ei nema til ad spilla peningum til. Partana af Atlantica meina eg ad fá til foraaret; hefdi ei þesse age vered i sumar, være þeir hier kannske allareidu. Biskupenum Stud skrifadi eg til þeirrar meiningar, ad med þvi Kongl. Historiographus Th. T.s hefdi mier ávísad, ad hann (biskup) Stafangurs brefanna þyrfti vegna nockurrar iardaklögunar, þá eftir þvi eg brefin ei ölldungis brukad hefdi, til med mundi einginn vera þar uppi, sem neitt i þeim lese kynni, bad eg hann villdi mig vita láta, hvad godsed hieti, sem umkífad være. Þetta var nu efter Monfreres anleidningu, og hafdi eg þá ei feinged Monfreres bref um þann litla ríg, er yckar á milli var. Hann skrifadi mier vinsamlegt bref til og sende Ogneyiar nafn. Eg þar á mót sendti honum nöfn uppa alla garda, er i brefunum nefnast. Var þar ei á medal Ogney. Þetta hlaut eg nu ad giöra, med þvi hann mindugheit hefr brefin af mier ad heimta, nær hann vill. Vídara veit hann þó einga underrietting hier um, og ei taled á brefunum, hvers eg honum þó ei sinia kann, ef hann þad utheimter, sem þo velmögulegt eigi verdur. Rídur og ei miked þar ad, hvert sem er. Eg fæ so vid biskup ad búa, ad hann brefinn ei yfir háls og höfud heimti, fyrr enn eg þaug brukad hefi. Welleii vita Svenonis Tyfveskeg Danicè er ei ennnu þrickt, veit ei nær þad og verdur. Annars er hun ei mikils verd, sem mier synst hefur. Gangi hun ut, fær monfrere obrigdullt eitt exemplar þar af. Af þvi er gieck ut um þá besettu, hefi eg eckert exemplar, sialfur. Vill monfrere hafa þad, þá kann eg vel kaupa þad firir 12 ß. Efned er, ad i Jydlande voru so margar kiellingar, sem fingerudu sig ad vera besettar, og befandtis siden at vere opdigtet besettelse. C5. lov Latine koster 10 ₰; vill Monfrere hafa þá bok, lætr hann mig þad vita. Nova literaria Lubecensia eru Latinè; sierhvert ark þar af kostar 2 ß, er þad ongefer hvert ár firir Rxdler. Vill monfrere hafa þaug, kunna þaug hier ad kaupast eda forskrifast. Beckers skrift, Bezauberte Welt, er bædi i þísku og Hollendsku, kostar ef mig rett minnir 2 Rxdle; þad er i mörgum parte fornuftuglega

skrifad, sed aliqvando ad atheismum vergit. Vill Monfrere hafa þad, er þad og ad fá, ad eg true. Nu dagar mig uppi, og hlítur þvi Asgeirs bref ad bída til á laugardaginn; i midler tid bid eg honum aludlega ad heilsa, og bid hann ei þetta misvirda. Sie og nockud fleira, sem eg Monfrere ad skrifa hafi, þá fær þad og þar med ad fylgia. Þad eg um Geheime-Raad Jessen sidst skrifade, er sídan so vítt forandrad, ad hann er fra þvi þíska Cancellie, enn blífur i Geheime Concilio. Eg man ei, hvert eg í mínu sidsta nefndi, ad Monfrere skylldi skrifa Gross-Cantzler til, þad hlítur ad vera, þvi hann kann ei í þessarri tíd firir bí ad gangast, honoris ergo. Enn hvad mikid hann hier vid giöri, þori eg ei ad lofa, nema hann af ödrum inciterest, og þar firir riedi eg Monfrere ad skrifa Rostgaard til, sem i þvi huse miked gillder. Ei sakadi og, þótt Monfrere af álika innhalldi og í mínu brefi stod skrifadi Mejer til, þvi komi Plessen til Cammeret, sem sumir ætla, þa gillda hans ord þar, ef hann vill gott giöra. Höi- og Velbaarne herre, Hr. Carl Greve af Ahlefelt, Ridder af Danebraagen, Kongl. Maj. Ober Staldmester og Ober-Hofmester over det Kongl. Ridderlige Academie udi Kiøbenhafn, er eirn lærdur herra; hönum kynni Monfrere og tilskrifa, referera sig uppa famam bonitatis et eruditionis, sem um hann sveimadi, og bidia hann recommendera Monfreres negotia, þar tiltalad yrdi, og demonstrera honum, hvörnin saman hangde um þá Norsku historiu; brefid verdr ad vera Latinè; hann reiste, sem gubernator, med vorum kongi, þá hann var Printz, er Gross-Cantzler Ahlefeldts sonur. Og enda nu med allra heilla óskum, og er alltid Monfreres

Hafn. d. 9. Octobr. 1700. þienustuskylldugaste A. M.

122. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 3. november 1700. AM. 285, fol., s. 75—76. Ásg. Jónssons hånd.

Forud for dette nævner kopibogen s. 74 med følgende ord et ikke indført brev af 12. oktober: »Aff samma dato thil sr. Arnas Magnuss., at i langsamlig tid echert fra honum fengit hafi, og hann [!] lati hann her med vita, at hann lifi«.

T. har efter stor længsel modtaget A. M.s 2 breve af $^2/_{10}$ og $^9/_{10}$, men mener, at A. M. tidligere måtte kunne sendt en meddelelse. Underretningen om, at Series har sine uvenner, kommer ham ikke overraskende; er enig med A. M. i, hvad han tilråder. Glæder sig over A. M.s faste ansættelse og spår

gode udsigter for ham. Takker for A. M.s dygtige arbejde på Series og for hans virksomhed til bedste for T.; betvivler at en udgivelse af Hrolv krakes historie vil hjælpe stort, men venter sig mere af et personligt besøg i Kbh., som han påtænker til foråret (tvivlsomt ifg. efterskriften); vil dog følge A. M.s råd og skrive de anbefalede breve. Takker for A. M.s forandringer i Series, hvortil han vil fremsætte sine bemærkninger, og sender rettelser til bogen.
Citeret i Torfæana p. XIII, XIV. — Ikke afsendt? Sml. nr. 124.

Thil Arna Magnussonar aff 3. 9br.

Effter stærsta lengsel fech eg nu hans tvenn bref af 2. og 9. 8br., angenem at sonnu, enn eigi syndalauss vid so langa og fast otruliga forhaling, so jeg aldri kunni vita, hvar jeg ætti mig effter at retta, og aldri kunni so stor forhindring vid heilsu gefast, fangelse undtagen, at enten med amptmannenum eda Mag. Michael Leeg eda sva morgum skipum kunni eigi einn leppr fylgia. Jeg giorde mer i lund, þad hann nu skrifar, at finnast mundi þeir, sem improberudu argumentum libri, og mundi forbod vera upa komid, enn þo atti jeg þad at vita, og næsta, hvert jeg mun her stora þoch vid forþiena. Jeg hefi og hafft reflection til Monfr. i þeirri uptekt, sem jeg hefi adur sagt honum, og verdi eigi tek[it] firir kverkarnar a kverinu, mun þad þa ganga effter aformi upa hans sidu, og er velbethencht at lata eigi koma firir margra sionir. Enn nu svara jeg obiter i mesta skindi, þar vindrinn blæs og skipit er ferdugt. Fyrst er mer þat svo kiært, sem mig sialfan angengi, at hann er kominn i reglementet og so vel, og er jeg echi örvona, at fast muni þo mest alt effter hendinne, og ef eigi þa aderesse til annars; þar næst þacha jeg aludledga hans storu trufeste bædi um bokina, sem eg sialfur agnoscera stort omak, so og firir umsorg firir mer at komast afftur i lag, hvar til hann gefr margar anledingar, og færir mer margar brefa og latinu skriffter upa, hvar af jeg skynia, hvat ordugt muni vera at na þvi afftur; enn aldri tvila eg upa at fa mitt fornöyelse, eff eg kem nidr og Series er þa ferdug og jeg visa fram, hvad eg hefi skrifad; og næ eg eigi þessu stipendio, trui eg vist at fa adra bestilling af importantz og því omaki, sem eg kann vel af stad at koma og giora þa þetta med hinu, enn at heimta af mer utan stipendio, seigir sialfft nei, og þa liggr alt verkit, ef hvartveggia er afsleigit. Jeg se eigi, hvat Hrolfs kr[aka] saga kann promovera þessa sok, þo hun utkomi; hvat mun odrum þichia um hana, jeg æstimera hana eigi sialfur, enn skrifadi hana til þess, og hinar adrar, at

visa, hvat fundament Saxo hefdi gengit effter, siþan jeg hafdi hafft omak firir þvi lapparie i fyrstu, þa jeg var oerfarinn. I martio med gudz hialp hefi jeg bestilt mer far heþan, þad sama sem kom up med; væri þa Series buinn, væri þvi betr, þa hefur jofr lofat at borga mer firir þad, þa hefi eg og anleding at sækia goda patrona. Enn at jeg eigi skal fylgia minne einrædni i þvi, sem Monfr. kann langt betr sia enn eg, þa effterkiem eg hans monita og skrifa oll þessi breff med fyrsta og set þar uti um Hrolfs sogu, at verdi ferdug til nyttaar. Jeg meente reglementet mundi þo anrettast firir decembris inngang, og kome brefinn forseint, ero þau oll forgefins; nu veit eg eigi, hvor af þessum jeg a at aderessera upa Monfr.; munu verda at vera þad til Britenou og geheime-archivar, ef eigi og til greifanna. Stifftskriffarinn hefur verit her i 8 daga, þar fyrir echert kunnat giora; þa hann fer burt, tek eg til. Jeg þacha Monfr. firir hans forandringar, enn rationes les eg sidan; sendi nu observationes upa þær fyrre, item þad i Serie a at corrigeraz. Styrbiorn ærdi mig og Saxo bada ochor; visr þessar um Hemming held eg uplysa allar fabulosas relationes, þvi þar er su fabula um hann med novis figmentis augerut, og firir qvi fostri Hemings bio i afbygd vid fioll, þa er hann giordr til trollz. Hvar i analectis hann vill þessu heimkoma, eda þad skuli koma i præfat., rædur hann firir. Hann heilsar flittugt Hr. Peder Siv og lætr hann fa copie af þeim; jeg skrifadi honum til i vor i Monfr. convert, enn hann nefnir þad eigi. Monfr. nefner echi, hvorninn saman hanger med Johan Laarenssens upleg a Hrolfs sogu, hvort hann giorir þad upa egen bekostning eda eigi etc.

P. S. Þar sem eigi giordist fornoden, reise eg eigi nidur.

123 a–b. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 22. november 1700. AM. 285, fol., s. 91–95. Ásg. Jónssons hånd.

To breve til A. M. er leverede en skipper, som dog stadig opholdes af modvind. Med posten fra Stavanger skal afgå brevene til Reventlow, Ahlefeldt, Breitenau, Meier (alle på latin — disse er aftrykte i Torfæana s. 111–23); endvidere til rentekammer-direktionen, samt til Thott, Rosencreutz og Rostgaard (på dansk). Indholdet af brevene refereres udførlig: T. erklærer ikke at kunne fortsætte arbejdet på den norske historie, med mindre han opnår samme understøttelse som tidligere; i brevet til Rosencreutz nævner han muligheden af ansættelse i et norsk embede i steden for lønning. Forespørger sig hos A. M. om en mand ombord på det her liggende skib, som foregiver at være i slægt med excellencen v. Plessen.

I en fortsættelse af s. d. udtaler T. sin glæde over A. M.s animadversiones til Series; han overlader ham afgørelsen af vanskelige spørgsmål og beder ham fremdeles antage sig hans sager. Har underhånden af postmesteren fået at vide den billigste forsendelsesmåde.

a. Thil Arna Magnussonar aff 22. 9br.

Þann 3. og, sem Asgeir gleimdi at notera, gietr þo til, þann 13. hujus[1], hefi eg skrifat honum til litilrædi og sendt i pacqvet med þeim skipherra, sem her ennu liggr byrfastr; þad er um adskilianliga casus, og or minne norschu historiu um Forniot, Nor og þeirra æram; enn echi er eg ennu tekinn til at sia Monfr. animadversiones; jeg meina svar þar upa komi nogu snemma mitt i januarii. Jeg verd nu med første leiligheit at senda brefinn til Stafvanger, þa læt eg oll ganga med postinum, og eru þessi til greifanna Reventlou og Ahlefeld, Pless, Britenau og Meier, alt latine; til cammer-triumviros in genere og til Thot og Rosencreutz a part og til Monsr. Rostgaard upa donschu. Nu er þetta innihald til cammeret in genere, at jeg excusera min vanefni at utvercha þa norschu historiu, þar jeg hefi anvendt midlum at kaupa bædi fra þidverschum, fronschum, engelschum bækur til þessa verks, latid utschrifa mss. fra Islandi, Svium, Bibliotheca Danica, gert atschilianlegar reisur til Hafniam og matt liggia þar yfir ar og dag, sidan jeg echi fech af archivino þad, sem i 3. lib. Orcadum er innfært, fyrr enn jeg eigi kunni koma heim, latid þa i midler tid þrychia Færeyar, gefit firir Plessens tid margar og storar contributioner, þar i bland eina fortifications skatt upa 230 rixd.; adrer hafa fengit forlindring upa halfa, jeg hafi eigi neitt þar af begiert; þar at auk se mitt halfa bu gengit til konu minnar erfingia; nu reqvireriz amanuensis domi, foris correctores, papir og bokþrychiara verd, til med komi þessi historia eigi ut i portum, þvi hon heyri undir eina dedication til jofurs (til Britenou segi eg þar hia, mihi diu esuriendum, eff jeg skal bida effter hennar compensation, honum segi eg fleira, sem er), excusera eigi at hafa svarat fyrr, þvi eg hefi achtat so vitt mogulegt at effterkoma jofrs vilia og til þes enda latid þrychia Seriem og vænt hennar i sumar, enn sidan þad afelli kom, hafi þrycheriet leigid nidri, og þvi kunni hun eigi at kom[a] ut firir pascha, late þar firir Rolfs kraka sogu utganga. Lofa, ef mer restituerast stipendium

[1] Angives i et følgende brev (nr. 124) at være af 9. nov.

sem til forna, at lata upa egen umkostning þrychia þa norschu historiu, saa hverki censor eda bokþrychiari skolo bida effter mer, annars kunne eg þad eigi at giora, sidan eg hef engi onnur subsidia at lifa af; þacha honum og firir goed loford, sem amicus meus et popularis Arnas hafi latid mig vita; segi allir muni hafa fengit mitt bref i vor ofseint, og eigi fyrr enn alt var sluttat, se og engi undr, þar hverki jofr ne neirn af þeim hafi seet verk[it] utan grefve Reventlou, og muni honum þad or minni lidit; seigi og fra Antiqq. collegio i Sverrig, þeirra launum og fri þrycherie, hvert enn þa continueri, sem siaist af Peringskiold breffi til mins amanuensem, hvar honum biodist 500 dr. etc., og þar sem confererud væri min skrifft, tid og laun moti þeira, frychtadi jeg eigi vitrann domara; nu megi alt mitt verch liggia, þar jeg enga adra bestilling hafi, sem þetta kunne vid at forrettast. Þar sem nochr opponere, at exemplaria bethali þa 200 rde., sem auctarium beløber, þa sver eg, sem eg og ma, eigi at hafa fengit firir Orcades ne Færeyiar 1 ß, og þad Orcades anhrærir, testera jeg Monfr. og Johan Laarentzsen. Þad er nu innihald þess brefs. Enn cancelerans hlyder um, at jeg bid hann referera jofur minn vilia i allri hans befalingu at effter koma og gott traust i nochorum portum, enn vanmatt minn i ollu ad excusera, skrifa og um Seriem og Hrolfs kraka somu sem fyrr; þessu og þviliku kunni jeg koma af sted, enn norschu historiu ongvaneiginn sine stipendiis, bid hann hialpa alt komist i forrige stand, lofa at færa hans nafn i bokina. Sama er i Ahlefeldz, enn eg bid hann referera þetta til Gross Canceller, Britenou læt eg vita um alla þa eg skrifa til og bid hann færa ser i nit, eff hia eru. Meier skrifa jeg alt þad Britenau og bid hann tala vid Plessen, seigi og jeg hafdi aldri vænt min condition mundi verda verri enn jarnsmida jofurs, þvi ef hann borgar þeim nochud a part, þa lætr hann þa þo halda sinum deputat; Pless sendi eg copie af reductioninne og þvi brefi jeg skrifadi honum i vor, sem segi mer var sendt til baka. Thot læt eg vita, at þessi gage var echi af hendelse mer tillagt, þvi þegar skrifad var jeg skylde hafa 100 i staden 600, so lenge[1] eg framvisade hvad eg hafde, og þa þad var framvisat, var þad relaxerad til 400, enn þa eg giorde supplic paa ny þar um, þa spurde jofur þa, sem hofdu seed utkasted, hvad þeim þætti. Þa var

---

[1] »til« eller lign. synes at mangle.

sluttad, med 400 kynni eg eigi koma þvi af sted, og var lagt til 200, þa eg leti þrychia nochud, en þa Orcades komu, voru mer gefinn effter 200 i tvo ar; jeg skrifa eigi, hverir þeir voro, enn Moth færdi sokina fram, Meier samning under, en Jens Jul setti jofur til at concludera, hann hafde seed þad, og hann sluttadi þetta, og sagde mer þa fyrst hann sa þad; þvi Gyldenlev hafde eigi sagt þad, at jeg hefdi soddan verch under hondum, þegar reductionen var giord[1]. Til Rosencreutz skrifa eg, at engin vite betr en hann leligheit i Norge, og hvar med jeg kunne afleggis, saa Hans Majts. omkostning kunne menagerast, laugstolar seu ringe, enn þo kunne eg nochorneiginn dæma, og kunne þad decurterast af minu gage, sem sa logmanns stoll importerar. Petri Rasmussyne skrifa eg, ef eingin general veimester er, þa kinne þeir lata mig fa þad, og almuginn betalar þad sem til forne, enn langt verdr þad at fa peninga til verksins þar af. Ennu liggr skipid her i hofninne, sem brefit hefer til Monfr. Monfr. giør vel sialfr korta dedicationem yfer Hrolfs sogu og præfationem. Þar um hefi eg skrifad med skipinu; gengr þad eigi med þessum vindi og tungli, vill þad til Bergen og liggia þar i vetr; þar a er eirn ungr karl, nefner sig Berent Slussenborrig, seigist vera slecht med Hans Excell. von Plessen og hafa eirn brodur, sem se hans sonar hofmeistari og þar at auki colonell liet[2], er ungr, seigist kunna fa hvad bestilling hann vill; vilde vita, ef nochor þecher hann i þvi huse, seigist og vera slecht med Daniel Voltman i Bergen. Monfr. lætr mig þetta vita, item hvort Melchior Rami[3] tabla er þrycht, og ef so er, þa at senda mer exemplar þar af etc.

b. Aff 22. 9br. til Arna Magnuss.

Ennu liggr skipid her, sem brefinn og þa 2 cap. or norschu historiu hefur, sem disputera, hvert Nor var fyrri eda seinni en Odinn in utramqve partem. Nu er eg fyrst tekinn til at lesa

[1] Denne fremstilling gælder ordningen af T.s lønning 1694, da hans løn først blev nedsat fra 600 rdl. til 100 rdl., indtil han foreviste hvad han havde skrevet, men derefter fastsattes til 400 rdl., med et årligt tillæg af 200 rdl., så ofte han lod noget trykke, samt efter at han havde udgivet Orcades 1697 to års fritagelse for trykning. Se J. Erichsen, T.s biografi s. 165 ff. [2] »colonell liet«, d. v. s. oberstløjtnant? [3] M. Ramus, lektor i Trondhjem, d. 1692. I et brev af s. d. til renteskriver P. Rasmussen nævner T., at »M. R. gjorde en »table« over Norge, men at T. ikke véd, om den er trykt.

hans animadversiones, og sem eg see bokinn verdr goed og velfunderut, vil eg eigi repetera, hvad utilatid er eda inverterat, þad er til at gefa postpeninga firir langar rollr; enn þad sem umþrychiast verþr, þar upa svara eg, at eg hefi echi neitt vist þorad at statuera um Forniotz æram, edr hvert þad væri fabula eda satt, og eigi heldr vist um Nors æram, enn læt lectorem judicera þad hann vill, og eru þvi argumenta af genealogiis tekinn effter diversis hypothesibus, þo þægi eg heldr Monfr. vildi gera eina vissa slutning, ef hann ser þad kunni ske, enn aldri mun þad heimkoma, at Arngrimr og Eifura eda Nor se morgum seculis effter Odinn. Ef skipid snyr afftr til Bergen, þa verþ eg at skrifa alt med posti, og lesa nu alt Monfr. skrifft fyrst; jeg see noch hans candorem og omak og þad eigi i einu, heldr um allar minar sakir. Jeg hafde i sinne at senda þessi innlogdu firir sig sialf, enn hvar hafde eg þa þann, sem kunni erfara, hverninn þau verda uptekinn, þvi recomendera jeg Monfr. þau, og supplicatiuna gerir hann sialfr, hvort sem hon skal til þa deputerede a camerinu edur til canceliet, enn ef a cammeret, þa mun hun straxs verda fylgia, postmeistarinn tekr noch vid brefunum og hefur bethroad mer þad horribile arcanum, sem eigi ma divulgerast, at hvert sem mann skrifar upa qvartal arch eda 2 archer postpapir fult, kostar þad lika mik[it], 20 ß dansche, jeg kann franqvera her, og hann lætr direct ganga hingat, þegar þad er upa post papir, þa verdr þad so. Þetta aderessera jeg þenna gang effter Monfr. anleding upa Lercha, enn til Britenau er hia Sr. Peder Rasmuss. under Monfr. convert; oll brefinn verda at bestillast, þvi eg hefi skrifad honum, at eg hafi skrifad þeim ollum til, so hann kunne hafa suffragatores, ef nochor þeirra er hia etc.

124. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 30. november 1700. AM. 285, fol., s. 95—100. Ásg. Jónssons hånd.

Da det pågældende skib sandsynligvis vender om, tager T. sine breve af $^{3}/_{11}$ og $^{9}/_{11}$ tilbage, hvorimod brevet af $^{22}/_{11}$ og medfølgende skrivelser er afgåede med posten. Antyder indholdet af dedikation og fortale til Rolv krakes historie, som T. beder A. M. skrive for sig. Gentager tidligere udtalelser om dette arbejde og om Series, om sin glæde ved at vide A. M.s stilling sikret og beder ham lade sig vide, hvad han sysler med, så at de ikke bægge skriver om det samme, selv har han nu Gronlandia færdig. Håber på en god løsning af lønningssagen, når han selv til foråret kommer til København. Sender A. M. sine resultater ang. Odinerne, Fornjot og Nor og beder A. M. meddele sig, hvad

han heraf godkender, for at T. herefter kan rette 3. bog i sin norske historie. Til dels af nationale hensyn mener han ikke at kunne forkaste Þorsteins saga Víkingssonar og Sturlaugs saga. Gennemgår de i Series optagne vers af Sigrdrífumál og meddeler forskellige læsninger til Eddadigte. Fremhæver A. M.s kritiske indsigt og beder ham lade omtrykke, hvad der i Series ikke kan hævdes. Berører her og i det flg. forskellige oldhistoriske spørgsmål (også Grettis saga kritiseres) og litterære forespørgsler. Har haft et venskabeligt besøg af biskoppen, men fraråder Stavangerbrevenes direkte tilsendelse til denne; T., som har udstedt revers for dem, bør have dem tilbage. Nævner Islænderne Gvendur Ketilsson, Benedikt (Magnusson) og Eiríkur Sigurðsson; spørger til dr. Sperling og hr. Peder Syv, til hvilken sidste bedes leveret en afskrift af Hemingskvæde.

Indholdet er delvis refereret i Torfæana p. XXVII—XXX, og enkelte udtalelser gengivne hos J. Erichsen, Jon Loptsøns Encomiast s. 116, 123—24.

Thil Arnas Magnuss. aff 30. 9br.

Þau breff jeg skrifade þann 3. og 9. hujus[1] med þessu skipe, sem her hefur leigid og nu meinast gangi aptr til baka, tek jeg nu i gien, enn þad aff 22. med þeim brefum þar med fylgdu gech af posthusinu a laugardaginn og koma þvi firir þetta bref; þar gleimdi jeg at bidia Monfr. vildi gera dedicationem og præfatiunculam yfir Rolfs sogu. Dedicatio verdr um þachlæti moti fodr hans og ava og bæn og vænting sama af honum, og þad lof sem honum sialfum tilkemur, sem Monfr. er kunnugra enn mer; præfatio er um auctor Gvalterus, sem bokina seigist at hafa saman sett, og hvert hann mune hafa verit Apparis[2]; kann þar du Fresne at noterast i þvi ordi og eruerast hans timar, svo og fabulosa at excuserast med Hemings visum[3], sem alt soddan diluera, sem af eirni fabul giorir adra og færir þar inn umschabelse til hvals og fischa, og konuna sem bio vid fiallid til gygs (hvor og ætte in analectis apposito loco ad lib. 1. ad talast), samt ad remonstrera iniqvitatem Johannis Magni, sem afmalar statum Daniæ so miserabilem under þessum kongi[4], og hvat annad Monfr. finnr, sem kortast; effter sem han giorer sva mik[it] firir mig, sva giorer hann þetta med. Jeg medkienne at litid se um þessa sogu, og echi byst eg vid miclu hrose firir hana. Altid hefi eg uggat firir, at litil þöch mune koma up a

[1] Brevet af $^{9}/_{11}$ kendes ikke og er ikke nævnt i kopibogen. [2] Apparis. Sml. s. 24_1. [3] D. v. s. de norske folkeviser om Heming Aslaksson, hvis indhold omtales af T. i Hist. Norv. III, 371—72. Sml. den i Norsk Folkekalender foreliggende tekst (J. Moe) og referatet hos L. Heggstad og H. Grüner Nielsen, Utsyn yver Gamall Norsk Folkevisadigtning, Kran. 1912, nr. 7 og 70. [4] Sml. fortalen til Historia Hrolfi Krakii, Havn. 1705 (C 4).

Seriem, þvi margir mundu improbera argumentum libri; jeg hefi hafft reflection til Monfr. i þeirri uptekt, sem jeg hefi adur sagt honum, og verdi ei tek[it] firir kverkarnar a kverinu, mun þad þa ganga effter aformi a hans sidu; i præfationine skal eg, sem billegt er, tala um Monfr. hialp og assistenc i þessu verki og recommendera hans qvalitäter i antiqvitatibus; hann hefur velbeþeincht at lata Seriem eigi koma firir margra sioner, fyrr enn hun verdr ferdug. At hann er kominn i reglementet, er mer svo kiært, sem jeg hefdi þad sialfr, og oscha til stærstu luchu; hann vilie þo lata mig vita, hvad hann skrifar og ætlar at lata utganga, so vid skrifum eigi eitt bader; Gronlandiam hefi eg aldelis ferduga, verdur nochud meiri enn Færeyiar, hen ved en bok papir med sama stil. Jeg retti mig nu effter svari um mitt gage, enn aldri tvila eg upa at fa fornøyelse, ef eg kem sialfr nidr og Series er ferdug og jeg visa fram, hvad jeg hafi skrifad; nai jeg þa eigi þessu stipendio, trui eg vist at fa adra bestilling af importantz og eigi stærra omaki enn jeg kann vel at koma af sted, og þvi hefi eg resolverat i herrans nafn at reisa nidr med fyrstu skipum i foraared, ef eigi adrar hindranir koma i veiginn, enn restituerast jeg til þess forriga, þa friast eg og þar fra, sem eg og helst oska; her er nu og kominn sott i husid, hon kom og fyrr enn min sal. kona do og drap marga, helt so up eitt bil, kom sidan og tok hana med, kann enn svo ganga med mig. Nu sendast Monfr. þau fundamenta, sem eg hefi seqverat, bædi um Odna og Forniot og Nor, og tekr nu Monfr. þad fastasta sem honum likar, enn eg verd þad straxs at vita, þvi þar effter verþ eg at retta minn librum 3tium de originibus gentis Norveg., hvar jeg kann at færa in sumt, sem Monfr. hefur utilatid og eigi asseqverad mina meining; saa eru antilogiæ bygdar uppa diversa principia, sem hann sier, þvi þeir sem vilia halda Forniot og Delling firir fabulas, þa rada þeir þvi, enn skuli þad vera historia, þa verdr þad sva at utfalla, sem sett er, enn eitt fundament er betra, jeg þichist echi kunna at cassera Þorsteins sogu, þar landit hefur so stort berømmelse at þeim stora skipaflota og macht, sem þar um talast, eigi heldr Sturlaugs, þvi hefdi Sviar mart soddan, vita þeir at færa ser soddan i nyt, so hefi eg effter Monfr. anleding fyrst statuerad, ad i principio hafi nochor sciolus til sett þad um Alf stendr, sem hann seer jeg hefi skrifad, enn odruviss sidan beþeinkt og þad raderat og sett i stadinn; sem hann ser vill þar firir in

Serie pag. 31 utslettast þad argument af æqvalitate graduum og setiast i stadinn: qvicqvid sit, historiæ Thorsteini auctoritas vel inde convincitur, qvod Vikingi et Sturlaugi laboriosi tempora cum traditionibus de utroqve conveniant, cum tamen diversæ de iis historiæ ne mentionem qvidem alterius faciant. Freyri, qvi Xti. tempore vixit, Sturlaugus clientelari jure subjectus erat, qvem anno Xti. x. mortuum statuimus. Hic occidit Kolum Krappium, ejusqve fratrem uterinum Framarem in societatem recepit, Vikingus autem juvenis annorum 15 prius occiderat duos ejus fratres, sororem et sororis maritum, atqve ita mutuo testimonio se confirmant. Si Vikingus 30 annis ante Xm. natus est, anno Xti. natali hanc cædem perpetrasse oportet, Sturlaugo adolescentiam non egresso, atqve ita singula conveniunt. Hann ser nu i dissertatione um Nor, hverninn gradus fra Herþiofi applicerast her til, sem her a eigi heima. So þætti mer, ef Monfr. svo list, at Odin Sigrlama fader ma vel vera Upsalensis, og þurfi eigi at qvarta um, þo 46 anni gangi i hvern grad, sumer kunna ad vera 70 ar eda meira, sumir 30 eda yngri, og þar med consulerast betr pag. 257 og 261. Um epocham immigrationis Odini blifr hann vid þa anleding, sem Florus gefur annum 70, enn sem hann segir infererar mina gamla opinionem um Cimbros og refellerar, so vel sem Langhornii um Antiochi tid, enn þott Cæsar vissi eigi til hans, er eigi at undra, þvi hann for sem snarast ifer Rin; um Tacitum er verra at svara, þar hann var procurator Galliæ Belgicæ, þo finnr Monfr. eitthvert svar þar til. Þar Monfr. skrifar, at pag. 104 gangi burt þessar linr: Hæc de æra Odiniana antiqvitatis testimonia firmis rationibus ab annalibus Islandorum stabiliuntur, usqve ad æram Frodii Pacifici, vildi eg heldr stædi, þvi þo proportionem eigi alldeilis corresponderi descendenti a Pulchricomo ad Regem nostrum cum ascendente ab Odino, þa illustrerar hun svo mik[it], at stor[1] elligar enginn defect synist, og endiliga af þeim gradibus fra Ch. 5., sem eg meina seu 26, enn eigi 25, synist proportionen fra Haraldi til Odins. Moaldam Crassam vildi eg eigi hafi [!] utiluchta, hon connecterar ættir yfirkonga og underkonga. Pag. 137 Guma heillum. Scævam finnr hann in verbo Scaea Thesaur. Fabr. Sorani Buchneri Cellarii. Virtri fruticem verti, secutus Lexicon Gudm. Andreæ. Pag. 139 urdarmagn optimè vertisti,

---

[1] »eigi« eller lign. synes at mangle foran »stor«.

onum dreira pariter egregiè. Asgeir hafde skrifad sanum; insito, on inscito, cruore reddidi, enn exemplar annat, sem sra. Jon i illingaholti hafdi skrifat, hefer sonar dreyra, enn at þad se krifad effter odru, enn eigi þvi gamla, sem hia mer er, er gott t sia; þad Jon i Oddgeirsholum hefr skrifad, er effter þvi amla skrifad, enn heil corruptè og eigi af verdi. Enn i þessu endr þad insererad, sem aldri finst i odrum, ordo og so druvis. Dabo exempla ex Voluspa. Versu 7 Hittuz æsir a Ida-elli etc. fylgir effter afla lavgdu, avd smidudu: afls costudu, llz freistudu; v. 13 Fialar og Frosti, Finnr og Gunnar inseritur: eri, Haugstari, Hliodolfr, Moinn; v. 43 Ymr it aldna tre etc.: rædaz allir a helvegum, adr Surta þann sævi of gleiper; v. 60 a kemr hinn riki ad regindomi, aufligr ofan, sa er ollu rædr: emr hann doma og sakar leggr, vescavp setr, er vera skulo. is satis probatam credo exemplariorum diversitatem. Pag. 137 ocus ex Irenici lib. 1. cap. 30 invenitur cap. 37. Elligar klagar lonfr. mik[it] upa þau 3 ultima cap. lib. 2. og þychir þau bædi erdomslitil og echi vel forsvara sina thesin. Seigist vel kunna efellera, enn setr þetta þo i mina gratiam. At hann hefr igererad þad betr, agnoscera eg og þacha nu fyrst, þo med udz hialp alt annad hans stora umak i einu, enn þo vildi eg ta, hvad hann svo improberar, hvert hann statuerar, at epocha egni Gothici eda migrationum kunni meir ad exalterast, eda ann meinar þad se superfluum at demonstrera af genealogiis g synchronismis, sem tantæ antiqvitatis patroni probera þetta, þetta kunni eigi at subsistera? Mer þichi þad svo necessarium, madr hefdi att at hafa lesid allra nationa placita um gentis ujusqve primordia og refutera allar þær, sem so prodigiosam ntiqvitatem asserera fra þessum londum, og giarna hefdi eg lonfr. oppositiones firir mig sialfann, þvi þar af kann eg taka ier vara, vil og i odru opere emendera og ganga fra rangri ieining, nec id sine Tuo honore, þvi veritas er mer amicissima. ed regeris, þvi þa Vikingr, Sturlaugr, Hervarar saga et id genus lia? R[espondeo] mart er her futile; i Herodoto, Diodoro Siculo og ıulta, licebit mihi ea, qvæ ante Pulchricomi tempora referuntur, ıythistorica profiteri, sed pariter atqve posteri ab oblivione indicare, ut posteritas sciat, qvid antiqvitas tradiderit, in qvibus l, qvod verum est, satius est conservare qvam fabulosa sub-ertere, cum horum interitu illud qvoqve interire necesse sit. lonfr. hefr eigi fornøden til at spara mina peninga til at lata

þrychia um, þvi þo nu horfi til eklu, ef þessu framfer, þa se eg þo echi firir þvi; mer er eingi lutr svo kiær, at eg eigi heldr lati springa, enn eg vili hafa spott firir þad eg skrifa; firir locum or Malmesburiensi þacha eg aludliga, þar af er clart, at Har[aldr] harfagri aldri kann verda þess Thorgesii fadir, sem anno 835 kom til Irlandz, enn þad hefr þo gert vorum scribentum confusionem, so hefi eg og til forna sett, og so er eg og illa kominn i Olafs helga sogu, mer synist alt bera saman vid engelscha um dauda Sveins 1012, utan Gunnlaugs Ormst. saga og Olafr hafi ordit k[onung]r 1018 og regerat, sem Adamus Brem. segir, 12 ar og seu oll hans regerings ar confus, og þar effter skyldi eg retta alla historiuna, væri eigi su uluchu Sigvatz visa um 15 ar, sem eg þori eigi at reingia. Jeg þacha og firir þa underretning, ad historiæ Vandalicæ eller ducum Slavicorum er eigi correct firir annum 1000, enn eg hefdi þo þessu forandrat og gert Burislaum til Bolislaum og cristinn effter Viticindo monacho, þvi i Ottonum tid urdu Vindar cristnir, enn deficerudu sidan. Parta af Atlantica vildi eg giarna fa; C5. logbok upa latinu og þad sem gech ut um þa besettu vilde eg fa, mætti og vita, hvad þad er, og hvor fra þau nova literaria Lubecensia byriast, og hvad þau tractera. Jeg kann eigi skrifa effter morgu, fyrr enn eg veit, hverio framvindr; mun þad snart gefa sig, og ef vel fellr, tæki eg Peickers [ɔ: Beckers] skrifft um Bezauberte Welt upa þischu; mer kemr i hug, fai eg confirmation paa det forrige, þa mano þar vilia peningar til, eda hvad forandring þar vid verdr. Biskupinn var her hia mer i sumar, og voro vid goder viner, og hældi Monfr. mik[it], og kom ochur þar uti saman, enn at Monfr. meinar at fa honum brefinn, seigi eg nei til, jeg hefi gefit mitt revers firir þau, þad skal eg fyrst hafa, Monfr. hefr og sitt til min, þad ma og effterkomast, hond skal hond fria, vili hann þau hafa her fra, skal hann hafa þau; kann þar firir svarast, ef hann krefr, at Monfr. verdi at levera mer þau, enn eg hefi mann firir mer þau at bruka. At Monfr. eigi hefr fengit betri rentu hia Gvendi Ketilssyne, er eigi hans skuld, helldr mitt lanleise, at nunc tanta meo comes est insania morbo. Bent Nielssen er hia stifftamptmanninum a Christiansand, eigi list mer þar a neitt, hann let mig vita nochorar bækr, sem Benedix atti hia honum, þær voro eigi dals virdi allar, enginn theologisch var þar uti nefnd og eigi þau blod or Olafs sogu. Eirikur Sigurdsson sendir mer bref i posthusit og lætr mig þar

firir leggia peninga ut og schrifar hann vill up hingat, jeg visse eigi annad enn hann væri kominn til Islandz, veienn kann eg eigi firirbioda honum, enn hus eda annan greida hefr hann alt uttekid. Errata i Orcadibus giorer Monfr. sitt besta med; hann skrifar eigi, hvert Hrolfs saga er censurerud edr ei, eigi heldr upa hveria condition Johan Lauarentzsen lætr hana prenta; er enn eigi D. Sperlings Ad[amus] Br[emensis] utgenginn? echert exemplar sender hann mer af sinu toye. Jeg skriffade Hr. Peder Siv til i Monfr. convert, nu bid eg heilsa honum og lata hann fa copie af Hemingskvæde. Monfr. mun þichia þad argument, sem af Sturlaugs sogu er tek[it] at forsvara Vikings sogu og vice versa, alika og jus Sigurdar brenners til konungdoms i Nor[egi], þvi Jon kuflungr hafdi tek[it] vid frændsemi hans; þvi bid eg Monfr., ef hann finnr annad betra, at setia þad þa til, jeg kann eigi cassera þvi, sem kann nochorneiginn standast, og eigi firir ykiur og fabulas interspersas. Qvæstio, hvor hefr saman skrifad Gretlu? jeg trui eigi Sturlu Þordars[yni] til soddan ohagsyne, hun er og funderud upa dauda Sveins tiugusceggs, þar eru margir characterismi: Eir[ikr] j[arl] utfor af Nor[egi] sama ar sem Grettir kom, initium rikis Olafs helga og onnr utsigling Grettirs og arinu effter utlegd hans og þad a tuttugasta ari, daudi Snorra goda og Skapta logmanz a firirfaranda ari, successio Steins logmans og decisio, sem skedi a sama sumri sem Grettir do um haustid, uphaf rikis Michaelis Calephatis; þessu ollu treysti eg mer eigi vel at koma heim. Þad er forschrifat, at Helgi Hundingsbani hafi verid med Haddingium, a at vera Helgi Haddingia skati etc.

P. S. Þar Ad[amus] Bremensis setr Hardegonem Svenis filium, vilde Monfr. observera saltum. Hann hefr þeincht Sigurd Svein langafa hans. Monfr. hefr sett, svo sem eg tilforna, Knut rika vera fæddann 1004, þad kemz eigi heim vid annum Sveno fatalem 1009, eigi vid Anglorum scriptores Abbatem Rievallensem og Knigton, sem segia hann anno 1017 hafi congrederad singulari certamine vid Edmundum Ferreum latus, prodigiosi roboris virum; þa atti hann at vera 13 ara, eda ef Sveinn do 1012, þa 11 ara. Nota: Monfr. vilie maka þad sva, at su tabla bak vid cap. 2, lib. 3, p. 243 verdi þrycht, þvi þar ser mann alt in obtutu; þar sem Knutr er fæddr anno 1004, þa verþr Sigridr storradà at vera hans modir, er *[sål.]* þar eru vorir a moti og lika

Ditmarus Merseburgensis, þo þeir komi eigi yfir eins, og lika Emmæ reginæ Encomiastes, þvi hvad atti Sigridr at giora hia Slavos, og ef hann hefr repuderat Gunnhildi, þa hefr þad ordit, þa hann fech Sigridi; kann þad echi at ske hann hafi att badar, eins og Haraldr Sigurdarson? jeg minnist eigi, hvert lika so Sverrir. Vildi vita hans sentement, adieus.

125. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 31. december 1700. Access. 8. Egenh.

Det er nu så vidt med Series, at bogen sandsynligvis kan være færdig trykt ved udgangen af februar; beder derfor om tilsendelse af manuskript til dedikationen, som A. M. føler sig uskikket til at affatte, og udkast til fortalen. Breitenau er afgået fra kamret. Oplyser — i anledning af en ikke kendt forespørgsel — om udbetalingen af et pengebeløb. Gør en kritisk bemærkning til et sted i Series (som nu ikke foreligger således i udgaven).

Monfrere!

Mitt seinasta var af 19. Novembris; sidan þad, er daterad var 3. Octobris, hefi eg eingenn bref feinged fra Monfrere, og þad bref, sem hann sagdist mier skrifad hafa fra Hellusundi, ef mig riett minner, er alldri framkomid[1]. Mun og ei stor magt áliggia. Þad sidan er þrickt af Serie, hirde eg eigi ad senda, fyrr enn þad verdur meira. Þad er annars so vítt med hana, ad eg meina hun kunni buin ad verda til Februarii utgang, þvi bid eg Monfrere med allra fyrsta mier med postinum ad senda Dedicationem, sosem hann vill hana hafa. Hann má ei setia þad erfide uppá mig, þvi eg er infelix i ad skrifa soddan, kann og gleima þvi er Monfrere hellst villdi erindrad hafa. Præfationem ad lectorem kann eg endilega sialfur ad giöra; þo villdi eg, ad Monfrere kastadi sialfur nockud upp og sendte mier, so eg þar vid stydiast kynni. Þetta kann Asgeir smátt ad skrifa og láta so gánga med postinum, sem sagt er. Þess fyrri sem eg fæ þetta, þess kiærara er þad mier; þad hlítur og endelega ad vera hier sidst i Februario. So lætur þá Monfrere mig og vita, hverium hier hann vill exemplaria gefed hafa. Breitenau er kominn heim nylega, ei hefi eg þó vid hann talad, hann er ei vid Cammeret og kiemur ei þangad aptur. Johan Torson seigest eige riett glögt minnast um reisupeningana, er dreinginum

---

[1] A. M.s brev af $^{19}/_{11}$ kendes ikke, heller ikke T.s brev af $^{3}/_{10}$, som ikke er nævnt i kopibogen.

voru talder, meinar þo þeir hafi vered helldur 41 enn 40. I Serie stendur pag. 11, ad Vemundar Kögurs Saga citerist i Bardar Sögu Snæfellzáss, þad finn eg ei í mínum Bardar Sögum. Asgeir mætti siá efter þvi, og ad eg feinge þar um nockud ad vita, þá Dedicationen kiemur. Eg enda i þetta sinn. Oskande af hug og hiarta, ad þetta tilstundandi ár meige frá upphafi og til enda verda Monfrere luckusællt og fornægelegt, og færa med sier mörg önnur þvilik epterkomande, Asgeire bid eg ad heilsa og tilkynna glædeligt nytaarsønske fra mier, som alltid er

Monfreres
þienustuskylldugaste þ[ienari]
Arne Magnussen.

Hafn. prid. Cal. Jan.
anno 1701.

126. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 14. januar 1701 (uddrag). AM. 285, fol., s. 102. Ásg. Jónssons hånd.

Beklager, at Rolv krakes historie ikke efter den oprindelige plan er bleven føjet til Series, og ønsker nærmere besked om dens trykning. Udbeder sig begyndelsen af Series på bedre papir end det tilsendte. Giver en rettelse til Orcades.

Thil Arna Magnussonar aff 14. jan. Extract.

Litlu byst jeg vid firir Hrolfs sogu; eigi hefdi þad sakad attan i Serie, þo stilus se diversus, þvi hon atti þar heima til bevisninga, hvad Saxo hefur seqverat; jeg veit eigi, hverninn Monfr. er forliktr med Laarentzsen um hana, og hvert hun er censurerut. Monfr. hefur sendt mer af Serie þær fyrstu archer til pag. 72 af slæmum papir, hann vildi tuscha um vid mig og lata mig fa af sama sourt, sem hann hefur sidan sendt. In Orcadum pag. 47. lin. 28 forte Conochoro o Melaghlin rege Midiæ, repone Malachia o Melaghlin vel Melachino, vide Varæum pag. 139 et 27 Melsechlino. Jeg veit eigi, hvar jeg hefi tekid þann Conochorum, enn þad kemr yfir eins med islendscha, at þann þeir kalla Kiarval Irak[onun]g og Bua sag[a] Konufogr, þann kallar Varæus ad annum 832 Concobarum alias Cornelium etc.

127. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 5. marts 1701 (uddrag). AM. 285, fol., s. 104. Ásg. Jónssons hånd.

Beder A. M. i rette tid at sende sin dom om T.s hypoteser, så at han kan rette sig derefter i III. bog (af Hist. Norv.), og besked om, hvorledes T.s breve (til kollegie-herrerne) er blevne optagne.

Aff 5. martii til Arnas Magnussen. Extract.

Nu bad eg Monfr. at senda mer i tid, hvad fundament hann approberadi, at jeg i minum lib. III. kynni mig þar efflerretta, og hvorninn min bref voru uptekinn, sem jeg effter hans radum skrifadi etc.

128. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 5. marts 1701. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl (stående fugl). Torfæi påtegning: »A° 1701 aff 5. Martii bekommet d. 1. April«.

Har for 8 dage siden skrevet (dette brev kendes ikke). A. M. har i gehejme-conseilet indleveret et brev, som er bleven oplæst i kongens påhør, som nådig optog det, og alle billigede det. Afgørelsen ligger i grev Reventlows hånd, og Rostgaard har lovet at minde ham om sagen. Råder T. til at opsætte sin rejse, til svar er indløbet, A. M. virker af al kraft for ham. Anbefaler Ásg. Jónsson til en pengeforstrækning.

Monfrere!

Sidan mitt sidsta, sem var firir 8 dögum, hefi eg feinged þessa underrietting um þad i Geheime-Concilium innleverada bref[1]; þad blef offentlega upplesed þar, ad áheyranda sialfum hilmer, og hann tók þad náduglega upp, blef og af öllum þar hallded firir billegt. Greife Reventlou hefur sidan lofad ad erindra hilmer hier um og giöra sitt besta þar uti, ad Monfrere áheyrslu fáe. Monsr. Rostgaard hefr og lofad mier ad minna Greifann hier uppá vid allar occasiones, og þad veit eg, ad hann giörer, og þad med eftertryck. Þar er og eingenn, sem neitt sierlegt kann hier uti ad giöra fyrer utan Greifann, þikest eg helldur ætla, ad nockud gott muni hier urverda enn eige; hvörninn sem þar um fer, þá mun Monfrere um sína hingadreisu eckert víst resolvera ad sinne, fyrr enn eitthvad svar endelega uppá þetta bref fæst. Eg hleip nock hier um og giöri allt þad eg kann, fortryde og eckert þar uppá, ef ad gagne kiemur, sem eg óska vil og vænta líka. Nu samstundes feck eg Greifans þanka hier um ad vita og skrifa þvi þetta, ihvorvel i haste og naumum tíma, ad Monfrere kunni hafa þad til sídan ad móra sig vid. Þad fyrsta eg frekari vissu fæ, skrifa eg

[1] Brevet var en på T.s vegne affattet ansøgning, sml. J. Erichsen, T.s Levnetsbeskrivelse s. 177. Som følge heraf er sandsynligvis T.s sammesteds (s. 172—77) aftrykte latinske ansøgning til kongen af $^{29}/_{12}$ 1700 aldrig bleven indleveret. Om en af T. i somren 1701 indgiven ansøgning se nr. 135.

nærmeira. Asgeiri bid eg ad heilsa, og skrifa honum og til þá nockra frekari vissu fæ, sem ennu ei er komin. Imidlertid recommendera hann til Monfrere i þvi hönum til þienustu edur liettes i peninga utgiftum án Monfreres skada skie kand. Eg enda med allzkyns heillaóskum verande alltid

Hafn. d. 5. Martii 1701.

Monfreres
þienustusamaste þien.
A. Magnussen.

A Monsieur
Monsr. Thormod Toruesen
Historique du Roy.
A Stauanger
Stangeland i Carmsund.

franco
Christiania.

129. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 22. marts 1701 (uddrag). AM. 285, fol., s. 105—6. Ásg. Jónssons hånd.

Det fra A. M. modtagne brev af $^{26}/_{2}$ (kendes ikke) har kostet 1 rdl. Takker for A. M.s store omsorg, men finder foretagendet at skrive til kongen voveligt og muligvis overilet. Beklager forhalingen med Series og fraråder at dele den i to parter. Mener at måtte rejse, dersom noget af Hist. Norv. skal leveres i trykken, med mindre A. M. også vil udrette dette — frygter for, at A. M. m. h. t. denne har lovet for meget. Giver forskellige enkeltheder ang. teksten i Series. — A. M.s animadversiones til denne har han endnu ej ret læst, tror heller ikke at behøve det, da A. M. sikkert rammer det rette. Beklager Meiers død og berører de ham forærede bøger.

Delvis refereret i Torfæana p. XV, XXII.

Af 22. martii til Arna Magnussonar. Extract.

Hans af 26. febr., d. 20. martii bekommed, kostadi 1 rdr. fra Christiania þar taxerat. Med skipherra Sveini Thorssyne skrifadi jeg d. 5. martii, þad mun nu framkomid. Nu vænti eg svar med fyrsta posti, þvi annathvort mun jofur hafa svarad til edur fra. Monfr. mælir eigi um, hvorninn min bref i haust voro uptekinn. Sia þottist eg þad for ud, þau mundu eigi gilda. Nu se eg hans stora sollicitudinem, ef eigi nimiam og præmaturam, firir mig i at skrifa jofur til, þo þad hafi verit radligt. Jeg erkienni Monfr. stora umsorg og stæstu uprichtugheit og finn mig þar a moti og elligar altid haliga plychtugan, enn þetta þotti mer æfintyrligt etc. Mer þycher bokinne seinka. Komist jeg eigi nidr um pindtzdags tid, þa lidr arit og ser slett ut at koma up i haust. At Monfr. vill dividera bokina i tvent,

fellr mer echi; hun verdr at vera so langt sem hun var dedicerud Friderico III., og ydni mina sia þeir vel a stærdinni, hvort helldr hun er i einum eda tveimr portum. Bid Monfr. vill skinda, þad besta hann kann, hun verdi ferdug til pindtz tid, ef jeg verd reisa, sem jeg þo eigi tvila, ef eg skal fa nochud til prentsmidiunnar af Hist. Norv., utann so kunni talast med ochur, at Monfr. utretti þad allt saman. Monfr. vildi lata mig vita, hvorri hypothesin hann hefr fylgt, hvort Halogi hefur verit firir Odins tid. So og um Starkadana. Item Svafrlama fadir se Odinus Upsal. Her efftir verd eg at retta mitt opus etc.

P. S. Jeg hefi ennu eigi rett lesid Monfr. animadversiones, þvi eg meina eg þurfi þess eigi, hann mun vel hafa rammad þad best þienar. Locum or Hervarar sogu exemplari Mag. Bryniolfs pag. 309 hefr hann gleimt, þvi hann hefr fært hann inn or editione Svedica, at Randver atti Asu dottur Haraldz kongs or Geirraudargordum i Nor[egi], enn M. Bryn[iolfs] stendr Har. kongs ens Gotranda [!] norþan or Nor[egi]. Geirraudargardar eru eigi i Nor[egi]. A[t] dividera Seriem i tvent kann eigi standa, þvi i Har[aldi] blatönn er madr midt i at tala um progressum christilegrar truar i Danmork, og kann þar eigi haldast upi, verþr og litid opus þad efftir er, med minna þar skyldi koma inn oll Knytlinga saga, enn þar vil eg eigi befatta mig med, heyrir til hist. Danicam og kynni koma Monfr. til passa, ef hann yrdi tekinn þar til; annars hefi eg fært nochud af henni i norschu histor[iu], þar sem occasio gefst. I cap. um Jomsborg setr hann vel inn apposito loco, at Knutr riki setti Svein Alfifuson þar ifir og Magnus godi brendi hana 1045, sa calculus synist rettastr. I cap. 29. lib. 3 hefi eg eigi utslett gomlu hypothesin um Styrbiorn, at hann hafi tekid Jomsborg inn 976 absente Palnatoko, sem Monfr. vel rettir. Dissertationem de Starcadis vænti eg Monfr. nu innfæri straxs effter Sigurdum Hringum, enn um epochas, sem hann hefur fylgt, bædi Odins og Nors, lætr hann mig straxs vita, þvi eg verd þar alt mitt at regulera effter. Þar sem hann admitterar Sigrlama Odini Upsalensis filium, og þa 46 annos singulis generantibus at competera, þa corrigerar hann pag. 262 og pag. 246, þar hann setr 41 væri formik[it]. Jeg hefi nu heilhop at bestilla ad redigera historiam Norvegicam i ordu og stil, sem þo eigi er nær svo ferdug, sem Monfr. promitterer, og innan ars omoguligt at verdi ferdug. Kæmi eg nidr, þa

kann ske jeg nai hia litla Meier bokunum afftr, enn jeg kann eigi coma til at skrifa um þær, jeg miste godann vin, þo nu orkadi litils, þad verdr so moti feigdinne etc.

130. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 2. april 1701. Access. 8. Egenh.

Henviser til (det ikke foreliggende) brev af $^{26}/_{2}$, som indeholdt meddelelse om, hvorledes det indtil da var gået med T.s anliggender. Senere har oversekretær Sehesteds sygdom forhindret A. M. i at søge oplysning; nu har oversekretær Vibe til A. M. svaret velvillig på T.s brev. Series er forsinket af mangel på papir, og (boghandler) Liebe har kun dårlig efterkommet sine forpligtelser. Både Rostgaard og Vibe har interesseret sig for T.s sag, og bægge er yndere af lærdom, hvad Vibe har arvet fra sin fader; A. M. ser gærne, at T., når han skriver til dem, antyder hans fordelagtige omtale af dem. Breitenaus efterfølger i kamret bliver måske P. Rotsteen. Ásgeir Jónsson (hvis løn, som det synes, T. har inddraget) beder A. M. understøttet efter ævne; i Sverrig er der kun dårlige udsigter for ham, kongen har i år lagt beslag på alle embedslønninger for at kunne føre krigen i Lifland.

Monfrere!

Þann 26. Februarii liet eg vita, hverninn þangad til var geinged med Monfreres negotiationer. Strax þar efter vard Obersecreterer Seested siukur, so eg i 3 vikur ei kunni koma honum i tal. Fyrer 8 dögum taladi eg loksens vid hann og fornam, at Monfreres bref var leverad til Obersecreterer Vibe. So fór eg til hans i fyrra dag, og var þetta hans svar: ad hann meinti þar skylldi fylgia svar uppá, so ad Monfrere skylldi án efa vera fornægdur, og lofadi firir resten ad flyta því, þad besta hann kynne. So fáum vid nu enn nockud ad bída og siá, hveriu frammvindur. Eg forsóma eingann hlut hier uti, enn ad allt fer so sígande, er ei mín skulld, sem Monfrere nærri getur. Nu trui eg ei, ad Monfrere so snarlega resolvere hingad ad reisa, fyrr enn menn siá utgánginn hier á; Series kann og omögulegt til Hvítasunnu ferdug ad verda, þar Liebe nu eingan papir hefur, fyrr enn frá Leipziger-messen tilbaka kiemur, iafnvel þó madur hana stytte efter mínu sidsta forslage. Eg hefi teked mier þad fortræd uppá hier uti, sem eg alldri forsvara kann, og er Liebe, i einu ordi ad seigia, eirn lappare, og ei verdur ad láta hafa med slikt at giöra. I Monfreres efnum um launin hefr Monsr. Rostgaard átt gódan þátt, og talad vid Gross-Cantzler þar um, sem án efa, ef ei batad stórum, þá þo eingu spillt hefr. So fornem eg á Vibe, ad hann helldr vill hier

uti gott giöra enn eigi. Monfrere skrifar þeim vel bádum til i sumar og þackar firir þeirra affection. Eg á ad heilsa Monfrere fra Rostgaard, sem er lærdur og liebhaber af lærdum mönnum og lærdómi. Kann mier su þienusta þar med ad skie, ad þeir þar med fá ad vita, ad eg uppriglugleg dæmi um folk og ei stíng under stól þvi, er á þeim er verdt ad hrósa. Vibes fader var fautor literatorum, og er þad berømmelse verdt, ad sonurenn tredur i födursens fótspor. Breitenau skal fra Cammerenu, vill ei vera þar leingur, ovíst hver þángad i hans stad kiemur, sumer nefna Peter Rotsteen, Admiral Marqvord Rotsteens son, enn þad eru, sem eg sagde, ennu ickun gátur. Eg er nu i þessa daga occupatissimus med mín Iislands correspondentz, þó verda Iislands skip enn nu hier einn mánud, undanteknum þeim er fyrst fara. Asgeire bid eg aludlega ad heilsa. Fra Noregi hefi eg nu loksens fenged svar, enn ad eingu gagni, þvi sá, er eg leveradi hans packa, seigest ei munad gieta, hverium skipherra hann packann leverad hafi. Fra Svium ennu eckert svar feinged. Mig grunar, þar sie ei i þessa tíd miked ad giöra, því i ár eiga aller þar firir utan laun ad þiena, tekr kongur öll þeirra laun til ad færa stríded med i Liflande; sídar mun verda betur. Imidlertíd mun Monfr., so vídt mögulegt er, tilsiá, ad hann [Asgeir *interlineart*] af sínu eignu ei ofmiked tilsetie, þar Monfrere þó einnhvern amanuensem hafa þarf, so leinge hann ei ölldungis þetta historiuverk qviterar, og giörer þad einginn firir eckert, hvert sem Monfrere nockud fær eda ei. Eg trui og Monfreres tilstand soleidis sie, ad hann ei so miög ríde ad 20 dölum, sem þó hiá Asgeiri stórer peningar eru. Þad fyrsta eg nockud frekara um Monfreres efne vita fæ, communicera eg þad. Imidlertid er næst bestu heilla oskum Monfreres

Hafn. d. 2. April 1701. þienustuviliugaste þienare Arne Magnussen.

131. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 23. april 1701. Access. 8. Egenh. Rødt laksegl.

Har modtaget T.s brev af 5/3, fuldt af utålmodighed og klager (kendes kun af et kort udtog), mener nu ved sine to breve af 26/2 og 2/4 at have undskyldt sig. Tror at have udrettet for T. mere end han selv kunde have opnåt; Vibe har svaret imødekommende, også Breitenau og Rosencreutz er villige til at hjælpe, men mener, at T. ikke er bleven støttet tilstrækkeligt, da det første reglement under denne konge opsattes. Henstiller til T., om han vil rejse ned eller ej;

frygter for ved idelig overløben at vække anstød og mærker, at han hos T. let for tak får utak. Er for øjeblikket helt optaget af sin Islands-korrespondance, som han ikke gærne forsømmer. Series vilde for længst være færdig, dersom det nedsendte manuskript havde været i trykfærdig stand.

Hafn. d. 23. April 1701.

Monfrere!

Þann 14. Aprilis næstlidna medtok eg hans bref af dato 5. Martii, fullt af óþolinmæde og klögumálum ifer mier og minni pennalete. Vona ad mín tvö bref af datis 26. Febr. og 2. Aprilis mig nockurnveigen afsakad hafi, þá frammkomid hafa. Þikist eg ætla, ad Monfrere muni þar af siá, ad eg i þienustu vid hann einlægur er og ei ölldungis reyk ved i þvi eg hans vegna uppatek. Er eg og næsta vogande ad seigia, ad Monfrere mundi ei stórum framar afrekad hafa, þótt þetta heila ár hier vered hefde personulega. Enn hver minnar göngu og uppvartningar ender verda mune, er enn þá ei utgiört. Obersecreterer Vibe hefi eg sidan iafnlega um Monfreres negotium láted erindra, hefr hann svarad, ad þad skylldi med fyrsta expederat verda, og þad til Monfreres fornøielse, so eg snart ei tvila kann, ad þar io nockud gott af verdi. So hefr og eirn minn gódur vinur i Compagnie med Breitenau og Rosencreütz vel recommenderat Monfrere, hvar uppá þeir svörudu, ad hefdi Monfrere goda vine haft, þá þad fyrsta reglement i þessa kongs tíd giördest, hefdi þesse forandring alldrei komed, og þeir sæe giarnan, ad Monfrere hiálpadur yrdi, enn þeir yrdi kongs befaling þar yfer ad fá, og þad er án efa þad, sem Vibe expedera skal. I tilkomande viku geing eg ennu til Vibe og erindra hann hier um, og bringe so einhveria vissu á laugardaginn. Hvad Monfreres reisu hingad nu áhrærer, þá vil eg hverki rada þar til nie frá, ad Monfrere mier sídan ei umkienni, hvernig sem fer, hellst þar eg sie, ad mier i þessum negotiis nockud vandfared er, i því ad eg med sífelldum erindringum kann liett giöra mig leidann hiá þeim, er mier og þeim eg vel vil, góds unna, og á adra sídu sie, ad eg i stadin firir þöck, liett kann forþiena óþöck hiá Monfrere. Series hviler nu, bæde vegna þess ad Liebe hefr eingan papir, firr enn hann kiemur frá Leipziger-messen, til med hefi eg sialfur eingar stunder vegna minna Iislandzcorrespondentza, þar skipenn nu i buninge eru. Og þaug ad forsóma giöre eg ei giarnan. Eg villde óska Series hefdi vered so reide, ad hun hefdi kunnad ad þrickiast efter þvi mier leverada MSto, so være

hun leinge sidan ferdug. I þad minsta stædi þar uti eckert á mínu reipe. Eg minnist nu eckert meira skrifverdugt, enda því med allra heilla óskum til Monfreres og forblif alltid

Monfreres þienustuskylldugaste þienari
Arne Magnussen.

Asgeiri bid eg ad heilsa. Eg skal vel bestilla hans Iislandzbref, og skrifa honum til uppá ny, þá skipen burt eru.

A Monsieur
Monsr. Thormod Toruesen, Historien du Roy
franco. A Stavanger
Christiania. Stangeland i Carmsund.

132. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 23. maj 1701. Access. 8. Egenh.

A. M. har fremdeles siden sidste brev ($^{23}/_{4}$) næsten hveranden dag personlig eller ved gode venner ladet oversekretær Vibe erindre om T.s sag, og han har bestandig givet godt håb, indtil han for et par dage siden til en af sine bedste venner svarede, at dette andragende måtte søges gennem rentekammer-herrerne. Dette kom A. M. aldeles uventet, og først nu ser han, at storkansleren og Vibe er bleven modarbejdede af Knud Thott (gehejmeråd, 1ste deputeret for finanserne), som endelig vil spare og ikke har nogen interesse for sådanne sager, men har stor indflydelse hos kongen. Breitenau kan heller ikke hjælpe, men har tydelig ladet sig mærke med, at denne behandling mishager ham. A. M. beklager meget, at han for at spare T. penge har frarådet ham at rejse herned, og vilde gærne med penge kunne tilbagekøbe sine udtalelser. Dersom T. vilde være noget bedre husholder, end da han sidst var her, vilde bekostningen ved et kort besøg måske ikke være uoverkommelig, men hvis T. bliver opholdt her hele vinteren og endda intet opnår, var det bedre at være bleven hjemme. Kommer T., har dog A. M. for så vidt banet vejen for ham, at nu kender alle de, der har med sagen at gøre, T. og ved, hvilket arbejde han har under hænde, hvad ingen af dem til forn vidste, som vil forekomme T. besynderligt. Sandsynligvis vil vel T. efter modtagelsen af dette brev tiltræde rejsen. Han må medtage alt af sit værk, som er nogenlunde færdigt. Til brug for A. M. selv beder han T. medføre 2 af de fra det kgl. bibliotek lånte membraner samt en del af T.s egne håndskrifter, for hvilke A. M. vil betale fragten. Han beder endvidere T. mod erstatning at overlade sig de sagahåndskrifter på papir, hvoraf han har bedre afskrifter med Ásg. Jónssons hånd. Blandt de i sin tid oversendte Stavanger-breve savner A. M. nogle, som han beder eftersøgt. Af flere af de mellem T. og A. M. vekslede, frankerede breve er der krævet uberettiget porto, særlig af det til T. sendte af $^{26}/_{2}$, hvad A. M. har påtalt. T.s breve forrige efterår har sikkert gjort deres nytte, særlig det til Rostgaard. Det til kongen stilede brev affattede A. M. efter Breitenaus råd, og det blev vel optaget. Series kan ikke blive færdig til sommer, selv om den ender med Gorm, som A. M. har tilrådet;

nu er trykningen nåt til 3. bogs IX. kap.; bogen bør ikke, som påtænkt, føres ned til Svend Estridsøn. M. h. t. Hist. Norv. fraråder A. M. at begynde udgivelsen med den ældste tid, heller bør man først tage tiden fra Harald hårfager til 1263 (eller længere, om T. vil) og allersidst den forangående tid. Til begrundelse heraf bedømmer A. M. den sandsynlige værdi af de tre dele og mener, at T. for tiden Harald hårfager—Håkon gamle kan levere udmærket historie, men for tiden 1263—1388 vil komme til at mangle materiale, medens derimod A. M. selv lettere vilde kunne optage dette tidsrum til behandling, og endelig at 1ste del vil være af mindst betydning og tynges af vanskelige spørgsmål — dersom denne først udkommer, vil let både læsere og forlægger skræmmes. A. M. har aldrig tænkt, at Series skulde deles, men at den skulde ende med Gorm den gamle; Harald blåtands og Svend tveskægs historie skulde udgøre et særskilt opus og resten bortskæres. Imødegår forskellige anvisninger af T. vedrørende Series og beklager, at T ikke har gennemlæst hans animadversiones.

Monfrere!

Eg hefi skrifad honum til med postinum þann 2. Aprilis og þann 23. sama mánadar og i þeim bádum brefum gefed hönum forhaabning um, ad hans sök munde her gódann enda fá. Sidan þann 23. nefnds mánadar hefi eg snart annann hvern dag uppvartad eda vid góda vine erindra láted Obersecreterer Vibe hier um, hefur hann alltid godu svarad og merkia láted, ad allt mundi eda skylldi gott verda. Nu fyrer par dögum liet eg hann, vid eirn af hans bestu vinum (sem og oftlega hefur i nefndre materiu minna vegna vid hann talad og er minn sierdeilis gódur patron) hier um erindra, svarade hann þá, ad allt þetta yrdi hiá Rentucammerherrunum ad sækiast. Mier kom öllum i stödu, þá þetta svar feck, og bad, i hins aheyrn, gud forláta þeim góda manni, ad hann ockur so leinge med lofordum uppihalldet hefdi. Þyckist eg nu siá alltsaman bak epter. Gross-Cantzler og Vibe hafa viliad giöra nockud gott hier í, enn munu ei kunna þreingia igiegnum þar med, firir Knut Tot, sem er uppá ad spara og þar firir utan eingin sierlegur elskari af slikum sökum, gillder þar til miked hiá iöfri. I þessarri óþolinmædi, er eg af Vibes svare feck, geck eg til Breitenau og fortalde honum þetta, og feck til svars, at eg visse sialfur hann væri elskari af slikum studiis, enn þad væri ei í sinu valldi neitt þar í alleina at giöra; eg yrdi ad tala vid Hr. Knut Tot. Eg sagdi honum hreinlega, ad eg vissi þad væri Monfrere til einskis gagns, hvar uppá hann sagdi, so kynni hann eckert þar vid ad giöra, liet sig þó þar hiá merkia, ad þesse medferd være hverki iöfri til frægdar, nie gódum mönnum og vísum til þocknunar. Eg spurdi hann, hvört Monfrere ráda

villdi hingad ad reisa og sialfur sína sök fyrerbringia, hvar til hann svarade, hann kynni þar í eckert vist ad seigia, sagdiz siá fyrerframm, ad þad kostadi marga peninga, enn óvíst hvad i adra hönd feingest. Þetta er nu allt þad, er vid med so miklu ómaki og yferhlaupum afrekad höfum; fortryder mig, firir mína personu, einginn hlutur meir enn þad, ad eg Monfrere afred hingad ad reisa; þó veit gud og mín samvitska, ad þad af hreinu giede skied er og i þanka ad spara hans umkostningar, efter því eg ei annad slutta kunni, enn ad þetta allt fyrir utan hans nærveru til góds enda komast kynni. Nu ad sokomnu mále, hvad er nu hier vid at giöra? Viss er eg, ad þó eg í tíu ár hier um hlaupi, þá verdur þad allt til onytis, og geingur þar med tíden burt. Enn hvört monfrere vid hans hingadkomu nockud sierlegt afreka muni, eda ei, þad er nu ordin su heila sökin. Eg kann trúa, væri Monfrere betre hushalldari her enn tilforna (sit venia verbo), þá kann eg trua, ad þesse reisa ei so miög mikid kostade, ef monfrere i haust heim aptur kiæmist, sem kostgiæfast yrdi, þó heil vel kunni ad skie, ad þeir láti hann um sonst so leingi uppvarta, ad ei sie heimfært. Enn skuli nu þessi sumarreisa taka med sier af monfreres eigen pung nockur hundrud Rixdle, og monfrere so sidan hier i vetur teppast, og kannske ad sídustu eckert eda líted afreka, þá synest, ad betur være heimaseted. Til slutningar hier um seigi eg sem Breitenau, ad eg kann eckert hier uti ráda eda afráda, og itreka hier mína qverelam, ad eg med peningum afturkaupa villdi þaug mín brefsord, hvar med eg monfrere afried fyrst i vor hingad ad reisa, ad skulldin ei hiá mier lenda skylldi, hvernig sem fære. Alleinasta hefi eg, ef Monfrere hingad kiemur, so mikid veigenn fyrer hann banad, ad aller þeir, er hier med nockud hafa ad bestilla, þeckia hann nu og vita, hvada verk hann under höndum haft hefur, hvad einginn af þeim til forna visse, sem Monfrere mun olíklegt þickia. Enn ei læt eg þetta meritum heita, þvi sialfur kynni monfrere þad betur giört hafa i 8 daga, ef nálægur vered hefdi. Skuli eg nu nockurs tilgieta, þá þikir mier þó liklegra, ad monfrere muni hingad koma, ef hastug leiligheit fellur, epter þad hann þetta mitt bref fær. Hvad ef skiedur, so hlítur med ad koma allt þad af hans verki nockurnveigenn ferdugt er, ad þad þeim synast kunni, er þar yfer eiga ad dæma. So er þá og mín bón, ad Monfrere med sier taki af kongsens bókum þá gömlu Annala i 4to. Item þá

gömlu Rímbókar skrædu, sem og er i 4to, bádar á membranâ. Asgeir þecker þær bádar. Item af sínum eigen bokum þessar epterskrifadar: 1⁰ þá gömlu Gulaþings bók 4to membranâ, 2⁰ þad Volumen 4to, er í eru tvenner Islendsker Annalar, adrer af þeim Biörns á Skardza, 3⁰ þad volumen 4to, er í er Jons Saga Holabiskups, Samtyningur um Grænland og Gudmundar biskups Saga, 4⁰ þaug documenta um Orkneyiar, er Monfrere feck ur þíska Cancellienu og mier til forna heited hefur, 5⁰ Sturlunga-Sögu Compendium 4to med hendi Biörns á Skardzá, 6⁰ Halfsrecka Sögu med hendi Sr. Pals Ketilssonar, er i fol., 7⁰ Allar Iislendskar Lagadröslur, er Monfrere hafa kann, sosem Dómabækur, Commentarios yfer lög, eda annad þvílikt (þad mun ei Monfrere stór skadi, þó hann mier þad allt liáe eina vetrarstund eda þó heillt ár være), 8⁰ Alla Commentarios philologicos et Poëticos, er hann hefur, sosem Biörns á Skardzá og Jons lærda yfer Völuspá edur adra Edduþætti (þad mun og Monfrere mier einn vetur liá kunna), 9⁰ Allar Lögbækur Iislendskar, Norskar og Danskar samt adskilianlegar Rettarbætur i Dönsku og annad þvílikt, er eg man mig hiá Monfrere i hópatali sied hafa, þá eg þar uppi var, þar á medal Bergens byloug i Dönsku, Kristinretten verteradan af Hans Gaas, Saudabrefed Færeyska og mart annad þvílikt (þetta allt villdi eg i giegnum siá, medan Monfrere hier nidre være). Vil eg af öllu þessu betala fragtina framm og til baka, med þvi þad einasta firir mína skulld hingad kiemur. 10⁰ bid eg Monfrere med sier at taka allar þær pappirs Sögur, er hann med ymsum Islendskum höndum hiá sier hefur og eckert um hirder, sosem hann af þeim langtum betre Exemplaria hefur med hende Asgeirs, skrifud, annadhvert efter nefndum pappirs Sögum eda betri miklu Codicibus membraneis. Vil eg firir nefnd pappirsqver (ad forstaa, þaug er Monfrere lited eda eckert um hirder, þvi hin, sem honum þiena, tala eg ecke um) gefa Monfrere einhveriar þricktar bækur eda annad, sem ockur kann þá um ad semia. Meina eg ecki med þesse qver nockud þad, sem med hendi Asgeirs er (þvi þad fala eg ei), helldur alleina hinar gömlu ymsar hendur og med þeim skrifud óvöndud exemplör. Enn slái nu Monfrere af sinni hingadreisu, þá bid eg hann mier þad af þessum ofanskrifudum bókum og dröslum lána i sumar og innpackad hingad senda, er hann án alls baga um stund missa kann, og skal þad allt skilvíslega aftur sendast, er hann til baka

hafa vill, og þad uppá minn kostnad, framm og tilbaka. I þaug Stavangurs bref, er Monfrere mier fyrrum sendi og ennnu hiá mier eru, vantar (sem eg sie af þeim utskriftum, er Monfrere efter nefndum Stavangurs brefum hefur skrifa láted, sem nu hier med til baka fylgia) nockur Hakonar kongs bref og ennþá önnur fleiri, þar á medal nefnelega Supplicatiu Stavangurs Capituli til Pava 1424, Bestalling Gyrdis biskups 1354, Bestalling Þoris Þorkelssonar til lögmannz 1458. Efter þessum originalum bid eg ad Monfrere hiá sier ransaka láte, og ef finnast (sem eg ei efa, þvi þeir kunna ei annarstadar ad vera), ad Monfrere vilie þá so godur vera ad senda mier þá i sumar, þvi þott eg þesse bref ur nefndum Monfreres Copium hafi uppskrifa láted, þá villdi eg þó miklu helldur originalana sialfa siá og i höndum hafa. Eg hafdi nærri gleymt ad tala um Seriem, sem nu hefur hvílt i nockra tíd, vegna pappirsleyses hiá Liebe, so audsynt er, ad hun ei ferdug verda kann til þeirrar tídar, er Monfrere hingad nidur væntast kynni, iafnvel þótt hun á Gormi enda tæke, sem eg um skrifadi af 26. Februarii. Eg hefi og á milli stunda forhindringar, sem oforbígeingelegar eru, og nu i 14 daga hefi eg eckert verk mier i hönd tekid annad enn expedera mín Islandzbref, sem æred mörg og fiölord eru. Eg þikizt nu vita, ad Monfrere medtekid hafe |min bref af 2. og 23. April, er eg med póstinum sendti; hefi eg i ödru hveriu þeirra láted hann vita, ad eg medtekid hefi hans af 5. Martii, enn sidan hefi eg med postenum medtekid eitt af dato 22. Martii, hvad mier i hönd kom þann 30. April taxerad i Christiania firir 10 ß, hveria eg og hier utleggia mátti, þar þad i Christiania taxerad var, enn eg sialfur þad ei i Posthusenu affordradi, helldur einn annar, sem ei adgáde, ad þad franquerad var, þvi hefdi eg sialfur komid, so hefdi eg fyrst þar um vid Postmeistarann talad, enn þegar eg þad sá, var þetta allt i Ulfmunni. Sama er ad seigia um mitt bref af dato 26. Februarii. Ad þad i Stafangri nockud kostadi, er athugaleyse eda óriettvíse Postmeistarans i Christiania, sem þad þar annadhvert af heimsku eda illgirni taxerad hefur, þvi hiedan geck þad franquerad. Eg hefi talad vid Postmeistarann hier um, sem medkiendi, ad þetta tvent, bædi ad Monfrere hefur mátt betala firir mitt franquerad bref þar uppi, og eg hier nidri fyrir hans, væri oriett, sagdi eg skylldi bidia Monfrere senda mier convoluted af nefndu brefi, er hann so þar uppi móti rettu hefr betala mátt, og meinti þá ad skaffa

peningana tilbaka, enn um þá 10 ß, er eg hier utgaf, hirdti eg ei ad tala. Öll þaug bref, er Monfrere i haust hingad skrifade, voru vel upptekin, og lofudu þeir gódu, er þaug til voru, hafa og nockrer af þeim sier angelegen latid vera gott firir Monfrere ad tala, i sær Monsr. Rostgaard, sem eg án efa hefi Monfrere vita láted. Enn ad eg um hina ei hefi specificè skrifad, er su orsök, ad mier þotti þad ei ómaksverdt, fyrst eckert vídara ur þvi vard. Ecki sie eg orsök til, ad Monfrere helldur þaug betur oskrifud, iafnvel þott eingu orkudu. Um brefid til iöfurs var, sem eg skrifadi, efter Breitenaus ráde, orkadi þad og því, ad iöfur liet sier þad ítarlega explicera, og var þá, sem mier var sagt, i huga, ad giöra nockra bænheyrslu þar uppá, þott eckert hafi sídan afordid, án efa firir torvelldni þeirra, er allt vilia spara og gá ei ad, hvört þeirra su sparsemi hagstæd er eda eigi. Sie Monfrere i þeirre tru, ad eckert fáest, fyrr en Series klár er, þá er tablslok firir hann hingad i sumar ad reisa, þar hun ennnu ei leingra komin er enn i Caput IX. libri III. bædi vegna pappirsleyses, sem fyrr er skrifad, sem og ad eg hefi meir enn nóg ad giöra án hennar, og þad er þó ei ómaks laust eda augnabliks verk, er eg sumstadar vid hana giöri eda giört hefi, sem Monfrere vel sier og sied hefur. Er vonlegt, ad hun leingi dveliest, ef hun skal ná so lángt, sem þad mier leverada exemplar tilhelldur, hvar til eg þó einga naudsyn sie, því þott þad exemplar, er dedicerad var fordum Friderico Tertio, náe til Sveins Estridssonar, sie eg ei, ad þetta þurfi eins ad vera, þar þad fyrra hier efter considererast á so sem Juvenilis labor, sem ganske umbreyttur og umgiördur er i þessu nya opere. Imò eg sie ei, ad þetta opus, salvâ methodo, kunni ná leingra enn ad Gormi, födur Harallz. Bokin heiter Series Regum Daniæ, ad forstaa þeirra, er Islendsker ödruvís nidurrada enn Saxo, því annars ætti su Series lika so vel ad ganga nidur til Valdemarum 4. sem Svenonem Estridium, þvi saman kiemur oss og Saxa efter Gorm. So heiter þetta opus eigi historia Regum Daniæ, enn i Haralldz og Sveins Tiuguskeggs vitas er hier allt congererad, er um þá seigiast kann, so þad miklu concinnius kann utgefast à part enn i so Compendioso opere, sem þesse Series á ad vera. Þó stendur þetta allt i Monfreres disposition, enn eg seige bara mína meining. Monfrere klagar i sinu brefi yfer þeirre remorâ, er hönum fororsakist, af þvi eg hann ei hafi vita láted, hvada hypothesi eg fylgdi um ætatem Haloga, Starkadar og Odins. Nu

kann þó Monfrere noglega ad siá af þvi eg annoterad hefi ad Seriei pag. 251, sier i lage, ad mier er ei i skapi ad exaltera nefndra manna ætatem supra Odinum, helldur synizt sem Starkadur eigi yngri ad vera enn Odinn. Eg sie af þessum Monfreres brefsordum, ad hann ætlar fyrst ferdugann ad hafa af sinni historia þann part, er geingur nidur ad Haralldi hárfagra, hvad eg ei ætlad hefdi. Mier hefdi þótt hentugast ad byria á Haralldi Harfagra, og giöra so ferdugt nidur ad til annum 1263, eda þvi leingra sem Monfrere ætlar ad gánga, og allra seinast, ef Monfrere lífdagar til endast, láta utgánga primam historiæ partem, qvæ res ante-Monarchicas tractet. Drífur mig til þessa consilii þad, ad eg veit, hvernig því heila verkinu verdur háttad, og þori firir framm þetta judicium þar ifer ad fella: Sá parturinn, sem byriast á Haralldi Harfagra og endast med dauda Hakonar gamla, verdur optimæ notæ historia. Þad þar kemur efter usqve ad annum 1388 verdur ei nema Collectio fragmentorum qvorundam ad illorum temporum historiam pertinentium, idqve satis mutila, med þvi monfrere hvörge nærre hefur öll þau documenta, er þar til heyra eda hafast kunna. Og villdi eg þvi, ad monfrere ecki miög sollicitus være um þaug tempora, fyrr enn hann sæe, hversu honum tímar endast med hinn partinn fra 860 circiter til 1263. True eg mier mundi nockru hægra þenna part af historia Norvegicâ ad fullferdiga enn Monfrere. Þó skal hann ei taka þetta so upp, ad eg honum þeirrar æru misunni þennan part og so ferdugann ad giöra, þvi ei ætla eg vid hann ad hræra, so leinge Monfrere lifer. Imò, siáe eg, ad Monfrere endist dagar til ad colligera þad hann de his temporibus hafa kann, þá skal mier þægra vera hans verk (ef life) ad locupletera med þeim documentis, sem eg, velmögulegt, fá kynni framar enn hönum kunna i höndum ad vera, enn sialfur þetta og hitt ad colligera. Hefi eg og i midlertid nóg annad ad giöra, þá stunder fæ minn eiginn ad vera. Enn bara kasta þessu á glædur til Monfreres efterretningar. Hvad fyrsta partinn af historia Norvegica ahrærer, þá verdur hann minnst verdur af öllu verkinu, med þvi þar inni verda heilhóp tricæ Chronologicæ, relationes fabulosæ, Geographiæ veteris elucidationes og annad þvílikt, sumt incertum, sumt lectu parum jucundum, imò multa istius modi, ut critici illic judicia sua exercendi materiam satis amplam habituri sint. Komi nu þessi partur fyrst ut af verkinu, er eg hræddur um, ad bædi þeir, er resten af þvi forleggia ætti,

sem og docti in orbe homines muni minni þánka fá þar um, en verdt væri, eda vera ætti, og muni um þad heila opus hier af dæma, tanqvam ex ungve leonem, hvad eg villdi ei yrdi. Þetta er ordsokin, hvar firir eg villdi, ad media pars historiæ geinge fyrst ut, tanqvam præstantissima til ad fá favorabilia judicia hominum um þad heila verked; enn hier um rædur nu monfrere öllu sialfur, hversu hann þad eda þad disponera vill, kannske hann hafi og primam partem nær ferduga enn hinar, og hefur hann þá raison til þad ad edera, sem ferdugt er. Um Rami töblu er eckert, sem ílla er, líkast hun alldri in publicum komi, hamingia gefi ei fari so um fleiri lesverd opera. I Postscripto á sinu brefi setur monfrere, ad Series kunni ei dividerast, þvi í Haralldi Blatönn sie madr midt í at tala um progressum christianæ religionis i Danmörk, verde og lited opus þadan til Sveins Estridssonar. Þad var ei minn þanki, ad hun skylldi dividerast in partes, helldur ad hun skyllde endast med Gormone Grandævo, sem fyrr er sagt, og hitt, sem höndlar um Haralld Gormsson og Svein Tiuguskegg, skylldi vera opus firir sig sialft, sub titulo: Vitæ Haraldi Blatanni et Svenonis Crispatæ Barbæ Daniæ Regum, eda ödrum þvilikum. Enn þad þar kiemur efter um Knut Rika, Hördaknut og Magnus góda villdi eg ölldungis omittera, med þvi þar eckert sierlegt inni er, firir utan þad, er heil vel kynni fá plats in historia Norvegicâ; þad ad relatio de Daniæ Conversione truncerest hier vid, þiker mier ei so vigtugt, Madur kann haga so ordunum i þvi, er um Kristnibodid talaz i þeim smákongum Hareki, Sigfroda etc., ad lesarinn siáe, ad manns propositum eigi sie ad describera ortum religionis in Dania, helldur ad remarquera þad þar af, sem hverium kongi tilheyri, af þeim sem madur describerar. Ættu og raunar þeir kongar af Jotlandi, er standa Cap. 18, ei ad standa þar, helldur midt i Cap. 17, ádur enn menn kiæmi til Gorms, med þvi aller þesser smákongar (ad undanteknum Froda) eru fyrri tempore enn Gormur, og Gormur giördi Danmörk aptur til eitt Monarchie, so þad yrdi elegans o[peris] finis ad enda þad med Gorme og setia hann eft[ir] [tal] nefndna[!] smákonga sidst i bókinni. Monfrere [lætur] mig vita sinn vilia hier uti med fyrsta, ef ei nidur kiemur. Monfrere skrifar eg skule innfæra dissertationem de Starcadis epter Sigurd Hring. Þad kann ei ad skie. Eg hefi i minum animadversionibus ad pag. Seriei 251 synt monfrere, hversu contraria su Dissertatio er ödru, og þad var orsökin,

hvar firir hun efter vard, bad eg þá Monfrere hann skylldi mier senda þad þar i forandrast skylldi; þad hefur hann ei giört, og þvi kann eg ei neitt vid hana ad giöra. Hun kiemur og raunar líted vid Seriem, enn langtum betur vid historiam Norvegicam, og þar villdi eg Monfrere henni innkotradi, þvi i Serie kann hun nu ei ad standa nema sosem appendix, hvad ei so appositum er, sem ad hun i prima parte historiæ Norvegicæ stædi, hvar hun eiginlega heima á. Su Dissertatio um Högna og Hedin hlýtur og distinctius ad skrifast og þeim vist tempus assignerast, sem eg og i mínum animadversionibus aviked hefi, hvöriar Monfrere endilega verdur i gegnum ad lesa, ádur Series ferdug verdur. Komi Monfrere nidur, þá kann hann taka þær med sier, og kunnum vid þá ad gánga þær i gegnum til samans. Nu man eg eckert vídara enn bidia Monfrere heilsa Asgeiri og seigia, ad eg feck Sedil fra honum af dato 21. April, og skal þad vel bestillast, er þar innaní lá. Eg skal skrifa honum til, þad allra fyrsta Islandsskipin burtu eru. Eg óska ad endingu Monfrere allra heilla, heilsu og velfarnanar i Jesu nafni. Verandi alltid

Monfreres
þienustuviliugasti þienari
Arne Magnusson.

Hafn. d. 23. Maii
1701.

133. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 4. juni 1701 (uddrag). AM. 285, fol., s. 107. Ásg. Jónssons hånd.

Opsætter afrejsen, så længe som muligt, og afvænter brev fra A. M.; vil gøre de to første dele af historien færdige til nedsendelse.

Thil Arna Magnussonar af 4. junii. Extract.

Jeg vænti effter brefi fra Monfr. og byd i leingsta lægi at giora mig ferdugann. Þa fyrstu tvo parta giore eg ferduga af historiunne, at kunni sendast nidr i haust etc.

134. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 7. juni 1701. AM. 285, fol. Egenh. (indhæftet bag i bogen, rødt laksegl); udskrift med Ásg. Jónssons hånd. Endv. uddrag med Ásg. Jónssons hånd s. 107.

Vænter med stor længsel besked på, om han skal blive nodt til at rejse, eller om resolution forinden falder. Er meget urolig over sin tilstand, er villig til i nødsfald at sælge sin gård. Fremhæver, at denne dag er hans fødselsdag, og at han nu indtræder i sit 66. år, som var faderens dødsår og måske også kan blive hans, hvor rask han end er. Hans skrifter vil i så fald tilhøre kongen, men A. M. tilfalder hans bøger, skrevne og trykte, med undtagelse af

de danske, som han ikke antager A. M. skøtter om, og som heller ikke er mange. Gronlandia, som er færdig, kunde T. nedsende, men vil heller beholde den hos sig, da rygtet går, at kongen kommer til Norge.

Monfrere!

Þann 4. huius schriffade ieg och meinte þa schipid munde med þeim vind koma fort, enn sem þad nu liggur, sende ieg indlagda. Ieg vænte med huorium post beschein, villde oscha þeir iche feinge vind fyrir fredag, eff þa kinne breff att koma fra Monfr, þa være þad þann tima hier, och schylde ieg i hast resolvera mig. Enn ad vænta godrar resolution, sem ieg kinne friast fra reisunni, och reisa i burtu fra henne, er galinschap, þvi verd ieg hier att bida, þangad thil i sistu log att ieg verd ad reisa. Nu eru och snart forfaldnir þeir peningar hia Liebe, enn bokinne veit ieg eche huad lidur; þad er ein gang vist, att ieg er i saadan confusion med mitt thilstand, att ieg eche veit, huort ieg schal venda mig. Minn gardur er thillagdur, lidugur i allan mata, hann liete ieg iche leingur hallda mier vnder schömm, eff ieg visse mina eigin sök, thil eda fra, þo ieg yrde att selia hann, sem vist er, med storum afföllum. Þesse dagur er minn fædingar dagur[1], sem ingreditur annum vitæ 66, fodur minum thil Bartholomæi tid fatalem; verdur hann minn so, sem vel kann verda, huor hress ieg enn er, þa þacha ieg Gude fyrst och minum fyrerfaranda Herrum þeirra storu naad, sidan þarff ieg eche meira med; þad ieg heffe efflerlatid i schrifftum, heirer þessum Herra thil, sem nu er, enn Monfr. allar minar bækur schriffadar, prentadar och saa, fyrer vtann þær a dönschu prentadar eru, vm huoriar ieg iche true, hann scheiti, eru iche helldur margar. Vel kunne ieg nu senda Gronlandiam, þui hun er alldelis clar, enn sumer seigia Joffur kome hingad sialffur, þui helld ieg henne med ödru, þangad thil ieg fæ eitthuad beschein fra Monfr. Hier med dend hoyeste bifaladur, forbliff

Monfr.
hulde ven och thienner
Thormod Torffueson.

Stangeland i Carmsund
d. 7. Junii A° 1701.

A Monsieur
Mons. Arnas Magnussen
Secretaire des Archives du Röy
a Copenhaqve.

[1] Dette er efter ny stil; efter gammel stil var T. født 27. maj. Sml. J. Erichsen, T.s Levnetsbeskrivelse s. 15.

135. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 24. september 1701. Access. 8. Egenh.

Har siden T.s afrejse modtaget 2 breve fra ham, bægge fra Helsingør og daterede 2. sept. Håber hjemrejsen må være gået godt, men er ikke uden bekymring, da her allevegne fra høres om skibbrud. Breitenaus efterfølger i kamret bliver overkammersekretær Dose. Lagmand Lavrits (Gottrup) er kommen fra Island, men A. M. undgår at tale med ham om hans anliggender. Hermed oversendes alt hvad i Series er forandret, fordi det stred imod grundlaget for fremstillingen, så nu kan T. fortsætte omarbejdelsen af 1ste del af sit værk (Hist. Norv.), som er i uorden, fordi der ikke var taget hensyn til disse forudsætninger. Professor Vinding har lovet straks at tage fat på gennemlæsningen af T.s værk, når han kommer tilbage til byen. A. M. oversender T. nogle ankomne breve. Hilsen til Ásg. Jónsson. A. M.s »profession« er endnu uafgiort. [A. M. havde $^{2}/_{6}$ 1701 søgt om konfirmation som professor ved universitetet; den gaves $^{22}/_{10}$.]

Monfrere!

Eg hefi sidan ockar skilnad medteked tvö bref fra Helsingør fra hönum, bædi daterud 2. 7bris[1]. Vil óska ad reisan hafi vel afgeinged; hier heyrast storer skiptapar allavegna frá, so eg er ei utan bekymring, inntil fra Monfrere nockud fretta fæ, þó vil eg vona hins besta. Nytt er hiedan annars eckert, fyrer utan þad ad Breitenau hefr feinged sína dimission fra Cammerenu, og i hans stad þar setstur Dose, sem var og ennu er Ober-Cammer-Secreterer hiá Kongenum. Lauritz lögmadur fra Islandi er hingad kominn, hefi eg talad vid hann, þó ei neitt um hans

---

[1] T. havde opholdt sig i Kbh. i sommermånederne og ved oversekretær Vibes hjælp udvirket stadfæstelse på sin bestalling og de tidligere lønningsvilkår. Se J. Erichsen, T.s Levnetsbeskrivelse s. 171. — I assignationskontorets kopibog over kgl. ordrer og resolutioner (Rigsark.) er indført en ansøgning fra T. af $^{26}/_{7}$ 1701 (sandsynligvis redigeret af A. M.), hvori han beder om at måtte forblive i tjænesten og nyde sin gage som hidtil samt for forrige år: han er for 40 år siden bleven antaget i kgl. tjæneste til at oversætte på dansk fra islandsk de nordiske rigers gamle historier, hvilke oversættelser utvivlsomt befinder sig i det kgl. bibliotek, dernæst af Chr. V. beskikket med 600 rdl. årlig løn til at skrive på latin Norges historie fra dens begyndelse, hvoraf endel er færdig og resten inden kort tid vil blive det og efterhånden kan trykkes; har på egen bekostning udgivet den Færøske og den Orcadiske historie, hvori kongens ret til øerne er vist; har under trykning Series Regum Daniæ, hvorved han ikke lidet har forbedret den danske historie. Supplicerer om som gammel tro tjæner at blive konserveret, der i så lang tid intet andet haver søgt end ved pennen at redde Eders Majestæts forfædres berømmelige bedrifter. Ansøgningen tilstodes fuldt ud ved resol. $^{6}/_{8}$ og T. opførtes i reglementet $^{15}/_{11}$ 1701.

efne, sem eg ei helldur ætla ad giöra[1]. Hier fylger nu med allt þad, er i Serie forandrad er, og er nu eckert til baka þar af, sem nockur fundamenta assertionum briote edur bygge, so Monfrere þar firir fortfara kann med ad setia i lag þann fyrsta partenn af hans verki, sem propter minus animadversa hæc fundamenta nu er i desordre. Eg hefi firir laungu leverad Vinding Monfreres bref og þá Konglegu befalning, qvadst hann strax skylldi taka til ad lesa þad, er Monfrere hiá mier efterliet, þegar hann alfared kiæmi inn i byenn, hvad um 14 daga verda mun[2]. Þaug innlögdu bref komu til min med postinum, hefi eg þaug inn leist, ad Monfrere i hönd komast kunni. Asgeiri bid eg ad heilsa. Eg skrifa honum til med hans Islendsku brefum, þá koma, vona þeirra med Eyrarbacka skipe, hvert ennnu ei komed er. Eg óska ad endingu allra heilla og forblif

Monfreres þienustuskylldugaste þienare alltid
A. Magnussen.

Hafn. 1701
d. 24. 7bris.

Ei er eg ennu neinu nær um professionena, þad stendur so eins og þá Monfrere hier var.

136. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 3. oktober 1701. AM. 285, fol., s. 108—110. Ásg. Jónssons hånd.

Foreslår brevforsendelsen således ordnet, at bægge frankerer til Kristiania at A. M. holder regnskab over hvad han lægger ud, og T. betaler for dem bægge. T. har været utålmodig over at måtte gøre ophold i Helsingør, da A. M. dog udrettede så lidet i Ásg. Jónssons sag. I Gammel Hellesund gik det rygte, at 30 skibe var forliste, og T. frygtede for en god ven, som dog med stor fare havde nåt land. Efter et ophold i Kristiansand med besøg hos stiftamtmanden fortsattes rejsen, i forrygende storm, så at alle ombord var forsagte, kun ikke T. og en enkelt dame; mr. Brugger vilde dø sammen med T. I spøgende tone kræver T. erstatning hos A. M., fordi han bærer skyld for, at T. ikke kom tidligere afsted. Ásg. Jónsson og A. M. er lige forbeholdne bægge, men T. ved ikke, hvem af dem der har lært det af den anden — dette siges i anledning af et i en gravhøj fundet stykke guld, som af vedkommende er givet A. M., og som T. er stødt over ikke at have fået at se (uklar fremstilling). Vænter snart de trykte ark om Ragnar lodbrog.

[1] Lagmand L. Gottrup var på altinget bleven valgt til i Kbh. at tale Islands sag, men under protest fra et modparti, hvis forere var den A. M. nærstående Vidalinske slægt. [2] Professor Vinding var bleven beskikket til at censurere T.s til trykning bestemte skrifter.

Thil Arnas Magnussen af 3. 8br. 1701.

Monfr!

Fra Helsingør og Gammel Hellesund skrifadi jeg honum til, fyrsta franqverat, seinasta iche. Nu vil jeg halda þann stil, at jeg francera min bref til Christiania, og hann til Christiania, hann heldr reikningskap firir þad hann leggr ut, enn eg skal þo bethala firir ochur bada, þar i færir hann þad bref fra Hellesund. Nu komum vid til meiningunnar. Eingin undur var þad, at jeg var oþolinnmodr i Helsingør, þa jeg raknadi vid, at Monfr. giorde so sletta excusation um Asgeirs sök, og þar firir skyldi jeg uphalda minni reisu. Jeg vard hræddr nog, þegar jeg upa annan dag kom til Gammel Hellesund og heyrdi þar væri vel 30 skip blifinn, sem þo var echi; þa var jeg hræddr og mik[it] hræddr firir minum vin Tønner[1], enn þa jeg kom til stifftamptmand Paavisk, þa sagde hann mer, at biskupinn hefdi feingid bref fra honum, at hann i storu lifsfari var inn drifinn i Svinør, østen for neset, þa var jeg gladr. Om afftenen var jeg og Monsr. Brugger[2] der til bordz, og hafde verit vidara i Christiansand, hafde jeg matt blifa, enn skipherran var minn herra, vindrinn hans, gud allis. Echi giech nu betr, þa vær forum ut af Flecherøen, þa um nottina til 16. 7br. kom soddan stormr, sem skipherrann, sem hafde farid 32 ar, aldri hafde verit firir saadan fari, lika sama sagde eirn gamall eingelschr skipherra og fleire, þa var døden i gryden, skipperen, folchet, pacicerne forsagd, Madame von Hatten og Thormod u-forsagd, til med, mastrid la diupt under sionum, skipid a sidunni, monsr. Bruggers knifar hialpudu at skera seglid i hast, hann kom til mig og sagde vid skyldum deya til samans, jeg sagde honum nei, þad skedi eigi þenna gang, og so hinum ödrum; flester voru hrædder firir lande, jeg og saa, þar til skipherrann viste oss hans cours; þar sem vindrinn hafdi vendt seer til vestrs, ellegar sudvest, þa kunni gud, enn einginn annar hafa hialpad oss, honum se lof, æra og pris fra nu og til ævighed. Nu prætendera jeg allann þennann skada, fortræd og conseqvencer upa Monsr. firir hans orad, at jeg eigi kom med min broder Frederich Tønder. Nu prætendera jeg, sem hun heimscha Helga i gammel dage, 10 rd. firir mitt far og hans orad, enn hefdi jeg

[1] Utvivlsomt fogeden Fr. Tønder. [2] Vistnok den i Bergen hjemmehørende Joh. Brøgger.

daid, 20 rd. þad nu þar um. Nu vidara, þad veit eg, at Asgeir er mesti puchru madr. þad vissi jeg echi, at hann hafdi af Monfr., ellegar og Monfr. lærdi af honum. Monsr. Brugger hefr gefid Honum þad stiche af gulli, sem jeg sialfr sagde Honum, at Hr. Tomas Russ, hans halfbroder, sagde mer af, og væri fundit i hauge, og lofade at lata mig sia, og sagde sinn broder hefdi, enn þegar þad dyradi lengi, þa trudi jeg þad væri fabul; sidan gaf Sr. Brugger Monfr. þad, og sidan villdi Hann eigi visa mer þad; litid verch, þo undradi hann sig þar yfir, jeg mehr, begera erklering. Synd þer faid eigi, þetta i confidentz, þvi elligar skrifadi eg þad eigi. Michels dags qveld kom jeg heim fyrst, su reisa hefur mer fortrædlegust fallid. Jeg undra archer af Ragnar lodbrok þrichtar eigi fylgdu med; yrdi nochrar skipaferdir, mun Monfr. senda þær.

137. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 19. november 1701. Access. 8. Egenh.

A. M. har med største glæde modtaget T.s brev af $^{3}/_{10}$ og deraf set, at han er lykkelig hjemkommen. T.s brev fra Hellesund har han ikke modtaget. »Sidst i forrige måned« fik A. M. sin konfirmation som professor med titlen »Antiqvitatum Danicarum« føjet til »Philosophiæ professor« (den kgl. konfirmation er dat. $^{22}/_{10}$), hvad han er glad ved, skønt indtægten kun er ringe. Lagmand Gottrups forslag er til dels urimelige, han er ingen ven af købmændene, men det meste har hensyn til egen fordel. A. M. må i denne anledning besvare en del forespørgsler af amtmand Müller, som er imod lagmanden. Her er udnævnt en kommission, bestående af de fleste ministre, men uvist, om det bliver til meget gavn for Island. A. M. holder sig tilbage og ser, hvorledes det går, men forbereder sig til at sige et og andet ved lejlighed. Det går som sædvanligt langsomt med Series; Vinding studerer i T.s skrifter. Det er A. M. en gåde, hvad T. skriver om den guldmønt, som Brøgger har givet A. M.; dersom A. M. ikke har nævnt det, er det af en hændelse. Mønten ser ud til at være arabisk, med påloddet øsken og har sandsynligvis været brugt som amulet. A. M. har i år fra Island fået en ikke særlig gammel pergamentbog, hvori Jómsvíkinga saga og Friðþjófs saga (AM. 510, 4to) og nogle småfragmenter af Sverres og Håkon Håkonssöns sagaer.

Monfrere!

Eg skrifadi hönum til þann 24. 7bris, ei i rett glödu gedi, þar i þann tíma tidendi hier um flugu um so marga skiptapa. Þar efter einum mánude, nefnelega þann 28. Octobris, feck eg Monfreres skrif af dato Stangeland 3. Octobris. Kann eg sannlega ad seigia, ad ei hefi eg i langa tíma bref fra honum feinged, sem mier þægra vered hefur. Enn ad eg ei fyrri svarad hefi,

er Eyrarbacka kaupmadur mesta partinn skulld í, sem Asgeirs hiermedfylgiande bref inntil nu fyrst i vikunni hiá sier geymt hefur, epter hverium eg bedid hefi, ad eg ei þyrfte tvisvar Monsr. Lerkes assistences vid, ahrærande þad brefinu fylger[1]. Þad bref, er Monfrere skrifar sig fra Hellusundi mier sendt hafa, er ei framkomid. Um mín efni er þad ad skrifa, ad eg loksins sidst i næstlidna manude fieck mína confirmation uppa professionena, og er nu sá nedste professor. Kongur gaf mier i þessarre confirmation titel af Philosophiæ et Antiqvitatum Danicarum Professor, tilforna var þad alleina Philosophiæ. Eg er gladur vid, ad þad geck so, iafnvel þott hier sie æred lited vid, og öll-dungis eckert hid fyrsta ár[2]. Sidan vid skildum, er Lauritz lögmadur Nordan og Vestan a Islandi kominn; hann bringer eitt og annad töi fyrer, sumt orímelegt. Kaupmönnum er hann ei gódur, þó er mest af hans töie hensied til hans eigen gagnsmuna, sem formerkest. Eg hefi og nockud ómak vid þetta, þvi Arinbiorn[3] spyr mig ad einu og ödru, sem eg seigia verd i þessum efnum, hann er a mót lögmanni. Commission er hier nu utnefnd, bestandande af flestum ministris[4]. Gud veit, hvört hun Islande ad miklu gagni verdur. Eg hinkra so vid og sie, hveriu frammvindur, imidlertid præparera mig til ad seigia eitt edur annad, ef til med koma kann. Series geingur langsamt efter vanda, hier fylger med eitt ark, hitt allt fyrerfarandi er uppsendt, fyrst med Monfrere sialfum og sídan med mínu brefi af 24. 7bris. Enn skuli (sem eg þó ei trui) nockud til vanta firir framan þetta ark, þá lætur Monfrere mig þad vita, og skal þad þá strax sendast. Monfreres bækur eru leingi sidan komnar til Vindings, sem nu þar i studerar. Johan Tordsen hefi eg i augnabliki sied á götu einusinni, gleymdi þá ad spyria hann um peningana. Og sidan hefi eg ei sied hann. Eg skal þvi þó ei gleyma. Ænigma er þad, sem Monfrere skrifar um þann gullpening, sem Mr. Brögger gaf mier. Eg man ei, hvört ockur (Monfrere og mier) þar um til orda kom, hitt veit eg, ad einga orsök hafdi eg til ad dylia þad firir Monfrere, og ei er þad af

---

[1] Mr. L., postmester J. Lerche. [2] I en omtrent samtidig indberetning om universitets-professorernes forhold (Rigsark., Breve til oversekretærerne 1699—1723) deles disse i 3 afdelinger, hvis indtægt anslås til c. 200—400—600 rdl. [3] Ved »Arinbjörn« menes den islandske amtmand Chr. Müller (1688—1720), — men øgenavnets oprindelse? [4] Den $^{22}/_{10}$ 1701 nedsatte kommission til at undersøge lagmand Gottrups andragender ang. Island.

ásetninge skied, ef eg þad ei nefnt hefi, helldur af þvi ad mier hefur þad ei á góma bored. Annars er ecki mikid rart þar vid, nema ad þad synist ad vera nummus Arabicus, med tilqveiktu halldi, og næsta ef ei hefur brukad vered firir Amuletum. Yrdi vissar milliferdir fram og tilbaka, kynni eg Monfrere þad til láns ad senda. I ár hefi eg fra Iislandi feinged eina permentsbok, ei miög gamla, þar á medal annars Jomsvikinga Saga og Fridþiofs frækna. Item fragment miög lítel ur Sverris og Hakonar Hakonarsonar Sögum. Eg man nu ei annad tilbaka enn ad befala Monfrere gudi allzvolldugum til geymslu og varatektar i Jesu nafni. Verande alltid

Monfreres

Hafn. d. 19. Nov. 1701. — þienustuskylldugasti þienari A. Magnussen.

138. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 3. december 1701. AM. 285, fol., s. 116—19. Ásg. Jónssons hånd.

Beklager i spøgende form, at han ikke véd, hvor han skal søge A. M., og fremhæver, at det sidst modtagne brev (af $^{24}/_{9}$) ikke har indeholdt svar på hans forespørgsler — han kunde fristes til at tro på sjælevandring, da også biskop Tord (Torlaksson) havde den vane at glemme hvad han skulde svare på. Beklager, at A. M. har indløst og tilsendt ham de breve, som var ankomne til ham efter hans afrejse. Forudsætter, at Series bliver færdig i hvert fald til nytår, og anfører hvad han på latin vil skrive til oversekretær Vibe desangående, samt giver anvisning på, til hvem eksemplarer skal sendes. Sender Ásgeir Jónssons animadversiones til oversættelsen af Rolv krakes historie. Beder A. M. sørge for en forlægger til Gronlandia. Omtaler en kommission for Exc. Walter, som han har påtaget sig. Fremsætter kritiske bemærkninger om Arngrimssønnernes levetid m. m. Sender nu dedikation til Series, og antyder, at A. M. måske vil finde den heri indeholdte tak for vidtløftig.

Thil archivsecreterer Arnas Magnuss. af 3. Xbr. 1701.

Monfrere, glædeligt nytt aar!

Þad fær hann, þo jeg eigi at leita effter honum i himnariki, enn ef i purgatario verdr þad dapurt nog, i einhvoriu ποῦ ma hann vera, þvi echert bref hefi eg fra honum sidan 24. 7br., sem hingat kom 22. 8br., utan svar upa nödvendugar saker, sem jeg skrifadi honum fra Helsingør at lata mig vita: hvorier voru giordir til riddara, og at tala med amptmand Muller um hvad resterer sem mer tilfellr effter Asu[1], þvi jeg sagde honum

---

[1] T.s søster.

þar um til forna at gefa fullmacht til Sr. Rasmus Lauritzsen[1], som Monfr. þo eigi approberadi, enn nu hleypur tiden, saa at fae jeg nu eigi straxs svar og rad, verdr þad forseint sidan. Hefdi Mag. Þordr verid daudr firir þrim hundrad aarum, hefdi jeg kannast her vid metempsicosin[2]; hann kastadi brefum, þa hann hafdi lesid, mundi þa echi neitt, þa hann svaradi þar uppa. Jeg skrifade Monfr. til fra Gamle Hellesund, iche lenge effter jeg kom fra Helsingør, þad var hripat i hast; seinasta af 3. 8br., þa hafdi jeg medtekid hans bref og þar innan i þau lappa bref, sem hann leisti fra Stafanger, sem hann matti hafa latid ganga til baka, sidan jeg var burt; hann visse jeg giorde echi med þeim, og echi giora þar daabel omkostning, elligar og kasta paa ilden, þo hann leisti þau; þar sendi hann mer og þær archer, sem þo mest voro þrychtar, fyrr enn eg for, og let alt effter um Ragnar lodbroch, sem jeg visse eigi annat enn hann hefdi latid fylgia med, enn nu kann eg eigi lesa meir enn eg hefi fengit, þetta kann eigi storum peningum at muna, er þo ohagnadarsamt og onaudvendigst. Monfr. lofade mer og so vid skilnad straxs at skrifa mer til, þa hann hefdi fengit professit, nu þichist eg vita, at annathvert mun hafa ordit um þad, afslag eda admission; hvort heldr er, ætti eg jure amicitiæ þad at vita, þo get eg þess til, þad muni vera clart, og oska til luchu. Jeg þychist sia, at Series muni echi hafa ordit ferdug til Michaeli, og mun Monsr. Libe og hann vera komnir i annad accord, so hun yrdi ferdug til nytt aar, kann ske og þa þad, sem er effter fra Gorme, fylge med under odrum title, so sem Accessit Tractatus de introducto Christianismo in Daniam et gestis qvibusdam Haraldi Cærulidentis et Sveni Admorsæ barbæ[3], eda odru þviliku, og þa kiæmi nu til nytt aar rett til passa Series ad levera Regi, og villde jeg Hr. Obersecretarius Wibe offereradi hana. Enn þad þordi jeg eigi at skrifa, þvi jeg veit eigi, utan Monfr. haffve dispenserat ödruvis þar i, og kinne honum þad at forþoknast, þvi skrifa eg honum nu til soleidis: Cum verosimile videatur (neqve non certi qvid in tanta distantia definire possum) principio novi anni exiturum in[4] publicum librum jam diu in officina calcographica prælis lassatum, qvi Series Regum Daniæ inscribitur, R. M. consecratum, providendum statui, ut simul cum illo

---

[1] Islandsk købmand (på Holmen), se fg. brev. [2] *skr.* -com. [3] Accessit — barbæ citeret i Torfæana, men urigtig henført til brevet $^{16}/_{12}$. [4] in *gent.*

exemplari, qvod per amicum meum Arnam Magnæum T. Exc. meo nomine humillime exhibendum destinavi, hæc qvoqve epistola ad Te perveniat. Jeg excusera, at jeg hefi eigi fyrr skrifad honum til, þvi jeg vildi heldr hafa skrifad med skipum fra Bergen, sem burt voro, þa jeg hafde bod þar um. Enn siden þad hafi glapt, hafi jeg sokt þa occasion, at brefit mætti koma fram med bokinne, sem jeg meinte yrde leverud til nytt aar. So bid eg Monfr. vilde lata binda exemplar til jofurs i flöyel, hin onnur i fransch bind, sem honum synist nödvendugt jeg gefi ministris, enn þau þurfa eigi morg at vera, sidan jeg a echi morg, og er eigi sialfr til stede. Greiffven[1] vænti eg eigi at hafa eitt, Hr. Tott[2] veit eg eigi, min herre Moth og Britenov verdr eitt at sendast under minu nafni, med excus, at jeg eigi kann skrifa honum til firir fiarska; skal og hans Exc. Sested[3], Plessen[4], Walter[5] hafa eitt, og ma ske Dose[6], þa ser Monfr. þar um, Lett[7] og Nefve[8] om so synist, og kann þar til takast aluneradur prent papir, þar so synist, eda sidan jeg er burt, þa kann ske eigi reqvirerist so mikid, þetta alt i Monfr. disposition; hann vilie sialfr leggia peningana ut, skal fa þa i gien til foraaret, lofe gud. Nu sendi jeg her med Asgeirs animadversiones um translationem i Hrolfs sogu kraka, jeg profitera paraphrasin; vilde Monfr. urgera uppa, at hun yrde straxs þrycht, þa væri þad vel, ef hun kæmi svo ut i vetr. Monfr. lætr mig vita, hvorninn hann er forlichtr med sira Jon; jeg trui Monfr. til allz godz, og þar med at hann giöre sitt besta at troda upa einhvorn Gronlandia, Just Eritropylus eda Monsr. Gerson[9], hvad raad hand fær, uppa þeirra egen omkostning og accord, med exemplaria og fri dedication. Um hitt stora opus hia Winding, þann fyrsta part, seer hann og til, eigi ma hann lengi liggia. Hans Exc. Walter (hvors fornafn og titel jeg bid Monfr. vilde lata mig vita) vilie hann anmelde min flittigste og demødigste hilsen; þad hann forlangede, læt eg heyra alla vegna um a Jederen, og Asgeir skal jeg sende i Feire [ɔ: Fiere] sokn um jol, þvi Monsr. Johan Thorsen gaf mer þa anleding; er þad at bekomme (sem jeg þo

---

[1] Storkansleren grev C. Reventlow. [2] Gehejmeråd K. Thott. [3] Oversekretær i tyske kancelli Chr. Sehested. [4] Gehejmeråd C. S. Plessen. [5] Overhofmester F. W. [6] Overkammersekrt. E. U. Dose. [7—8] Kommitterede i rk. N. Leth og Joh. Neve. [9] J. E. og Mr. G. er utvivlsomt københavnske boghandlere, »sira Jon« synes at være en spøgende benævnelse på bogtrykker J. Lavrentsen (Lorentzen).

tvila saa snart), skal eg ongva flid spara. Nu er um loca or Serie, sem jeg sendi Monfr. Sa af pag. 257, tekin af Hindluliodum collata cum pag. 261, se eg nu, at vel kann standa, effter sem disputerast, at Angantyr og Arngrimssynir hafi lifad langt effter Fridfroda tid, þvi þo perspicua Arngrimorum confusio observerist i Hervarar sogu og Originibus, þa verda þo bader langt effter Fridfroda og i badum stodum 6. fra Nor. Enn sem Hindluliod setia synchronum annars þeira Ottars heimska og rekia hans ætt til Finnalfs og Nors, og lata þa þo vera effter Sigurd Fafnisbana, Giukunga, og langt effter Jormunrek — Nota: allir komnir fra Jormunreki etc. —, þa verdr endiliga at concederast, at hyatus se i ætt Ottars, og mun Svanr inn raudi eigi vera Finnalfs son, heldr margir þar i millum. Pag. 262. l. 15. bifellr hann Verelio, ad Arngrimus primus muni hafa verit Odino synchronus, enn af innlogdu ser hann, at einginn nær up til hans, og eingin up til Nors, utan þeir i Originibus standa, Svadi iotun socer ejus og fader hans Eysteinn, þeir na up til Snæs gamla; Solvi k[onung]r, sem nam Soleyar, hefr og verit firir Nor, Arngrimus effter hann, Alfo coævus[1]. Jeg bid Monfr. vilde senda mer hinar archernar; ef allt er ennu eigi prentad, mun þo eigi langt verþa til, og þvi sendi eg honum vonum vara epistolam dedicatoriam. Jeg veit hann er eigi mik[it] upa at specificera beneficia, og mun litil atqvædi þychia at þurfa soddan nad, enn jeg vil þacha þad jeg aldrig kann bethala. Enn hitt veit eg eigi, hvornin falla mun, þar jeg hrosa rellunni þeirri i fyrra, þvi ser Monfr. þar firir; ef hans er fyrri clar, er vel. Monfr. vildi vera so godr og notera upa schedil þad jeg bid hann um postvis, þa man hann þad sidan. Doctor Sperling, assessor Laarentzsen og Hr. Peder Siv vildi han flittig heilsa firir mig, assessor hefur nog, hiner tveir bör exemplaria, hvorium sitt a prentpapir; jeg þarf hingat nochur og so upa gott papir, þvi þau örch, sem Monfr. sender mer, eru altid blondud. Mag. Rasch og Sr. Johan Torsen vilde hann flittugt heilsa. Torsen kunni vel kotra i cammer convolut eitt ord til min. Jeg legg þetta i cammer convolut, eigi odruvis enn at Monfr. betalar, ef fordrast. Jeg skal clarera med guds hialp i vaar. Saa minnist jeg eigi meir. Asgeir leingist effter hans lofordi i seinasta brefi. Höyeste befalet etc.

[1] Sa — coævus (l. 2—19) refereres i Torfæana p. XXXII—III.

139. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 16. december 1701. AM. 285, fol., s. 119—21. Ásg. Jónssons hånd.

Har endelig modtaget A. M.s brev af $^{19}/_{11}$; vejret har dette efterår været så slet, at alt samkvem er vanskeliggjort. Med alteration har T. modtaget efterretningen om, at A. M. er bleven virkelig professor — en ære, som nu for første gang er bleven en Islænder til del —, og særlig, at ved ham en professur i danske antikviteter er bleven indstiftet, om end der vil være knap plads for den ved siden af filosofien; dog må der også filosofi til for at fortolke eddakvadene og lign. Ønsker A. M. hjærtelig til lykke, selv om avind vil følge; råder A. M. til »bedre end hidtil at dyrke 'hørge' (hedenske offersteder) og forsømme tehuse«, han bør gifte ind i kollegernes familie. En modsat alteration voldte udeblivelsen af nogle trykte ark af Series; undrer sig over trykningens langsombed. Beder A. M., som nu får så meget andet at sysle med, at afslutte dette arbejde så snart som muligt og ikke med så store »kompendier«, som han hidtil har gjort; tilføjer bemærkninger ang. oldhistoriske tvivlsmål. Vilde gærne have A. M.s håndskrift af Friðþjófs saga og Jómsvíkinga saga konfereret med sit eget eller tilsendt som lån. Råder A. M. til ikke af egen drift at blande sig for meget i de islandske anliggender, men underhånden virke til landets bedste hvad han kan, — bliver han derimod af kongen beordret til dette, da at tale åbenhjærtig, så vidt ske kan; intet eje er værre end manges had. Sporger til den Meierske familie; har ikke forstået hentydningen til »Arinbjorn«. Ønsker oplysning om nogle til en karl leverede penge. Giver nærmere forklaring på en tidligere hentydning ang. en funden guldmønt, som skal stamme fra alvefolk. Spørger til nogle vers fra mag. Leegh.

Citeres i Torfæna p. XVII.

Af 16. Xbr. 1701 thil Arnas Magnuss.

Effter langa forvænting fech eg hans bref af 19. 9br. þann 11. hujus med minu folchi, sem jeg maatte sende til Stafanger, einasta at bestilla bref til hans og þau þar med fylgdu, þvi soddan vedr hefr her verit alt þetta haust, at folch annat hvert eigi kann koma fram, eda eigi til baka. Af þvi brefe fech eg diversam alterationem, gladr vard eg vid þad, at Monfr. hefr fengid virchelig profess, og mest þar vid, at hann hefir firir utan þa æru, sine exemplo af vorum londum, eigi einasta ordinn professor, helldr og svo bracht þad sva vidt, at Antiqvitatum Danicarum profess er vid hann innstifftat, og begynt a honum, historiu verch fær enda, enn antiqvitatum er oendanligt, vel maa þad synast skotskipt vid Philosophiæ profess, hvartveggia hefr storan ambitum, enn skule fabulæ Eddicæ, Brynhildar liod, Voluspaa og annad þvilicht vel explicerast, þa vill eche einasta Philologia der til, helldr og Philosophia; jeg oscha Monfr. til stæstu luchu og frægdar i framtidinne, enn eigi er olikligt, at her falli einhvorstadar öfund og vid occasion adkast, þo nu allir

lati vel i augunum. Nu þichi mer rad at rækia betr hörga enn hingat til, enn afrækia thehuus, þad annat at giffta sig i collegarum familiam etc. Su onnur alteration var eigi nær so god, þa jeg se hann sender mer nu þad arch af Serie, sem var þrycht, þa jeg for fra Copenhafn; sex vantar þar a millum, sem jeg so offt bad hann at lata heimta, og vissi eigi annat enn hann hafdi lagt þar i blant, sem hann villdi nu sia til, at mætti sendast med amptmand Hamons[1] þienara (echi honum sialfum) og ef þa verdr meira ferdugt; mer kemr i stodu, at eigi skuli meira vera ferdugt, jeg meinte hun mundi oll saman til Sven Estrids[en] vera þrycht til nytt aar, þvi nu hefi eg hver[ki] med Libe eda sira Jon at giora, enn Monfr. rædr nu ollu. Nu se eg her og koma noga labores upa hann, nu bid eg hann vili þo gera enda upa þetta, þo eigi med sva storum compendiis, sem eg see hann hefr gert, þar mer þichi þau eigi geraz sva mik[it] fornöden, þo kann jeg echert slutta um Ragnar, þar jeg echert hef fengit um hann; jeg man þa hann eigi vildi acceptera Delling firir Odin, þa opponeradi hann mer, hvert og Dellingr, sem jeg hafve deriverat Ragnar lodbroch fra, ætti og at vera Odin. Jeg hefi sett effter Originibus, at Finnalfr hafi att Svanhildi gullfiodur, dotter Dags Dellingssonar etc., þeira sonr væri Svanr hinn raudi, enn su ætt gengr eigi lengra enn til Ingimundar og Eysteins, enn efftir sem þeira forfedr eru þar somu sem Hindluliod telia til Ottars heimska, þa hefi eg concluderat, at Innsteinn fader hans hafvi verit þeira broder, og þad eigi orimligt, hitt eigi nær so visliga, at fra Alfe gamla fader þeira hefi jeg rakt ætt Ragnars, þar þad þo eigi stendr i Originibus, hver Alfr gamli þad se. Ef þad er nu so innfært, þa verdr þat annathvert at forandrast eda innfærast i analectis, þvi jeg eigi kann bevisa hans ætt fra Dellingi eda Svano Rufo. Nota p. 118. l. 17 citerast or Sturlaugs sogu um templum Biarmense firir Odins Upsal. tid, enn þad verdr nu at ganga afftr. Monfr. skrifar at hafa fengid upa pergament Fridþiofs sǫgu og Jomsvikinga, þad mun vera su, sem Svenskir citera og jeg hefi lengi lengst effter, bid Monfr. vildi conferera badar med þvi hann veit kemr saman med þvi eg hefi og annotera discrepantias, þvi eg þori eigi bidia hann senda med amptmannz þienara badar til lans at lata her utskrifa. I vorum Jomsvikinga þætti

[1] Amtmand i Stavanger E. Hammond.

er sva mik[it] drafsalt, sem her kann ske kynni lagfærast, og ridr mik[it] a. Um Kaldalandz saker vildi eg Monfr. eigi opinberlega legdi sig i oskipad, enn roi undir nidri til landsins besta, enn verdi honum skipat þad af jofri, þa at draga af hokuskiolid sem mest ske kann; einginn siodur er verri enn margra hatr. Jeg hef skrifat i seinasta brefi af 3. hujus alt þad eg man, þad var i Sr. Peder Rasmuss. convolut. Monfr. observerar þad vel etc.

Catalogum yfir Meiers bækr let eg effter, mætti vita, hvor þær islensku keypti a auction, item hvort fruen er i Þyskalandi, og om Uldrica er gifft eda med henni. Item hvern Monfr. meinar under Arinbiorns nafni, maske yfirradara Frons, eda kannske greff Reventl[ow]. Um arff efftir Asu vildi hann þo lata mig fa effterretning, jeg undra mig Monfr. eigi kemr i hug, at jeg bad hann at tala vid amptmann um þad, og hann afred mer at gefa kaupmanninum a Holmi fullmacht um þad; effter Monfr. svari bid eg, undrast og hann eigi fech mitt bref fra Hellesund, enn fra Helsingør bad eg hann lata mig vita, hverir ordnir voro riddarar. Sr. Johan Tors[en] vildi hann heilsa og minnast a vid hann um peningana, sem hann taldi dreinginum i hendr; hann hafdi eigi Monfr. rad at lata eigi adra sia, hvar hann geimdi þa i, sialfr er hann fri. Um gullpeninginn hefi eg þo skrifad honum til med umstendigheitum, enn eg man þo eigi sialfr, hvad Hr. Tomas Russ, Bruggers brodir, sagdi mer um hann, nema af alfafolchi, hann lofadi at lata mig sia hringen, og jeg sagde Monfr. at jeg skyldi þar med bevisa þetta; enn eigi þarf hann at sendast mer langt, heldr vil eg Jomsvikinga og Fridþiofs sogr, mætti og vita hvert hann hefir fengit Vinding alt, bædi Chorographiam og librum Originum og Gronlandiam, og hvert hann eigi fær accorderat med nochra at lata þrychia hana eda annat, þo jeg forstreche nochud sialfr eins og med Libe; hvert hann hefer fengit versinn hoes Mag. Leegh [1].

140. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 14. januar 1702. Access. 8. Egenh.

Henviser, foruden til tidligere breve, til et ikke foreliggende brev af $^{31}/_{12}$ og imødegår forskellige af T.s besværinger. A. M. driver hver dag på, at Series

---

[1] Utvivlsomt den mag. M. Leigh, lektor i Kristiansand, som i et brev fra M. Arason til Arne Magnusson af $^{12}/_{6}$ 1710 anføres som død (AM. 1057 VI, 4to).

skal gøres færdig, og skylden har ikke været hans, siden han nåede sin konfirmation; inden den tid havde han nok at tumle med. T. vil, når alt er færdigt, af »analecta« se, at A. M. har arbejdet med flid. Han skal anmode Vibe om at levere kongen et eksemplar. V., Walter og Sehested er blevne riddere. Takker for T.s gode ønsker og råd; giftermål tænker han dog ikke på og ønsker ikke at påtage sig omsorg for efterslægt. Kan ikke indrømme at have gjort »compendia« i Series og véd ikke, at her kan sigtes til andet end om Rolv krake, hvor det var mere metodisk, da hans hele historie loves (andensteds). Fridtjovs saga og Jomsvikinga saga håndskriftet tror A. M. ikke der vindes meget ved. Besvarer forespørgsler af T., bl. a. om familien Meier, som han dog ingen forbindelse har med. Vil gennem sin ven, vicelagmand P. Vidalin, søge at inddrive T.s arve-fordring efter søsteren Ása. Ønsker gennem Ásgeir Jónsson udførlige oplysninger om høstforhold og agerbrug på Körmt (Karmøen), samt model af en plov — til anvendelse på Island nu til foråret. En dissertatio om Starkad henviser A. M. fra Series til Historia Norvegica.

Monfrere!

Eg hefi medtekid tvö hans tilskrif, þad eina dat. 3. 10bris þann 8. Januarii, annad dat. 16. 10bris þann 7. Januarii. Eg hefi skrifad þann 24. 7bris og 19. Novembris, sem eg fornem, ad Monfrere bædi medtekid hefur. Sidast hefi eg skrifad af 31. Dec., sem ei kann ennnu framkomid ad vera. Monfreres bref fra gamla Hellusundi er enn ei framkomid, og mun þad alldri frammkoma. Ei kunni eg vita, hvad ad þeim brefum qvad, er eg hier innleysti og sendti tilbaka. Eg kann ei skilia, ad Monfrere ei medtekid hafi þaug örk af Serie, er um Ragnar höndla, hyggiueid kann eg giöra, ad þaug sendt hafi eda sialfur leverad hier i bynum; ad vísu fylgdi mínu brefe af 24. 7bris eitthvad af Serie, man ei hvad. Nu þad þar um. Eg sendi nu so mikid, sem eg ætla vanta kunna, og kann Monfrere mier med skipum i vor aptur ad senda, ef hann nockud þar af dobbelt hefr, sem eg ad vísu true, ad exemplörin hier ei defect verdi. Tvö örk eru ennnu tilbaka, sem eg ei feinged hefi. Eg dríf nu uppá hvern dag, ad Series ferdug verdi, so skulldin er ei hiá mier, og ei vered hefur, sidan eg mína confirmation feck; þangad til hafdi eg nóg ad vasa. Annars skal Monfrere siá af analectis, þá allt ferdugt er, ad eg med flíd hier uti erfidad hefi. Bokina skal eg Wibe levera, þá ferdug verdur. Kann Monfrere, ef vill, senda mier eitt ólæst bref til hans, utan vissann dati dag, og þar inni uppá ny begera, ad hann Jöfurs exemplar honum leveri. Wibe, Walter og Seested urdu sidst Riddarar. Stærstu þacker kann eg firir allar godar ósker til minnar professionis og heilrædi þeim fylgiandi. Ei er eg so fliótur til

ad þeinkia uppá gipting. Veit ei, hvert eg þá luckulegre er enn nu, hirdi og ei ad þurfa uppá mig ad taka curam posteritatis. Um compendia, er Monfrere skrifad [!] mig giört hafa i Serie, kannast eg eckert vid. Veit og ei, hvar þad vera kann, nema um Hrolf Kraka, sem eg meina meir methodicum væri, þar hans heila saga lofast. Fridþiofs Saga mín er eins og su Monfrere hefur, so vítt eg siá kann. So ætla eg og Jomsvikinga Sögu þessa ei stórum merkari vera enn þá í Flateyarbók. Fáe eg fat uppá Amtmann Hammonds þienara, og vilie hann vid bokinni taka, þá er þad ei so stórt um ad giöra. Meiers Catalogus er ad vísu hier i husenu eigi epter ordinn. Meiers fru er hier ennnu, og hennar dotter Ulrica, ogipt. Seigest þær muni i vor ad Holsten reisa. Ei er eg þar i huse kunnigur, og ei begieri eg ad vera. Arinbiörn er vor litle Islandz Jarl. Vinding hef eg feinged Res antemonarchicas og þad þar næst epterfylger; Gronlandiam hefur hann ei ennnu sied. Um arf efter Asu hefur mier, satt ad seigia, eigi i hug komid, fyrr enn nu eg Monfreres bref feck. Sidan hefi eg tvisvar vered hiá Arinbirni og ei hann heima fundid. Mier þætti nærst, ad Monfrere mier fullmagt giæfi anstalt ad giöra angaaende þessa arfsfodring, og kann eg frá mier aftur fullmagt ad gefa vicelögmanne Pale Jonssyni, sem minn vinur er og öruggur i sliku. Asgeiri bid eg aludlega ad heilsa. Eg bid hann uppteikna minna vegna allt þad, er angeingur sád og haustverk, so sem nær menn plæia þar á Körmt, hvörninn plógur og önnur akur reidsköp giörast, nær menn sá, med öllum þeim observationibus, er þar tilheyra, nær inn hausta, hverninn þreskia, med öllu ödru er hier tilheyrir, so smásmuglega og skilianlega, ad Islendsker á Islandi þad skilia kunni og sier i nyt færa; plógurinn og öll önnur instrumenta kynnu á pappir af ad málast, eda og af einhverium bónda i smáu tre erfidast, eg vil þad betala; þetta villdi eg hafa so snemma, ad þad til Islands i vor kiæmist. Eg skrifa honum kannske til inden stacked, þá skal eg og forbetra, hvad eg nu kannske manquera til Monfrere. Slutta þennan gang med allskyns heilla og velferdaróskum, verandi so leinge eg life

Monfreres þienustuviliugaste
þienare og br[odir]
Arne Magnussen.

Hafn. d. 14. Jan.
1702.

Dissertatio de Starcadis kiemur ei i Seriem, hana kann Monfrere innfæra i Historiam Norvegicam apposito loco.

141. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 11. februar 1702. AM. 285, fol., s. 123—29. Ásg. Jónssons hånd.

Meddeler at have modtaget 2 breve fra A. M. (deriblandt det ikke kendte af $^{31}/_{12}$). Er misfornøjet med, at A. M. under alle sine forretninger glemmer nogle af kommissionerne for T. Gennemgår brevenes indhold. Dedikationen, som er nedsendt, beder han A. M. behandle efter skøn. Fortalen vænter T. at A. M. efter løfte skriver; han er nu også mere hjemme i Series end T., som finder sit manuskript helt forandret, til dels — mener han — uden grund, hvorpå eksempler anføres; således ser T. ugærne udeladt en formodning om, at Sigurd Fafnesbane har levet på kejser Valens' tid, hvilket han støtter på en mundtlig bemærkning af afd. biskop Tord, som erklærede at have læst om S. F. i en gammel latinsk, trykt bog i Heidelberg. Er heller ikke fornøjet med, at A. M. har sluttet kontrakt med boghandler Liebe om særskilt at forlægge Harald blåtands og Svend tveskægs vitæ, istedenfor at lade dem indgå i Series. Imødegår forskellige kritiske bemærkninger af A. M. ang. oldhistorien. Ønsker noget af det udeladte m. v. optaget i de bag efter Series følgende Analecta, men vænter dog næppe, at dette brev ankommer, før trykningen er endt; i 3 uger har hersket bestandig storm. Spørger til A. M.: om han har disputeret, holdt tale, begyndt forelæsninger, og hvad han agter at læse over i metafysisk og antikviteter. Har haft et fornøjeligt besøg af vicestatholder Gabel, som er en mand med mange gode egenskaber; han har fortalt T. om troldfolk, som han selv har set, m. v.; han spurgte efter kongens opfordring til de håndskrifter, som T. længe havde haft i udlån fra det kgl. bibliotek, men krævede dem dog ikke straks udleverede. Hist. Norv.s 1ste del er nu gennemgået af censor, T. beder A. M. akkordere med en boghandler om trykningen og håber på A. M.s tilsyn med værket; også sine andre skrifter anbefaler han A. M. og berører tidligere omhandlede enkeltheder. Justitsråd Rømer har givet oplysning om solformørkelsen på Stiklastad, nu vil T. også gærne vide noget om den under Sigurd Jorsalafarers Kalmarleding. Er tilfreds med, at lagmand P. Vidalin overtager inddrivningen af hans arvekrav. Hører gærne om Islands anliggender; Ásg. Jónsson har ladet udføre en lille plov-model i træ, som bliver sendt med tilhørende beskrivelse; T. tvivler ikke på, at bygavl vil kunne være til nytte på sydvestlandet, og flere andre steder. Håber, at A. M. efter aftale har forfattet register til Series. Beder i fortalen optaget, at T. har rådført sig med A. M. og forandret meget efter hans anvisning, og ved hans hjælp fået bogen tilfredsstillende trykt. Til excellencen Walter beder han meddelt, at han forgæves har eftersøgt sorte ræve på Jæderen, de er bleven ødelagte af ulve. I lang tid har fiskeriet slået fejl, og det truer med hunger og dyrtid. Sender »indlagte« til besørgelse, »bedre end viserne fordum til hr. Peder Syv« (sml. nr. 124). Er betænkelig ved den modtagelse Series vil finde.

Delvis refereret i Torfæana p. XVII, XXIII—V.

Thil archiv-secreterer Arnas Magnuss. af 11. febr.

Monfrere!

Tvenn hans hefi eg fengit, þad fyrsta af 31. decembr. forleden aar indkommet 6. jan., þad seirna af 14. ejusdem kom i giær med 7 örkum af Serie, hvor af jeg hefi eina til forna, sem

skal sendast i vor, lofi gud, til baka, mann verdr nu at lata ser nægia, þo nochud gleimist, siþan Monfr. hefr langt meira at taka vara enn at rusla i nochrum brefum, jeg hefi eigi einu sinni kvartat um, at Monfr. blandar sva titt papirenn i þvi exemplari hann sender mer, þa upa skrifpappir, og þad vildi eg fa, og þa upa prentpapir; nu var alt prentpapir, þar med er þad exemplar illa conditionerat. Jeg svara nu upa þad fyrsta. Dedicationen er nidur kominn, þar vid giorir Monfr., sem honum synist; præfationem hefr hann lofad mer at giora, og þad kann hann betr enn eg, þvi hann er nu betr kunnugr i bokinni enn eg, þvi þegar eg conferera þetta vid mina utskrifft, þa er allt inversum, og kiem eg mer echi so snart nidr þar uti, so som exempli gr. i cap. 9 er utlucht argumenta aff Ammi[an]o Marcellino um Grutungos tempore Valentis, þar var þo ratio redderud i animadversionibus Monfr., sem effter urdu hia honum nu seinast og jeg hefi skrifat um og fæ bland fleira eigi svar upa, mann kann echi alt at muna. Enn at Sigurdr Fafnisbani og þad folch hafi lifad i keysara Valentis tid er mitt stórt hugbod, mest af þvi argumenti at Mag. Þordr, einginn antiqvarius, echi heldr þad eg merchti chronologus, sagde mer i gamlri med gomlum styl þrychtri latinsku bok til Heidelberg, hvar i fleire materiur voru, at hafa lesit Sigurdar Fafnisbana sogu, sem kæmi yfir eins med islendschu, spurdi mig þa i hvers tid hann mundi hafa lifat, jeg sagde Theodorici Veronensis, hann svarade jeg meina fyrri i Valentis tid, þad kunni hann eigi at raisonera af ser sialfum, þvi (sem Monfr. vel veit) at hann var hospes i soddan; enn þegar eg skrifade honum til um þetta sidar, mundi hann eigi til neins, hefr þvi ollat minnisslioleiki, enn eigi at hann hafi so liklega kunnat at dicta þetta i fyrstunni; væri su bok at fa, þa greiddist þetta vanqvædi. Monfr. hefr og þar uti latid argument mitt um af lib. 8. Saxonis pag. 145 Regnaldum Ruthenum Radbardi nepotem, sem militeradi Sigurdi hring i Bravallar bardaga, sem consulerar vora genealogiam, enn þo þad se her eigi (sem honum mun þychia) innfært apposito loco, þa kynne þad eins stads at innfærast. Nota i Serie lib. III. pag. 340, lin. 5: hann meinar Audlingorum og Adlingorum seu familiæ diversæ, jeg trui þvi eigi, enn hvad er her vert at skrifa meir um, jeg see bokinn verdr ferdug firir ellegar strax effter þetta kemr nidr, og verd jeg at taka hana, sem jeg fæ hana, eigi sem eg vil hana. Monfr. skrifar hann se nu accorderadr med Liebe,

at hann a part forleggia skule vitas Haraldi Cærulid[entis] og Sveins tiuguskeggs, nota, þa þær prentast, nær hann giorir enn þa vel, þar hann til forna er forliktr med Monfr. um halfa fiordu bok papirs at forleggia, enn opus þetta, Series sialff, verdr 4 a 5 arkir upa 3diu bok, enn þær vitæ koma aldri vidara enn 7 a 8 arkir; hvad skal jeg med soddan qver apart? Þad kann eigi helldr at skrifast undir vitarum titulis, þvi beggia þeira og Knutz rika sva sem Noregs konga eru skrifadar i historia Norveg., enn til at forekomme disputationer i historiunne sialfre hefe eg þetta þar præmitterat um religionem i Danmork til at bevisa, nær Hakon jarl er skirdr, fallinn fra tru vid gud og hlydne vid Harald, hvad lengi hann sidann hefer regerat, so vel sem um Olaf Tryggvason, sem af þeim argumentis a at bevisast, þvi hefi eg alltid bædi þar og annars stadar, sem þar til heyrir, citerat Seriem, sem nu alt maa utslettast. Hvad lett var at giora eina apostrophen attan vid Gorm, at saa vidt se nu komid i Serie Regum sem islensk documenta og donsk agreinir. Enn sidan þeir II kongar, sem effter koma, heyri og so til norskrar historiu, sem eg hefi undir hendinni, og þar i falli storar disputationer um chronologiam, sem perturbera narrationem, so vel sem um christendomsins fun[dation?] i Danmork, þa bid eḡ lectorem at hallda mer til goda, þo jeg hniti þvi her bak vid. Hvorninn sem fer, undir vitæ title kann þad eigi at þrychiast, þvi þær eru skrifadar a parti; jeg vil helldr bokin yrdi uphaldinn til paska, enn at þetta se utilucht, eda komi up a klattaqver i faum örkum, sem sidan kastast i burtu hia posteritati; þad er eigi stundlig papirs ekla hia þeim manni. Jeg set þetta i Monfr. egen dispensation, hann giörer þar uti, sem hann finnr tidinne og leiligheitum þar nidri, sem hann betr veit enn eg, best henta, og þar firir skrifa eg efftir hans radum innlagt til Vibe. Nu svara eg upa nokorar hans beþeinkningar. Pag. 110. lin. 16: Sæmundar Edda vetus Ms. R. hefr Yggi, echi Sigi; 320 hvert Alfr gamli, afi Gandalfs, hafi verit sami sem Finnalfr: hann visar mer til analecta til þeirrar pag., enn hvar eru þau; pag. 309. lin. 27: Geirraudar gardar (fictus locus dubito), Gotranda krefr interpretationem af mer, hvad er hnauggvanbaugi, slaungvanb[augi] sagdist hann eigi skilia i sumar forleden; ma madr þar firir eigi færa inn þad Codices hafa, heldr enn galda chorographiam, sem alldri er til; kann vera gefid nafn at odru sproki. Hvad er Kmskuas, statholder von Gabel sagde mer þar

upa bædi historiu og etymon. Pag. 118 um templum Biarmense; hann lætr þad, segir hann, standa, med þvi ovist se, hvert eg vil lata Harald Gullmud vera Æsum samtida, enn eg hefi þo med fullum ordum deciderat þat þrimur eda 4 linum firir ofann tobluna upa synchronismum millum þeira, sem komnir ero fra Fornioti og Niordi, sem eg sendi honum i vetr. 257 og 261: Hann meynar bædi Dagr og Eygrimr hafi att Baugerdi, jeg er helldr i þeirri meyningu, at Eygrimr se fadir Arngrims helldr enn Dagr, bædi vegna þess Hervarar saga greinir þetta so skilmerkiliga og likliga, ad Eygrimr, sem fæddr var up i domo Starcadi og Alfhildar, mundi og fa dottr þeirra, og þess annars at Origines finnast bædi i ættartolu Solveigar konu Olafs tretelgiu, Halfdanar hvitbeins og Eysteins fretz at ganga fra Norschu Chronicu og telia allt fra Halfdani gamla, þvi væri betr, at þad statueradist effter Hervarar sogu. Um synchronismum Ottars heimska og Angantyrs er eg i sama þancha og Monfr., at þeir muni hafa verid seinna a dogum, og verdr þetta med fleira at retracterast i historia Norveg., lika sva um þad eg sendi honum emendationem um chronologiam, sem og so þar firir utann er ennu emenderut hia Eysteine sonar [!] Yngvars, so hon komi betr saman vid Solva i Niardey. Cap. 14 um Þræla-Knut og Arnfinn echi hafa verit jarl Caroli Magni er vel emenderat og blifur þar vid, enn echi so vel þad annat, sem Monfr. hefr emenderat, lika so um Alf at hafa att dottur Raums sonar Alfbiarnar (sem Monfr. eigi seigist finna hafa kallast Jotunbiorn, þo þad stendr liost i Originibus). Monfr. meinar þad eigi kunni concilierast firir aldurs sakir. Jeg hefi þo, ef mig rett minnir, sett Alvoru at vera fædda a° 70, Alf 110, setium vid nu Jotunbiorn vera fæddann anno 71, Raum son hans 91, Bryngerdi 120, þa kunni hann at eiga hana, enn at hann hafi att systur sina kann eg echi statuera. Enn hvad er a moti þvi, at Alvor, sidan hon er syster hans, megi echi vera Raumsdotter, jeg set þad þo i historia Norvegica. Nu kemr mer i hug pag. 46, at hann setr Snorri hafi skrifad sina historiu usqve ad Sverrerem, Ryggiarstyche hefr hann eigi skrifad, og i sogu Sigurdar Jorsala fara titulo »Gefit R[odgeiri] konungsnafn« stendr »Vilialmr atti og dætr, og engan son, hann giffti eina dottur sina Heinreki keisara, syni Heinreks keysara, þeira son var Fridrekr, er firir skommu var keysari yfir Romaborg«. Hverninn kunni Snorri þad at skrifa, þar hann do niu arum

fyrr enn keisarinn? Monfr. vildi lata mig vita, hvat hann finnr sannara, hvor langt hann hafi skrifat. I Olafs Tryggvasonar sǫgu minnir mig, at Snorri se citeradr, og þad kemr saman vid þa Norsku Chronicu, sem honum þar til eignast, þvi hefur hann at visu so vit skrifad. Nota, editio danscha hefr echert um Friderich, enn Kringla hefr i stadinn, þar Jofraskinna setr »firir skommu«, »er nu var keisari i Rumaborg«. Fagrskinna hefr eigi neitt um þad, Gullinskinna hefr eins og Jofraskinna. Nota, þetta at Snorri hafi skrifat til Sverris kongs, hefr Monfr. adderat de suo, i minni Serie stendr þad eigi.

A meþan jeg man til, þo jeg hafi skrifad þad til forna, þa bid eg Monfr. eigi at gleima at færa i Analecta inn ad pag. 321 þad jeg sendi honum um Ingiald og Inam, þvi þad illustrerar eirna best vora chronologiam, og þar firir utan þa thesin, ad Anglosaxonum si non omnes, nochrir tamen reges hafi verid regum Danorum vasalli. Jeg se her er i tributario regum Jutiæ catalogo eitt og annad uti latid, sem hann kannske setr inn hia Horda Knuti, fodur Gorms gamla, so sem um Codicis Flat. og Adami Bremensis metathesin, um Helga seu Helgonem effter Sigfroda og Halfdan, sem verdr at demonstrerast. Jeg hefi ennu echi med flid kunnad at yfirlesa þær archir, sem eg seinast fech, og þad kemr nu i eirn stad nidur; brefid kemr ofseint, ef bokinn er ferdug; i 3 vikur hefr nu stadit continuerlig vind og ovedr, so brefinn komast echi af. Þyche mer likligt bokinn muni vera offererud, fyrr enn þetta kemr. Monfr. mun flya obersecreterer Vibe bokena at offerera; hann giorer þad, þo hann hafi echi mitt bref þar um. Nu villdi eg giarnan vita, hvert Monfr. hefr disputerat, eda haldit orationem jubileam, tekid til at lesa firir, og hvad i Metaphysicis, hvat i Antiqvitatibus, eda hvad hann ætlar at lesa. Vice statholder von Gabel kom her manudags kvolldit fyrsta i nyu aari, og for hedan sunnu daginn effter, þa hann hafdi fengit frukost, fromr herra, velreist, vellesinn, magnæ experientiæ. Nu trui jeg trollfolch se, hann hefr seed, erfarid og med vissum kenniteiknum befundit þad so vera; hann seger Monsr. Laarentz Arntsen se echi i sinni þenustu; jeg talade echert vidara um hann, enn at vid hefdum verid i logemente, hann sagde mer, at sa færøische prestr hefdi verit siohræddr og komid up til Norge og farid sidan til Danmarch og verdr þar i vetr. Sagdi mer og, at jofr hafdi talad med sig um þær bækr, sem væri hia mer; jeg visadi

honum Flateyar bok, fleyri vildi hann eigi sia, enn villdi hafa Catalogum, jeg sagdist hafa gefid revers upa þær bædi Griffenfeld og so siden; hann sagdist eigi begiera þær fra mer, jeg mundi ennu þurfa at bruka þær, sem jeg og medkienni satt er, þvi jeg þori eigi reida mig upa Asgeirs utskrifft. Hvor mun hafa talad vid þenna jofur um þetta? Hr. justitz-raad Vinding skrifar mer til nu at hafa utlesid þann fyrsta part antemonarchicam, og taki nu til hins. Jeg bid Monfr. at sia, hvad rad hann fær at accordera vid einn vissan boeghandlara, sem vilie taka ser þad heila verk upa at þrychia, og sla conditiones fyrir og lata mig þær straxs vita, og þad i 4 a 5 boka tal, hvad jeg skuli forstrechia rentulaust, fyrir hveria, og þegar þær fyrstu eru bunar, þa at lata þa peninga standa rentulausa, til allt verchit er uti, og forstrechia þa at nyu uppa adrar 4 a 5 bækr, so sem accorderast, og þeir i lika mata utan rentu at standa, og sic conseqventer, til alt er uti, þo viss tid at determinera firir hveria forstrechning, nær sa partr skuli verda ferdugr, jeg meina 4 a 5 bækr a hverio aari, hann sialfann at skaffa correctorem upa sina omkostning. Monfr. hefr vel inspection og þad vist i þvi hann hefr lofad mer; lifum vid þa badir, þa kunnum vid vidara þar um at hripast a; godan papir og godan stil, eigi minne (ef stærra eda betra er eigi kostr) enn i Serie, vil eg hafa, og uplagt i folio, þad er og hans fordeel, at exemplaria verdi sem best; um hvad morg jeg skal hafa fri, hnokar Monfr. þad besta hann kann; vill eigi eirn taka þetta upa sig, þa kann ske fleiri verdi um þad, jeg vilde nu giarnan eigi lata þetta lengi slunta, jeg veit eigi, hvad lengi eg lifi; i þetta sumar verdr þetta at begyndast. Um Gronlandiam giörer og Monfr. sit besta, hann hefr hana nu hia ser; vildi hann syna bogfærurum hana, adr hun verdr censurerud, og heyra þeirra meyning. Monfr. skrifar mer echert um sira Jon, hvorninn þid erud forliktir med Orcades; historiam Hrolfs kraka giorir hann vel ferduga. Vin hefr verid til i þessum londum i Fridþiofs tid, þvi eigi i Saxen i Helga tid, fodur Hrolfs kraka. Jeg fornem peningarnir koma saman, sem Johan Tors[en] taldi; 42 rde. hafdi jeg, 10 þar af let dreingrinn stela fra ser a skipinu, soddann skal aldri her effter betruast peningar, hann hefr vel sofid i midlertid. Monfr. vilie nu radfæra mig, hvert jeg a at skrifa Hr. justitz-raad Römmer til og þacha firir uplysning um formorkelse a Stiklastodum, jeg hefi fært hans nafn þar inn; nu liggr önnur

afftr a honum um þad stora formörchelse firir Kalmars leidangr i Sigurdar Jorsalafars tid. Jeg fylgi Monfr. radum her uti. Monfr. ma fritt gefa vice logmanni Pali at sækia þann arf mer kynni efftir Asu at vera tilfallinn og vænast minne fullmacht til sin, þvi her med hefr hann hana, og stili sem Monfr. vill; jeg skrifadi renteskrifara Söfren Rasmussen til þar um, at kaupmadrinn a Holminom villdi heyra vid Arinbiorn sialfan þar um, og þad hefr hann giort og svarad, at nær jeg vilde giora begering til ham þar um, þa vili hann giora þar i, alt þad hann kann, þa hann kemr til Island; nu kann Monfr. retta þetta, sem honum best synist. Hann lætr mig vita, hvad um Kaldaland sluttat er, þo þad liggi eigi a minum vegum. Statholder sagde mer og so þad væri fyrer, enn mundi lenda vid þad gamla. Jeg formerki Monfr. vill hafa plogreidskap þangat; modellen hefr Asgeir latid gera i litlu formi af tre, sem til lige med allri þeirri description sendist med fyrstu skipum; betr væri norschr drengr færi med og visadi þeim alt samen; bygg er þar best at saa, þvi þad kann seint saast og snemma haustast. Echi tvila eg upa, at kæmist þat i bruk, at þad yrdi morgum til gagns, serdeilis i sudrlandinu og um Borgarfiord, Arnes og Rangarvalla syslu og vidara. Catalogum Meiers boka man eg eigi betr enn eg ledi Monfr., jeg trui eigi doctor Sperling eda sira Jone; effter er hann ordinn. Præfationena upa Seriem giorer vel Monfr., enn excusatio hans upa hans flid, sidan hann fech confirmation, stendr i sinu gildi; fyrst veit eg hann hafde eigi storar gongr effter henni, og sidan jeg for i burt, eru tvo örk þrycht, þvi Ragnar lodbroch var þa buinn. Jeg vildi eigi giarnan Monfr. utileti or Analectis cap. 6, pag. 154. et conseqq. ur þvi, sem er um þrycht og var casserat; þad eru argument goed og þienlig. Monfr. getr til, at þegar jeg Seriem med athygli i giemmel les, þa muni eitt og annat firir koma, sem revisionem þurfa synist, og ennu onnur Analecta, enn allareidu giord eru bak bokinne. Eg kann eigi um þaug at dæma, fyrr enn eg hefi þaug seed, enn þad eg kann appositè innfæra i historiam Norveg., þad veit eg eigi, hvar eg skal setia, þvi vitæ Haraldz Gormssonar og Sveins kann eg eigi sia, at soledis apart undir þeim title kunni þrychiast. Jeg tvila eigi, at Monfr. hefr jo giort nochud registr yfir Seriem effter aftali, og þad hann ydermehre observerer her at vera forseed, þad lætr hann mig vita. I præfationem innfærer hann, at jeg hafi altid consulerad Monfr. og mik[it] forandrat effter hans radfærslu, og hafi notid

hans opera i at bokinn litalaust kunne þrychiast; mer hafi og eigi verit kostr a at consulera adra, i hvor godir antiqvarii þeir kynni vera, efftir sem einginn kann vera verseradr i þessum documentis, siþan þau eru aldrig facta juris publici, enn nu þyggi eg giarnan allra leidretting, sem sia hvar eg kunne hafa mig forseet. Jeg bad Monfr. at anleggia mina audmiuka qvediu til hans Excell. Her Walter og lata hann vita, at eg hefi verit um at upspyria þa svortu refa; jeg kann öngvann at fa a Jadrinum, þeir hafa verit þar fyrr nochorir fair, enn eru komnir ulfar, sem hafa drepit þa og eidelagt. Inn i Fiere sogn hefe eg ennu eigi sent Asgeir, þvi vice statholder kom her um þad bil hann atti at fara, og þvi forhindradist þat, og nu er folch at bua sig til sildfischeri, og teiknast eigi vel, enn þar sem hun glippir eins og i fyrra, sier her ut til hungr og dyrtid. Jeg hefi echi fisk til þriggia maltida at spitza mitt folch med og einginn annar, engan fisk fær neirn af sionum, til med er soddan vedr og langstætt, at i sex, ja atta vikr eru þeir under veigs millum Bergen og her, fischeri gengr nu eins her og a Islandi i fyrra, og folch kann eigi koma ut; þa þetta er ofur, sende jeg Asgeir inn i Fiere sokn. Jeg bad Monfr. at skrifa Hr. Walters fornafn og titil etc.

Jeg hefi nu fundit loca um Regnaldum Radbardi nepotem, sem militeradi Sigurdi hringi i bello Bravallensi, og so um Hialium og Scatium, sem var synchronus Olafi tretelgiu Wermorum regi pag. 316, enn bædi þessi argumenta kunnu vel hafa stadit cap. 9, þar þau voro innfærd, sva sem rationes at bevisa tidena med; jeg se og Monfr. hefr utilatid or fine cap. XI genealogiam fra Braga skaldi til Arinbiarnar hersis og mina explicationem þar efftr i fine cap. m. 16 og hann hefr giort til 12ta, og atskilligt annat og toblunnar alla vega. At Svafrlamar hafi verit tveir, colligera jeg þar aff, at ecki kunni Eyvor kona Arngrims, fra Fornioti tiunda, vera dottir þess Svafrlama, sem var dottrsonr Gylfa, þvi meyna eg, at millum þess Svafrlama og fodur Eyvorar, sem og mun hafa heitid Svafrlami, vanti lidi. Innlagt villdi Monfr. betr bestilla enn visurnar fordum til Hr. Peder Siv; vildi og lata mig vita, þa bokinn lefuerast, hvorninn hun verdr uptekinn, þo þad se þa litid vert, meir þa hun er af fleirum gegnum lesinn. Uggir mig arva sata[1]. Her med.

---

[1] Hentydning til den ildevarslende »arfasáta« i Njáls saga (kap. 124).

142. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 24. februar 1702. AM. 285, fol., s. 132. Ásg. Jónssons hånd.

Da skibet endnu ikke er afgået, lader T. dette brev medfølge; samme vejr, dog er nu kommet sildefangst. T. har drømt, at Series var færdig og at A. M. viste ham et eksemplar i duodez (bogen er i 4to), og at bogen blev dårlig optaget for Saxos skyld. T. véd dog, at han har skrevet overensstemmende med kongens (Fr. III.s) ønske og efter bedste overbevisning. Tilføjer nogle bemærkninger ang. forholdet til boghandleren og teksten i Series (om Angantyr).

Thil Arna Magnuss. af 24. febr., sem folgde det andet breff af 11. febr.

Monfr. ser nu af dato, hvad vedr og oleiligheit her mun hafa verit, þar brefinn echi hafa komist af; ellegar hefr gud hialpad landinu med sildfangst. I nott dreimdi mig Monfr., og at Series var buinn, og hann visadi mer hana in forma duodec, og at bokinn var illa uptekenn firir Saxonis skuld. Jeg echi kann effterkoma mins allernaadigste herra befaling, at skrifa effter islendskium antiqvit., ef eg skal fylgia Saxonem; hans Majt. hafdi hann, og hafde nochsom lesit hann i giemmel, enn approberadi hann echi, vort vildi hann vita, norsku Chronicu helt hann af; þad mer var befalat, vard jeg utskrifa og gefa raison upa þad jeg kunne. Hver truir þar af so mik[it] sem vill, firir mig er nog at hafa skrifad uprichtugt, þad eg finn firir mer. Monfr. heldr Libe firir, at forlikunen er upa $3^1/_2$ bok. Jeg sagde Monfr., hvad þar yfir yrde, vildi eg bethala a part, undir a jeg eigi at hafa. Nota p[ag]. 262. lin. 3 »aliqvot post Christum natum seculis« reponendum »altero« eller »secundo post Xm. natum seculo«; kynne þar i enda a paragrapho at setiast, at þetta se forseet, þvi þessi Angantyr kome eigi vid þann vid tolum um, sem in Hist. Norveg. skal demonstrerast, þvi Angantyr Arngrimsson var norskr og hans fader og faderfadir, þeir hafa hafft þeirra skip in sinu Botnico, og farid þangat til lands fra Halogalandi og siglt firir sinum Finnicum, og lagt þar inn til Aldeigiuborgar og gifft sig þar, þadan til Samseyar. I sinu Botn. let Hacon jarl sin skip efftir og for til landz til Þrandheims, so og Sverrir. Vidara med Peder Munch.

143. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 10. marts 1702 (uddrag). AM. 285, fol., s. 137—38. Ásg. Jónssons hånd.

A. M. bør snarest muligt gøre akkord med bogtrykkeren ang. Hist. Norv.; han har påtaget sig arbejdet med 1. del og forandrer forhåbenlig hvad der ikke stemmer med Series. Sender en rettelse til Series og gør indvendinger mod A. M.s ændringer; taler om eksemplarernes fordeling.

Thil Arna Magnuss. aff 10. martii. Extract.

At giora accord med bokþrychiara, þad fyrsta bokinn kemr fra censore; fyrsta part hefr Monfr. tekid upa sig, og trui jeg hann sialfr forandri þad eigi kemr yfir eins med Seriem. Jeg skal senda peningana nidr, nær jeg fæ bescheen fra honum. In Serie corrigenda: pag. 402, lin. 15 setr Monfr. »Ex hoc Gormo et Olafo Anglo coaluisse videtur Gormus Anglicus«, enn omitterar principale argumentum, þar jeg hefi conjecterat, at i stadin firir heimski muni þeir hafa lesid enschi. Jeg se og hvorgi enten hia Sigurdi hringe eda þessum Olafe, at Monfr. minnist a þann oschatterliga synchronismum um Ingiald og Ina, rex Vestsaxonum, sem honum er firir longu med ollum umstendigheitum sendt og appositius kunni koma her inn enn i Analectis. Enn þa conjecturam se jeg hann hefr aldelis rejicerat, at Erich barn mundi vera kominn af Knuti fundna, þvi hann var barn, og þad kann blifa þar vid; jeg referera mig upa þad bref jeg seinast skrifadi Monfr. til. Jeg skrifa Hr. Knud Thott til, at Monfr. leveri honum eitt exemplar, Arngrimr verdr og at hafa eitt, jeg verd hafa nochur her up a godan papir, jeg verd i þad minsta offerera vicestatholder Gabel eitt. Þegar justitz-raad Winding hefr censurerad, affordrer vel Monfr. þad og giör sitt besta med at accordera um þrychit; seinkar correcturunne i erratis Orcadensibus. Jeg finn eigi Eystein bela Svia kong i Serie, sem jeg þo hefi præmitterat chronologiæ Regum Sveciæ, effter Ragnar lodbr[och]. Jeg skil eigi þvi hann er þar utilatinn.

144. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 28. april 1702. AM. 285, fol., s. 140—41. Ásg. Jónssons hånd.

Beklager stærkt intet at have hørt fra A. M. og derfor ingen afgørelse at kunne træffe m. h. t. de med udgivelsen af Hist. Norv. forbundne udlæg. Sender et beløb til udgifter ved Series og en mindre sum til mag. J. Rasch. Berigtiger en rettelse til Series.

Thil Arna Magnuss. aff 28. april med Monsr. Peder Munch.

Aff 11. febr. med postinum var mitt seinasta, sem þo eigi kom her fra fyrir 24. ejusdem, siden med þessum sama skipherra Peder Munch af Naskov i Laalandi þann 10. mart, sem

hann hefr afsendt med einum skipherra vid nafn Hans Hans[en]. Þar innan i voru Asgeirs bref til Islands, hann hafde og skrifad Monfr. til þann 4. edur 5. jan. og hafde þo væntat eitt svar, enn eg se þad gengr eigi hradara enn vant er. Her veit madr echi at gera facit uppa nochurn lut, sidann mann eigi veit, hvert hann er lifande eda daudr; mer er þad nu so ohæglegt, at i steden jeg nu hafde kunnad med þessum manne ad senda so marga peninga Monfr. behofede til at accordera med eirn, sem vilde lata þrychia þa norschu historiu, efftersem jeg skrifade honum um, ef practicerast kynne, ellegar eff eg neydist sialfr at giora forlag firir alt saman, þa sendi jeg nu kun 60 rde., sem hann hefur i forrad, imidlertid hann gefur ordre effter fleirum og lætr mig vita oll umstendigh[eit]; sær sinne, og eigi vinveitt at virda folch i so langa tid eche svars, sem reide sig upa mann, og lata hann vada i reik i ollu. Monfr. vilde anname þessa 60 rixd. upa hina bokena, enn giora ser bethalt þat hann hefer utlagt upa exemplaria at lata innbinda, ellegar ef meira kann at vera þrycht enn su $3^1/_2$ bok, sem vid umtoludum, so og firir utlagda postpeninga, vilde og straxs schrifa mer til, hvort hann hefr fengit peningana; jeg sende og 10 rde. firir utan þa, sem eg bid hann vilie flyia Mag. Jacob Rasch[1] og taka hans qvittering firir; jeg kann eigi gefa mannenum ordre at lefvere honum þa, þvi eg veit eigi, hvert hann er i Kiobenhafn eda eigi. Nu trui jeg þad eina muni vallda brefa seinchun, at Monfr. mun hafa latid þrychia bak þad eg vildi, enn þar hefi eg errerat i, at eg hefi tekid Winetam firir Jomsborg, sem i odru opere verdr at corrigerast, hvar um in proæmio Metropolis Krantii pag. 30. et seqq. ex professo er skrifad af Davide Chytræo etc.

P. S. Jeg hafde og skrifad Monfr. adra fullmacht um þann islendscha arff, ef hann hefde svarat mer og eigi verit fullnægdr med missivet. Adieu.

145. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 16. april 1703. AM. 1057 IV, 4to. Egenhændigt. Af brevets hovedindhold foreligger tillige kopi med Ásgeir Jónssons hånd i AM. 285, fol., s. 203—5. Á. J. har fjærnet en del af T.s danismer og gengiver også ellers ikke altid originalen fuldt nøjagtig.

---

[1] J. R., senere rektor i Kristiania, f. i Stavanger, forestod i de nærmest følgende år trykningen af T.s skrifter. Se Biogr. Lex. XIII, 485—86.

Ønsker A. M. til lykke i hans vanskelige forretning, hvorom han fik uformodenlig meddelelse ifjor ved brev fra Helsingør $^{31}/_{5}$ og har derefter modtaget et andet, dat. Skalholt $^{16}/_{8}$ (intet af disse kendes). Det skete har, som A. M. formoder, voldet T. stor fortræd, hans arbejde ligger helt stille, og således vil det sandsynligvis blive, til A. M. kommer tilbage. Klager over, at det af A. M. gennem mag. Rasch tilbagesendte manuskript (vistnok af Hist. Norv. — i Torfæana opfattet som Series!) er så stærkt gennemrettet, at det giver forvirring; for så vidt T. forstår det, vil han dog følge hans anvisninger. Det oprindelig som appendix til Series planlagte afsnit om Gorm den gamle, Harald blåtand og Svend tveskæg (udg. 1707 under titlen Trifolium) har T. nu nedsendt til trykning, sammen med register til Series og korte Notæ; han har heri fremhævet, at Saxo, forledt af Islænderne, har forvekslet Otto I og II. Boghandler og bogtrykker klager stærkt over de mange på grund af omtryk udskårne blade i oplaget af Series, og det menes tillige, at bogtrykkeren skader salget ved privat forhandling af eksemplarer. (T.s Series Dynastarum et Regum Daniæ udkom 1702.) Det er besværligt at få kontrakt ang. trykningen af Hist. Norv. og Gronlandia. Bogtrykker Lauerentssen gør vanskeligheder ved opgørelsen af restoplaget af Orcades, kræver et løfte af T. om Noter til Saxo opfyldt og mener at have lidt stort tab ved Series. Dette værk sælges lidet, men vinder stort bifald. T. har privat fremhævet A. M.s værdifulde hjælp; ved udgivelsen af arbejder, hvori islandsk forekommer, er bistand af en dygtig islandsk antikvar nødvendig. T. har søgt at forklare boghandleren, at de mange omtryk i Series var nødvendige på grund af det vanskelige æmne, men at sligt ikke vilde gentage sig i de følgende arbejder. Ønsker, at A. M. må opspore vigtig oldlitteratur og nævner eksempler. — Om sine private anliggender vil han ikke skrive. Dr. Sperling har hentydet til giftermål med husholdersken; hun har længe været hos T., og hvis hun er villig, kan T. intet bedre ønske. Hentyder til en uenighed med amtmanden, som har beslaglagt nogle penge for ham. Det var, som han væntede, at han ikke nåede nogen arv efter søsteren Åsa, men hendes testament kan han ikke billige. Håber på brev med det snareste.

Citeret i Torfæana p. XVII—XVIII.

D. 22. maj 1702 havde A. M. modtaget kgl. ordre til at gå til Island og dêr i forbindelse med vicelagmand P. Vidalin som kgl. kommissærer forfatte en jordebog over Island og i det hele undersøge landets tilstand, hvorefter han mandag d. 29. maj tiltrådte rejsen. I de følgende år tilbragte han alene vintrene 1705—6 og 1708—9 i København, og da han 1712 hjemkaldtes, var opgaven ikke tilendebragt. Om foretagendets vidtløftighed synes overalt at have hersket uklarhed. T. skriver i et brev af $^{10}/_{7}$ 02 (til mr. Prael), at A. M. som har fået hastig kommission på kongl. forretninger udi Island, bliver der halvandet år.

Monfrere!

Jeg oscha hönum stærstu farsældar och prosperität med hans vanschelegar forretningar, saa bæde patria, Gud fyrst, och hans kongl. Maytt. kinne verda vel fornægd, och Monfr. thil stærsta berömmelse. Jeg fiech hans oformodeligt schriffuelse fra Helsing ør i fyrra aff 31. Maii, annad sidan daterat Skalaholti þann 16. Augusti; aff bádum haffde ieg þa glædi, att ieg saa

hans velstand, for resten aff þui fyrsta stærsta fortræd, sem och hann eche gat oriett thil, þui þar i liggur verchit i dai, och er echert vid giert sidan, list eche helldur a ad verde, fyrr enn hann kiemur thil baka. þa peninga hand sette nidur hia Mag. Rasch, heffe ieg enn nu eche feingid. Verdur eche helldur neitt giort vid Gronlandiam, munu þeir och bida Monfr. afftur komu. þau Manusc., sem hia Mons. Lerche eru, heffue ieg aldreg schriffad vm, enn þad hand leveradi Mag. Rasch, laa i Laalandi i allt sumar allt thil December manud, och heffuer Monfr. þad so vm vinglad, att ieg kiemst eche framm vr þui, sumt maculerat, sumt raderat, echert rectificerat, margar Notæ med bly, huad þær beþyda schil ieg echert vti, vtann þad hann eche vill ieg fære inn seriem[1] aff Donschum kongum, sem i Seriem eru adur innfærder, och þar i fylgi ieg hans radum, læt och þa konga thil Halfdanum Nigrum, och þa sem i Hervarar sogu och Ragnars sogum finnast thil Haralds harfagra, effter hans radum fylgia fyrsta partinum. Margt er nu vm vent och verdur meir, þui Sturlaugs saga er nu compenderud i einu capite, och so vil ieg giora med fleire, so materian verde eche lectori odiosa, enn þar med kortast mikid sa fyrste partur. Chronologiam heffe ieg þar effter likindum observerat effter synchronismis, enn þad er yffer siest, att Saxonis norschu kongar so vitt mogulegt eru eche setter i þa rod hia honum, sem mest liklegt þycher, ex. g. Haudur, Frogerus, Baldur vnder Odni och Hleri, enn þad er þo eche vel mogulegt, þui þad hann schriffar kann illa concilierast med vora scriptores. þann appendicem, sem vantadi thil Seriem, sende ieg nu vnder titel Dissertatio Historico Chronologica De Gormo Grandævo, Haraldo Cærulidente et Sveno Admorsæ barbæ, huar i ieg heffe nu observerad þad hvorugum ochar kom i hug, ad Saxo heffur eche neitt vitad vm Ottonem primum ad haffa christnad Danmorch, enn hlauped effter Islenschum och beschriffad þad strid, sem Haraldur kongur atti vid Ottonem secundum, þa Hakon iall var þuingadur att taka tru, och þad þeinchtu þeir verid heffde, þegar Haraldur tok christni, och þar aff er öll confusionen aff kominn, sem ieg meina med rokum sie demonstrerad; þetta sende ieg nu thil Liebe, med registre yffer Seriem och stuttar Notas, enn bæde hann och Assessor Lauerentsson klagar iammerlega yffer, huorleedis bokinn, materien,

[1] »seriem«, skrives af T. med versal.

er fordiorffud aff þeim þra riffildum a papirnum ad lata so offt vm þrychia, och bidia Gud att bevara sig fra soddan correctorum tidara. Liebe klagar och, att hann fær eche materiuna sellda, och att Assessor heffur latid leggia morg exemplaria vp och þau faae hann selld; enn þar thil true ieg eche hann haffue Monfr. thilladelse. Ieg veit þar echert aff. Hann schriffar att haffa bethalt þa 100 rd. thil Mathesium[1], vill eche framar leggia sig i þrycheri med historiam Norvegicam, fyrr enn hann veit, huad allt verchit hleipur, sem ieg eche kann ad giora facit vppa. Gronlandiam, eff ieg tek Islendschu burt, slær hann eche aff ad lata þrychia vti þyschalande, eff vid kunnum accordera; enn ieg tuila þad gange obrialad fyrer sig. Ieg vænte svar fra Mag. Rasch, ieg heffe bedid hann med þeim peningum hann heffur ad lata þrychia Gro[n]landiam, 300 exemplaria, toblurnar kunna sidan ad vtstichast. Ieg villde haffa verchit i drifft, hun verdur eche stærre en ein bok papir, so verdur þa historia Norvegica att bida thil Monfr. ankomst, sem ieg leingist miog effter, och verdur madur þa ad taka þau rad madur fær. Iohan Laarentsson klagar Guds klogu[2] eche ad kunna standa vid att faa mier min 200 exemplaria aff Orcadibus, þar hann haffue hafft so stora vmkostning med att eventyre þeim alla vega och haffue eche i Englande fengid sellt hia Mag. Brinc mehr enn 10, þau önnur haffue hann maatt taka i gien, ieg haffue reverserat mig att halda halffan schada med honum, enn nu gange þad vppa hann, ieg haffe och loffad honum Notas yffuir Saxonem, och hann haffue lidid storan schada vid Seriem. Enn mier þyche þetta heilobilligt, þar ieg heffe bedet hans[3] vppa attunda aar, enn halfft aar hlydir vaar contract vppa, enn þa schylde huorium restituerast sinn anpart. Notas yffuer Saxonem kann ieg eche betre giora enn i Seriem eru innfærdar. Enn huad schada hann kann haffa lidit vid Seriem, huorche schil ieg, eche helldur kiemur mier þad vid, þetta er nærsyne, sem Monfr. heffur firr sagt mier; hann begierer att þrychia þad sem ieg læt prenta, lika ad schaffa correctorem duchtugann, þui ieg heffe bodet att gieffa 4 rixd. fyre huora bok papir rett þrychta, sem hann sialffur schal standa fyrer, hann bydur mier och ad lata vtsticha Gronlands tofflur, enn ieg sie echert profit att handla

---

[1] Assessor D. Mathesius. [2] »klogu« A. J.; »klaga«, som det synes, T. [3] »hans« A. J.; han*n* T.

med ham. Series schal ellegar haffa storan applausum, schriffar Liebe mier thil, þo exemplaria gange eche vt; hann leingist effter registre och appendice och meinar hun gange þa betur vt, þad er nu ferdugt. Ieg sende Estatz-Raad Bendtzon eitt exemplar, hann och Doctor Sperling schriffudu mier thil och leggia mikid hros vppa bokina. Ieg þacha Monfr. fyrer hans bistand hingad thil och heffe bæde schriffad Liebe[1] och Winding thil, att þar sem Monfr. heffde eche verid, heffde hun alldreig ordit so þrycht, och eche sie ad vænta neitt, sem Islendscha er i, verde riett þrycht, eche þo þad heila Collegium i Suiþiod, vtann þeir haffe eirn Islendschann, och þo eche vtann þann sem er verseradur i Antiqvitatibus. Enn hia Liebe excuserade ieg, þo so titt haffue verid sundurriffid, þui þad være perplex materia och þar aff morg conferentz i millum ochar, och þad vid sidan komum saman vm, þa vard hitt þar effter ad forandrast; enn i historiunum, sem hier effter þrychiast, falle eche saadan titt for, þui sieu þær betre ad þrychia. Nytt er hiedan echert ad schriffa, þad fær Monfr. fra Copenhaffn. — Þar sem Monfr. fær nu nochrar antiqvitätur, communicerar hann mier vel; lychuleg reisa, eff hann kinne ad vpforscha Skioldunga sogu eda Ara froda vm Danscha konga eda þad sem vantar i Haralds hildetannar sogu eda Knytlinga sogu vppa pergament, eda Þorhalla spa, eff hun heffur verid annad enn ens rationis.

Vm[2] mitt privat dont hier vil ieg eche schriffa. Doctor Sperling oschar mier luchu med nytt gifftumal, enn su osch er god, þo er þad enn nu eche frammkomid; ieg veit hann meinar med mina huusholdersche, som vid thil forna hoffum talad vm, þad kandsche, kand vel schee, end stendur thil beggia ochar formyndra. Hun heffuir nu leinge verid min. Er Gied hennars, kand aldrig betra verda, och þa kys ieg aldreig betra. Ellegar er ieg kominn i nochra þrætu; varde vor Hamond, Haflide formand[3], heffur och end nu blæs ad þeim kolum, þo hann heffur loffad mier venschab, fyrr enn vid komum i tal þar vm, sier vt thil langdrechtigheit. Hann heffur 224 rixd. i arrest aff minum peningum, vænte sier vist steich þar aff, þui hann heffur appetit, enn þo hann feinge þa och allt huad hier vexs i þessu ampte, trui ieg eche þad sidie [!] hann. Han laa leinge i

---

[1] Liebe interlineart, over et overstreget »hönum«. [2] Herfra (Vm) til underskriften incl. ikke indført i kopibogen og af T. skrevet som et eget afsnit med ny pen. [3] Hermed menes amtmand Hammond i Stavanger.

Kopenhaffn. Tuisvar sinnum kom hungurbros i þormod, och beggia gang effter siugdom och langa fostu. Ieg schriffa nu eche mehra þar vm, fyrr enn ieg veit Monfr. er kominn i gien, þa veit ieg hand bestiller mier þær vnderretningar fra Cancelie och Cammeret, sem ieg heffe fornoden hier vti. Odrum trui ieg eche þar thil, læt þvi allt slunta, och passa tidina. Monfr. schriffar mier nu vel thil fra Islandi med fyrstum schipum och lætur aderessera thil Mag. Rasch, almæ[l]t tidin[d]e, hand saluterar Biscupenum Mag. Ione och Sira þorde a Stadarstad. Ieg gat alltid thil þess, att aff arffue effter Asu munde ieg eche mehr faa. Enn vara atte Hans Vilhialmsson mig ad vm hennar dauda. Ieg sorga þar eche mehr fyrer, ad ieg miste þann arff, sem ieg alldreig vænti mier. Er glad, ad hun do vel och vel komst i sina gröff, þui aff Hans Vilhialmssyne haffde hun ongva stora adstod ad vænta. Enn hun haffde giort sig sialff omynduga och red eche fyrer att selia sinar iarder, þo neid heffde a leiged. Ieg veit eche, nær þetta breff mun komast framm, þui schip sigla hier fyrer by. þad liggur nu thil taks. Vil so affbriota och oscha hönum allra virta och forbliff Monfr.

hulde vin och þienari
altid
þormodur Torffuason.

Stangeland i Carmsund
þann 16. April 1703.

P. S. Hann schriffar mier vel thil med fyrstu schipum.

146. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 24. avgust 1703. AM. 1057 IV, 4to. Egenhændigt. Tillige kopi i AM. 285, fol., s. 217—20 med Ásg. Jónssons hånd; kopiens beskaffenhed er som under nr. 145 angivet. (Datering og P. S. med Á. J.s hånd.)

Dette brev har været indlagt i en skrivelse, helt igennem med Ásg. Jónssons hånd — med udskrift »Velædle og Velbiurdige Arnas Magnussen Kongl. Majts. Archivsecreterer og Professor Philosophiæ et Antiqvitatum Danicarum thienstl. a Kiøbenhafn«. Indholdet er 1. Kgl. ordre til T. (Vejle $^{12}/_{7}$ 1703) om redegorelse for de til ham udlånte islandske manuskripter fra det kgl. bibliotek og disses snarlige aflevering (Paraferet D. Wibe), 2. T.s svar til bibliotekaren, justitsråd Wolfen ($^{13}/_{8}$ 03): De udlånte manuskripter er fra 1664 og 1682 (ingen, som formodet, fra 1663). Håber næste år selv at rejse til Kbh. og da at kunne medtage manuskripterne; vil da begynde trykningen af Hist. Norv., hvis III. del nu er næsten færdig, I—II. er under censur, IV. er i udkast — hertil behøves materiale fra arkiverne, da de islandske dokumenter intet giver efter 1263. Lader imidlertid trykke Gronlandia antq. (som er under censur), Register og Notæ til Series, Dissertatio hist. chron. over Gorm — Harald — Svend tveskæg, hvori adskilligt om kristendommen i Danmark og om Jomsborg. »Tvende

manuskripter har archivsecreterer Arnas Magnussen, som correcturen ved Seriem, der dend bleif thrøckt, forestoed og dem behøvede, nembl. Annales anepigraphos (Annales regii, Gl. kgl. sml. 2087, 4to), som der nogle gange citeris, og Calendarium ἀκέφαλον (Rímfræði, Gl. kgl. sml. 1812, 4to). Dem med andre, som iche hør hans Majst. til, har hand nedsatt hoes Sr. Jacob Lerche (postmester i Kbh.), som jeg kunde der affordre, mens i denne tid har jeg iche tørt det eventyre for caper«. Vil næste år forespørge, om manuskripterne må voves over søen.

Hovedindholdet af T.s brev til A. M. er:

T. formoder, at A. M. er kommen fra Island, og han har så længe opsat affattelsen af indlagte supplik, da han tiltror A. M. bedst at kunne befordre den. Et ældre brev henligger hos mag. Rasch og vil blive leveret A. M. sammen med dette. Til R. er også sendt register og notæ til Series og den dissertatio, som burde have fulgt Series. Men nu gør boghandler Liebe vanskeligheder, som han håber A. M. vil klare. Både L. og assessor Lorentzen har erklæret, at de ikke vil trykke noget, som A. M. skal dirigere; T. mener dog, at direktionen nu ikke behøver at blive synderlig indgribende; klager over Lor.s nærighed ved afviklingen af Orcades-oplaget. Refererer i anledning af den indlagte supplik udførlig en strid med amtmand Hammond om T.s kavtion for en pludselig afdød fæster under Stangeland; mener, at H.s vægring ved at udlevere det T. tilkommende beløb af boet er grundet på pengegriskhed. Vil gærne have en kopi af amtmandens instrux for at se, hvor vidt hans myndighed går. A. M. kan formodenlig gøre udlæg for det missive til stiftamtmand Powisch, som suppliken begærer. Ang. sine forestående arbejder henviser T. til sin beretning til justitsråd Wolfen, berører dog nærmere kobbertavlerne til Gronlandia. En Gronlandia vil også Arngrim (Vidalin) skrive og har bedet T. om oplysninger, men da T.s arbejde allerede er under pressen, kan han ikke hjælpe ham. — Vedlagt er, med Á. J.s hånd, en »Memorial yfer forskrefne« i 10 punkter.

Stangeland d. 24. Aug. 1703.

Monfrere!

Ieg vil nu vænta, att hann sie kominn fra Islande, þegar þetta brev kiemur framm, och þar fyrer heffe ieg so leinge haldid vp ad schriffa och frammdraga indlagda supplic, þui ieg treiste aungvum so vel hana i stille ad befordra, so þad kome eche hier vp thil forna, enn Monfr. Ieg schriffade hönum thil þann 16. April och sende thil Mag. Rasch, kom for sent, nu mun hann levera þad med þessu. Sidann heffue ieg sendt hönum Register offuer Seriem med faaum Notis och Dissertationem Historico Chronologicam, sem Monfr. vel heffde latid þrychia med Serie, och er accorderadur vm med Mons. Liebe, enn nu difficulterar hann allt saman, och registret, sem hann heffur sialffur schundat vppa, ad mætte straxs sendast, so bokinn kinne þess betr att ganga vt, seigist hann eche kunna vnder 50 Rixd. att giora ferdugt og þo eche fyrer Paascha. Enn vm dissertationem talar hann eche, och vill þo ieg afftur schulle

þar vppa forstreche ham et 100 rixd. vtann interesse vppa eitt aar. Ieg heffue eche viliad svara hier thil, fyrr enn Monfr. kiemur thil baka, þui ieg meina hand sialffur maintinere sina contract med mannin bæde med registrit och Dissertationem, sem Monfr. nu sier aff minu svare thil Her Iustitzraad Wolf ad verdur att fullkomnast fyrir næstu[1] Huitasunnu, eff eche fyrr. Ieg suara hönum nu hier med, ad Monfr. dragis vel med ham þar vm sem þeir eru forlikter. Huorche hann eda Assessor Laarentsson vilia þrychia eda þrychia lata, eff Monfr. schal dirigera þad, enn i þessu bid ieg öngva adra direction vm, vtan ad efftir siá, eff errores i Dictione och i Materia eru nochrer, att þad mætte forandres, och eff fortiora argumenta eru thil þad mætte thil setiast, och eff oriett er burttakast, enn i methodo echert. Monfr. veit þo vel, ad hann effter voru vmtale heffur och þetta vnder henderne, sem Seriem vid kiemur. Belangende Assessor Laarentsson, þa kiemur hann med vformodende instancer, att eche kunne levera alla[2] exemplaria, þui þad haffe kostad hann saa mikid att senda þau thil England[3] och annarstadar och eche feingid mehre selt hia Mag. Brinch enn 10. En huad kiemur mier þad vid, effter aatta aara bidlund: heffde hann þa straxs effter contractinne feingid mier þau, þa haffde[4] ieg leinge sidan stadit min egen brast. Ochar contract stod eche lengr enn vppa halfft aar, Monfr. heffur[5] mina hönd at giora affordring vm þad. Nu bid ieg hann vilie giora enda þar vppa och endelega heyra, huad hann prætenderer[6], hand sannar Monfr. iudicium vm syna nærsyne.

Su fornemmesta forretning er med inlagda suppliqve. Sökinn henger saa sammen, att hier bio eirn svenschur madur vid strondina, sem fiech þa konu, sem Rasmus i Coparvikinne atte, och bæde hoffdu þienad hier, hun do, och þeir sem voru setter i Aaber-Raadmands Court Höyers stad, sem Vice stadtholder Gabel haffde suspenderat, sampt byfogeden och byschriffarin hielldu hier schiffte. Su halffa boe liop sig thil 418 Rixd., och sem offurformyndari villde taka voru, sem manninum þotte sier thil schada vera vurderat, þui þad var mest fischevara, sem hann ætlade ad færa nidur thil Danmorch a sinne schutu, lanade ieg manninum alla þa peninga, huar med hann leiste[7] boen; peningarner voru baarner nidur thil þeirra hier fra huusenu, och þeir

[1] næstu? næsta A. J. [2] oll A. J. [3] Englandz A. J. [4] hefdi A. J.
[5] hafde A. J. [6] prætenderar A. J. [7] innleiste A. J.

toldu þa och annammede, sem och sialffur aaberformynderen med sin hand schrifftlega vitnar. Hier var eche stemplet papir, och varade leinge thil þad fiechst; þa þad kom, gaff madurin hanschrifft, soknarpresturin och annar hans naboe med þeirra hond och signeti haffa vnderschriffad. Þremur dögum þar effter, sialffa Huitasunnu, þegar ieg och mitt folch voru vid kirchiuna, deyr madurin hastuglega vtan foregangande siugdom. Þa ieg kiem heim, læt ieg och lensmannin beseigla boen, och eirn annar sette signet þar hia, sende saa straxs bod þeim, sem fyrra schifftet forvoltudu. Byfogeden kom fyrst alleina, sette sitt zignet hia vorum och eirn mann thil baka, sem vartade boena. Þegar þeir komu nu aller saman, protesterade ieg, at mier kiæme thil ad hallda schifftet effter Norsche Lovbogs thilhold pag. 758, effter som manden bio hier a grundet. Enn stadholder Gyldenlove heffur refererad sig vppa kong C. 5. befalning, att þad schyllde halldast vid sorenschriffarana sem thil forna, enn veit eche, huort þad var aff itzige konge confirmerad; thil med var þesse madur Borgari. Ieg læt þa sök vera odisputerada þennan gang. Ieg lagde hans handschrifft vid minn fuldmechtugann i riette, blev accepterud, paaschriffen[1] och minum fuldmechtugum leverud, mier och giort vdleg for och gieffen lodzedel paa resten och loffad med fyrsta att bethale[2], sem þo eche bleiv effterkommit. Endilega kiemur amptmand Hamond fra Kiobenhaffn hingad, fiech hier mat och lante minn bát herfra thil Stavanger. Asgeir fylgde med hönum att affordra peningana. Hann var hier so fornægdur, ad þa vid schyldum, sagde hann vid schylldum vera viner och ieg schylde finna þad i gierninginum. Asgeir heffur lodzedelen och þeirra revers med sier, enn hin obligationen, sem madurinn haffde mier gieffid saa daudi, var forekomminn, effter sem ieg ingen acht gaff vm hana, annad enn thil cassering; þeir leverudu Asgeiri peningana so nær sem 60 dale, enn gaffu hönum forhaabning thil ald resten, thil hann leverade þeim alla peningana thil baka. Sidan voru aller peningarner beseiglader och setter hia einum borgara. Enn Amptmanden tog þa straxs alla i sina forvaring och helldur þeim enn nu, indthil su obligation kiemur framm, sem sa daudi gaff, sem nu er eche thil stede, och ieg veit mig eche schyldugann ad forvara, sidan þeir med vdleg och revers haffde

---

[1] paaskrifuen A. J. (paaschriffud T.?). [2] betala A. J.

fornægad mier. Nu er status qvæstionis, huort ieg schal þar fyrer haffa forbrytt mina[1], att ieg eche forvarade þa obligation, sem þeir hoffdu fornægd mier fyrer, och thil huors þeir schulu vera forbrotner. Þar vppa verd ieg att begiera commissarios. Enn ieg vil þad eche enn nu, enn fyrst faa þeirra forretningar vnder allra þeirra hendur, enn þeir vilia eche vt med þad, huor ieg mun þo finna nochut mier thil nyttu[2]. Amptmand Hamon schriffar mier thil, ad su dauda hönd schule eche accordera med þeim höndum och hans naffne hann haffde adur schriffad; þar vppa steffnde ieg thil þings stulchunne, sem talde peningana, konunne, sem bar þa nidur med honum, heimilis qvidar vitne[3], och vitne[3] sem heirdu hans bekiendelse, kort fyrr enn hann doe, att ieg heffde lanad hönum þa peninga och hann var mier þa schylldu[g]r. Amptmanden villde eche lata þau prov taka, sidan þeir, sem schifftet forvaltade[4], eche voru steffnder, i huor vel ieg meinte su sok hrærde þeim eche and, enn helldur confirmerade þeirra verch, att þeir heffde giort riett vtleg. Bleiv saa þau prouff spillt þann tima. Sidan bekostade ieg sialffur þing och schriffara, och sidan haffa aller giort sinn eed þar vppa. Saa er schullden bevisud, þo ieg heffde aldreig hafft neina obligation, och nær ieg haffde so sicher vitne, huad schyllde mig þa draga thil att lata schriffa adra obligatiu vppa hann. Enn þetta þora þeir eche att seiga, þui þeir haffa sialffer accepterad obligatiuna och giort vtleg, och verda eche vel myndugir sidan, eff þeir ganga þar fra; thil med er presturin och annar danumadur, sem heffur vndirschriffad; ieg heffue och saa mandsens hond och adra bevising sichra vm þesse richtugheit, sem ieg læt mig eche merchia med, firr enn a liggur. Þetta allt villde Monfr. hallda hia sier sialffum, enn bar befordra supplicatiuna; sidan mun ieg verda ad begiera commissarios. Peningarner eru sichrer hia Amptmand, þo ramenta falle aff vegna vmkostningar, sem mier vppa færis, huad sem ieg fæ i gien. Saa fiell sa store vinschapur vt. Madurinn vænti sier grunchur, enn þad fellur eche saa beqvemligt fyrer mig. Hann lætur sig och merkia, ad hann haffue med öll schiffte ad bestilla. Monfr. giorde vel, eff hann vtvegade och sende mier copie aff öllum[5] hans instrux, saa veit ieg, huad hann heffur ad seiga, och huad hann birlar folche inn; hans nalgur er merkilegur

---

[1] forbrotid m. peninga A. J. [2] hvar . . nytte A. J. [3] vitnum A. J. [4] forvoltudu A. J. [5] allri A. J.

sine fundo. Vm Norscha historiu kann ieg nu echert schriffa. Monfr. sier mina resolution thil Bibliothecarium ad aare; kinne Monfr. i midler tid finna god anslag, være vel. Þetta iöffurs Missive thil stifftamptmand Paavisch villde Monfr. sialffur leggia peninga vt thil. Ieg veit hann er nu eche slippur. Ieg meina ad senda peninga thil hans per vexsel thil þess ieg behoffa þar nidre, ieg heffe eche vitad adra ieg kinne senda þa thil. Hann heffur sialffur leverad peningana thil Mag. Rasch, sialffur villde hann och hallda reikning med hann, och endelega saa Gronlandia befordrist; tvær toblur, mina och Mag. Þordar, vil ieg bekosta ad vtstinga, su Hollendscha mun vera ad faa, saa som su sem Amstelodami excusa A° 1666, och önnur, sem hier er eche innfært, charta Mazannianæ [!] bibliothecæ cum hac inscriptione »Hæc Delineatio facta est per Martinium filium Arnoldi natum in Hollandia, civitate dicta de Briel, qvi bis navigationem ad insulam dictam Antiqvam Gronlandiam tanqvam supremus Gubernator instituit Annis 1624 et 1625«. Mag. Arngrimur schriffar mier thil, ad hann vilie schriffa Gronlandiam, och sender mier delineationem vppa hans capita, och bidur mig vm Arngrimi Gronlandiam och Gronlendinga þatt, enn sidan min er vnder prælo, veit ieg eche hönum sie gagn ad þui[1]. Ellegar þiena ieg honum i aullu ieg kann. Nu man ieg eche fleira. Vænte breff straxs Monfr. kiemur med almæ[l]tum tidindum fra fædernelandet och catalogum offver þau nyu documenta sem hann heffur vp spurt. Hier med þeim hoyesta befalet, med flittugst heilsan fra Asgeire forbliff Monfr.

hulde ven och thienner alltid
Þormodur Torffuason.

P. S. Jeg heff skrifat um skiffte her ved stranden, at jeg effter loug, 5 bogs 2 cap., 91 art. vilde holde mig der til; mens Gyldenleves resolution setter jeg her hoes, om Monfr. har dend iche.

Herefter følger i Ásg. Jónssons afskrift Gyldenløves meddelelse til amtmand Powisch (»Povisk« A. J.), Kbh. $^{7}/_{6}$ 1690, om en kgl. resolution, hvorved dispenseres fra Norske lovs bestemmelse om, at skifterne på landet skal forestås af amtmændene eller husbonden selv, eller deres fuldmægtige, — således at de som tidligere besørges af sorenskriveren.

[1] Arngrim Torkelsson Vidalin, rektor i Nakskov, sønnesøn af den lærde A. Jonsson V., udarbejdede både forslag til Islands ophjælpning og et skrift om Grønland.

Memorial yfer forskrefne.

1. At promovera suplicatiuna, sem bestaar i Kongl. Majts. missive til Hr. Estatzraad og Stifftamptmand Paavisk, at hann med Kongl. Majts. ordre mætti instruerast, at skiffteforvalterne og byskrifarinn undir allra þeirra hendr og zigneter mætti levera mer rigtuga fullkomna copiu af þeim tveimr forretningum og skifftabrefum efftir Önnu Rasmus dottur og hennar sista mann Knud Pedersen, sem þeir her i Koparvikinni a° 1702 forrettudu, firir betaling, effter lovens taxt, utan uphold. 2. At Monfr. vilie udvirka mer bædi af Rente Cammer og Cancelie copie af ollum amtmands instrux firir mig sialfan til effterretningar. Þad kann ske bædi Mons. Söfren Vesteson og Monsr. Peder Rasmussen eda þeirra þenarar befordre, þarf öngva [*sål.*] under, einasta mer til effterretningar. 3. At fornemma, hvorninn sa postur i Norsku logum a at forstandast um skiffte forretningu þeirra sem bua upa proprietariernis grund, i Danmark heyrir þeim þad til, og synis saa i Norge at vere meent, effter þvi proprietarierne eiga sialffer at svara til skatta, ef hinir eru eigi sufficiant, so er þeim unnadr sa rettr, enn at sa gamli Gyldenleve hefr effter C.5. ordre þad ödruvis fortolchat, er eigi confirmerat af þessum konge. 4. At forheyra sig hia skinsomum monnum, hvert jeg var skyldugr at forvara þa obligation, sem jeg var fornægdr fyrir. 5. Hvad nærmaste vegr er um þenna process at færa, effter sem þeir vilia endiliga færa mig til at procedera firir mitt eget, og om amptmanden, sem peningana hefr til sin tekid, bör iche sialfr at skilia sig af med þa, og ef þad er eigi so gott sem arrest, at þeir hafa tekid peningana fra mer, og börde þa sialfir effter logunum at forfylgia þeirra arrest. Nota amptmadrinn seigir i sinum brefum til min, undertiden þad se arrrest, undertiden seqvestration, undertiden depositum, undertiden at þad se echi arrest, enn sokinn heinger so saman, at firir peningana upa 60 rdr. nær hefur Asgeir qvitterat, so hefr amptmadurinn þa mina peninga, enn Asgeir var eigi sva vitr, at hann beid effter arresti, enn leveradi peningana fra ser i forvaring, sem hann med þeim beseigladi, og voro feingnir einum borgara, enn siþan toku hinir þa og leverudu amptmanninum þa; hvat þad kom honum vid, vildi jeg sia af hans instrux. Þad þar um. 6. At taka exemplaria Orcadum hia assessor Johan Lauarentzen. 7. At beþenchia besta veg, hvorninn norska historia kann

þrychiast. 8. At drifa Liebe til at halda sina contract og lata straxt þryckia indicem oc Dissertationem; þar um skrifa jeg honum nu til. 9. At efftersia Gronlandiam. 10. At Monfr. vilie utleggia peninga firir mig til expeditionen af Cancelienu.

147. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 11. september 1703. AM. 1057 IV, 4to. Oblatsegl. Hele brevet (incl. underskrift) er med Ásg. Jónssons hånd, men tillige foreligger dennes kopi i AM. 285, fol., s. 227—228.

T. har erfaret, at trykningen af Gronlandia, under forskellige påskud, bestandig udsættes, hvorfor han beder A. M. tage sagen i sin hånd, igen tage til sig de mag. Rasch leverede penge og, om nødvendigt, selv gøre udlæg.

Stangel. d. 11. 7br. 1703.

Monfr.!

þann 24. aug. skrifadi jeg honum til langa þulu, þo jeg einginn tidinde fra honum hafi; nu heyri jeg, at Gronlandia er enn þa echi begyndt at þrychiast og þat firir einar og adrar excusationer, sem mer koma framandi fyrir, þar firir skrifa jeg nu Mag. Rask til, at þar sem Monfr. kemr, þa honum alt saman at ofverlefvera, og bid Monfr. vildi taka þad under sitt vængiaskiol og lata þrychia foert, og þar sem Monfr. tekr þad til sin, saa tekr hann og peningana hia Mag. Rask, sem hann sialfr lefveradi honum, og giörer reikningskap med hann. Finnr hann sig nu so aurasterkann, sem jeg iche efa, at hann kann leggia ut nochud, var vel, jeg skal senda honum peninga i gien per vexel. Her med dend høyeste befalet og stedze forbl.

Monfr.
beredvilligste th.
Thormod Torffuesen.

Velædle Velbr.
Arnas Magnussen.
Kongl. Majts. Archivsecreterer og
Professor udi Kiøbenhafn
thienstl. a Kiøbenhafn.

148. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 25. marts 1704. AM. 1057 IV, 4to. Egenhændigt med undtagelse af udskriften. Kopi i AM. 285, fol., s. 243—44 med Ásg. Jónssons hånd (hvor dog slutningen, fra »Nu fellur« (s. 388_{34}) ikke er indført). Rødt laksegl.

Da intet brev fra A. M. er modtaget forrige år, ser T., at han har villet bruge »jus talionis«, fordi han selv ingen breve modtog, hvad dog ikke er T.s skyld, som A. M. vil se, når han nu modtager de tidligere skrevne. T.s sag med amtmand Hammond er endnu ikke tilendebragt, men T. håber på en god udgang. Trykningen af Gronlandia er begyndt, men hvorledes det går med de andre nedsendte arbejder, ved han ikke; mener, at A. M. har forpligtelse til at klare Orcades-tvisten med ass. Lorentzen. Arngrim (Vidalin) har været i vinter i Kbh. og indgivet adskillige forslag. T. har hørt, at A. M. har fået hele hestebyrder af oldskrifter, venter en fortegnelse derover; ønsker meget, at noget af Skjöldunga var deriblandt eller en »Þórhalla spá«, som biskop Brynjolv Sveinsson talte om, men som dog måske kun er en indbildning (sml. J. Þorkelsson, Digtningen på Island i det 15. og 16. årh., s. 481). Så snart T. får besked på, om han må nedsende de kgl. manuskripter, rejser han til København. Det berettes, at A. M. bliver endnu en vinter på Island; T. ønsker ham alt godt og forstår vel, at alle landets fjærdinger ikke kan undersøges på to år; hører, at A. M. har bot på Holar i vinter (dette er urigtigt, A. M. boede under sit ophold på Island bestandig på oens anden bispegård Skalholt) og agter sig til Østfjordene. T.s tilstand er uforandret: han stunder fra verden, A. M. til — måttte det for ham lykkes på det bedste.

Monfrere!

Ieg haffde[1] væntad mier brev fra hönum i firra, enn ieg sie nu sidar, att effter þui hann fiech echert fra mig[2] villde hann bruka ius talionis och bithala med sömu mynt. Vær heyrum þo præceptum »vince malum bono«, enn kand sche limiterum, so vitt vaares respect thillader, þo ieg meine hier er eingin far þar fyrer, þui þo hann heffde eche sett segl i top i þeirre sök, heffde hann þo verid same madur. Nu true ieg hann þo faae ad vita, att ieg eche heffe þann tima forsomad att schriffa hönum thil, þa Mag. Rasch sender hönum mitt breff, sem þa var schriffad, och hitt annad i firra haust, þa ieg vænte hönum hingad. Vel kunne hann þeinchia, þann veg hier er i millom och Cöpenhaffn, och vind sem milleferdar-skip hefftast med, att margt annad kunne haffa a mille farid enn ovilie och forsömun. Mitt fyrsta var aff 16. April, sem ieg veit Mag. Rasch sender; þad var timalega nog schriffad, enn naadi þo eche schipum. Saa vænte ieg Monfr. vt i firra, þa schriffade ieg honum aff 24. Augusti, huor aff hann sier mitt thilstand, sem enn nu eche er thil enda, þui þa ieg so leinge hinchrade effter Monfr. ankomst, och vard eche aff, brukade ieg öngvan patron, enn liet leggia mina supplic i Cancelied veed Mag. Jacob Rasch, huor vti ieg bad, att mier mætte leverast gienpart aff badum

[1] hefdi A. J. [2] mer A. J.

schifftabreffum hier i Coparvikinne och Her stifftamptmand Paavisch att thilholdis[1] mier þar i att assistera. Min suppliqve er hönum thil sendt med ordre att assistere mier effter lov och billighed. Þad heffur dyrat leinge, nu haffa þesser schiffta-forvaltara[2] loffad att lata mig þad faa innann þessa maanadar vtgang. Enn þa kiemur vppa mig reisa thil Kiøbenhaffn, saa allt verdur ad liggia nidre. I midler tid heldur vardi vor[3] peningunum hia sier, stendur thil þrætu. Nu er þetta eche lengra komed; ieg vænte, þo nochud dyre, godrar vtleisingar vm sider. Vidara aff minu breffui i fyrra, mitt seinasta var aff 11. 7bris. Ieg true hann sende nu öll þesse breff thil Monfr., och þar aff sier hann, huert mier heffur geingid v-vilie thil. Gronlandia er nu i þrychie, huad sem lidur vm dissertationem vm Svein Tiuguschegg och indicem hia Liebe veit ieg iche. Sama er enn vm Orcadum exemplaria hia Assessor Laarentsson. Ieg þychist eiga thilgang hia Monfr. þar vm, þui hann urgerade, att ieg transporteradi þa sök thil hans, och vard iche mehr aff; þo mun þad faa godan vtveg, eff madurin liffer. Arngrimur heffur verid i vetur i Köpenhaffn; heffur angieffed adschilligt, enn ieg eche veit mehra þar vm. Ieg heire Monfr. heffur nu feingid heilar kliffiar aff Antiqvitatibus, catalogum þar vppa vænti ieg mier sampt assistence i minum sökum; heffde Skiold-unga saga vpdagast eda god fragmenta þar aff, qvantus thesaurus. Þorhalla spa var i hoffde M. Bryniolfs, enn ieg meina sie chimera. Huad nytt passerar, lætur Monfr. mig vita; ieg vænte mig nidur thil Hafniam med Guds hialp med fyrsta, enn kann iche schee, fyrr enn ieg fæ suar fra Iustitzraad Wolf, huert iöffur vill ævintyra bækurnar i þessarre tid yffer sio[i]n; ellegar heffue ieg bodit mig thil att levera þær thil Her stifftamptmand Paavisch. Vænte svar thil Pindsdag. Hier seigist Monfr. mune enn nu verda eirn vetur a Islande; ieg oscha thil alls gods framgangs bæde patriæ och hönum, þad er mier kiærast. Ieg veit vel, ad aller landsins fiordungar kunna eche a tveimur aarum ad yffer siast. Ieg heire Monfr. mun haffa gist a Holum i vetur, ætlar a Austfiordum thilkomande. Nu fellur eche mehr hier; ieg er i sama stande sem thil forna, stunda fra veroldu, Monfr. thil, sem best mætte luchast. Hann vill vera saa godur och heelsa godum vinum fra mier, serdelis Biscup Ione och

[1] til haldast A. J. [2] forvaltarar A. J. [3] d. v. s. amtmanden.

sira þorde a Stadarstad. Vera saa sialffur þeim hæsta befaladur, sem altid forbliff

Monfr.

Stangeland i Carmsund plichtviliugstur vin och þienari
25. Martii A° 1704. þormodur Torffason.

Velædle och Velbiurdige
Arnas Magnussen
Kongl. Majts. Archivsecreterer og
Antiqq. Danicarum Professori publico
udi Kiøbenhafn
thienstl.
a
Skalholt bispegaard.
udi Island.

149. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Kirkjubæ kloster 25.—26. september 1704. Access. 8. Egenhændigt. Rødt laksegl. Torfæi påtegning »Aff A° 1704 aff 25. 7b. bekommet d. 9. Decemb. fra Arnas Magnusson«. Enkelte bogstaver er bortsmulrede.

A. M. har denne sommer modtaget 3 breve fra T. dat. 1703 og 1 af 1704. T.s formodning om, at A. M. ikke har skrevet på grund af misstemning, har intet på sig, men folks overløb optager bestandig hans tid. Her er han 7 dage fjærnet fra havnen og frygter for, at skibet skal være afsejlet; han vilde også helst nu undlade at skrive, da det ikke kan være T. til nogen nytte. Han føler sig som i fængsel og kan ikke slippe bort i 2–3 år. Om T.s forretninger er det derfor unyttigt at skrive, men bægge forlæggere unddrager sig utvivlsomt med urette fra indgåede forpligtelser; T. véd, at A. M., så længe han kunde, har arbejdet for ham af et oprigtigt sind, hvad dog til fulde er vederlagt. Af oldskrifter har A. M. væsenlig kun fået en Olav Trygvesøns saga (vistnok A. M. 53, fol.), 2 blade af en gammel latinsk Hungrvaka, hvoraf han har 2 blade i København (tabt fragment?), og nogle gamle breve — alt er forlængst borte, og det tilbageblevne råddent og ødelagt. Håber, at T. intet har imod, at han nu skriver til mr. Lerche om at sende sig de bøger, som han efterlod hos ham indpakkede til T., nemlig nogle norske lovbøger, hvoraf 1 på pergament; de af kongens bøger, som er heriblandt, vil A. M. bede L. udtage og gemme. Når nogle retterbøder i lovbøgerne er eftersete, vil A. M. sende dem tilbage. Forhåbenlig vil de en gang i fremtiden kunne korrespondere til og fra Kbh. Skulde T. have giftet sig, ønsker A. M. til lykke, men han siger som tidligere, at »få ting er bedre end ro« (ordsprog).

I en dansk, for biskoppen i Stavanger beregnet, efterskrift lover A. M., når han kommer til Kbh., at tilbagesende de lånte kapitelsbreve.

Som bilag gives en udateret meddelelse af Torfæus til en ven (»svaager«) med anmodning om at meddele biskop [Bircherod] A. M.s løfte ang. Stavangerbrevenes tilbagesendelse, trykt efter T.s egenhændige skrivelse i det norske rigsarkiv (Bilage til den Arnamagnæanske Sag).

Monfrere!

Eg hefi i sumar medtekid hans bref af datis 16. April 1703, 24. Augusti 1703, 11. 7bris 1703 og 25. Martii 1704, og þacka þienustusaml. firir öll þaug. Ad eg i fyrra ecki skrifadi, var ecke henseet uppa neitt Jus talionis, enn sídur órímelegann þótta, helldur af þvi ad eg dags daglega plágadur var og er med yferhlaup þeirra, er eg gegna má, og skynlausra manna i bland, vard eg so i þann máta naumt fyrer. Eins er nu, þar eg er staddur 7. dag[a] reisu fra skipstödunne, og hrædest ad skip[id] mune burtganga. Og so er þad ad seigia; þyrdi eg, þá skrifadi eg ei þetta, hellst þar þad er Monfrere til eingrar þienustu nie getur vered. Eg er hier uppi eins og i fangelse, s[ie] og ei, ad hiedan leysast kunni ennnu i 2, 3 ár. So er þá þarfleysa firir mig neitt ad skrifa um Monfreres forretningar i Kaupenhafn, þvi hverigur ockar vinnur neitt þar med, iafnvel þo eg giarnann iáte, ad eg margskylldugur er Monfrere til þienustu, og giörde þad giarnann ef giæte, og so vil eg giöra, ef nockud hier firir fielle. Olögmætt þyker mier allt þad Ass. Lorentzen ber i backa um Orcades, og synast mier þad bara undanbrögd; eins er um appendicem Seriei, þad er manifestè a mót Liebes Contract, og kunna aller neida hann til ad blifa þar vid, nema eg sökum fiarlægdar. Nu veit eg Monfrere er so raisonnable at siá þetta sialfur og vorkienna mier, sem so er verkefnum hladinn, ad eg mín sialfs vegna snart eingann hlut giört giet. Hann veit og, ad eg af einlægu giedi giördi vid Seriem og annad slikt hans töi, hvad eg gat. Nefni eg þad ei þar firir, ad eg þad epter telie (þvi þad er meir enn fullu betalad[1]), helldur mier til afsökunar. Þvi er midur, ad ecki er so mikid um mínar antiqviteta utrettingar, sem hann skrifar; eingann hlut ad gagne hefi eg feinged nema Olafs Sögu Tryggvasonar og nockrar lögbækur, Item nockur gömul bref, sem öll koma Islandi vid. Hiedan er allt firer laungu burtu, og þad til baka hefur orded, er fued og fordiarfad. 2 blöd ur latinskre Hungurvöku gamalli hefi eg ödlast, og 2 á eg i Kaupenhafn. Annad man eg nu eckert sem meritere ad mentionerast. Monfrere! I trauste hans skrifa eg nu Monsr. Lercke til, ad so framt þær bækur eru ei en[n]nu komnar til Monfrere, er eg hia honum innpackadar epterliet,

[1] Mod »betaling« sigtes vel til det løfte, som T. havde afgivet, om at efterlade A. M. sine islandske bøger.

hann villdi þá senda mier þær i vor med skipunum; þad eru nockrar Norskar lögbækur og ein þar af á pergament. Kongsens bækur, sem þar eru i bland, bid eg hann (Lerke) taka þar ur og bihallda vel geymdum til sídan. Eg vil vona Monfrere muni ei fortryda hier uppá, þvi eg þarf (ef ma) ad skoda nockrar Rettarbætur bak i þessum bókum, og skal eg þeim so strax apturskila. Gud mun þó so tilhaga, [ad] vid ennnu corresponderum fra og [til] [Kau]penhafn, og skal Monfrere þá finn[a], [ad] eg er hinn same, þad er ad seigia [Monfreres] þienare. Ef nockur nyr rádah[agur] teckst þar efra, þa óska eg af al[huga], ad þad meige verda Monfrere til gle[di] og giedþeckni i hans alldurdóme; firir resten hefi eg til forna sagt, ad fatt sie kyrru betra. Gud lati þad falla upp á tenningenn, sem öllum gegner best. Hier med enda eg, ad tillagdre þeirre ósk, ad gud vilie lána Monfrere lánga og hrausta elle og lata mig frammveigis gott og gledilegt fra honum spyria. Eg er, firir resten, so leinge eg lifi

Monfreres
þienustuskylldugur þienare
og falslaus br[odir]
Arne Magnusson.

Kirkiubæiar klaustre nottina
milli 25. og 26. 7bris 1704
i mesta hasti.

Herr Biscop Stud beder ieg tienstligen at formælde min ydmyg helsen; hvis breve ieg haver fra hans Capittel, skulle alle ved min hiemkomst til Kiøbenhafn rigtig restitueres. Jeg fick icke stunder ved min afreise derfra at giøre anstalt der om. Og om ieg døde i midlertid, da er der skrevet paa cassen, som de ere i, at de tilhøre Stavanger Capittel, saa de icke paa nogen maade kunde abalieneris. Jeg opvarter ham velmueligt her[om] skriftligen at aare. Imidlertid recommender[er] [ieg] mig til hans godhed og [assist]ance he[rudi].

Velædle og Høilærde
Thormod Toruesen
Kongl. Majest. Historiographus,
tienstligst
a
Stangeland i Carmsund
i Norge.

[Torfæus til »svaager«].

P. S. Naar svaager schriffuer thil hans høyerverdighed Bispen, vilde hand vere saa god och anmelde ham min ydmigste helsen, och lade der hos vide att ieg nu med siste post bekom brev fra Her Archivsecreterer och Professor Arnas Magnusson, dateret Kyrkiu bæar Closter Naatten mellom 25 och 26 7b vd i Island, huor vd i hand beder mig att anmelde hans høyerverdighed hans ydmig helsen, och lade hannem vide att huisz brever hand har fra hannem annamed, aff dem som Stavanger Capitel thil hører, skal alle ved hans ankomst thil Kiøbenhaffn rigtig restitueres. Siger iche att haffue faaed stunder ved hans affreise der fra att giore anstalt der om. Och om hand døde i midler tid, da siger hand der er skrevet paa Cassa som de er i, att de thil hører Stavanger Capittel, saa de iche paa nogen maade kand alieneris. Siger hand vel mueligt opvarter ham schrifftlig thilkommende Aar, i midler tid recommenderer sig thil hans godhed och patience her vdi. Jeg refererer hans formalia. Dett er en gang vist, att hand er saa occuperet att hand paa fire schriffuelser fra mig, svarer kun faa ord, och klager sig iche heller att faa stunder att schriffue dem, och dett giffuer ieg macht,

adieu,

På bagsiden, med en anden hånd:

Arnets Magnussøns underretning om Stavanger Capitels brefve (som er ham laanet) om hand kom noget til paa sin Reise.

150. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 5. oktober 1705. AM. 1057 IV, 4to. Egenhændigt. Desuden kopi i AM. 285, fol., s. 335—40, 343 med skriverhånd (Sigurður Ólafsson?). Øverst på første side har A. M. noteret »Medt. 11. Novembr.«.

Besvarer først nu A. M.s brev af $^{25-26}/_{9}$ 1704, da han i foråret var optaget af en påtænkt Københavns-rejse, som dog forhindredes ved langvarig vænten på en Sigurd Olavsson (islandsk student). Kongen var ifjor på Stangeland; da leverede T. til justitsråd Wolfen alle de fra det kgl. biblotek udlånte bøger og A. M.s revers på dem, der var hos ham. Stavanger-brevene kræver T. sig tilsendte og ikke biskoppen, da det for dem givne revers er udstedt til T. De til A. M. i Kbh. udlånte 4 bøger har Ásgeir Jónsson allerede bragt med tilbage til T., men A. M. har mange flere til låns; angående de to kgl. håndskrifter ved mr. Lerche ingen besked. T. klager over A. M.s ufyldestgørende ordning af forholdet til boghandler Liebe og ass. Lorentzen. Gentager vidtløftig fremstillingen af sin tvist med skifteretten i anledning af en obligation i boet efter en afdød nabobonde, da han hører, at A. M. er på nedrejse fra Island. I denne sag har T. indsendt to suppliker, hvoraf kopi vedlægges; Ásg. Jónsson har hele vinteren ikke haft mod til at minde oversekretær Vibe om sagen; nu beder han A. M. tale med oversekretæren selv, så at det ansøgte bevilges. Vicestatholder Gabel sagde T. ifjor i kongens nærværelse, at A. M. væntedes til efteråret. Forespørger sig om forekomsten af navnene Grønland og Island i de til Ansgar udstedte pavelige og kejserlige breve.

Monfrere!

Ieg fiech hans goda schriffelse daterat i fyrra i Kyrkiubæiar Claustri mellum 25. och 26. 7br., dagade vpp ad svara i vor, þar ieg huorn dag vænti sialffur ad draga thil Hafnarstadar, enn

kunne þo eche ad komast burt, þui ieg vænte Sigurdar Olafsonar daglega, enn hann kom eche fyrer þann 4. Iulii, þa var þad off seint. Ioffur var hier i fyrra[1], þa leverade ieg Iustitzraad Volf allar hans bækur, sem hia mier voru, och Monfr. revers vppa þær hia hönum eru, so hia mier er eche meir att heimta aff hans bokum[2]. Eche voru þær þo so hart heimtadar. Enn ieg villde helldur schilia mig aff med þær enn ad vera i misþancha fyrer þær, þo sakna ieg nochurs, sem ieg eche heffe copie aff; þad var och i ioffurs breffue thil min, ad eff ieg heffde laanad nochrum nochrar þar aff, schylde ieg seigia, huar þær være, enn öngvum var lanad vtan Monfr., huor helst sem þad heffur angieffed. Ieg vard þad att seiga. Þau[3] Breff, sem ieg heffue leverad Monfr. aff Stavangurs Capittel, heffur hand gieffued mier sitt revers vppa, enn eche Biscupum, þui villde Monfr. lata mig þau faa. Þo schriffade ieg Biscup Stoud thil effter Monfr. forlæge och excuserade, att hann eche haffde schriffad hönum thil, och loffade ad aare schylde sche, enn nu er hann soffnadur[4], enn vm breffa schyrslu neffnde ieg eche, þui hönum kom þad eche thil aff Monfr.; huor a vid sinn sala. Þær bækur aff minum, sem ieg lanade Monfr. i Copinhaffn, haffde Asgeir tekid thil sin, firr enn ieg visse aff, och eru þær hier fiorar. Enn langt fleira a ieg effter hia Monfr. Eche visse Lerke neitt aff ioffurs bækum [!], som[5] Monfr. schriffar att haffa bedit hann ad taka þar vt aff och geima vel. Mun nu Iustitzraad Volf affordra þær i moti Monfr. revers. Monfr. schyldist nockud snögglega sidast vid minar sakir fra Copinhaffn, hann sier nu huad ageingt heffur ordet. Huornin a ieg, sem Monfr. schriffar, ad neida Liebe thil ad bliffa vid sina contract, þar ieg öngva heffe. Originalen er hia Monfr., ieg lidla copie och lacuna vti, þad

---

[1] Kongens besøg hos T. indtraf d. 10. juli 1704, hvor han og hans følge blev bespist, og hvor kongen tilbragte natten. Se J. Erichsen, T.s Levnetsbeskr. s. 179—81.

[2] A. M.s egenhændige revers, som findes indlagt på et løst kvartblad, lyder:

Arne Magnussens revers på to gamle bøger.

Kongl. Majestets Historiographus, Velædle Thormod Torfuesen, haver mig underskrefne laant tvende bøger i 4to paa pergament, hvoraf den eene indeholder nogle Iislandske Annaler, og den anden atskilligt angaaende computum anni. Samme bøger skal ieg udi god forvaring holde, og uskadde tilbage levere.

Kiøbenhafn d. 29. Augusti 1[70]1.

A. Magnussen.

[3] Þau — sål. rettet i afskriften; Þad T. [4] Biskop S. døde år 1705. [5] bokum sem afskr.

kann nu eingen betur giora enn Monfr. och bid ieg hann vilie nu giora þad, saa Dissertatio su verde þrycht, fyrr enn assignationer[1] vdstediast aff Cammernu. Hann heffur och sialffur bedet mig att giora registur yffer Seriem, þad heffe ieg giort hönum och eche mier thil vilia, och nyar notas med, nu vill hann eche helldur þrychia þad. Þar bid ieg Monfr. vilie drifa hann thil. Ass[ess]or Laarentsson schriffade Monfr. mier thil ad haffa tekid vppa sig ad lata prenta Hrolfs Kraka historiam, enn neffnde eche vppa huad condition, nu vill hann eche vita aff ödru enn vppa min egin vmkostning, 9 ℛ huort arch. Ieg heffe ordet ad indganga þad fyrer nöd saker. Enn huor morg exemplaria mun hann lata þrychia þar hia? Ieg bekosta verchit och vil eche haffa yffer 300, 20 meina ieg honum sie bevilgad och eche yffer. Enn nu eru öll Orcadum exemplaria hia hönum. Ieg heffe gieffed Monfr. fuldmacht att indfordra þau, och end nu stendur þad þar vid. Monfr. sier nu, huoriu framvindur. Nu koma frechari min eigin liffsaga sidan vid schyldust. Ieg sakna Monfr.; betur heffde tekist, heffde hann verid heima, och huort aar vonade ieg hans affturkomu. Vppa von och vara schriffa ieg þetta, och effter kaupmans a Budarstad Mons. Heins beretning, att Monfr. villde sigla vt med Eyrarbacha schipe. Nu seiga adrer þad logere thi[l] Luchustad, och er vndarlegt eche helldur att fara med Haffnarfiardar eda þeim, sem gange direct thil Hafniam, þo kann hand senda sitt töi med þeim. Ieg sende copie aff tveim supplicatium, sem Monfr. sier, sem ieg heffe giort thil iöfur[s][2]; þa fyrstu leverade ieg Obersecreterer Vibe i Stavanger þann 9. Iulii i fyrra, enn kand echert svar ad faa, mier eche thil litin[3] schada och langt fortred; Asgeir, sem er stor aarsag i öllu[4], atte ad minna Obersecreteran vppa hana i allan vetur, enn hann heffur alldreig þorad ad tala vid hann[5].

---

[1] assignationen afskr. [2] Af de to suppliker, henhv. af $^{5}/_{7}$ 04 og $^{10}/_{7}$ 05, andrager 1. om at skifteforvalterne må tilholdes at udlevere T. de ham efter obligationen tilkommende penge, 2. at der må beskikkes ham 2 navngivne kommissarier til at afgøre sagen, da hans penge endnu er beslaglagte. [3] litils afskr. [4] »saman« tilf. afskr. [5] A. J., som $^{10}/_{3}$ 1705 udnævntes til sorenskriver i Heggen og Frøland, Smålenenes amt i Norge († 1707), har altså vinteren 1704—5 opholdt sig i Kbh., hvormed stemmer, at det af ham i kopibogen sidst indførte brev 1704 er af $^{5}/_{9}$, hvorefter kun et enkelt brev findes med hans hånd, avg. 1705. Han medførte ved sin afrejse fra T. en anbefaling til oversekretær Vibe, gennem hvem T. havde opnåt kgl. tilsagn om befordring for ham.

Sidan heffur Mag. Rasch latid sækia þar effter i Cancelienu, þa iofur och Viibe voru i Holstein, su fantis eche, vtan resolution att þad visadist thil log och rett effter forrige. Enn þad maa vera effter iöffurs breffe thil stifftamptmand Paavisch, att hand schillde hialpa mier och giore[1] allt assistens effter lögum. Enn ad Monfr. kunne ad vita sokina, þa heinger hun saa saman.

Hier bio eirn madur vid strondina, hiet Knud Pedersson, och fiech eina echiu, sem var gifft hier fra gardinum. Hun deir och þeir i Stavangur, Byfogeden, och þeir sem voru setter i Aaberraadmands Court Höyers stad (þui Vicestadtholder haffde suspenderad hann fra sinne bestillingu), hieldu schiffte hier nidur vid strondina a arffatofftune, þeir vurderude buna[2] effter eigin villd, och sem madurin haffde hladit sina schutu med fisch och laa vppa sinne reisu, þeir vurderudu begge delen, och straxs ætludu thil Stavangur med þetta, och sem hönum þotte þetta eche bærelegt, bad hann mig ad cavera fyrer sig fyrer þan anpart, sem hann atte ad gieffa sinum stiupbörnum. Ieg böd mig þar thil, enn þeir villdu eche nægast þar med, þui liet ieg bera peinga, sem ieg lanade mannenum, och part bar hand sialff[ur], 418 Rixd. Þa toku þeir och töldu, och borgudu sier sialffum fyrer sitt omak, sem þeim sialffum likade, och þad aff minum peningum, þui aff buens midlom siest, att þar voru öngver adrer peningar. Offuirformindarin tok alla peningana thil sin. Hier var eche stempladur papir ad faa, þui drog þad leinge vt, fyrr enn ieg tok mansins handschrifft, enn tok hana þo med hans hond och zignet och tveggia manna attest, sem settu sin noffn vnder thil viturligheit. Þria daga þar effter do madurin hastugt, sialfan Huitasunnudag, þa ieg och min husholderscha vorum vid kirchiuna. Sidan koma þeir fra Stavangur ad registrera buid, och þar effter hielldu þeir schiffte; þa legg ieg þessa handschrifft fram, och þeir taka hana an, faa minum fuldmechtugum hana thil baka, giöra mier vtleg i voru och huusum och gieffa mier lodzedel, borga mier och i peningum 100 Rixd., gieffa mier so handschrifft att bethala resten vm 8 daga sicht; nu var ieg fornoygdur, och kunne eche giora meira vid þess dauda handschrifft och casserade hana, eda kastade burt. Nu hallda þeir eche termin, ieg schriffa þeirra formann thil, och hand alltid loffar ad bethala, þad varar so leinge sem

---

[1] giora afskr. [2] vurderudu bued afskr.

amptmand Hamond kiemur vpp. Hand var hier hia mier och lanade minn bat thil Stavanger, Asgeir filgde hönum, hann loffade ad befordra sokina, och vid schylldum vera vinir och ieg schylde finna þad i gierninginum. Asgeir fordrar och fær peingana so nær sem 60 Rixd. och schriffar vppa lodzsedelen sina qvittering, lætur so peningana nidur i sina kistu. Sidan kiemur Byfogeden och kreffur þess dauda handschrifft, hann loffar henne, enn visse þo, ad hun være casserud; hann hotar hönum med arresti, þar med fær hann þeim peningana och for so heim, enn þeir setia þa i arrest, thil handschrifftin leveradist, hia einum borgara, enn sidan tekur amptmadurin þa thil sin allt med Asgeirs samþyche. Ieg schriffa sidan amptmanne och hinum thil, ad su handschrifft være mier med vtleg och obligation fornöyed. Enn och þeir villdu þad eche heyra. Ieg steffne þa thil hostþings hier a næsta bæ þeim vitnum, sem bæde hoffdu talid, borid peningana nidur och heyrt mansins medkienningu, ad giora sin eed. Enn sidan ieg eche haffdi steffnt schifftaforvaltorrnum[1] thil forhör, maatte eche min vitne heyrast och voru affvist och þad i amptmansins nærverelse. Enn ieg meinte ieg haffde öngva sok vid þa vm peningana, huar fyrer þeir þyrfftu ad steffnast. Enn proff mætte ieg færa þar fyrer vtann. Læt sidan steffna þeim thil forhör och sialffur bekosta allt saman. Þar verdur svarid, att þad heffde verid miner egen peningar, borid nidur thil þeirra, þa þeir forrettudu schifftet, mansins egen bekiendelse, att hann være mier so marga peninge[2] schyldugur, och sialffur Offuirformyndarin, som tog vid peningunum, gaff och sitt schrifftligt attest þar vm. Enn eche maatte þetta ansiast. Þeir vilia endelega haffa þess dauda handschrifft, sem þeir och hoffdu feingid thil forna, och antoku, och maattu þa behallda henne heffdu þeir viliad. Ieg sagdist haffa iardagods och vera sufficiant fyrer peingunum, enn maatte eche hialpa. Bid þa, ieg mætte faa copie aff þeirra forretning, legg peinga þar fyrer halff partin, fæ Byschriffarans hönd þar fyrer och loffar þad. Enn þegar ieg atte þad att heimta, fæ ieg kun extract, och hans attest ad hönum være forbodit aff schifftaforvaltorunum ad lata mig faa meira. Ieg sende en och önnur beschichelse, maa þar taka bevilging vppa ad forkynda þeim, och kosta huoria reisu hier fra; sialffer voru þeir i sokinne,

[1] forvaltaranum afskr. [2] peninga afskr.

sialffer attu þeir att vtstedia bevilging, ad for kynda þad fyrer sier. Amptmanden behelldur peingunum, och thil forna var mier neitadur retturin i hans nærveru. Ieg bid vm fullkomin vtschrifft aff badum schifftunum, gior beschichelse þar vm, verdur neitad. Schriffa þa thil stifftamptmand Paavisch, hann befalar, ad þad schyllde mier vtstediast; þeir achta eche þad, vard þar fyrer neiddur thil att sækia Hans Maytt., att stifftamptmanden mætte hallda þeim thil þetta ad giora; hand fær ordre att assistera mier i öllu effter loven', hann befalar þeim ad schaffa mier copie aff baadum schifftabreffunum, ieg fæ þau, enn Byfogeden vndschylder att setia sin[1] hond þar vnder, þui þeir adrer haffue handlad med boena[2], och selt godzet hönum oadspurt, enn þad kiemur eche vid schiffta breffuit. Aff schiffta breffenu fæ ieg sia, ad þeir haffa dæmt mig thil ad affturleggia vtlegget, sem ieg heffue feingid, och missa þessa fordring, eff ieg eche levera handschrifftina. Enn sa domur heffur eche verid giordur, þa þeir forrettudu schifftet, þui effter þad var forrettad, flydu þeir mier 100 Rixd. i reidu peningum och Asgeire sidan hina peningana, þo hann leverade þa fra sier. Nu haffa þeir huorche latid forkynda mier domin, mindra exeqverad, eche helldur forfult arrestin, þui heffue ieg supplicerad, att þeir mætte faa befaling att schaffa mier peningana, saa ieg eche schyllde neidast thil att procedera vppa mitt egit. Su supplicatia er i fyrra houst sent vp thil amptmandens ercläring, och mier er och sagt, att þeir haffue och so sendt sina erclaring, ieg fornem eche meira þar thil, heffe öngva resolution feingid, heffe þo schriffad Obersecreterer Vibe thil þann 16. Iulii och bedit, ieg mætte þo faa resolution och copie aff þeirra ercläring. Asgeir schriffade och saa thil hans handschriffara Hans Muller, och lagde mina vm commissarios Fridrich Tonder och Mathis Tanche, att mier mætte bevilgiast, eff ieg eche kann ad faa betre resolution, þui su fyrsta befaling thil stifftamptmand att hialpa mier thil log och rett, strecher eche thil myndigheit ad vdstedia commissarios, þui eingin parera[r] hönum þar i, o-vist þo Vicestadtholder befalade. Nu bid ieg Monfr. ad vera so godan och tala vid Obersecreteran sialffann, att ieg annad huort mætte faa ordre, ad þeir levera mier peningana, eda befaling vppa þessa commissarios, sem ieg begiera, och þar sem stifftbefalings-

[1] sina afskr. [2] bued afskr.

mand Paavisch fiech kongl. ordrer dem att ordinere, saa maatte de parere. Mig maatte och saa meddelis copier aff deris erclering bæde amptmansins och þeirra. Ieg vænte end nu Monfr. mune koma i höst. Vicestatholder Gabel sagde mier i fyrra i iovurs nærverelse, ad þier værud væntandi i fyrra host. Ieg oscha hann kome snart och vel. Ieg minnist eche betur enn Monfr. haffue sagt mier, ad þau diplomata Ansgario voru gieffin aff Pava och keysara, huor Gronland och Island eru neffnd i, att þau sem Bollandus eda adrer haffa latid vtganga, þar neffnist huorug löndinn. Ieg heffe i Præfatione in Gronlandiam opponerad i mote Trogillum Arncelem[1], sem stendur so hart vppa þau, och þar sagt, att eff þau noffn findis vtelucht vr odrum exemplaribus (sem och mune vera), þa hialpe eche þad argument mote Arngrimum och Mag. Thorlacium. Bid Monfr. vilie vera so godur och setia i þann locum i Præfationem, eff þad so finst. Þegar ieg fæ breff fra Monfr., schriffa ieg afftur, eff Gud sparir liff och heilsu. Hier med þeim hæsta befalader forbliff

Monfr.
aludlegaste þienari
Þormodur Torffuason.

Stangeland i Carmsund
d. 5. Octob. A° 1705.

151. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. [Stangeland] 20. oktober 1705. AM. 285, fol., s. 349. Skriverhånd (Sigurður Ólafsson?).

T. meddeler, som efterskrift til sit brev af 5. okt., at brevet først nu kan afgå med et i Karmsund ankommet købmandsskib, hvorfor han indlægger dette (forekommer ikke i original). Købmanden fortæller, at A. M. er rejst fra Island og vistnok befinder sig i Kbh. Han nedsender, til besorgelse ved mag. Rasch, til prof. Vindings censur I. del af Hist. Norv., til Harald hårfagre, på ny gennemset, så at fabler så vidt muligt er fjærnede og tidsregningen revideret. Har til mag. Rasch sendt de til hans andre værker hørende dedikationer, som straks skal trykkes. Har været i tvivl ang. Vinlands breddegrad, som han sætter til 49.

Postchrifft af þbrefe til Professor Arna Magnuss. schrifudu 5. octobr. [1705].

Þetta bref er schrifad sem hann sier og hefur leiged hier til schipa ferdar. Nu i dag kom Monsr. Peder Nielsen, sem er kaupmadur a Diupavoge og liggur med schiped upp i Carmsunde; hann lofadi ad taka þetta med, þvi bryt eg þad nu upp.

---

[1] T. Arnkiel (slesvigsk præst), Cimbrische Heyden-Bekehrung, Hamburg 1702, IV, 130.

Hann seiger mier Monfr. mune vera reistur [fra] Islande og mune nu vera Hafniæ, þvi sende eg þetta; filger og med til Hr. justits-raads Vindings censur, sem Mag. Rasch bedes at levere, sa firste partur af mynu verke til Haralds Harfagra, sem jeg hefe enn nu diligentius efftersied og teked burt, so vydt mogulegt er, fabulas, redigeret synchronismos Daniæ, Sveciæqve regum til Noregs herra, so vydt mögulegt er, og forandrat seriem i faum postum, teked 61 ár fra Auni Grandævi ættartale og lagt til de forige (þvi ein fabul um hann schrifast), so koma synchronismi samann. Jeg hefe sendt dedicationer af Gronlandia, Vinlandia, Hrolf Kraka sogu og præfationem af Vinlandia til Mag. Rasch til Stavanger, sem eche kiemur þar fra firer næsta post, vona þetta kome firre. Jeg sende þar med bref til Hr. obersecreterer Vibe um resolutionem og min viderpartis erkläring, og mun koma nidur þann 13. edur 14. novembr., þvi bid eg Monfr. villde þa erindre ham, ef eche verdur firr, þo jeg giarnann oschade med firsta. Gronlandiam hefe jeg dediceret Gyldenlew, Vinlandiam Gabel, Hrolfs sogu Vibe og Seested. Monfr. les þær vel hia censore ellegar Rasch, enn utann uppehalld verda þær ad þrickiast. Um latitudinem Vinlandiæ scrupulera jeg af eykt og nons signification; jeg helld hana liggia under grad 49 og vera Terre Neuve eda þar um kring, enn eche Estotilandiam. Adieu d. 20. octobr.

152. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 16. marts 1706. AM. 1057 IV, 4to. Egenhændigt. Oblatsegl. Udskrift med skriverhånd.

T. har gennem mag. Rasch erfaret, at A. M. i København har modtaget hans forrige efterår skrevne brev, og at han har erkyndiget sig om hans sag, men mener, at derved er lidet at gøre. Kan ikke forstå de hindringer hans begæring møder, og klager over ikke at have fået svar fra A. M., hvorved alt er gået i stå. Tvivler nu på at komme tidsnok til Kbh. til at træffe A. M. dêr, beder ham derfor aflevere til mr. Lerche alt hvad han har lånt af T., også Stavanger-brevene og en fuldmagt ang. Orcades-oplaget; T. vil da tilbagelevere den eneste fra A. M. lånte bog (Hugo Grotius). Udtaler sin misstemning over A. M.s fortsatte tavshed og sender ham en hilsen, som — under hensyn til hans alder — måske bliver den sidste.

Stangeland i Carmsund d. 16. Martii A° 1706.

Monfrere!

Þann 5. Octob. i höst schriffade ieg hönum thil, firr enn ieg var viss vppa, ad hann være komin thil Hafnar stadar.

Mag. Rasch let mig vita, att hand heffur feingid breffuit, och end þa verid saa godur och erkyndigat sig vm mina sok bæde hia Vibe och Helt[1], och loffade ad schriffa mier thil, och mente þar være litid ved ad giora, þar sokin være visud thil log och rett. Enn huad i veien er, att ieg echert suar kann faa, kann ieg eche vtgrunda, sierdeilis i saa bradre naudsin. Ieg heffue eche stadid vppa annad enn, eff þeir, sem eche haffa i saa morg aar forfult þeirra arrest, eche meiga befalast ad schila afftur peningunum, ieg mætte þa faa kongl. befaling vppa Commissarios, þui þar vid kann ieg koma thil ad bruka log och riett, och ellegar eche, þui ieg kann eche steffna þeim inn fyrer sig sialffa, sem ieg þychest vera oforrettadur aff, iche helldur þeim inn fyrer logmann, þui þar vill annar mellum domari, eche helldur sækia assistence aff Amptmannenum, i huors nærverelse mier er rietturin neitadur och sialffur innehelldur peingunum och eche sæker effter ad schilia sig vid þa. Vm þeirra ercläring, ad mier mætte thilstillast, heffue ieg saa offt schriffad, allt forgieffins, ieg heffue alldreig vitad neinum manne þad neitad. Saa veit ieg eche, huornin a mig stendur vedrid. Heffde Monfr. latid mig þetta vita, sem Mons. Rasch schriffade, þa heffde sökinn nu verid komin i drifft. Saa lenge sem ieg berst i þessu vili, veit ieg echert ad resolvera vm mina reisu, och veit eche, huort ieg mune naa hönum i Copinhaffn, eff hann reiser thil Islands, bid þar fyrir Monfr. vilie vera saa godur och affleggia thil Mons. Lerche allt þad ieg heffe lanad hönum, þui ieg þarff þess med; Hugonem Grotium de Veritate religionis Christianæ heffur hann laand mier, meira heffe ieg eche aff hans, hand schal þa afftur schiliast thil sama mans, sem mier hans affhender, þar med mætte fylgia Stavangurs Capituls breff, min fullmacht vppa exemplaria Orcadensia att taka fra Assessor Laarentsson, ellegar och exemplaria, eff hann heff[ur] þau feingid. Ieg kann eche att gieta annars thil Monfr. enn allt gott, þui Liber conscientiæ redarguerar mig eche annars att vænta, helst giore ieg mier þad i lund, att Monfr. mune vilia driffa Libe och Sr. Laurntsson thil rette och, eff mögulegt er, befordra sökina betur aff Cancelienu och dilaterar þar effter att gieffa mier report. Er þo vndarlegt aff so vitrum manne att distingvera eche tempora och causas, sem so vel eru þo vnder-

[1] V. Helt, maitre des requêtes, og senere deputeret i rentekamret.

rettadar. Her med Gude befaladr. Finnu[nst] vid huorche schrifftlega eda muntlega hier effter (thil 8. Iunii completera ieg septua[gesim]um eff Gud sparer), þa finnunst i himnarike

Forbliff
Monfr. devotissimus
Thormod Torffueson.

Veledle og Høylærde
Arnas Magnussen
Kongel. Mayts. Archiv-Secreterer
og Philosophiæ Professor
min Høyt-ærede Monfrere
tienstschylldigst
Pr. couvert. a
Kiøbenhavn.

153. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. Stangeland 13.—18. oktober 1712. AM. 454, fol. Skrevet henholdsvis af A. M. og en af hans skrivere, dog også sidste underskrift egenhændig.

Neden anførte lånebevis (a—b) er skrevet under A. M.s ophold hos T. på Stangeland vinteren 1712—13, efter at han 1712 af regeringen var beordret til at afslutte kommissions-arbejdet og vende hjem; til Kbh. ankom han i marts 1713.

Af de tre udlånte (senere A. M. som gave overdragne) håndskrifter er det sidste AM. 392, 4to — se den AMske katalog.

Efter T.s brev til A. M. af $^{16}/_{3}$ 1706 haves indtil da intet spor til indbyrdes brevveksling. Somren 1706 havde T. tilbragt i Kbh., blev her syg og mistede hukommelsen, bedredes dog legemlig, men rejste først 1708 tilbage til Norge, hvor han 1709 giftede sig med sin husholderske Anne Hansdatter Gammel, datter af en rådmand i Stavanger. — I de mellemliggende år havde T. fået udgivet Gronlandia antiqva og Trifolium historicum 1706 (Vinlandia og Hist. Hrolfi Krakii var allerede udkomne 1705); 1711 udkom Historia Norvegica I—IV ved prof. C. Reitzers opofrende bistand, som bekostede udgivelsen.

a. Velædle og Høilærde Hr. Assessor Thormod Toruesen haver mig underskrefne laant tvende bøger in 4to. Den ene paa pergament, indeholdende en Norsk loubog, Norsk Bylou, og en Norsk Christen-Ret. Den anden paa papir, indeholdende Nogle Iislandske Annaler — hvilke tvende bøger ieg lover uskadde i gien at restituere. Stangeland i Carmsund den 13. Octobr. 1712. Arnas Magnussen.

b. Ydermeere haver velbemælte Hr. Assessor Thormod Torvesen mig laant en Islansk bog i 4to, skreven paa papir,

indeholdende Jon Ogmundsens og Gudmund Aresens biskopper paa Holum i Island, deris lefnets historier, item Biörn Jonsens paa Skardsaa skrift om Grønland. Hvilken Islandske bog jeg ligeledes bør uskad at restituere.

Stangeland den 18. octobris
anno ut supra.
A. Magnussen.

154. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 5. april—15. maj 1714. AM. 454, fol. Egenhændigt. Rødt laksegl. Af A. M. påtegnet »annamet 11. Julii 1714«.

T. takker for et nylig modtaget brev fra A. M. af $^{10}/_{10}$ (1713) samt for et tidligere, fra Østre Risør afsendt (intet af disse kendes). Har med glæde heraf erfaret, at Historia Norvegica er udkommen og bliver vel modtaget; er prof. Reitzer usigelig taknemlig og håber på et eksemplar af bogen fra ham (sml. ang. udgivelsen indledning til nr. 153). Dette brev ($^{5}/_{4}$) er en kopi af originalen, som T. frygter for at A. M. ikke har modtaget, og oversendes $^{15}/_{5}$ med nogle tillagte bemærkninger. Sprogblanding (islandsk og dansk).

a. Stangeland i Carmsund d. 5. April A° 1714.

Monfrere!

Hans kierkomneste aff Kiöbenhaffn d. 10. Octobris forleden aar er mig dend 4. April. indhendiget, hans velstand þar af fornumit, sem mier med öllum riette bör att vere och effter effnum er hiertelig kiært (schelm þad ödruvis meinar). Þat hann vmmelder att haffa schriffad fra Östur Risöe heffue ieg och saa feingid. Hann giorde mier stora glædi i þui, att hann refererar, att Historia Norvegica er gansche ferdig, och nogle exemplaria kominn vt bland folch, enn þo mest þar yffer, att aller, sem goda schiönsomhed haffua, havi raisonerit vel yffer henne och haldit fyrer (sem hann schriffar) schiönt verch. Min höyestærede patron Doctor Reisers, Her Iustitz Raads, store och v-schatterlige bevaagenhed och befordring er ieg, insufficiant att thache, endsiger att erlegge, evindelig obligeret att erkiende med störste thachnemlighed. Hand ville vere saa god och afflegge denne gang mitt aller ydmigste respect och thachsigelse thil hannem. Naar ieg faar bekommet dett exemplar hand lofver att sende mig, þa vil ieg med Guds hialp schriffue hannem thil effter aller ydmygste plicht. Slutter saa med einfaldre osch aff hiarta, att Gud vilie sialffur taka sier Monfr. velstand alvarlig and och

ziere ham med tim[a]nlegre och eiliffre velsignelse. Forbliff saa indtil döden (som vel er eche langtt burt)

Veledle och velbyrdig Her Assessors
thiensterbodigste schyldigste
hulde broder och thienner.

b. Stangeland i Carmsund d. 15. Maii A° 1714.

Monfrere!

Nest ald sielffynschende velstands ynsche, sender ieg ham nu copie aff mitt siste schrivelse thil hannem, som ieg tviler om hand har bekommit, efftersom ieg ingen svar haffuer bekommit. Ieg venter vel flere end et exemplar aff bogen, och dett med forste leiglighed, som nu med dette bud siunes sicherligst. Her med dend høyeste befalet, er saa och forbliff

Veledle Her Assesssor
thiensterbodigste schyldigste
hulde broder och thienner
Thormod Torffues[on].

A Monsieur
Monsr. Arnas Magnusson
Professeur et Secretaire des Archives
du Roy
a
Copenhague.

Med en ven dend Gud ledsage, att afflegge i Canickestræde nær ved vor frue kirke.

155. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 1. november 1715. AM. 454, fol. Egenhændigt. Rødt laksegl. Dansk.

Takker for A. M.s bistand til lønningens udbetaling, men en tilsendt veksel er ikke akcepteret. *Sml. Torfœi hustrus brev af $^{28}/_{11}$ 1715.*

Monfrere!

Aff begge hans seniste haffuer ieg erfaret hans store v-mag for mig med min besoldning att bringe thil veys, huor for effter ald schyldighed thaches; dett manqverer, att ieg iche kand, som ieg gierne ville, min thachnemlighed afflegge och i gierningen bevise. Her Edvards Starckes vexsel paa Sr. Ol. Iacobson Smidt blev iche accepteret, foregaff sig iche att vere ham schyldig.

Beder der for Monf. ville mage dett paa dett beste, huor effter ieg och varter. Imidlertid och ellers altid er och forbliff

Høyesterede Monfr.
hulde ven och thienner
Thormod Torffueson.

Stangeland i Carmsund
d. 1. Novembr. A° 1715.

P. S. Min kierste erbodigste salutation her med flittigst anmelder. Adieus.

A Monsieur
Monsr. Arnas Magnusson
Professeur et Secretaire
des Archives du Roy
a
Copenhague.

156. ARNE MAGNUSSON TIL TORFÆUS. København 22. avgust 1716. AM. 453, fol. Uunderskreven kopi. Skriverhånd. Dansk. Retskrivningen behandlet som i originalbreve.

Redegørelse for, hvorledes en T. tilkommende pengcsum bedst kan anvises i Norge, og for pengenes foreløbige anbringelse.

Monfrere!

Tiilig i Majo fremsendte jeg ligelydende vexel med denne her indlagde, paa 150 Rixdler, som skulde betales til Monfrere af Postcassen i Stavanger. Kort der efter skref ieg og en god ven til i Norge som var mig 100 Rixdaler skyldig, at hand de samme skulde betale til Monfrere. Nu nyligen haver ieg faaet bref fra Monsr. J. Wallendal i Stavanger, hvor af jeg slutter, at mit bref til Monfrere maa icke vere fremkommet, icke heller noget fra den god ven i Norge. Hvilket alt er fortrædeligt, og maae vere foraarsaget ved nogen urigtighed i disse trouble tider der øster paa Norge. Saa følger nu her med for en anden gang Monsr. Arnold de Fine[s] Original-ordre eller Vexel paa bemelte Postmester, og bad ieg gierne, at pengene med allerførste maatte vorde indcasserede, thi hvo veed, hvor genparten er bleven af, og kunde kandske vere i urigtige menniskers hænder, som sig der af kunde vilde betiene, i hvor vel det er det beste, at vexelen var og er stiilet paa Monfrere, saa var det og ickun en Vidimeret Copie, thi Monsr. de Fine fick icke den gang stunder

at give mig vexelen in Duplo, og strax der efter reiste hand ud paa landet og haver icke siden været hiemme. Angaaende de 100 Rixdler hos den god ven der oppe, da skal ieg paa nestkommende Løverdag skrive ham paa ny der om, thi ieg faar icke stunder i dag, og erindre om, at de med forderligste kunde vorde betalte til Monfrere eller Monsr. Ole Jensen Sund. Angaaende de øfrige penge, som Monfrere har hos mig, da har ieg for nogen tid siden hørt, at Laugmand (vice Amptmand) Frimand skulle staae i accord med Commandeur Knopf om en deel i Hvitingsøen. Jeg skal videre informere mig der om, thi hvis af det kiøb blef noget, saa kunde Frimand betale pengene til Monfrere og ieg saa siden betale dem til Knopf, saavit som det kunde recke. Imidlertid, som ieg saae, at ieg icke kunde saa hastig blive alle disse Monfreres penge qvit, saa har ieg nogen af dennem udsat her hos visse folk, paa det de icke skulde vere aldeles frugtesløs, dog staar de icke fastere end saa, at ieg kand faa dem, naar der behøves, og skal ieg da giøre skiel, saavel for den lille interesse, som der af gaar imidlertid, som for Capitalen self. Det allerførste de Fine kommer hiem igien fra landet, agter ieg at tage hans vexel paa Postmesteren, paa 100 eller 150 Rixdlr (thi hoiere kand ieg icke faa paa engang) og skal saa ufortøvet sende den til Monfrere. Jeg slutter saa for denne gang med ald velstands ønske til Monfrere og hans Edle Kieriste, forblivende stædse

Kiøben. d. 22. Aug. 1716. — Monfreres hulde ven og broder.

Postscriptum.

Naar det lider noget længer frem, saa agter ieg at forsøge, om Monfrere icke skulde kunde faae endnu et aars pension i Rentecammeret. Men det vilde vel Monfrere holde hos sig self og icke sige til nogen; gaar det an, saa faar hand det at vide fra mig. Encore adieu!

157. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 23. febr. 1717. AM. 453, fol. Egenhændigt. Rødt laksegl. Dansk. Påtegnet af A. M.: »Annamet d. 19. April. D. 31. Julii skrevet, lovet de 2 Exemplarer af Hist. Norveg. og sendt form til qvitering til Schrader.«

Takker for et brev af $^{28}/_{11}$ 1716, som ikke kendes, samt for modtagelsen af to pengebeløb og anviser en sum til udbetaling for overbringeren, en Islænder. Beder om nogle eksemplarer af sidste bog af Hist. Norv.

Monfrere!

Hans gode schrivelse aff Kiobenhoffn dateret forleden aar 28. Novemb. er mig thil hende kommit och de 53 Rd. 78 ß. dansche, som hand hoss stifftschriver Seigr. David Voigt mig haffde assignerit, sampt 27 Rixd., som min svaager Oluff Sund mig leverede. Der paa hører och her med folger behørlig, nemblig største thach. Ieg haffuer effter begiering giffuit tvende qviteringer der paa, tviler iche paa, att hand io gior sin flid att schiche dem her op thil mig, naar hand faaer sicher leiglighed. Nærverende Mons. Illuge Jonsson ville hand levere in snies Rixd. mod qvittering. Med sicher leiglighed ville Monfr. sende mig tou eller tre exemplaria aff dend siste bog, som var i trychen. Min kierste lader hannem flittigst salutere och nest ald velstands ynsche thillige med mig stedze forbliffur Veledle och Velbyrdig

Her Assessors
thiensterbødigste
huldе broder och thienner
Thormod Torffueson.

Stangeland i Carmsund
d. 23. Febr. A° 1717.

A Monsieur
Mons. Arnas Magnussen
Professeur et Secretaire des Archives du Roy
a Copenhague.

At afleggi i Canike stræde
nær ved vor frue kirke.

158. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 28. avgust 1717. AM. 453, fol. Egenhændigt. Rødt laksegl. Dansk. Påskrevet »Franco Christiania« (særlig hånd) og »Stav: 1« (s. h). A. M.s påtegning: annammet den 6. Octobris. kostede 11 lybsk ß.

Veledle Her Professor,
Høytærede Monfrere!

Deres beærede aff 21. Iulii sistleden er mig med posten indhendiget, och schicher der effter her indlagde vnderschreffne qvitering paa 2030 Rixd. [*sål.*], paa dend samme maade som Monfr. dend forlangd haffuer. Dett var meged vel och thienligt, att Monfr. kunde faae [?] io før io heller peingene her op thil mig remitterit, thi sandelig fornødenheden yttrer sig allerede. Borg-

mester Fasting er allerede thil Bergen heim komen, menss ieg haffuer ey bekommit de tou ommelte exemplaria. Nest ald velstands och Guddomelig beschermelses erønschning lever ieg

Monfreres
hulde broder och beredv[ill]igste tienner
Thormod Torffuesøn.

Stangeland i Carmsund
d. 28. Augusti A° 1717.

A Monsieur
Monsr. Arnas Magnusson, Professeur et Secretaire des Archives du Roy
a Copenhague.

At aflegge i Canichestræde
nær ved vor frue kirke.

159. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 13. november 1717. AM. 453, fol. Egenhændigt. Rødt laksegl. Dansk.

Monfrere!

Effter hans begiering sender ieg nu med dend Islands kiøbmand Mons. Rosenmeier, som hid i haffnen er ariverit och end nu ligger her, de 24 boger[1], som ieg haffuer sammenschrevet, och liden pache, alt thil sammen indsied i en matte, ynscher Gud ville befordre hans reise, saa alting kunde vel offuer leveres; ieg vil bede ham, att naar hand transporterer nogen peinge thil mig her op, transporten da maatte gaae gen[nem] min svaager Oluff Sund. Her med dend høyeste befalet. Forbliffur

Veledle Her Assessors
thienstferdigste schyldigste ven och thienner
Thormod Torffueson.

Stangeland i Carmsund
A° 1717 d. 13. Novembris.

Min kierste lader flittigst helse med ald lyche ynsche.

A Monsieur
Mons. Arnas Magnussen
Professeur et Secretaire des Archives du Roy
a Copenhague.

At aflegge i Canickestræde
nær ved vor frue kirke.

[1] Hertil har A. M. føjet noten: dette alt bekom ieg 1718 sidst i Aprili. — Af A. M.s optegnelser om T.s bøger (se A. M.s i AM. 435 a—b, 4to indeh. håndskriftfortegnelser, Kbh. 1909, s. 89—90) fremgår, at disse 24 bøger var 19 bind af Hist. Norv., 3 bind excerpta og annotationes, 2 bind uvedkommende sager. Intet af dette er bevaret.

160. TORFÆUS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 26. juli 1718. AM. 454, fol. Egenhændigt. Rødt laksegl. Påskrevet »fr. Christian.« (særlig hånd) og »Bg. 7—5« (s. h.). A. M.s påtegning: annammet d. 26. Aug. 1718.

Monfrere!

De fire exemplaria aff hans bøger, som hand mig med Mons. Illuge Ionsson thil sendte, bekom ieg dend nest affvigte 22. Iulii sampt de 20 Rixd. der med fulte[1]. Nu bedes thilforladeligst, att Monfr. ville vere aff dend godhed och befordre dett testamente fra min svaager, och legge sielff de peinge vd som der thil behøves och ieg i gien schal annamme hos ham. Saa som ieg nu iche haffuer kraffter thil meget att schrive, da befaler ieg ham dend høyeste och stedze forbliff med ydmigste helsen fra min kierste

Monfreres
hulde broder och tienere
Thormod Torffueson.

Stangeland i Carmsund
d. 26. Julii A° 1718.

A Monsieur
Mons. Arnas Magnussen
Professeur et Secretaire des
Archives du Roy
a
Copenhague.

At aflegge i Canikerstræde
nær ved vor frue kerke.

[1] I marginen har A. M. tilføjet: Af disse 4 Exemplarier af Torfæi Hist. Nor. vare 2 fra mig, de øfrige tvende vare (om ieg ret mindes) fra Justitz Raad Reitzer.

161. ARNE MAGNUSSON TIL ANNA HANSDATTER (Torfæi 2. hustru). København 10. oktober 1713. AM. 454, fol. Kopi med skriverhånd.

Madame!

Jeg ønsker af hiertet, at denne min skrivelse maa finde hende udi god velstand, tackende tienstligst for ald den ære og godhed, som jeg forleden aar ved disse tider nød der hos dennem. Min flid skal altid vere at forfremme deres gaun og fornøielse, hvor jeg kand. At jeg saa længe er udebleven med min skrivelse, er icke skeed af nogen nacklæssighed, men aarsagen er, at jeg (som Madame kand erindre sig om) lovede at sende hende hendes gode kieristes lifshistorie. Den haver jeg icke før end nu kundet bragt til veie, efterdi at den største deel, som jeg dertil skulde bruge, laae her og hidset indpacket ibland mit tøi, som jeg lod tilbage her i Kiøbenhaun 1709, da jeg reiste ad Island, hvilket tøi jeg icke haver faaed leilighed til at packe ud, førend for kort tid siden; saa var og noget fornøden til denne lifshistorie, som jeg maatte hendte hos andre, og gaar det langsom til. For det andet vilde jeg faa opspurdt den Kaas, som er dennem de penge skyldig, førend jeg skref. Men det er gaaet langsom til, thi i førstningen kiendte ingen hannem. Dette er nu aarsagen, hvorfore jeg saa længe haver biet med at skrive; haaber, at Madame det icke ilde optager. Nu hvad sig belanger den udlovede lifshistorie, da følger den hermed, saa accurat som jeg den haver kundet bringe til veie, og forsickrer jeg mig self om, at den i alle maader er rigtig og sandfærdig. Alleeniste er glemt Madames faders naun, hvilket jeg icke viste, og faar det at settes til. Beder hun vil saa tage til tacke hermed[1]. Belangende Ventzel Rothkerk Kaas, som er dennem skyldig de 40 rdr., da haver jeg (som sagt er) i førstningen aldeles icke kundet faaet hâm opspurt. Somme sagde

[1] Et af A. M. egenhændig underskrevet eksemplar af denne biografi, dat. septb. 1713, foreligger i det kgl. biblioteks Kallske sml. nr. 632, 4to.

hand var reist ad Muscovien, andre, at hand var død. Men nu for nogen tid siden haver jeg fornummet, at hand lever og er endnu i vores konges tieniste, og er nu ved armeen i Holsteen; haver jeg saa endnu ingen ting videre kundet giort herved. Det første jeg dertil seer nogen leilighed, da skal jeg den icke forsømme. Folk beskriver mig ellers denne mand saaledes, at der vel icke skulde vere at vente meget[1]. Det giver sig siden, hvad derom er, og lader jeg da Madame det vide ved en skrivelse, enten det nu bliver saa eller saa. Vi talte (da jeg hafde den ære at vere hos dennem) om, at hendes kieriste meentes at have nedsat nogen af hans trøckte bøger her i byen. Derom haver jeg mig efter haanden informeret, og befindes det at vere saaledes. De ligge hos biskopen her i byen, men som hand haver i sommer været paa visitatz og derforuden hâr meget at bestille, saa haver jeg icke kundet bragt det i nogen rigtighed[2]. I vinter skal jeg tage alle disse bøger til mig og selge saadan som jeg kand og derudi altingest forrette til deres tieniste, sligt som jeg formaar. Angaaende at hendes kieriste kunde nyde nogen løn eller penge af kongen i disse tider, da haver jeg derom informeret mig discoursviis hos en eller anden, og er der icke paa at tænke i disse vanskelige tider; de største ministere maa lade bie med deres løn, hvad have vi andre da at vente? Naar fred bliver (som Gud give snart maatte skee), da kunde der vere nogen forhaabning om, og skal jeg da icke glemme det, som derudi kunde vere giørligt. Nu som staar, er pengetiden paa det sletteste, hvilket hun og self kand slutte. Madame erindrer sig vel, at jeg deroppe hos dennem bandt tilsammens i et knippe nogle pergaments bøger, som tilhøre universitetet her i Kiøbenhaun og deres gode kieriste haver laant af vores bibliothek. Jeg beder gierne paa bemte. universitets vegne, at hun vilde have den godhed at lade samme tilsammens bundne bøger blive vel forvaret, indtil Gud engang giver os en ønskelig fred; skal jeg da videre skrive hende til, om jeg den tid oplever, hvorledes med samme bøger kunde handles, at de kunde

---

[1] Må være den V. R. Kaas, som ifg. Hirsch, Fortegnelse over danske og norske officerer 1648—1814 (mskr. i det kgl. bibliotek) havde tjænt i den norske hær 1688—1701 og derefter (1701—5 og 1708—10) i Danmark, indtil han i slaget ved Helsingborg toges til fange; 1718 ansættes han pány i hæren, og i nævnte værk formodes han i mellemtiden at have været krigsfange. [2] Sællands daværende biskop var C. Worm (1711—37).

komme til biblioteket igien og assessor Thormod Toruesens derpaa udgifne reuers imod bøgernes indlevering extraderes[1]. For det øfrige begierer jeg gierne, at Madame ved en liden skrivelse vilde lade mig ved forefaldende leilighed vide, naar hun annammer dette mit bref og medfølgende lifshistorie. Jeg hår og i sinde at sende hende endnu et exemplar her af, om jeg faar leilighed dertil ved mellemreisende, og det for den aarsages skyld, at mellemfarten er nu saa usicker, at dette kunde snart blive borte, som jeg dog vil ønske og formode, at icke skal skee. Til beslutning forønsker jeg Madame ald selfbegierlig timelig og evig løcke og velgaaende, forsickrende hende om, at jeg af et oprigtig hierte er og altid skal vere Madame hendes tienstvilligste tiener Arnas Magnussen.

Kiøbenhaun den 10. octobris 1713.

162. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON.
Stangeland d. 15. maj 1714. AM. 454, fol. Egenhændigt. Rødt laksegl.

A Monsieur!

Jeg maa enu engang umage hans veledlehed med min ringe shriffuelse med s[t]ørste tach for hans store om sorg och umage for min kierste och mig. Jeg ser och aff hans breff, at han haffuer op spurt di bøger, som min kierste haffuer hafft ligenes i Kiøpenhauf och vill giøre min kierste den tienste at in sanche dem och selge dem. Saa dan stor umage och tienste ved jeg iche at aftiene, uden der kunde vere nogen aff min [*sål.*] bøger, som hans veledlehed kunde haffue nogen behag i, shulle di gierne vere til hans tienste. Her er nu slette penge tider for os i dise krigs tider, for di store shatter leger os paa; vi haffuer maaet taget vor søll og saalt til shatterne. Gud for andre disse tider til fred i Jessu nafn.

Her med vill jeg slutte och hans veledle in slutte i Guds tryge opvart

Forbliffuer hans velbyrdighed tienerinde

Ann Tormods.

Stangeland d. 15. Maius 1714.

A Monsieur

Monsr. Assesser Arnas Magn[(u)sson?].

Er bødigste.

---

[1] Disse gik alle til grunde ved universitetsbibliotekets brand 1728.

163. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 22. januar 1715. AM. 454, fol. Egenh. A. M.s påtegning: annammet den 30. April 1715.

Monsiur!

Jeg ønsher aff hiertte, at dene min ringe shriffuellse maatte finde Hr. Assessor i god vellstand, saa som det nu er det trede jeg haffuer shriffuet, och min kierste haffuer shriffuet to, it med posten och it med en shiber fra Norig ved nafn Ereg Chrestaaferis. Min kierstes høye alder kand nu iche til stede at shriffue, hans ukommellse er hel slet. Nu er min ydmyge begie[ri]ng til Hr. Assessor, at hand vill vere aff den godhed och talle med cammer raad Peder Rasmusen, om min kierste kunde bliffue fri for dise store shatter, som i disse krigs tider paa bydis, effter som hand iche haffuer noget at leffue aff; det søll och gull vi haffuer hafft er nu gaaet, saa vi haffuer nu inted mer til ta til. Jeg haffuer nu den gode for haabning til Hr. Assessor, som før haffuer juolbet i nød, inu gøer sit beste och ved paa huad maade en jeg kand shriffue det. For min store dristighed bedes ydmygelig om forladelse. Jeg sender Hr. Assessor sin haand, at di bøger maatte vere Hr. Assessor til tienste[1]; for ønsher jeg Hr. Assessor ald self begierlig timelig och ævig løche.

Hans tiensvillste tienerinde
Anna Tormods.

Stangeland d. 22. Januarus 1715.

164. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 28. november 1715. AM. 454, fol. Egenh. Rødt laksegl. Udskrift med Torfæi hånd. A. M.s påtegning: annammet 18. Jan. 1716.

Sprogets, retskrivningens og tegnsætningens ubehjælpsomhed gør indholdet uklart.

Monsieur!

Jeg ønsher jertteligen, at dene min ringe shriffuelse maatte finde hands veledelhed i god velstand. Der nest er min ydmyge tachsigelse for hands vele[d]le store umage och store høfflighed

[1] Hermed menes A. M.s revers af $^{13}/_{10}$ 1712, se foran nr. 153.

hand drager for min suiage [?] gamle kierste, som jeg ønsher aff hiertte kunde afftiene och vill beflige [!] derpaa, om gud sparet liffuet. Vi haffuer nu i dise dage faaet hos postmesteren den vegsel, men enu [!] hos Olle Jachaabsen. Den gode fuden tøver sin søn, er [!] Kiøpenhauf; ville hand haffue penge hos hands veledle, da var di ciher hos hands gode fader her ope at aname. For dristighed beder om for ladelse. Her med vill jeg slutte och hands veledle med alt kiertt in slutte i guds tryge opvartt.

Hands veledle tienstvilse tienerinde
Anna Tormods.

Stangeland d. 28. noueber 1715.

P. S. Min kierste lader hands veledle meget flitte hilse, at hand ville vere aff den godhed at maatte for penge 4 exemplair aff hands bog.

A Monsiur
Mons. Arnas Magnusson
Professeur et Secretaire des Archives du Roy
a Copenhagen
at aflegge i Canke stræde nær ved vor frue kirke.

165. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stavanger 14. oktober 1717. AM. 453, fol. Egenh. Rødt laksegl. Paategninger »Stavang. 6—5.« »Franco Christiania.« Udskrift med særlig hånd (vistnok O. Sunds). A. M.s påtegning: kostede 12 ß.

Monsieur!

Jeg tacher tienstlig for deris mig beæred [?] och maa ieg her med ind berette, at de 200 Rdler, som Tholeder Ebbels søn har hos dem annamet d. 4. sebtemer 1717, er igien aff hans fader ved min svoger Sr. [?] Olle Sunde her lefrveret, som validere i mellem dem och min kierste. Derfor uden haffuer ieg annamet 100 Rdl. hos stifsch[r]ifrenn David Voigt, huorfor min kierste haffuer ud giffued tviende vegseler, prima et secunda, uden nogen advis. Huad elleris deris shriffvelse videre anbelanger, da shal ieg anvende ald mulig flid til at fylistgiøre deris

ville, som nest guds hielp kierlig shal effter komis ved første liglighed. Nest flittig hilsen fra min kierste och mig for bliffuer ieg

Deris ærbødigste tienerinde
Anna Hans datter Ga.
Tormod Torvesens.

Stavanger d. 14. Octob. 1717.

Deris Kongl. Majts. til Danmark och Norge, p.
velforordnede Professor och archiv Secreterer
velædle och velbd.
Arnas Magnusen
a tienistl.
Kiøbenhafn.

166. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stavanger 20. juni 1718. AM. 453, fol. Egenh. Rødt laksegl.

Velædle och byrdige Her Assesser!

Jeg tacher shyldigst for hans store høfflighed och umage mod min kierste och mig och ønsher at matte leffue at kunde afftiene. Nu er min venlig begiering, at hand ville vere aff den godhed och effter komme dette med følchende begierde testement for min gode suoger och vill ud lege pengene aff min kierstes som min ville, och shall hand got giøris. Min ydmyge begiering er, at hand ville vere aff den godhed at strax maatte bliffue begiert och første kome til bage for sine sære aarsager shyll. For dristighed bedis ydmygelig om forladelse, huer imod jeg stedse for bliffuer

Hans tiesshyldigst tieneinde
Anna Hansdotter Ga.
Tormods.

Stafuanger
d. 20. Juni 1718.

Velædle och velbyrdige
Assesser Arent Maguelsen
dette tienstlig.

167. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 3. marts 1719. AM. 454, fol. Fremmed hånd — vistnok skrevet af O. J. Sund. Egenh. underskrift. Spor efter segl. Post-

påtegning »Stafvang. 2 — fr.« Af A. M.s skriver påtegnet: annammet langfredag.

Meddeler Torfæi død 31. januar 1719 og beder om A. M.s bistand angående dødsboet.

Høytæstimerede fornemme ven, Sigr.
Arent Magnusen, Salutem!

Som det haver behaget dend Allermægtigste Gud næstleedene 31. Ianuarii at heedenkalde min gode og fromme salige kiæriste fra denne ussele grædedahl, hvor over jeg bedrøvede effterlatte enke er sat udi een meeget sørgelig tilstand, det een hver rætsindig christen siæl noksom kand efftertænke, hvilket jeg og Eder som min salig kiæristes, som og min høitæstimerede fortroelige ven nu sørgelig maa tilkiendegive. Alt saa følger udi saadan stand adskillige indtrengende viderværdigheder og fortræder imod all forhaabning, udi særdelished med voris sorenskriver her paa stæden, Sigr. Hendrich Søfrensen Godtzen, som for faae dage siden er kommen udi mit huus, i henseende til, effter hans embedis pligt, at vilde registere og forseigle min boe, men som jeg med største høfflighed anviisede hannem Deris Kongl. Mayts. allernaadigste brev, datteret d. 28. Nouember 1710, at hand sig der med udi det ringeste ei haver at bemøie, lod dend gode mand sig dog være meeget angelegen om min forsømmelse med at give min salige yndige kiæristis dødsfald hannem tilkiænde, hvilket siuntis mig, effter min eenfoldige meening, ei at være fornøden, til hvilken ende hand truede inden 14ten dage at vilde komme til min boepæl igien, udi formeening at paaføre mig et hundrede rixdalers straff, forlydende sig der hos, at jeg og skulde være pligtig til at fornøye hannem sit solarium [!] udi det mindste 1 pro cento, hvilket giver mig icke ringe forundring over saadan beviiste hostelitet. Alt saa er jeg høylig foraarsaget til at udbeede af Eder min høytelskinde gode ven, det I vilde gunstigst behage at forspørge udi rentecammeret for mig om dessen beskaffenhed underdanigst at effterleve, paa det jeg, som nu udi sorg høyligen er bestæd, for deris u-roelighed her paa stæden maa vorde forskaaned, saa og om jeg dependerer af geistlig eller værdslig despensation, mig derom og gunstig maatte forskaffis god efflerretning. Og som her udi Stauanger dagl. dømmis store ting om min hiertelskinde salig kiæristis effterlatte bøgers store importance, da ønskede jeg nu

intet kiærere end at see Monsr. Magnusen udi løkelig tilstand med det snareste her hos mig paa Stangelands gaard til bemte. bøgers annammelse, skulde være mig een stor fornøyelse. Dend vexel paa de 60 Rixdahler ved Hr. Ole Schildrop er vel indløben; hvad resten sig anbelanger, erlanges vel nærmmere effterretning om med første leilighed. Jeg vilde ellers tienstl. udbeede mand vilde lade mig viede, hvor meeget min svoger Ole Sundis kongebrev kostede hannem. Jeg kand ellers med sandhed her hos forstændige Dem, at jeg idelig har holt med sengen effter min salige kiere hosbondis død, Gud see til mig i naade. Imidlertiid vil jeg stedtze have mig udi min høytæstimer[ede] gode vens høy-respectiue Affection [recom]menderet, og næst tienstvenl. Salutation [til] [e]dele Damme sampt herrens beskiermelsis erønskning over Eder begge med gandske familie forbliver jeg stedtze

Min høytæstimerede gode vens
tienstbereedvilligst tiennerinde
Anna salig Tormod Torffuesen.

Stangelands-gaard d. 3. Martii A° 1719.

A Monsieur
Mons. Arnas Magnusen,
Professor & Secretaire des Archiues du Roy à Kopenhagne.
Franco.
At aflegge i Canicke-Strædet nær ved vor-frue kirke.

168. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON.

Stangeland 4. avgust 1719. AM. 454, fol. Egenh. Udskrift med særlig hånd. Sort laksegl. A. M.s påtegning: annammet d. 2. Octobris.

A Monsieur!

Hans gode shriffuelse datt. 8. aprilis er mig vell indhendigt, och iche haffuer faaet it ord siden, som er en lang tid siden. Soren shriffueren haffuer iche veret hos mig siden, huad hans tanche er ved jeg iche. Jeg lengis jertteligen och hver dag bær sorig i mit hiertte for min allerkierste frome mand, som gud rygte saa hastig fra mig; gud ver min hielp och trøst i Jessu nauf. Jeg vill formode, at hand for min sal. kierste bliffuer min ven och giør sit beste for mig. Jeg vill ønshe, at min gode sal. kierste bøger var hos hand; saa jeg gierne, at di var til hans tienste. Jeg vil och gierne vide, om der er nogen penge

enu til bage hos hand. Jeg er nu slet bar for penge och giffer store shatter ud til høsten, som er dage shat och andre shatter och ved inted hos nogen mensher at faa nogen penge. Jeg vill for mode, at hand iche tar min ublue shriffuelse ille op. Jeg stoller paa min frome sal. kierste gode venshab med hand. For min store dristighed bedis ydmyg om forladelse. Her med aff bryde och nest flittig hilsen for bliffuer

Deris velædelheds ærbødigst tienerinde
Stanland d. 4. Aug. 1719. Anna sal. Tormods.

A Monsieur
Mons. Arnas Magnusson
Professeur et Secrataire des Archives du Roy a Copenhague.
At af legges i Canike-Strædet eller ved vor frue kirke.

169. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON.

Stangeland 30. september 1719. AM. 454, fol. Egenh. Sort laksegl.

A Monseur!

Hans høytærede shriffuelse dat. 26. Aug. er mig vell indhendigt och der aff for nemer hans gode Affection; for min frome sal. kierste shyll vill jeg for mode at bliffve min ven. Huad sig angaar di sedler hand shriffuer om, er jeg meget vell til fres, huad hand vill giøre der i och lade; mand kand iche vente stor løn, naar inted bliffue giort. Min frome sal. kierstes bøger shall jeg, saa fremt gud giffuer hilsen, inpage med allerførste och giøre mit beste med lielighed at faa dem ned. Jeg ønsher noch at gud ville sende Islans shibe her ind; jeg saa gierne, at di var hos hand, da ville jeg gierne, at di var til hans tienste for hans hand [!] store umage hand haffuer for mig och enu for [*sål.*] haffue. For min store dristighed beder ydmyg om forladelse. Jeg slutter med al velstans ønshe, forbliffuer stese

deres velædlheds ærbødigst
tienerinde
Anna sal. Tormod
Stangeland d. 30. sept. 1719. Torffuesens.

A Monsieur
Monsr. Arnas Magnussen
professeur et secretaire des Archives du Roy
a Copenhague.

170. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 3. februar 1720. AM. 435 b, 4to, bl. 57—58. Egenh. Udskrift med særlig hånd (O. Sund).

Brev, hvormed Torfæi bibliotek (d. v. s. håndskrifter) oversendes.

A Monsiuer!

Saa som her nu forre falder denne skynne leilighed med en Islans farder, kiømandens nafn er Jørren Vinnekielde og skiepperens nafn Ereck Erecksøn, an gaaendes min sl. kierrestes bibliotet, som hannem her med til sendes effter hans beger af d. 26. Agu[st] nest af uigt. Daa er alle inbonne bøger ind packet vdi 8 tønder, for seilet i begge bonner, og en bombe, som alle schrefter ligger vdi, som nøgelen med følger. Huad frackten angaar, den verrer Han saa god og self ackorderer med di got folck der om; ellers maa han vide, at ieg hafuer schrefuet tuende brefuer, det siste af den 30. september, som ei er blefuen besuaret. Vil her med hafue Deres vel ædelhed al velstand for ønshet af Deres tienner inde

Stangeland d. 3. febriuari 1720

Anna sal. Tormods
Torffuesens.

A Monsieur
Monss-r. Arnas Magnussen
Professeur et Secretaire des Archives du Roy
a Copenhague.

171. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 7. avgust 1720. AM. 454, fol. Egenh. Sort laksegl. Postpåtegninger »3—6 Stavang.« »Franco Christiania«. A. M.s påtegning: annammet d. 6. 7bris — kostede 14 ß.

A Monsieur!

Jeg maa lade hand vide, at jeg haffuer bekomet uexel paa de 40 Rixdl. hos stihshriffueren och tacher tienstlig for hans store umage. Jeg lengis nu hiertteligen effter breffue fra hans veledelhed och vide om min sal. kierstes bøger kom hand ushad til hende och huad fract hand maatte giffue der aff. Jeg tieller iche paa, at hand jo giør sit beste for min sal. kierste shyll om den løn, der hand før haffuer shriffuet om til op hol i min alder dom. Di spare mig iche med lige store shatter. Her er

slette tider for os her paa dette sted med koren vare; gud se til os Jessu nafn. For dristighed bedis om forladesse, med al velstans ønshe och for bliffuer stedse

deris veledleheds ærbødig[st] tiener inde
Anna sal. Tormods
Stangeland d. 7. Aug. 1720. Torffuesens.

A Monsieur
Monsr. Arnas Magnuson
professeur at secrataire des Ardtives de Roy
Copenhague

at af legges i Canike-strædet ner ued vor fruue kierke.

172. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 11. september 1720. AM. 454, fol. Egenh. Sort laksegl

Ang. en forespørgsel af A. M. svares, at T. har bortgivet alle sine »historiebøger« — det vil vel sige trykte bøger.

A Monsieur!

Hans gode shriffuelse aff dato 3. augstu er mig vell ihendighed och tacher shyldigst for hans store omhygelighed for mig. Her er ingen vexel at faa fra Stavfager nu. Huad di bøger angaar hand shriffuer om, da haffuer min frome sal. kierste for erede alle di bøger, som er hans historibøger, bort, mens 1 cobibog findis er enu; jeg ved for gud iche andet en den kom ned med di andre cobibøger ned [!]. Det første her komer shib, shall hand bliffe shiche ned. Min tanche haffuer altid veret til at shiche di ned; hand viste bedre maade til at for vare di. Effter min død kunde mange kome offuer dem, som iche haffuer for stand paa dem. Her er ingen lindring for mig med cosomtion och shatter, siden min frome sal. kierste døde; jeg maa giffue alt det same. Gud hielpe mig Jessu nafn. Jeg slutter med ald vestans ønshe och for bliffuer deris tiestæbødigst tienerinde

Stangeland d. 11. septemer 1720. Anna sal. Tormods.

A Monsiuer
Monsr. Arnas Magnus
professeur at secrataire
a Copenhague.

at af legges i Canike strædet ner ued vor fruue kirke.

173. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 11. oktober 1721. AM. 454, fol. Egenh. Sort laksegl. A. M.s påtegning: annammet den 22. Octobris.

Har i foråret nedsendt en kopibog og T.s Samsø-sag (nu tabt); sender nu 2 (kopibøger). Agter at lade T.s ligprædiken komme i tryk (foreligger ikke).

Monsr.!

Jeg lengis at vide, om den copi bog och min sal. kierstes sag om Samsø er nedkomen, som bleff shichet i vaar i fasten med en styermand fra Kiøpenhauf ved nauf Peder Bensen. Nu jeg søgte i en koffuert, fant jeg 2, som jeg nu shicher ned med it kongens shib, som nu var her i Nore. Jeg vill ønshe det maatte kome hand vell til hende. Jeg tliffuer[!] iche paa, at hand jo sel for varer dem; jeg kand iche giøre med dem, jeg ved hand giør meget for min gode och frome sal. kierste shyll, som iche gaar mig aff tanche, saa lenge jeg leffuer. Jeg haffuer i sinde, om gud giffuer naad der til, at lade hans lig bregen kome i trøg; jeg haffuer begierten aff bresten at faae ud shriffuen. Jeg beder jerttelig, at hand vill lade mig vide, om der shulle vere noget at bekome ved kameer[?]. Jeg drister mig paa min sal. kierste gode venshab, som var i mellem dem. Jeg lengis nu meget effter breff om til standen. Jeg slutter med ald velstans øshe och for bliffuer

Monsr. tiest erbødigst tieninde
Anna sal. Tormods.

Stangeland d. 11. october 1721.

A Monsieur
Monsr. Arnas Magnussen
professeur at secratarie des Ardtives du Roy
a Copenhagen

at af legges i Canikestrædet ner ved uor fruue kirke.

174. ANNA HANSDATTER TORMODS TIL ARNE MAGNUSSON. Stangeland 4. december 1722. AM. 454, fol. Egenh. Sort laksegl. Postpåtegninger »6. Stav. 6«. »Francho Christiania«. A. M.s påtegning: kostede mig 14 ß.

Veledele Hr. [p]rofessor!

Saa som mig af Her Claus Moncheboe, sogne prest her til denne menninghed, mig til bød 40 Rexd. per vexel paa Kiøben-

hafn, hueelchet ieg i sandhed hafde [s]torligen nødig, huor forre jeg stoller paa deres fromhed og paa deres gode skriuelse, at der ennu shulle uerre god for haabning for mig hued cammeret, huor for ieg tager mig den drestihed til og trecher paa eder føretyue Rexdaller koerant mønt, og min vexel er vdgifuen d. 3. desember, huilchet ieg uel for mode, at i som en ven og patron tienner mig her vdi, at denne vexel matte bliue agsomtert. Ieg for vartter deres skriuelse med største lengsel og beder ydmygelien om for ladelse for min dristihed, dog vel for mode, at i iche tager dette ilde op. Ieg lefuer alle tider Deres oblisertte ven og tienner inde.

Stangeland d. 4. desember
Anno 1722.

Anna sal. Tormods
Torffuesens.

A Monsiuer
Monsr. Arnas Magnusen
professeur at seckretarie des Ardtives du Roy
a Copenhaguen

at af legges i Canicke strædet ner ved vor fruue kierke.

NAVNEREGISTER.

Personer efter år 1500 opføres som regel under fader-navn.

TRYKFEJL OG RETTELSER.

S. 24 22 Jon lata *læs* lata Jon
- 26 39 3 *læs* 2
- 32 16 Sigurdr *fejlskrift for* Sigmundr
- 35 33 Tyekland *læs* Tyskland
- 37 16 am *læs* um
- 45 18 Bardar *fejlskrift for* Sigurdar
- 57 28 Sigurdr — - Sigmundr
- 60 16 npphaf *læs* upphaf
- 80 1 Hallvardz *fejlskrift for* Hallfredar
- 89 12 Sveins — - Sverris
- 109 24 Branderum — - Barderum
- 137 11 *tilføj* Ásg. Jónssons hånd.
- 174 9 *læs* for
- 262 40 grundede *læs* grundedes
- 268 3 tinum *læs* timum
- 273 22—25 Paal Pral. *En nordmand Povel Prall, sandsynligvis bosat i København, hørte år 1665 til Torfæi korrespondenter; se brevbogen AM. 282, fol. bl. 6 v, sml. bl. 12 v.*
- 324 20 *læs* nefner
- 359 25 Torfæna *læs* Torfæana
- 410 28 *læs* universitetet